Sextꝰ cū Clemētina

329

N. Inv. 329

Bonifacius &c.

CCIII

O.

mulgatas receptum ultra quam per decretalibus habi-
tum. De summa trinitate et fide katholica
Gregorius X in generali concilio lugdunensi
Fideli ac devota professione fatemur / quod spiritus sanctus /
eternaliter ex patre et filio / non tanquam ex duobus
principiis / sed tanquam ex uno principio / non duabus
spirationibus / sed unica spiratione procedit / Hoc
professa est hactenus predicavit et docuit / hoc fir-
miter tenet et predicat / profitetur et docet / sacrosancta
romana ecclesia / mater omnium fidelium / et magistra / hoc
habet ortodoxorum patrum atque doctorum latinorum / pari-
ter et grecorum incommutabilis et vera sententia. Sed
quia nonnulli / propter irrefragabilis premisse veritatis
ignorantiam / in errores varios sunt prolapsi / nos
huiusmodi erroribus / viam precludere cupientes / sacro
approbante concilio dampnamus et reprobamus / omnes
qui negare presumpserint eternaliter spiritum sanctum / ex
patre et filio procedere / sive etiam temerario ausu
asserere / quod spiritus sanctus / ex patre et filio / tanquam ex
duobus principiis / et non tanquam ex uno procedat
De constitutionibus Rubrica Bonifacius VIII
Licet romanus pontifex qui iura omnia in scrinio
pectoris sui censetur habere / constitutionem condendo
posteriorem priorem / quamvis de ipsa mentionem non fa-
ciat revocare noscatur / quia tamen locorum specialium et personarum
singularium consuetudines et statuta / cum sint facti /
et in facto consistant / potest probabiliter ignorare ipsis dum
tamen rationabilia per constitutionem a se noviter editam /
nisi expresse in ipsa caveatur non intelligitur /
in aliquo derogare Idem
Ut animarum periculis obvietur sententias per statuta
quorumcunque ordinariorum prolatas / ligari nolumus igno-
rantes / dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit
aut supina Ex statuto episcopi quo in omnes qui fur-
tum commiserint excommunicationis sententia promulgatur / cives
sui furtum extra ipsius dyocesim committentes /
minime ligari noscuntur / cum extra territorium / ius
dicenti non pareatur impune De Rescriptis Rubrica
Gregorius X
Ipso iure rescriptum / ac
processus per ipsum habitus non valeat / si ab excom-
municato super alio / quam excommunicationis vel appellationis
articulo fuerit impetratum Innocentius quar-
tus in concilio lugdunensi
Cum in multis iuris articulis infinitas reprobetur /
providendum duximus statuendum / ut per illa generalia

clausulā / quādā alij / que frequēt' ī litteris nr̄is
inserit / vltra tres / uel quatuor / ī iudiciū nō trahā
q̄r nōiā ī pmo citatoio exp̄mat ip̄etra
tor / ne locus fraudi forsitan relinquat / si cita
ca possit valai Idem in eodem
Dispendia litiū equitatis cōpendio volētes
quā possum͡ industria coartare / statutū fe
lis recordacionis Gregorij pp̄ ix pdecessoris
nr̄i / sup hoc editū ampliātes / decernimus / ut si
quis cōtra aliū plures psonales moue volūt
questiones / nō ad diuersos iudices / sed ad eosdē sr̄
questiones / uel eorundē / ... studeat ip̄etrare /
omnibus quibusdā cōmibus līras studeat ip̄etrare
qui vero cōtrariū fecit nisi cōmodo careat
līraꝝ / nec processus eius valeat p casus alos
... rescriptos / fatigauit ī expēsis legiti
mos si eū p ipas fatigauit Preterea si eos du
ximus condempnandos Preterea sibi obnoxiū duxerit
iuxte iudicis / actorem sibi obnoxiū duxerit
recōuenciōis beneficio / si līras contra eū ip̄etrare
maluit / de iure suo ꝺz apud eosdē iudices
exp̄iri / nisi eos ut suspectos posset recusare / sin
pena / si cōstrait puniendꝰ est Bonifaciꝰ
Quom aliquibus recipiendi aliquem / seu aliquos
in canonicū alicuius ecclīe nō obstantibus
eiusdē ecclīe priuilegiis cōsuetudinibus / uel statutis
iuramento / cōfirmacōe apl̄ica / uel quacumque fir
mitate roboratis / p nr̄as līras cōcedimꝰ facultatē /
si canonicoꝝ receptio / alias ī ipa ecclīa nō spe
ctat ad eos / quibus huiusmodi līre diriguntur / set eo
caꝝ iuribus recipiunt ptātem / is qui recipitur /
auctē apl̄ica dinoscitur esse receptus Si vero
auctē apl̄ica canonicoꝝ receptio ptineat ad eosdē / nō apl̄ica /
sed recipientiū censetur auctē receptus / nisi qd
si recipientiū ... auctē nr̄a recipient ī nr̄is līris caueat
eū auctē nr̄a recipient Idem
Si gracio se tibi a nobis expresse
Dono potifice cōcedat / ut bn̄ficia que tpe
tue promocōis obtines / possis usque ad sue volū
tatis bn̄placitū retinere / huiusmodi gr̄a p eius
obitū / p que ipiꝰ bn̄placitū eius extinguitur / co
ipō expirat Secus aūt si usque ad apl̄ice sedis
bn̄placitū cōcedat pdicta / Tūc enim qr sedes
ipa nō morit' durabit pcessio / nisi a successore
fuit reuocata Preterea vero tibi cōcessionis
hi ꝺz ut sit ambiciosa restringi / ea solū bn̄ficia
que canonice obtines / poteris licite optinere Idem
Rescriptū ab apl̄ica sede mādatur / ut ab ali
quo bn̄ficiū qd obtinet / resignacōe recepta

ipius alii conferas et assignes / adiplere non
potes / si ille aucā / qui resignet vere excitare
studuerit / cum non per resignationem vacaverit / sed per
mortem / nisi de intentione mandantis aliud appa-
reret expresse. Ubi duo super eodem beneficio literas
impetrent / primo eorum per illius obitum qui tenebat /
secundo vero per cessionem eiusdem ipsum prouenire propo-
nente vacare / secundus cum beneficium ipsum cessione
non morte vacaverit / sed post in ipsius assecutione
preferri. Idem
Gratia quam super beneficio a sede apostolica tempore
contractis sponsalibus / viciosa reputari non debet /
quamuis de alio beneficio ab episcopo tuo auctoritate
absenti et ignoranti collato / nullam in tempore
impetrationis nesciens feceris mentionem / utrumque tamen
si talia sint beneficia que simul nequeant de iure
teneri / licite non potes / sed eligas quod ex eis ma-
luis retinere. Idem
Quamuis ius cuiusque gratia per quam mandabatur in ecclesia
ecclesiam provideri sibi de beneficio proxime vacaturo /
per nos fuerat revocata restituatur a nobis de-
nuo ad eandem / non tamen ei cum prius vacationem et
cum restitutionem perdictas / sit in eadem ecclesia gratia
facta fuit / nisi hoc expresse duximus auferri de-
bebit cum talis restitutio / ubi aliud non exprimitur /
intelligatur fieri / sine iuris preiudicio alieni. Idem
Si eo tempore quo tibi de beneficio / cum cura vel sine
cura / mandauimus provideri ad optinendum
beneficium curatum / ydoneam non haberes etatem /
tibi licet nunc etatis legitime sis effectus / autem
literarum huiusmodi cum tempore date impetratum / ad hoc non
esses ydoneus / de beneficio curato aut ei annexo nec
quamquam potuit provideri / beneficium autem sine cura cum
ad ipsum sufficientem tunc etatem haberes / per eas li-
cite potes obtinere. Idem
Ut tempore tua debita soluenda / per fructus benefi-
ciorum primi anni que in tua vacabunt diocesi / et
non obstantibus quibuslibet consuetudinibus privile-
giis seu statutis / per que nostra impediri posset con-
cessio / ipsius ad quemcumque de speciali gratia concedimus /
intentionis nostre nequaquam existit / si fructus huiusmodi
ecclesie tue fabrice / vel alii usui / seu cuicumque
singulari persone / de speciali consuetudine / privilegio /
seu statuto forsitan debeantur / quod eis per concessionem
ipsam / nisi hoc expresse caueatur / in eo preiudicium ali-
quod inferatur. Idem

Statutum quod circa iudices a sede apostolica deputa-
dos / imposterum edidimus / cum quedam contenta in eo que
pro communi utilitate credebantur inducta / sicut experien-
cia docuit / tamen dimostrantur ad noxam / sanctione
presenti / quam irrefragabiliter observari mandamus / sua-
dente utilitate in melius / duximus reformandum ¶
Sanccimus igitur ut nullis / nisi dignitate preditis / aut
personatum obtinentibus / seu ecclesiarum kathedralium ca-
nonicis cause auctoritate literarum sedis apostolice vel legatorum
eiusdem / de cetero committantur / Nec audiantur alibi /
quam in civitatibus vel locis insignibus / ubi possit
commode copia peritorum haberi ¶ Cum vero eiusdem
civitatis vel diocesis / fuerit actor et reus extra ipsas /
causa non committatur / nec conveniatur aliquis coram eis /
nisi ab episcopo / contra aliquem de sua diocesi / vel ab
aliquo contra eum / aut contra eius capitulum / seu contra
universitatem civitatis / ville aut castri / fuerit actio
dirigenda / vel nisi actor eandem civitatem / seu
diocesim intrare non audeat / aut sui adversarii po-
tenciam multum perhorrescat / cum infra ipsas neque-
at convenire secure / In hiis quippe casibus extra dictam
civitatem et diocesim possit contra predictos causas
committi / Nullus tamen coram eis ultra unam dietam / a
fine suo diocesis valeat conveniri / Sed et in duobus
ultimis casibus / nisi impetrans de predicto timore /
quem in literis commissionis exprimi teneatur / primo
fidem iudici faciat / saltem per proprium iuramentum / iudex
ipse nullatenus in causa procedat / sed partes a sua
iurisdictione dimittet / impetrantem eundem in expensis
legittimis alteri parti condempnet ¶ Cum autem actor
et reus civitatum et diocesium fuerint diversarum /
si actor in civitate vel diocesi rei iudicem habere
recusset / ipsum non in sua / sed in alia civitate / vel
diocesi libere impetrare valeat / recurrere extra
diocesim ad eandem / dummodo locus ad quem eum trahit ultra
unam dietam / sicut in casu alio permittitur / minime
sit remotus ¶ In nullo quoque casuum predictorum iudex
extra civitatem seu diocesim / in quibus deputatus
fuerit / citet partes / nec causam sibi commissam cognoscat /
nisi ad id expressus accesserit earundem assensus /
Neque alibi / quam infra illas in personis committi:
posset designatis / super hiis committat / quolibet
vices suas ¶ Insuper ut gratis et cum omni puritate
te iudicium coram ipso procedat / nullum munus vel
quicquid aliud / nisi forsan esculentum vel poculen-
tum mera liberalitate oblatum / quod paucis

possit co(n)sumi diebus / vel mensibus / cum ipsum propter causam
sibi commissa(m) co(n)tigit extra suum domicilium (con)sistere /
moderatas expensas recipere ab eisdem partibus
qualitercumque (con)sumat ¶ Promissurus attente quod
ipsas expensas modum nequaquam excedat / nec
plus ab una parte / quam ab alia exigat / cum conti(n)-
gerat officium utriusque / quodque ubi cause commisse
utilitas vel necessitas non exegit occasionem /
propter habendas expensas (con)sistendi extra domici-
lium non assumat / sed et nisi notabiliter fuerint
pauperes litigantes / causam propter expensas / minime protrahat
exigat ab eisdem ¶ Assessorem autem in causis fa-
ciat aliquem fraudulenter / nisi eo indigeat / quod
co(n)siliarium relinquatur eius / sibi nequaquam adiungat /
alioquin de suo proprio providere teneatur eidem / Si autem
indigeat ipsum / neutri parti suspectum assumet / ci
de competenti solario providere moderando ab eo /
faciat a partibus co(n)tinuari providi ¶ Notarium vero
vel notarios in causa sibi commissa scribentes / qui
ut plurimum in exigendo solario metas rationis
excedunt / ut ad ipsum spectat officium prudenter
refrenet / nec cum ipsis / aut cum assessore prefato /
lucrum participet ullomodo ¶ Si quid autem contra
constitutionem presentem receperit / ad ipsius restitutionem
integram teneatur / Nulla eorum quibus restitutio
facienda fuit remissione valitura (con)stitutam eidem /
¶ Pro scriptis quoque testificio perceptam causam aliquem
alios fraudulenter mittit a iudicibus vocari pro-
curat / ut eos laboribus et expensis fatiget / a ex-
torqueat aliquid ab eisdem / nullum utilitatem conveniet /
nisi quando conditio et status cause requiret / Sed nec
tunc / nisi a producente competentes vocato per testimonio
veniendo stando et redeundo / faciat ministrari
expensas ¶ Quicquid autem contra premissa vel eorum
aliquid contigit attemptari / sit ipso iure irritum /
et inane. Idem

Tibi qui gratiam in bitterensi ecclesia impetrasti
a nobis certo executore concesso / qui te in
canonicum recipi faceret / et de prebenda tibi / si qua
in ecclesia eadem tunc vacabat / alioquin de vaca-
tura proximo provideret / aliquis similem gratiam /
post tuam impetrationem obtinens in eadem / licet prius
quam tu suas litteras presentavit / et in canonicum
sit receptus in prebenda tunc receptionis / vel eam
post vacantem / executor alii post tuam receptionem
collatam non gerisset / auferri non debet ¶ Idem

quam si ante receptionem tuam in canonicum vaca-
uisset, prebenda per processum tuum executoris, qui
ei ad quem prebende collatio pertinebat notifi-
caverat, quod eam volebat per quondam prelatum con-
ferre, aut mandaverat ne conferret canonicis, seu
illam sue reservaverit collationi, persistit ad im-
positione decreti affecta, tunc enim et non
alias de prebenda quondam assignari. ¶ Verumtamen
si ante receptionem et presentationem tuam tu aut prebe-
da vacavit, id est tu conferendo, si in quondam gra-
tibi facta decretum a nobis sucedit irritum et
inane, quod contra ipsum contingit attemptari. ¶ In pre-
dictis itaque casibus debes tu prebendam vacan-
tem potius quam impetrator alius optinere,
dum tamen dolus tuus non possit nec notabilis ne-
gligencia imputari. Idem

Si pro te alium directa fuerint scripta nostra ut
tibi de canonicatu et prebenda ecclesie Bitter-
rensis, si ad id accederet episcopi et capituli ecclesie pre-
libate consensus, auctoritate apostolica provideret, alter post-
modum impetraverat qui ex collatione apostolice se-
dis vel executoris sibi ad hoc deputati provisione,
prius quam episcopi et capituli predictorum assensus ad pre-
missionem tuam accederet faciendam, canonicatum obti-
nuit Bitterrensem, licet tu in evidenter per eam post-
eorum assensu dicti portius mandati auctoritate in
canonicatum, primus ecclesie sit receptus, in prebenda
vacante tibi merito aufertur. Idem

Duobus super provisione sibi facienda in
eadem ecclesia litteras a nobis optinentibus una
die certis eis executoribus deputatis, si non ap-
pareat quis primo impetraverit ex eisdem, is
eorum cui canonicatum contulit, licet in prebenda pre-
ferendus alii, quia a nobis canonicatum non ex-
titit assecutus, licet prius quam alius fuerit eis ad
quos spectat canonicorum receptio et collatio
prebendarum suas presentavit litteras et ab eis in
canonicum sit receptus. ¶ Si vero neuter eorum
vel utrique canonicatum contulit, tunc ex quo in
gratia sit equalitas, is qui primo presentavit erit
potior in prebenda. ¶ Ceterum si forsitan ambo
simul in presentando concurrerant, eis ad quos ut pre-
mittitur spectat canonicorum receptio et collatio
prebendarum, vel eorum maior pars ex eis alium quem
voluerint eligere teneantur. Reliquo electo aliis omnibus
careat impetratis, nisi quod tenore litterarum primus
expresse appareat quod utrique ipsorum voluerimus providere.

Quia per ambiciosam importunitatem Idem
petencium tam nos quam nonnulli predecessores
nostri romani pontifices indulgencias personis ec-
clesiasticis concessimus de percipiendis fructibus benefi-
ciorum suorum distribucionibus cotidianis dumta-
xat exceptis sive in scolis essent sive in ecclesiarum
suarum altera residerent aut in romana curia mo-
ram traherent seu alio certo loco vel certa ubicumque
ex quo insolencie oritur vagandi et dissolucionis
preparatur materia minuitur cultus divinus quem desi-
deramus augeri et officium plerumque propter quod bene-
ficium ecclesiasticum datur omittitur Nos volentes emen-
dare preterita et quantum possumus adversus futura
cavere omnes huiusmodi et similes indulgencias personis
non ecclesiasticis vel dignitatibus datas penitus revo-
camus et earum concessionem in nostro volumus exu-
lare tribunali quod nobis licere non patimur nostris
successoribus indicamus De consuetudinibus Rubrica

Consuetudinem quam in tua Bonifacius viii
ecclesia sicut asseris tanto tempore quod in contrarium
memoria non existit videlicet quod ipsius ecclesie
canonici duos personatus aut dignitates vel
personatus seu administraciones aut duo officia
vel alterum eorum cum reliquo simul et prebendam
possint in ea licite absque dispensacione sedis apo-
stolice obtinere corruptelam cum sacris sit inimica
canonibus et de ambicionis radice processerit me-
rito reputantes eam auctoritate apostolica reprobamus
vosque ad ipsius observanciam eciam si iuramento
firmata extiterit cum iuramentum iniquitatis vin-
culum non existat decernimus non teneri Statuen-
tes ut cum unum officium vix digne valeat
aliquis adimplere nulli liceat decetero nisi uni-
cum personatum vel dignitatem aut personatum sive
administracionem vel officium predicta quomodolibet nomi-
nentur cum prebenda insimul absque dispensacione
dicte sedis in eadem ecclesia obtinere vel iam obtenta
tenere quod si a quoquam secus presumptum fuerit irri-
tum sit omnino

Non putamus illam consuetudi- Idem
nem quocumque tempore de facto servatam consonam
racioni quod ab officiali episcopi ad eundem episcopum va-
leat appellari nec ab eorum ad sedem cum sit idem
auditorium ubi nusquam appellacio interposita videatur

Non est dubium licet alias sit prescripta Idem
Non canonice consuetudo qua allegat episcopus re-
probanda quod in inquirendis puniendis et corrigendis

subditorum excessibus consilium sui capituli requirere
Ovim in sua ecclesia in Cmime teneatur Dez
qua consuetudo electe / quod antiquiores canonici /
gradatim meliores si voluerint possint ut vacant /
per se vel per alios optare prebendas / quidem manda-
alicui de prebenda nulli alii de iure debita provideri
in ibi vacatura eiusdem non obstante mandato /
poterunt ipsi antiquiores / iuxta consuetudinem eandem
optare / cum prebenda vacabit / et illa que op-
tata non fuit / si nulli sit debita / ei illi de
quo scripsimus conferenda Cum prebendis vero apud
sedem apostolicam vacantibus / et de ipsis per romanum
pontificem ordinatur / locum predicte consuetudini non
desit Nec ad pretextum eiusdem consuetudinis provi-
sione autem apostolica faciende / contra obitum
differantur / statimque ut executores super hiis provisio-
nibus deputati optare volentes / per ex dictis
dumtaxat expectent temporibus elapsis / libere et non
optatis / ad exequenda sibi mandata procedant /
prefata consuetudine non obstante De postulatione
Cum sicut vix
per experientiam didicimus prelatorum
edicto / ne sub aliqua ex hiis formis / quas
prurigosa curiositas adinvenit / eligo postulando /
vel postulo eligendo / aut eligo postulandum /
seu postulo eligendum / cum nec vera electio nec vera
seu postulatio resultet ex ipsis / quam sibi potius in-
vicem adversentur / aut sub illis eligo et postulando /
vel postulo et eligendum / cum rem imperfectam
significare noscantur / ad faciendam electionem /
vel postulationem decetero procedat Si secus actum
fuerit irritum decernentes Sub ea tamen forma
eligo et postulo prout potest melius de iure va-
lere / cum incertitudinem contineat / nequaquam po-
stulari vel eligi prohibemus / Statuentes quod
cum statum fuerit ubi ordo carere / nisi quod pra-
bulis dubitatur / utrum quis sit eligendus / vel
potius postulandus / quo casu is / qui sit po-
stulatus fuit et electus consensus tre viam
electionis vel postulationis / ne in medio vagetur
eligere necessario teneatur / Recedendi ad aliam
postquam unam elegerit sibi licencia penitus
interdicta De electione et electi potestate Innocentius
Statimque ut si Cumque in electione generali eligentes
quis / electionem postulationem vel provisionem factam
impugnat / obiciens in forma aliquid vel perso-
nam / et propter hoc ad nos appellat contigerit /

tam is qui opponit, quam qui defendit, et generaliter
omnes interest, et quos causa contingit, per
se vel per procuratores ad causam instructos, ad sedem
apostolicam, a die obiectionis iter arripiant infra
mensem. Quod si pars aliqua non venerit per viginti
dies post adventum alterius expectata, in electionis
negotio non obstante cuiusquam absentia, sicut de
iure fuerit, procedatur. Hoc autem in dignitatibus,
personatibus et canonicatibus observari volumus et mandamus,
adicientes, ut qui plene non probaverit, quod in for-
ma opponit, ad expensas quas ipse ex hoc pars
altera se fecisse docuerit, condempnetur. Is enim
vero in probatione defecerit, eius quod obicit in persona,
a beneficiis ecclesiasticis triennio noverit se suspen-
sum, ad que si infra illud tempus propria temeritate
se ingesserit, eis ipso iure perpetuo sit privatus,
nullam super hoc de misericordia spem aut fiduciam habiturus,
nisi manifestissimis constiterit documentis, quod ipsum
a calumpnie vitio causa probabilis et sufficiens
In electionibus et postulationibus excusaret. De
tionibus, ac scrutiniis, ex quibus ius oritur
eligendi, vota conditionalia, alternativa et
incerta penitus reprobamus, statuentes ut huiusmodi
votis pro non adiectis habitis, ex puris consensibus
celebretur electio, voce illorum, qui non pure consen-
serint, ea vice in alios recadente. Grego-
rius decimus in concilio generali Lugdunensi.
Ubi periculum maius intenditur, ibi procul dubio est
plenius consulendum. Quam gravibus autem sit onu-
sta dispendiis, quot et quantis sit plena periculis,
ecclesie Romane prolixa vacatio, ex acti consideratio
temporis edocet, et consideratio prudentum illius temporis
discrimina manifestat. Hinc nos evidenter evidens
ratio, ut dum reformandis casibus minoribus im-
solerti vacantes intentione, ea que periculosiora sunt,
nequaquam absque remedio reformationis ac-
commode relinquamus. Ideoque omnia que pro vi-
tanda discordia in electione Romani pontificis
a nostris sunt predecessoribus et precipue a felicis re-
cordationis Alexandro papa tertio salubriter in-
stituta, omnino immota in sua firmitate manere
censentes. Nichil enim detrahere illis intendimus,
sed quod experientia deesse probavit, presenti constitu-
tione supplere. Hoc sacro concilio approbante
statuimus, ut si eundem pontificem in civitate in
qua cum sua curia residebat diem claudere contingat

expectent cardinales qui fuerint in civitate ipsa
presentes absentes expectare decem diebus tantummodo tene-
antur. Quibus elapsis sive absentes venerint
sive non extunc omnes conveniant in palatio in quo
idem pontifex habitabat contenti singuli singulis
tantummodo servientibus clericis vel laicis prout duxerint
eligendum illis tamen quibus patens necessitas id
suggerit indulgeri duos habere permittimus eorum
electionis arbitrio reservato. In eodem autem pala-
tio unum conclave nullo intermedio pariete seu
alio velamine omnes habitent in communi quod
reservato libero ad secretam cameram aditu ita
claudatur undique ut nullus illuc intrare valeat
vel exire. Nulli ad eosdem cardinales aditus pa-
teat vel facultas secrete loquendi cum eis nec
ipsi aliquos ad se venientes admittant nisi eos
qui de voluntate omnium cardinalium inibi presentium
pro hiis tantum que ad electionis instantis negotium perti-
nent vocarentur. Nulli etiam fas sit ipsis car-
dinalibus vel eorum alicui nuncium mittere vel scriptu-
ram. Qui vero contrafecerit scripturam mittendo vel nun-
cium aut cum aliquo ipsorum secrete loquendo ipso
facto sententiam excommunicationis incurrat. In conclavi tamen
predicto aliqua fenestra competens dimittatur per
quam eisdem cardinalibus ad victum commode neces-
saria ministrentur sed per eam nulli ad ipsos patere pos-
sit ingressus. Verum si quod absit infra tres
dies postquam ut predicitur conclave predictum idem
cardinales intraverint non fuerit ipsi ecclesie
de pastore provisum per spatium quinque dierum imme-
diate sequentium singulis diebus tam in pran-
dio quam in cena uno solo ferculo sint contenti
quibus provisione non facta decursis extunc tantummodo pa-
nis vinum et aqua ministrentur eisdem donec ead-
em provisio subsequatur. Provisionis quoque huiusmodi pen-
dente negotio dicti cardinales de camera
pape nichil recipiant nec de aliis eidem ecclesie tempore
vacationis obvenientibus undecumque sed ea omnia
vacatione durante sub eius cuius fidei et
diligentie camera eadem est commissa custodia
maneant per eum dispositioni futuri pontificis re-
servanda. Qui autem aliquid receperint teneantur
extunc a receptione quorumlibet redituum ad ipsos
spectantium abstinere donec de receptis taliter ple-
nariam satisfactionem impendant. Iidem quoque cardi-
nales accelerande provisioni sic vacent attencius

quod se nequaquam de alio negotio intromittant /
nisi forsitan necessitas adeo urgens incideret quod
eos oporteret de terra ipsius ecclesie defendenda /
vel eius parte aliqua providere / vel nisi aliquod
tam grande / et tam evidens periculum immineret /
quod omnibus et singulis cardinalibus presentibus con-
corditer videretur illi celeriter occurrendum ¶ Sane
ne si aliquis ex predictis cardinalibus / conclave
predictum ut supra exprimitur non intraverit / vel intrans
absque manifesta causa infirmitatis exierit /
ipso minime requisito / nec in eiusdem electionis ne-
gotio ulterius admittendo / per alios ad eligendum
et substituendum pontificem libere procedatur ¶ Si vero
infirmitate superveniente / aliquem conclave
exire contingat / ipsa etiam infirmitate
durante poterit eius suffragio non requisito
procedi. Sed si ad alios / post sanitatem sibi reddi-
tam / seu ante redire voluerit / vel etiam si alii ab-
sentes / quos per x dies dixi expectandos su-
pervenerint re integra / videlicet antequam eidem ecclesie
sit de pastore provisum / in eodem negotio / in illo
statu in quo ipsum invenerint admittantur / premis-
sa tam de clausura quam de servientibus / cibo et
potu / et reliquis aliis servaturi ¶ Porro
si quandoque romanum pontificem extra civitatem predictam /
in qua erat cum sua curia residens contigerit /
ab hac luce migrare / teneantur cardinales
in civitate in cuius territorio seu districtu idem
pontifex obiit convenire / nisi sit forsitan inter-
dicta / vel contra romanam ecclesiam in aperta re-
bellione persistat / quo casu in alia viciniori
conveniant / que similiter nec interdicto subiaceat
nec sit ut predicitur aperte rebellis / In hac etiam
civitate / tam quo ad expectationem absentium /
quam quo ad habitationem communem / clausuram et
cetera omnia / in domo episcopali / vel alia qualibet
eisdem cardinalibus deputanda / eadem observentur
que superius obeunte dicto pontifice in ea / qua
cum sua residebat curia sunt expressa ¶ Ceterum
quia parum est iura condere / nisi sit qui eadem
tueatur / adiciendo sancimus / ut domini aliqui
rectores et officiales civitatis illius / in qua romani
pontificis / electio fuerit celebranda / auctoritate nostra /
et eiusdem apostolice sedis potestate sibi tra-
dita / premissa omnia et singula plene et invio-
labiliter / sine fraude et dolo aliquo faciant

obseruari / nec cardinales / vel qui permitti ar-
tius proximatur. ¶ Tempore autem huius obseruationis
statim audito summi pontificis obitu / coram clero /
et populo ciuitatis eiusdem / ad hoc specialiter conuocatis /
prestent corporaliter iuramentum. ¶ Quod si premissa
diligenter non obseruauerint / aut fraudem in eis / uel
circa ea commiserint / quibuscumque sint preeminentie /
conditionis aut status / ordinis / cessante priuilegio / eo ipso
sententiam excommunicationis incurrant / et perpetuo sint infames /
nec unquam eis porte dignitatis pateant / nec
ad aliquod publicum officium admittantur. ¶ Et
eos insuper feudis et bonis ceteris / que ab eadem
sede / uel quibuslibet aliis ecclesiis obtinent / eo ipso
romana / uel quibuslibet aliis ecclesiis obtinent / eo ipso
decernimus esse priuatos / ita quod ad ecclesias
ipsas / plene ac libere reuertantur / administratorum
earundem ecclesiarum arbitrio / sine contradictione aliqua
disponenda. ¶ Ciuitas uero predicta / non solum sit
interdicto supposita / sed et pontificali dignitate
priuata. ¶ Ceterumque cum arbitrium uel inordina-
te priuata / uel ad certum aliud obliga-
tus teneatur affectus / uel ad cetera aliud obliga-
cionis cuiuscumque necessitas adigit / cesset electio / sollici-
tudinis cuiuscumque necessitas adigit / cessat electio / Sub-
hortatur / cardinales eligendi / cardinales ipsos ob-
secrantes per uiscera misericordie dei nostri / per aspersionem pre-
ciosi sanguinis / obtestamur / ut pensantes atten-
tius / quid eis emineat / cum agitur de creatione uica-
rii ihesu cristi / successoris petri / rectoris uniuersalis
ecclesie / gregis dominici directoris / omni priuate affectionis
inordinatione deposita / et cuiuslibet pactionis / con-
uentionis / obligationis / necessitate / necnon con-
dicti et intendimenti / contemplatione cessantibus / non
in se reciproce considerationis intuitu / uel in suos /
non que sua sunt querant / non commodis priuatis
intendant / sed nullo arctante ipsorum / in eligendo
iudicium / nisi deo puris et liberis mentibus /
nudam electionis considerationem / utilitate publica /
libere prosequantur omni conatu et sollicitudine /
prout possibilitas patietur / ad actum tantum ut eorum
ministerio acceleretur utilis et profutura / toti mundi
prouisio / ydoneo celeriter eidem ecclesie sponso dato /
¶ Qui autem secus egerint / diuine subiaceant ultioni /
eorum culpa nisi graui peracta penitentia
non abolenda. ¶ Et nos nichilominus pac-
tiones / conuentiones / conditiones / et intendimenta
omnia / siue iuramenti / siue cuiuslibet alterius sint
uinculo firmitatis annexa / cassamus / irritamus / et
uiribus decernimus omnino carere / ita ut nullus ad illa

obs'uada quolibz sit astricti / nec quicq̄ṁ ex
eor transgressione nota vereat' fidei nō s'uate /
sed nō indigne laudis / titulū potiq̄ meat' / Su
lex que ep̄ndema testat' / deo magis transgressio-
nes iudigdi / qm̄ iurisiurandi obs'uatores acce-
ptas / Forma vō fidelibz nō ē tā desollicita
q̄ntacūq̄ impendē fidendū / qm̄ de instancia
orōnis humilis et deuote sp̄andu / hinc adiciq̄
sanctionē / ut ī omībz ciuitatibz / ceterisqz locis
insignibz / mox p̄mō de memorati pontificis
obitu certitudo claruerit / a clero ⁊ pplo solemibz
p eo obsequiis celebratis / singulis diebz / donec de
ipius ecclie p'uisiō indubitatū rumor p
tulit veritatē / humiles p̄ces fundaut' ad dn̄m /
apud eū deuotis orōnibz insistant / ut ipē
qui concordiā facit ī sublimibz suis / sic effi-
ciat cor eorū cardinaliū corda ī eligendo concor-
dia / q' p'uisio celer concors ⁊ vtilis / put ana-
rū salus exigit / ⁊ totius orbis requirit vtili-
tas / ex ipor' unanimitate sequat' ¶ Et ne ta-
salubre p'ns sanctionis edictū / ignorancie uel
negligi p̄textu contingat / districte p̄cipimus /
ut patriarche / archiepi / epi / et aliarz ecclīar' p
lati / ceterisqz quibz concessū ē p̄pone v'bū dei /
cleroz ⁊ ppl'm p̄p̄t hoc spalit' / frequenciā congrega-
dos / ī suis sermonibz / ad supplicū p'ci suffragia
p celeri ⁊ felici expedicione tanti negocii frequentā-
da / solerter hortent' / et ipis eadē auctē non
solū orōnū frequenciā / sed ⁊ obs'uanciā put
circumstancie pensande suaserint ieiuniorz indi-
cant. ¶ Item. Idem.
⁊ ita electiones postulationes
et p'uisiones ecclasticas / via ma[lignitatis] im[pedit] cor-
liatis / put ē p̄ple p̄cludat / ne diucius p̄lo-
se vacet eccl'ie / uel p'sonatuū . dignitatū / et ali-
or' ecclasticor' beneficior' p'uisio differat' ¶
Edicto p̄petuo p'hibemus / ut si qui aliquī /
electionibz postulationibz / uel p'uisionibz se oppo-
nunt / p̄ponendo aliqua / contra electionis postula-
tionis seu p'uisionis / formā aut p'sonas / eli-
gencium / uel electi / siue illius cui erat p'uisio
facienda / uel facta / et p̄p̄t hoc contigit appellari /
appellantes ī instrumento publico seu litteris sup
appellatione confectis / omīa ⁊ singula exp̄mat /
que ī formā intendunt obice / uel p'sonas contra
p'sonis autenticis autenticis aut p'sona sup
hoc testimonium p'hibeat' veritati / corporali p'stito

iuramento / quod credunt ea / que sic exprimunt esse vera /
et se posse probare / alioquin tales opponentes impedimentum tempore
appellationis interposite / vel per ipsos adherentes
eisdem obiciendo aliqua / que non fuerint in huiusmodi
litteris vel instrumentis expressa / potestatem sibi no-
verint interdictam. Nisi aliud postea forsan emer-
serit / vel de antiquis supervenerit probandi facul-
tas / aut aliqua antiqua in opponentium notitiam
de novo pervenerint / que appellantes appellationis
emisse tempore verisimiliter ignorare potuerunt / et
etiam ignorarunt. Super huiusmodi autem ignorantia /
et supervenientis facultate probandi / per se per ipsum
prestandum corporaliter faciat iuramentum. Et adici-
endo in iuramento eodem / quod ad ea probanda credunt
se sufficientes probationes habere. Illa sane que fe-
licis recordationis Innocentius / iiii papa predecessor noster
bene providens / ea que in forma vel persona ob-
iciuntur statuit / in suo volumus robore permanere /
Avaricie cecitas / et dampnande Idem in eod.
ambitionis improbitas / aliquorum animos occupantes /
eos in illam temeritatem impellunt / ut que sibi a iure
interdicta noverint / exquisitis fraudibus usurpare
conentur / Nonnulli siquidem ad regimen ecclesiarum electi /
quia eis iure prohibente non licet / se ante confirma-
tionem electionis celebrate de ipsis / administrationi ec-
clesiarum ad quas vocantur ingerere / ipsam sibi tamquam
procuratoribus seu yconomis committi procurant / Cum
itaque non sit maliciis hominum indulgendum / nos
latius providere volentes / hac generali constitutione
sancimus / ut nullus de cetero administrationem dignitatis /
ad quam electus est / priusquam celebrata de ipso electio
confirmetur / sub yconomatus vel procurationis nomine /
aut alio de novo quesito colore / in spiritualibus /
vel temporalibus / per se vel per alium / pro parte vel in toto
gerere vel recipere / aut illi se inmiscere presumat / decernentes
illos qui secus fecerint / iure si quod eis per electionem
quesitum fuit / eo ipso privatos. Idem
Quam sit ecclesiis ipsarum dispendiosa (in eod.
vacatio / quam periculosa etiam esse soleat animabus /
non solum iura testantur / sed et magistra rerum effi-
cax experientia manifestat. Cupientes itaque
competentibus remediis vacationum diuturnitatibus
obviare / hoc perpetuo decreto statuimus / ut si quem
fuerit electum in aliqua ecclesia celebrata / electores
electionem ipsam quam citius poterunt commode ele-
cto presentare curent / ac petere consensum ipsius /

Electus vero illum adhibere infra mense a tempore
presentacionis huiusmodi teneantur / Quod si electus vlterius
prestare distulerit / iure si quod ei ex sua ele-
ctione fuerat acquisitum / extunc se nouerit eo ipso
priuatum / nisi forsan ea sit electe persone condi-
cio / ut electioni de se celebrate / absque superioris
sui licencia ex prohibicione / seu quauis prouisione
sedis apostolice consentire non possit / In quo casu
idem electus / seu electores ipsius consenciendi
licenciam ab eius superiore / cum ea celeritate /
quam superioris ipsius presencia uel absencia per-
miserit petere studeant / et habere ¶ Alioquin si lapso
tempore pro eiusdem superioris presencia uel absencia /
ut permittitur moderando huiusmodi licenciam cos
nequaquam obtinere contingat / electores extunc /
ad electionem aliam procedendi liberam habeant fa-
cultatem ¶ Ceterum quiuis electus infra tres
menses post consensum electioni de se celebrate
prestitum / confirmacionem electionis ipsius petere / non
obmittat / Quod si iusto impedimento cessante /
infra huiusmodi trimestre / tempus obmiserit / electio
cadat / eo ipso viribus vacuetur ❧ Idem in eodem
Sepelire sanctionis oraculo declamamus / quod sacris
electionibus nominantes indignum / ipse suffragium
in scrutinio prestitum / nisi adeo in eo persisterint /
quod ex votis eorum / communis electio subsequatur / ne-
quaquam eligendi potestate priuantur / licet pro eo quod
indignum nominando sciencie contra conscienciam
suas agunt / et diuinam vindictam / et apostolice vl-
tionis motum / quam qualitas facti suaserit / possint
non inmerito formidare ❧ Idem in eodem
Vlli licet detur quia postquam in scrutinio nominat
aliquem / et electio fuit subsecuta / uel postquam
prestitit electionem de ipso ab alijs celebrate con-
sensum / illum super electione ipsa / nisi ex causa post-
ea emergentibus impugnare / uel nisi ei morum ipsius
antea celata de nouo pandatur improbitas / seu
aliquod alterius latentis vicij / uel defectus / que
verisimiliter ignorare poterint vitas reuelet /
de huiusmodi autem ignorancia fidem faciat proprio iura-
mento ❧ Idem in eodem
Si quando contingit duobus
Sectionibus celebratis / partem alteram eligencium du-
plo maiorem / numero inueniri communium electorum / qui
parte reliquam sic excedunt / ad determinacionem zeli
meriti / uel auctoritatis eorum / reliquis uel electo

ab eis aliud opponendi omnem penitus decreto
interdicimus facultatem ¶ Si quis autem oppone
voluerit / ex voto illius cui opponitur nullum
reddet ipso iure / id eis non intelligimus interdictum
: Innocentius felicis recordationis Idem in eodem
Alexandri pape nostri predecessoris inter / causas
electionum episcopalium / seu super electionibus ipsorum ex
ortas / non immerito maioribus causis annumerat
cognitiones ipsarum per appellationes quaslibet
devolvi asserat ad apostolice sedis examen / Nos
tamen et temerariam appellantium audaciam et effre-
natam appellationum frequentiam refrenare vo-
lentes / hac generali constitutione duximus provi-
dendum / ut si extra iudicium in predictis electionibus /
vel in aliis dignitatibus episcopatu maioribus celebrandis /
expressa causa / manifeste frivola contigit appel-
lari / per appellationem huiusmodi nequaquam ad sedem eandem
negotium devolvatur ¶ Sed cum in electionum causis
negotiorum in iudicio vel extra iudicium appellatur /
in scriptis ex causa probabili / que probata debeat
legittima reputari / ad sedem ipsam huiusmodi negotia
deferantur / Liceat tamen in premissis omnibus casibus litigantibus
partibus ab huiusmodi appellationibus / nulla tamen inter-
veniente pravitate recedere / antequam per se sedi
fuerint presentate / inferiores autem iudices quorum erat
ipsarum causarum cognitio / appellatione cessante / an
in hoc pravitas intercesserit / an omnia diligenter
inquirat / si eam intercessisse reppererit / se de con-
sensu ipsius nullatenus intromittat / sed prefigat debe-
partibus terminum peremptorium competentem / in quo cum
omnibus actis / et munimentis suis apostolico se con-
spectui representent Idem in eodem
Si forte inter cetera que obiciuntur / electo vel po-
stulato / seu alias promovendo / ad aliquam di-
gnitatem evidente / scientie / vel aliud persone de-
fectum / opponi contingat / in discussione obiectorum
illum statuimus ordinem inmutabiliter observandum /
ut promovendus super defectu ipso ante omnia subiciatur
examini / cuius eventu examinandus aliis / aut
dabit initium aut negabit ¶ Ceterum si premissi ex-
aminis exitus oppositores docuerint veritate
destitui / opponentes a prosecutione cause in qua talia
obiecerint excludimus et perinde puniri decernimus /
ac si penitus in probatione ceteri que obiecerant de-
fecissent Idem in eodem

Sciant cuncti / qui clicos uel quaslibet alias pso-
nas ecclasticas / ad quos in aliquibus ecclys /
monasteryis / aut alys pys locis expectat elec-
tio / pro eo quod rogati seu alias inducti / eum pro quo
rogabantur siue inducebantur elige noluerint /
uel consanguineos eorum / aut ipas ecclas / mo(n)asteria
seu loca eccta / beneficys siue alys bonis suis /
per se uel per alios spoliando / seu alias iniuste
per se quomodo grauare psumpserint / se ipo facto excom(m)uni-
catiom innodatos Idem in eodem
Generali constitucione sanctimus vniuersos et singulos /
qui regalia custodiam / seu gwardiam aduoca-
tionis / seu defensionis titulum in ecclys monasteryis /
siue quibuslibet alys pys locis / de nouo vsur-
pare conantes / bona ecclarum / monasteriorum ac locorum
ipsorum vaccantium occupare psumunt / quantacunque
dignitatis / honore pfulgeant Clericos etiam
ecclarum / monachos monasteriorum et psonas ceteras lo-
corum eorundem / qui hec fieri procurant / eo ipso excomunicatiois
sentencie subiacere Illos vero clicos / qui se ut
deberent talia facientibus non opponunt / de prouentibus
ecclarum / seu locorum ipsorum pro tempore quo premissa sine
debita contradiccione pmiserint / aliquid percipere / distri-
ctius inhibemus Qui aut ab ipsarum ecclarum ceterorum
que locorum fundacione / uel ex antiqua consuetudine
iura sibi huiusmodi vendicant / ab illorum abusu / sic
prudenter abstineant / et suos ministros in eis sollicite
faciant abstinere / quod ea que non ptinent ad
fructus / siue redditus prouenientes vaccacionis tempore
non vsurpent / nec bona cetera quorum se asserunt
habere custodiam dilabi pmittant / sed in bono sta-
Licet canon a felicis recordacionis Alexandro papa quarto
predecessore nostro editus / iam certa statuit / ut nulla regi-
mine eccliesie prochialis suscipiat nisi xxv quintum
annum etatis attigerit / ac sciencia et moribus commenda-
bilis existat / quodque talis ad regimen assumptus / si
monitus non fuerit psbiter a canonibus tempore intra an-
num ordinatus / a regimine eius amoueatur
officio et alii conferatur Quia tamen in obseruatione
canonis memorati / se multi exhibent negligentes /
nos periculosam illorum negligenciam volentes iuris
execucione suppleri / psenti decreto statuimus / ut nullus
ad regimen prochialis eccliesie assumatur / nisi sit
ydoneus moribus / sciencia et etate decernentes col-

latores de parochialibus ecclesiis / hiis que non attin-
gerint vicesimum quintum annum decretis faciendis /
viribus omnis caret ¶ Is etiam qui ad huiusmodi re-
gimen assumitur / ut gregis sibi crediti diligen-
tius gerere curam possit / in parochiali ecclesia / cuius
rector extitit / residere personaliter teneatur / Et infra
annum a sibi commissi regiminis tempore numerandum se fa-
ciat ad sacerdotium promoveri / Quod si infra illud tempus
promotus non fuerit / ecclesia sibi commissa / nulla etiam
premissa monitione sit presentis constitutionis auctori-
tate privatus ¶ Super residentia vero ut premittitur
facienda / possit ordinarius / gratiam dispensationis
ad tempus facere / prout causa rationabilis id expo-
Nemo deinceps parochia ¶ scat dez i cod-
lem ecclesiam alicui non constituto in etate le-
gittima / et sacerdoti commendare presumat / nec eli-
ctam nisi unam evidenti necessitate / vel utilitate ipsius
ecclesie suadente ¶ Huiusmodi autem commenda ut
premittitur rite factam / declaramus ultra semestris
temporis spatium non durare / Statuentes quicquid secus
de commendis ecclesiarum parochialium actum fuerit / esse
irritum ipso iure. Idolaus tertius
Cupientes etiam vacationibus periculosis occurrere /
ac malignantium subterfugiis obviare in premis-
sis remediis / Alia que patens ipsarum rerum experi-
entia ad earum expeditionem indicavit utilia re-
media duximus subiungenda / Sane quod felicis recor-
dationis Gregorius papa decimus predecessor noster /
de electionibus presentandis / electis et ipsorum electorum
petendo / vel adhibendo consensu / salubriter sta-
tuit / in suo robore / cum infra septem temporis modera-
tione / in presentandis electionibus permanere volentes /
Illud quod de trimestri tempore post consensum / ad
petendas confirmationes instituit / quo ad illas
que petuntur / vel peti debent / a sede apostolica tem-
perantes / cum interdum aliquorum locorum vicinitas min-
us exigat / aliquorum distantia prolixius expostulat /
tempus / hac generali et in perpetuum valitura constitu-
tione sancimus / ut omnes electi cathedralium /
vel regularium ecclesiarum / quorum electionum confir-
mationes vel infirmationes / ad ipsius sedis exa-
men devenit immediate subiectas / vel appellatio-
ne interiecta devolvit / infra unum mensem post consen-
sum / vel post obtentam / de ipsorum electione notitiam /
si eam debito tempore non contigit presentari / ad sedem
ipsam iter arripiant et exinde sine infra

septimi temporis iter arripuerint, sive non absque frau-
de, quanto poterunt commode, locorum considerata
distantia, petitum suarum electionum confirmationes,
vel prosecutum electiones suas, quibus poterunt
commodius licitas recipere, cum omnibus actis iuri-
bus et munimentis suis, et personis suos contin-
gentibus, coram nobis personaliter teneantur. Quod
si per viginti dies, post lapsum ex qualitate locorum
moderandi temporis expectati, sive eligentes seu
opponentes venerint, sive non, personaliter recipere
et suarum confirmationem electionum, vel prosecutionem
seu executionem petere, nulla iusta causa subsistente
contempserint, de qua infra viginti praedictos di-
es, proposita infra quindecim dies post tempus huiusmodi
coram nobis vel alio seu aliis deputando vel de-
putandis a nobis, si admittenda videbitur, teneantur
apud sedem ipsam facere plenam fidem, nisi vel infra
eosdem viginti dies seu praedictos quindecim, eo ca-
su tamen, tamen ad praedictam causam proposita ut praedicitur,
et admissam probandam concessi fuerint termini, et tam
verisimilia proponi contingeret, que iudicio praesidentis
electos ipsos ab infra scripta pena merito excusarent
et propterea forsitan videretur eis ad praedictam compa-
ritionem tempus plurimum indulgendum. Insuper etiam
eo casu, quo ad personalem electorum comparitionem
excusandam, aliqua iusta causa proponi contigit vel
admitti, nisi tunc infra idem tempus, iusto impedi-
mento cessante, per procuratorem ad premissa omnia
sufficienter instructum et nihilominus ipsa causa ces-
sante, ut premittitur, se personaliter presentaverint, electiones
de ipsis factas eo ipso viribus vacuatas, ipsos
omni iure, si quod eis per electionem huiusmodi quesitum
esset, decernimus esse privatos. Electos vero, qui se
sine actis, iuribus et munimentis suis et personis
suos contingentibus coram nobis personaliter, vel
per procuratorem ut premittitur, presentaverint, ea vo-
lumus ex conceptu constitutionis huiusmodi eo casu pre-
cedere, ut pro exhibendis illis alibi quam apud
sedem ipsam, nisi ex iusta causa, non possint di-
lationem aliquam obtinere. Ad hec ut digne diligens
inquisitio super electionibus, eligentibus et electis,
ac aliis premissa contingentibus, plena informa-
tio possit haberi, quam informationem per procuratores,
qui ut plurimum constituuntur absentes, et personas
ignaras cursus causarum non sentit de facili pre-

mie de ipis electoribus due psone adminus sup
negocio ipo / ut de electis pmitt[itur] / sufficient instru
cte / qm electoz concordie ee congit / infra id tpe
p capitulum i expensis de bonis ad prelatu ipius
eccle / de cuius electione agit ptinentibus / si sint
distincta / alioquin de communibus / uel p ipm capitu
lum / alunde puisis / si de ipis distinctis / uel comunibus
tunc habeti non possit / ad ora instructi plenarie
transmittatur ¶ Si vero in discordia electio uel
electiones ipe processerint / tunc due psone adminus
de pte qualibet / cum sint plures / uel de pte electi
cum electio vna processerit i necessarijs et mode
ratis expensis electorum / quas si elcti exhibere con
tempserint / nisi forsan ipos / facultatum impote
ntia / p qualitate negocij excusaret / cum ipis
ex tali electione quesito puet ¶ Et qm uno e
lecto / cui aliquis uel aliqui se opponunt / i
expensis ipoz mittere / eo casu tali opponentes / qm
opponentes aliqui / si duo tm / uel si plures / duo
adminus ex ipis opponentibus i expensis ipoz op
ponencium / plene ut dcm e cum actis et muni
mentis instructe compareant / ut p pmissas psonas
nas / uel negocium plenarie instrui / uel sedes
ca valeat informari an ecclie utilitate
pensata / et alijs inspectis circumstancijs / sup ha
bendis aliquibus pbationibus / seu quibuscumque
alijs / sit alibi facienda commissio / uel equitate
suadente / ptes poci apud sedem ipam i pro
bationibus et alijs sint artande ¶ Electum si eli
gentes electores ipas concordie / seu in discordia
celebratae / infra octo dies / pximo comode
celebratae / infra octo dies pximo comode
poterunt / electis pntare distulerint / ipos qui
culpabiles i hoc extiterint / quo ad se / a pressa
psecutione totaliter excludentes / oibus huiusmo
di que i eccla ipa / de cuius electione agit / opti
nuit / p triennium continuum / exinde nichilominus vo
luit / p triennium continuum / ex tunc nichilominus vo
lumus eo ipo fore suspensos ¶ Ad que si infra
illud tpus se ipa temeritate / uel alio quesi
to colore ingesserint / illis ipo iure pvatio sit
pvati / uel si psonas instructas / ut pmittitur
causa / si opponentes uel electi mittere uel venire
seu expensas ministrare contra pmissa / desimare ne
glexerint / nisi eos capituli / uel conditionalis
paucitas / seu alia iusta / et pbabilis causa
euidenter excuset / in quo casu parcatores

sufficienter instructum mittere / et nichilominus ca-
cessante / dictas personas dirigere teneantur /
et a totali quo ad se prosecucione perpetuo / et a
proventuum beneficii / que in ecclesia ipsa opti-
nent / per triennium continuum careant perceptione ¶
opponentes vel opponentem / et vincitur electus
contumacia simili pena plectenda ¶ Nichi-
lominus tamen in premissis casibus quibus eligentes / vel
opponentes / quo ad se / processus prosecucione priuati /
electis per hoc in prosecucione iuris sui nullum pre-
iudicium generetur ¶ Denique autem ad postulationem
concordem vel discordem / procedi contingit / et
aliquem parentes in ordinibus vel etate de-
fectum / vel alios similes postulentur / non quam alios
ecclesie alligati / liberum non liceat sine permis-
sione volatum / contra quos tales alligatos in
dc vetis iuris obseruancia inmutata postula-
tos et postulantes conserva moderata
districtione perstringimus / ut eo salvo / quod postula-
ti et aliis nec suis postulacionibus prestare con-
sensum / nec ut de electis dictum est exhibere ex-
pensas aliquibus teneantur / et postulantes
in casu concordie vel discordie expensas ipsarum
personis talibus subministrent postulatos mitti
endo si non dissenserint / et postulantes conmit-
tendo personas instructas / ut in concordie / vel
discordie electione per omnia / ut supra premittitur modo
ratio premissa constringantur / et negligentes statuta
ibidem sibi pena percellat ¶ Nec per hoc quod de
postulato statuimus / po-
postulati prelati ecclesiarum expedicione
stulacionis ipse nunquam dependere intelligatur
a gratia quam antea dependebat ¶ Porro in
singulis casibus supradictis in recompensacionem vel re-
dendis expensis eligencium / electorum / postulancium
et eciam postulati / illud seruari decernimus quod
iustum fuerit seu equitas canonum indicabit
fundamenta militantis ecclesie in nobilibus dez
stitis / ipsa rememorans per nobiles apostolos /
et predicatores patent insinuat / quibus tota
quinquennii edificii fabrica consedens in ubere
firme bases ecclesie super fundamento / preter quod
nemo alius ponere potest / quod est Christus Jhesus / velut
summo angulari lapide solidatum / ut vitas
que antea legis et prophetarum preconio vehebatur /

p aplicaz totu in salute vniusitatis concret /
sic sepius e / in oem terram exiuit sonus eo4 / et
in fines orbis tre vba eo4 / Sz huig at mune
ris sacramentu ita dns ad om apl'o4 volui
officiu ptine / ut i bto petro oim summo prin
cipalit collocaret / ut ab ipo quasi quoda ca
pite dona sua velut i corpus oe diffu
dere / Hunc em i consorcium individue vnitatis as
sumpsit / id quod ipe erat / dns voluit nominari
dicendo Tu es petrus et sup hanc petram edi
ficabo ecclesiam meam / ut eterni templi structu
ra / deo edificante constructa mirabili munere
gre dei / i petri consisteret firmitate / Cui sal
uatoris nec miranda puisio / btm paulu in
aplatu gencium p electionis sorcietatibus adiunxit /
Isti sunt p quos ecclesiam rome resplenduit /
Isti sunt eius presbiteri veriqz pastores / Isti sunt qui
vna die p multo / pro loco p gl'ia / sub vno
persecutore / pari virtute / compassi / vrbem
ipam glorioso cruore martirii cristo dno consecra
uerunt / Isti sunt qui illam in hanc gl'iam pvexerunt /
ut sit gens scta / pplus electus / ciuitas scta
sacerdotalis et regia p sacram bti petri sedem
caput toci9 orbis effecta / Nec aut ipa
mr eccla i congregatoe / et pastura fidelium
spibus caret auxiliis / quin pocius ipis adiuta
spualibus semp p fecit incrementis / non absqz mi
raculo scdm eam cepit / ut occasionaliter co
stantini monarche / adeo puisa / sed curata
baptismalibus fomentis infirmitas / quandam
quasi adiceret ipi eccle firmitatem / qui quar
to die sui baptismatis / vna cu omibus sacra
pis / et vniuerso senatu optimatibus / etiam et
cuncto pplo / i psona bti siluestri sibi romaz /
concedendo vrbem relinqueret / ab eo et successo
ribus / p pragmaticam constitutam disponendam ce
decreuerat / i ipam vrbem vtriusqz ptatis monar
chiam romanis pontificibus declaraverat / non iniusti
arbitrans / ut vbi sacerdocii principatus / et cristi
ane religionis caput / imperator celestis insti
tuit / illic imperator terrenus habeat ptatem / quin
magis ipam petri sedem in romanam / iam solio
collocatam / libertate plena i suis agendis

p omnia poterit / nec ulli subest homini / que
ore domino cunctis dinoscitur esse prelata ¶ decet
namque ipsi romano pontifici ex fratres suos / sacro
sancte romane ecclesie cardinales / qui sibi in exe-
cutione officii sacerdotalis coadiutores assistunt /
libera premere consilia / decet ipsius nullos
vacillare iudicia / ut fratres eorum / nullus secularis
potestatis metus exterreat / nullus temporalis favor /
absorbeat / nullus eius terror immineat / nichil eis
a veri consilii solliditate preveniat removeat /
quin tam pro ipsum romanum pontificem in quibuscumque ne-
gociis contingerit eorum petere consilia in consulendo
pro omnia liberi / eidem romano pontifici in omnibus
que pro tempore imminet libere consulant / et assistat /
ipsaque romani pontificis vicarii dei / que suis
temporibus occurrerit electo / et eorundem cardinalium cum
expedierit facienda prompto / in omni libertate
procedant ¶ digne itaque ad urbem ipsam eiusque
regimen / animum nostre consideracionis extendimus / ut
felici ducta regimine prosperet a noxiis et op-
tantibus semper proficiat incrementis ¶ Nunquid ob-
duxit oblivio que urbi / que incolis / nota
dispendia optulerunt hactenus pessima regi-
mina ¶ Nunquid non hec destructio menium / defor-
macio procerum exterminio luce clarius manife-
state / Nunquid non hoc fidelium contrectata deposita /
Nunquid non hoc ipsa veneranda dei templa preside-
tis manu sacrilega diebus nostris nephariie vi-
olata proclamant / Quid plura / Nonne ipsius orbis
retroactis temporibus incorrupta constancia sub
regente / eo tempore nephando subversa regimine /
ipsam urbem speculum fidei tanta respersit
infamia / ut a matre sua romana ecclesia / filia
predilecta deviare compulsa quondam conradinum
quidem venenosa radice federici / quondam ro-
mani imperatoris colubri tortuosi / iusto ipsius
ecclesie iudicio reprobati prodiisse videbatur in regem /
quique ad extremam romane matris ecclesie / mani-
festis indiciis / tota cum suis fautoribus aspirabat /
in contemptum dei / sue matris / ac ipsius orbis op-
probrium pateret exciperet / receptio favit / constitu-
ens se super hoc tam patentis hostis / sue matris
ecclesie filiam adiutricem / hoc ipsi rome presiterunt
senatores incogniti / hoc presides imposuit / ut glo-
sa civitas redderet in gloria sua stabilitas / vo-
caretur instabilis / suaque constancia antiquata

soliditas / longiuis temporum vitare infirma Et
proinde de officii nostri / debitum circa huiusmodi tam
periculosos eventus / ad libram moderaminis
erigentes tante subversionis occasionis / ita
salubris remedii appositione precidimus / ne il-
lorum qui ipsam rem publicam laudabiliter hac-
tenus gubernarunt / videamur gloriam suggil-
lare / ut merita / que illis apud infallibilem / et
scientem omnia retributorem / dei iam pluribus que-
sita laboribus salva persistunt / ut quod etiam regi-
mine ipsius talis adhibeatur in omnibus cum discre-
tione solertia / per quam ipsi romane ecclesie plena
libertas / que in omnibus / et per omnia sibi de-
betur optata proveniat / vitentur / iam excepta
pericula / et romanus populus ab oppressionum per-
turbationis incursibus / sedeat / sedendo quiescat in
pulchritudine pacis / in tabernaculis fiducie / et
speciali requie opulenta / de fratrum nostrorum consi-
lio / hac irrefragabili et in perpetuum valitura
constitutione sancimus / ut quandocumque et quotiens-
cumque senatoris electio / vel alterius quocumque nomine
censeatur / qui quotienscumque vel quocumque titulo /
ipsius urbis debeat preesse regimini ipsi contend
imminebit / nullus imperator seu rex romanorum /
aut alius imperator vel rex princeps / mar-
chio / dux comes / aut baro / vel qui alterius
notabilis preeminentie / potentie / seu potestatis /
excellentie / vel dignitatis existat / frater filius
vel nepos eorum / ad tempus / vel in perpetuum / seu
quovis alio / ultra annale spacium / quomo-
do / colore / vel causa per se / vel per aliam personam
quamlibet submittenda in senatorem / capitaneum /
patricium / aut rectorem / vel ad eiusdem urbis re-
gimine / seu officium nomine eligatur / seu alias
eadem assumatur / absque licentia sedis apostolice
speciali / per ipsius sedis litteras concessionem licentie
huiusmodi specialiter exprimentes / Tales si secus actum
fuerit / nominationem / electionem assumptionem huiusmodi decernimus
esse nullas / ac carere omni robore firmitatis /
et tam solum nominatores electores / et assumptores /
et prouincia nominati electi et assumpti / si huiusmodi
nominatorem electorem et assumptorem consenserint / aut
se de ipsis / quolibet modo intromiserint / inten-
dentes et obedientes eisdem / et in hoc dantes
ipsis / nominatoribus electoribus / assumptoribus / a

nominatus / assumptus electus / ancianum / consilium &
famosus publice uel occulte / aut cuiuscumque dignitatis / preemi-
nentie / conditionis / aut status extiterit / eo ipso
sententiam excommunicationis incurrat / ac volumus ipsos nomina-
tos / electos seu assumptos si cum constitutionem presentem
predictis nominationi / electioni uel assumptioni consenserint /
aut se quomodolibet illis ingesserint / et eorum posteros in
perpetuum omnibus feudis / priuilegiis / libertatibus im-
munitatibus gratiis et honoribus que a predicta
seu aliis / tenent ecclesiis censemus esse priuatos / ita
quod illi / ad quos eorum collatio concessio seu dispo-
sitio pertinet resumendi ea / retinendi / concedendi /
seu infeudandi aliis aut de ipsis aliter disponendi /
ut ad eos pertinet / liberam habeant potestatem. Et
ne tales nominati / electi seu assumpti / de sua pertina-
cia / uel contemptu valeant gloriari / nos quelibet
mandata / precepta ordinationes et statuta / que
fecerint / omnes sententias quas tulerint / et quecumque
penitus in contractibus / et obligationibus / seu quibus-
cumque aliis urbis nomine / uel tanquam senatores / ca-
pitanei priores / et rectores / uel officiales ipsius
egerint / irrita prorsus censemus et vacua nunciamus /
Iudices vero et tabelliones qui super hiis aut eorum
aliquibus contra presentis constitutionis edictum patro-
cinati / uel instrumenta confecerint / forte presumpserint /
iudicatus et tabellionatus officiis se nouerint
esse priuatos. Contemptores quoque seu violatores /
premissorum uel aliquorum / uel alicuius eorum / ab excommu-
nicationis sententia / preterquam in mortis articulo absolui
non possint / nisi per Romanum pontificem uel de ipsius
petita et obtenta licentia speciali / non obstanti-
bus aliquibus priuilegiis / indulgentiis / concessio-
nibus / constitutionibus / consuetudinibus et statutis /
quacumque firmitate vallatis / que in premissis omnibus /
volumus aliquibus uel alicui suffragari / sed omnia
quo ad illa decernimus non tenere. Ut autem ciues ro-
manorum / qui ex ipsa urbe natalem duxisse no-
scuntur originem / aut quiuis alii / qui ipsa eiusque de
territorio non aduene sed continui habitatores existi-
tant / quo ad honores ipsius urbis aut regimi-
na gratiosis functionibus potiantur / non intendimus / quod
presens constitutio tales excludat / qui ad unum annum
duntaxat / uel ad aliud tempus breuius nominati /
ad ipsius regimen et officium assumi / etiam si per-

ctor principu et alior fres filij uel nepotes
existunt aut eciā si extra urbē et ipius ter
ritoriu sub nomine comitatus baronie seu cu
iuscumqz alterius tituli ī locis uel locis aliquibus
iurisdictionē seu ptātē aliquā tpalē uel pre
tiā obtinent dū pdicta iurisdictio uel ptās
extra urbem et territoriu pfata cōsistens no
tante preminēcie ul notabilis potentatus existat
qd obtinēs eius optinētes eius ocasione ut
causa cū alijs exclusis a dicto urbis regimine
ut pmitti psētis constitutionis oraculo rationa
biliter includant   Omissarius viij
q uamquā in casu negligencie sit cōstitutu
a iure ut eccliā kathedrali vacante si p
eos ad quos spectat nō fuit elcō de plato
infra tpus debitu celebrata eligendi ptās
ad supiorem proximu deuoluat hoc tn non
ē ad casū aliud extendendu qui si electores
in huiusmodi ecclia uel ipso iure ut eligunt facti
indignu uel p symoniā ut formā traditā
in gnāli nō obsuat eligendi ptāte puet
nō ad dictu supiorē sed ad romanū pontifice
ptās eadē deuoluet ¶ Beati aue ī mfontbz
i s qui contra ¶ celsu est censendu de
electionis formā uel electi psonā aliqua
obiciens ad sedē aplicā appellauit corpali
a se pstito iuramēto qd illa que ī appellatōe
sua expresserat uel ea que ex ipis debent
sufficē vēa esse credebat ⁊ se posse pbare
nō est sup obiectis uel expressis huiusmodi au
diendus cū nō suppleat sicut tenebat
iuxta constitucōm felicis recordationis Gregorij
ppe decimi pdecessoris nri editā in concilio
gnāli lugdunen iurauit expressa seu ob
iecta se credē vēa esse et se posse probare
et indeterminate illa ul ea que debent suffi
q ui con certū ⁊ notatā ¶ cē de eisdē de
psona ne ab alijs eligatur ad sedē aplicā
antequā fiat electio duxit appellandu debet
p omnia ī appellando suuat formā constitucōis
felicis recordationis Greg pp pdecessoris nri
ut cētra edite in cōcilio lugdunen ac si electōe
iam factā eū contingeret appellare alioqn
nō obsuans pene cōstitutionis eiusdē se no
uerit subiacē   dem

scrutinii per formam, cum scrutinium, ad electionem proceditur,
est per unum publicanda et facienda communis electio
secundum canonica instituta, sic et per unum debet fieri, cum
per formam proceditur compromissi, quamvis in arbitros
compromissarios lex Romana inhibeat, quod ab eis
omnibus sit pronunciatio facienda: alioquin a pluribus
compromissariis facta simul electio eo ipso viribus non
Tamen felicis recordationis subsistat. Idem.
communis Gregorius papa praedecessor noster, de his qui
ad parochialium ecclesiarum regimen assumuntur promo-
vendis ad sacerdotium infra annum, alioquin eisdem eccle-
siis sint privati, quia tamen sit poenalis, potius restringi
convenit, quam laxari, declaramus, ad collegiatas
ecclesias, etiamsi alias parochiales existerent,
et ad assumptos ad earum regimen non extendi,
sed antiqua iura super his debere potius in eisdem. Idem.
Is cui eligendi potestas data fuit sub hac
forma, ut ipse secreto et sigillatim votis
singulorum de capitulo exquisitis, et in scriptis reda-
ctis, illum eligat, in quem plures de capitulo, pari
comparatione minorum consenserint, licet consentien-
tes maiorem partem totius capituli non attingant,
recepto facto huiusmodi scrutinio, et in scriptis redacto,
iuxta traditam sibi formam, cum in quem non maior
pars, sed plures de dicto capitulo, quamvis in quemquam alium
direxerant vota sua, duxit eligendum, talis
electio, cum praeter formam, quam generale concilium
super statuit in electionibus celebrandis, decernens
eas, si aliter fierent, non valere, fuit attemptata,
robur non obtinet firmitatis. Idem.
Vestrum oculos sic vicium ambitionis excaecavit,
quod quasi suae professionis immemores, qua contem-
ptis honoribus, abiectis divitiis, spretisque deli-
ciis arbitrium proprium subiugarunt alieno dictami-
ni, retro respiciunt ad aratrum manu missa, dum
sapientes fieri cupiunt, in angiorum anfractibus causarum
strepitibus se involvunt, et extra administrationes
sui ordinis solum plane consistendum molliuntur,
electionibus, postulationibus, seu provisionibus de se
in discordia celebratis, invicem stando consensum
praebendi assensum a suo superiore nunquam extorta
licentia, potius quam obtenta, ex quo earum et
ecclesiarum dispendia nonnulla provenisse, et proven-
tura maiora in antea verisimiliter formidamus.
Volentes igitur huic pesti salubri remedio ob-
viare, praesenti constitutione sancimus, ut nulli religio-

se pdictor minor heremitar / sci augustini / a
quorlibet mendicancium ordinum / ex
electione postulacione provisione seu vocacione / ad
aliqua extra administracionis sui ordinis prelatura
in discordia de se facta / ius decetero acquirat /
nec eor aliquis tali electioni postulacioni provisio
ni / aut vocacioni / quoquo valeat consentire / causa
si ingressi aut inferi / ut post grualud eorum / ad
id accesserit licencia vel consensus ¶ Circa reli
giosos quoque alios / cuiuscumque condicionis vel sta
tus existant / volumus hoc servari / ut nec ipsi elec
tionibus / postulacionibus / provisionibus de se aut vo
cacionibus a maiori parte maior / ad prelaturas quaslibet
de se factis / que de hoc ipso que a maiori parte p
cesserint / nullatenus prefatis tenuant ius eis sine
audeat prestare consensum / causa si super hoc assensum
vel licencia suorum interuenit prelatorum / Nos enim
quicquid contra premissa / vel eorum aliquod a quoquam
contingit attemptari / omnino decernimus irritum et ina
ne / Si quis duas electiones de se in Idem
aliqua ecclesia celebratas prosequatur insimul et co
firmacionem petat ex eis / cum non nisi ex vna ius par
valeat inesse huiusmodi vacacionem consensum non putamus /
causa si se contentum esse velle altera / per quam sue
intencionis consequi possit effectum / Immo preterea
oportebat ergo eum / ne cui ipsius ecclesie vel sui ad
uersarii / si que sit discernere ex vnde rnageret eligere /
quem prosequi velit ex illis et confirmacionem petere
tamen ex eadem / regressum ad aliam / cum per electionem al
terius renunciare sibi ius ex ea non competere
Electo ex eo non contenti videt ullatenus suum
sortiatur effectum / quia electum consentire Idem
causat / vel per consensum renunciat iuri suo / aut
dicem forte claudit extremum / seu per oculti
cius vinculum veritatis / electores qui iam secundum
spectabat ad ipsos / infra iuris terminum eligendo
herebunt a dissensu / renunciare morte / vel veritate
predictus / ac si vacatio noua esset tempus integrum
ad electionem integram aliam celebrandam / dummodo nil
fraudulenter egerint in premissis Idem
Religiosus cuius arbitrium non ex sua causa
velle vel nolle non habeat / sed ex illius / quem
vice dei super caput suum posuit / et cuius imperio
se subiecit / voluntate dependet / electionem de se
ad prelacionem aliquam extra suum monasterium vel suam
ecclesiam celebratam / sui superioris qui dare ipsam /

valeat / non petita licentia et optenta / presumpserit
consentire / consensus sic prestitus non teneat / Et in
penam presumptionis illius / electio eadem ipso facto vi-
ribus vacuetur omnino ¶ Ceterum vero utrum religiosis
consentiendi electionibus de se factis / et ad prelaturas
ad quas electi fuerint / transeundi a suis superio-
ribus sine eorum consilio / licentiam dari possit /
cum iura super hoc sint varia dubitatur a multis ¶
Nos ad huiusmodi dubitationem tollendam / et ut ordi-
nationes ecclesiarum ac monasteriorum in quibus tales electi
extiterint / celerius et facilius valeant expe-
diri decernimus / ut eorum superiores / suis requisiti con-
venientibus electis huiusmodi / consentiendi et transeundi /
licentiam dare valeant facultatem Idem
Nullus religiosus ad abbatiam / seu prelaturam sue /
vel alterius religionis decetero eligatur / nisi antea
fuerit ordinem regularem expresse professus / Si secus
actum fuerit / eo ipso irritum habeatur ¶ Ad digni-
tatem vero episcopalem / ad quam etiam nonnumquam eliguntur
monachos clericos in secularibus vel regularibus ecclesiis
eligendi minime prohibemus Idem
Quam expediat concordie inter maiores et cor-
rectiones si sustineri valeat evitare / Decretalem
felicis recordationis Innocentii pape iiii prede-
cessoris nostri / que innuit sub ea forma / posse in
electionibus compromitti / ut compromissarii secreto et si-
gillatim voluntatibus omnium requisitis / illum in quem
maior et sanior pars talium consenserit / eligere tene-
antur / declaramus abrogatam esse / non per subsequentem
aliam generalem / immo per ipsius electionibus / ut prius
enim non deceat alium ¶ Procedi licite per eadem Idem
Sunt officium esse dampnosum / statuimus ut hii qui
iuxta constitutionem felicis recordationis Nicolai pape
iiii predecessoris nostri / super hoc editam / ad apostolicam sedem
venerint / ea tunc minuerint electionum negocia
instructum / ac tales ecclesiarum suarum prosequentes
utilitatem / censeri debeant residentes / fructus bene-
ficiorum suorum / que optinent in illis ecclesiis / quarum
negocia prosecuntur / et etiam aliorum quos reciperent
vel possent recipere / si dictis ecclesiis residendo / inte-
gre cotidianis distributionibus dumtaxat excep-
tis recipiant / ad sedem apostolicam veniendo eandem
ibidem hac de causa morando / et ad ipsas ecclesias
redeundo / ac si personaliter in eisdem ecclesiis residerent /
non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel sta-
tutis ecclesiarum ipsarum contrariis seu privilegiis quibus-

liber consuetudinibus/ nisi per que finis sor effectus
Is eo qui contra electum proponit quodlibet impedimentum. Idem
uel postulatum/ seu promouendum/ ad aliquam digni-
tatem/ nisi illa que obiicit/ euidentie notorium seu
manifestum faciat/ uel aliud persone defectum opponit
ipsius defectus opposito/ uel eius qualitas ne-
queunt per ea reuocari/ sed cum opponens si quod
de defectu opposuit/ cuiusque defectum ueritate contin-
gat a prosecutione cause debeat omnio excludat/
et puniri perinde ac si in probationes omnium que
obiecerat defecisset/ iustum est ut per quam ad oppone-
ndum causa procedit/ nequeat in preiudicium eius quem
opposuit ulterius pertinere Idem
Ex eo quod ad electionem episcopi/ que te in pupillari
constituto etate/ in tua ecclesia extitit celebrata/
cum ceteris eiusdem ecclesie canonicis/ non fuisti admissus/
de contemptu conqueri/ aut electionem causa impugnare
non potes/ cum tamen inter quos racionis existat ut
tales ad discretione careant/ ad prestandum in electione
suffragium nullatenus admittantur ¶ In ecclesiis
quoque regularibus/ uel monasteriis/ hij qui non sunt tacite
uel expresse professi/ non debent cum professis/ uel
conuersi laici cum clericis electionibus interesse Idem
Si postquam ab electione in cathedrali uel regulari
ecclesia/ celebrata fuit/ in scriptis ex causa probabili/
que probata deberet legittima reputari/ ad sedem
apostolicam appellari/ electionem ipsam per ordinarium
confirmari contingat/ cuiusmodi confirmatio/ nisi prius
fuit canonice ab appellatione ipsa recessum/
cum sit ab eo/ qui non potuit de facto supra nul-
la optineat roboris firmitatem ¶ Si electus iuxta
consuetudinem felicis recordationis Nicolai pape
tercij predecessoris nostri/ ad dictam sedem uenerit/ pro
electionis sue negocio prosequendo de romana curia/
sine licencia recesserit/ antequam cuiusmodi negocium
sit finitum/ eius electio auctoritate constitutionis ipsius/
que non solum ut quis ueniat/ sed etiam ut sui
mente exigit/ quod usque ad finem negocium prose-
quatur/ eo ipso uiribus uacabit omnino ¶ Cum autem
ab electionis confirmatione uel facta prouisione/ per eum
ad quem propter inferiorum negligentiam fuerat deuoluta
eligendi potestas ad sedem appellatur/ causa constitutionem
predictam/ in ueniendo mittendo et aliis que perstrin-
guntur in ea conuenit obseruari. Idem
Quamuis ex eo/ quod felicis recordationis Gregorius papa prede-
cessor noster/ statuit in concilio lugdunensi/

ut ad regimen parochialium ecclesiarum assumpti se ad
sacerdotium promoveri faciant infra annum a sibi commissi
regiminis tempore computandum, et personaliter resideant in
eisdem. Alioquin si infra idem tempus promoti non fuerint,
huiusmodi ecclesiis, absque monitione alia, sint privati.
Nonnulli quoque parochiales ecclesias retinentibus ac-
ceptandi legendi et proficiendi cum eis facultatem non
suppetat, nec ab ecclesiarum praelatis de aliis beneficiis
in plerisque uniti pluribus inde provideatur eisdem,
opportunitas sit sublata et grande universalis
ecclesiae, quae ad sui regimen viris literatis pro maxime
noscitur indigere, dispendium et iactura. Nos si-
quidem multorum instantia excitati, frequenter volen-
tes, cupientesque in hac parte, ut fructum in Dei ecclesia
suo tempore afferre valeant opportunum, utilius providere,
praesenti constitutione sancimus, ut episcopi eorumque superio-
res, ac alii, qui huiusmodi subiectas sibi ecclesias ob-
tinent, vel obtinebunt in futurum, dispensare possint
libere, quod usque ad septennium literarum studio insisten-
tes, promoveri minime teneantur, nisi ad ordinem
subdiaconatus dumtaxat, ad quem infra praedictum
annum recipiendum, ne sic a multis de crucifixi patri-
monio sublimatis olim factum esse dignoscitur, a
statu retrocedere valeant clericali, omnes astringi
volumus, et nisi receperint, poena contenta in dicto
concilio eo ipso plectantur. Porro septennio praedicto
durante iidem episcopi et superiores sollicite providere
procurent, ut per bonos et sufficientes vicarios ab
eis in huiusmodi ecclesiis deputandos, animarum cura di-
ligenter exerceatur, et deserviatur laudabiliter in divinis,
quibus de ipsarum ecclesiarum proventibus necessaria con-
grue ministrentur. Elapso vero dicto septennio
hi cum quibus fuerit, ut permittitur, dispensatum, ad
diaconatus et presbyteratus ordines infra annum
se faciant promoveri. Alioquin extunc dictam poenam,
nisi iusta causa id obmiserit, ipso iure se no-
verint incursuros. Idem

Commissa tibi parochialis ecclesia, quamquam tum de
anno transierit, quod infra ipsum nequiveras iuxta
statutum generalis concilii Lugdunensis ad sacerdotium
promoveri, non est, nisi tunc demum, cum ex toto fuerit
tempore annus elapsus, censenda vacare, nec per
alium antea te nolente conferri. Annum autem
huiusmodi, qui a tempore illo incipit, quo ipsius ecclesiae
regimen commissum tibi extitit, et possessionem eius
pacificam assecutus, nec per te stetit, quominus haberes,
cum tibi non currit, si promoveri iusto impedi-

nico detentus infra tempus huiusmodi nequiverit
porro si infra dictum tempus non fuerit canonice electus ea
cessante promotus / ubi ecclesia ipsa / qua dicti sta-
tuti auctoritate iam privatus existis / ne statutum ipsum
fiat ludibrio / debitoque frustretur effectu / et non
rebus / sed verbis tantum sit potius contrarium faciendo /
lex imposita videatur / nullatenus ea vice possit
vacaturo conferri. ¶ Tecum si promotum ad sacerdotium
non intendens parrochialem recepisti ecclesiam / ut
fructus per annum ex ea recipias / ipsam per modum
dimissurus / nisi voluntate mutata promotus fueris /
teneberis ad restitutionem fructuum eorundem / cum eos
receperis fraudulenter. ¶ Illum autem qui eam tibi contu-
lit cum te non crederet ad huiusmodi ordinem promoveri /
preter divinam quam exinde incurrat offensam / ad ob-
suadam decipiendi eandem ecclesiam decima obligari

Si abbate ecclesie Romane immediate sub- **Idem**
iecta / in vestrum episcopum elegistis / reprehendi quem-
de nulla ratione potestis / eo tamen ab alio / quam a nobis /
vel apostolice sedis legato / si sit in provincia de
latere nostro missus / dari non potest licentia suam dese-
rendi monasterium / et ad vestram ecclesiam transeundi
¶ Huiusmodi vero legatus qui maius omnibus post ro-
manum pontificem in provincia sibi decreta imperi-
um censetur habere / episcoporum archiepiscoporum et exemptorum / elec-
tiones ex officio confirmare / alii autem legati hec
nequeunt / nisi eis id a sede ipsa specialiter sit com-

Compromissarius in quem **Commissum** **Idem**
defuncto episcopo / transfertur eligendi potestas negli-
gens infra tempus a iure statutum eligere permittat /
ad superiores potestas devolvitur providendi / sibique com-
promittentes imputent / quam tandem potestatem huiusmodi
transtulerunt. ¶ Si vero eligat / sed indignum / sci-
enter faciens id fecit cum dolus ipsius eis / qui
non sunt in culpa / non debeat imputari / sive eam
ignorant / ac suo sit functus officio / eligendi po-
testas / nisi et ipsi faciunt electionem tandem / ratam
habuerint libere redit ad eosdem. ¶ Idem sit cum
elegit ydoneum / sed electus renuit consentire /
¶ Porro eo casu / si indignus elegit ab eodem
compromittentes qui illius odio non convenit pregra-
vari ne nequaquam / nisi sciant permittitur ratum ha-
buerint preiminitur / sed ipse ut pena sui aucto-
rem teneat / a beneficiis ecclesiasticis triennio
iuxta lateranensis concilii suspendit ipso iure
¶ Huiusmodi quoque pena / nec in episcopo si ad eli-
gendum fiat compromissarius sit peccante /

cti de iure nulla s(e)nt(enti)a suspensionis incurrat
nisi de ipso expressa mentio h(ab)eatur. Et in aliorum
qua(m) ep(iscop)or(um) et sup(er)ior(um) ipsor(um) electionibus cum peccant
in ipsis vendicant sibi locum. Trasgressores eam
dicta pena / solum ad ea beneficia / que sic pec-
cantes in illa optinent ecclesia / quam taliter eligendo
specialiter noscunt(ur) offendisse. Et idem in illis bene-
ficiis censend(um) / qui alicuius electionem / postula-
tionem / aut provisionem impugnans / in probatione defici-
ent quod obicit in personam. Idem
Procurator ad appellandum contra electionem / postu-
lationem / aut provisionem non aliter ydoneus de-
cetero reputetur / quam si omnia que in forma obi-
cit vel personas / et propter que appellare intendit /
singulariter et clare in eius procuratorio sint
expressa / licet quamq(ue) speciale mandatum iurandi cor-
paliter in eorum animas / quorum procurator existit / ac
ipsi credunt expressa quando vera esse / et se pos-
se probare. Idem
Si confirmationem electionis propter debitam iuris so-
lempnitatem in confirmatione ipsa obmissam / vel ex eo
quia quod confirmavit / confirmandi non habuit potestatem / cas-
sari seu cassam / et irritam nunciari contingat / non
propter hoc preadens electo / si sit alias canonica in-
telligatur infirmari. Idem
Quia sepe contingit / quod kathedralibus et regu-
laribus / ac collegiatis ecclesiis vacantibus / tala
conventa / collegia / et singulares earum / persone /
bona a prelatis ipsarum dimissa / vel vacationis
tempore obvenientia / que in utilitatem dictarum
ecclesiarum expendi / vel futuris debent successo-
ribus fideliter reservari occupare / inter se dividere /
subripere / dilapidare / dissipare / et consumere / in
earum grave dispendium / et iacturam. Nos ipsorum
ausus reprimere / ac ipsarum deputationibus providere vo-
lentes / decernimus ut hii qui premissa decreto presu-
pserint / eo ipso sint / et tamdiu maneant / ab
officio et beneficiis / quibuscumque suspensi / donec
plene restituerint quicquid de bonis perceperint
supradictis / Non obstantibus quibuscumque / privile-
giis / vel indulgentiis contrariis consuetudini-
bus / vel statutis / iuramento / confirmatione sedis
apostolice / aut aliqua quacumque firmitate valla-
tis / que omnia quo ad hoc / auctoritate apostolica revo-
camus / cassamusque et irritamus / ac nullius decernimus esse
Constitutio Felicis, et c: Ecclesiis firmitatis Idem
Consideratione gerentes predecessoris nostri

edita / in concilio lugdunen / formam exprimens sedem
quam ab his / qui electionibus postulationibus / aut
provisionibus se opponunt debeat appellari locum
sibi non vendicat / nisi solum cum in eis extra iudicium
appellatur ¶ Cum vero in iudicio in quoque negocio
appellari contingit anteriora iura cum per ea mu-
tata non fuerint observari oportet Idem
Si cui ministratio seu procuratio cathedralis ecclesie /
plena et libera in temporalibus et spiritualibus / a sede
apostolica tibi soli licet competit / est commissa / per
alienationem bonorum immobilium duntaxat excepta
omnia que iurisdictionis episcopalis consistunt / et que per
electus exequi confirmatus libere exercere / illa quippe
que ministerium consecrationis exposcunt / nisi fuerit
episcopus per alios facias episcopos expediri Idem
Indempnitatibus monasteriorum monialium / que frequenter
propter oblationes electionum in discordia celebra-
tas / in ipsis grandia in spiritualibus et temporalibus
dispendia patiuntur / occurrere desiderabiliter affectantes
statuimus / ut cum in eis fuerit electio facienda nulla
monialis / nisi duodecimum annum peregit / et pro-
fessa fuit tacite vel expresse / ad eligendum cum
aliis admittatur / nec in abbatissam aut priorissam /
ubi per priorissam monasterium gubernatur / deinceps eligatur
aliqua / nisi tricesimum annum compleverit / et ex-
presse fuit ordinem regularem ¶ Sane si ad
electionem per formam scrutinii procedatur / et vota in
diversa divisis / electiones plures in discordia
celebrari contingat / ea que a duabus partibus
numero fuit celebrata / exceptione seu conditione /
seu appellatione quacumque prioris alius non obstante /
per superiorem / cuius interest ex officio / prout spectat ad ipsum /
diligenti examinatione premissa si aliquas inventa
fuit canonica confirmetur / et confirmate electe / si
abbatissa extiterit benedictio impendatur ¶ Si autem
nulla earundem electionum a partibus fuit celebra-
ta duabus numero non obstante / quod sit publicatum
scrutinium / et ad electionem processum / possunt monia-
les / que in aliam vel alias direxerunt vota
sua / licite per consensum / aliquam ad actum duntaxat /
extraneos omni privilegio pravitate cessante /
ad illam attendere / que ab aliis maiorem partem
conventus numero faciendis sufficientibus est electa /
Et si per accessum huiusmodi per duas partes provenit
potuit / illius que cuiusca in eam consenserant com-
putatis / confirmet et benedicat / ac si duas

petere ab inicio debuisset / ut in casu predicto est premis-
sum ¶ Item si que fuerint moniales que post-
quam in premissis casibus taliter confirmata et bene-
dicta extiterit / ac possessionem sue administra-
tionis fuerit assecuta / voluerint in modum denun-
ciationis / vel accusationis / ut a dignitate ei-
ciatur adepta / proponere aliud contra ipsam / eis per
predicta proponendi minime sit sublata facultas /
¶ Si vero ad illam / que a maiori parte ut premit-
titur est electa / noluerint alie eiusdem moniales /
vel si accesserint / non tot tamen / quod cum aliis prius
in eam consentientibus faciant duas partes / tunc semper
obicientibus partis alterius si qui fuerint / et se aliis /
que in tali negocio sunt ex officio inquirenda / ple-
ne sine strepitu iudicii et figura / per synodales inqui-
ratur premissa antequam confirmetur eadem electio /
vel eam infirmetur / sed interim presentis constitutionis
auctoritate in spiritualibus et temporalibus libere administret /
sic tamen / quod de rebus monasterii nil penitus alienet /
nec aliquam in monialem recipiat quoquomodo ¶
Si qua vero a minori parte conventus nomina-
ta fuerit / vel electa / ex nominatione vel electione
huiusmodi / quas eo ipso / quod per minorem eas fecerit / ir-
ritas aliquas nolumus optinere / propter ius aliquod
quodlibet non queratur / nec ad eam ab aliis per consensum /
in hoc casu valeat accessus haberi ¶ Ut autem per
dictam formam procedatur / facilius in huiusmodi mo-
nialium electionibus per concordiam veniatur / decernimus ut
non zeli ad zelum nec meriti ad meritum / sed solum
numeri ad numerum collatio fiat in eisdem ¶ Ceterum si per
formam compromissi fuerit in electione processum / et electe
per se / aliqua opponatur / si minor pars / ut in
forma scrutinii statuimus / confirmetur electio / et
eidem benedictio impendatur / predictis contradictione
vel exceptione / aut appellatione qualibet non
obstante / sed per hoc denunciandi vel accusandi eam
quomodolibet / sibi via minime sit preclusa / si maior
eius donec de obiectis et aliis / ut in eadem for-
ma scrutinii premittitur fuerit inquisitum / confirma-
tio vel infirmatio differatur / sed interim ut predicitur
libere administret / si forsitan pars opponencium extiterit
duplo maior / Aut eis administrare ipsam no-
lumus / sed litis eventum penitus expectare ¶
Porro si in huiusmodi electionum negociis contigerit
in illis dumtaxat casibus / in quibus oppositiones
iuxta premissa fuerint admittende / ad sedem aposto-
licam appellari / appellantes formam constitutionis

felicis recordationis Gregorii pape predecessoris nostri edite
in concilio Lugdunensi super ea diligenter teneatur.
¶ Sed ac eas propter sexus verecundiam suique con-
ditionis statum non deceat, nec ipsis expediat
prout certum demonstrari, aut extra sua monasteria
evagari in locum quo electi vel eas eligentes aut
appellantes, seu hee contra quas fuit appellatum,
ad eandem sedem personaliter veniant, quoque quod sed per pro-
curatores sufficienter instructos, iuxta constitucionem
pie memorie Nicolai pape tertii predecessoris nostri ad
sedem ipsam transmittant pro eis electionum ac postu-
lationum suarum prosequendis negotiis prout iustitia
suadebit, penas in dicta constitucione contentas
ipso iure, si hec non fecerint, incursure. ¶ Postremo
hii quos ad eligendas in quibusvis electionibus monia-
les casus dominice contigerit evocari, ab hiis penitus
abstineant, per que inter eas super faciendis ipsis elec-
tionibus oriri possit discordia vel exorta nu-
triri, alias eo ipso excommunicationis sententie se noverint subiacere.
¶ Circa predicta siquidem nedum in monasteriis in quibus
sunt moniales viventes sub aliqua de religionibus
approbatis, sed et in aliis etiam, ubi sunt nonnulle quarum
primarum consuetudine mulieres, que nec propriis re-
nunciant, nec professionem faciunt regularem, sed vivunt
ut in secularibus ecclesiis canonici seculares, volumus
omnia observari, eo quod super dictis dumtaxat excepto, ut
non eligant, nec eligatur non professe, cum in ipsis hec
sibi locum nequeat vendicare, pro hoc tamen casum sta-
tui ordine seu regula nolumus, nec intendimus appro-
bare. ¶ Ad hec licet premissa, que in multis a iure
communi eatenus discrepare noscuntur, circa electiones in
quibuslibet mulierum monasteriis facienda, ex certis
causis et rationabilibus specialiter duximus statuenda,
intentionis tamen nostre nequaquam existit, ut per illa
quo ad electiones in aliis virorum monasteriis vel qui-
buslibet ecclesiis celebrandis, aliquid innovetur, sed
iura precedentia in sua omnino remaneant firmitate.

Rouida consideratione quale concilium Lu.

Fidez gdum concessit, ut ab appellationibus in iudicio
vel extra iudicium ad sedem apostolicam in electionum, episcoporum
et aliorum superiorum negotiis interiectis, per quas ad sedem
ipsam eadem negotia deferuntur, prius nulla inter-
veniente pravitate recedere valeat, antequam sedi
appellationis eadem fuerit presentate, seu inferiores
iudices, quorum est appellatione cessante negotiorum
cognitio, contendi an in hoc pravitas intercessit.

ante omnia diligenter inquirant / et si ea non rite processisse reperierint / se non intromittant / immo latam de eisdem / praefigant ipsis partibus peremptorium terminum competentem / quo cum actis et munimentis suis apostolico se conspectui repraesentent. ¶ Cum autem nonnulli huiusmodi concessione abutentes / sua inquisitione praefata omissa cognitionem in eisdem negotiis interponant / ad confirmandas electiones et consecrandos electos temere procedendo / Nos super hoc expressius providere volentes / confirmationes et consecrationes huiusmodi / ac quoscumque processus alios quos inquisitione praemissa non habita / contingit decetero in talibus negotiis attemptari / decernimus nullius penitus existere firmitatis / et confirmantes et consecrantes eosdem / ut in eo in quo peccaverint puniantur / ab eorum confirmatione / ac consecratione per annum continuum ipso iure fore suspensos. Idem.

[S]i eo tempore / quo provisio alicuius ecclesiae cathedralis / ex quavis causa dispositioni seu ordinationi sedis apostolicae reservatur / inhibentes ne ad electionem vel provisionem faciendam / in ea quolibet procedatur / et decernentes si secus super hoc / a quoquam scienter vel ignoranter attemptatum extiterit / irritum et inane / iam ad electionem forsitan sit processum in ipsa / praesenti constitutione sancimus per literas reservationis / inhibitionis / et decreti huiusmodi non afficiat electionem vel alia quae praecedunt / afficiunt tamen / ut effectu careant ea ¶ quae postmodum subsequuntur. Idem.

[S]i quis iusto impedimento detentus in electionis negotio nequeat interesse / potest ne dum uni prout dicitur in concilio generali / sed et pluribus committere vices suas / dum tamen cuilibet det in solidum potestatem / et eius tunc melior conditio occupantis. ¶ Cum si ambo concurrant insimul / et postulent se admitti / audiri eos non expedit / quia possent vota sua dirigere in diversos / sicque res non haberet effectum / et quod ab eis hoc casu fieret non valeret / sed is admittatur dumtaxat / quem capitulum / vel pars maior elegerit / vel si concordare nequeant / is qui primo in instrumento vel literis procurationis extitit nominatus / Si autem nullus eorum ipsorum in solidum fuit deputatus / tunc eorum ipsorum aliquis non debebit admitti / sibique reputet / qui sic eos constituit indiscrete. ¶ Porro cum unus est procurator simpliciter constitutus / si is unum substituit alium dominum suo nomine

in scrutinio nominandi duxerit nichil agit / nisi de
certa eligenda persona sibi dominus dederit speciale
mandatum / Tunc enim in illam eius et non aliam suo
nomine libere poterit consentire ¶ Absens quoque
licet nullum de collegio / velit esse procuratorem eiusdem
nec ipse nolente capitulo extraneum valeat de-
putare / non poterit aliquatenus exprimere votum suum /
quod non est ante scrutinium / sed in ipso scrutinio se-
creto et sigillatim tunc exprimendum Demum
Quoniam electione non in concordia celebrata / superi-
or ad quem electionis ipsius confirmatio pertinet /
consuevit interdum / sive confirmationis celeritate /
processus cupiditate propriam mercem et inordinatum af-
fectum cause equitati preponentem / aliquem ubi alius
vel eos qui se volunt opponere / quam electus est
vincit supplantare / dum nullus vocatis et non dis-
cusso negocio per repentinam confirmacionem / cito contra
doctrinam apostoli manus imponit electo ¶ Nos volen-
tes huic morbo et fraudi obviare / presenti con-
stitucione sanccimus / confirmaciones electorum viribus
omnino carere / nisi prius per edictum invitatus et maneat
vocacionem aut aliqui nominatim ubi est electus /
vel appareat oppositor / alias generaliter in ecclesia
in qua eadem electio facta est / ut hii qui sunt qui se
velint opponere / compareant assignato peremptorio
termino competenti / faciendam esse censemus / Quod eciam
si electio in concordia celebrata fuerit volumus ob-
servari De renunciacione Rubrica Bonifacius VIII
Quoniam aliqui curiosi disceptantes / de hiis que
non multum expediunt / et plura sapere quam
oporteat / contra doctrinam apostoli temere appetentes /
in dubitacionem sollicitam / an Romanus pontifex / ma-
xime cum se insufficientem agnoscit / ad regen-
dam universalem ecclesiam / et summi pontificatus onera
supportanda / renunciare valeat papatui / eiusque
oneri et honori deducere minus prudenter videbantur /
Celestinus papa quintus predecessor noster / dum eiusdem ecclesie
regimini presidebat / volens super hoc hesitacionis cuius-
libet materiam amputare / deliberacione habita /
cum suis fratribus / ecclesie romane cardinalibus / de
quorum numero tunc eramus / de nostro et ipsorum omnium con-
cordi consilio et assensu auctoritate apostolica statuit /
et decrevit romanum pontificem / posse libere resignare /
¶ Nos igitur ne statutum huiusmodi per temporis cursum
oblivioni dari / aut dubitacionem eandem in recidivam
disceptacionem ulterius deduci contingat / ipsum inter
constituciones alias / ad perpetuam rei memoriam de

fratrum nostrorum consilio duximus redigendum. Idcirco
si te prebenda uel dignitate in aliqua ecclesia pro-
ximo vacatura auctoritate apostolica exspectante
aliquis prebendam seu dignitatem tenens opti-
neus in eadem fraudulenter ei renunciet ut illa
sic primo vacante precludatur tibi via per conse-
quens ad optinendam prebendam uel dignitatem aliam
pinguiorem que per mortem alicuius uel alias in
ipsa ecclesia credimus verisimiliter in proximo vacatura
per renunciationem huiusmodi dummodo de premissa fraude ap-
pareat saltem per aliquas probabiles coniecturas
ut quia dicte renunciationis tempore is qui preben-
dam uel dignitatem pinguiorem habebat infirmita-
te gravi detinebatur uel aliquid aliud imminebat
propter quod illius prebenda seu dignitas vacatio
in proximo probabiliter credebatur credebatur nullum tibi
volumus obstaculum imponi quominus prebenda et
dignitas prebenda sic fraudulenter renunciata
omissa possis dictam pinguiorem cum eam uel aliam
simul ipsam vacare contingit auctoritate prefata li-
bere petere veluti tibi debitam et habere. Ceterum
si predicto renuncianti huiusmodi prebenda uel dignitas
pinguior forsitan conferatur eo ipso dicta fraus
intelligatur esse probata et idem renuncians utraque
omnino careat et ambita de supplenda negli-
gentia prelatorum. Innocencius quartus.
Romana ecclesia et ceterum dictum vero quod per remen provin-
vincia publicantum ut a subditis episcoporum ipsius
provincie pro audiendis et terminandis eorum causis
libere ad remensem curiam accedatur penitus revo-
camus quia etiam si teneretur idem episcopi pro suis archiepi-
scopi vinculo eorumdem astricti non tamen ex archiepiscopis ipsius
cum id non inveniatur a iure concessum ad remen-
sem archiepiscopum iurisdictio devolvetur eorum. Sed alia for-
te pro illius pena ipsius canonica posset infligi
dem baronibus et communitatibus regni
Grandi non minuto et commandam Portugalie
quod dilectum filium nostrum nobilem comitem bolonien-
sem fratrem regis portugalis fratrem de devotione pro-
bitate ac circumspectione multipliciter commendatam
qui eidem regi si absque liberis decederet filio
regni succederet quibus examinatis dilectionis affectum
quo vos et predictum regnum prosequitur magnitudine
ac potentia sibi plurimum suffragantibus regnum
ipsum maturius reformaturum firma credulitate
speratur prefatum etiam ad curam et administrationem genera-
lem et liberam regni eiusdem non minus

p sepedicti regis / qui ipsius regni utilitate / si
puide attendat / ac de ad defensionem ecclesiarum / mo-
nasteriorum / aliorumque piorum locorum regni prefati / et
personarum ecclesiasticarum / tam religiosarum quam secularium /
nec non viduarum / orphanorum et ceterorum / ibidem degen-
cium / ac deperditorum in ibi recuperacionem salubrius /
ut in deum confidimus / sit assumptus / cum ad nos atti-
nent / fidelitate / homagio / iuramento seu pacto /
si aliquibus forte prefato regi / vel civitates aliquis alii pro-
ne teneantur / et etiam ipsius regis prohibicione durante
persona eius et vita / ac legittimi sui filii / si
aliquem ipsum habere contingit fideliter consuetos /
debitum ei exhibentes honorem / nequaquam ob-
stantibus in civitatibus castris villis et munici-
bus regni predicti / et omnibus suis iuribus / ac
eius disposicionem / ordinacioni / et mandatis / univer-
saliter singuli / et singulariter universi / per omnia et in
omnibus intendere absque difficultate qualibet
pareatis / impedimentis sibi / contra quoslibet repugna-
tores / ac etiam violentos / consilium / auxilium / et
favorem de redditibus proventibus / omnibusque pre-
fati regni iuribus / sine diminucione aliqua ple-
narie respondendo / ut de illis dicto regi / secundum quod
sua decet excellencia / sibi ac suis et prefati regni
necessitatibus pro tempore / ac negociorum exigencium qua-
litate / valeat providere / alioquin venerabilibus
fratribus nostris / Bracharensi archiepiscopo / et episcopo Colu-
briensi / damus nostris litteris in preceptis / ut vos ad
id monicione premissa / per censuram ecclesiasticam / ap-
pellacione remota compellant / per hoc autem non
intendimus / incolato regi / vel ipsius legittimo filio
si quem habuerit predictum regnum adimere / sed potius
sibi / et eidem regno / destruccioni exposito / ac vobis
ipsis / in vita eiusdem regis / per sollicitudinem et pru-
dencia comitis consulere supradicti Omissa

Si episcopus a paganis / aut scismaticis / captivus detentus
fuerit / capiatur / non archiepiscopus / sed capitulum /
ac si sedes per mortem vacaret / illius in spiritua-
libus et temporalibus ministrare debebit / donec eum
libertati restitui / vel per sedem apostolicam / eorumque
ecclesiarum providere necessitatibus / secus hoc per ipsum capitulum /
quantocius commode poterit consulenda / aliud con-
tingit ordinari / Idem Bonifacius

Ecclesie cathedrali vacante / visitator ab
alio quam a romano pontifice deputari non potest /
nisi forte capitulum in spiritualibus et temporalibus /

negligenter aut perperam administret / nec eius archipresbyter /
ob negligentiam / vel malitiam capituli / eo vocato /
causaque super hoc cognita premissa / visitationem /
seu administrationem eiusdem ecclesie licite poterit deputa-
re ¶ Cum igitur visitator / quamquam spiritualem et
temporalem / administrationem legittimam censeatur habere /
beneficia tamen / que ad collationem pertinent episcopi / con-
ferre non poterit / nisi ab alio / quam a romano pontifice

De temporibus ordinationum

¶ fuerit deputatus ¶ Cum
sepe contingit quod nonnulli (Innocencius pp iiij in con-
cilio / vinculo excommunicationis astricti / aut apostate /
seu irregulares / vel alias ordinibus sacris suscipien-
dis indigni / suam patriam / de terra in qua habebatur
noticia fugientes / se in remotis partibus faci-
ant ad sacros ordines promoveri ¶ Nos igitur vo-
lentes animarum periculis obviare / statuimus /
ut nullus episcoporum ytalie / decetero aliquem ultra-
montanum clericum ordinare presumat / nisi a nobis
specialem licenciam habeat / vel ab episcopo / de cuius diocesi
trahit originem ordinandus / vel in cuius diocesi
beneficiatus existit / per eius patentes litteras / tam
rationabile continentes / quare ipsum noluerit / aut ne-
queat ordinare ¶ Eos vero quos contra premissa
contigerit ordinari / manere volumus absque spe dis-
pensationis / super hoc a sede apostolica optinende
suspensos / ac ordinatores pena condigna puniri /
omnibus nostris penitenciariis inhibentes districte /
ne absque nostra licencia speciali / cum talibus ordinatis
dispensent / vel suas eis tradant litteras / per quas
cum ipsis debeat dispensari

Gregorius X

Eos qui clericos pro (in generali concilio Lugdunensi
diocesis aliene absque superiorum ordinandorum licen-
cia / scienter seu affectata ignorancia / vel quo-
cumque alio figmento quesito / presumpserint ordinare /
per annum a collatione ordinum / decrevimus esse suspen-
sos / illis qui intra statutum / contra tales ordina-
tores in suo robore duraturis ¶ Clericis quoque pro
clericis talium suspensorum / postquam eorum suspensio / fu-
erit manifesta / absque ipsorum causa licencia inte-
rim recipiendi ordines / ab aliis vicinis episcopis /
alias tamen canonice liberam concedimus facultatem Bo-
Cum nullus clericum / pro clerico (nifacius viij
aliene / preter superioris ipsius licenciam debeat
ordinare / superior intelligitur in hoc casu episcopus /
de cuius diocesi est is qui ad ordines promoveri
desiderat oriundus / aut in cuius diocesi / beneficiatus

optinet ecclesiam seu alias / licet alibi natus fuerit / do-
micilium in eadem. ¶ Prelati quoque religiosi / et
alii / nisi eis / quod suos clericos / aut subditos possint
a quo voluerint episcopo facere ordinari / a sede apostoli-
ca specialiter sit indultum / vel officiales episcopi / cum ad hoc
se ipsius officium non extendat / huiusmodi nequeunt li-
centiam impertiri. ¶ Episcopo autem in remotis agente / ipsi
in spiritualibus vicarius generalis / vel sede vacante
capitulum / seu is ad quem tunc ipsius administratio spiritu-
alium noscitur pertinere / dare possunt licentiam ordinandi /
¶ Religiosi vero a suis superioribus non exemptis /
prioratibus deputati prioris et eorum socii / possunt a lo-
corum diocesanis / quorum in morantur in ipsis priorati-
bus ordinari licite / licet non sint de ipsorum dioce-
n ullus episcopus vel quivis ¶ [a]libus oriundi dioc.
alius infami / nisi religionem intraret / seu illiterato /
sed nec absque sui superioris licentia homini / dioc. alie-
ne / clericali presummat conferre tonsuram / nec etiam
coniugato / nisi volenti religionem intrare / aut ad sa-
cros ordines promoveri / prout est sacris canonibus dif-
finitum. ¶ Secus vero contrafaciens, ut in quo peccavit
puniatur / per unum annum a collatione clericalis
tonsure dumtaxat noverit se suspensum. De etate
et qualitate et ordine preficiendorum Omisso facto
p [P]ermittimus ut episcopi cum hiis qui vicesimum [qu]in-
tum annum compleverint / quod dignitates vel
personatus / quibus animarum cura non imminet vale-
ant optinere possit si aliud non obstat canonicum
libere dispensare. De filiis presbiterorum et aliis il-
legittime natis. Rubrica Omisso facto octavo-
rum qui defectum patiuntur natalium / ex dispensatione
potest episcopus licite / si ei aliud canonicum non obstat
ad ordines promovere minores et optinere beneficium /
cui cura non imminet animarum / dummodo sit tale / super
quo per ipsum episcopum valeat dispensari. ¶ Ad ordi-
nes quoque maiores vel beneficia / super quibus nequid
episcopus dispensare / sine dispensatione sedis apostolice
promoveri non potest. ¶ Ille vero cum quo per sedem dispe[n]-
satur eandem / ut premissa non obstante defectu / va-
leat ad beneficium / etiam si curam habeat animarum promo-
veri / nequit pretextu dispensationis huiusmodi / quam
exorbitantem, a iure oportet velud odiosam
restringi / nisi unicum beneficium optinere. Idem
n is cum quo fuit per sedem apostolicam dispensatum /
ut non obstante defectu natalium quem patitur /
ad omnes ordines promoveri valeat et optinere

beneficium curam si curam habeat animarum / dispensator alia
tacito de predicto defectu / quomodolibet optineat a sede
apostolica / ut duo aut plura beneficia similem curam
habencia possit recipere / si ei alias canonice conferantur
et ea simul licite retinere / talis dispensacio cum
sit verisimile sedem ipsam / cum illo predictum parente
defectum nequaquam voluisse / si hoc fuisset expressum
eadem in pluralitate beneficiorum huiusmodi dispensare
velud per subrepcionem obtenta nullius penitus est
momenti De bigamis li. vi. Gregorius x in con-
cilio lugdunensi altercacionis antique dubium
presentis declaracionis oraculo decidentes / biga-
mos omni privilegio clericali declaramus esse nuda-
tos / et coercioni fori secularis addictos / consue-
tudine contraria non obstante Ipsis quoque sub
anathemate prohibemus deferre tonsuram / vel
habitum clericalem De officio vicarii li. vi. In
Romana ecclesia et c. Innocencius quartus
Cum eo arreptus in officialem alicuius suffraga-
nei sui / excommunicacionis sentenciam / ex aliqua racionabili
causa proferret / illos qui vices ipsius gerunt / ipse
hoc excommunicacionis vinculo non astringit / cum non com-
mittitur ob id officiali eadem in crimine / qui eccle-
siasticae censure districcione / eo quod sua excommunicacione officiales
non arcantur Certum qui ipsi generaliter huiusmodi vices
agunt / eo tali excommunicato manente / si iurisdiccio-
nem receperunt ab eodem / non potest obtinere vigorem
Licet in officialem episcopi per commissionem officii generaliter sibi factam / causarum cognicio
transferatur / potestatem tamen inquirendi corrigendi
aut puniendi aliquorum excessus / seu aliquos a suis
beneficiis / vel administracionibus amovendi / transferre
non liquet in eundem / nisi sibi hoc specialiter committatur
Idem commissionem generali concessione / nequaquam illa
veniat / que non esset quis verisimiliter in specie
concessurus / nec regularia donare valeat / ab au-
bonorum administracio eciam libera est concessa / offi-
cialis aut vicarius episcopi generalis / beneficia con-
ferre non potest / nisi beneficiorum collacio sibi specialiter
sit commissa De officio et potestate iudicis delegati
Statuimus ut conservatores Innocencius quartus
quos plerisque concedimus a manifestis iniuriis
et violenciis defendere possint / quos eis committimus
tuendos defendendos / nec ad alia / que iudicia
lem indaginem exigunt / suam possint extendere
potestatem Alexander papa iiii
Via pontificali dignitate preditus / ob reverenciam

sacri offi[ci]i quod gerit / plurimum deferre convenit / et
eos plus aliis honorari decet / ut eis a iudicibus vel
conservatoribus a sede ap[osto]lica deputatis / contra eos ad
citationes aliquas sive penas sine precedenti
gradu et modestia n[on] a[m]plius p[ro]cessu[m] f[a]ciat / ita q[uod]
eis quandam condigna reverentia supportantes / in ip[s]os
primo ipsis eccl[es]ie / vel sacerdotale mediante iustitia /
ac deinde ab officio suspendant / et subsequenter
aggravent censura ecclesiastica / contra eos / nisi forte aliter
fieri suaserit nimia contumacie p[ro]tervitas sive

Duo ex tribus a Calpha Bonifacius VIII
sede ap[osto]lica delegatis / duobus aliis vel i[n] totum
subdelegaverint vices suas / ipsique subdelegati
cu[m] delegato tertio si causa p[ro]sequerentur delegata /
si appelletur ab ipsis / non ad condelegatos / sed ad ip[su]m
delegantem tunc appellari debebit. Idem

Cum unus ex duobus iudicibus c[um] illa clausula /
quod si ambo interesse non poterint / alter eorum in causa
p[ro]cedat / a sede ap[osto]lica delegatis / suspicionis causam
legittimam p[ro]ponat / causa ipsa suspicionis coram non
recusato cognosci debet / ad quem eciam p[re]dicte clausule /
de ipsius cause cognitio p[er]tinere p[ro]batur / et ab eo
expediri debebit / ubi vero non est dicta clausula i[n]
rescripto / debent super hoc ad arbitros recurri. Idem /
Cum autem delegatus ep[iscop]i recusatur / recusationis causa /
coram ep[iscop]o est p[ro]banda. Idem est si officialis recu-
setur eiusdem / licet ad ip[su]m ab eodem officiali

Iudex ap[osto]lica sede Licet nequeat appellatione de-
tracta / quemvis legittime recusari valeat / ut
suspectus / potest licite vices suas committere / nisi
contra ip[su]m recusatio p[ro]ponatur. Et si in totum commiserit /
recusari ulterius / aut s[enten]tia p[er] eum commissio i[m]pugnari
nequibit / quod posset si sibi de iurisdictione aliud
observasset. Post recusationem quoque p[ro]positam commit-
tere nisi de recusatoris p[ro]cedat assensu non potest / sed
eo nolente hoc potest causa si iam recusationis causa sit
p[ro]bata / dum p[ri]ncipalis non sit super ea / Deficit
eius n[on] omnino iudex esse desierit nulla causa cu[m]
illius assensu / potest fieri commissio causa[rum]. Idem

Commiseris aliam vices tuas / in causa tibi a sede ap[osto]li-
ca delegata in totum commisisse noscaris / si in
antiquum ille iurisdictione usus fuit / commissio quasi
p[er] te revocetur abrupta / vel cum rebus exprimi contin-
gat humanis / tamen ipsam resumere poteris / cum
iurisdictio ex quo ipsa usus non extitit / non cense-
atur in eum efficaciter transmisisse. Idem

Si delegatus quotiens eum abesse contigerit tibi com-
miserit vices suas committentis autem contra ipsum
recusatio proponatur licet sic in totum commiserit recusans
ulterius quod facta per eum commissio impugnare nequibit
quod posset si sibi de iurisdictione potius eo rebus
humanis exempto cum extincta censeatur absente com-
missum tibi negotium dum tamen illo vivente iuris-
dictione uti ceperis libere diffinire. Is potius qui
vices suas sub ea forma commisit donec eas
duxerit revocandas nec talis commissio per quam certa
causa sive placitum nisi antea fuit revocata committi
nequaquam morte committentis expirat cum ex quo
res integra non existit. Ad eum quoque qui vices
suas committit donec revocaverit vel qui executionem
sive tamen aut quicquid aliud de iurisdictione sibi re-
servat non ad delegantem primum appellari debebit
causa si post sententiam fuerit appellandum. Idem.
Cum plures sub illa forma ut omnes aut duo
vel unus eorum mandatum apostolicum exequatur seu
alia consimili iudices vel executores a sede apostolica
deputati contingit ipsorum quibusdam iniunctum ut
adimpleant mandatum. Porro uno eorum negotium
inchoante commissum alii nequibunt se ulterius
intromittere de eodem nisi vel infirmitate vel alia
iusta causa illum contingeret impediri aut si nol-
let vel maliciose in eo procedere recusaret. Iuris-
dictione vero perpetuata mandatore vivente per
eo casu quo per ex iudicibus delegatis perpetuata
intelligitur quo ad omnes.

Si super gratia cuiquam ab apostolica sede facta executores
fuerint deputati eam esse censemus ut sicut
ipsa gratia licet non dum sit in eius executione pro-
cessum morte non perimitur concedentis sic nec eam
re integra perimatur executoribus data potestas que
veluti gratie predicte accessoria naturam sequi con-
gruit principalis ne gratiam cancellari vel reddi quoque
odio inutilem vel ipsius effectum in tempus longum cum
illius dispendio cuius facta extitit differri contingat.

Si is cui causa licet proprio nomine non expresse Idem
a sede fuerat apostolica delegata subdelegavit
non in totum alium vices suas a subdelegato
huiusmodi si delegantem ipsum excommunicari aut de medio
tolli contingat impedimento tali durante ad
sedem ipsam ne absolucionem vel successorem ex-
pectando illius prejudicium litigantibus vel causa
plus debito prorogari valeat volumus appellari. Idem

Ab arbitris / qui secundum formam iuris / ut de suspo-
sita contra iudicem suspicionis causa cognoscant / vel
qui cum de revocacione ambigitur litis / iudicibus
nequeuntibus in unam sententiam concordare / ad conten-
tionem huiusmodi sopiendam / a partibus eliguntur / est /
si gravaverint / ad sedem apostolicam appellandum. Idem

Is cui ab apostolica sede committitur certe persone provisio
de beneficio in certa ecclesia / dyocesi vel provincia
facienda / potest alii committere vices suas. Sed si non
expressa certa persona committatur eidem / ut alicui persone
idonee / de certa ecclesia vel beneficio debeat providere /
quia circa eligendam personam / eius industria tunc
videtur electa / provisionem sibi commissam / alii demandare
non potest / nisi forma commissionis habeat / ut per se vel
alium valeat expedire. Idem

Statuimus ut is per quem ab apostolica sede certo loco
inquisicio fieri / vel quevis aliud expediri mandatur /
si propter potenciam / vel maliciam illius contra quem
inquiritur / sive parentum / seu fautorum eiusdem / non
possit hec exequi eo loco secure / ne ipse commodum
ex dolo et fraude reportet / ad id exequendum lo-
cum eligat idoneum et securum. Idem faciat si alia
racionabilis causa subsit / propter quam in loco decreto
prefata nequeat commode / quod mandatur / nec illis pre-
textu / impediri contingat mandatum apostolicum vel

A subdelegato cum delegatus differenciam. Idem
non in totum commiserat vices suas / ex eo fuerit
appellandum / quod excepcionem coram se propositam / perempto-
riam / vel per ipsum delegatum in aliquo processum
fuisset / delegatus vero succedere universe causam
ingressus / admittere recusavit / non ad delegatum /
cum iurisdiccionem negetur habere / sed ad delegantem
pocius appellari debebit / Idem fiet in aliis
casibus / in quibus delegatus iurisdiccionem ne-
gatur habere / alias si appellari debet ad ipsum esset
appellans / qui sic statim videretur eandem iuris-
diccionem habere quam negatur convenire sibi ipsi. Idem

Hac constitucione perpetuo valitura sancimus /
ut conservatores qui aliquibus ut a manifestis
iniuriis et violenciis defendant eosdem / plerumque a
sede apostolica concedimus deinceps deputari non pos-
sint / nisi episcopi vel eorum superiores / aut abbates /
seu dignitates vel personatum in cathedralibus
vel collegiatis ecclesiis optinentes / nullaque depu-
tari sibi conservatoris esse valeat / conservatori
Nec aliquis regibus et reginis / qui sicut

dignitatis altitudine premineat, sive prerogativa
gratie ipsos contingat auferri, dumtaxat exceptis.
Decernentes liceat eis, qui sub sua iurisdictione do-
minio vel districtu ecclesias vel temporali consistant.
¶ Conservatores autem quicunque extra civitates,
seu dioceses in quibus fuerint deputati, contra
quoscunque procedere, aut aliquos ultra unam die-
tam a fine diocesum earum trahere non presumant. ¶ Ex-
cedere quoque suas citationibus et similibus, de-
nunciationibus dumtaxat exceptis, quas per ali-
os valeant exequi, nulli committere possint, nisi
hoc eis concessum ex beneficio litterarum. Sed nec
tunc, nisi infra civitates sive dioceses in quibus
deputati fuerint, et personis tantum que superius
expressa. ¶ Ut autem conservatores limites sibi tra-
dite potestatis, quos frequenter excedunt, metu
pene diligentius observent, decernimus ut si de aliis,
quam de manifestis iniuriis et violentiis scienter
se intromiserint, seu alia que ad iudicialem
indaginem exigunt suam extenderint potestatem, eo
ipso per unum annum ab officio sint suspensi. ¶ Pars
vero que hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis in-
currat, a qua non possit absolvi, nisi ei quem
sic fatigavit indebite, primo satisfaciat inte-
graliter de expensis. ¶ Officium autem quorumcunque con-
servatorum ipso iure, quo ad non cepta negocia, per
obitum concedentis, volumus expirare. ¶ Circa
iuramenta vero et expensas assessorum et notariorum
et personas testimonium ea vocandas, illa precipimus
in quibuscunque conservatoribus per omnia observari, que in
delegatis iudicibus constitutio a nobis super hoc
edita observanda decernit. ¶ Quicquid autem contra
premissa vel eorum aliquid attemptari contigerit, omnino
decernimus irritum et inane. De officio legati Rubrica.
Officii nostri debitum remediis Innocentius iiij
invigilat subiectorum, quia dum eorum excutimus
honera, dum scandala removemus, nos in
eorum quiete quiescimus, et fovemur in pace. ¶
Proinde presenti decreto statuimus, ut ecclesie Romane
legati, quantumcunque plenam legationem optineant, sive
a nobis missi fuerint, sive suarum pretextu ecclesiarum
legationis sibi vendicent dignitatem, ex ipsius le-
gationis munere conferendi beneficia, nullam habeant
potestatem, nisi hoc alicui specialiter duxerimus indul-
gendum. ¶ Quod in fratribus nostris legatione fungen-
tibus nolumus observari, quorum sicut honoris prerogati-
va letamur, sic eos auctoritate fungi volumus ampliori.

Clemens iiii. a. s. tt. sancte cecilie presbitero car-
dinali apostolice sedis legato
Legatos quibus in certis provinciis committitur lega-
tionis officium / ut ibidem evellat / dissipet / edifi-
cent / atque plantent provinciarum sibi commissarum /
ad instar proconsulum / ceterorumque presidum / quibus
certe sunt decrete provincie / non decernimus ordina-
rios reputantes / presenti declaramus edicto / commis-
sum tibi a predecessore nostro legationis officium ne-
quaquam / per ipsius obitum expirasse Bonifacius
Presenti declaramus edicto reservationes Cymq
quorumcumque beneficiorum / ab apostolice sedis legatis /
sive legationis auctoritate factas / et decreta impo-
sita super ipsis / necnon denunciationes / inhibitiones /
et processus quoslibet per eum vel per executores
deputatos ab eo habitos circa ipsas / durare ad col-
lationem eorundem beneficiorum iam vacantium mi-
nime sic processum / eo ipso quod illius finitur legatio /
viribus penitus vacuari / nec executores eorum
posse ulterius beneficia taliter reservata conferre
¶ Ceterum reservationes huiusmodi / per quas interdum pre-
lati / et collatores nimium onerantur / restringere cupien-
tes / prohibemus / ne per quemquam legatum / in aliqua
cathedrali / vel collegiata ecclesia reservatio ali-
qua duplex facienda / alia / illa pendente fa-
ciat aliquatenus in eadem ¶ Nec etiam per quemquam ali-
quod reservavit alibi beneficium / ad collationem
pertinens cuiuscumque / aliud quod ad illius collationem
pertineat quamdiu pendet reservatio alterius sibi
quoque reservet ¶ Et quicquid sibi aut contra premis-
sa contingeret attemptari / eo ipso viribus non subsistat
Deliberatione provida duximus inhibendum Idem
Ne aliquis apostolice sedis legatus / quantum-
cunque legationis optineat plenariam / dignitates / ca-
thedrales vel regulares / aut collegiatas ecclesias /
seu ipsarum ecclesiarum cathedralium dignitates /
ad quas hii qui preficiuntur / eisdem maiores in ca-
thedralibus / post episcopos existentes / sunt per viam ele-
ctionis assumi / sive ordinationem / collationem / provisio-
nem / electionem / aut dispositionem / quorumcumque reservet /
nec de ipsis ordinandis / conferendis / vel dispo-
nendis / se aliquatenus intromittat / neque aliquis
quominus hii ad quos pertinent eligere / aut
postulare / libere valeant / cum vacabunt / obstacu-
lum quodlibet interponat / decernentes quicquid con-
tra hoc actum extiterit / eo ipso irritum / et inane ¶

phibemq inst ne legatus ipe / in gne / aut i spe /
cuiusqz concedat / ut ab hijs qui bnficia infra
legationis eius fines obtinet / ea in illius manibz vo-
luerit libe resignare / ipoqz resignacoe re-
cepta / illa valeat ydoneis conferre / pdictis /
cu p hoc apiri posset via con latamense
ctalud ad beneficia vacatura ¶ Nos eni concess
sionem quam con hoc contingit attemptari et quic-
quid ex ea / vel ob ea secutu extitit / nulla prsq
decernimus statuimus roboris firmitate / volentes non
solum ad futura sed eciam ad pterita / et adhuc pen-
dencia negocia hec extendi Idem
Collacio bnficii / p legatum sedis aplice & facta /
O nullius momenti existit / si tunc ea non fuit licita /
mediis / de alio bnficio / quod pmitus obtinebat
de officio vicarii Innocencius quartus
Romana eccia et c. phibemus quoque / ne re-
mensis archiepus / in dyoc / suffraganeorum suorum
foraneos officiales constituat / quia cum metro-
politani / ne suorum suffraganeorum / ingredi de
dyoc / ut in eis auctte ppria iudicet disponat
aliquid / ne aliud agat canonica phibeat insti-
tuta / nequaqm hoc pnt in illis p alios expe-
dire p eos / qui causas p appellacoem delatas ad
ipos / pnt in suffraganeorum suorum dyoc dele-
gare / similiter licet eis tales officiales insti-
tuere in eisdem / qui eorum vice / cum appellatr ad
ipos / citacones vel inhibiciones faciat seu
compescat / in hac pte rebelles / cum in causis
p appellacoem devolvunt ad ipos / iam iurisdicoem
optinere noscunt / ppter quod licite pnt sup illis
committere vices suas / Non sic aut in aliis in quibz
non dum extitit appellatum / et ideo non debent
aliquos constituere p citacoibz in futuris cau-
sis appellacoum / et inhibicoibz faciendis / nisi
alius remen eccia / circa talium officialium insti-
tucoem / de consuetudine optineat spali / a quibz
caveat / si de consuetudine aliquid pnt in remen
pvincia constituere inhibicones / ne procedatr in
causis / pusquam ad remen curiam appellet / si
penitus inhibemus ¶ Officiales aut remen
archiepi / quamdiu in sua pvincia / vel circa illa ex-
titit in suffraganeos inducti / suspensionis et
excoicacoes / pferre sinas non attemptet ¶ Sed et
id ab officialibz aliorum metropolitanorum /
circa ipos suffraganeos / quibz ad reuerenciam

pontificalis officii desserui voluit. Gregorius
decimus in generali concilio lugdunensi.
Si canonici a divinis cessare voluerint, prout in
ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine vel alias
vendicant, antequam ad cessationem huiusmodi quoquomodo
procedant, instrumento publico vel patentibus litteris
sigillorum suorum, aut aliis autentico munimine
roborato cessationis ipsius causam exprimant, et
illud vel illas ei contra quem cessare intendunt
assignent. Statuimus quod si hoc pretermisso cessave-
rint, vel causa quam expresserint non fuerit
inventa canonica, omnia que de quibusdam
quibuscumque proventibus illius ecclesie, in qua cessa-
tum fuit cessationis tempore perceperint restituant.
Illa vero que pro eodem tempore deberent eisdem nullo
percipient, sed ipsi ecclesie cedant ac nichilominus ei
contra quem cessaverunt de dampnis et iniuriis
satisfacere tenebuntur. Si autem causa eadem cano-
nica fuerit iudicata, is qui occasionem cessationi
dederat, esse, iniuriis dictis canonicis et ecclesie an-
debitum officium eius culpa subtractum, ad cer-
tam quantitatem taxandam, et in divini cultus au-
gmentum convertendam, superioris arbitrio condempnetur.
Ceterum detestabilem abusum horrende indevo-
tionis illorum, qui crucis beate virginis aliorumque sanctorum
ymagines, seu statuas, irreverenti ausu tra-
ctantes, eas in aggravationem cessationis huiusmodi
prosternunt in terram, urticis spinisque supponunt,
penitus reprobantes, aliquid tale fieri decetero di-
strictius prohibemus, statuentes ut in eos, qui contrafe-
cerint, velox procedat dura sententia, que delinquentes
sic graviter puniat, quod alios a simili presumptione
Ordinarii locorum subditos compescat. Clericos
suos plures dignitates, vel ecclesias quibus
animarum cura imminet optinentes, seu personatum aut
dignitatem, cum alio beneficio cui cura similis est an-
nexa, districte compellant, dispensationes auctoritate
quarum huiusmodi ecclesias personatus seu dignitates ca-
nonice tenere se asserunt, infra tempus prefixum qua-
litate, ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio ex-
hibere. Quod si forte iusto impedimento cessan-
te, nulla dispensatio, infra idem tempus fuerit
exhibita, ecclesias beneficia, personatus seu dignitates,
que sine dispensatione aliqua, eo ipso illicite
detinere constabit, per eos ad quos eorum collatio

pertinet / libere personis ydoneis conferant. Ceterum si
dispensatio exhibita sufficiens evidenter appareat /
exhibens nequaquam in beneficiis huiusmodi / que eadem
nomine optinet / molestetur. Videat tamen or-
dinarius / qualiter nec aliquid / et in eisdem ecclesiis
personatibus / seu dignitatibus negligantur / nec be-
neficia ipa debitis obsequiis defraudentur. Si
vero de dispensationis exhibite sufficientia dubitetur /
super hoc erit / ad sedem apostolicam recurrendum / cuius est
extimare / que modum sui beneficii esse velit. Cum
concessionis insuper personatibus / dignitatibus et aliis
beneficiis / curam habentibus animarum annexa / eo
ordinarii diligentiam illam observet / ut persona-
tum dignitatem / vel aliud beneficium similem curam
habens / aliorum plura similia optinenti / non an-
te conferre presumat / quam eis super optentis dispen-
satio evidenter sufficiens ostendatur. Qua etiam
ostensa / ita demum ad collationem procedi volumus /
si appareat per eandem / quod is cui est collatio facienda /
huiusmodi personatum / dignitatem vel beneficium retinere
libere valeat / cum obtentis / vel si ea que sic obti-
net libere / ac sponte resignet. Alias autem de
personatibus dignitatibus et beneficiis talibus facta
collatio / nullius penitus sit momenti. Bonifa-
dia plerumque prelati / non sit. Clemens v.
Quorundam temeritatis audacia sunt subditi / ali-
qui inducunt / ne ipsorum superioribus / aut apostolice
sedis legatis / vel inquisitoribus / ad inquirendum
corrigendum et reformandum / in eorum ecclesiis / mo-
nasteriis sive locis deputatis / eadem vel aliis / quibus-
cumque personis / per quas ad predictorum valeat noti-
tiam pervenire statum / ecclesiarum monasteriorum seu locorum suorum
personarum et rerum ipsorum insinuent / vel exponant / in
ipsos si secus egerint excommunicationis / suspensionis vel
interdicti sententias proferentes / coguntque ad hoc celandum /
iuramentis promissionibus et obligationibus / aliisque
penis nichilominus astringentes. Nos huiusmodi malitie
ne tali pretextu in ecclesiis monasteriis et locis eisdem /
inquisitio / correctio seu reformatio / que faciende
fuerint / valeat impediri / cupientes occurrere / predicta et
eorum quodlibet attemptari / decetero districtius inhi-
bemus / decernentes auctoritate apostolica / quicquid contra
presentem inhibitionem / attemptatum extiterit / nullius
penitus existere firmitatis. Nec quisquam super iu-
ramentis promissionibus / obligationibus vel penis

huiusmodi obligari quoslibet, vel astringi. Contemptores
autem eorum, ne ipsorum temeritas, quamquam transeat
impunita, a superioribus vel legatis vel inqui-
sitoribus memoratis animadversione digna
ut linguam relevent compescendo castigari. Idem dez
a laboribus et expensis, statuimus, ne archiepiscopi
causas, que per appellationem vel alio iure me-
tropolitico deferuntur ad ipsum, alibi quam in sua
propria civitate, vel diocesi, aut in eis, in quibus ap-
pellantes extiterint, vel cause ipse contigerit dino-
sci, audiat, vel eas audiendas committat,
nisi sibi aliud de consuetudine competat in hac parte.
Episcopus suam diocesim ubi ei a iure permit: dem
tur, faciat per alium visitari, licet ipse illi quoque
in aliis necessariis providere, hii tamen qui visitare
ministrare tenentur victualia visitanti. Cum secundum
apostolum, non sit magnum si ab eo metantur temporalia,
per quem spiritualia seminantur. Ipse tamen episcopus cum perso-
naliter non visitat, nil penitus ab hiis qui per illum
per quem visitat fuerint visitati, exigere poterit.
Cum episcopus in tota sua Cum debebit dez
diocesi, iurisdictionem ordinariam noscatur habere,
dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius
diocesis non exempto per se vel per alium possit pro
tribunali sedere, causas ad ecclesiasticum forum spectan-
tes audire, personas ecclesiasticas, cum earum excessus
exegerint, capere, aut carceri deputare, nec-
non et cetera que ad ipsius spectant officium libe
vamus super cessationibus a divinis cixte dez
que a capitulis, conventibus, sive collegiis se-
cularium vel regularium ecclesiarum multotiens sine
causa rationabili attemptantur, manifesta satis
a felicis recordationis Innocentio papa quarto predecessore
decimi, predecessoribus nostris, emanarunt instituta.
Quia tamen per illa non plurimum est compertum cessationes
casus irrationabiliter restitutas, Nos ad tam per-
niciosum evitandum abusum, eadem statuta, cum
infra scripta moderatione, in suo volentes robore
perdurare, de fratrum nostrorum consilio, districtius inhi-
bemus ne a secularium vel regularium talium collegiis
seu conventibus, ecclesie cuiuscumque cessatione ipse
nisi vocatis omnibus qui sunt pro electione negotio
evocandi, et deliberatione habita diligenti, ac
episcopo alio ve quocumque clerico sive laico, cuiuscumque
dignitatis, preeminentie, conditionis aut status

existat / propter cuius iniuriam / vel offensam causa videtur cessacio facienda / post predictas vocacionem et deliberacionem de cessando habitam / requisito / quod irrogatam iniuriam vel offensam emendet / aliquatenus attemptent / Alioquin nec cessent si emendam inde habuerint / vel per eos steterit / quominus habeatur impetente ¶ Si autem premissis servatis / ecclesiarum collegium / vel conventus alicuius ecclesie ad cessacionem eandem duxerint procedendum / extunc infra unius mensis spacium / post ipsam videlicet / hii qui cessant et illi causa / propter quorum factum a divinis cessatur / nisi superveniente concordia / inter eos cessacio illa / iter arripiant / per se vel per procuratores ydoneos cum munimentis et actis / ad negocium ipsum spectantibus / ad sedem apostolicam veniendi / Et continuatis diebus quantocius commode poterunt / se apostolico conspectui representent / ut partibus presentibus / aut una parte non veniente altera / vel mittente / examinato negocio / apud sedem eandem / pars que culpabilis inventa fuerit in premissis / preter alias penas / a dictis canonibus institutas / si romano pontifici videbitur expedire / pena docente cognoscat / quam expresserit / que cessacioni sine racionabili causam dedit / vel que sine racionabili et manifesta causa cessavit ¶ Parte insuper a divinis cessante / supradicta / tam in cessando / quam in veniendo / sive mittendo / ad sedem apostolicam non servante / non servetur cessacio / sed ea non obstante ut prius in ipsa ecclesia celebretur De

Presenti prohibemus edicto / ne episcopi vel eorum superiores ab abbatibus / seu quibusvis aliis regularibus / vel secularibus prelatis / aut ecclesiarum quarumcumque personis / vacantibus dignitatibus / personatibus / prioratibus vel ceteris quibuscumque sibi subiectis / seu ad collacionem / ordinacionem presentacionem / vel custodiam pertinentibus / eorum bona morientibus eorum rectoribus / vel ministris in ipsis inventa / sive vacacionis eorum tempore / obveniencia / que in utilitatem eorum expendi / vel futuris debent successoribus fideliter reservari / occupare / aut in usus suos convertere / quoquo presumant / nisi de speciali privilegio / vel consuetudine / aut prescripta legittime / seu alia causa racionabili / hec eis competere dinoscatur ¶ Alioquin episcopi et eorum superiores / ab ingressu ecclesie / ceteri vero ab officio / et beneficio tamdiu / co

ipso noverit se suspensos / quousque restitutionem
fecerint de predictis ¶ porro ubi ex privilegio vel
consuetudine / seu alia causa / de rationabili / si
aliquis predictorum asserit / bona competere supradicta /
hec de illius bonis / solum debent intelligi / que so-
lutis debitis / si qua sunt / et hiis que fuerint
necessaria / pro servitoribus et ministris / ac incumben-
tibus oneribus / usque ad novos reddituum suppor-
tandis congrue reservatis / ex ipsis recepta fuerint
superesse ¶ Eamdem constitutionem quam super hoc specialiter
edidimus / contra ecclesiarum collegia et conventus / seu
singulares personas / bona cathedralium / vel re-
gularium / aut collegiatarum ecclesiarum vacantium
occupantes / per constitutionem presentem / qua in digni-
tatibus personatibus prebendis et ecclesiis aliis / lo-
cum haberi censemus / nolumus in aliquo derogari
De maioritate et obedientia Bonifacius
Episcopali sede vacante / per capitulum Como-
sensis / ad quem episcopalis iurisdictio dicitur pro no-
scitur pertinere / hiis quibus posset episcopus / si viveret /
ab excommunicationis sententia / sive iuris / sive hominis fuit /
absolutionis beneficium impertiri / nisi ei fuit
a sede apostolica specialiter interdicta prestari
De pactis Bonifacius
Patrum ut rectores / parochialis ecclesie / sententia vos
ne aliquos / vel clericos / vestros ecclesie parochi-
anos / recipiatis / ad ecclesiasticam sepulturam / non
servare debetis / quamquam sepultura libera sit
monasterio vestro / ab apostolica sede indulta / et illi
apud vos elegerint sepeliri / cum per dictum
pactum / indulto huiusmodi derogetur Idem
Quamvis pactum patri factum a filia / dum nuptui
tradebatur / ut dote contenta / nullum ad bona
paterna regressum haberet / improbet lex civilis / si
tamen iuramento / non vi nec dolo prestito firmatum
fuit ab eadem / omnino servari debebit / cum non vergat
in eterne salutis dispendium / nec redundet in
alterius detrimentum Idem
Quia ecce quod fratres predicatores et minores / ac alii
mendicantes / compositiones et pacta / cum pre-
latis / capitulis / rectoribus et personis ecclesiarum /
civitatum / castrorum / villarum / et locorum / in quibus
domus seu habitationes eorum existunt / super iu-
ribus parochialibus / vel aliis quibuscumque
articulis / ab eis vel eorum antecessoribus inita

sine facta recusant servare / et ea eo pretextu in-
fringere moliuntur / quia magistri aut ministri / vel
priores generalium seu provincialium eorundem / non
affuit assensus in ipsis / nec approbata per ipsorum
generalia / vel provincialia capitula exstiterunt /
multa in diversis partibus mundi / insurgunt scan-
dala / et ipsorum fratrum / quos decet puritate omni-
moda / in suis observare actibus et abstinere ab
hiis presertim / per que possit aliis exempli
perniciem generari / fame detrahitur plurimum et
honori. ¶ Nos hiis occurrere paterne sollicitudi-
nis studio intendentes / presenti decreto sancimus /
compositiones et pacta huiusmodi / cum prelatis / ca-
pitulis / rectoribus et personis predictis / ab ipso-
rum fratrum conventualibus / prioribus seu gardianis
facta vel approbata / de suorum conventuum consilio /
et assensu / dummodo alias sint licita et honesta /
debere ab ipsis fratribus / a quibus facta fuerint / perpe-
tuo inviolabiliter observari. Non obstante quod
magistri / vel ministri / aut priores generalium / seu provin-
cialium predictorum / non intervenerit in eisdem assensus /
nec ab ipsorum generalibus vel provincialibus capi-
tulis / exstiterint approbata / seu quod sedes apostolica /
in hiis / que per predictos fratres inviceque facta fue-
runt auctoritatem suam / non prestiterint vel as-
sensum. De procuratoribus. Bonifacius viii
Non indistincte iudex censetur egisse / procura-
torem laicum / ad agendum / vel defendendum
in causis spiritualibus admittendo / cum regula-
riter / qui non prohibetur expresse ad exercendum / pro-
curationis officium / ydoneus debeat reputari.
Licet autem a procuratore / post litem contestatam
ab eo possit / cum dominus sit litis effectus / dari
alius procurator / ante tamen non potest / nisi in rem
suam sit datus / vel a domino substituendi alium /
etiam citra non expressa persona / sibi fuerit concessa
potestas. ¶ Procurator vero datus / ad negotia / potest
libere quemcumque alium deputare. Idem.
Quamvis procurator possit ante litem contestatam /
etiam sine causa libere a domino revocari / post-
ea tamen ipso nolente / nequibit / nisi eo domino
inimicum fieri / vel suspectum / aut adversario affinita-
te coniungi / vel eius heredem effici / seu ingredi
religionem / aut in longinquam peregrinationem / vel egritu-
dine / aut vinculis detineri contingat / seu
alia rationabilis causa subsit. Propterquam

sit mito revocandus. Item quamquam nisi ut
permittitur revocari non possit, durante tamen sue
cause termino ac eodem procuratore, maxime si
de collusione timeat minime prohibetur dominus
ab eo qui a procuratore, super hoc aduo   dem
petitionem ante procurator extitit substitu:
tus non potest post mandatum susceptum, etiam si con
ventus non fuerit, licet in delegato secus apertius
vices suas alicui committente, aliud tenetur
ultimus revocari ab illo, nisi revocandi po:
testas concessa fuisset eidem. Item si ei ad
plures vel ad omnes causas generaliter constitutus
fuisset, in una tamen substiterit causa, si alius
nequaquam prohibetur procuratoris officium exerce
(q)ui ad agendum et defendendum, ac generaliter Idem
licet ad omnia, etiam si mandatum exigant
speciale, constituitur procurator, ex vi generalitatis
tamen ad aliquem articulum, in quo speciale
mandatum exigitur, admitti non debet. Sed si aliquis
vel aliqui de articulis speciale mandatum exi:
gentibus, specificatum fuisset, adiecta clausu:
la generali, tunc ad non expressos etiam admit:
titur. Procurator quoque, absque speciali mandato,
iuramentum deferre transigere vel paciscere,
non potest nisi ei bonorum vel cause administratio
libera sit concessa   dem
(q)ui generaliter constituitur ad negocia procuratorem,
agere et excipere potest, exceptis hiis casibus,
qui mandatum exigunt speciale. Item non vero
ad negocia, sed etiam ad iudicia potest filius fa:
milias, absque patris assensu fieri procurator. Ille
autem, qui post decimum septimum annum procurator
ad negocia libere deputetur, ad iudicia tamen
nisi maior viginti quinque annis fuit deputari
(s)i duo procuratores sunt Incumbit   dem
non adiecto in solidum deputentur, unus sine
altero, non debebit admitti. Secus si sint in solid:
um constituti, sed tunc illius, melior erit con:
dicio, qui per litis contestationem, negocium primitus
dicto, qui per occupationem ante lis contestata, alter
occupabit, post occupationem autem hiis dicti, alter
se intromittere nequibit ulterius, cum ille li:
tis dominus sit effectus, nisi dictum constitutione
fuisset, quod non fieret melior condicio occupa:
tis, tunc enim si eum qui occupavit, infirmari,
mori, absentari, vel aliud impedimentum contingat,

aut si prosequi forte noluerit, poterit alter suscipere
ac praesens negotium ab alio inchoatum. Dum tamen ab
alio non fuerit aliquis substitutus, nam si sit, is prae-
ferri debebit eidem. Ceterum ubi nullo substi-
tuto alter suscepit negotium prosequendum, is qui
occupavit primitus, ipsum resumere postea impe-
dimento cessante nequibit, nisi forte ipsum con-
tingeret impediri. Idem in electionum, postu-
lationum, provisionum et aliorum spiritualium nego-
tiorum causis, ad eorum celeriorem expeditionem
exigente dispositione, volumus specialiter observari,
ut si plures procuratores simul in eis fuerint,
non in solidum deputati, iudex, ne per eorum con-
cursum negotia eadem intricari contingat, y-
doneiorem ex ipsis eligere valeat, et ille
solus prosequatur, ratumque quicquid cum illo sic ele-
cto factum extiterit, plenam roboris firmitatem,
nec ad prosequendum alius admittatur postmodum,
nisi prius eum qui non occupat negotium, tempus
post occupationem factum ab alio super hoc admit-
Licet is qui procurator constituitur. Item. Dez
ab absente, dixerit sibi, procuratoris suscipere
mandatum nolle, hoc tamen nequaquam obstante,
quamdiu constituens in eadem persistit voluntate,
ipsum occupare poterit quandocunque placebit. Dez
Si quis sub ea forma, quod acta te abesse con-
tingit, constitues procuratorem ad causam, non so-
lum tractes eam postmodum per te ipsum, procura-
torem ipsum dinosceris revocare, quinimmo pro-
curator iste procuratoris assumet officium, quoti-
ens contingit te absentare. Ceterum si
simpliciter a te fuit constitutus, sive enim sive
ante litem contestatam, sive post ad causam ipsam
venias, non ut ipsi procuratori assistas, sed ut
causam tractes eandem, tractando ipsam eum
revocare censeris, nisi dicas expresse quod
ipsum vis in officio procurationis, hoc non obstante
manere, vel nisi quod non animo revocandi hoc fa-
cias, ex aliquibus appareat coniecturis, ut si for-
san aliquis immineat articulus, in quo tu nosti
melius vitare, aut si sit procurator ipse
infirmus, vel forsitan se absentet, seu
quicquam aliud accidat, propter quod ipse causae tua
Procurator non Sit persona oportuna. Dez
alius tenetur idoneus ad matrimonium

contrahendum, quam si ad hoc habuit mandatum
speciale. ¶ Et quamvis alias is qui constituitur ad
negocia procuratorem alium dare possit, ¶ In hoc
tamen casu, propter magnum quod ex facto tam ar-
duo posset periculum imminere, non potest depu-
tare alium, nisi eidem hoc specialiter sit commissum. ¶
Sane si procurator antequam contrahat a domino
fuit revocatus, contractum postmodum matrimonium
ab eodem, licet tam ipse quam ea cum qua contraxit
revocationem penitus ignorarent, tamen nullius mo-
menti existit, cum illius consensus defecerit, sine
quo firmitatem habere nequivit. De his que vi
metusve causa fiunt   Gregorius x in con-
a Absolutionis bene- cilio generali lugdunensi
ficium ab excommunicationis sententia, vel quarumcumque revoca-
tionem sententiarum, seu suspensionis, seu etiam interdicti,
per vim vel metum extorta, penitus constitutionis
auctoritate, omnibus viribus vacuamus. Ne autem sine
vindicta violentie crescat audacia, eos qui
absolutionem, sive revocationem huiusmodi vi vel
metu extorserint excommunicationis sententie decernimus subia-
cere. De restitutione in integrum ¶ Greg. x
e Ecclesia que ad rescindendam sententiam vel con-
tractum, per beneficium restitutionis in integrum
postulat se admitti, quadriennii spacium
post sit lapsum et negligenter omiserit, non
est ad beneficium huiusmodi admittenda, nisi pre-
varicationis vel fraudis manifeste probetur
super hoc intervenisse contentum, aut alia ra-
tionabilis causa subsit, que superiorem movere
debeat, ad idem beneficium concedendum.   Con-
d Adversus confessionem in iudicio ¶ factam vel
a se factam lesa ecclesia, beneficium restitutionis
in integrum infra quadriennium ab ipsius con-
fessionis tempore computandum petere negligenter o-
mittat, non est nisi aliud rationabile appareat,
quod aliud suadeat faciendum, ad hec petenda
ulterius admittenda. ¶ Ubi vero per vim, metum
revocationis errorem, que in facto pretenditur,
velit adversus suam confessionem ecclesia se iuvare,
hoc quandocumque potest donec negocium sit finitum
De arbitris Greg. x   Omisfatius octavius
d ex tenore arbitris te, duos in decem, ac
tertius in quem condempnet, duorum summa pra-
lere duos ¶ Licet enim unus in quidecim

alius in decem, tertius vero in quinque pronunciat, illa
qui dixit de summa minori, cui in illa omnes con-
cordes existunt, summa efficaciter censeatur deberi.
In questionibus, que plerumque per arbitrorum
voluntariam seu maliciosam absentiam rema-
nent indecise, finis celerius imponatur. Statui-
mus ut si a pluribus arbitris tribus electis com-
promissi aliquis ab aliis legitime requisitus, ad ex-
aminandum vel diffiniendum una cum eis nego-
cium super quo in ipsos extitit compromissum, non
curaverit cessante impedimento legittimo
convenire, partes penes quos licet lex civi-
lis aliud innuere videatur, totaliter eo casu re-
manere decernimus potestatem, possint maliciosa non
obstante examinare dictum negocium et libere
diffinire, sicut possent illo presente, nec volente
cum eis in unam summam concordare, ut sic per ipsius
absenciam, partium replente dampna cum reputati
faciat per presentem. Circa iudices vero antiqua
iura volentes imitari. Liber secundus de iudiciis

Iuris esse ambiguum non videtur iudicem de-
legatum, qui a sede apostolica mandatum ad
hoc non recepit speciale iubere non posse
alterutram partium coram se personaliter in iudicio
comparere, nisi causa fuerit criminalis, vel nisi
pro veritate dicenda, vel pro iuramento calum-
pnie faciendo, vel alias iuris necessitas presentiam
coram se eo exegit personalis presentiam omissa
pluribus quas vagari non competit. Cum virum
nec virorum ecclesie ministerio, auctoritate litterarum sedis
apostolice, vel legatorum ipsius, seu alia quacumque
ad iudicium personaliter evocari vel trahi invi-
tas causa ferendi testimonium, aut alia qualibet,
que in iure non exprimitur, prohibemus, sed cum neces-
sarium fuerit testimonium earum, iudex in expensis
partis producentis easdem tabellionem, aut aliam
personam ydoneam ad eas transmittat, vel si
forte talis casus occurrerit, quo iure prohiben-
te receptio testium alii committi non possit, iu-
dex tunc personaliter, vel per se hoc ad illas accedat,
aut si talis sit persone iudicantis conditio, quod
ad ad ipsam non deceat fieri, vel non possit mit-
tat ad eas, provisio quod casu huiusmodi vide-
licet, ut iudex vadat personaliter, non fingatur,

nec fame fraus interveniat in hac parte / alio-
quin fictor litigandi / vel fraudator ipso facto
sententiam excommunicationis incurrat ¶ Item femine re-
ligiose / presertim que debent sub clausura mo-
rari / extra suum monasterium vel clausuram non
vocentur ad iudicium / vel trahentur quacumque
causa personali / causa si ad hoc voluntas acces-
serit earum ¶ Decernimus quoque ut ipso iure sit ir-
ritum et inane / si quid contra premissa contigerit at-
[.] annum quartumdecimum sue ¶ temptari ¶ Idem
pregisti etatis / in beneficialibus et aliis
causis spiritualibus / immo et dependentibus ab eisdem /
ac si maior viginti quinque annorum existeres /
ad agendum et defendendum per te vel per procuratorem
quem ad hoc constituendum decernimus / admitti
debebis ¶ Si vero infra quartumdecimum annum exi-
stas per te agere / aut defendere non poteris sup-
pleris / sed per tuum episcopum vel per officialem eiusdem
tibi curator dabitur ad lites litigandi defendas /
aut tu ipse si maior infante fueris / cum auctore
alicuius eorum procuratorem ad eas poteris depu-
tare ¶ Delegatus causa apostolice sedis et subde-
legatus ab eo et si non habeat curatorem dare
valeat / vel auctoritatem constituendi procura-
torem prestare / ad illas causas / vel lites dum-
taxat / que coram ipsis fuerint ventilande
¶ In litigandis quoque litibus / sive causis / quamdiu
quamdiu in potestate patris existas / nec alias absque
ipsius assensu in iudicio regulariter esse possis
eius / cum de hiis se intromittere non habeat / ne-
quaquam requiri debebit assensus de foro
Romana ecclesia etc. li. competenti Innocentius
nec appellationis articulo permisso, ¶ Ima
nec alias causa cum nunc appellatum fuerit re-
mensis archiepiscopus / vel eius officialis de causis
clericorum tamquam iudex exercebis / licet in ipsos eosdem cleri-
de facto conservat / absque diocesanorum suorum
voluntate cognoscat ¶ Neque suffraganeorum
remensis ecclesie subditos / ipsorum delegatorum susci-
pere vel sententias et precepta exequatur in cau-
sis per appellationem devolutis / ad eos testium vel
aliud in hiis tribus de consensu obtineant
prelibate compellat ¶ Nec causa suffraganeorum
ipsorum officiales / aut archidiaconos archi-
presbiteros et alios inferiores prelatos

suffraganeis eiusdem subiectos / dummodo aliud eis contraria consuetudo non tribuat / nec subditos suffraganeorum ipsorum super salariis advocatorum / et procuratorum in causis que in remensi vertuntur curia / cogant que clamantibus in sua provincia iudice /

¶ Contrahentes vero aliarum diocesium super contractibus initis in remensi diocesi ab eisdem / nisi inveniantur ibidem / trahere coram se non debet inquisitor / licet in bonorum possessionem que ibi habent / causa non alibi copiam sui faciendi / si eorum auctoritati comparere contempnant / possit missionem facere contra eos / vel si forte maliciose se ipsos occultaverint / ne citationes proponat ad eosdem decerne faciendam in possessionem bonorum / que in alia causa diocesi optime noscuntur / sed tunc loci diocesanus ad denunciationem ipsorum faciet huiusmodi missionem ¶ Nec clericos suos mittat ad suffraganeorum suorum dioceses pro inveniendis vel cognoscendis contractibus coram ipsis / nec contra suffraganeorum subditos compellant coram se occasione huiusmodi iuris statuti ¶ Nec possit archiepiscopus ipse in suorum suffraganeorum / officiales et subditos / pro eo quod vocati ab ipso noluerunt que clamantibus in sua provincia iudice ecclesiastica exercere censuram

Secularis iudices / qui constituunt utrumque licet ipsis nulla competat iurisdictio in hac parte / personas ecclesiasticas ad solvendum debita super quibus coram eis contra ipsas aguntur exhibent litteras / vel probationes alias inducunt / dampnabili presumptione compellunt / a temeritate huiusmodi per locorum ordinarios censura ecclesiastica decernimus compescendos Idem

Cum clericus pro quo solvisti certam pecunie quantitatem / in qua pro eo te fideiussorio nomine obligaveras / te super hac in expensis reconsiet / contra iuramentum a se prestitum temere veniendo / ipsum coram ecclesiastico iudice / ad cuius forum / ratione iuramenti causa huiusmodi cognitio noscitur pertinere de iure potius convenire / ut ipsum monitione premissa / per censuram ecclesiasticam / a te super predictis ut tenetur satisfacere indempne prout ratione compellat **De litis contestatione Rubrica**

Exceptionibus inmotanquam in causa alio litigio perhemptorie seu defensionis cuiuslibet / principaliter

palis cognitionem negotium contingentem / ante litem
contestatam obiectus / nisi de re iudicata / trans-
acta / seu finita excipiat litigator / litis con-
testationem / non impediat / Nec retardet / licet
dicat obiector / quod rescriptum non fuisset obten-
tum / si que sunt impetranti opposita fuisset
exposita delegandi   Bonifacius viii
i oblato ab actore libello ex parte rei excep-
tio peremptoria proponatur / nequaquam per hoc
litis contestatio intelligitur esse facta / ipso ca-
su non obstante / nisi sit de illis exceptionibus /
que litis contestationem impediunt fieri oporte-
bit eandem **De calumpnie iuramento**   Bonifa-
e calumpnia seu de veri- tius octavus
tate dicenda / in primo litis exordio / non
iuretur ut debet potius per modum et qualiter
parte litis iuratur / cum huiusmodi iuramenta pre-
stantur ab initio / de substantia ordinis iudiciarii
non existat ¶ Per omissionem quoque talis / in
tota causa calumpnie iuramenti iudicialis /
processus / alias factus legitime / non est irritus /
nec etiam annullandus ¶ In causis spiritua-
libus / in quibus debet / de veritate dicenda iurari /
canones non indicunt / aliud calumpnie iuramen-
tum / Nos tamen quia frequenter calumpniam videmus
in ipsis utile reputamus / quod similiter sicut plerique
observant / tam de veritate dicenda / quam de
calumpnia / ut via precludatur calumpniis / iure-
n appellationis ri debeat in eis   Idem
causa / quamquam in principali iuramentum fuit /
prestari iubemus calumpnie iuramentum ¶ Sed idem in
iuramento de veritate dicenda / volumus observari /
¶ Procuratores quoque / qui pro iuramento ca-
lumpnie deputantur tenere volumus ut calum-
pnia vitetur ab ipsis / ad subeundum huiusmodi
iuramentum / etiam a suis dominis quid ponere / et
respondere / seu agere debeant / sint instructi
¶ In omnibus autem causis / non dumtaxat ante / sed etiam /
postquam fuerit lis contestata / sive de veritate /
sive de calumpnia sit iuratum in ipsis / potest iudex
exigere a partibus iuramentum malicie / quotiens
ulla tibi iudex in videri expedierit   De
iniuriam fecisse convincitur / qui procuratorem
tui adversarii / constitutum ad causam / et tantum super
hoc speciale mandatum / admisit ad prestandum
in ea calumpnie iuramentum **De restitutione**

Spoliatorum Innocentius iiii in concilio Lugdun.
Frequens et assidua nos querela concussit
quod spoliationis exceptio non numquam in iu-
diciis calumpniose proposita causas ecclesiasticas
impedit et perturbat dum enim ad exceptionem insistitur
appellationes interponi contingit et sic intermittitur
et plerumque perimitur cause cognitio principalis
Ideoque nos qui voluntarios labores appe-
timus ut quietem aliis preparemus finem litibus cupi-
entes imponi et calumpnie materiam ampu-
tare statuimus ut in civilibus negotiis spo-
liationis obiectu que ab alio quam ab actore
facta proponitur iudex in principali procedere non
postponat Et si in civilibus ab actore se et cri-
minalibus autem se spoliatum reus asserat a
quo infra quindecim dies computandos post
diem in quo proponit quod asserit comprobabit
alioquin in expensis quas interim actor ob
hoc fecerit iudiciali taxatione prehabita
condempnetur alias si iudici equum visum
fuerit puniendus Illum autem spoliatum intelli-
gi volumus in hoc casu cum criminaliter accusatur
qui tota sua substantia vel maiori parte ipsius se
per violenciam destitutum affirmat Et secundum e-
loquia canonum spoliatis credendum est in aliquo
quia nec nudi contendere nec inermes inimicis
opponere nos debemus Ideo enim spoliatus privile-
gium ut non possit excipi nam iudicatur Solet
enim inter scolasticos dubitari si spoliatus
a iudice de spoliatione contra suum accusatorem
excipiat an ei tempus a iudice debeat indul-
geri infra quod restitutionem imploret ne for-
te sic velit excipere ut omnem accusationem el-
udat quod satis equitati et iuri consonum
estimamus Quod si infra tempus indultum
restitutionem non petierit extunc ei poterit
non obstante duci ad finem non obstante spo-
liationis exceptione deinceps potius accusari
Ad hoc sancimus ut excepta predictis spoliato
agenti super ecclesiis vel contrario nullatenus
ad decimas quasi Opponatur Conquestus
nomine sancti Nicolai se asserens institutum
parochiam ecclesie B. ecclesia possedisse aliquan-
diu et eius per eundem clericum spoliatum fuisse nec-
quaquam debeat restitui nisi evidenter docue-
rint quod eius possessionem legitime assecuti

fuisset / quia eas occupasse iniuste verisimiliter
p[re]sumat[ur] / cu[m] p[er]uenias ex p[re]d[ic]tis infra alienam
p[ar]rochiam constitut[us] / sit q[uod] manifestu[m] / nisi aliud
ostendatur eas de iure co[mmun]i / ad eandem ecclesiam
p[er]tinere De dolo et co[n]tumacia Innocentius
a [A]ctor qui ad t[er]m[inum] Inno[centius] i[n] concilio lugdun[ensi]
venire / ad que[m] citari adu[er]sarium faciat /
no[n] curauit veniente reo / in expens[is] p[ro]pt[er] h[oc] fa-
ctis / legittime condempnet[ur] / ad citatio[n]em alia[m] /
minime admittend[us] / nisi sufficient[er] caueat / q[uod]
in t[er]mino sufficient[er] debeat comparere [illegible]
c [C]um qui a tua iurisdictio[n]e [illegible] iniu-
ria / uel grauamine / quod p[er] te sibi p[re]ponit
illatu[m] / a tua p[re]sentia recedit appellando / cu[m] p[ro]-
testatu[m] videatur / hoc ip[s]o se nolle / cora[m] te
de cet[er]o litigare / citare ad alia que p[er]ic[u]la in
iudicio facienda traxerit / uel ea[m] ad finem
audiendam / nisi sponte appellatio[n]i sue renun-
ciat / no[n] teneris / nec ideo minime / quod in eius
absentia processeris / tuus processus validus e[st]
putari debebit De eo qui mittit[ur] in possessio-
ne[m] causa rei seruande Innocentius in con-
t [C]um qui sup[er] dignitate cilio lugdunensi
p[er]sonatu / uel beneficio eccl[esi]astico obtinendis /
cu[m] aliquo litigat possessore / ob p[ar]tis adu[er]se
contumacia[m] / causa rei seruande / in ip[s]ius posses-
sionem statuitur / no[n] mittend[us] / ne p[er] hoc ad ea
ingressus pateat valeat vitiosus / Sed liceat
in hoc casu contumacis absentia diuina re-
plente p[rese]ntia / ca[usa]m lite no[n] contestata / dili-
gent[er] examinato negotio / ip[su]m fine debito
t[er]minari Ut lite pendente nichil innouet[ur] &c.
9 [D]ispendijs que p[ro]pt[er] ele- [illegible] Inno[centius]
ctiones diu[er]sas / eccl[esi]e patiu[n]t[ur] medij / occurre-
re cupientes statuim[us] / ut si aliquis / apud sede[m]
ap[osto]licam uel alibi / litigantib[us] sup[er] electionib[us] /
de se in discordia celebratis / alique[m] ip[s]orum
mori / uel suo iuri renunciare / aut a p[ro]secutio[n]e
ip[s]ius contigit quoquo excludi / ad electionem
alia[m] lite sup[er] electione sup[er]stitis ele[c]ti pen-
dente nullatenus p[ro]cedat[ur] / alias attemptata /
co[n]t[r]a hoc electio / ip[s]o iure viribus no[n] subsistat
r [S]i h[i] co[n]t[r]a quos sup[er] dignitatib[us] / p[er]- Idem
sonatibus / uel alijs eccl[esi]asticis beneficijs q[ue]
possident litigat[ur] / lite pendente / cedant / uel
decedant forte / ne p[er] hoc nouos adu[er]sarios

qui malitiose nec petitoribus subrogentur /
lingua in ecclesiarum dispendium prorogari contingat
statuimus ut dignitates / personatus / vel beneficia quibus
donec contra suspitatos / lis finita fuerit / alijs nul-
latenus conferantur / nec ad ea eligatur quispiam / vel
etiam provideatur / Quod si secus actum fuerit / corpo-
re irritum habeatur. ¶ Sane si ad defensionem ipsius litis
aliquem quorum interest / pecierint se admitti /
eos in illo statu / in quo ipsam invenerint de-
crevimus admittendos. De confessis. Innocentius.
Statuimus ut positiones / que in concilio Lugdu-
nensi negative / que probari non possunt / nisi per con-
fessionem adversarii / iudices admittere possint / si equi-
tate suadente viderint expedire. Omissa iuramento
Si post prestitum veritatis de calumpnia iura ¶ Com-
mentum reus vel procurator ipsius / positioni-
bus ab adversario sibi factis interrogatus / iussus-
que a iudice respondere / absque racionabili causa recu-
set aut nolit / sed contumaciter se absentet / habe-
atur super hiis / de quibus in eisdem positionibus inter-
rogatus extitit pro confesso. ¶ Cum si aliquem
respondere iussus sic fuerit cum contumacia absentari
contingat tunc pro confesso / non debet haberi / sed est
alias contra eum contumacem cum / tamquam contra
contumacem prout racio dictaverit procedendum
De testibus. Gregorius nonus. Mediatores nomine
mediatores per quos scelus symonie / plerumque
committitur / ad testimonium contra scelus eiusdem au-
ctores in detestationem criminis admittuntur / si non
agatur criminaliter / sed civiliter / et emolumentum
Rescriptum autem unde non sufficiunt assertiones. Idem.
Mandavimus / quatenus in causa / que inter te / abba-
tem et conventum sancti Nicolai Andegavensis /
ex una parte / et priorem et conventum / de Pala-
giis Lincolniensis dyocesis / ex altera / super eo quod iidem abbas
et conventus / se ab ipsis priore et conventu /
de Palagiis possessione subiectionis eiusdem
prioratus asserunt spoliatos / et super nonnulla
quadam compositione olim inita inter partes / et
rebus aliis vertitur / ab eisdem abbate et priore
nomine suo / et in animas conventuum corporaliter / vel
maiorum / et seniorum partis utriusque recepto iura-
mento de veritate dicenda / iniungas dictis /
abbati et priori / ut tam ponendo / quam re-
spondendo / dicant veritatem / quam super positio-
nibus tibi sub bulla nostra transmissis / ipsi

stitit, et per illos intelligunt in quorum alias iura-
verunt. Puta sigillatim super quolibet articulo
in qualibet positione contento faciat a parti-
bus sufficienter ad invicem cavere, nulla per eas
ab eis super ipsis positionibus contradictione recepta
sine iuramento aut a sindico utriusque partis
qui sciat de singulis positionibus, vel credat
inquiras. Testes etiam quos super articulis
sub ea bulla transmissis per dictorum priorem
et conventum duxit producendos, ad reproban-
dos testes partis alterius in causa principali
productos, quorum nomina in eisdem articulis con-
tinentur, usque ad kalendas novembris proximo
futurum examines, secundum puncta adverse interroga-
toria, que tibi sub eadem bulla transmittimus
diligenter, proviso tamen in persona cuiuslibet testis
a predictis abbate et conventu producti facta
sigillatim specificatione criminum et aliorum ob-
iectorum sibi in eisdem articulis contentorum. Si
vero dicti abbas et conventus aliquos testes
coram te produxerint contra testes ab eisdem priore
et conventu productos, super articulos quos
dicti abbas et conventus super reprobatione
testium predictorum prioris et conventus in causa
produxerint recipe, ac eos usque ad kalen-
das februarii proximo venturi diligenter exa-
minare procures, simili specificatione criminum
et aliorum que contra testes eorundem prioris et con-
ventus obiecta fuerint observata, prius tamen
prestito iuramento a procuratore dictorum abba-
tis et conventus quod ad hoc ex malicia
Omnia etiam non procedat innocentius
et s. In appellationis causa, in qua extitit
appellantis procurator vel advocatus in priori
iudicio fuerat, non recipiatur in testem. Ne-
que indistincte ipsi appellanti presumptionem fa-
ciente, pro eo differatur etiam iuramentum, sed tu
cum inspectis personarum et ipsius cause circumstan-
ciis, id fuit faciendum. De iureiurando. Et
Quoniam contingit interdum Nicolaus papa tertius
ecclesie, de cuius consuetudine observari, quod
reparatum prelati, cum primo ad ecclesias ipsas acce-
dunt, vel cum de recipiendis ibidem nomine
canonicos agitur, nec prelati admittuntur, nec
canonici aliter recipiuntur in ipsis, nisi iuret

statuta & consuetudines ipsarum ecclesiarum scripta
et non scripta / inviolabiliter observare. ¶ Inter
laicos etiam in multis civitatibus castris / et
terris / in suis potestatibus / rectoribus & of-
ficialibus assumendis / consuetudinis mos noviter
irrepsit / quod potestates rectores & officiales
huiusmodi / ad potestarias / rectorias / et officia
eadem / nisi prius servaturos se statuta locorum
ipsorum / clausa iuraverint / nullatenus admit-
tantur. ¶ Cum vero in statutis et consuetudinibus
supradictis / nonnunquam aliqua reperiantur illicita seu
impossibilia / vel obviantia ecclesiastice libertati / ne
sub tali generalitate iurandi / sic iurantibus
peccandi / occasio prebeatur / cum iuramentum non fuerit /
ut esset iniquitatis vinculum institutum / hac ge-
nerali constitutione mandamus periculis obsistere cu-
pientes / precipimus / a quibuscumque scientibus
contineri / in predictis consuetudinibus / et statu-
tis illicita / impossibilia / vel libertati ecclesiastice
obviantia iuramenta huiusmodi aliquatenus
non prestari / et talia iuramenta ea intentione
facienda / vel facta / vel etiam illicita / vel
impossibilia seu ecclesiastice libertati obviantia
observentur / cum etiam sub tali intentione presta-
ri non possint / absque divine maiestatis offen-
sa. Decernimus in huiusmodi illicitis / impossi-
bilibus / seu libertati ecclesiastice obviantibus non
servanda / quin potius pro animarum salute / si sub for-
ma predicta / vel simili aliquos / ignorantes pre-
dicta illicita seu impossibilia / vel liberta-
ti ecclesiastice obviantia / iurare contigerit / ad ob-
servanda dumtaxat licita possibilia / et non obvi-
antia libertati ecclesiastice / iuramentum referri de-
cernimus. ¶ Declaramus quoque iuramenta / sub huiusmodi
generalitate / qualitercumque et sub quacumque ver-
borum forma prestita vel prestanda / ad licita
possibilia / et ecclesiastice libertati non obviantia /
tantum extendi / ipsosque iurantes / ad alia per
prestationem iuramenti huiusmodi non teneri. Bo.
Licet mulieres que alienationi factis viris
rebus dotium & donationum / propter nuptias
consentiunt / non contravenire / proprio iuramen-
to / firmantes / servare iuramentum huiusmodi non
vi / nec dolo prestitum / de iure canonico te-
neantur / licet quidam iudices seculares ca-
sum prestatas alienationes audiunt / contra ius

eis constet litteris de quibus dicitur mentio. Nos
circa periculis obviare volentes, coram iudicibus
ad scandalum hoc iure canonico, per locorum ordi-
narios censura ecclesiastica decernimus compellendos.
Item in positionibus super electionibus hic. Idem
Ordinario, per iuramentum in causa prestitum
a te datas, seu responsionibus, quas ad po-
sitiones tui adversarii fecisse dignosceris, rea-
piat contentas manifesta tibi causam preiudici-
o, nisi iusta causa et rationabilis excusat, et
ipsa electione perpetuum silentium imponi debe-
bit. Idem fiet si te expresse mandante vel causa
expressa scienter ac ratum habente, seu non re-
vocante, positiones aut responsiones huiusmodi
contractas, tuo nomine tuus fecerit procurator. De
exceptionibus. Innocentius quartus in concilio Lu-
gdunensi. Pia consideratione statuit mater
ecclesia, ut maioris excommunicationis exceptio, quandoc-
unque in parte iudiciorum opposita, lites differat, et
repellat agentes, ut ex hoc magis censura
timeatur, et communionis periculum, contumacie vi-
tium reprimatur, et excommunicati dum a communibus
actibus excluduntur, rubore suffusi, ad humilitatis
gratiam et reconciliationis affectum facilius incli-
nentur. Sed hominum succrescente malitia, quod
provisum est ad remedium, tendit ad noxam.
Dum enim in causis ecclesiasticis frequentius hec ex-
ceptio per malitiam opponitur, contingit interdum
differri negotia, et partes fatigari laboribus
et expensis. Ideoque morbo isti, qui communiter
irrepsit, dignum duximus remedium adhibere, me-
delam. Si quis igitur excommunicationem opponit,
speciem illius, et nomen excommunicatoris exprimat,
sciturus eam rem se deferre debere in publicam
notitiam, quam infra octo dierum spatium, die in
quo proponitur minime computato, probare va-
leat apertissimis documentis, quod si non proba-
verit, iudex in causa procedere non omittat, reum
in expensis, quas actor ob hoc diebus illis
se fecisse docuerit, prehabita taxatione condem-
pnans. Si vero postmodum instantia durante
iudicii, et probationum copia suppetente, de eadem
excommunicatione, vel alia excipiatur iterum, et probetur,
actor in sequentibus excludatur, donec meru-
erit absolutionis gratiam optinere, hiis que pre-
cesserint minime in suo robore duraturis
duraturis. Proviso, quod ultra duas vi-

cus licet non opponat excepcionem, perempta si excom-
municatio nova emerserit vel evidens, et pro-
mpta probacio superveniat de antiqua. Et si post
rem iudicatam talis excepcio proponatur, exe-
cucionem impediet, sed sentencia que precessit, no-
minus robur debitum obtinebit. Eo tamen sal-
vo, ut si actor excommunicatus sit publice, et hoc
iudex noverit quandocumque, et si de hoc reus non
excipiat, iudex ex officio suo actorem repel-
lere non postponat. Bonifacius octavus

Cum quidam seculares iudices, dum coram eis
excipitur de re per ecclesiasticum iudicem iudicata,
in casu in quo ad eum pertinet cognicio de con-
suetudine vel de iure, recusent excipientes
audire, in derogacionem iurisdictionis ecclesiastice
et contemptum, decernimus ut per censuram ecclesiasticam
ab iniquitate coerceantur huiusmodi, et ad admit-
tendum excepcionem eandem, nisi alias de iure
debet admitti, a locorum ordinariis compel-
lantur. Ecclesiastici vero iudices si coram
ipsis excipiatur de re per secularem iudicem iudicata,
excepcionem ipsam admittant in hiis que circa
periculum non inducunt per superiores suos, nisi
fuerint animadversione debita castigandi.

De prescriptionibus Bonifacius octavus

Episcopum qui ecclesias et decimas quas ab eo repe-
tis, licet in tua sint constitute diocesi,
proponit se legitime prescripsisse, allegare oportet, cum ius
commune contra ipsum faciat, huiusmodi prescripcionis ti-
tulum et probare. Nam licet ei qui rem prescribit
ubi sibi non est contrarium ius commune, vel contra
ecclesiam, si sibi non habetur, sufficiat bona fides,
cum prescripcio non habet, vel habetur
non tamen est ei ius commune contrarium, ubi
presumpcio contra ipsum, bona fides non sufficiet, sed
est necessarius titulus, qui possessori causam
tribuat prescribendi, nisi tanti temporis allegetur
prescripcio cuius contrarii memoria non existat. Idem

Quia qui exigentibus culpis vel excessibus
ab eis commissis bonis, qui a Romana
vel ab aliis tenent ecclesiis, sunt per sentenciam vel
ipso iure privati, statuimus ut in appellandis
vel occupandis per eos quomodolibet bonis eisdem
nulla, licet leges quevis super hoc alia tempora
statuere videantur, temporis eorundem temporis lapsus ob-
sistat, nisi contra ipsam Romanam ecclesiam centenarie

-naria, vel contra ecclesias alias quadragenaria praescriptio legitime sit completa. Si post mortem haereticorum, qui dum viverent, catholici putabantur, bona ipsorum a catholicis eorum filiis vel nepotibus aut extraneis quibuscumque spatio XL annorum fuerint bona fide possessa, sancimus eos super bonis huiusmodi a Romana ecclesia etiam in hoc casu non esse ulterius molestandos, quamquam illi, quorum bona fuerint, nunc detegantur haeretici extitisse.

De sententia et re iudicata

Innocentius IIII in concilio Lugdunensi.

Cum eterni tribunal iudicis illum reum non habeat, quem iniuste iudex condemnat, testante propheta: Nec dampnabit eum cum iudicabitur illi: caveant ecclesiastici iudices et prudenter attendant, ut in causarum processibus nec vendicet odium vel favor usurpet, timor exsulet, praemium aut expectatio praemii iusticiam non evertat, sed stateram gestent in manibus, lances appendant equo libramine, ut in omnibus quae in causis agenda fuerint, praesertim in concipiendis sententiis et ferendis, prae oculis habeant solum deum, illius imitantes exemplum, qui querelas populi tabernaculum ingressus ad dominum referebat, ut secundum eius imperium iudicaret. Si quis autem iudex ecclesiasticus ordinarius aut etiam delegatus, famae suae prodigus et proprii persecutor honoris, contra conscientiam et contra iusticiam in gravamen partis alterius in iudicio quicquam fecerit per gratiam vel per sordes, ab executione officii per annum noverit se suspensum, ad extimationem parti litis, quam laeserit, nihilominus condempnandus. Sciturus quod si suspensione durante dampnabiliter ingesserit se divinis, irregularitatis laqueo se involvet secundum canonicas sanctiones, a quo non nisi per summum pontificem poterit liberari. Salvis aliis constitutionibus, quae iudicibus male iudicantibus penas ingerunt et infligunt. Dignum est enim, ut qui in tot praesumit offendere, pena multiplici castigetur.

Idem in sacro praesente concilio ad memoriam sempiternam.

Ad apostolice dignitatis etc. Sane cum dura guerrarum commotio non nullas professionis christiane provincias diutius afflixisset, nos ad Fredericum secundum principem secularem huiusmodi

dissensionis / et emulationis auctorem / a felicis
recordationis Gregorio papa predecessore nostro pro suis
excessibus anathematis vinculo innodatum /
excommunicationis astrictus / et offerri / predicta / quod si ecclesiam
cum in aliquo contra debitum lesisset / quod non cre-
debat / paratus erat corrigere / ac in statum debi-
tum reformare / Et si diceret ipse / quod in nullo con-
tra iustitiam lesisset ecclesiam / uel quod nos eum
contra iustitiam lesissemus / paratus erat uocare re-
ges / prelatos et principes / tam ecclesiasticos / quam
seculares / ad aliquem tutum locum / qui per se / uel
per solennes nuncios conuenirent / eratque paratus
ecclesie de consilio concilii / sibi satisfacere / si eam
lesisset in aliquo / ac reuocare sententiam / si quam
contra ipsum iniuste tulisset / et cum omni mansue-
tudine et misericordia / quantum cum deo et honore suo
fieri poterat recipere / de iniuriis et offensis
ipsi ecclesie / siue nobis per eum irrogatis / satisfactionem
ab ipso / Volebat etiam omnes amicos suos / si-
bique adherentes in pace ponere / plenaque securitate
gaudere / ut nunquam hac occasione possent
aliquod subire discrimen. Speciales nuncios
et magne auctoritatis uiros / uidelicet vene-
rabiles fratres P. / Albanensem et / S. / Sabinensem /
episcopos / ac dilectum filium G. / Willelmum basilice
duodecim apostolorum presbyterum cardinalem /
qui salutem exoptabant ipsius / duximus destinan-
dos / facientes sibi proponi per ipsos / quod nos et
fratres nostri / quantum in nobis / pacem per omnia se-
cum habere / necnon cum omnibus optabamus / parati
sibi pacem tranquillitatem dare / ac etiam
uniuerso / Et quia prelatorum clericorum / omniumque alio-
rum / quos detinebat captiuos / et omnium tam
clericorum / quam laicorum / quos ceperat in galeis /
poterat esse restitutio plurimum pacis indu-
ctiua / cum ut illos restitueret / tunc hoc idem
tantum ipse / quam sui nuncii / cumquam ad apostolatus
vocati essemus officium peruenisset rogatum
ab ipso / Et peti fecimus per eosdem ac proponi
insuper / quod id pro nobis parati eramus audire /
et tractare pacem / ac etiam audire satisfactionem /
quam facere princeps uellet de omnibus / pro quibus [illegible]
cat vinculo. Sed licet sic apud eum / pro

pace primo monuimus / et post curaremus inducere
lenitate / idem tamen pharaonis imitatus duriciam /
et obturans more aspidis aures suas / preces
huiusmodi et monita / elata obstinatione / et ob-
stinata elatione despexit / propter quod non va-
lentes / absque gravi offensione Christi / eius
iniquitates amplius tollerare / urgente nos
consciencia / iuste animadvertere in eundem ¶ Et
ut ad presens de ceteris eius sceleribus taceamus /
quatuor gravissima / que nulla potest tergi-
versatione celari commisit ¶ Deieravit multo-
tiens pacem quondam inter ecclesiam et imperium
reformatam temere violando / etiam ¶ perpetravit
sacrilegium / capi faciens cardinales sancte Romane
ecclesie / ac aliarum ecclesiarum prelatos / et clericos re-
ligiosos / et seculares venientes ad concilium /
quod idem predecessor noster / duxerat convocandum /
etiam ¶ de heresi quoque non dubiis et levibus /
sed difficilibus et evidentibus argumentis su-
spectus habetur etiam ¶ Porro hoc regnum Sicilie /
quod speciale patrimonium beati Petri / et idem princeps
ab apostolica sede tenebat in feudum / iam ad
tantam in clericis et laycis exinanicionem servi-
tutemque redegit / quod eis pene penitus / ni-
chil habentibus / et omnibus exinde fere probis
eiectis / illos qui remanserunt ibidem / sub ser-
vili quasi condicione vivere / ac Romanam ecclesi-
am cuius sunt homines principaliter / et vassalli of-
fendere / multipliciter et hostiliter impugnare
compellit ¶ Possit etiam merito reprehendi re-
prehendi quod mille squifatorum / annuam pen-
sionem / in qua pro eodem regno ipsi ecclesie Romane
tenetur / per novem annos / et amplius solvere
pretermisit ¶ Nos itaque super premissis / et quam
plurimis aliis eius nephandis excessibus /
cum fratribus nostris / et sancto concilio delibe-
ratione / prehabita diligenti / cum Ihesu Christi vi-
ces / licet immeriti teneamus in terris / nobisque
in beati Petri persona sit dictum / Quodcumque li-
gaveris super terram / erit ligatum et in celis / me-
moratum principem / qui se imperio et regno /
omnique honore / et dignitate reddidit tam

indignum / quos propter suas iniquitates / adeo ne
regnet / vel imperet est abiectus / suis legi-
timis privatis et abiectum / omnique honore / ac di-
gnitate privatum / a domino ordinamus / annunciamus
et nichilominus sententiando privamus / omnes qui
iuramento ei fidelitatis tenentur astricti a iura-
mento huiusmodi perpetuo absolventes / auctoritate apostoli-
ca firmiter inhibendo / ne quisquam decetero
sibi tanquam / vel regi pareat et intendat / et
decernendo quoslibet / qui deinceps ei / vel ut
imperatori / vel regi consilium vel auxilium prestite-
rint / seu favorem ipso facto excommunicationis sententie sub-
iacere / Illi autem ad quos in eodem imperio impera-
toris spectat electio / eligant libere successorem /
de prefato Sicilie regno providere curabimus /
cum eorundem fratrum nostrorum consilio / sicut viderimus
expedire. Idem hospitalis sancti Iohannis
preceptori Ierosolimitanorum in Yspania / et comen-
datori ac fratribus domus de Caunaria hospitalis
Abbate sane et fratre abbas de Bufar eiusdem
Ypse et conventu suo proponebant / locum de Rosinde
valiis esse predicti monasterii iure dominii /
vel quasi / et cum suis finibus ex largitione regis
Aragonum / ad ipsum monasterium pertinere / petentes
adiudicari eidem monasterio locum ipsum / et nos ex
inde amoveri / Allegabatur autem pro parte vestra /
quod facta vobis donatio de predictis valida
existebat / cum primus illa sub Sarracenorum tunc
existerent potestate / quod non simpliciter / sed sub con-
ditione fuerit donata. videlicet si ad manus
fidelium devenirent / in quo casu concessio po-
sterior / et debeat habere vigorem / quod ipsi donationi
rerum donatarum natura vel qualitas / non obstabat /
et salubre consilium / ac laudabile quidem erat
spectare ac prestolari tempus quo illa ex manibus
dominio subducentur / Cumque modo cum predicti
ad ipsos / fuerint ad vos totaliter devoluta /
Capitulum quod distabat / cum ipsi monasterio de Be-
nefac vel predicto monasterio Populeti ab eodem
rege / donatio facta fuisset / quod et si liquebat
predicto monasterio Populeti ab ipso rege / ac ab
illo abbati et conventui de Benefac fuisse
collatam / non tamen ob hoc constabat eundem regem /
ipsi monasterio de Bufar / illa donasse. vel nec-

dasse donat/ licet pro eo qd voluit et statuit / ne
edificacione / ibi monasterio / poterat et debebat
intelligi / ac predicta / uel eorum aliqua construen-
endo monasterium donasse / ut illa pocius sua
videtur intencio / et quod prefatum monasterium popoleti
tot et tantorum bonorum largicione dotabat / ab-
bas et conventus ipsius pro sua suorum salu-
te / monasterium construere tenentur / presertim quia
monasterio quod non dum erat aliqua donacio fieri
non valebat ¶ Premissa vero concessio facta mo-
nasterio de benifac / ab abbate / et conventu monasterii po-
puleti / nichil penitus ei videbatur afferre suf-
fragium / pro eo potissime / quod post litem contestatam /
et processum iudicium factum fuerat / sic clare pate-
bat / ex instrumento prefato / unde cum ius si quod
in predictis / ipsi monasterio de benefac ex conces-
sione huiusmodi competebat in iudicio minime de-
duxisset / quia videri non potest / illud venisse /
quod postmodum accidit per nuncia utique se petere
non poterat ex eadem ¶ Ex parte autem altera dice-
batur quod cum rex ipse / sua probitate ac studio /
ab infidelibus / loca conquesiverit supradicta
donacio aui / uel patris ipsius / prius facta de il-
lis / cum ad aliud dei prevenerit / regem eundem
quo ad hoc sic per eum postmodum acquisita /
obligare non potuit / cum sua propria facta essent /
et videntur ab aliis bonis hereditariis se-
parata ¶ Porro prefata concessio facta monasterio /
de benefac a monasterio populeti / licet post contes-
tatum iudicium / omnemque processum interveniret / pro-
desse tamen / et valere debebat / cum per actorem / seu de
iure suo ex causa idonea quomodo supervenien-
ti appareat / satis sufficienter videatur / satisdedisse esse /
si prout fuerat in reo necesse ipsius tempore sine
defende ¶ Sed ad hoc pro vera reuidit / quod ad
tempus supradicti aui donacionem / quando locorum ac-
quisicio premissorum / fuerunt nomine regni felicis me-
moratus rex donacionem fuerat huiusmodi tenebatur
¶ Item predicta monasterii populeti concessio /
monasterio de benefac / auxiliari non poterat in
hac parte / quia cum quis agit ex aliqua certa et
speciali causa / et petat sine alia sine similiter
ei quam exposuit accidit / inde non potest illa

in iudicium devenisse / cum iudex tunc perspicere / ac
attendere debeat diligenter / an ex omnibus causis
que prius expressa extitit / utpote que tunc
causam competentem / actoris intencio sit fundata
¶ Secus autem cum egerit / vel petierit in genere /
nullis dictis vel specialis cause faciens mencionem / vi-
delicet quod qualiter forte proposuit aliquem ob-
noxium esse sibi / vel ad se iure dominii vel
quasi rem aliquam pertinere / Tunc enim hoc prin-
cipue inspiciendum est iudici / an sufficienter /
vel nunc de iure vel intencione constet ac-
toris / Unde si de hoc ex tunc causa / per modum
accidentem / liquebat / patet et dicit iudex / causam si ap-
pareat minus iuste a principio fore actum / sive
ex inde animum informare / Etiam et si petitum fuerit
indebite / non obstante hoc tamen nunc valuit et te-
nuit / iudicium subsecutum / nec illius acta vel
gesta / premissa nunc valida extiterunt / Nec
causam iudex ipse / cognita talis veritate pro-
nunciare incontrarium posset / cum libera consa-
encia et secura / Non prodesset multum reo si
tunc forte in ipsum ex aliquibus dictis / supervenientem
causam / condempnatio non fieretur / cum mox
alio instituto iudicio / foret ex illa merito
condempnandus / Non et si actori sua ex superve-
nienti tamen intencionem sufficiat fundavisse / cum
agit aliqua / specialiter non expressa / secus tamen
est / si certam et specialem in sua peticione sub-
iunxit / nisi premodum intencionem ex causa prefata
quam prius expressit / Et tunc causam competentem
causa fundat ¶ Sane cum incorratus abbas
de monasterio de benefac proposuerit se pre fund-
locat de ronsce vallis / cum sub terminis ad
ipsum monasterium ex predicti regis largicione
spectare / nec de aliqua facta ipsi monasterio
super hoc ab eodem rege concessione docuit /
ostendit autem donacionem condam factam illis /
dechys / ab abbate et conventu monasterii po-
puleti / que nec in sua peticione fuerat expres-
sa / nec causa antea facta / nullo pretextu commo-
dum ex ea reportare debebat ¶ Propterea igitur
cardinalis / premissis omnibus / et aliis que circa
inde / fuerunt proposita / diligenter auditis ac
utriusque partis meritis / equa iusticie lance dis-
cussis / prudenter attendit / id quod predicti

abbas & conventus de benefac. proposuerunt / in-
tentionem videlicet actoris / ex his que post litem
contestatam acciderunt / posse fundari / ea que debent
in iudicium deveniri / tunc locum habere / sic cognitio
allegatum est supra / quando expressa et expressa causa
spalis non est actum / Ex his enim que post
inchoatum iudicium evenerunt / quando causa fuit ex-
posita spalis / nec dz / nec potest iudicis animus /
ad pferenda sniam informari / Verum cum certe
cause sita est in certo / utpote donationis / vel
venditionis / aut alterius spalis / oz incepti iu-
dicii temporis attendi / ut liquido cognoscatur /
an tunc iusfuit actoris / ipse illa que spaliter
committitur causa / et necessario adee debent
velum locum & tempus / et hiusmodi que sunt solli-
cite attendenda / et sine quibus varia et inva-
lida censentur / Sed cum est in genere / absque ali-
cuius cause declaratione petitur / et sic oz atten-
di iudicii tempus inspici / Verum non requiritur
nec sunt oportuna / nec attendi potest hiusmodi con-
tinentia in hoc casu / Et licet aliquibus cu-
riosis / qui de his que non multum expediunt / sepe
disceptant / aliter forsan appareat / quando actum est
causa aliqua non expressa / utilius tamen videtur
negotia tali expedire compendio / quam per
quandam exactam sublimitatem / longo dispen-
dio prorogari / presertim cum nonnulla per utilitate
communi / contra iuris asperitatem ex equitate mansuetu-
dine tolleravi nostram / Unde iidem cardinalis /
considerantes / quod ipsi abbas & conventus de benefac. /
non plenarie largitionem super his regia sibi factam /
exequi spaliter nos impetere videbantur ab hiis
ab contra abbatis & conventus impetitionem / de man-
dato nostro / presentibus fratribus nostris consiliis / nos
duxerunt sententialiter absolvendos / Nos igitur
cardinalis eiusdem sniam ratam habentes / eam
auctoritate apostolica confirmamus Cum super facinus uni-
versum ab uno arbitrorum / vel iudicum aliis pre-
sentibus & mandantibus / scripta snia recitatur /
habetur pro inde ac si sit esset ab omnibus recitata /
oportet tamen ut is qui recitat / non utatur verbis sin-
gularis numeri / sed pluralis ut dicat / Nos tales
iudices vel arbitri / pronuntiamus seu statuimus /
in hunc modum / licet secus in electione fuerit /

in qua ut constat unica est tantum et ab unitate
omnium sive per compromissum sive per scrutinium procedit
electionis pronunciacio per verba singularis numeri fiat
Cum sententia diffinitiva per quam scripta Dom[?]
fuit debeat a iudice non ab alio recepta re-
citatione proferri alias nec nomen sententie me-
reatur habere nec ab ea appellare sit necesse
episcopis tamen et aliis dignitatis prerogativa amplioris con-
venit honore fulgentibus sententiam ab eo ferendam
licebit ad instar illustrium personarum per alium re-
citare. Sententiam quam scripta edi a iudice liti-
gatoribus non recitatam vel quam ab ipso stando non
sedendo proferri contingit nullius penitus est
momenti. De appellationibus. Innocentius quartus
Cordi nobis est li In concilio lugdunensi
tes minui et a laboribus relevare subiectos
Statuimus igitur ut si quis in iudicio vel extra
super interlocutoria vel gravamine aliquo ad
quo nos duxerit appellandum causam appella-
tionis in scriptis assignare debeat petat apo-
stolos quos ei precipimus exhiberi in quibus
appellationis causam exprimat et tunc appella-
tio non sit admissa vel si appellationi forsan
ex superioris reverentia sit delatum Ipse hoc
appellatori secundum locorum distantiam personarum
et negocii qualitatem tempus prosequendi indul-
to si voluerit appellatus et petierit principa-
les persone per se vel per procuratores instructos
cum mandato ad agendum et cum rationibus et mu-
nimentis ad causam spectantibus accedat ad sedem
apostolicam sic parati ut si nobis visum fuerit
expedire finito appellationis articulo vel
de partium voluntate obmisso procedat in nego-
cio principali quatenus de iure poterit et debebit
hoc quo in appellationibus a diffinitivis sententiis
interpositis antiquitas statuit non mutato
Quod si appellator que premissa non ob-
servet reputabitur non appellasse et ad prioris
iudicis redibit examen et expensas legitimas con-
dempnabitur. Si autem appellatus tempore per sedem
statuto cum tanquam in contumacem tam in expen-
sis quam in causa quantum a iure permittitur proce-
datur iustum est equidem ut in eum iura insurgant

ctui ius iudicet, et pter concludit. Idem in eod.
Legittima suspicionis causa contra iudicem as
signata, et arbitris a partibus secundum formam
iuris electis, qui de ipsa cognoscant; Saepe
contingit, quod ipsis in eo convenire volentibus
nec tamen advocantibus cum quo ambo vel alter
eorum procedat, ad decisionem ipsius negotii in
tenditur. Iudex praefatus contra eius sententiam con
trapos, quam ipsi tamen ipse odium et tamen ipse fauo
rem parcunt diutius vilipendunt, suspicatae tan
ipsa plus debito prorogata, non procedit ad
cognitionem negotii principalis. Volentes igitur
morbo huiusmodi necessariam adhibere medelam,
statuimus ut ipsis arbitris per iudicem competens
tempus praefigatur infra quod in eo conveniant,
vel tertium concorditer advocent, cum quo ambo
vel alter eorum, eiusdem suspicionis negotium ter
minare procuret. Alioquin iudex extunc in princi
pali negotio procedere non obmittat. Idem
Romana ecclesia et si sibi suffraganeorum remensis
ecclesie, suorumque officialium, qui generaliter de
causis, ad episcoporum forum pertinentibus, eorundem vices
supplendo cognoscant, tamen et eorum consistorium,
sive auditorium sit censendum ab ipsis officia
libus, non ad dictos suffraganeos, nec ab
eisdem ad senones metropolim appellatio videatur,
sed de iure, ad remensem est curiam appellandum,
Ab archidiaconis vero aliisque inferioribus pre
latis, suffraganeis subiectis eisdem, et eorum offi
cialibus, ad suffraganeos ipsos est, et non ad eandem
curiam, obmissis dictis suffraganeis appel
lari, nisi aliud remensis ecclesie de consuetudine
competat in hac parte. Cum autem ad praefatam curi
am, ab eorum suffraganeorum, vel officialium
suorum, audientia sive appellari, remensem ar
chiepiscopus qui pro tempore fuerit, vel officiales ipsius nulla
tenus in appellationis causa inpositae, ante diffi
nitivam sententiam attentent procedere, nec causam aliis il
lam committat, appellationis eiusdem causa probabi
li, seu legittima non expressa. Si vero contra
dictis partibus, vel mulieribus, aut utrisque non
infra decem dies post interlocutoriam, vel dif
finitivam sententiam appellatum fuisse seu aliquid

aliud sibi licere, sicque non esse per appellacionem ad eundem
archiepiscopum vel officialem devolutum negocium propo-
natur, idem nisi prius ipsis constiterit causam ipsam
ad eos taliter fuisse delatam, prohibere ne in illa,
vel ne ad execucionem procedatur sentencie non pre-
sumant. ¶ Quod si obiciatur ex iniusta causa
seu minus legittima ante sentenciam appellacionem inter-
positam extitisse, et ex eo non esse appellacionem
huiusmodi admittendam, nequeunt predicti archiepiscopus
vel eius officialis prohibere ne procedatur in causa,
nisi prius appellacione recepta, vel ut emissa
ex causa probabili, cognoscere inceperint de causa
huiusmodi an sit vera. ¶ Si autem post sentenciam in casi-
bus a iure prohibitis, utpote absencia, super
manifesto et notorio crimine vel de quo quis in
iure confessus extitit promulgata, vel similibus
appellatum esse dicatur, possunt ne sentencia execucioni
mandetur, priusquam cognoscere ceperint utrum sit
recipienda vel non appellacio ab eo interpos-
ita inhibere. ¶ In aliis quoque que circa rem de
qua inter appellantem et appellatum controversia
vertitur aliquid post eorum inhibicionem attemptatur,
non valent occasione huiusmodi iurisdiccionem ali-
quam vendicare. ¶ Cum vero is qui ad Remensem
curiam super aliqua causa voce appellacionis
emittet, nichilominus in causis aliis ordinarii
sui iurisdiccioni subiciatur, Remensis archiepiscopus vel
officialis ipsius nequaquam iurisdiccionem ipsam
in aliis impediat, aut ab eiusdem ordinarii po-
testate totaliter eximat taliter appellantem.
¶ Debet autem ad eos ab eis episcopis prefate provincie,
super causis in quibus temporalem iurisdiccionem exer-
cent, nisi forte de consuetudine aut privilegio,
sive iure alio speciali sit appellandum, ad ali-
um appellari. ¶ Sentencias quoque interdicti vel
suspensionis seu excommunicacionis in appellantem ab eo
a quo appellatum proponitur promulgatas nulla-
tenus, nisi pocius partibus et de appellacione
legittima cognito revocent, aut decernant nullas
esse. ¶ Cum autem ad Remensem archiepiscopum ab audien-
cia suffraganei sui super aliqua causa fuerit
ante sentenciam appellatum, idem archiepiscopus postquam co-
gnito constiterit causam minus racionabilem extitis-
se causam, ad eundem suffraganeum remittere non

Ut sup appellacoe / istitu : pponat . Idem
ut facilior valeat in pcessu aditus / districte
pcipimus / quod ille a quo appellatur / aplos ap-
pellanti iux tenorem constitucionis nre / sup
hoc edite tribuat requisitus ¶ Si vero non ex-
hibuerit / ex tunc si forte in causa pcedat / in
appellacoi fuit renunciatum / eius invalidus
et irritus sit pcessus. Clemens quartus
vim appellacionibus frivolis / nec iusticia
defeat / nec sit a iudice defendus / si iudex
inferior appellacoem iuris legittimam non admit-
tat . tum appellatore nichilominus psequente su-
perior de ipa cognoscens / tam ad priorem iudi-
cem iux sanctiones canonicas / sine difficul-
tate remittat / eadem die condempnatum fructus
expensarum ¶ Si vero iudex admittat eandem /
licet tam appellatoris / quam ipius iudicis declaro /
a superiore valeat refutari / quia cum iudex ipe
quantum in se fuit / a se iurisdictionem abdicauit /
eandem / appellacoem deferens minus / totius cau-
se decisio / ut superioris est ptate transfusa nec
est illi de necessitate ulterius remittenda ¶
Salvis hiis que sup appellacionibus pro frivolis
interpositis sunt statuta. Bonifacius viii
Ab eo qui appellat infra triginta dies / insta-
ter apli peti debent / et eos infra idem tpe /
a iudice exhiberi / alias pmittit appella-
cionem sive renunciare appellans / si eos infra
idem tpe petere pmittat / etiam si vadat / aut
mittat / ad appellacoem huiusmodi psequendam
¶ Illud autem quod felicis recordacionis Innocen-
tius iiii quartus pdecessor nr / statuendo decreuit
ut si is a quo appellatur / aplos appellanti non
tribuat requisitus / ex tunc si forte in causa pce-
dat / nisi appellacioni renunciatum fuit / eius
invalidus pcessus sit ¶ Tunc demum optineat
cum iudex sup hoc / cum debita instancia / loco
et tpe congruis requisitus / eos exhibere denegat /
vel infra pmissum tpus maliciose / aut negligenter
illi tradere pretermittit . Idem
Non solum innouata pro appellacoem a diffi-
nitiua sentencia iudicatum debere semp exceptis casibus
in quibus iura pro sentenciam / pcibere appellare / aut
oia p appellacoem iudicis penitus renocari /

sed et ea omnia que medio tempore inter appellationem et
sententiam, que post modum infra decem dies interponitur,
ab eodem contigit innovari, ac si post appellationem
causam innovata fuissent. Illa vero que post
appellationem interpositam ante diffinitivam sententiam
innovantur, donec appellationis causam veram
esse constiterit, revocari non debent, nisi iudex
appellationis, postquam sibi constiterit per appella-
tionem emissam, ex causa probabili fore ad se ne-
gotium devolutum, inhibeat canonice iudici
a quo appellatum extitit, ne procedat: tunc enim
quicquid post inhibitionem huiusmodi fuerit innovatum etiam
licet causa eadem non sit vera, pendente appellatione
iudice ante omnia in statum pristinum reducendum. De
concertationem antiquam finem imponere penitus co-
stituendo volentes statuimus, ut ab electionibus
postulationibus, provisionibus et quibuslibet extra-
iudicialibus actibus, in quibus post appellationem inter-
poni, quisquis ex eis se gravatum reputans,
per appellationis huiusmodi gravamen illatum desi-
derans revocari, infra decem dies postquam senserit
si velit appellet. Pro defendendo vero eidem
aditus non pateat appellandi, sed si per conditionem
debitam vel alia iuris remedia, potest revo-
cari gravamen ei, de quo medio tempore eius non conferet,
lapsus defendendi non obsistat. Idem
Appellationem quam in scriptis iudici, a quo appel-
lare volebas, te porrexisse proponis, non potest
excusare, quia coram eo lecta non fuit, rationabiliter
a iudice a quo extitit gravamen impugnari. De
name quod proponis illam appellationem, ad
docendum te forte gravandum et ad audiendum
revocationem eiusdem gravaminis, si de ipso docueris,
terminus prefigatur, nec coram eo, cum ipse presens
esse nequeat, hoc docere, nec etiam tanquam coram
iudice, cum per appellationem sit suspensa iuris-
dictio, comparere tenearis, nisi ad hoc solum, ut revo-
cationem ipsam audias, si eam duxerit faciendam.
Alias si non compareas, et ipse in termino gravamen
me revocaverit, ad effectum potest ex tunc libere
in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset.
Collationem beneficii, quam concessit per episcopum Idem
et capitulum, in tuum prejudicium factam esse propo-
nis, non ad ipsum episcopum si in ea ut prelatum fuit

sed ad superiorem te oportuit appellare. alias si tu
canonicus intrusisses in illa, potuisti appellare ad
sedem ab interlocutoria, per quam licite ad eam De
pacti, vel prescriptionis aut alia principali ne-
gocio preiudicans, vel iudicium nullum reddens,
exceptio est repulsa, non fuit appellandum si tu
ad diffinitivam, que per eundem erat, ultra decendium
promulgatam appellari contingat, sicut in appella-
tionis causa ipsum gravamen per interlocutoriam eandem
illatum licite per appellationis iudicem emendatur.
Ubi vero interlocutoria sic eo profertur quod non pa-
rit preiudicium negocio principali, vel iudicium
nullum reddit, non fuit appellandum ab ipsa, per
appellationem ad diffinitivam postea interiectam, gra-
vamen illatum nequaquam poterit revocari. Se

liber tertius: de vita et honestate clericorum

Clerici qui clericali omisso Bonifacius viii
ab ordinis dignitati non modicum
detrahentes, se ioculatores seu go-
liardos faciunt aut buffones, si per
annum artem illam ignominiosam exer-
cuerint ipso iure, si autem tempore breviori,
et tercio moniti non resipuerint careant omni
privilegio clericali. De clericis coniugatis Bonifacius
Clerici qui cum unicis et virginibus contra-
xerunt, si tonsuram deferunt, clericale privile-
gium retineant canonis ab Innocentio papa
predecessore nostro editi in favorem totius
ordinis clericalis. Et cum nos parisiensis concilii
nullus clericus distringi aut condempnari vale-
at nec debeat a iudice seculari, presenti decla-
ramus edicto, huiusmodi clericos coniugatos, pro
commissis ab eis excessibus vel delictis, trahi
non posse criminaliter aut civiliter ad iudicium secu-
lare, nec ab ipsis secularibus iudicibus eos
etiam personaliter, ne per unam viam concedatur
eisdem iudicibus, quod per aliam denegatur, ullatenus
condempnari. Ceterum autem vel nisi ut pre-
mittitur, tonsuram aut vestes deferant clericales,
etiam in premissis eos gaudere volumus privilegio
clericali. De clericis non residentibus in ecclesia vel
consuetudine que in prebenda Bonifacius
quibuscumque partibus inolevit, qua etc. Cum
nonnulli et alii beneficiati seu clerici cathedrali

illud et aliarum collegiatarum ecclesiarum distributio:
nes cotidianas, que alias manualia bene:
ficia seu victualia nuncupantur, et in reside:
tibus tantum, qualitercumque in civitatibus seu
aliis locis, in quibus ipse consistunt ecclesie, sint
presentes, licet divinis officiis non intersint, com:
tegro recipiunt, ac si continue ipsis ecclesiis in
eisdem ecclesiis deservirent, penitus improbantes,
statuimus ut distributiones ipse cotidiane, in
quibuscumque rebus consistant, canonicis ac aliis
beneficiatis et clericis ecclesiarum ipsarum, qui eisdem
officiis in ipsis ecclesiis affuerint tribuantur, iuxta
ecclesie cuiuslibet ordinationem rationabilem iam
factam seu etiam faciendam. ¶ Qui vero aliter de
distributionibus ipsis quicquam receperit, exceptis
illis quos infirmitas seu iusta et rationabilis
corporis necessitas aut evidens ecclesie utilitas
excusaret, rerum sic receptarum dominium non
acquirat, nec faciat eas suas, ymo ad omnium
restitutionem, que contra huiusmodi nostram constitu:
tionem receperit teneatur. ¶ De distributionibus
etiam defunctorum pro anniversariis largiendis,
idem decernimus observandum. De prebendis et digni

Suscepti regiminis tatibus Clemens quartus

nos cura sollicitat, ut utilitatibus subie:
ctorum in illis parte, per que animarum saluti con:
sulitur, nunc novorum editione nunc anti:
quorum innovatione sollicite providere curemus. ¶
Sane fuit olim per sedem apostolicam provide con:
stitutum, ut in quibuscumque locis ad presentationem re:
ligiosorum, nullus ad aliquam ecclesiam recipiatur,
nisi tamen ei de proventibus ipsius ecclesie coram eis
fuerit assignata portio, unde iura episcopalia possit sol:
vere et congruam sustentationem habere. ¶ Verum sicut
nobis querela multorum frequenter insinuat, re:
ligiosi exempti, de proventibus parochialium eccle:
siarum, in quibus ius obtinent patronatus, seu
rectorum presentatio pertinet ad eosdem, tantum perci:
piunt annuatim, quod rectores ecclesiarum ipsarum non
possunt de residuo sustentari, et episcopalia iura
solvere, ac alia incumbentia eis onera suppor:
tare, propter quod sepe contingit, quod non inve:
niuntur persone ydonee, que huiusmodi ecclesias vo:
lunt recipere, sicque frequenter minus ydoneis

conferunt / ex quo periculum imminet animarum ¶ Nos
itaque volentes volentes super hoc salubre re-
medium animarum adhibere / presenti decreto statuimus /
et mandamus / constitutionem lugdunensem / quo ad omnes
personas ecclesiarum religiosos / tam exemptos /
tam exemptos / quam non exemptos et alios in-
violabiliter observari / consuetudine contraria non obstan-
te et ecclesiarum / personatuum dignitatum ¶ Item
cum / aliorum quorumque beneficiorum ecclesiasticorum plenaria
dispositio / ad romanum noscatur pontificem pertinere /
ita quod non solum ipsa cum vacant / potest de iure
conferre / verum etiam ius ad ea tribuere vacatura /
collatio tamen ecclesiarum / personatuum / dignitatum /
et beneficiorum / apud sedem apostolicam vacantium
ad / specialius ceteris antiqua consuetudo romanis
pontificibus reservavit ¶ Nos itaque laudabi-
lem reputantes huiusmodi consuetudinem / et eam
auctoritate apostolica approbantes / ac nichilominus volen-
tes ipsam inviolabiliter observari / eadem auctoritate sta-
tuimus / ut ecclesias / dignitates / personatus et beneficia
que apud sedem apostolicam ipsam deinceps vac-
care contigerit / aliquis preter romanum pontificem /
quacumque super hoc sit auctoritate munitus / sive
iure ordinario pretextu ipsorum / electionis / provisionis /
seu collationis / ad eum pertineat / sive etiam super
aliquorum provisione generales / vel etiam speciales / seu
quacumque forma verborum receperit / nisi ei sit super
conferendis eisdem / in curia romana vacantibus / spe-
cialis et expressa / ab ipso summo pontifice /
auctoritas attributa conferre aliquam / seu ali-
quibus non presumat / Nos enim si secus actum
seu acceptatum fuerit decernimus irritum et inane
Regorius decimus in concilio generali lugdun-
sum / felicis recordationis / clemens pape
predecessoris nostri / de dignitatibus et beneficiis /
in curia romana vacantibus / nequaquam per
alium / quam romanum pontificem conferendis decrevit /
taliter moderandum / ut hii ad quos eorum
beneficiorum et dignitatum spectat collatio /
statuto non obstante predicto / decimum post mensem
a die quo dignitates / seu beneficia ipsa vac-
caverint inmediate / ea conferre valeant / tamen
modo personis / vel ipsorum agentibus in remo-
tis / pro suos nuncios generales in eorum diocesi /

existentes quibus id canonice sit commissum O
vannis plenissime sit alio (Insistatis vmus
in beneficiis impetrationi facienda / hec tamen super
optinendis beneficiis impetrare debent / cum
sint ambitiose restringi / Et ideo si aliquem vestrum
ad certam summam provideri mandet / cum non in pen
sione sed in beneficiis ecclesiasticis / tamen volumus provi
deri / nisi de pensatione in nostris litteris mentio
habeatur expressa (Denique sub nomine ecclesiarum
civitatis comprehendatur / aliam ecclesiam cathedralem
cum tamen aliquem de beneficio mandamus in aliqua eccle
siarum civitatis / vel diocesis provideri / ad cathedralem
ecclesiam / quam propter ipsius honorem / sub hac genera
litate / nolumus hoc casu includi se mandatum
huiusmodi non extendit (Idem est cum mandamus
in aliqua ecclesiarum Romane provideri / tunc enim et
metropolitana / et cetere cathedrales ecclesie /
includuntur / sub tali mandato / cum vberiorem hoc
casu / quam alio impetranti gratiam facere videamur
Cum de beneficio ecclesiastico continuatur Idem
suetis / clericis secularibus assignari provideri
mandatur / de illo debet intelligi / quod tanto tempore ab
vno / vel pluribus clericis secularibus institutis in
eo rectoribus extitit continue / ac pacifice gu
bernatum / vt prescriptio legittima sit completa / cessante
si autem vel per religiosos quosque ministravit in eo
(Idem vero sciendum ut provideatur de aliquo pro
ratu aliquo clerico seculari / provideri non potest de
prioratu / qui per religiosos in eo modo premisso
est solitus gubernari / nisi hoc in litteris caueatur
expresse Idem
(Vt eo quod prebendas / quibus parochiales ecclesie
sunt annexe / et quibus spiritualem iurisdictionem
secundum ecclesie vestre consuetudinem approbatam / et sic
secundum aliquorum interpretationem curam animarum habet /
sicut cum personatibus / quorum aliquibus animarum cura
imminet / et ecclesiam eam obtinet / vobis cum hac
generale constitutio non obviet / dispensatio ne
cessaria non existit Idem
Cum autem canonicatus alicuius ecclesie / a sede
apostolica sit collatus / licet non dum sit in ca
receptus / decernimus et assecutione prebende / impo
sitione provisionis ordinem / omnibus prebendis / ab
quibus modo / in ipsa ecclesia siliis gratia est concessa

licet ista primo suas litteras presentauerit / et primo
[Q]ui pro clericis pauperibus / recepti fuerint in canonicos de
pibus uel aliis nostras litteras / ut eis de be-
neficiis prouideatur / etiam si amarior cura sit an-
nexa eisdem / recipere te contingat ipsius / licet in
in sacris sit constituti ordinibus / nec defectu or-
dinum in eisdem litteris mentio habeatur / potius de be-
neficiis curam quibus licite prouidere / nec pre-
textu dicti defectus / tua possit prouisio impe-
gnari / oportebit tamen / ut ipsi ad ordines quos
requirunt / collata eis beneficia / se faciant in
proximis statutis a iure temporibus promoueri. De-
[C]lericus cum super cuius prouisione apostolice sedis legatus /
in ecclesia eadem suas litteras / quibus obtemperatum non
fuerat destinasset / mandato auctoritate nostra / in ipsa ecclesia
in canonicum recipi et in fratrem / sibique prouideri de
prebenda iuxta ipsius legati continentiam litterarum /
talis receptus / huiusmodi nostra auctoritate mandati /
non legati / sed nostra intelligitur esse auctoritate rece-
ptus / et ideo est in assecutione prebende omnibus pre-
ferendus / eadem auctoritate receptis in eadem in dicta ecclesia
[M]andato nostro / sub ea forma [C]onsequendus dex-
ma tibi directo / ut alicui prouideas de
beneficio / ad collationem tuam / uel alterius perti-
nente / de beneficio quod primo uacabit / siue ad
tuam / siue ad illius collationem pertineret / ei
pro quo scribitur prouidere debebis [S]i uero plu-
ra beneficia / ad tuam et illius collationem
forsan spectantia simul uacent / hunc semper
ordinem seruare habebis / ut illi solum pro-
uideas de illo beneficio / quod ad te noscitur pertinere
[S]i clericus pro quo a sede recepisti man- dem
datum / ut ei de prebenda proximo uacatura /
in certa ecclesia prouideres / cuique prebenda in canonicam
ipsius ecclesie recipi faceres / et in fratrem / prebendam
sibi debitam quam uacat / petere negligens o-
mittat / et alia postmodum in ipsa ecclesia uaca-
tura / neque ubi pretextu dicti mandati petere
nec tu de ipsa sibi potes prouidere / cum satis
ei gratia / per ipsius negligentiam sit extincta
[C]um si prefatus clericus fuisset auctoritate apostoli-
ca constitutus / ab inuito canonico in ecclesia pre-
bata tunc ad remansit in ea canonicus /

dicta negligencia non obstante / ac per conse-
quens racione canonicatus / sit in alia prebenda /
nulli alii de iure debita actio presens de pe-
te potuit prebenda alia per eius vacatura /
dummodo non sint aliqui eadem auctoritate prebendas
in ipsa ecclesia expectantes / et eum de ipsa
non pate / ac mandatum non susceperit super illa /
sed per eum ad quem spectat in eadem ecclesia preben-
darum collacio providere debebit / alioquin facta de pre-
benda huiusmodi alii collacio / in illius preiudi-
cium eo ipso viribus non subsistat Idem
q[uero] qui auctoritate apostolica in aliqua ecclesia in
canonicos sunt recepti / debent in prebendarum
assecucione ceteris anteferri / legatorum vel ali-
orum quorumcumque auctoritate receptis / cetera in eadem
Cum quod qui ad mandatum legati vel alterius /
auctoritate apostolica sibi specialiter in hac parte commis-
sa / fungentis recipitur / auctoritate apostolica rece-
ptum esse dubium non existit Idem
[r] Ut pridem canonicatum in aliqua ecclesia tibi
contulisset de prebenda nulli alii / de iure debi-
ta / si ibi per eius vacatura mandavimus provide-
ri hiis ad quos in ea spectat collacio prebendarum /
prebenda que vacavit ibi / proprio motu
proprio ignorantes gravamen tuum factam / alii duxerit
conferendam / talis collacio in tuum preiudicium / attem-
ptata / nullam optinet firmitatem / nam eo ipso
quod canonicus auctoritate apostolica fuisti effectus ius
ad optinendum prebendam / per eius vacaturam ibidem /
tibi acquisitum extitit / eamque quamcito vacavit /
ex quo nulli alii debebatur / iuste petere po-
tuisti / et ideo a predictis licet ignorantibus alii
9 donum venerabili fratri nostro Conferri nequivit De
S. episcopo penestrine / que ad quasdam partes desti-
navimus gallicanas / recipiendi auctoritate nostra
resignaciones ab optinentibus beneficia eccle-
siastica / in eisdem partibus / qui ea vellent libere
in eius manibus resignare / ac beneficia ipsa per-
sonis ydoneis conferendi per nostras litteras potestate
concessa / Nos postmodum de concessione huiusmodi
non certa mencione / Nicolao de benefacta ca-
nonicatu dilecti filii nostri N. tituli sancte laurencii
in damaso presbiteri cardinali / canonicatum
laxovien ecclesie / que in partibus illis consistit
et prebendam nulli alii de iure debitam / si

qua tunc vacabat / in dicta ecclesia contulimus /
et sibi providimus de eisdem / Si vero nulla talis
prebenda vacabat ibidem / nos prebendam proximo
inibi vacaturam conferendam / dicto camerario
cum vacaret donationi apostolice duximus reservandam /
decernentes extunc irritum et inane / si secus super hiis
a quoquam contingeret attemptari / cuius sibi ad
hec executoribus deputatis / Cumque postmodum /
Nicolaus Vasalli clericus / canonicatum et prebendam /
quos in dicta Lexovien. ecclesia optinebat / in
dicti episcopi manibus resignasset / et dicte potestatis
pretextu / eos idem episcopus / collationis provisionis /
resignationis et decreti / predictorum forsan ignarus
Guillelmo Vasalli presbytero contulisset / dicti execu-
tores / collatione non obstante / predicta litterarum nostrarum
auctoritate / prebendam eandem / dicto camerario velut
sibi debitam contulerunt / Sed nunc dictus presbyter / occa-
sione collationis / per dictum episcopum sibi facte / quod
prebendam ipsam pacifice possidere valeat / non
permittit / propter quod idem camerarius nobis suppli-
cavit humiliter / ut providere sibi super hoc de oppor-
tuno remedio dignaremur ¶ Nos igitur attendentes /
quod et si memorato episcopo predicta concessa foret potestas /
penes nos tamen nichilominus remansit maior / licet eadem
potestas / etiam in predictis / se extenderet / qui eandem
[illegible] potestatem / potior esse debet conditio / eo
presertim / quod secundum canonicas et legitimas sanc-
tiones / per speciem generi derogatur / quamquam de generale
in derogante speciei / mentio nulla fiat / Conside-
rantes quod ex quo nos ex proposito nobis de potestate
predicta / nichilominus litteras gratiosas daremus / in
dictis partibus / non habita mentione de ipsa / quia
foret absurdum / si tam late vera impenderetur
potestas / et si omnibus provisionum litteris in contrarium /
quas concedemus in predictis partibus oporteret nos /
de supradicta potestate specialem facere mentionem /
et quod decretum irritum in predictis mandaverimus / hic
illa dictus camerarius / cum dicta remissionem
per nos ecclesie Lexovien. canonicam statui ignoran-
tes ligaveat / cum si merito non esse editum / nec ab
alieno pendeat arbitrio / vel voluntate cuius-
vis / qui acceptandi potestatem haberet / Et ideo

per illud etiam expressisse videtur / ne alius posset conferre / et potestatem predictam / quam ad presentem gratiam specialem revocasse / que in hoc casu ubi de lucro dicti G tantum agitur / et non de preiudicio dicti episcopi incidit / ab ignorante potuit revocari nec post revocationem huiusmodi / ius per eum in alium etiam ignorantem in re revocata transferri / ad instar etiam sumptum in kalendario proposito / qui post mortem proponentis invalidatas petitiones accipientis non facit / licet inter contrahentes morem dum proposito fuit revocatio ignorata / et demum qui petitum / quod pro suo concesserat / statim prius / cum in eo sua mutavit voluntatem / discretioni vestre mandamus / quatenus prefatum presbiterum monitione premissa / per censuram ecclesiasticam compellatis / ut collatione de canonicatu / et prebenda predictis / per dictum episcopum sibi facta / que nulla extitit / non obstante dicto contrario / prebendam ipsam omnino dimittat / et cum super ea demum episcopum ulterius non inquietet. Idem

[Q]uia sepe dubitatur a multis si canonicatus alicuius ecclesie / sit collatus / a sede apostolica successive duobus / fuit ex mandatis / primo de prebenda / secundo vero de prebenda et dignitate personatu vel officio / cum se facultas optulerit providendi / quorum primo in prebenda / que cum dignitate personatu vel officio vacavit / ubi post modum debeat de iure provideri / Nos dubitationem huiusmodi sopire volentes / presenti declaramus edicto / primum cum sit tempore anterior / cum per mandatum secundum preiudicari / aut ius ipsius absorberi non debeat / ex quo de intentione mandantis contraria non appareat preferendum esse in dicta prebenda / nisi vacantem dignitati personatui vel officio / sit annexa / nam si erit annexa secundo cui debetur dignitas personatus vel officium preferretur in ipsa. Idem

[C]um in illis beneficiis quibus cura animarum committitur / maior quam in aliis / qui ad ea promovetur ydoneitas requiratur / intentionis nostre nequaquam extitit / ut cum aliquibus de ecclesiis / personatibus / dignitatibus / vel aliis beneficiis quibuscumque de animarum cura mentionem non habentia providendi mandavimus / ipsis de aliis / quibus huiusmodi

cura iminet posse / aut debeat providere /
Illis vero per quibus scribimus / ut provideat eis
de personatibus uel dignitatibus / etiam si curam ha
beant animarum / ad collationem / provisionem / presentationem /
uel dispositionem spectantibus / quorumcumque provideri
nequibit / de prelaturis / personatibus / nec digni
tatibus / ad quos / seu ad quas per electionem sunt q
eis sumitur persone assumuntur. Sed autem inter collationem /
presentationem / et institutionem / differentia magna con
nostatur / si cui de beneficio / ad alicuius collationem
spectante provideri mandetur / de illo quod ad eius
presentationem uel institutionem pertinet provideri non poterit /
uel econverso / expresso enim uno casuum pre
dictorum / mandatum super hoc factum / quod est de sui
natura restringi / ad alios extendi non debet. Si uero
de beneficio / ad aliquorum collationem / uel presentationem
spectante / non adiecto coniunctim uel divisim /
visio iniungitur facienda / si beneficio quod ad col
lationem / uel presentationem alicuius ipsorum tamen pertinet
adimpleri non potest / Sicut cum de beneficio spectan
te ad collationem unius / provisio iniuncta imple
ri non potest / si beneficium cuius collatio ad eum simul cum alio
] tibi absenti per tuum episcopum / pertinet de
beneficium conferretur / licet per collationem huiusmodi /
donec eam ratam habueris / ius in ipso beneficio /
ut tuum dici valeat / non acquiratur / ipse tamen
episcopus / uel quicumque alius / de ipso beneficio / in
consentire recusas / in personam alterius ordi
nare nequibit / Quod si fecit / eius ordina
tio facta / de beneficio non libere vacante non subsi
stet. Sed si episcopus notificata tibi collatione /
ad consentiendum tibi terminum competentem assignet /
nisi consenseris / poterit eo lapso / beneficium cui
videbitur expedire conferre. Nunquam tamen ipsum
contulerit tunc poterit non obstante / quod lapsus
sit terminus prestatus assensum / et cetera de ipso non
] vim qui beneficium / poterit aliter ordinari de
cuius cura animarum iminet / vi occupat / seu
se scienter iniuste intrudit / in eo decernimus ipso
iure fore privatum beneficio / quod cum cura simili
primitus optinebat / non enim decet / ut simili
uel melioris / quam prius condicionis existat / uel
quod invasor / eo qui iuste ingreditur / privilegio

gaudeat potestate. Cumque ut violenti qui auctoritate /
vel verius temeritate propria / occupant dignitates
personatus et alia quecumque beneficia ecclesiastica non
vereantur / et si non divini amoris / pene saltem for-
midine / a sue temeritatis audacia refrenentur /
eo ipso iure se. quod in dignitatibus / personatibus
et beneficiis occupatis taliter / vel ad ea ipsis
cui concedit (forsitan competebat amittant
ut auctoritate apostolica possit preter persone dem
ndone / in sua / vel alia ecclesia prebendam / alicui ali-
ud beneficium sufficiens optinenti / prebendam non u-
primo ille beneficium quod optinet ordinario dimit-
tat / vel nisi in concessione huiusmodi sit expressum /
quod alias beneficiate / valeat prebendam persone
Tunc enim prebendam potius / uniat dumtaxat beneficium
optinenti / dum tamen illi cura non immineat animarum /
Si vero concessum fuit / ut prebendam illi valeat / que
alia beneficia noscitur optinere / huiusmodi pluralita-
tis / dumtaxat solum ad duo beneficia / sine cura restrin-
gi / provisio quoque facta contra premissa / eo ipso viribus
beneficia que possidem (non subsistat. De
apostolicam conferunt / aut decreto interposito
reservant / medium contingat abesse / ad quos
alias pertinet collatio eorundem aliquibus huiusmodi
collationem seu reservationem ignorantibus / de facto con-
ferri et beneficia que illi tenebat antea / pro
predictorum adeptione dimissa per eos aliis assigna-
ri ne talis ignorantia / eis cum sint sine culpa pre-
iudicialis existat / Statuimus ut si ipsi de colla-
tione seu reservatione predicta / postea notiora effecti
sublata difficultate quacumque / ordinario dimiserint
beneficia / sic sibi de facto collata / ad beneficia
sua priora collatione / quibuscumque per eosdem facta
de ipsis / nequaquam obstante libere revertantur /
Alioquin redeundi ad ea si difficultatem adhibu-
erint in aliis dimittendis / sit ipsis penitus
interdicta facultas. Tercio quoque modo immittendo
recepta / et recuperando dimissa / quo ad omnes
alios / si forsan occasione predicta sua dimise-
rint beneficia / et dimissa per alios fuerint asse-
cuti per omnia decernimus observandum. De
Dum pater dispensationis super pluralitate bene-
ficiorum concessa / impetranti preesse / quod aliquod
quantumcumque modicum beneficium sortiatur in

cap. ¶ Illud autem apostolice sedis indultum / ut
quis duo beneficia curam animarum habentia / si alias
canonice conferantur eidem / possit recipere / ac simul
licite retinere / intelligitur de duobus primis bene
ficiis / que cum cura / post dictum indultum optinere
contingit eundem ¶ Tu vero et non obstante quod
aliud beneficium optinere noscaris a sede predicta /
de aliquo beneficio provideri contingit / et per hoc tecum /
ut primum beneficium / cum secundo retinere valeas /
non intelligitur dispensatum / hoc enim solum predicta
operatur expressio / quod per facta tibi gratia nequeat subreptio.

Si apostolice sedis le. ¶ Gratia tibi indicatum dele
gatus tibi volens sue legationis auctoritate /
in certa ecclesia provideri canonicatum et prebendam nulli
alii de iure debitos / proviso in ipsa ecclesia vaca
turos / collationi sue reservavit et decrevit irritum
et inane / si secus super hoc contigerit attemptari /
certis qui eos tibi conferant / cum vacaverint exe
cutoribus / per suas litteras deputatis / Nos autem post
modum plena super hoc narratione de hiis quod
ab ipso legato factum extitit / ratum et gratum
habentes / id auctoritate apostolica confirmavimus et eisdem exe
cutoribus / vel aliis nostris dedimus litteris / in mandatis /
ut in huiusmodi provisionis negotio / auctoritate nostra
procedant / nisi ipsius legati continentiam litterarum
tenorem est quod cum ipsa provisio post inceptam /
a nobis auctoritatem nostra censeatur effecta / omni
bus quibus predicta mandavimus / in eadem ecclesia pre
videri / certa sub canonicatum ipsius ecclesie dispe
rimus conferendum / eius deinde iure preferri
debebis in prebenda / postmodum in ibi vacatura

Si motu proprio alicui aliquod beneficium dem
optinendum / conferamus aliud / de illo non habita
mentione / non ob hoc gratia huiusmodi / que de
nostra mera liberalitate / processit / invalida vo
lumus reputari ¶ Secus si ad petitionem illius / vel
alterius / pro eodem oblata gratiam huiusmodi faci
amus / tunc enim gratiam eiusmodi beneficium
tacitam in ea / ipsam veluti subreptitiam irritam
volumus optinere ¶ Motu quoque proprio tunc solum
gratia fieri censeatur / cum hoc expresse cautum fuerit in ea

Si pluribus simul in aliqua ecclesia vacantibus dem
tibus / dignitatibus vel prebendis / nobis de

hac vacatione inciti / dignitatem vel prebendam /
si qua nulli alii de iure debita in ipsa vacat
ecclesia / quamquam in genere conferamus gratiam huiusmodi /
si motu proprio etiam fecimus / ut huic fiat in pla
to plenissima / et eam referri volumus / ad dignitatem
vel prebendam / que inter illas maioris census et
valoris / seu sunt forsan equales / ad eam quam
is cui conferimus infra decendium / post notitiam de
dicta vacatione notitiam duxerit eligendam.
Si vero ad petitionem alterius / ipsa gratia fuit per
nos facta / tamen in hoc casu prout iuri congruit
restringatur / ad illam que maioris valoris existit /
seu si sit equalitas inter eas / ad eam quam ille / ad
quem impetrantis spectat collatio / infra dictum tempus
elegerit / postquam sibi huiusmodi gratia erit nota /
decernimus restringendam / alterutrum quam ipsorum putat
ad eum pertinet / infra tempus debitum eligere negli
gente / ad alium committere electio libera devolvatur.
Cum in ecclesia tua que duodecim dein
canonicorum et tredecim prebendarum habet numerum / con
suetudine esse proponas / ut episcopus qui est pro tempore /
nitentem habeat in talo tamquam canonicus licet ca
nonicus non existat / et unam de dictis prebendis /
sic unus canonicus optineat inter eas / Certum est
enim tu auctoritate apostolica providere mandatur / de
prebenda nulli alii de iure debita / prius in
ipsa ecclesia vacatura / prebendam quam per mortem
episcopi vacare contingit / ne contra dictam consuetu
dinem / cum per prefatum mandatum non intelligitur
derogari / futurus episcopus prebenda careat et
dictus canonicorum numerus amplietur / habere non pos
se / sed expectare debes / quousque vacet alia
) et concessio a nobis / ut Oporteret eum. De
fructus beneficiorum / que usque ad certum tempus in
tua vacabunt diocesi / percipere valeas pro solven
dis debitis / quibus est ecclesia tua onerata / bene
ficia vacantia per quod / cura habens animarum
annexam alicui / simile beneficium optinenti
te conferre contingat / equum est ut eiusdem fru
ctus ipsius percepisse / si non debeat reputari.
Cum de non sacerdotali prebenda vacante. De
providere mandatur / tibi eam volenti / sacerdo
talis auctoritate mandati huiusmodi conferre nequi
bis / Consimiliter si in ecclesia / in qua integre

ac dimidie pbende hnt / mandet integra co
ferri pbenda / quamqm ille / p quo scptu extitit /
dimidia velit esse contentus / cũ de ipa no po
terit puideri / ¶ Qm cu mingit puideri alicui /
de pbenda tn valoris / ut in pbenda minoris
valoris etia / illo volente madatu no posset
impleri / No em huiusmodi madata / que fines /
diligent sui al oportet / debet ad casus alios /
Licet epus benefi / ¶ Qm no expssde extendi
cau / quod cu max cura tenebas / pg ¶ Idem
qm aliud recepisti consilc / ac ipius possessioz
pacifica huisti / vel pte stetit / quo nunq
habes eand / posset alii de iure conferre /
illu tn tu totulerit / no debebit te no voto /
ac e forsan ius posset competere vel remedi /
in possessioz ipius induca corporalez ¶ Ide
Eo cui puideri madat simplr / de pbenda
Epeciã vacatura / sacdotalis pbenda / con
ferri no pt / si no dum in etate tali existat /
q posset ad sacdociu pmoueri / sed alia compe
Si paup clicus / cu ¶ etate debebit ¶ Idem
Si at beneficiu nullu hrett madabat / de
beneficio / ius sue ptatis mita p epm p
videri / aliud aumqm sit pvisio eid beneficio
fuit assecutus / puide sibi epus cu a esset
Si a sede aplica ul ¶ ita madari / decreto no te
legato ipius / vim / vel ab ordinario dez
alteri / eod die / id beneficiu confrat / nec ap
pareat / que collacio fuit pmo facta / erit
potior condicio possidentis ¶ Si vero neuter
possideat / is cui sedes ipa contulit / vel le
gatus / qz ex confirmatis ampliorem prorogat
Quom singula ¶ tuta / cu alii pfenda ¶ De
officia sint singulis committenda pso
nis / et dissolucionis / ac euagacionis ma
teria / sit religiosis pcclis auferenda / pnti
phibemus edicto / ne aliqui monachi / vel re
ligiosi alii / pluribus ponatibus / vel celle
cura inmitte max / etia si cadit cura p no
ppos / sed p ppositos / ad cert pntacoz / p
epos institutos habeat exerci / absq aplice
sedis auctore possit pmittere / nisi forte vnq

exceptis ab alio dependeat / vel adinvicem sint
annexi / Statuimus ut quicumque ipsorum persona-
tum / vel ecclesiam talem optinens / aliud receptum /
primum quo sit ipso iure privatus / statim omnino
dimittere teneatur per eum / ad quem pertinet libere
alteri conferendum / Quod nisi fecerit / exclusus eo
ipso efficiatur ineligibilis / et tamquam ambi-
ciosus ab utraque penitus repellatur / Sancta eos
autem / qui plures personatus / vel ecclesias huiusmodi
nunc detinent / eosdem infra mensem / postquam
presens constitucio pervenerit ad eosdem / unum ex ipsis
quem detinere voluerint / dimissis reliquis / eligere te-
neantur / Alioquin eidem pene subiaceant supradicte /
Prohibemus insuper ne personatus / vel ecclesie / seu admini-
straciones / seu officia ymmo ministeria / consueta
per eiusdem monachos gubernari / committantur de ceteris presbyteris /
absque auctoritate sedis eiusdem / alterius monasterii monachis
gubernanda / nec hactenus commissa dimittantur
eisdem / sed per eos ad quos pertinet / libere ordinentur /
tum illis non liceat quere locum / in duobus monasteriis /
quorum unum ab alio non dependet / nec aliorum mo-
nasteriorum / nisi canonice transferantur ad ipsam / persona-
tus ecclesias administraciones / vel officia gubernare /
Cum vero contra prohibicionem presentem / predicta de ce-
tero alienis monachis commiserint / vel dimiserint
iam commissa / ea vice ordinandi de ipsis sint
potestate privati / et de eius per diocesanos / si ex-
empta non fuerint / alioquin per sedem apostolicam
ordinentur / hii autem qui ea susceperint / vel suscep-
pta presumpserint detinere reddantur ineligibiles
Vt in ecclesiis canonicorum [illegible] mire dez
recepcio / aut prebendarum / vel beneficiorum colla-
cio imminet facienda / absentes canonici / si com-
mode fieri valeat sint vocandi / nisi consuetudo
habeat eos ad talia non vocari / Alioquin quod in
eorum absencia fieri contingit eis instantibus irri-
Presenti declaracione edicto tari debebit dez
statutum felicis recordacionis Clementis pape
predecessoris nostri / de beneficiis apud sedem apo-
stolicam vacantibus / per aliud quam per Romanum pontifi-
cem minime conferendis / locum habere in beneficiis /
qui legati aut nuncii sedis eiusdem / vel quivis
alii ad romanam curiam venientes / vel eam re-
cedentes / ab ipsa optinent nostrum / si eos in
loco vicinis / ipsi tunc mori contingat /

quēadmodū si in loco vbi eadē curia residet
moreretur / Idē ē si aliquis curialis / eadē ecclia
romana vacante / peregrinatois infirmitatis / aut
recreatois / seu alia quauis causa ad locum
curie vicinū secedens / in huiusmodi loco vicino de
cedat / dūmō ibi etiā si erat ad ipam curiam
reuersurus / eius domiciliū seu domus ppria non
existat / ¶ Loca vō intelligant vicina eidē cu
rie in pmissis que remota vltra duas die
tas legales / quas hoc casu / sic spāliter vo
lumus computari / a loco vbi moratur ipā curia
nō existunt / ¶ Tamē si quis ī loco vbi degit
curia sue originis domiciliū habēs / diē claudat
extremū / in eo ipius beneficia / sub pdicto /
nō alias includimus statuto / quāuis si curialis exi
stens ibi occasiōe curie moraretur / ¶ Por
ro tū curiam de loco ad locū transferri cōtin
git / si curiales in itinere / dū curiā sequunt̄ cadāt /
uel in loco vnde recedit ipā curia / forsitan
remanentes infirmi / decesserint / ibi continuatur hu
iusmodi / pmissis statutis / quātumcūq; locus vbi
decedunt ab ipā curia sit remotus ad illorū be
neficia se extendit / ¶ De
De apl̄ica sede vacante /
Cum aliquas pochiales ecclias / vacare de
cetero contingit / apud ipam / statuimus / ut de
cetero ne ipar vacatio diutina / piculum
aiabus afferre / p eos ad quos ptinet pos
sit libere ordinari / cōstitucōm felicis recor
dacois clementis pape pdecessoris nrī / de be
neficiis apud sedem ipam vacantibus / pali
um qui p romanū pontifice nūc conferendis /
uel alia quauis contraria sup hoc edita nō
obstante / ¶ Idē volum et de illis / que ibidē
pō romano pontifice viuente vacauerint /
si de ipsis p eūd/ an ipius obitum nō fuit ordi
natum / Idem.
Cui nulla pbendarum facta
expressione / sit gracios̄e concessa facultas /
ut auctē aplica possit aliquib; pbēdis
ydoneis / ī cta alia pñde / uel beneficia /
quor collatio ē ad aplicam sedē lcttime deuolu
ta conferre cō ū dictoēs / eadē auctē / p censura
ecliam cōpescendo / huiusmodi concessio / qua ad
spālem grām continueat / decet ec inesiua /
nō expirat eciā re integra / p obitum cō
cedentis / ¶ Secus si sup pmisione certe fa

ciente persone / sic data potestas / eidem non obstat /
sed eius / cui provideri mandatur gratiam vel favo:
rem / illa quidem expiratione non concedens re
Si episcopus tui intellectus integra moriatur Idem
personis expressis in gratia commisisti / ut vice
tua ordines / in tua diocesi celebraret / ad sa
cros ordines promovit quempiam / titulum non
habentem / ei cum in culpa fuit / taliter ordinando
eundem tenebitur vite necessaria ministrare / do:
nec sibi per eum / vel per alium de competenti
beneficio sit provisum ¶ Si vero istas commisisses
eidem ordinare personas / tu qui providere hoc casu
cum carentem titulum debuisti / taliter ordinato
ad predicta / donec per te beneficiatus fuerit obli:
gatus existis ¶ Hiis autem quibus ad non re
sidentis datur licencia / ut possint a quo vo:
luerint episcopo ad omnes sacros ordines promo:
veri / non qui ordinat / sed qui tribuit licenciam /
cum ea dare non debeat / titulum non habenti / ad pre:
missa / si titulum non habeant obligatur Idem
Quamvis tibi nuper in gratiam potestatem dederimus
beneficia sex clericorum tuorum cedencium / vel de:
cedentium auctoritate nostra / personis ydoneis con
ferendi canonicatum tamen et prebendam / quos in tua
ecclesia / in qua post predicta gratiam et specialiter ma
dauimus cuidam specialiter provideri / obtinebat / quidam
ex eisdem tuis clericis / nunc defunctus conferre non
potes / cum illi per quo scripsimus debeantur / Nam
per inc generali gratie tibi facte / derogat posterior
specialis / licet de illa non fecerit mencionem ¶
Eadem racione / si post facultatem tibi concessam a
nobis conferendi beneficia / tue diocesis / quorum
collatio est ad sedem apostolicam devoluta / nos
eorum aliquod / antequam tu conferas / conferamus
specialiter alicui / vel conferri mandemus / de con
cessione tibi facta non habita mencione / facta per
nos collatio canonica est censenda Idem
Si is cui de canonicatu / prebenda et dignitate /
personatu / vel officio / per felicis recordacionis
Nicolai / vel celestini predecessorum nostrorum literas /
gratia in aliqua ecclesia facta erat / constitucionis
nostre revocationis tempore / canonicatum et prebendam /
dignitatem personatum / vel officium alicuius ante
ratam / clericus adeptus / licet dignitatem persona
tum / seu officium in ibi expectaret / propter expe
ctationem huiusmodi privatus / non intelligitur nostre

quod in canonicatu et prebenda fuit cano-
nice assecutus, ius tamen quod ad dignitatem, per-
sonatum vel officium competebat eidem, iuxta
verba dicte revocationis intelligitur revocatum.
¶ Nos sic autem si canonicatum, cum dignitatem
personatum, aut officium conferri tamen canonicis
consuetum fuerat assecutus, sub expectatione
prebende, cum ius magis dignum, quod iste
in dignitate, personatu seu officio huiusmodi
iam habebat, ius minus dignum canonicatus
retineat, cuius canonicatum roc, ius eidem sal-
vum remaneat ad prebendam, nulli alii debi-
tam apostolica cum ipsum auctoritate recepto. ¶ Sed
et si expectativis, vel alterius cuiuscumque collatione vel
provisione adeptus fuerit, in eadem ecclesia di-
gnitatem, personatum sive officium, conferri tamen ca-
nonicis consuetum, prefatus qui canonicatum
auctoritate apostolica iam habebat, ut est censendum. ¶ de
Quondam per litteras felicis recordationis Nicolai
pape predecessoris nostri, canonicatum sub expecta-
tione vacature prebende, in certa ecclesia optine-
te, successor eius Celestinus, cuidam alii, similem in
eadem ecclesia gratiam fecit, que omnibus ecclesia ante
ipsum, auctoritate apostolica, vel quavis alia in ecclesia
ipsa receptis, voluit anteferri, cum impositione
decreti, processum tamen ad primum, et eius executores,
sede gratie notitia pervenisset vacans prebenda
eadem, primo per suos fuit executores collata post huius-
modi et anfractam, sedis collationem, ipsius prebende,
nostra constitutio revocatoria emanavit. Et quoniam quis
eorum ius habeat, in prebenda huiusmodi dubitabatur, Nos
neutrum eorum illorum, ius habere decernimus in eadem, pa-
cem collatam post et contra decretum, adiecto imposi-
tum Celestino facta, licet ab ignorantibus et circa
ignorantes non optineat firmitatem, ius vero quod
sedis ad prebendam, non in prebenda huiusmodi compe-
tebat, cum nostram revocationem eius collatio non
precessit, per eam penitus est sublatum. ¶ de
Mandatum apostolicum tibi directum, ut de clericis,
de beneficiis spectantibus ad collationem Narbon.
capituli provideres, beneficia ecclesie tali, sive dicti
in communi, per ipsum, sive per canonicos eiusdem ecclesie
singulares, vice aut auctoritate tali, aut quo iure
nomine, de consuetudine vel statuto nuncto compre-

hendit ¶ Ad beneficia tamen non dignitates / perso-
natuum / vel officiorum / que nonnulli ex eis cum ca-
nonicis optinent in ipsa ecclesia ad eorum collacionem
spectancia mandatum huiusmodi minime se exten-
dit ¶ Sed et censemus / si racione prebendarum suarum /
ad ipsos canonicos collacio dictorum beneficiorum
singulariter pertinere noscitur / nisi contineatur forsitan
in mandato / quod idem clerico prouideas / de bene-
ficio / ad collacionem narbonensis capituli pertinente / com-
muniter vel diuisim / Aut enim de beneficiis que
ad ipsorum collacionem pertinent / non huiusmodi preben-
de clerico egrotante darum potest prouideri ¶ Bo:
Pastoralis officii debitum exequi infirmitate vin-
quentes declaramus / ac statuimus / coadiutorum
episcoporum / et superiorum prelatorum / donacionem intelli-
gendam / esse de maioribus causis et referendam /
ad sedem apostolicam / ac ab ea consuetudine non
obstante contraria / fore postulandam / Romani ne
hoc pretextu ecclesie existentes / et remote preposite
dampna
dispendia paciantur / Nos eas in hac parte indem-
pnitatibus precauere volentes / hac generali consti-
tucione sancimus / ut episcopus senio / aut valitu-
dine corporali grauatus / vel alias adeo impe-
ditus / perpetuo / ut officium suum nequeat exercere /
possit de sui capituli / et assensu capituli / vel ma-
ioris partis ipsius / unum vel duos / auctoritate apostolica /
coadiutores assumere ad dictum officium exequendum
¶ Si vero episcopus demens fuerit / et quid velit / aut
quid nolit exprimere nesciat / vel non possit /
tunc eius capitulum / vel due ipsius partes capituli
auctoritate / vnum aut duos coadiutores assumant
ydoneos / qui eius officium exequantur / Si autem
episcopus senio aut incurabili morbo grauatus /
vel perpetuo impedimento detentus / ad sui exe-
cucionem officii reddatur inutilis / et coadiutorem
assumere vel habere noluerit / licet a capitulo suo requi-
situs se illius non indigere suffragio / forsitan
asserendo tunc nil per capitulum innouetur / sed hoc
casu et causa exprimo / capitulum episcopi et ecclesie sue
condicionem et statum / ac singulas circumstancias vniuer-
sas / quanto poterit fidelius / et explicite refe-
rat ad noticiam dicte sedis / receptum quali-
ter et efficacius impleturi / quod super hoc
per sedem ipsam contigit ordinari ¶ Non

qs adiciem⁹ sanccōni / ut coadiutores eiusdem /
de puentibus platorum / i quorum assumunt au
xiliu / sumptus recipiant moderatos ab aliena
cōne qualibet de bonis ecclia[r] platorum ipor /
uel ecclia[r] ipor quolibet facienda / penitus ab
stinentes racōm nō soluā in districto examine /
sed et platos eorundem si sane mentis extiterint /
ac capitulis earundem / seu eciā ipor platorum
successoribus / si hoc eciā nō fecerint plena
riā reddituri / Ceterum qd de epis pmittitur / ad
superiores eius platos esse volum⁹ et intelligi
referendum **de institucionibus** Bonifacius

Et si tali sede vacante / beneficia que domus
ad collacōm epi ptinent / conferre nō possit /
presentatos tn̄ a pronis / pt admitte / si sint
ydonei / et eos institue in beneficijs ad que
fuunt presentati / licet ad epm / si superest / admissio
et institucio eiusdem ptinet **Idem**

Si is ad quē rectoris presentacio i aliqua pro
chiali ecclia nostris ptinet / quempiā nō con
stitutū in sacris presentet / ad eā / ipm / dummo
aliās sit ydoneus / et infra tempus a iure con
stitutū statutū / ad ordines quos ipius eccle
cura requirit valeat pmoueri decernim⁹ admit
tendum **De concessione pbende et eccle nō vacantis** Innocencius quartus dilecto filio

Quia tuos / etc. Andree capellano nostro
Opponebat itaqz ꝑ pte tua / qd cum pbenda
prepositura / dum vacabat tibi ꝑ eum / q conferre
potuit ipam / collata fuisset collacio eiusdem /
canonica existebat / maxime cum nulla per
sonam ipm / que illā impedire posset inhi
bicōis pcessisset Dicebat aut ps altera / qd
cum pmisse lre sede coronen vacante fuis
set in tali publicate / ac pfatus epus et
de capitulo ipo eccl ibidem puis existeret / igi
tur nō potuit mandatū aplicū / sit confeu
do inerato d. pbenda / uel dignitate si
cura / quā ipe duxit acceptandā / cum pmo
in ecclia ipā vacaret / alij fuisse directū /
et sic ꝑ consequens / facultate sibi ee sublatā
conferendi eiusdem dignitatem / et ꝑ qd videbatur /
qd nec ꝑ se / nec ꝑ aliud / pfatā prepositurā

curam non quitem animarum annexam / que primo
per mandatum ipsum / in ecclesia predicta vacauit /
potuit alium personam conferre / presertim cum iam
dictus prior / eodem publicato mandato / mox
prefato D. prebendam vel dignitatem / curam quoquo
non quitem / quam primo in eadem ecclesia vacare
contingeret contulisset / nec aliud contra alle-
gabatur predesse poterat ipsius episcopi igno-
rantia in hac parte / nam si alicui a sede apostoli-
ca conceditur / quod excommunicari non possit, licet id
forsitam suus ignorat episcopus / non tamen propter hoc
eius ligatur sententia / si quam profert in eundem / similiter
si alicui conferendi prebendam aliquam tribuatur
a sede apostolica potestas / ex hoc ipso videtur quod sit
episcopo conferendi / tunc eam penitus interdicta facul-
tas ¶ Nec obstaret si forte obiceretur / quod lex
seu constitutio / et mandatum / nullos astringunt /
nisi postquam ad notitiam peruenerint eorumdem / cum
nisi per tempus infra quod ignorauerit minime de-
buisset / quia in priuilegiis et indulgentiis seu
concessionibus specialibus / secus existit infra
quibus sufficit / quod ad illorum quibus conceduntur
notitiam perueniat / ut patet cum indulgetur alicui /
quod excommunicari non possit / sicut superius est expressum /
Et quod cum tribuitur alicui potestas conferendi pre-
bendam / videtur procul dubio ei concedi ad specialem
¶ Adiciebatur insuper / quod cum sententia statim arceat
etiam ignorantem / quam si contra prelatum aliquem
absentem / depositionis sententiam profert / contractus
quos inierit ignorans postea / ut prelatus nullum
robur optinent firmitatis / Et insuper dictis
litteris irritum decreuimus et inane / quicquid
super quoquodam prebenda / vel dignitate contra eorum
contingit attemptari mandatum / Collatio quam
idem episcopus per talem irritum decretum / siue illud
ignorauit / siue non de supradicta prebenda prefata per
se vel per alium fecerat non valebat ¶ Ex parte
vero tua extitit replicatum / quod hec de illis
priuilegiis et indulgentiis equitate suadente
debent intelligi / que vim suam tunc / mox ad
illos quibus conceduntur perueniunt ex quarum
tenore liquido nosci potest / quod talis circa ea
fuit intentio concedentis / ut patet cum alicui

concedit / quod excommunicari non possit / ex hoc
enim evidenter / aliis ipsum excommunicandi adempta
est penitus facultas / Non sic autem si alicui con-
ferendi prebendam / sive certam sive incertam tribuatur
potestas / Non enim tunc videtur esse tribuentis intencio /
ut per hoc ei ad cuius donacionem prebenda ipsa
pertinet conferendi possibilitas adimatur / nisi
forte ille sibi notificet / quod eam velit per hui-
usmodi potestatem conferre / aut ei collacionem inhibeat
illius / vel postquam illi notificaverit / talem potestatem
fore sibi concessam / vacantem denegat ⁊ invitus /
si secus de ipsa presumat / Cum enim illi non amplius
amplior detur potestas / quam ipse romanus pontifex ha-
beat in hac parte / sicut per eam quam optinet /
ipse romanus pontifex facultas conferendi be-
neficium / vel prebendam / nisi sua intimet vo-
luntatem alicui non aufertur / similiter ⁊ per eam que
taliter illi / ab ipso conceditur / ei ad quem ipsius
prebende spectat collacio / presertim ille insinuet
et ille sibi / quod eam velit concedere / vel eam
conferat / si forte vacet potestas non tollitur conferen-
di / nisi forsan quod ipsam conferri non possit
exprimatur in concessione huiusmodi potestatis / tunc
enim licet talem concessionem fortassis ignoret /
sua tamen collacio / si per modum prebendam ipsam con-
ferat / nichil valet / Cum scire se hec conceditur
intencionem agnoscat / sicut cum indulgetur alicui /
quod excommunicari non valeat / ut in superioribus est
premissum. ¶ Dubitatum eciam extitit / quod cum incor-
rato [illegible] / per prefatas litteras mandassemus / ut
incorporato D. prebendam vel dignitatem sine cura /
quam acceptandam duxerit si vacarent tunc / vel
quam primo vacare contingeret / in ecclesia predicta
conferret / quoad [illegible] providendi ei de prebenda
vel dignitate ipsa nisi post acceptacionem ipsius non
habebat aliquam potestatem / Unde cum sepe dicta
fuit proposita tibi / antequam illam idem D. acce-
ptaret / prefati episcopi auctoritate collata / huiusmodi
collacio talis mandati non prejudicat / eciam si prius
illud episcopus ipse scivisset / non poterat vacanti
¶ Item autem in hac parte decrevimus / ad prebendam
seu dignitatem / quam predictus D. acceptaret
referri debebat / alioquin sine pretextu fuisset

editum, nec aliquem astrinxisset. Et si constitit
ex adverso responsum, quod et si prefatus prior dicto
de prebenda vel dignitate hinc inde cum vaca-
ret, ante huiusmodi acceptationem conferre nequiret,
quod tamen de prebenda vel dignitate talem lici-
te posset et libere acceptare. Cumque predictus episcopus
prefatam preposituram, cum non prius eum requisivisset
an acceptare vellet eandem, cuiquam conferre
non potuit. Nos igitur ipsius collationem super iure de
prepositura ipsam premodum acceptavit, irri-
tam decernentes. Et concessio pariter dicto ar-
chipresbitero sibi facta, debet stabilis permanere,
sicut cum legatur alicui unus ex servis quem elegerit
vel optaverit, et heres ante optionem vel ele-
ctionem illius manumittit aliquem, vel alienet
ex illis, huiusmodi facto manumissio vel alienatio ir-
rita, et cedit quem ille legatus si legatarius eum
duxerit eligendum. Et licet non vos pro parte tua pro-
posuisti extitit, quod id in ultimis voluntatibus te-
net, nec premissa in legatis futuris quecumque
modo in expectantibus locum habeat, eandem tamen nec causa
ad optandum seu eligendum ex illis sicut ex istis
potest terminus assignari. Et quamvis incertus con-
dicio quodammodo quam incongruum videtur, si quando
mandatur alicui de beneficio quod duxerit
acceptandum in aliqua provincia, quam primo
illud vacare contingerit providere oporteret, ipsum
in singulis beneficiis huiusmodi in ibi vacantibus
prorogatam, non absque periculo forsitan ipsorum
collatione requiri. Cum tamen cum prefato priori fuisset
iniunctum, ut dicto de prebenda vel dignitate
quam acceptandam duceret in ecclesia memorata,
vel quamcito contingeret eam vacare, sibi auctoritate
apostolica conferret: et ita eidem de certa futuras
sive vacaturas prebendas vel dignitates
tales ipsius ecclesie opere data esset, non po-
terat per hoc in preiudicium episcopi in illis que vaca-
rent collatio impediri, nisi forsan cum ali-
qua ex eis vacare contingeret, illa ipse de
prius quam eam conferret episcopus acceptaret, vel
certa nisi ante vacationem aliorum ipsarum va-
catura, ex hijs prima vel ea omissa ex ali-
qua causa, ulteriorem duceret acceptandam, quod
talis acceptata conferre premodum episcopus non

valeat. ¶ Nos itaque tecum tunc, qui personam dictam ra-
tionibus pluribus intellexit, quia sepe dictam pro-
visuram a te nominandam personam, ipsam tibi duximus
fratrum nostrorum consilio, ad iudicandam irritam, iniu-
ctum super ea perpetuum silentium imponentes. Boni-
Detestanda iniquorum presumptio fatuis vnius
abstinere nescientes a ventris, nec debito modo
gaudere concessis, digne plerumque officia ecclesiastica
presidentes ad ea, que iusta fuerant consideratione
concessa, cum in abusum ea vergere conspicit,
districtione previa revocanda. ¶ Sane licet olim
fuerit canonica constitutione decretum, quod hy qui
promittunt aliquibus de beneficiis ecclesiasticis, cum
poterunt, vel cum facultas se prebuerit, providere,
promissiones suas facultate se offerente de-
beant adimplere, quia tamen sic experientia docuit,
promissiones huiusmodi, que per importuni-
tate nimia, per quam non concedenda multo-
ciens conceduntur, et ambitionem improbam, ut
plurimum extorquet, aperiunt viam sub tali pal-
liatione verborum, ad promittenda dampnabiliter
contra lateranensis concilii, beneficia vacatura
mortis aliene votum ingerunt, et ecclesiis ac prela-
tis et personis ecclesiasticis gravamina plurima infe-
runt. Nos malis huiusmodi obviare periculis oc-
currere cupientes, promissiones easdem et alias
quascumque sub quovis modo aut forma ver-
borum decreto faciendas, per quas directe vel
indirecte aperiri via valeat ad beneficia
vacatura, auctoritate apostolica reprobamus, et omni-
bus viribus vacuamus, decernentes per eas vel ipsarum
aliquam ad providendum alicui nullum de cetero
Ne captande aliene ¶ quolibet obligari.
mortis occasio ex bene benignitate ¶ Idem
gitur, sedis apostolice tribuatur declarandum du-
ximus, quod is cui ab eadem sede, ut ei pro-
videatur de prebenda, dignitate vel persona-
tu, aut alio beneficio, in aliqua provincia
diocesi vel ecclesia, que seu quod duxerit acce-
ptandum, litteris sibi super hoc executoribus depu-
tatis, gratia nostra esse facta, licet in gene-
re primum personatum dignitatem, prebendam seu be-
neficium in eadem provincia, diocesi vel ecclesia
vacaturum, aut secundum seu ultimum, si rationabiliter

causa subesset / valeat acceptare / Cum tamen et ex-
pressio / prouisionum vacat acceptare non possit / Si a-
utem fiat etiam si per executores eius secundum accepta-
tionem huiusmodi sententie fuerint reseruationes / inhibitiones
varieque processus / ac sine promulgate / tamen ac-
ceptatio ipsa / quam processus viribus careat / nec
aliquam obtineat roboris firmitatem / ymmo si
acceptator ille / dignitatem / prebendam / persona-
tum / seu beneficium taliter acceptatum et reseruatum
per collationem / uel institutionem premodo sciatur de
vacanti iam adeptus / uel ei in eo alicui ipso
fuerit acquisitum / per eum ad quem eiusdem personatus /
dignitatis / prebende aut beneficii collatio seu pro-
uisio pertinet / dictis acceptatione ac execu-
torum processibus inde secutis / nequaquam obsta-
tibus de illo vacanti libere poterit aliis prouideri
Executor super prouisione alicuius a sede I Dem
apostolica per generales litteras in aliqua prouincia
deputatus / prelatis et aliis ad quos beneficiorum /
in eadem prouincia spectat collatio / ne ad prouisi-
onem aliquorum procedant / donec illi pro quo scri-
bitur sit prouisum / non potest generaliter inhibere / nisi
expresse in ipsis litteris facultas inhibitionis
huiusmodi concedatur ¶ Potest tamen reseruationem et eius
inhibitionem facere specialem / de primo / uel si quod
illi ex beneficio competat beneficium / de secundo uel
ulteriori beneficio / inibi vacaturo / eidem clerico
conferendo ¶ Si quod autem contra talem reseruationem /
et inhibitionem ab eo / ad quem beneficii reserua-
ti collatio pertinebat fuerit attemptatum non te-
II nebitur talis alicuius ecclesie / cum ad ipsam Dem
canonicorum receptio / ac prebendarum collatio
pertinebat / ut te in canonicum reciperet et tibi
de prebenda / sicut tunc vacabat inibi prouideret
uel cum se facultas offerret / ac executori / qui
contra talem negligentem / mandatum apostolicum
exequatur / directa fuerint scripta nostra / post pu-
blicationem talis ipsi factam / absque alia
eciam executoris insinuatione inhibitione / seu
reseruatione / beneficium pro quo est conferendo scriptum
extiterat / adeo est affectum / quod de illo alteri
facta collatio non obtinet firmitatem ¶ ymo
si talem infra tempus competens / sibi ab execu-
tore prefixum / mandatum apostolicum ei pro te directum

nignitum poterit non adimplendum, executus in ipsum
excommunicationem proferat conditionis huiusmodi transgressorem.
¶ Et executor ipse canonicatum inducere poterit
et dabit ad prebendam eandem sine alia capituli
vocatione seu monitione, si vacat vel cum obtulerit.
Si soli ordinario praeter hoc ¶ Est sic facultas ¶ De
Suspendendo, executore non dato, vel ordinario
et executori, ut eum ad faciendum quod mandatur
compellat, aut soli executori, ut id faciat, de
canonicatu et prebenda, vel alio beneficio in ecclesia
ecclesiam, diocesi seu provincia providere mandatum
apostolicum sic directum, per talis prerogationem man-
dati ordinario ipsi secundum licet si eum faciat
providendi existat, ei tamen potestas sit non adimit
conferendi quam teneat alii facta collatio ab eo,
nisi nos in gratia et facta decrevissemus irri-
tum et inane quod fieret contra ipsam, aut executor
tor huiusmodi ordinario suam insinuasset potestatem,
ne alii conferat beneficium de quo tibi est secundum
tenorem huiusmodi mandati apostolici providendum,
intimasset eidem, postquam ad impositionem de
creti, vel nisi in ipso dictum mandatum apostolicum
esset in canonicum iam receptus, tunc enim pre-
bende collatio alii facta firmitate aliqua
vectoritate maiori ¶ Non habebit. ¶ Dem-
a tum ipse de predecessoribus nostris quondam ad pre-
bendam primo in Parisiensi ecclesia vacaturam, nulli
alii de iure debitam, in eiusdem ecclesie recepto in
canonicum, et alio a nobis in alia ecclesia similiter
gratiam adepto secundo, ¶ Tertius deinde auctoritate nostra
in ipsa Parisiensi ecclesia in canonicum et in fratrem
recipitur, cum prerogativa gratie, quod omnibus predictis
receptis auctoritate, non autem nostra, receptis in assecu-
tione prebende debeat anteferri. Per hoc autem que-
ritur, quando vacat prebenda in ecclesia memorata, quibus
dam vacat prebenda in ecclesia memorata, quibus
quibus eorum alteri prestatur, et secundum quem ordinem
prebendas assequi debeant tres predicti ¶ Nos igitur
ex tenore gratie tertio a nobis concesse apparet
evidenter, nos voluisse primus tertium et secundum tertio
anteferri, decernimus quod prima secundus, secundam tertius,
et tertiam primus, etiam si optime prebenda alias fore
ma mandati minime fraudetur. Licet enim ex persona
sua secundus primam optime non posset, ex persona
tamen tertii, qui primum superat, illam habet, sicut contin-
git in successione illius, qui ab intestato.

relicte patre / ℓ adoptatiua familia consti
tuto / mře / atqz frē decedit / in qua successione /
pater et se matrem excludit / Et qm lex prez
agnatus numqz vincit agnata / mře pri no
ex semetipsa / sed agnati psona in successione legi
tima ex constitutione nr̄a pconfert. Idē
quā pauloporro pmocōm nrām / ad summi
pontificatus apicem omnes collaciones / pui
siones / reservaciones / et concessiones super canoni
catibus / psonatibus pbendis dignitatibus / of
ficiis / porcionibus / pstimoniis / ecclesiis pro
chialibus / et aliis quibuscumque beneficiis eccla
sticis vacaturis / quouis nomine censeantur
ac eciā super canonicatibus / sub expectatione di
gnitatum / vel aliorum quorumcumque beneficiorum / in
quibus non esset ius quesitum in re / licet ad rem
a felicis recordacionis Nicolao pp quarto / et ce
lestino quinto / predecessoribus nris / factas sive
concessas auctoritate aplica / in formam pncia omo
cassauimus / irritauimus / et vacuauimus / et cassas
irritas vacuas nunciauimus / et nullius fore de
cernimus firmitatis / multe dubitaciones insurgūt /
ut unde pfate constitutionis revocatorie / ex
cessit edicio / interpretacio eius qr pcedat / prin
declarando expressa sanctione / quod in illis / qui eius
dem tpe supradicte / ultra statutum num certum /
pro eorundem predecessorum canonici sub expectatione
pbendarum / vel eciā porcionum / eadem constitu
tio locū het / si aut hmōi recepti vltra nū /
distribuciones et alia ut canonici de mō exi
stentes / sic tpe dicte revocacionis habebant /
quos pcessione vel decessu illorum qui erant
intra nū / ex vigore porr gre / nil amplius
assequi expectabant / nisi distribucionum / seu
pcium suarum augmentum / Sic forsan esset gracia /
in qua canonicorum / non aut porcionum mis /
vel pbendarum distinccio habebat / quodque mis
pauciores eius ius ecclie dimidium pvectis /
tanto maiores fieri possint singulorum pci
piencium porciones / ad ipsos vel eos / qui p
teras facultat / dictorum predecessorum nrorum /
in aliquarum ecclarum canonicos erant rece
pti / licet pbenda vel alia beneficia expecta
rent / constitucionem eciam non extendi pfatam /
In illis vero qui ultra num auctoritate pfata / in ali
quarum ecclarum canonicos iam recepti / quibus

ad capitulū ⁊ ad chorū / ac distribucionū percepcōi
cotidianar plenitudine iuris canonici fuit he-
bant / sed in eis dignitates / psonatus / pbendas /
porcones / vel alia beneficia / que dant' tunc
existentibus de iure / expectabat / constitucōm
pfata locū hēt / vacōn huiusdi expectacōis
durante nō existit / ¶ Sane in hijs / que se ca-
nonicatibus pbendis / et dignitatibus / principi-
alibus et alijs ecclijs seu beneficijs quibus-
cumq; a dictis predecessoribus nris / lrās impe-
trauerunt / etiā si p executores illor facte
fuerint reseruacōnes / decreti inposicōe / va-
rijs processibus / et etiā si eadē beneficia tunc
vacabat / et p impetrantes petitū fuerat
ab executoribus / quod eis illa conferret / non
tn̄ ipor beneficior vacanciū collacōnes /
tunc ipīs eciam facte / locū hēt constitucō supra
dicta / cum ex huiusdi gracijs / quar vigore tunc nō
erat ad collacōm processum / et sic p consequens
ius in re nō fuerat / ipīs impetrantibus acqui-
situm intelligant penitus reuocat. Ne sede
vacante aliquid innouetur. Bonifacius viij

Si ad epm̄ ⁊ capitulū coīter ptineat collacō p-
bendar / mortuo epō / vel ab officio colla-
cōe suspenso / potest capitulum vacantes confer-
re pbendas / etiā si epūs interdicti habeat collacōe
huiusdi ut platus ¶ Nam potest epūs / si capitu-
lum ab ipā collacōe suspendi contingat / vel sin-
gulares omes de capitulo maioris excom-
municacōis vinculo innodari ¶ Cum vero ad solum epm̄
pbendar spectat collacō / cum consilio sui ca-
pituli vel assensu / defuncto epō / vel suspenso /
nisi epūs impetrenda relaxacōne suspensio-
nis huiusdi / sit in mora / capitulum solū nō pt in-
tromittere de eisdē ¶ Ubi vero de spāli alicuius
ecclie consuetudine vel statuto / beneficior col-
lacō ad aliquem / cum consilio capli noscat ptinere /
sublato epō de medio / cum consilium nequeat
tunc peti ab eo / nō erit propter hoc vacantis be-
neficij collacō differenda / nec etiā si egit in
remotis / ita qd nō possit ipius pñtia in
breui haberi / sed expetendo / vel expectando
eius consilio / posset vacanti beneficio pi-
culum iminere. De rebus ecclie alienandis vel nō

Cum in g̃ / dilecta vos Innocencius iiii
archidiacon exa[illegible] indulsit / illas decimas
illi eccl'ie restitui nõ debẽ / pfecto in medium
ordinatoem quãda epi ermelmen / de con-
sensu capituli sui factam / in alia cõt[illegible] /
quod id epus attendens prouentus / archidia-
conatus dulmemen / adeo fore tenues / et exi-
les / q' nõ sufficiebat ad eius honera suppor-
tanda / pfatas decimas archidiaconatui
incorporato concessit et c̃ / Cum vos in cõcessione
hmõi / pdicta eccl'ia cui vacaret / legittimo
caruit defensore / qui sibi prius / ab eodẽ epo
debuerat deputari / qr̃ causa tractatur solemnis /
et diligens / qui ĩ talibus cõcessionibus prechis /
et alienacionibus rer eccl'iarum exigitur / non
fuit hitus in eadẽ / ordinatoem et cõcessioẽ
ipam / pssertim cũ euidens necessitas / quare
fieri debeat / uel vtilitas nõ subesset / de fratrum
nror cõsilio decreuimus nõ valere / dictas deci-
mas eccl'ie ipi / tanqm ptinentes ad eam / sen-
tencialiter adiudicare curantes / Gregorius
De consuluissem / Lex9 ĩ cõcilio gñali lugdun
phibemus edicto / vniuersos et singulos prelatos
eccl'iarum sibi cõmissarum / bona immobilia / seu iura
ipar laicis submittere subiacere / seu suppone /
absq; capli sui cõsensu / et aplice sedis licen-
cia spali / Nõ concedendo bona ipa / uel iura
ĩ emphiteosim / seu alias alienando in forma
et casibus a iure pmissis / sed consuetudo /
constituendo / uel recognoscendo / seu pfiten-
do / ab illis ea tanqm a superioribus se tene /
seu ab ipis eadẽ aduocando / prout ĩ quibusdam
ptibus volgariter dicitur / aduoher / uel ipos
prouisores / uel aduocatos eccl'iarum / seu bonor
ipar ppetuos / aut ad tempus nõ modicũ sta-
tuendo / Contractus aũt omes causa inuramen-
ti pene / uel alterius cuiuslibet firmitatis adie-
ccõne pallatos / quos de talibus alienacioni-
bus / sine hmõi licencia et consensu cõti-
gerit celebrari / ut quicquid ex eis secutum fuit /
decernimus adeo viribus omnino carere / ut nec ius
aliquod tribuat / nec pscribendi causa etiam pariat /
et nichilominus prelatos / qui secus fecerint / ipo facto
ab officio et administracione / Clericos causa q'
scientes / contra inhibicionem pdictam / aliqd ec

presumptum, id superiori denuntiare neglexerint, a per-
ceptione beneficiorum, que in ecclesia optinent, sit gra-
vata, triennio statuimus esse suspensos. Clerici
vero qui prelatos vel capitula ecclesiarum, seu alias
personas ecclesiasticas ad submissiones huiusmodi fa-
ciendas hactenus compulerunt, nisi per competentem
monitionem, remissa submissione, qua per vim
vel metum extorserant, ecclesias et bona ecclesiasti-
cis submissa talibus in sua libertate dimiserint:
Illi vero qui deinceps prelatos vel personas ecclesiasti-
cas ad talia facienda compulerint, cuiuscumque
sint conditionis aut status, excommunicationis sint sententia
innodati. Ceterum contrahentibus predicta, sine premissa
huiusmodi licentia et consensu, in pre[...]tionibus hac-
tenus initis, vel quos in futurum iniri contigerit,
seu occasione illorum laici ultra id, quod eis
in contractibus ipsorum, vel adhibita illis le-
ge permittitur, aliquid non usurpent. Qui vero
secus egerint, nisi legitime moniti, ab huiusmodi
usurpatione destiterint restituendo etiam que
taliter usurparunt, eo ipso sententiam excommunicationis in-
currant. Et nihilominus ad supponendum terras ipsorum,
si opus fuerit, ecclesiastico interdicto libere procedatur.

De rerum permutatione. Bonifacius octavus

Licet in tua diocesi aliqui auctoritate apostolica
beneficia proxime vacatura expectent, il-
los tamen qui secundum formam iuris, sua beneficia
in eadem diocesi ad tuam collationem spectantia per-
mutare volentes, libere ac sine fraude in
manibus tuis propterea resignarunt, nolumus occasione
premissa, quominus presentes in hac parte recipi-
antur facienda permutatione beneficiorum huiusmodi,
que alias nunc resignassent, vel alias impe-
diri. De testamentis et ultimis voluntatibus

[S]i pater filium et filiam impu[beres]. [B]onifacius VIII.
[Si pater filium et filiam impu]beres et uxorem, filia in ea etate, filium vero in
ceteris bonis suis universales heredes instituit,
et uxori aliqua in suo testamento legavit, adi-
ciens ut si decederet filia sine liberis, eius
filio, et si ipse absque obiret liberis, filius prefa-
te filie mortuo, Christi pauperes instituendo
heredes, si utrumque mori contingeret sine liberis,
filio testatore mortuo, ac deinde filio
subsequenter et filia, superstite matre, defunctis

ante ipsa pubertatis absque reductione libelli / a
iure sive pro iure nature debite faciendo /
ipsius pauperibus bona omnia deferentur / premisse
nature substitutionem facte de filio ad filiam / et con-
et de illis ad pauperes directe debet intelligi
pupillares / Sed in institutionibus sic semper sit in-
terpretatio facienda / Immo sicut in casu proposi-
tam verbis et personis conveniat institutis / ut
substitutio directa intelligatur / potius quam obli-
qua / quamquam directa intercedit ad fideicommis-
sum ex ea trahatur ¶ Licet autem filius / testamento
suo interim iure vel portione debita privari
non possit / potest in de testamento quod filio impu-
beri facit potest / sed testamentum huiusmodi pupil-
laris patrui vel patrui potest potius est consequens

Religiosus executor ab aliquo in sua ¶ Idem
voluntate ultima deputatus / non potest cum velle
vel nolle non habeat huiusmodi suscipere officium /
vel exequi nisi a superiore suo petita super hoc
licentia et obtenta ¶ Tamen pluribus a testa-
tore simul executoribus deputatis / uno eorum
mortuo / vel in remotis agente / aut id exequi
forte nolente / ne voluntate testatoris impe-
diri vel nimium differri contingat / poterit alius
nisi testator aliud expresserit / officium exe-
cutionis iniuncte libere adimplere.

De sepulturis

Animarum periculis et statum. Dum facinus vin-
dalis / que frequenter ex hoc proveniunt / obvi-
are volentes / universis religiosis et secularibus
clericis / cuiuscumque status vel conditionis existant
in virtute sancte obedientie / ac interminatione ma-
ledictionis eterne districtissime prohibemus / ne ali-
quos ad vovendum iurandum / vel fide interpo-
sita / aut alias promittendum inducant / ut apud
eorum ecclesias sepulturam eligant / vel iam electam
ulterius non immutent ¶ Nos enim si secus actum
fuerit / electionem talem decernimus nullius penitus
existere firmitatis / Statuentes ut hii qui sic
elegerint / nec apud sic electas nullatenus
sepeliri / nec alibi / nisi conditione voti / iuramenti
aut promissi huiusmodi a se facti / mutatam habeant
veniendi / possint eligere sepulturam / Sed contra-
dictione quacumque cessante / sepeliantur omnino apud
illas ecclesias / apud quas sepeliendi de-

uice fuisset / si alias sepultura non electa for-
sitan decessisset ¶ Si vero ipsi religiosi / ut clericos /
predictos in suis ecclesiis uel cimiteriis / presum-
pserint sepelire / ad restitucionem tam corporum / si
petantur / quam eciam que occasione illorum / sepul-
ture peruenerint / quolibet ad eosdem infra decem
dies / integraliter faciendam / ipsos obligatos /
esse censemus / Ecclesia nisi fecerint ecclesie ipse /
apud quos sepulti fuerint / ipso facto et cimiteria
earundem / extunc eo ipso sint / et tamdiu maneant
ecclesiastico supposita interdicto / donec ab eis satis
fiat restitucio plenaria omnium predictorum Idem
Cum quis / cuius maiores sunt ab antiquo / in
aliqua ecclesia sepulti / ea omissa eligit
alibi sepulturam / canonica porcio omisse non
debetur ecclesie / Sed illi dumtaxat / in qua ille of-
ficia consueuit audire diuina / et ecclesiastica recipe-
re sacramenta ¶ Eis autem ab eo / qui duo habet
domicilia / sic collocatus equaliter in utroque /
in loco tercio eligit sepulturam / domiciliorum
ecclesie debetur inter se diuidende canonica por-
cionem ¶ Si quis vero antiqua omissa / nouam
eciam in loco minus religioso eligit sepulturam /
electionem huiusmodi / licet mira super hoc videantur
esse diuersa / nequaquam volumus impugnari Idem
7 b qui habens domicilium / in ciuitate uel castro /
quandoque ad villam ruralem se transfert / recre-
acionis causa / uel ut ruralia exerceat in eadem / si
non electa sepultura decedat ibidem / non in ecclesia
dicte ville / sed in sua parochiali / uel in ea
pocius / in qua maiorum ipsius ab antiquo se-
pultura extitit / sepeliri debebit / dummodo absque
periculo ad ipsam valeat deportari ¶ Mulier
autem que plures viros habuit successiue / si sepul-
turam non eligat / cum viro ultimo / cuius domi-
cilium et honorem retinet tumulanda Idem
Licet pater impuberes filios qui nequeunt ante-
quam ad annos pubertatis perueniant eligere
sepulturam possit / si consuetudo terre id habet /
quo voluerit sepelire / hoc tamen non potest ubi con-
suetudo huiusmodi non habetur / sed sunt cum suis ma-
ioribus / uel in parochiali ecclesia tumulandi /
¶ Clericus aut filius familias / absque patris

assensu sibi possit libere eligere sepulturam / pro
anima tamen sua / praeter ipsius assensum nisi peculium ca-
strense aut quasi castrense habeat aliquid iudica-
Religiosi si a propriis monasteriis re. non pre. Dem
adeo forsitan sunt remoti / quod ad ea commo-
rientes commode portari non possint / nequeunt cum
velle vel nolle non habeant sibi eligere sepulturam
Ex sunt apud sua monasteria tumulandi De decimis
Religiosis viris fratribus minoribus et praedicatoribus
districtione vere mandamus districtius inhibentes /
ne talia / que audientes a decimarum seu alia-
rum rerum ecclesiis debitarum / solutione retrahant /
vel alias animas corrumpant audientium / in ser-
monibus suis / vel alibi proponere decetero prae-
sumant / Immo verbo et opere informent eos / ut ad
solutionem praedictorum prompte voluntatis animo sint
Statuto praedecessoris declaratione intenti Allexander iiij
ramque / quod indultum illud apostolicum quod ple-
risque conceditur / ut novalium decimas / percipere pos-
sint pape valeat / qua veteres eos contin-
gunt / ad illas novalium decimas quas tempore
illo quo impetratum vel obtentum exstitit / hoc
indultum alii possidebant cum de hoc ipso mentio
nulla fiat / nullatenus se extendit / nec ad illas
etiam nisi in hiis tantum locis ubi veteres iure / quando
dictum indultum impetratum fuit / ipsi impetr-
antes habebant / et pro ea solum portione / qua ipsi
tempore impetrationis huiusmodi percipiebant anti-
quas / Statuimus praeterea / quod si indultum obten-
tum / ab hiis qui tempore impetrationis / totaliter ve-
teres percipiebant decimas / ultra medietatem de-
cimarum novalium / nullatenus extendatur / quod non
est verisimile / si tunc de plena et integra perceptione
veterum fuisset expressum / quod apostolica sedes plu-
res similiter novalium decimas in tam gravem pro-
chialium ecclesiarum dispendium indulsisset / quod quo-
rum talis indulti sive impetrati / iam sive im-
petrandi deinceps / non possit in novalibus que
a modo fient vendicare / et acquirere vel percipi
plusquam medietas novalium ipsorum decimarum /
etiam si amplius in veteribus habebant / Cum non sit
decens apostolicam / sed pius potius et benignum /
si super decimis futurorum novalium / iam pro-
chialium ecclesiarum gravamine / quod ex districtione

indulti huiusmodi posset accidere / tali obviat.
¶ Religiosos tamen cistercien / et cartusien ordinum
statuto / et declaratione huiusmodi / quatenus ad hos duos
articulos / videlicet de medietate decimarum no-
valium / comprehendi nolumus vel constringi ¶ Ubi
autem per huiusmodi concessiones decimarum prochi-
ales ecclesias adeo gravari contingit / quod earum
rectores de ipsarum redditibus / congrue sustentari /
et commode iura episcopalia exhibere non possunt / provide-
atur per locorum ordinarios / et ordinetur taliter / quod
eisdem rectoribus / de illarum tamen relinquatur proven-
tibus / quod deinde competentem sustentationem / et
episcopalia iura / solvere valeant / aliaque honera sup-
portare ¶ Verum quamvis forte a religiosis ex-
emptis / et aliis fiant infeudationes / de decimis /
decimis a laycis / et quod laici / quod illas ab ipsis
religiosis in feudum teneant recognoscant / non
tamen licet religiosis eisdem / per talem infeudationem /
vel recognitionem / sic de facto presumpta / huiusmodi
decimas / de manibus laycorum ipsorum acquirere /
vel recipere absque diocesanorum episcoporum assensu /
¶ Illas autem decimas intelligimus posse talem / a
religiosis de manibus laycorum recipi / vel acqui-
ri que ante lateranense concilium ipsis laicis in
feudum perpetuo fuerunt concesse ¶ Diocesani vero
prochialium ecclesiarum / rectoribus / ad requisitionem
rectorum eorundem / de ipsis religiosis / sic decimas quas
habere / vel eos habere contingeret / que quondam alias
habere / nisi de rebus ex
ad ipsas spectaverint ecclesias / nisi de rebus ex
emptis agatur / exhibeant iustitie complementum /
¶ Item quod religiosi / tam exempti / quam non exem-
pti / de terris et possessionibus acquisitis hactenus /
et a modo acquirendis / decimas integre sol-
vant illis ecclesiis / quibus eedem possessiones et
terre prius fuerant decimales / nisi per hoc speciali
iure / vel privilegio sint muniti / Nec preterea quod
forte in aliquibus prochiis / omnes maiores de-
cimas / seu partem illarum acquirunt / de manibus
laycorum prius per eadem / ut scilicet porrecte / si de no-
vo permodum fiant novalia / in eisdem petere / vel per-
cipere novalium decimas eorundem / nisi alia ratio-
nabilis / per quam hoc facere valeant causa subsistat
de regularibus et transeuntibus ad religionem
Innocentius iiii

Is qui in novitium ante annum quartumdecimum ut monasterii
clausuram ingreditur, nisi eo completo professionem faciat
in sequenti vel habitum religionis suscipiat,
qui dari professionibus consuevit, seu professionem a se
prius factam ratam expresse habeat, libere potest infra
ipsum sequentem annum ad saeculum remeare. Quod si
per totum annum sequentem in monasterio permanserit, ubi
professorum et noviciorum sunt habitus indistincti, pro-
fessionem per hoc fecisse vel si quam prius fecerat
ratam habuisse videtur, nisi tanta indistinctio ha-
bitus habeatur quod et professi et novicii ac
etiam alii communem vitam cum eis ducentes simili
penitus habitu induantur. Qui vero post quartumde-
cimum annum habitum religionis assumpserit, si per
annum illum gestaverit, expresse religionem assumpta
praesumitur vocari esse professus, ubi professi a no-
viciis dissimilitudine habitus minime distinguuntur,
etiam si alii degentes cum eis similibus vestibus
utantur. Qui enim iam hic ad discretionis an-
nos pervenit, quid agat agnoscit, ac ideo su-
sceptum discretionis tempore ordinem, praeterquam anni
anni probationis spatio, intelligitur firmiter appro-
basse. Secus autem in illo qui ante discretionis
annos habitum induit regularem, cum eorum quae
tunc agit plenum non habeat intellectum. Distin-
ctos quoque seu dissimiles intelligimus esse ha-
bitus, sive noviciis sive professis dissimiles
vestes dentur, sive benedicantur cum professis
concedimus, sive etiam aliquid aliud fiat per quod
noviciorum a professorum habitu discernatur. II. Idem.

Non solum in filiis, c fratribus praedicatoribus et minoribus
caelum animarum ante eos lucrari deo sollicitudo
suscipiat, quia tamen deus et expedit et convenit
puritatem non desit iudicandi rationis, ne unde
spiritualis profectus quaeritur, salutis dispendium sub-
sequatur, vobis de fratrum vestrorum consilio in vir-
tute sanctae obedientiae et sub poena excommunicationis auctoritate
praesentium districtius inhibemus, ne ante anni proba-
tionis elapsum, qui est maxime in subsidium fra-
gilitatis humanae regulariter institutus, quemquam
ad professionem vestri ordinis seu renuntiationem
saeculo faciendam recipere, nec constitutum infra
huiusmodi annum aliquatenus impedire quominus
infra ipsum ad aliam religionem quam maluerit

transeat / uel nisi maior tn xiiii / anno expresse
professus sit tacite uel expresse / aut euidenter /
constet illum vitam voluisse mutare. Quod
tn non permittit / nisi clara probatione / uel com
petentibus indiciis ondatur / ordo ad sciendum rede
at / sicut de sua voluntate processit p̄suatio /
Quod si forte contra hanc nram prohibitionem
quisquam recipere presumpserit / decernimus cum qui ta
receptus fuit inhabilem / vero esse ordinem al
ligatum / vobisque a receptione quorumlibet / ad
professionem eiusdem ordinis / fore ipso facto suspe
nsos / et insuper pena subiaciendo / que fratribus
ipsius ordinis / pro culpis infligi grauioribus
Constitucionem nouo: Consueuit omnia ordines
recitauimus / que prohibet conuersorum professionem
recipi an anni probationis elapsum / pie memo
rie allexandri pp quartus predecessor nr / ad fratrum
predicatorum et minorum ordines dumtaxat decla
rauit extendi / unde nos pari similitudine ra
tionis inducti / declarationem eandem ad aliorum men
dicantium ordines prorogamus. Cum aliis aute
religionibus / professio expresse / uel tacite fieri
possit licite / infra annum probationis expresse emissa / tacita
post licite / infra annum religioni pa
seculari habitu non mutato illi religioni pa
se obligat / qua profitere est professus / tacite
non facta infra probationis annum / per susceptionem
habitus / qui profitentibus tn datur / non illi spe
cialiter habitus est susceptus / sed generaliter religioni
cuius habitum est susceptus / sed generaliter religioni
alicui recipienti obligat / si etate apte sit /
si sacerdos et voluntarius ac sponte profitetur. De
beneficio illius / qui religionem professus eps
ingreditur / non est infra probationis anni
alicui conferendum / nisi ad id ipsius accedat
assensus / aut constet quod vitam voluit abso
lute mutare / uel professionem expressam fecerit /
seu sacrum habitum receperit professorum / sed interim
eius beneficio per aliud deseruire debebit / assi
gnata sibi congrua de ipsius prouentibus por
tione. Qui post votum a se decreta sustione dem
religionis intrando emissum / religionis aliam
artiorem ingreditur / et profitetur in pa
rte voto non obstante priori / tam tanquam sim
plici quam solempni / non fuit derogatum / re
manere licite in eadem pro voto tn non completo /
erit eidem penitentia imponenda. Idem

[Q]uia ad solum abbatem pertineat creatio monachorum eo defuncto nequibit novus monachus a conventu creari; aliter potius si eorum creatio spectat insimul ad utrumque.

De voto et voti redemptione

[Q]uod votum [B]onifacius viii episcopo Biturensi. debeat dici solemne, ut ad dirimendum matrimonium efficax, nos consulere voluisti. Nos igitur attendentes, quod voti solemnitas ex sola constitutione ecclesie est inventa; matrimonii vero vinculum ab ipso ecclesie capite, rerum omnium conditore, ipsum in paradiso et in statu innocencie instituente, unitatem et indissolubilitatem acceperit; presenti declaramus oraculo sanctionis, illud solum votum debere dici solemne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri ordinis, aut per professionem expressam vel tacitam, factam alicui de religionibus per sedem apostolicam approbatis. Reliqua vero vota, et si quandoque matrimonium impediant contrahendum, et quanto manifestius sunt emissa, tanto propter plurium scandalum et exemplum fiunt in prima transgressione gravius debeatur; non tamen rescindunt post matrimonia contracta.

De statu regularium

[P]ericuloso et detestabili quarundam monialium statui, que honestatis laxatis habenis, et monachali modestia, sexusque verecundia impudenter abiectis, extra sua monasteria nonnunquam per habitacula secularium personarum discurrunt, et frequenter infra eadem monasteria personas suspectas admittunt, in illius cui suam integritatem voluntate spontanea devoverunt, gravem offensam, religionis opprobrium et scandalum plurimorum, providere salubriter cupientes presenti constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura sancimus, universas et singulas moniales, presentes atque futuras, cuiuscunque sint religionis vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cetero permanere clausura; ita quod nulli earum religionem tacite vel expresse professe sit vel esse valeat quacunque ratione vel causa, nisi forte tanto vel tali morbo evidenter earum aliquam laborare constaret, quod non posset cum aliis absque gravi periculo

seu scandalo commoveri, monasteria ipsa deinceps
egrediendi facultate; nulli aliquatenus inhone-
ste persone, nec etiam honeste, nisi rationabilis
et manifesta causa existat, ac de illius ad quem
pertinuerit, speciali licentia ingressus vel accessus
pateat ad easdem, ut sic a publicis et mundanis
conspectibus separate omnino servire deo valeant
liberius, et lasciviendi opportunitate sublata
eidem corda sua et corpora in omni sanctimonia di-
ligentius custodire. Sane ut hoc salutare
statutum commodius valeat observari, districtius
inhibemus ne in monasteriis ordinum non mendicanti-
um aliquae recipiantur de cetero in sorores, nisi
quot poterunt de ipsorum monasteriorum bonis sine
proventibus absque penuria sustentari. Si secus
actum fuerit, irritum decernentes. Cum autem abba-
tissa vel priorissa cuiusque monasterii pro feudo quod
monasterium ipsum tenet ab aliquo principe
seu domino temporali, sibi debebit homagium vel
fidelitatis sacramentum prestare, nisi quod per pro-
curatorem illud prestet possit efficere, apud
eum de monasterio cum honesta et decenti socie-
tate exire poterit; eo casu licentia homagio
facto, quam primum commode poterit, seu fidelitatis
prestito sacramento, ad ipsum monasterium sine vestigio
reversura, sic quod in fraude residentie seu
more claustralis nichil fiat omnino. Porro
ne moniales causam vel occasionem habeant
evagandi, principes seculares ac dominos do-
minos temporales rogamus, requirimus, et obsecramus
per viscera misericordie Iesu Christi, eisdem in remissionem peccatorum,
et nichilominus suadentes quod abbatissas priorissas et
priorissas ac moniales quascumque monasteriorum suorum
curam, administrationem, officia vel gerentes, quibus-
cumque nominibus censeantur, per procuratores in suis
criminalibus seu civilibus litigare permittant, ne
pro constituendis procuratoribus, qui accurati in
aliquibus partibus minime possunt, seu aliis huiusmodi
casibus oporteat evagari. Si vero comites pre-
sumpserint exhortationem huiusmodi rationabilem atque
sanctam observare nolentes, cum sit iniquum quod
mulieres presertim religiose per seipsas litigare
cogantur, a via deviet honestatis et periculum
animarum inducat, ad hoc per suos ordinarios cele-

siasticam censura ecclesiastica compellant. Episcopi
autem et prelatis superioribus et inferioribus quibus-
cumque iniungimus quod et ipsi causas seu nego-
cia que personas moniales habent agere cora-
m ipsis aut in curiis eorum sive sint homa-
gia fidelitatis sacramenta lites vel quevis
aliud ipsa per procuratores earum fieri faciant et
tractari. Et quoniam parum esset condere iura nisi
essent qui ea execucioni debite demandarent
patriarchis primatibus archiepiscopis et episcopis uni-
versis districte in virtute sancte obediencie sub obte-
statione divini iudicii et interminacione maledictionis
eterne precipiendo mandamus quatinus eorum quilibet
in civitate et diocesi propria in monasteriis monialium
sibi ordinario iure subiectis sua in hiis vero que
ad romanam immediate spectant ecclesiam sedis apostolice
auctoritate. Abbates vero etiam et alii tam exempti
quam non exempti prelati monasteriorum ecclesiarum et or-
dinum quorumcumque in monasteriis huiusmodi sibi subie-
ctis de clausura conveniente ubi non est ipsorum mona-
steriorum expensis et fidelium elemosinis quas ad hoc
procurent diligencius facienda et de ipsis mo-
nialibus includendis quam primum commode po-
terint providere curent si divinam ac nostram indigna-
cionem voluerint atrimoniam evitare. Contra-
dictores atque rebelles per censuram ecclesiasticam ap-
pellacione postposita compescendo invocato
ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secula-
ris. Per hoc autem in monasteriis exemptis ordinariis
locorum quoad alia nullam sibi credimus iuris-
dicionem vel potestatem aliquatenus attributam. De re-
ligiosis domibus

Religionum diversitatem nimiam ne confusionem
induceret generale concilium consulta
prohibicione vitavit. Sed quia non solum impor-
tuna petencium inhiacio illarum postmodum multi-
plicacionem extorsit verum etiam aliquorum presumptuo-
sa temeritas diversorum ordinum precipue men-
dicancium quorum nondum approbacionis meruere
principium effrenatam quasi multitudinem adin-
venit repetita constitucione districtius inhiben-
tes ne aliquis de cetero novum ordinem aut re-
ligionem inveniat vel habitum nove religionis
assumat. Cunctas affatim religiones et

ordines mendicantes adinventos qui nullam
confirmationem sedis apostolice meruerunt perpetue
inhibitioni subicimus et quatenus processerant re-
vocamus. Confirmatos autem per sedem eandem
post idem tamen concilium institutos quibus ad congru-
am sustentationem redditus aut possessiones
habere professio sive regula vel constitutiones que-
libet interdicunt. Sed per questum publicum tribuere
victum solet incerta mendicitas, modo decernimus
subsistere infrascripto, ut videlicet professoribus
eorundem ordinum ita liceat in illis remanere
si velint quod nullum deinceps ad eorum profes-
sionem admittant nec de novo domum vel ali-
quem locum acquirant nec domos seu loca que
habent alienare valeant sine sedis eiusdem licen-
cia speciali. Nos enim ea dispensationi sedis apostolice
reservamus in terre sancte subsidium vel pauperum
vel alios pios usus per locorum ordinarios vel
eos quibus sedes ipsa commiserit convertenda. Si
vero secus presumptum fuerit nec personarum receptio nec
domorum vel locorum acquisitio aut ipsorum et aliorum
quoque bonorum alienatio valeat et nichilominus
contraria facientes sententiam excommunicationis incurrant. Per-
sonis quoque ipsorum ordinum omnino interdicimus quo ad
extraneos predicationis et audiende confessionis
officium aut etiam sepulturam. Sane ad predica-
torum et minorum ordines, quos evidens ex eis uti-
litas ecclesie universali proveniens perhibet approba-
tos presentem non patimur constitutionem extendi. Ce-
terum carmelitarum et heremitarum sancti augustini
ordines quorum institutio dictum concilium generale
precessit in solido statu volumus permanere. Ad hec
personis ordinum ad quos constitutio presens extenditur
transeundi ad reliquos ordines approbatos li-
centiam concedimus generalem ita quod nullus ordo
ad alium vel conventus ad conventum se ac loca
sua totaliter transferat sedis eiusdem super hoc
permissione specialiter non obtenta. De capellis mo-
p Presbiteri qui ad curam nachorum Bonifacius viii
presbiteri per monachos in eorum ecclesiis presentantur episcopis
et instituuntur ab ipsis cum debeant esse perpetui, con-
suetudine vel statuto quocumque contrario non obstan-
te ab eisdem nequeunt ecclesiis nisi per episcopos ex causa
rationabili amoveri. De iure patronatus
Bonifacius viii

Si laycus ius patronatus ecclesie sibi competens
eidem uel alteri ecclesie seu loco religioso duxerit
conferendum huiusmodi collatio que nimis absque assensu
episcopi facta fuerit efficax est censenda per prefata tamen
collationem iuri episcopi qui eidem assensum non prebuit
nolumus in aliquo derogari. Unde licet pa-
tronus laycus ad presentandum tempus habeat qua-
drimestre duntaxat in ecclesia uel monasterium
cui facta est a layco iuris collatio prorogatur tempus
semestre habet et omnino quantum ad presentationem pertinet
non ut patronus laycus sed ut patronus clericus censeatur
reputari. De censibus procurationibus et exactionibus

Romana ecclesia et cetera. Statuimus. Innocentius IIII.
ut quilibet archiepiscopus suam volens visitare
provinciam prius ecclesie sue capitulum atque civita-
tem et dyocesim propriam plene visitare procuret.
Nec sit solum erga maiorum sed etiam minorum eccle-
siarum nec etiam clericos tantum sed etiam personarum visi-
tationem intentus et si commode uel absque difficul-
tate attendere ad unamquamque non potest de plu-
ribus locis ad unum convenire clericos et laycos
studeat convocare ne in illis visitationibus supponat.
Deinde liceat ei per totam provinciam uel eius partem
visitationis officium exercere et intrare suffraga-
neos suos et eorum subditos cathedralium et
aliarum ecclesiarum capitula monasteria ecclesias et alia
religiosa et pia loca clericos et personas libere vi-
sitando ac procurationes a locis tamen recipere vi-
sitatis. Ex quo tamen aliquam de ipsis dyocesibus
visitare ceperit incipiat per eam sive totam sive par-
tem visitaverit redeat post visitationem ad illam
prosequendam et reliquam ipsius provincie dyocesim
in toto uel in parte quam visitare sciverit poterit
et sua demum fuerit visitata. Quod si forte
eadem dyocesis uel aliqua ibi ecclesia plus aliis
indigeat visitari tunc aliarum visitatione intermissa
redeat ad eandem. Si a loci dyocesano
requisitus extiterit uel de omnium aut maioris partis
episcoporum eiusdem provincie processerit consilio et asse-
nsu ad id se pronos exhibeat ne circa profectus
aliquatenus negligatur. Si vero maliciose
in huiusmodi difficultate aliquam exhibuerit archiepiscopi
licentiam si hoc a sede apostolica postulet consi-
derem prosequim aut semel omnes provincie sue

dioc. visitandi licitum sit ei procedere, prius tamen
suffraganeorum suorum requisito consilio et ipsis
diffinitione super hoc habita coram eis, quam in
scriptis redigi volumus, ut possint aliis esse no-
ta, visitationem per eandem reiterare provinciam, mi-
modo superius enotatum, causam si non invenerit
in hoc suffraganeorum ipsorum assensus, illam
semper providentiam adhibendo ut in posteriori-
bus visitationibus illas ecclesias, conventus, clericos
et personas prius visitet qui non fuerant ab eo
in prioribus visitati, nisi magis sit aliis
visitationis officium oportunum. Sane igitur
impensurus officium, proposito verbo dei, querat de
vita et conversatione ministrantium in ecclesiis, et
locis aliis divino cultui deputatis, ac aliis
que ad officium ipsum spectant, absque coactione
et exactione qualibet iuramenti, ad ipsorum emen-
dationem per salubria monita, nunc lenia, nunc a-
spera, iuxta sibi a deo datam prudentiam diligenter
intendens. Quod si de aliquibus orta fuerit
infamia, contra eos ordinariis ipsorum, ut super
hiis solemniter inquirant, demandet si viderit
expedire. Notoria vero crimina, que examinatione
non egeant, cum super hiis minime notari possit
ordinariorum negligencia, contra eos libere corri-
gant, penam pro illis debitam infligendo.
Procurationes vero recipiat secundum quod est in
canonibus constitutum, nullam tamen pecuniam ipse
vel aliquis de sua familia, occasione alicuius
officii aut consuetudinis seu quolibet alio
casu nomine, sed in victualibus expensas tantum
recipiat moderatas. ¶ Caveat insuper ne ipse
vel quisquam suorum aliquod munus, quodcumque
sit et qualecumque offeratur, presumat recipere, ut
non solum que sua sunt videatur querere, sed que
Ihesu Christi. Quod si fuerit contra presumptum, re-
cipiens maledictionem, a qua nunquam nisi du-
plum restituat liberetur. Volumus enim fraudem
qualibet penitus evitari. ¶ Hanc autem visitan-
di formam ab universis etiam episcopis, aliisque pre-
latis ordinariis iure suos subiectos visitan-
tibus plene observari precipimus, salvis super hoc
rationabilibus et approbatis religiosorum con-

suetudinibus, et regularibus institutis. Grego-
rius decimus in generali concilio lugdunensi.
Exigit perversorum audacia, ut non simus sola deli-
ctorum prohibitione contenti, sed penam etiam delin-
quentibus imponamus. Constitutionem itaque felicis re-
cordationis Innocentii pape quarti, predecessoris
nostri editam, super non recipiendis in pecunia pro-
curationibus, ac super receptione munerum visitan-
tibus eorumque familiis interdicta, quam multorum
fertur temeritas preterire, volentes inviolabiliter ob-
servari, eam decrevimus pene adiectione muniendam,
statuentes ut universi et singuli, qui ob procurationem
sibi ratione visitationis debitam, exigere pecuniam,
vel etiam a volente recipere, aut alias constitutionem
ipsam recipiendo munera sine visitationis of-
ficio non impenso, procurationem in victualibus, aut
aliquid aliud procurationis occasione violare
presumpserint, duplum eius quod receperint ecclesie
a qua id receptum fuerit infra mensem reddere te-
neantur. Alioquin ex tunc patriarche, archiepiscopi, episcopi
duplum ipsum ultra predictum tempus restituere dif-
ferentes, ingressum sibi noverint ecclesie interdictum. Inferiores vero
ab officio et beneficio noverint se suspensos,
quousque de duplo huiusmodi gravatis ecclesiis,
plenariam satisfactionem impendant, nulla eis
in hoc donantium remissione liberalitate, seu
gratia valitura. Bonifacius VIII.
Felicis recordationis Gregorius papa decimus,
predecessor noster, prohibuit in concilio lugdunensi,
ne aliqui ob procurationem sibi ratione visitationis
debitam exigere pecuniam presumerent, vel etiam
recipere a volente. Verum quia rerum experientia
nos instruxit, ex hoc tam personis visitan-
tibus, quam locis et ecclesiis visitatis, multa inco-
modorum dispendia provenire, concedimus, ut
patriarche, archiepiscopi, episcopi et alii quibus ex officio
competit visitare, a volentibus ecclesiarum et locorum
visitatorum rectoribus, seu personis pecuniam licite
recipere valeant, pro sumptibus moderatis facien-
dis in victualibus, diebus quibus visitationis
officium personaliter exercebunt. Adicientes quod
non liceat visitanti, nisi unam procurationem recipere
una die, sive unum locum solum visitaverit, sive
plura, etiam si locus quilibet visitatus ab illo

sufficere ad procuracionem integram persolvendam.
Cum eis sufficere debeat, ut temporalia metant a
locis personaliter visitatis per diebus quibus
eis spiritualia ministrant ¶ Certa vero in eius se
predecessoris constitucione contenta in suo volumus
Quamquam pedagiorum (robore perdurare Ide
exactiones, tam iure canonico quam civili re
gulariter multis sint dampnate, tanto tamen distric
cius ne ab ecclesiis et personis ecclesiasticis talia exi
gantur prohiberi oportet, quanto id faciat ma
ior unde transgressionis reatus merito et offe
sa evidencius comprobatur ¶ Cum igitur ecclesie ecclesiastice
que persone ac res ipsarum non solum iure humano
quinymo et divino a secularium personarum exactio
nibus sint immunes, constitucionem felicis recordacionis
Allexandri quarti predecessoris nostri qui statuit eccle
sias et personas ecclesiasticas ad pedagia et
guidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum
vel solvendum talia pro rebus suis propriis quas
non causa negociandi deferunt vel deferri faciunt
seu transmittunt volentes ipsorum multorum inso
lenciam et abyssum pene adminiculo adiunctae
¶ addicione districtionis inhibendo, contraria con
suetudine quantumcumque que dicenda est corruptela
verius non obstante, ut nec collegium nec uni
versitas nec aliqua eciam singularis persona, cuius
cumque sit dignitatis, condicionis aut status, a
personis ecclesiasticis aut personis pro personis ipsis, a
rebus predictis talia exigat, vel extorqueat
per se vel per alium suo nomine vel eciam alieno
aut eas huiusmodi persolvenda compellat ¶ Quod
si contrafecerit, si persone fuerint singulares ex
communicacionis, si autem collegium vel universitas civitatis
castri seu loci alterius, eo ipso civi
tas, castrum vel locus, interdicti sentencias ipso
facto incurrant, nec ab excommunicacione huiusmodi
absolucionem vel interdicti relaxacionem obtine
ant donec exacta plenarie restituerint, et
de transgressione satisfecerint competenter
Expectivo datam edicto archiepiscopum Idem
posse secundum tenorem constitucionis felicis re
cordacionis Innocencii pape quarti predecessoris nostri
super hoc edite sua propria visitare libere
licet non sit eius suffraganei negligencia

et iure visitationis eandem, ac paratas ab eo
recipere visitationis, consuetudine si qua forsan
ab ipsis suffraganeis vel ab aliis allegetur,
praemissis contraria non obstante. Possit etiam archiepiscopus
dum visitat confessiones subditorum suffraga-
neorum audire, ac absolvere confitentes, et ipsis pe-
nitentias iniungere salutares.

De consecratione ecclesiae vel altaris. Bonifacius VIII.

Si ecclesiam pollui
sanguinis aut seminis effusione contingat, ipsius
cimiterium, si contiguum sit eidem, censetur esse pollu-
tum, unde ante ipsius reconciliationem non debet in eo ali-
quis sepeliri. Secus si remotum fuerit ab eadem.
Non sic autem in casu converso sentimus, ut videli-
cet polluto cimiterio, quamvis ecclesiae contiguo,
debeat ecclesia reputari polluta, ne minus dignum
maius, aut accessorium principale ad se trahere
videatur. Non unum sed plura cimiteria esse noscuntur,
quae quamvis sibi contigua reperiantur, tamen in eo se in-
vicem non contingunt, ideoque violato eorum altero, alterum licet
demum ad aliud per portam intermediam habeatur
accessus, non propter hoc reputabitur violatum.

De reliquiis et veneratione sanctorum. Bonifacius VIII.

Gloriosus Deus in sanctis suis et in maiestate mi-
rabilis, cuius ineffabilis altitudo prudentiae,
nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehen-
sa, recti censura iudicii coelestia pie et terrena
disponit, licet electos eius ministros magnificet,
altis decoret honoribus, et coelestis efficiat beati-
tudinis possessores, illos tamen, ut dignus digna
rependat, potioribus attollit insignibus di-
gnitatum et primorum uberiori retributione prosequitur,
quos dignoscit et commendat ingen-
tior excellentia meritorum. Sic et alma mater ecclesia,
eius sacra vestigia prosequens, et exemplo ducta
laudabili, licet universos in regnis coelestibus
constitutos studiis honorare sollicitis, et praeconiis
efferre praeconiis non desistat, gloriosissimos tamen
christianae fidei principes, athletas Dei dilectos,
iustos seculi iudices, lumina vera mundi, videlicet
Christi redemptoris apostolos, numero duodeno con-
tentos, qui viventes in carne, praedictam ecclesiam
suo pretioso sanguine plantaverunt, ipsam erigendo
sublimiter, et disciplinis sanctissimis dirigendo, et
reverentissimos etiam patres nostros, viros clarissimos

quadriga evangelica dominum per quorum diligentissima
et fidelissima studia, eadem ecclesia sacra evangelia
illustravit. Egregios quoque ipsius doctores
ecclesie beatum Gregorium qui meritis inclitus sedem
apostolicam curam gessit, Augustinum et Ambrosium
venerandos antistites, ac Jeronimum sacerdocii pre-
ditum titulo, eximios confessores, summis attollere
vocibus laudibus personare propriis et specialibus
disposuit honoribus venerari. Horum quippe doc-
torum perlucida et salutaria documenta predictam
illustrarunt ecclesiam, decorarunt virtutibus et mori-
bus informarunt. Per ipsos preterea quasi luminosos
ardentesque lucernas super candelabrum in domo domini
positas, errorum tenebris profugatis, totius cor-
pus ecclesie tanquam sidus irradiat matutinum.
Eorum etiam fecunda facundia, celestis irrigui
gratia influente, scripturarum enigmata reserat,
solvit nodos, obscura dilucidat, dubiaque
declarat. Profundis quoque ac decoris illorum sermonibus
ampla ipsius ecclesie fabrica velut gemmis ver-
nantibus rutilat, et verborum elegancia singulari
gloriosius sublimata coruscat. Idcirco circumspecta
prudencia divine sedis, que actibus intenta sa-
lubribus et operibus exposita pietatis, libenter
et solerter exequitur que sunt dei, premissa solli-
cite, digneque considerans, et debita meditatione
perlustrans, ad divini nominis honorem et gloriam,
exaltacionem katholice fidei salutemque fidelium,
nimirum convenit, utique predictos apostolos, evan-
gelistas et confessores, condignis in universali ecclesia
honorificencie potioris impendiis attollendos, ut
ab ea tanto propensius honorari se senciant,
quanto ipsam preclaris excellencius illustrarunt.
Nos itaque piis ducti consiliis, dignumque stu-
diis exercitati, nonnullos predecessores nostros Ro-
manorum pontifices qui specialis devocionis pro-
sequentes affectum aliquorum festa sanctorum sub
duplici ordinarunt officio celebranda, imi-
tari sollicite intendentes, eorundem apostolorum, evan-
gelistarum et confessorum festivitates precipuas,
de fratrum nostrorum consilio et assensu sub officio
duplici per universas orbis ecclesias volumus, sta-
tuimus et precipimus annis singulis perpetuis fu-
turis temporibus solemniter celebrari. De immunitate

De immunitate ecclesiarum cimiteriorum et locorum in
religiosorum

ecclesiarum cimiteriorum et locorum religiosorum

Quia nonnulli rectores temporales Alexander iiij
dominium vel potestatem gerentes officiales secula-
ris libertatem et immunitatem ecclesiarum ledere ac
minuere temeritate dampnabili honoris et privilegii ecclesiastici
immemores moliuntur expedit quod per diligentiam et
auctoritatem sedis apostolice que curam habet ecclesiarum
omnium et tutelam contra talium ausus et conamina
oportunum remedium apponatur ut ecclesie ipse
in plenitudine iuris sui et libertatis integritate
quiescant ac detestabilis malignorum audacia
et insolentium nequissima temeritas compescatur
Sane intelleximus quod in regno Francie commu-
nium scabini seu consules et alii domini temporales
et illi qui iurisdictionem in ipsis communibus civita-
tibus castris et villis temporalem exercent vel aliqui
in illis commissam sibi exercentes iustitiam secularem mo-
lesti sunt nimium ecclesiis super pluribus et infesti et
nunc etiam intendunt et student ut illis collectas
tallias et alia quedam exigant ecclesie propter bona
que acquisiverunt serviant et persolvant vel extra
manum suam ponant quedam acquisita Volen-
tes itaque sicut omnibus prout expedit sollici-
te providere totque temerariis ausibus congruis
provisionibus obviare auctoritate apostolica prehabita cum
fratribus nostris diligenti deliberatione decernimus non
licere potestatibus communibus scabinis et aliis qui in
eis iurisdictionem temporalem obtinent vel iustitiam
secularem exercent tallias vel collectas seu ex-
actiones quascumque ecclesiis vel personis ecclesiasticis im-
ponere vel exigere ab eisdem pro domibus rebus
vel quibuscumque possessionibus ab eisdem ecclesiis
vel personis ecclesiasticis legitime hactenus acquisitis
vel imposterum acquirendis etiam si ipse ecclesie
vel persone vel res quedam sint infra illorum
districtum vel territorium constitute Nec etiam li-
ceat illis ipsas ecclesias vel personas ad distra-
hendum vel alienandum aut extra manum suam
ponendum acquisita iam vel deinceps acquirenda
aliquatenus cohartare Gregorius x in generali
Decet domum domini (concilio Lugdunensi
sanctitudo decet ut cuius in pace factus est
locus eius cultus sit cum debita veneratione

pacifica. Sit itaque ad ecclesias humilis et de-
votus ingressus, sit in eis quieta conversatio, Deo
grata, inspicientibus placida, que considerantes
non solum instruat, sed et reficiat. Convenientes
ibidem nomen illud, quod est super omne nomen, a quo
aliud sub celo non est datum hominibus in quo salvos
fieri credentes oporteat, nomen videlicet Jhesu Christi,
qui salvum faciat populum suum a peccatis eorum, ex-
hibitione reverencie specialis attollant, et quod
generaliter scribitur, ut in nomine Jhesu omne genu flec-
tatur, singuli singulariter in se ipsis implentes,
precipue dum aguntur missarum sacra misteria, glo-
riosum illud nomen quandocumque recolitur, flectant genua
cordis sui, quod vel capitis inclinatione testentur.
Attendantur in locis eisdem intenti pro ordine
sacra sollempnia, devotis orationibus insistatur.
Nullus in locis eisdem, in quibus cum pace et quie-
te vota convenit celebrari, sedicionem excitet,
clamorem moveat, impetum ve committat.
Cessent in illis universitatum et societatum qua-
rumlibet concilia, conciones et publica parlamen-
ta. Cessent vana et multo forcius feda et
prophana colloquia. Cessent confabulaciones
quelibet, sint postremo quecumque alia que divinum
possint turbare officium, aut oculos divine maie-
statis offendere, ab ipsis prorsus extranea, ne
ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi
detur occasio, aut deprehendantur peccata committi.
Cessent in ecclesiis vel earum cimiteriis ne-
gociaciones, et precipue nundinarum ac fori cuius-
cumque tumultus. Omnis in eis secularium iu-
diciorum strepitus conquiescat, nulla ibi causa
per laycos criminalis maxime agitetur, sint loca
ipsa a laycorum cognicionibus aliena. Ordi-
narii locorum hec faciant observari, suadenda
suadeant, interdicta [illegible] canonis auctoritate,
ad hoc alios etiam in ecclesiis ipsis magis assi-
duos et ad premissa ydoneos deputando. Et
nichilominus processus iudicum secularium, ac specialiter
prolate sententie in eisdem locis, omni careant roboris
firmitate. Qui vero premissas inhibiciones, [illegible]
[illegible] contempserit, preter ordinariorum
et deputandorum ab ipsis, divine ultionis et nostre
poterit acrimoniam formidare, donec

sint confessi reatum, a similibus firmato proposito
deliberaverint abstinere. [B]onifacius viij
[C]lericis laicos infestos opido tradit anti-
quitas, quod et presencium experimenta temporum
manifeste declarant, dum suis finibus non con-
tenti nituntur in vetitum, ad illicita frena rela-
xant, nec prudenter attendunt, quam sit eis in
clericos ecclesiasticas ve personas et bona interdicta
potestas, ecclesiarum prelatis, ecclesiis ecclesiasticisque personis
regularibus et secularibus imponunt onera gra-
via, ipsosque talliant, et eis collectas imponunt,
ab ipsis suorum proventuum vel bonorum dimidiam,
decimam seu vicesimam vel quamvis aliam por-
cionem aut quotam exigunt et extorquent, eosque
moliuntur multipliciter subicere servituti suaeque sub-
mittere dicioni, et quod dolentes referimus, nonnulli
ecclesiarum prelati, ecclesiasticeque persone trepidantes
ubi trepidandum non est, transitoriam pacem queren-
tes, plus timentes maiestatem temporalem offendere
quam eternam, talium abusibus non tam temerarie
quam improvide acquiescunt, sedis apostolice auctoritate
seu licencia non obtenta. Nos igitur talibus
iniquis actibus obviare volentes, de fratrum
nostrorum consilio auctoritate apostolica statuimus, quod quicumque
prelati, ecclesiasticeque persone, religiose vel secu-
lares, quorumcumque ordinum, condicionis seu sta-
tus, collectas vel tallias, decimam, vicesimam
seu centesimam suorum et ecclesiarum proventuum vel
bonorum laicis solverint vel promiserint, aut
quamvis aliam quantitatem, porcionem aut quotam
ipsorum proventuum vel bonorum estimacionis vel
valoris ipsorum sub adiutorii, mutui, subven-
cionis, subsidii vel doni nomine, seu quovis
alio titulo, modo vel quesito colore, absque auctoritate
sedis eiusdem, necnon imperatores, reges seu princi-
pes, duces, comites vel barones, potestates,
capitanei, officiales vel rectores, quocumque
nomine censeantur, civitatum, castrorum seu quorumcumque
locorum constitutorum ubilibet, et quivis alius cuius-
cumque preeminencie, condicionis et status, qui talia
imposuerint, exegerint vel receperint, aut
apud edes sacras deposita ecclesiarum vel eccle-
siasticarum personarum ubilibet arrestaverint

sasiuerint, seu occupari presumpserint, vel arre-
stari sasiri aut occupari mandauerint, aut occu-
pata sasita seu arrestata receperint, Necnon
omnes qui scienter in predictis dederint auxilium,
consilium vel fauorem, publice vel occulte, eo ipso
sententiam excommunicationis incurrant, Vniuersitates vero, que
in hiis culpabiles fuerint, ecclesiastico supponimus
interdicto. Prelatis et personis ecclesiasticis supradictis,
in virtute obediencie et sub deposicionis pena di-
stricte mandantes, ut talibus absque expressa
licencia dicte sedis, nullatenus acquiescant,
quouis pretextu, cuiuscumque oblacionis, promissionis
et concessionis, solutarum karitatiue, vel faciun-
darum, in antea, prouisionum huiusmodi constitucionis predic-
tis, seu preceptis, ad noticiam ipsorum peruenerit,
nichil soluant, nec supradicti seculares quic-
quam recipiant. Et si soluerint, vel predicti recepe-
rint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto.
A suspensionis autem et excommunicationis interdicti sententiis
nullus absolui valeat, preterquam in mortis ar-
ticulo, absque sedis apostolice auctoritate et licencia spe-
ciali. Cum nostre intencionis existat, tam horrendum [?]
secularium potestatum abusum, nullatenus sub dis-
simulacione transire. Non obstantibus quibuscumque te-
noribus, formis seu modis, aut verborum conceptionibus
concessionum, imperatoribus, regibus et aliis supradictis,
que contra premissa in nullo volumus alicui vel ali-
quibus suffragari. Idem

Quoniam ut intelleximus quorumdam iusticiariorum,
baiulorum iudicum vel secularium, ac temporalium
dominorum in quibusdam partibus, presumptuosa te-
meritas sic excreuit, ut tunc [?] cum [?] sine distri-
ctionibus, litteras apostolicas impetrantes, vel ad iu-
dices ordinarios ecclesiasticos recurrentes super
causis negociis seu questionibus, que de iure
vel antiqua consuetudine, ad forum ecclesiasticum pertinere
obtinentur [?], non possint in eis, per eosdem ordinarios
iudices, vel apostolicarum litterarum iusticie complementum,
quin potius super illis recurrere ad iudicium seculare,
vel aliter causa seu cognicione desistere compellunt,
Nos iusticiam nostram et ecclesie sponse nostre, nolen-
tes negligere, qui alias in sua iusticia confo-
uemus, statuimus, ne quis impetratores litterarum

ıncarū / uel alias ad foꝝ eccliastıcū recurrentes
sup causis / que ad ipm foꝝ de iure / uel de anti-
qua consuetudıne / ptine nosscunt / ad desistēd
uel ın foro seculari / de q̄ombus clericı litigā-
dum / p eorūd iudıciū ecclıasticoꝝ / seu impetrā-
cıū / aut litigancıū / seu volencıū litigare / ac
pꝑınquoꝝ ıpoꝝ / seu reꝝ illoꝝ / aut eccliaꝝ
suaꝝ / eciā capcıoem modis uel alıȝ / quibus-
cumq̄ compellat / seu compellı faciat / uel pro-
curet / nec p se alıos ımpedıat / quo mınꝰ
coram iudicibus ecclıastıcıs delegatis / seu ordına-
rıȝs / querelantes de causis que ut pmissū est
ad cognıcıoem ptınet eoꝝd / possınt libe
iusticıā obtıne / nec ad pdıcta facıenda / det
auxılıū / consılıū uel fauorem Si quis vero
contra pmıserit / excōıcacıonı se ipo facto nouit
subiacē / a qua nısı tā iudıcı / cuius cognıcıo
fuıt impedıta / uel iurisdıcıo usurpata / quā pti-
que turbata in pꝑsecucıone fuıt sui iuris / de
iniuria dampnıs expensis / et interesse pꝰus per
eūd integre fuıt satisfactū nullatenꝰ absol-
Os qui temporale domınıū obtinēt dem
netur / suis subdıtıs / ne platis aut clericis
seu psonıs ecclıastıcıs / quicquā vendat / aut emat
aliquıd ab eisd / neq̄ ıpıs bladū molat / co-
quat panē / aut alıa obsequıa exhibē psumat /
alıq̄n ınterdıcunt / cum talıa in derogacōem lib-
tatis ecclıastıce psumat / eo ıpo excōıs sentenc
dectıma subıacē Ne clıcı uel monachi nego-
cıȝs secularibus se inmisceant Omınacıoꝰ viri
Zaturıū felıcıs recordacıonıs honorij ppe
tercıj pdecessoris nrı / qd decanıs archıdıa-
conıs / ꝑpositis plebanıs / cantoribus et alijs
clericis hntibus psonatꝰ / audıre leges / et phi-
sicā ınterdıxıt / ad eos quı prochıales ecclıas
obtıne noscuntur / pie memorıe clementıs ppe
quarti / pdecessoris nri / vestigijs inherentes / decla-
ranıus / pntis constıtucıōıs oraculo / rectores eccliaꝝ
clericis non extendi / nisi eedē eccle / fuerint
plebanıe seu capellas hntes / in quibus institu-
antur clıcı ꝑpetui / nequeunt ab ıpıs absq̄ ca-
usa racıonabılı ammouerı Idem
Ꝺ pıculosa relıgıosis euagandı materia sub-
trahatur / distrıctıus ınhıbemus / ne de cetero

aliquis quomodolibet religionem tacite vel expresse
professus, in scolis vel alibi, teneat habitum
religionis sue dimittat, nec accedat ad que-
vis studia literarum, nisi a suo prelato, ac consilio
sui conventus, vel maioris partis eiusdem, sibi
eundi ad studium, licentia primitus sit concessa.
Si quis autem horum temerarius violator ex-
titerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. Docto-
res quoque sive magistri, qui religiosos habitu
suo dimisso, leges vel phisicam audientes
scienter docere, aut in scolis suis presumpserint
retinere, sint eo ipso sententia innodati. De-

Episcopus seu quivis alius prelatus vel clericus
iurisdictionem optinens temporalem, si homicidio
aut alio maleficio ab aliquibus in iurisdictione
sua commisso, bailivo suo, aut alii cuicumque
iniungat, ut sic hoc vitare negligens iustitie
debitum exequatur, irregularitatem sensere non debet,
quamvis ipse bailivus vel alius contra malefa-
ctores ad penam sanguinis processerit iustitia me-
diante. Item licet clericis causas sanguinis
agitare non liceat, causam tamen cum iurisdictionem obtinent
temporalem, debent et possunt, metu irregularitatis
cessante, aliis delegare. Sequitur liber quartus
de sponsalibus et matrimoniis

Cum ex sponsalibus puris et certis, etiamsi
consanguinitatis, frigiditatis,
affinitatis, religionis aut alia
quavis ratione sint nulla, dummodo non sint
nulla ex defectu consensus, oritur
efficax ad impediendum et dirimendum
sequentia sponsalia, vel matrimonia, non autem
ad precedentia dissolvenda, impedimentum iustitie
publice honestatis. Verum ille qui sponsalia
pure ac determinate cum aliqua muliere contraxit,
et postmodum ad secundam prioris consanguineam eius se
ex post sponsaliorum vigore quibus per publice
honestatis iustitiam ex secundis sponsalibus sibi astrictam
nunc dimittere ad matrimonium contrahendum,
ac prima remanet obligata. Ille vero qui spon-
salia cum aliqua muliere sub conditione contraxit,
si postmodum ante conditionis eventum cum aliqua po-
sterius consanguinea, per verba contraxit de presenti, tunc
secunda remanere debebit, cum ex sponsalibus conditio-
nalibus ante conditionem existentem, sicuti consen-

sunt non generalibus et incertis nulla publice honestatis
iusticia oriatur **De desponsacione impuberum**
In infantie autem ut cum facile octauo
anno maior septennio et alter minor sponsalia
contrahunt ipsi vel parentes pro eis nisi per cohabita-
cionem eorum mutuam seu alias verbo vel facto ita
liquido appareat eosdem in eadem voluntate
factos maiores septennio perdurare sponsalia
huiusmodi que ab inicio nulla erant per lapsum tempo-
ris minime convalescunt et ideo cum sint nulla
racione defectus consensus publice honestatis iusti-
ciam non inducunt ¶ Item quod si pubes et impuber
vel duo impuberes non proximi pubertati et in
quibus etatem malicia non supplebat per verba
contraxerint de presenti sponsalia erunt illa que
iuris interpretacione tantum fiunt sponsalia de futuro
licet verba consensum exprimencia de presenti ha-
beant et matrimonium contrahere intenderint contra-
hentes per adventum pubertatis in matrimonium non
transeunt de presenti nec matrimonium quod ut premis-
sum etate non tenuit prohibente per lapsum tem-
poris convalescit nisi per carnalem copulam
subsecutam vel aliquem modum alium contrahentes
eosdem cum eiusdem perseverancia voluntatis ad pu-
bertatis tempora pervenisse constiterit evidenter per
dictum in contractum qui valuit ut potuit non
sicut agebatur publice honestatis iusticia est
inducta ¶ Porro ex sponsalibus que parentes
pro filiis pubertatis pubertibus vel impuberi-
bus plerumque contrahunt ipsi filii si expresse
consenserint vel tacite ut si presentes fuerint
nec contradixerint obligantur et ex eis oritur
iusticia publice honestatis ¶ Et est idem si filii
tempore sponsaliorum absentes et eciam eadem sponsalia
ignorantes postquam scientes ratificaverint tacite vel
expresse ¶ Alias ex sponsalibus contractis a paren-
tibus pro filiis nec ipsi filii obligantur nec publice
honestatis iusticia inde insurgit **De cognacione**
Nec dum inter baptizatum **spirituali** cum facimus vinc-
tum et illum qui eum suscepit de baptismo et
suscipientis filios et uxorem cum susceptorem car-
naliter susceptam cognovit ab eodem immo eciam
inter suscipientem premissa baptizati et invicem
cognacionem spiritualem in baptismo contrahi. Unde
constat quod cognacio et contrahendum matrimonium

impedit et dirimit post contracta. Et eadem
que de suscipiente sunt dicta, sunt eadem de ba-
ptizante censenda. Ex confirmatione quoque,
seu frontis crismatione, spiritualis cognatio eisdem
modis contrahitur, matrimonia similiter impediens
contrahenda et dirimens post contracta. Idem.
Ex cathecismo, qui precedit baptismum, sacrorum
fundamentum et ianua reliquorum, cognatio
spiritualis contrahitur, per quam contrahendum matrimonium
impeditur, ut ex predecessoris nostri Clementis pape
tercii decretali colligitur evidenter. Dicendo quod talis
cognatio contrahendo matrimonio impedimentum
afferret, velle videtur quod afferat. Nam quia vix
sit, sine dubio consistit. Per illam tamen cognationem
matrimonium post contractum minime separatur. Idem.
Quamvis non plures, quam unus vir vel una
mulier, accedere debeant ad suscipiendum de ba-
ptismo infantem, iuxta sacrorum canonum instituta,
si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio inde
contrahitur, matrimonia contrahenda impediens,
et etiam post contracta dissolvens. Et de confir-
matione idem quoad hoc iudicium est
habendum. Ex ratione vero aliorum sacramentorum
cognatio spiritualis nequaquam oritur, que ma-
trimonium impediat et dissolvat. Sequitur liber
quintus de accusationibus. Bonifacius VIII.
Constitutus coram eo, qui contra te super
certis criminibus inquisitor fuerat depu-
tatus, eadem crimina fuisti confessus.
Frustra confessionem tuam, quoniam [illegible]
ris ex ea, prout iustitia suadebit, co-
[illegible] impugnare contendis, quod super eisdem
criminibus non fueras antea diffamatus, vel quod
per eundem inquisitorem capitula, super quibus
contra te volebat inquirere, tradita non fuerunt,
vel is cui contra te commissa fuerat. Idem.
Simpliciter inquisitione super certis criminibus
facienda, processeris te parte nec reclamante
aut quicquam super hoc excipiente, infamie
inquisitione obmissa, ad veritatem eorundem crimi-
num inquirendam, processum huiusmodi ex eo quod non fuit
de infamia primitus inquisitum, ultimus impugnare
nequibis. De hereticis. Gregorius X. in c.
Quoniam episcoporum numerus archiepiscopo et suffraganeis suis
minus ad degradationem clericorum a canonibus

constitutus, non potest de facili convenire, concedimus ut
sacerdotem vel alium clericum in sacris ordinibus
constitutum, cum pro questionibus fuerit secularis curie re
linquendus aut perpetuo immurandus, convocatis
abbatibus aliisque prelatis sue diocesis, de quibus
expedire videbitur, sine suis episcopis possit de
viacque hereticos crede (gradare) Excommunicamus ins
ter receptatores, defensores vel fautores
eorum, scientes presumpserint ecclesiastice tradere sepul
ture usque ad satisfactionem ydoneam excommunicationis
sententie se noverint subiacere, nec absolutionis
beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice
extumulent et proiciant huiusmodi corpora dampna
torum et locus ille perpetuo careat sepultura.
Inhibemus quoque, ne cuiquam laice persone li
ceat publice vel privatim de fide katholica
disputare, qui vero contrafecerit, excommunicationis laqueo
innodetur. Heretici quoque credentes, receptatores, de
fensores et fautores eorum, ipsorumque filii usque ad
secundam generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium
seu officium publicum admittantur, quod si secus actum
fuerit, decernimus irritum et inane. Ad hec quoscun
que viros ecclesiasticos, qui ad preces huiusmodi pe
stilencium personatus, dignitates, personatum et que
cumque alia ecclesiastica beneficia sunt adepti, ex
tunc privamus talibus acquisitis, volentes quod
tales et hiis ne careat perpetuo, et si recepe
rint illa sicut ad alia vel similia nequaquam
in posterum admittantur. Illorum autem filiorum e
mancipationem, quorum parentes post emancipationem
eandem huiusmodi apparuerint, cum ipsam a via
veritatis ad heretice superstitionis invium declinas
se nullius volumus esse momenti, velut factam
de hominibus sui iuris, cum dignum sit, ut ipse
tanti atrocitate delicti filii eorum in parentum
hereticorum desierint potestate. Idem inquisi
filii vel heredes (toribus heretice pravitatis)
illorum, qui dum in egritudinis lecto decum
berent, receperunt hereticos consolatores, ut ab eis
per manus impositionem consolationem reciperent, se
cundum pessimam consuetudinem eorum, sicque via
fuerint universe carnis ingressi, ad probandum
quod ipsi defuncti consolationem ymo illam ve
rius desolationem, non sane mentis existentes susce
perint, vel post perditam iam loquelam, cum tes

maioris sit, ut dicitur, apud eos, quod nullus talis
consolamentum qui non sit sane mentis et medicina habeat
ordinatam admitti non debet, si dicti probabantur
diffamati etiam de heresi vel suspecti, quod legitime
constiterit, quod sane mentis existentes, huiusmodi
hereticos receperunt, alioquin admitti poterunt
predicti filii vel heredes ad probandum premissa, non
tamen per uxores, filios, familiares, vel de suis aliquos,
sed per testes alios fidedignos et specialiter fidei ze-
Super eo quod scriptum legitur etc. (latores. De eisdem
nulli claudendum gremium ecclesie redeunti, quesivistis an hii
qui post abiurationem erroris vel purgationem se coram
antistitis examinatione purgaverint, si deprehensi
fuerint in abiuratam heresim recidisse, se-
culari decernuntur iudicio sine ulla penitus audi-
entia relinquendi, ac sententie huiusmodi videantur
sibi invicem adversari, quid tenendum sit per sedem
apostolicam edoceri postulastis. Nos itaque inqui-
sitionem vestre de fratrum nostrorum consilio respondemus,
quod tales deprehensi, etiam si, ut dictum est, sine
ulla penitus audientia relinquendi sint iudicio
seculari, si tamen postmodum peniteant et penitentie in-
signia in eis apparuerint manifesta, nequaquam
sunt humiliter petita sacramenta penitentie ac eu-
In fidei favorem etc.: (charistie denegada. De
eisdem. ut in negocio inquisitionis heretice (eisdem
pravitatis excommunicati et participes vel socii cri-
minis admittantur ad testimonium, in probationum aliarum
defectum, contra hereticos, credentes, fautores, recep-
tatores et defensores eorum, si ex verisimilibus
coniecturis et ex numero testium aut personarum tam
deponentium quam eorum contra quos deponitur,
qualitate ac aliis circumstantiis sic testificantes
Residentes etc. (non falsa dicere presumantur. De eisdem
gimini alicuius regni, provincie sive loci, licet
excommunicati, vel de facto tantum et non de iure iuris-
dictionem habentes, ac eorum officiales, ad requisitionem
ordinariorum vel delegatorum ipsorum aut inquisi-
torum heretice pravitatis non valentium sine more
dispendio vel negotii periculo recursum habere
ad superiores qui legitime in loco ipso possint
iustitiam exequi, possunt et debent contra hereticos,
credentes, fautores, receptatores et defensores
eorum iustitiam et suum officium exercere. Nec re-
quirentes huiusmodi excommunicatos propter hoc

sententiam excommunicationis incurrendo. Non tamen presidentibus
prelatis vel officialibus eorum propterea in aliis
casibus intelligatur concessum aliquid vel per
t vim contumacia in (missio [I]dem eisdem
[Con]tumacia presertim fidei suspicionem presumptionem
adiciat vehementem, si suspectus de heresi
vocatus a nobis ut de fide respondeat, ex-
communicationis vinculo pro eo quod parere subterfugit aut con-
tumaciter se absentat, per nos fuerit innodatus,
quem per annum animo sustinuerit pertinaci, extunc
[A]ccusatus de (velut hereticus condempnetur. De
heresi vel suspectus, contra quem de hoc (eiusdem
criminis magna et vehemens suspicio orta erat,
si heresim in iudicio abiuravit et postea committit
in ipsa, censeri debet quadam iuris fictione relapsus,
licet ante abiurationem suam heresis crimen plene
probatum non fuerit contra ipsum. Si autem levis et
modica suspicio illa fuerit, quamquam ex hoc sit gra-
vius puniendus, non tamen debet in heresim relapso-
rum pena puniri. Ille vero qui in una heresis
specie vel secta commisit, aut in uno fidei ar-
ticulo seu ecclesie sacramento erravit et postmodum
heresim simpliciter vel generaliter abiuravit, si commit-
tit in alia certa heresis specie sive secta, aut alio
articulo seu sacramento committat, volumus ut
relapsus in heresim iudicetur. Ille quoque de
cuius lapsu in heresim ante abiurationem constite-
rat vel non constat, si post illam hereticos recep-
tet, deducat, visitet sive associet, aut dona
vel munera eis donet vel mittat, seu favo-
rem eis impendat, qui excusari non potest etiam
sine declaratione, ut verbis utar, verum nullo
debet iudicari relapsus, cum illud ex approbato a se
prius errore consequentia non sit dubium eum fe-
cisse. Licet vero periuri a testimonio etiam post
penitentiam repellantur, si tamen hi qui coram inqui-
sitoribus iurantes tam de se quam de aliis
super facto heresis dicere veritatem, eam celando deie-
raverant, et postmodum velint corrigere dictum suum
contra se ac alios suos complices deponendo,
cum crimine huiusmodi sit exceptum, si ex manifestis
indiciis apparuerit tales non animi levi-
tate aut odii fomite seu corruptione pecunie,
sed zelo fidei orthodoxe dictum suum velle cor-
rigere ac nunc quod prius tacuerant revelare

in favorem fidei, nisi aliud obsistat, stare debi-
tum contra se, quam contra reliquos, attestationi-
bus eorundem. Sane cum negotium fidei, quod
summe privilegiatum existit, per occupationes
alias non debeat impediri, persone inquisitores
heretice a sede apostolica deputati, de divinatio-
nibus aut sortilegiis, nisi heresim sapiant ma-
nifeste, intromittere se non debent, nec punire
talia exercentes, sed eos relinquere suis iudicibus
puniendos. De questionibus pravitatis usu-
rarum motis, etiam contra illos, quibus restitutionem
usurarum in penam pro heresis crimine iniunxerunt,
ac illi se et sua ad hoc faciendum in iudicio coram eis
obligarunt, intromittere non possunt, ne per causas
huiusmodi offendiculum negotio fidei preparetur.
Si vero prelati, qui in heresi receptando vel
defendendo hereticos, seu eis favendo, non tamen
eorum heresim, quod commisit, sub obligatione
bonorum suorum inquisitoribus se astrinxit, ad
recipiendam ab eis penitentiam, et complendam
recipienda, ac eam licet iniunctam, non tamen peracta decesserit,
si per huiusmodi penam omnino impositum fuerit
sufficiens ad salutem in bonis eius temporalibus con-
sequendum, et ad complementum ipsius per inquisito-
res cogi debent heredes vel alii ad quos cu-
ius nomine sua bona huiusmodi devenerint. Por-
ro si ipse huiusmodi hereticorum receptatione, defensi-
one, seu favorem, ad faciendam penam, quam
inquisitores iniungere sibi vellent, bona sua ob-
ligaverit, eisdem, et antequam ei pena iniungeretur
decesserit, eius heredibus non est satisfactio pro
commisso iam crimine iniungenda. In eo vero
casu, quo heredes ad successionem non debent ob
heresim sui auctoris admitti, non obstante quod
auctore ipso vivente hoc non fuit invenietur
ipsius morte per sententiam declaratum, ad occupa-
tionem bonorum post mortem eiusdem nichilominus
procedatur. Sacerdotes insuper et alii clerici, qui
negotium inquisitionis instruendo citatos he-
reticos, vel eorum credentes, de celanda veritate et
dicenda falsitate, seu eos indebite liberando
inventi fuerint, impedire, cum non sit dubium
eos ipsa facere in favorem heretice pravitatis,

per inquisitores a talibus compesci possint et pena
debita castigari, tam per captionem personarum
quam alias, prout culpa exegerit delinquentium.
Religiosi autem etiam sint in irregularitatis [?] pena
vel alia gravius puniendi, quam seculares,
si inventi fuerint in heresi, vel consiliis delin[quentium] [?].
[S]tatutum civitatis, ca- (quisse [U]rbanus iiii
stri, ville, vel alterius loci, per quod nego-
cium inquisitionis heretice pravitatis directe vel
indirecte, ne in eo libere procedi contingit, im-
pediri, vel quomodolibet retardari, nullius existere
firmitatis. Ipsius quoque civitatis vel loci domini-
um, potestatem, capitaneum, consules, vel rectores,
per quem vel per quos eadem civitas seu locus regitur
quocumque nomine censeantur, ad statutum huiusmodi
loci dyocesano vel eius vicario, aut inqui-
sitori seu inquisitoribus, heretice pravitatis, sine
moris dispendio exhibendum, et si tale inven-
tum fuerit, revocandum omnino, vel saltem taliter
moderandum, quod per illud inquisitionis proces-
sus non impediatur vel aliqualiter retardetur,
per censuram ecclesiasticam decernimus compellendos. [C]le-
mens iiii inquisitoribus heretice pravitatis.
[N]e aliqui dubitationem sollicitam excitantes
in dubium revocent, an officium inquisitionis
heretice pravitatis, sollicitudini vestre infra
certos limites, ab apostolica sede commissum, expi-
ret per mortem Romani pontificis, qui commi-
sit, presenti declaramus edicto, ipsum officium, non
solum quo ad negocia vivente mandatore incep-
ta, ymo etiam quo ad incepta et non cepta,
et quod plus est, quantum ad ea, que tunc incognita
existebant, in favorem fidei, post committentis
obitum perdurare. Idem eisdem inquisitoribus.
[U]t officium inquisitionis contra hereticos in pro-
vincia, in qua vobis idem officium est commis-
sum auctoritate apostolica, possitis efficacius adim-
plere, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus,
quatenus ubique in prefata provincia, simul vel
separatim, aut singulariter, prout negocii utili-
tas suadebit, contra hereticos credentes, recep-
tatores, fautores, et defensores eorum, necnon
contra infamatos de heresi vel suspectos, iuxta
sanctiones canonicas, solum metu divino

timore proposito predicto. Si vero aliquis de
predictis heretica labe penitus abiurata redire
voluerit ad ecclesie unitatem, ei iuxta formam ecclesie
absolutionis beneficium impendatis, et iniungatis
eidem quod iniungi talibus consuevit, proviso solerti-
ter ne simulata conversione redeat fraudulenter
ymo et vos ipsos fallentes, sub agni specie
lupum gerat. Verum quia in tam gravi crimi-
ne multa oportet cautela procedi, ut in reos sic
nullo prestatur error dure ac digne severitatis vel
comis volumus et mandamus, ut in examinatione testi-
um quos recipi super crimine predicto, ipsum contingere
tibus oportuerit, adhibeatis duas religiosas
et discretas personas, in quarum presentia per publi-
cam personam si commode poteritis haberi, aut per duos
viros ydoneos fideliter conscribantur depositiones testi-
um predictorum. Ad conscribendas quoque huiusmodi
depositiones testium, et ad faciendum omnia que
in commisso vobis officio ad seminarii seu tabel-
lionis officium pertinet tenere districte sacri pag-
lionis officium pertinet tenere, districte sing-
ulos per vos fuerint requisiti, omnes et singulos
vestri ordinis fratres, qui dudum extunc in seculo tabellio-
natus officium exercuisse noscuntur,
natus officium gessisse, ac exercuisse noscuntur,
et illos etiam, qui idem tabellionatus officium vobis
et illos etiam, qui idem tabellionatus officium ab apostolica sede commis-
sum in presentiarum negotii fidei fuit ab apostolica sede commis
sum, et imposterum committetur concedentes huiusmodi
sum, et imposterum aliis religiosis quibuslibet qui
fratribus minoribus et aliis religiosis, quibuslibet qui
similiter dudum extunc in seculo tabellionatus officium
habuerint et exercuerint, quicumque etiam cleric
seculares officium ipsum habentibus etiam si idem
fratres religiosi et clerici sint in sacris ordinibus
constituti, exercendi libere officium ipsum, quo ad
premissa, non obstante statuto aliquo, contrario
canonis vel ordinis, quocumque vallato munimine
potestatem. Compescendi preterea monitione pre-
missa per censuram ecclesiasticam, appellatione postpo-
sita, predicatores questuarios, ubi contigerit, propo-
sita, predicatores questuarios ubi contigerit pre
inquisitionis seu fidei negotio congregatam
fieri, vel alias eidem negotio, quod ex hoc impe-
dimentum aliquod afferri, a predicationis of-
ficio, quod ad ipsos nullatenus pertinet, quorum intere-
sit in tanta subsidia supplicat petere ac in
tum caritativa subsidia supplicat petere ac in-
dulgentiam si forte habent exponere, liberam vobis
et singulis vestrum concedimus auctoritate presentium fa-
cultatem. Denique ut circa premissa plena vobis

71

et singulis vestrum cohercionis expedita et inviola-
bilis adhesit auctoritas, volumus et ea omnia vilius
exequamini si opus fuerit invocato auxilio brachii
secularis contradictores per censuram ecclesiasticam appel-
latione postposita compescendo, non obstantibus
aliquibus privilegiis aut indulgentiis quibuscumque
quibusvis personis cuiusvis conditionis dignitatis vel gradus
religionis vel ordinis communitatibus vel universita-
tibus civitatum et locorum specialiter vel generaliter sub
quacumque verborum expressione vel forma a memo-
rata sede concessis vel in posterum concedendis
cum exhibenti, vel aliis privilegiis vel indul-
gentiis nullum vobis in tante pietatis negocio
velimus obstaculum interponi, et constitutione
de duabus dietis hita edita in concilio genera-
li. Statuimus insuper ut potestas capitaneus seu
rector vel consules seu quivis alii qui civitati
presunt vel loci alicuius ad presens aut prefuerint in futurum
ad requisitionem diocesanorum vel vicariorum
suorum seu inquisitorum heretice pravitatis inter-
posite attendere inviolabiliter et servare ac facere
a suis subditis observari toto tempore sui regiminis
in terris sue iurisdictioni regimini ve subiectis
constitutiones contra hereticos, credentes receptatores
fautores et defensores eorum ipsorumque filios et ne-
potes a sede apostolica promulgatas ac etiam appro-
batas quicumque monitus noluerit servare ut infamis
et tanquam hereticorum fautor ac de fide suspectus
officio et honore sui regiminis spolietur nec ulterius
potestas capitaneus consul vel rector habeatur
in aliquo aut deinceps in aliquam dignitatem
vel officium publicum ulterius assumatur, et quicquid
ut potestas baiulus consul vel rector fecerit nul-
lam optineat firmitatem. Dum facultas vero
Ut commissi vobis inquisitionibus heretice pravitatis
officii debitum utilius et uberius exequamini
felicis recordationis Innocentii Alexandri et Clementis
predecessorum nostrorum vestigiis inherentes vobis et
vestrum singulis committendi citationes et denuncia-
tiones sententias quas in quoslibet hereticos credentes
receptatores defensores et fautores eorum
tulistis advocandi quoque prout expedierit pe-
ritos quoslibet ut vobis assistant et in huiusmodi
facultatis sumptus prebeant consilium oportunum ac
... hiis simul pareat in virtute obedien-

inurgendi, convocandi clericorum et populum civi-
tatum, castrorum, aliorumque locorum, prout dicto nego-
cio fidei videritis expedire, et contra illos, quos in
provincia, in qua vobis inquisicionis officium
est commissum, hereticos constiterit commisisse
licet ad alias partes se transtulerint, procedendi
procedendi, modo faciendi a quibuslibet assignari
vobis libros seu quaternos, et alia scripta, in
quibus inquisitiones facte, ac processus per quoscumque
auctoritate apostolice sedis, vel legatorum eius, contra
hereticos continentur, et illorum qui prius man-
datis obedientes hereticalem statum propter heresim in
carcere, vel muro reclusi, penam una ad plura
quorum commissionem subsunt mitigandi vel mutandi
cum videritis expedire, privandi prelatos, vel privatos
inhabilitandi, dignitatibus ac aliis beneficiis eccle-
siasticis de diocesanorum, vel eis absentibus vi-
cariorum suorum consilio, et officiis publicis ac ho-
noribus quibuscumque, et eosdem hereticos credentes
receptatores et defensores ipsorum, eorumque filios et
nepotes plenam concedimus facultatem. Cum autem
diocesim in privato tales, ut invocando privatos
beneficiis et huiusmodi inquirendi, nisi forte contra
vel lectione, quod ipse scienter huiusmodi personis cas-
beneficia contulisset, tunc enim eos in hiis inqui-
rendos non esse censemus, sed pocius a suo iu-
dice puniendos. De
Contra iudeos qui ad ritum
transierint, vel redierint iudeorum. Contra si qui
reddentes, dum erant infantes, aut mortis metu
non tamen absolute, sed precise coacti baptizati fu-
erunt, est tamen contra hereticos, si fuerint de hoc
confessi, aut, per christianos seu iudeos convicti, con-
sicut fautores receptatores, et defensores talium
Decretum felicis recordacionis procedendum Dez
Innocencii pape quarti, quod propter heresim mari-
torum uxorum catholicarum dotes, non debent con-
fiscari, quod intelligendum fore censemus, nisi for-
te mulieres ipse, cum viris matrimonia contraxis-
sent, quos hereticos tunc sciebant. Idem
Decretum felicis recordacionis Innocencii, et
Allexandri, predecessorum nostrorum, ne videlicet
heretici, credentes, receptatores, defensores, et fau-
tores eorum, ipsorumque filii, usque ad secundam generacio-
nem ad aliquod beneficium ecclesiasticum, seu publicum
officium admittantur, quod si secus actum fuit

sit usque in gradum primum et secundum per paternam
lineam declaramus, per maternam vero ad primum dum-
taxat volumus hoc extendi. Hoc sane de filiis
et nepotibus hereticorum credentium et aliorum
huiusmodi qui tales esse vel tales etiam decessis-
se probantur intelligendum esse videtur, non autem illo-
rum quos emendatos esse constiterit et reincorpo-
ratos ecclesiastice unitati et pro culpa huiusmodi ad man-
datum ecclesie penitentiam recepisse, quam ipsi vel iam
perfecerunt vel humiliter perficiendo in eius insistunt
vel parati fuerint ad recipiendum eandem. dem
nquisitores heretice pravitatis ab apostolica
sede seu alio vel aliis quibuslibet deputa-
ti de huiusmodi crimine inquirere contra episcopos neque-
unt aut eius pretextu procedere contra eos nisi in
litteris commissionis apostolice quod hoc possint conti-
neatur expresse. Si tamen inquisitores ipsi episcopos
vel alios superiores prelatos sciverint vel inve-
nerint circa crimen heresis commisisse aut eos
de hoc diffamatos existere vel suspectos id te-
nebuntur sedi apostolice nuntiare. dem
Ex hoc quod negotium heretice pravitatis alicui
vel aliquibus ab apostolica sede generaliter in
aliqua provincia, civitate vel diocesi delegatur,
diocesanis episcopis qui et ipsi auctoritate ordinaria
vel delegata, si habent, in eodem procedere valeant,
nolumus derogari. Verum ut idem inquisitionis
negotium efficacius, melius utiliusque procedat,
concedimus quod per episcopos ipsos et per inquisitores
de facto eodem inquiri valeat coniunctim vel divisim,
et si divisim processerint teneantur sibi invicem
communicare processus ut per hoc possint melius
veritatem invenire et nisi hoc casu inquisitores
sine prelatione diocesanis vel econtra duxerint
descendendum, pro utroque simul summa procedat in que-
renda; si non convenerint per utrosque negotium
sufficienter instructum ad sedem apostolicam remittatur.
Sive autem ordinaria sive delegata episcopi
potestate procedant, illum in procedendo modum servent
quem inquisitores possunt et debent per iura
communia vel per speciales concessiones seu ordinationes
sedis apostolice observare. dem
negotium contra hereticam pravitatem ad dei gloriam
et augmentum fidei nostris temporibus prosperetur, leges
quasdam per Fredericum olim Romanorum imperatorem

tus in devotione romane persistente ecclesie pro-
mulgatas, quatenus dei et ecclesie sancte sue pro-
moveritis et exterminium hereticorum presertim et
statutis canonicis non obsistendum approbantes et
observari volentes, universos seu potestates et do-
minos temporales ac provinciarum, terrarum, civitatum
aliorumque locorum rectores, quibuscumque digni-
tatibus vel officiis aut nominibus censeantur,
requirimus et monemus ut sicut reputari
cupiunt et haberi fideles ita pro defensione fidei
dyocesanis episcopis et inquisitoribus heretice pra-
vitatis a sede apostolica deputatis aut in posterum
deputandis pareant et intendant in hereticorum cre-
dencium, fautorum, receptatorum et defensorum ipsorum
investigatione, captione ac custodia diligen-
ciam cum ab eis fuerint requisiti et ut prefatas personas
pestiferas in potestatem seu carcerem episcoporum aut
inquisitorum dictorum vel ad locum de quo ipsi
vel aliqui ex eis mandaverint infra eorundem dominorum
potestatem vel rectorum districtum ducant vel duci
faciant sine mora, ubi per viros catholicos a
prefatis episcopis seu inquisitoribus vel eorum aliquo
deputandos sub arta et diligenti custodia te-
neantur donec eorum negocium per ecclesie iudicium ter-
minetur. Ipsos de heresi a dyocesano episcopo vel inqui-
sitore seu inquisitoribus condempnatos prefati po-
testates, domini temporales sive rectores vel eorum of-
ficiales seu nuncii sibi relictos statim recipi-
ant indilate animadversione debita puni-
endos. Non obstantibus appellationibus seu pro-
clamationibus predictorum nequam filiorum, cum
tam secundum ordinationem predecessorum nostrorum quam
secundum legem imperiales appellationis et procla-
mationis beneficium expresse sit hereticis et
credentibus ac eorum receptatoribus, fauto-
ribus et defensoribus interdictum. Prohibemus
quoque districcius potestatibus, dominis temporalibus
et rectoribus eorumque officialibus supradictis
ne ipsi de hoc crimine, cum mere sit ecclesiasticum, quo-
quo cognoscant vel iudicent, sive captos
per eos pro crimine absque dictorum episcoporum sive in-
quisitorum aut saltem alterius eorundem licencia
vel mandato a carcere liberent, aut exequantur

sibi pro exequendo crimine a diocesano vel inquisi-
toribus seu inquisitore iniuncta prompte parere
ad suum spectat officium, facere seu adimplere
detrectent, vel alias diocesanorum et inquisi-
torum iudicium, sententiam seu processum directe vel
indirecte impedire presumant. Si quis vero
de predictis potestatibus, dominis temporalibus, rectori-
bus, vel eorum officialibus seu baillivis contra
predicta fecerit, aut prefato fidei negotio sepe-
fatis diocesano episcopo vel inquisitoribus tamen compe-
ti, seu oppositione forte presumpserit vel ipsum ali-
quatenus impedire, nec non et qui scienter in predictis
dederit auxilium, consilium vel favorem, excommunicationis se
noverit mucrone percussum, quam si per annum animo
sustinuerit pertinaci, extunc velut hereticum condem-
num secundum leges civiles ne: puniatur. Dez
Phalias ne contrahas in incestas nuptias
contrahens eo ipso suarum dominium rerum perdat
et inter humanam legem transgrediens et preter
parentibus suis non consentientibus raptorem marita-
as eligens, bona omnia que per legem sibi obvene-
rant a raptore ac aliis consortibus raptus
ipso iure amittat, ceterisque casu deferentur in
fiscum, ac eam illicitas spes transuehens a rerum
vectum professionem obmittens casum specie et
et rerum spectante hoc ipso puniet et fisco rerum
et specierum dictarum hactas acquirat bona heli-
carum, qui gravius horribilius ac detestabi-
lius quam predicti delinquunt, ipso iure de fragi-
norum toto alio decreving confiscata. Confiscationi-
bus huiusmodi executis vel bonorum ipsorum occu-
patis fieri non debet per prelapsos aut alios
dominos temporales, nisi dictorum successoris in-
declarationem antiquam per episcopum loci vel aliam personam
ecclesiasticam que super hoc habeat potestatem, sententia su-
per eodem crimine fuerit promulgata. Idem
statuta quedam felicis recordationis Inno-
centii, Alexandri et Clementis predecessorum
nostrorum quibusdam declaratis et additis recen-
sentes concedimus, quod in inquisitionis heretice
pravitatis negotio procedi possit simpliciter
et de plano et absque advocatorum ac iudicio-
rum strepitu et figura. Iubemus tamen quod si ac-
cusatoribus vel testibus in heresi intervenienti-
bus seu deponentibus, propter potentiam personarum

contra quos inquiritur videant episcopus vel inquisitores grave periculum imminere, contingat fieri publicationem eorundem nominum eorundem, ipsorum nomina non publice sed secreto coram dyocesano episcopo, vel ipso absente ipsius vicario, quam inquisitores procedunt, quam nec procedit episcopus coram inquisitoribus, si haberi commode possit copia eorundem, ac nichilominus sive episcopus, sive inquisitores processerint, aliquibus aliis personis providis et honestis, religiosis vel aliis quas ad hoc vocari, et eis totum processum, super quo deliberandum est, sciosse manifestari ac integraliter explicari, et de ipsorum consilio ad sententiam vel condempnationem procedi volumus et mandamus. Hoc quoque non obstante quod illius contra quos huiusmodi deposuerint nomina eorum non fuerint publicata, adhibeatur ad cognitionem iudicis instrumentorum plena fides depositionibus testium eorundem. Et ut eorundem accusatorum et testium periculis efficacius obvietur, et cautius in inquisitionis officio procedatur, presenti constitutione auctoritate permittimus quod episcopus vel inquisitores secreto possint inhibere illis, quibus ut premissum est processum huiusmodi explicabunt, et in eo si archana contineri seu processus sibi sub secreto ab eisdem episcopo vel inquisitoribus patefacta preter ipsorum licentiam, in aliis patefecerint excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso facto incurrant, si eis expedire videbitur promulgare, sic tamen quod inquisitores episcopum vel episcopus inquisitores non excommunicet de hac causa, sed et ipsi ex iniuncto eis munere a vobis, sub virtute sancte obedientie precepto ad secretum huiusmodi teneantur. Cessante vero periculo supradicto accusatorum et testium nomina, prout in aliis iudiciis publicentur. Ceterum in hac omnibus precipimus, tam episcopos quam inquisitores puram et providam intentionem habere, ne ad accusatorum vel testium nomina supprimenda, ubi est securitas, periculum esse dicant, nec in eorum discrimine securitatem asserant, ubi tale periculum imminet, super hoc eorundem conscientias onerantes. Constitutiones non ordinationes et mandata alia, predecessorum nostrorum in negocio heretice pravitatis facta concessa seu edita ad consulta responsa, que constitutionibus his suprascriptis super eadem heretica pravitate non obviant, in suo volumus robore permanere. De scismaticis. Omissa

a dscindendos confructu / cius octavus

ossos palmites pestiferos et nocivos quos quasi
ficus fatua domus de Columpna produxit, nesci-
entes in semitis iustitie dirigere gressus suos ad
cor redire et agere penitentie dignos fructus licet diu
expectatos Jacobum videlicet de Columpna et
Petrum nepotem ipsius olim sancte Romane ecclesie
cardinales et filios condam Johannis de Colum-
pna fratris dicti Jacobi et patris Petri prefati po-
steros fautores et sequaces eorum in virtute altis-
simi exurgentes spiritualiter et temporaliter contra eos du-
ximus procedendum. Consequenter dictis Jacobo et
Petro descendentibus in profundum malorum et mo-
lientibus inconsutilem tunicam domini sancte videlicet
ecclesie scindere unitatem ac in gladium acuentibus
linguas suas et prorumpentibus non tam in verba
blasphemia et scismatica quam insana, que in
scriptis redacta sub sigillis quibus antequam essent
depositi utebantur per urbem et diversa mundi cli-
mata destinarunt, extimantes loquacitate
fatuidica et maledicte confirmare bone signum, ex
confecta materia disputandi quia veritate
non poterant, nos saltem latrare contrarios p-
simp serie quorum dicta, licet possemus superiori
assertione convincere et luce clarioribus rationibus
confutare duximus eorum latratibus non dare rustic
ut contra eorum vibice, auctore sonora presidentis
in supremo iudicis solio fecunget et pares vi-
tas per semetipsam veniret in publicum ratio-
ne, nec unquam silentium in supplicium eius foret
processus tamen contra ipsos et alios fecimus succes-
sive valores diversis temporibus spirituales et tempora-
les penas et sinas contumelias et multas alio-
rumque toto tenorem constitutionum presentium inserere
longum esset, ex eis que digna compendiose
collecta huius nostre constitutioni duximus inseren-
da ad certitudinem presentium et memoriam futurorum,
videlicet quod ex causis que rationabiliter nos
monuerunt de fratrum nostrorum consilio deposuimus
dictos Jacobum et Petrum a cardinalatus officio
eiusdem ecclesie et ab omni cardinalatus commodo
et honore, ipsosque iudicavimus scismaticos et
blasphemos et tanquam hereticos puniendos, ex-
posuimus personas eorum a fidelibus capiendis, omni-
bus beneficiis, officiis, honoribus, dignitati-
bus et prelaturis privavimus eos et red-
dentes inhabiles ad habenda cuius eorum

bona mobilibus et inmobilibus, iuribus et iuris-
dictionibus publicatis. ¶ Contra natos insuper et po-
steros dicti Iohannis spiritualiter et temporaliter duximus
multipliciter procedendum, eorum bonis et iuribus
etiam confiscatis, ipsosque posteros dicti Iohannis,
per masculinam et femininam lineam descendentes,
indignos perpetuo reddidimus ad cardinalatus
honorem, et quelibet officia, beneficia et ministeria
in ecclesia incorporata, vel eius curia, alibi vero
usque ad quartam generationem. ¶ Omnem personam
presentem et futuram, cuiuscumque sit eminencie,
condicionis, dignitatis, aut status, ecclesiastice vel
mundane, etiam si foret sancte romane ecclesie
cardinalis, qui ipsos Iacobum et Petrum, vel
eorum alterum scienter et deliberate pro cardinalibus
habuerit et tenuerit, aut ad cardinalatum admise-
rit, seu votum eorum vel alicuius ipsorum suffra-
gium in electione romani pontificis admiserit,
aut in pontificem romanum elegerit, seu dederit
in hiis vel ad hec consilium, auxilium vel favo-
rem, excommunicationis sententia decernimus innodatum, a qua
absque expressa licentia romani pontificis
non possit absolvi, vel etiam per collegium sedis
apostolice, eadem sede vacante, eaque privatos di-
gnitate, statu et honore ecclesiastico, personas quoque
seculares omnes, que dictis Iacobo et Petro,
aliisque natis dicti Iohannis, favorem prebuerint
vel auxilium in rebellione vel scismate persi-
stentibus, excommunicationis sententia innodantes. ¶ Hec
et alia per nos facta in predictis, inde proces-
sibus et litteris nostris bullatis super eis confectis
contenta, hac constitutione perpetuo valitura
ratificamus, confirmamus et etiam innovamus, eaque
de novo facimus de fratrum nostrorum consilio predictorum.
¶ Et ne dictorum malicia non inveniat suc-
cessorem, et per inulte transgressionis exem-
plar retrahat alios ab offensis, et in obli-
vionem vitam veniens non vagetur inulta. ¶
Ceterum atque dictionis, ut et ipsa inviolabiliter
observentur, et quod similes excessus et pulvere pe-
nis sentibus tempore posterorum puniantur. De homicidio

Pro humani. Innocentius iv. in concilio lugdunensi.
Pro redemptione generis, de summis celorum ad yma
mundi descendens, et mortem carnis subiens
temporalem Dei filius Ihesus Christus, ne gregem

sui pretiosi sanguinis / glorioso redemerat / post ascen-
sionem suam ad patrem / absque pastore
desereret / ipsius curam beato petro apostolo / ut sue
stabilitate fidei / ceteros in cristiana religio-
ne firmaret / eorumque mentes ad salutis opera
succenderet / devotionis ardore commisit / Unde
nos eiusdem apostoli effectu disponente divino / licet
immeriti successores / et ipsius redemptoris locum
in terris / quamquam indigne tenentes / circa gregis
eiusdem custodiam / sollicitis excitamur vigiliis /
et animarum salutis iugis attente cogitationis
intendere / submovendo noxia et agendo / pro-
futura debemus / ut excusso a nobis negligen-
tie sompno / vivacis cordis oculis diligentie
sedula vigilantia animas deo lucrifacere sua
nobis cooperante gratia valeamus / Sane quia illi /
qui tam horrenda inhumanitate / detestanda
quasi semina / mortem sitiunt aliorum / ut ipsos faci-
ant per assassinos occidi / se non solum corporum /
sed mortem procurent animarum / nisi eos exuberans
gratia divina preveniat / ut sint armis spiritualibus
premuniti / ac omnem potestatem servituri a domino ad iu-
stitiam rectumque iudicium exercendum / Nos tanto
periculo volentes occurrere animarum / et tam ne-
phariis presumptoribus / ecclesiastice animadversionis mu-
cronem ferire / ut metus pene / metas homicidii /
presumptionis excitat / presertim cum nulli magnates
talium periculum formidantes / coacti fuerint secu-
ritatem ab eorundem assassinorum dominis impetrare /
sicque ab eo non absque dignitatis obprobrio re-
dimere / quodammodo vitam suam / sacri approbacione
concilii statuimus / ut quicumque princeps / seu
ecclesiastica secularisve persona / quempiam cristia-
norum per predictos assassinos interfici fecerit / vel
mandaverit / quamquam mors ex hoc forsan non
sequatur / aut eos receptaverit / vel defenderit /
seu occultaverit / excommunicationis et depositionis / a
dignitate / honore / ordine / officio / beneficio /
incurrat sententias / ipso facto / et illa libere aliis /
per illos ad quos eorum collatio pertinet conferantur
Sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus tamquam
cristiane religionis emulus / a cristiano toto populo
perpetuo diffidatus / et postquam probabilibus consti-

teit argumentis aliquod scelus, tam execrabile
commisisse, mutilatione alia executionis vel depositionis
seu diffidationis adversus eum sententia requiratur. De
P Relati vel clerici quibuscumque omissis vindicte
qui delatores sunt maleficiorum querelam
coram seculari iudice deponentes petunt
emendam sibi fieri et provideri, ne contra eos talia
de cetero presumantur, protestando expresse, quod ad vin-
dictam seu penam sanguinis non intendunt, im-
putari non debet, quamvis aliquis in tali casu de iure
debeat pena sanguinis irrogari, si iudex illum
morte mulctat iustitia exigente. Alioquin
si prelati aut clerici propter metum huiusmodi, quod iudex
ad penam sanguinis posset procedere, de suis ma-
lefactoribus taliter conqueri non auderent, daretur
plerisque materia trucidandi eos, et ipsorum bo-
S qui mandat aliquem depredandi. Idem
verberari, licet expresse inhibeat, ne occi-
datur ullatenus vel membro aliquo mutiletur,
irregularis efficitur, si mandatarius fines man-
dati excedens mutilet vel occidat, cum man-
dando et hoc evenire posse debuit cogitare.
De usuris. Rubrica. Gregorius x in generali conci-
v surarum voraginem, que lio lugdunensi
animas devorat et facultates exhaurit, com-
pescere cupientes, constitutionem lateranensis concilii
contra usurarios editam sub maledictionis inter-
minatione precipimus inviolabiliter observari. Et quia
quo minor feneratoribus aderit fenerandi com-
moditas, eo magis adimitur fenus exercendi
libertas, hac generali constitutione sancimus, ut
nec collegium nec alia universitas, vel sin-
gularis persona, cuiuscumque sit dignitatis, con-
ditionis aut status, alienigenas et alios non
oriundos de terris ipsorum publice pecuniam
fenebrem exercentes aut exercere volentes, ad hoc
domos in terris suis conducere vel conductas
habere aut alias habitare permittat, sed huiusmodi
usurarios manifestos omnes infra tres men-
ses de terris suis expellant, nunquam aliquos
tales de cetero admissuri. Nec illis ad fene-
exercendum domos locent, vel sub alio ti-
tulo quocumque concedant. Qui vero contrafe-
cerint, si persone fuerint ecclesiastice, patriarche

archiepiscopi episcopi suspensionis, minores vero persone
singulares excommunicationis. Collegium autem seu alia
universitas interdicti sententiam ipso facto se nove-
rit incursuros. Que si per mensem animo susti-
nuerit indurato, terre ipsorum, quamdiu in eis idem
usurarii commorantur, extunc ecclesiastico subiace-
ant interdicto. Ceterum si layci fuerint, per suos
ordinarios ab huiusmodi excessu, omni cessante
privilegio, per censuram ecclesiasticam compescantur.
Quamquam usurarii manifesti. Idem in eodem.
de usuris quas acceperint satisfieri expressa
quantitate vel indistincte in ultima voluntate
mandaverint, nichilominus tamen eis ecclesiastica sepultura
denegetur, donec de usuris ipsis fuerit, prout pati-
untur facultates eorum, plenarie satisfactum, vel
illis quibus facienda est restitucio, si presto sint,
ipsis aut aliis qui eis possint acquirere, vel eis
absentibus loci ordinario aut eius vices
gerenti, sive rectori parrochie in qua testator
habitat, coram aliquibus fidedignis de ipsa
parrochia, quibus quidem ordinario, vicario
et rectori predicto modo cautionem huiusmodi eorum
nomine liceat presentis constitucionis auctoritate reci-
pere, ita quod illis proinde actio acquiratur, aut
servo publico de ipsius ordinarii mandato, ydo-
nee de restitucione facienda sit cautum.
Ceterum si receptarum usurarum sit quantitas ma-
nifesta, illam semper in caucione predicta exprimi
volumus, alioquin aliam recipientis caucionem huiusmodi
arbitrio moderandam, ipse tamen scienter non mino-
rem quam verisimiliter creditur moderetur, et si
secus fecerit, ad satisfactionem residui teneatur.
Omnes autem religiosos et alios qui mani-
festos usurarios contra presentis sanctionis for-
mam ad ecclesiasticam ausi fuerint admittere se-
pulturam, pene in lateranensi concilio contra
usurarios promulgate statuimus subiacere.
Nullus manifestorum usurariorum testamentis
intersit, aut eos ad confessionem admittat, sive
ipsos absolvat, nisi de usuris satisfecerint,
vel de satisfaciendo pro suarum viribus faculta-
tum prestent, ut premittitur, ydoneam caucionem.
Testamenta quoque manifestorum usurariorum
aliter facta non valeant, sed sint irrita ipso iure

de excessibus prelatorum et subditorum Omisa;
Cum ex eo / quod predicatores / necnon mino-
res et religiosi alii mendicantes / in civitati-
bus / castris / villis aut locis aliis ad habitandum
domos / vel loca de novo suscipiunt / seu olim
suscepta dimittunt / seu ibidem ad alia transfe-
rentes diversa scandala / quorum proveniunt et fre-
quentes clamores / ad sedem apostolicam perferuntur /
Nos super hoc providere volentes / hoc perpetuo pro-
hibemus edicto / ne deinceps aliqui / vel ali-
qui de predictis quibuscumque super hoc privilegiis
muniti existant / que ipsis contra tenorem
constitutionis presentis nullatenus volumus suffra-
gari / in aliqua civitate / castro / villa / seu lo-
co quocumque ad habitandum / domos vel loca que-
cumque / de novo recipere / seu hactenus recepta
mutare / vel ea venditionis permutationis / do-
nationis / aut cuiusvis alienationis titulo
quocumque / in alios transferre presumant / abs-
que sedis apostolice licentia speciali / plenam et expres-
sam faciente de prohibitione huiusmodi mentionem /
Si secus egerint / irritum decernentes ¶ Per
hoc tamen eos qui vitam duxerint heremiticam / seu
solitariam eligendam de maiorum suorum licen-
tia / quin cellas / mansiones seu habitacula /
in heremo / sive locis / ubi non sit hominum habita-
tio / de propinquo possint acquirere a mutare non
intelligimus includendum. de privilegiis Innoce:
Volentes libertatem / qua non; tunc quartus
nullus / apostolica sedes privilegio exemptionis
indulsit / sic integram observari / ut et illam
alii non infringant / et ipsi eius limites non
excedant / declaratione irrefragabili diffi-
nimus / quod quatenus / sic exempti gaude-
ant libertate / nichilominus tamen ratione delicti / sive
contractus / aut rei de qua contra ipsos agitur / rite
possunt coram locorum ordinariis conveniri. Et
illi quo ad hoc / suam in ipsos iurisdictionem / pro-
ut ius exigit exercere / Numquid ergo careat omnino in huius-
modo libertatis / Non utique / quia nec coram
ordinariis ipsis / dum sit in loco exempto commis-
sum delictum / vel contractus initus aut res
litigiosa / nec ubi domicilium habent / si alibi
delinquunt / vel contrahant / aut res ipsa consistat /

conueniri possint aliquatenus super istis / neque dominorum / seu etiam locorum diocesani / si vos deliquerint / vel contraxerint / aut res ipsa consistit / illic ubi emanauerint remittendi eos illuc vel ipsis / ut illic respondeant iniungendi habent aliquam potestatem / saluis nichilominus casibus aliis / in quibus eos episcoporum iurisdictioni / subesse canonica sanxerunt instituta. ¶ Et ad ipsum deceat cura illos / quibus non nisi sub uno certo iudice teneantur / de se conquerentibus iudex apostolico priuilegio concessus est. ¶ In eos autem quibus ne interdici suspendi vel excommunicari / a quoquam valeat / a sede apostolica est indultum / sicut sunt religiosi quamplures / in quorum priuilegiis continetur / ne quisquam episcopus / vel archiepiscopus / monasteriorum suorum monachos / ipsos vel illa cum ullo vel modo / interdicere / suspendere / vel excommunicare presumat / idem ordinarii / iurisdictionem suam / quantum ad ista / ubicumque illi fuerint / percipere exercere non possunt / nisi forsan ipsi monachi / ad monasteriorum suorum prioratus / ordinariis eisdem subiectos / ut vel gerant eorum regimen / vel in eis tanquam in locis ipsorum monachi residerent fuerint destinati / aut cum et si libere possint ad eadem monasteria reuocari / ac tamen illorum / quorum ipsorum prioratuum / incole reputentur / cum non sit inconueniens aliquem / sic utrobique locum habere monachi / ac unum alteri subesse monasterio / vel ab ipso nostris dependere / ratione tamen eorum prioratuum / dicti ordinarii / sua iurisdictione in ipsis circa / quoad premissa / quamdiu morantur in illis / uti possunt. ¶ Idem

Cum de diuersis mundi partibus / multi confluant ad sedem apostolicam / quamuis nos ad commoda ipsorum / quam aliorum omnium commodum et profectum / prouida sollicitudine intendere debeamus / ut sit eis mora quamquam fructuosa / prouidemus / quod ibidem decretum regatur et vigeat studium iuris diuini quam canonici / canonici videlicet et ciuilis. Nos volumus et statuimus / ut studentes in scolis / penes sedem eandem / talibus priuilegiis / omnibus libertatibus et immunitatibus / gaudeant / quibus gaudent studentes in scolis / ubi generale studium regitur / ac recipiant integre prouentus suos ecclesiasticos sicut illi. ¶ Alexander

Abbates quos apostolica sedes / in apostolice ibi ... Cum

tione benedictionis / super populum speciali privilegio
insigniunt / vel ceteris / que ad eos pertinent pleno
iure / qui in eis divina officia celebrant / preter quam
missarum solempnia vel vespertinas / ac matutinas
laudes / benedictionem sollempnem / super populum lar-
giri / alibi autem publice / aut per vias / civitates /
castra vel villas / populis et plebibus benedictionem
facere vel impertiri non valeant / nisi hoc eis expres-
se apostolico privilegio sit concessum. Nec eis licitum
sit / aliis quam monachis suorum monasteriorum / et qui ad
illa convolaverint / vel in quos ecclesiasticam vel quasi
episcopalem iurisdictionem obtinent / primam clericalem
conferre tonsuram / nisi eis id competit ex ple-
no potestate sedis indulto. Idem
Voluntate sedis apostolice / de fratrum nostrorum consilio
statuimus / quod oratoria / vel capellas / in locis
non exemptis / sine diocesanorum locorum ipsorum
licentia / exempti / construere non presumant / neque
in sic constructis / nec tempore interdicti / casibus expres-
se in iure dumtaxat exceptis celebrare / vel
faciant celebrari divina / quod si talia presumpserint
ab hiis per locorum ipsorum ordinarios compescantur /
Et si quas post hoc exemptorum ipsorum constructiones
in eos firmas pretulerint illas penitus revo-
camus. Prohibemus insuper ne in locis etiam exem-
ptis hoc ipsi exempti facere audeant / nisi super
hiis licentiam vel privilegium habeant sedis apostolice
speciale / Causas quoque sive lites quas suorum hominum
liberorum / que videlicet tamen ad ipsos homines perti-
nent / idem exempti suo nomine / sive ut actores /
sive ut defensores / non aliquatenus assumant / etiam
si sint ipsi dicti homines censuales / cum id ne-
quaquam licitum sit eisdem. Clemens quartus
Si aliqui de indultis apostolicis confidentes /
alios fidenovis / in suo iure molestant / vel or-
dinariorum iurisdictionem contempnant / presenti excludat /
omnes indulgentias / vel privilegia quibuscumque
singularibus personis ecclesiasticis vel secularibus
cuiuscumque preeminentie / dignitatis / conditionis aut
status / quod interdici a quocumque / vel excommunicari
non possint / nec terre vel ecclesie ipsorum / ecclesiasticorum
interdicto supponi / sub quacumque forma verborum
concessa / illis preter que regibus vel reginis / corum-
que filiis / immo et religiosis quibuscumque non

personarum tantum, sed ordinum privilegiatorum, vel loco-
rum eorum, in hoc immunitas huiusmodi conceditur,
dumtaxat exceptis. De fratrum nostrorum consilio, ad
ordinariorum similiter ab sit processus editus presertim p.
Cum apostolice sedis benignitas liberaliter extendi de-
tis que nonnullis abbatibus aliisque prelatis
quibus non competit ex ipsa dignitate con-
cessit in ecclesiarum suarum gloriam et honorem, quod
mitra et aliis pontificalibus uti possint, pro-
videat, ne inde scandala oriantur, si tamen quod
quod ipsi privilegiati suorum privilegiorum non fru-
erentur effectu, et ex maioritate ac decore
maiori ornatuum maioritas appareat di-
gnitatis, de fratrum nostrorum consilio presenti decreto
statuimus, ut abbates et alii quibus mitre usus
ab eadem sede concessus, exempti quidem in provincia-
libus conciliis et episcopalibus synodis, quibus non-
nulli eorum mitre tenentur, mitris tantummodo aurifri-
giatis, non tamen aureas vel argenteas laminas
aut gemmas habentibus uti possint, non exempti
vero simplicibus et albis, ac planis utantur.
In aliis vero locis exempti et non exempti in-
tra illis liceat uti, prout concessa eis ab eadem
sede indulta permittunt. Cum frequenter nonnulle
persone ecclesiastice tam religiose quam se-
culares plura perpetrant, que ipsorum infa-
miam pariunt, et aliis inferunt lesionem pre-
textu exemptionis vel libertatis, qua asserunt se
gaudere ordinariorum correctiones et ordinariorum
subterfugientes ac eorum forum sive iudicium decli-
nantes. Nos volentes super hoc de salubri re-
medio providere, statuimus ut qui se asserunt per
privilegia seu indulgentias apostolice sedis ex-
emptos, a locorum ordinariis requisiti huiusmodi
privilegia vel indulgentias, quibus se dicunt fore
munitos, ipsis ordinariis, in loco congruo
et securo, aut aliquibus personis viris, omni
suspicione carentibus, ad hoc per dictos ordi-
narios deputatis, infra terminum competentem, personarum
qualitate ipsorum ordinariorum vel delegatorum
suorum arbitrio moderandum, iusto impedimen-
to cessante, originalia ac ad legendum integraliter
exhibere, necnon et de articulis de quibus
controversia fuerit transsumptum tradere teneantur.
Si autem ad fundandam intentionem suam

sup huiusmodi libtate / soluco pscripcom canonica
dumtaxat opponendam / eisdem ordinariis uel dele
gatis ab eis viris prudentibus non suspectis
suspectis de pscripcione huiusmodi fac debent
fidem Quod si tales priuilegio et pscripcione
asserant se munitos / priuilegium quidem ipm
exhibeant / ut in primo huius constitucionis arti
culo supius est expressum Et si priuilegium
exhibitum / non ad plenum ipse sufficiat ad ex
empcionem seu libertatem huiusmodi comprobanda
sed tale est saltem quod cam pbeat pscribendi
coram psonis pdictis annorum quadraginta
pscripcionem teneantur pbare pscripcionis quoque pba
cione pendente lite ordinariorum intencio de
iure comuni fundetur tamen quia de priuilegio quod
saltem cam pscribendi pbet / fecerint fide et li
bertatis uel exempcionis possessione non violenta
non clandestina nec concessa precario de qua fi
dem coram eisdem fecerint uti debent Si vero
priuilegium ipse suffiaens qui solo priuilegio se de
fendunt / uel saltem tale quod pscripcionem cano
nice cam pstet cum pscripcionem allegant non
exhibuerit / ut est dictum / ac de iure comuni ordina
riorum intencio sit fundata / sua iurisdiccione vti
possunt libere in eosdem donec de pscripcione cano
nica ut premissum est fecerint plenam fidem Dez
episcoporum et aliorum platorum quibus freque
ntibus et querulosis clamoribus excitati pse
ti decreto duxim statuendum / ne aliqui secu
lares / aut regulares / quicumque exempcionis
seu libertatis sedis aplice priuilegiis commu
niti / cuiuscumque ordinis religionis / status uel
condicionis existant / faciant celebrari uel fa
ciant celebrari diuina in ciuitatibus / castris vil
lis / nisi aliquatenus eis a iure concedit / seu
locis aliis interdictis ab ordinariis seu delegatis
iudicibus / uel a iure aut excomunicatos publice
uel interdictos ad diuina officia seu ecclesiastica sa
cramenta / uel ecclesiasticam sepulturam admittant
Qui vero contra pesumpserint / preter alias penas a
iure statutas ingressum ecclesie sibi nouerint
interdictum donec de transgressione huiusmodi ad
arbitrium eius / cuius sentenciam contempserunt

p(er) exemptionem eccliam (satisfecerit ex parte Ide(m)
concessam / ipa eccla / et ipius monachi vel ca-
nonici / clerici eam et conuisi / ,precinoque oblati
non aut emitti eccle psbr / qui prochianorum
curam h(ab)et quo ad ea / que ad curam eand(em) ptinet /
nec ipi prochiani eam intelliguntur exempti /
dum si canonici alicuius eccle exemantur / ipi so-
li canonici / non aut eccla / vel alii eius clerici sunt
excepti. Si aut clerici aliquius eccle exemant / so-
lum canonici / qm alii clerici eximuntur / non tn eccle-
sia nisi aliud in exceptione privilegio exprimat-
ur papa in aliquo privilegio ut scripta dem
non sita principalit(er) sup datione / vel sententia
exemptionis / seu eam libertatem aliquam eccliam
ad ius et ,prietate romane eccle ptinere / vel co-
similia verba narrent non ppt illius eccle excepcio
e probata nisi de libertate / aliter doceat. Si at
eccle vel mon(aste)rio exemptionis privilegium concede-
do vel sup ipius exemptione firmando / cu de ipius
exceptionis negotio agetur / asserat ipam eccliam
fore exemptam / aut eam iuris beati petri existere / sive
ad ius et ,prietate romane eccle et ad romana
eccliam specialiter aut sine medio vel eam sim-
pliciter ptinere / p h(oc) plene exempti dz similiter
eccla iudicari. Sic enim iure com(m)uni / omnes eccle
eccla iudicari ... romanam ptineant /
p(er) orbem diffuse / ad eccliam romanam ptineat /
si id alicui concedatur eccle / vel de ea / per
simam indicetur / ex hoc ipius compba(tur) qoe-
pro ut privilegium nichil alias allaturum con-
cessio ei tn concedit et sind nullus aliter
datur subsidium eccle / p qua fecit prerogativa
cu verba aliud operari debeant / conceditur gracie
spalis. Et e (contra) si privilegium contineat in ipo
nter p modum exprimat (sub)scriptum / q eccla sit li-
bera / seu qd potiatur romane eccle libertate /
vel qd in hoc prerogativa gaudeat spali / a(ut) si
dicatur indiffinite / quod eccle romane annuum
censum solvat / ad percipienda indigenda libertate / sive
quod ipam eccliam eximit / ab ordinarii ptate /
vel quod non audeat illic epus cathedram
collocare / aut imparandi / seu ordinacionem qm̄uis
levissimam faciendi / exercere aliquam ptatem
Similiter si aliqui recipiantur in ,prios et spales sub-
iectos censentur exempti, non sic / si in corpore

et spales filios romane eccle sunt suscepti / ta
les quippe exempti ppterea no existunt Si no
dicatur simpliciter / qd aliqua eccia romane ecce
annuu censu solvat / no ppt hoc exempta
eccia dici debet Id dicimus si eccia aliqua p
privilegiu concedatur libertas & clausula de
censu annuo psolvendo sequatur / ut si a aliquibus
qd ab alio qua a papa / seu eius legato excoi
cari suspendi aut interdici no possit / vel
aliquid aliud spaliter a sede aplica sit indul
tum / vel eccia dicitur q in spales romane eccle
filios sunt assumpti & sequatur in privilegio q eccle
romane ad indiciu libertatis ppterea annuu
censu solvat hiis enim & consimilibus casibus sic
munitis privilegiati articulis / ordinariorum iurisdictio
nique ad alia sunt subiecti Licet enim per
diversos privilegiorum / quibus eccle ac monasteria
eximuntur tenores ad unam materiam amputandam
dux imus designandos p hoc tamen alios excepcio
nis si reperiuntur / seu aliarum libertatum modis / vel
eorum effectibus nolumus aliquatenus derogari.
Licet vobis concessum existat / ut in Idem
dicti tpe / ianuis clausis / excommunicatis & inter
dictis exclusis / voce submissa / divina celebrare
possitis / ad ea tamen aliquos eccia sed alunde vene
rint / nisi super hoc privilegiati existunt / recipe
re nullatenus non debetis Cum conceditur singu
lari psone ut in pmisso tpe interdicti cele
brare valeat / vel audire divina / eius familia
& domestici / ad audiendum eam celebrandum in
sibi divinum officium no licite admittuntur Non sic
aut de familiaribus alicuius conventus / seu colle
gii est censendum / illi enim nisi privilegiati fue
rint admitti no debent Huiusmodi aut conces
sione gaudere no potest / is qui causam / seu cul
pa dolo vel fraude / fuit sentencia interdicti pro
lata / seu qui ad ppetrandum delictum / cuius eccie
lata extitit / pbuit consiliu auxiliu vel favorem
Voluntari epi eorumque superiores / se huiusmodi Idem
excerisio a suis eccliis & dioc absentare fre
quenter / nec semper possint comode ad ecclias acce
dere p missa celebranda / vel audienda in ipsis /
sine qua eos transire no decet absque causa

rationabili ulla die/ presenti constitucione indulgeri
casus/ ut altare possint habere viaticum et in eo cele-
brare/ ac facere celebrari/ ubicumque absque interdicti
transgressione illius permittitur celebrare vel audire
divina. **De iniuriis et dampno dato.** Grego-
rius decimus in generali concilio lugdunensi.
Si pignorationes quas vulgaris eloquio
represalias nominat in quibus alius pro alio
pregravatur tamquam graves legibus et equita-
ti naturali contrarie civili sint constitucione prohibite
ut tamen earum prohibicio in personis ecclesiasticis tanto
amplius timeatur quanto in illis specialius
inhibentur eas concedi contra personas predictas
seu bona ipsarum aut quantumcumque generalis pre-
textu cuiusvis consuetudinis que potius re-
putanda abusus forte concessas ad illas exten-
di presenti decreto districtius inhibemus. Illi au-
tem qui contrafecerint adversus personas easdem pigno-
raciones seu represalias concedendo vel exten-
dendo ad eas nisi presumpcionem huiusmodi revoca-
verint a concessione vel extensione tempore infra
mensem si persone singulares fuerint sentenciam excommu-
nicationis incurrant si vero universitas ecclesiastico subiaceat
interdicto. **De penis R.** Innocencius quartus.
Romana ecclesia etc. Licet autem Remensis archiepiscopus
suam provinciam visitanti eos qui nec sibi vel
sue familie aut aliis quos pro tempore hoc per eandem
provinciam dirigit et etiam qui tamquam aliud convocati eos
qui nuncios suos quos per illam vel alias per pro-
vinciam ipsam sua debita iurisdictione uten-
do transmittit iniurias presumunt si habeat occa-
sionem suam in quibus impediatur iurisdictio pro iniu-
ria huiusmodi dummodo constat notoria ipsa auctoritate
punire vel amplius ei de Remensis ecclesie con-
suetudine competere demonstratur. Hoc etiam et
metropolitanus aliis in suis provinciis dum sic
in illius iurisdictionem exercet punienda manife-
stas et notorias offensas tunc cum sibi illatas
vel suis etiam si ex inde impedit iurisdictionem
huiusmodi non contingat libera sit de iure speciali
concessione facultas. Omisimus unius liter.
Degradacio qualiter fieri debeat. Remensi episcopo.
A nobis tua fraternitas requisivit super quo et
taliter respondemus quod verbalis degradacio vel
depositio ab ordinibus vel gradibus ecclesiasticis
est a proprio episcopo sibi assistente in de degradatione

clericorum in sacris constitutorum ordinibus, a certo episcopo-
rum diffinito canonibus statuta, quamquam propri-
i episcopi sententia, siue aliorum episcoporum presentia sufficiat
in degradatione eorum, qui minores dumtaxat or-
dines receperunt. Actualis autem siue sollempnis
celestis milicie militis, id est clerici, degradatio, cum ad
eam sit procedendum, fiat ut ex auctoritate eius
qui milicie desuit armate, cui militaria detra-
huntur insignia, sicque a milicia remotus castris
reicitur, priuatus honore et priuilegio militari.
Clericus igitur degradandus, vestibus sacris indu-
tus, in manibus habens librum, vas vel aliud instru-
mentum, seu ornamentum, ad ordinem suum spectans, ac
si deberet in officio suo sollempniter ministrare, ad epi-
scopi presentiam adducatur, cui episcopus publice singula, siue
sint vestes, calix, liber, seu quecumque alia, que
illi iuxta morem ordinatorum clericorum in sua ordi-
natione ab episcopo fuerint tradita, seu collata, sin-
gulariter auferat ab illo vestimentum seu orna-
mentum, quod dando vel tradendo illi fuerit. Ab
vltimo inchoando et descendendo gradatim de-
gradationem continuet vsque ad primam vestem,
que traditur in collatione tonsure. Deinde ra-
datur caput illius seu tondeatur, ne tonsure seu
clericatus vestigium retineat in eodem. Poteri-
t autem episcopus in degradatione huiusmodi vti verbis
aliquibus ad terrorem illius oppositis, que in colla-
tione ordinum sunt prolata, dicendo presbitero hec
et similia verba in remotione planete: Auferimus
tibi vestem sacerdotalem et te honore sacerdotali pri-
uamus. Sicque in remotione reliquorum insigni-
um similibus verbis vtens in ablatione vltimi, quod
in collatione ordinum fuit primum, infrascripto vel
alio simili pronunciet siue dicat: In auctoritate dei
omnipotentis patris et filii et spiritus sancti, ac nostra, ti-
bi auferimus habitum clericalem et deponimus, degradamus,
spoliamus et exuimus te omni ordine, beneficio
[Q]uamuis ad reorum (et priuilegio clericali) de[i]
custodiam, non ad penam carcer specialiter depu-
tatus esse noscatur, nos tamen non improbamus, si sub-
iectos tibi clericos, confessos de criminibus, seu con-
victos, eorum excessibus et personis circumspecte inspectis,
prouida deliberatione pensatis, in perpetuum vel
ad tempus prout videris expedire carceri man-

aper ad primam paginam Idem
Ubicumque alicui et eius filiis seu posteris ipsius in
tanta gravitatis pena imponitur ab homine vel a
iure, pena ipsa eos tantum afficiat qui per masculinam
non per femineam lineam descendere dinoscuntur nisi
aliud in iure vel forma sit expressum. Idem
Felicis recordationis Honorii pape III tertii pre-
decessoris nostri vestigiis inherentes quibusdam
additis et detractis de communi fratrum nostrorum consilio
hac in perpetuum valitura constitutione sancimus
ut si quis deinceps in hoc sacrilegii genus ir-
ruerit quod sancte romane ecclesie cardinalem
hostiliter fuerit insecutus vel percusserit aut cepe-
rit vel socius fuerit facientis aut fieri mandaverit
vel factum ratum habuerit aut consilium dederit
vel favorem aut scienter receptaverit vel defensa-
verit facientes eundem sicut reus criminis lese maie-
statis perpetuo sit infamis diffidatus nichi-
lominus et bannitus sit intestabilis ut nec te-
stamenti liberam habeat factionem nec ad alicuius
bona ex testamento vel ab intestato veniat
quinimmo ab omni successione repulsus publi-
catis repulsa confusus nimium incurrat sive ma-
licie successorem fiant habitaciones eius deserte
et ut non sit qui eas inhabitet deinde cuncta ipsius
edificia in ruinam et ut perpetue note infamie
perpetua ruina testetur nullo tempore reparentur
nullus ei debita reddere nullus iudex in iudicio
teneatur. Cunctaque etiam in bonis immobilibus ipsius
fisco vel rei publice domino applicentur ut ex illis
nil transmittat ad posteros sed potius cum
ipso quodque damnentur in sua. Si qua vero
feuda locationes officium vel beneficium spirita-
le vel temporale ab aliquibus ecclesiis obtinuerit sit
eis ipso iure privatus que sic libere ad ecclesias
revertantur quod ecclesiarum rectores de ipsis pro sua
voluntate disponant. Et si quis predictorum
filium vel filios habeat nepotem vel nepotes per
rectam lineam descendentes beneficiatum seu bene-
ficiatos quovis beneficio etiam si pontificalem
adepti vel adepti fuerint dignitatem sint eis
ipso iure privati spe promotionis eis sublata.
Nulli preterea talium filiorum atque nepotum ex utroque
sexu descendentium ab eisdem aliquatenus aperiatur

ianua dignitatis aut honoris ecclesiastici vel
mundani, seu alicuius loci regimine sit ascensu,
sit eis postulandi negata facultas, sit no-
tarie iudicatu et quodlibet aliud officium vel
ministerium publicum interdictum, in iudiciis eorum
assertio contra quemquam nichil fidei, nichil
credulitatis inveniat, ut ad testimonium perhibendum red-
dantur indigni, sit eis ad ordines ascensus
inhibitus, sit ad officium vel beneficium ecclesiasti-
cum negatus accessus et ut magis famosa
sit eorum infamia, ad actus legitimos nullus
eis pateat aditus, nulla porta pandatur
aliquis super aliquo premissorum cum spe dispensa-
tionis adempta. Preterea in complices adicimus
sanctionem, ut ex nunc predicta sicut ex in-
iectione manuum violentarum ipso facto excom-
municationis sententiam quis incurrat et tam inse-
cutorum qui alias super dicti tanti mali participes
quam sui procurauerint in sua contumacia, singulis
diebus dominicis et festiuis, pulsatis campanis
et candelis accensis, per omnes illius loci eccle-
sias in quo tantum facinus fuit attemptatum,
illius ciuitatis et diocesis vicinarum, excommunicati
publice nuncientur. Nec ab alio quam a romano
pontifice possint absolutionis officium optinere,
nisi dumtaxat in mortis articulo constituti.
Cum autem fuerint absoluendi, primo sufficienter
et ydonee caueant, quod in futurum pene parebunt
et ampliatione eius, primam poenitentiam iniungenda.
Deinde per omnes illius loci ecclesias principales
et vicinorum quoque locorum diebus dominicis et solempnibus
incedant nudi, coram populo, femoralia tantum
gerentes et ferulas deferentes in manibus, cum quibus
per easdem ecclesias publice fustigentur. Itineri post-
modum vltra mare et ibidem actum primam per
tres annos ad minus, nec ex inde postmodum
reuersi absque sedis apostolice licentia speciali. Vin-
tum talibus gratiam reconciliationis meruerint
beneficio absolutionis obtento indulgeatur
ei licentia, ut suarum et suorum iniuriarum prosequantur
et debitorum illorum que contracta fuerint de-
postmodum acquisita repetere non negetur. Il-
lud non duximus omittendum, quod si quis fuerit in
premissis nudo consilio vel simplici fauore

culpabilis, iudex in talem penam inciderat ex
culpa, ut secundum quod excessus exegit, vindi-
cta procedat. Cumque dignum est, ut nepha-
di racione flagicii ultionis severitas amplius
extendatur, et pro enormitate culparum pla-
garum modus excedat, nec penis solis contente
statuimus, ut ad collaterales fratres, videlicet ne-
potes et pronepotes talium, possit extendere
penas, in huiusmodi nostra constitutione contentas,
circumspectio romani pontificis, prout circumstantie
racionabiles suadebunt. Permissio etiam di-
gnum censuimus annectendum, ut si quisquam
aliquod predictorum excessuum, quemquam de clericis
vel religiosis nostre familie, vel cardinalium
afficere forte presumpserit, temporaliter pro delicto
ita quod vindicta ex equo excessui respondente ab
offensa morum cohibeantur deinceps, magis tema-
rie formidine ultionis, quam dei vel nostra
seu fratrum nostrorum reverentia, non coherceat. Si quis
vero per se vel per alium occiderit cardinalem, quod
absit, vel dederit causam mortis, ultra quam pre-
missa contineat, sic in eum potestas iurisdictionis
insurgat, sic rigor ultionis insiliat, quod
contra vite subsidium, mortis solacium invocet
vivens, pene non culpe vindicte spectacula,
non offense. Per hoc quoque secularibus potestati-
bus non adimimus facultatem utendi legibus
contra tales, quas adversus sacrilegos catholici
principes ediderunt. Cuius enim locus regiminis
poterit esse tutus, cuius rector securitate gau-
debit, si romana ecclesia, que omnium ecclesiarum dis-
ponente domino caput est et magistra, casibus istis
subiaceret, si eius filii speciales huiusmodi peri-
culis exponuntur? Cuius ecclesie filium, cuius fidei ze-
latorem contumelia tanta non tangeret,
confusio tam aspera non moveret? Porro si fi-
lius est, dolebit, si fidelis, nostre fidei lesa le-
detur. Quamquam si princeps, senator, consul,
potestas, vel alius quivis sive rector communitatum
prelocutos predictos, presentis constitutionis tenorem
non fecerit observari, tam ipse quam officiales ipsius
infra mensem, postquam res ad noticiam eorum perve-
nerit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Ci-
vitas vero quevis alia preter urbem, que terram

facienti/ vel facientibus/ seu presumentibus in hoc
consilium/ vel auxilium dedit/ aut favorem/ et infra
mensem saltem tales delinquentes/ prout tanti fa-
cinoris enormitas exegerit/ et facultas ei affu-
erit/ non duxerit puniendos/ pontificali ut supra/
sit eo ipso dignitate privatus/ et nichilominus
remaneat maledicta **De penitentiis et remis-**
Romana ecclesia etc. **sionibus** Innocentius iiii
Questoribus aut fabrice Remensis ecclesie/
Remensis archiepiscopus/ seu eius officialis, citandi
suffraganeorum ipsius ecclesie subditos/ quos ipsi
questores/ sibi resistere aut nolle parere dixerint/
ut super hoc compareant coram ipsis/ nequaquam
obtinuit potestatem. Super benigna vero ipsorum recep-
tione ac subvencione ipsi fabrice facienda/
potest comprovinciales suffraganeos et alios fideles Remensis
provincie caritative monere. In concedendis quoque
indulgentiis/ non excedat Remensis archiepiscopus
statutum concilii generalis. onifacius viii
[S]i episcopus suo subdito concesserit/ ut sibi possit
idoneum eligere confessorem/ ille quem is ele-
gerit in casibus qui eidem episcopo specialiter reservantur/
nullam habet penitentiam potestatem, cum in generali conces-
sione illa non veniant que non esset quis verisimiliter
in specie concessurus. ¶ Nulla quoque per consuetudinem
introduci/ quod aliquis preter sui superioris licentiam/
confessorem sibi eligere valeat/ qui eum possit
Indulgentie que ab uno solvere vel ligare. Idem
vel a pluribus episcopis in ecclesiarum dedicationibus/
vel aliis quibuscumque casibus conceduntur/ vires non
obtineant/ si statutum excesserint concilii generalis/
De sententia excommunicationis suspensionis
et interdicti Innocentius iiii in concilio Lugdu-
nensi. Cum medicinalis sit excommunicatio/ non mor-
talis/ disciplinans non eradicans/ dum tamen is
in quem lata fuerit non contempnat/ caute pro-
videat iudex ecclesiasticus/ ut in ea ferenda/ ostendat se
prosequi/ quod corrigentis est et medentis. Qui-
cumque igitur excommunicat/ excommunicationem in scriptis
proferat/ et causam excommunicationis expresse conscribat/
propter quam excommunicatio proferatur/ exemplum vero
huiusmodi scripture teneatur excommunicato tradere infra
mensem/ si fuerit requisitus/ super qua requisitione

fieri voluerit publicum instrumentum vel litteras te-
stimoniales confici sigillo autentico consignatas.
Si quis autem iudicum huiusmodi constitutionis teme-
rarius exstiterit violator, per mensem unum, ab
ingressu ecclesie et divinis noverit se suspensum.
Superior vero ad quem recurritur, sententiam sine dif-
ficultate relaxans, latorem excommunicationis ad ex-
pensas et omne interesse condempnet, et alias pu-
niat animadversione condigna, ut pena docen-
te discant iudices quam grave sit excommunica-
tionum sententias sine maturitate debita fulmina-
re. Et hec eadem in suspensionis et interdicti
sententiis volumus observari. Caveant autem ecclesiarum
prelati et iudices universi, ne predictam penam
suspensionis incurrant, quia si contingeret eos sic
suspensos divina officia exequi, sicut prius, ir-
regularitatem non effugiant, iuxta canonicas
sanctiones, super quam non nisi per summum pontifi-
cem poterit dispensari. Idem in eodem.

Solet a nonnullis in dubium revocari, an cum
aliquis per superiorem absolvi postulat ad
cautelam, dum in se latam excommunicationis sententiam as-
serit esse nullam, sine contradictionis obsta-
culo munus ei debeat absolutionis impendi,
et an ante absolutionem huiusmodi, is qui se of-
fert in iudicio probaturum se post appellationem
legittimam excommunicatione nodatum, vel intolle-
rabilem errorem in sententia fuisse patenter ex-
pressum, sit in aliis excepto probationis illius
articulo evitandus. In prima igitur dubitatione
sic statuimus observandum, ut petenti absolu-
tio non negetur, quamvis in hoc excommunicator vel
adversarius se opponat, nisi eum excommunicatum
pro manifesta dicat offensa, in quo casu terminus
octo dierum indulgebitur sic dicenti, ut si
probaverit quod opponit, non relaxetur sententia,
nisi prius sufficiens prestetur emenda, vel com-
petens cautio de parendo iuri, si offensa du-
bia proponatur. In secunda vero questione statuimus,
ut is qui ad probandum admittitur, pendente pro-
bationis articulo, in ceteris que ut actor in iudi-
cio attemptaverit, interim evitetur; extra iudicium
vero in officiis, postulationibus et electionibus
ac aliis legittimis actibus nichilominus admittatur.

datum ut nullus iudicum ptia. Idem in eodem.
participantes cum excommunicatis ab eo in locutione et aliis
quibus ligatur participans excommunicatione mino-
ri, auctoritate canonica excommunicationis maioris
excommunicatione presumat, salvis constitutionibus contra
illos legitime promulgatis qui in crimine presumunt
participare damnato. Quod si ex locutione
et aliis quibus participans labitur in minorem
excommunicationem fortius indurescat, poterit iu-
dex per monitionem canonicam huiusmodi partici-
pantes constringi damnationis censura. Alias autem
in participantes excommunicatio prolata non teneat,
et proferentes penam legittimam poterunt formi-
dare periculosum est episcopis dare. Idem in eodem.
Cum superioribus nostris ipse executionem pontificalis
officii, quod frequenter accidit, ut in aliquo ca-
su interdicti vel suspensionis incurrant sententiam ipso
facto. Nos deliberatione provida ducimus statuendum
ut episcopi et alii superiores prelati nullius constitu-
tionis occasione, sententie sive mandati, predictam
incurrant sententiam ullatenus ipso iure, nisi in ipsis
de episcopis expressa mentio habeatur. Idem.
Romana ecclesia. Item interdicti suspensionis
vel excommunicationis sententias latas ab officia-
libus, archidiaconorum, seu quibuslibet aliis
iurisdictionem habentibus suffraganeorum Remen-
sis ecclesie subditis Remensis archiepiscopus et eius offi-
ciales omissis ipsis excommunicatoribus non re-
laxant. S. salva contraria super hoc consuetudine
si quam habent. Porro excommunicationum sententie
a Remensi archiepiscopo sive ab eius officialibus generaliter
promulgate, subiectos eiusdem iurisdictioni archiepisco-
pi tantum ligant. Sed nec in speciali nec in generali
pro culpis et offensis preteritis vel presentibus ex-
communicationum sententias absque competenti monitione
premissa promulget, et si contra presumpserit, iniu-
stas noverit esse illas. Caveat etiam ne ta-
les sententias, sive specialiter sive generaliter in aliquos
pro futuris culpis, videlicet si tale quid fecerit
vel etiam pro iam commissis sub hac forma, si de
illis infra tale tempus minime satisfecerit,
proferre presumat, nisi mora in exhibenda sa-
tisfactione, vel culpa seu offensa precesserit,
quibus monitio ad iungenda satisfactionem huiusmodi

et talia prohibenda similia inducantur / aut
alia rationabilis / quam in ipsos sententiam excommunicationis
causa subsit ¶ In universitate vel collegium /
proferri excommunicationis sententiam / penitus prohibemus / vo-
lentes vitare animarum periculum quod exinde sequi
posset / cum nonnumquam contingeret innoxios hu-
iusmodi sententia irretiri ¶ Sed in illos dumtaxat
de collegio vel universitate / quos cul-
pabiles esse constiterit promulgetur Idem
Dilecto filio decano aurelianensi Cum sancta
et omnes leges omniaque iura vim vi re-
pellere / cuntisque se defensare se permittant / licuit
utique / ipsi decano / si predictus bailivus cum bo-
nis suis iniuriose spoliat / vel ea violenter
occupat presumpsit / ut superius est expressum /
contra illius violentam iniuriam se tueri ¶ At
quando adversus eum nimia potentia / sufficiens
temporalis defensio si forte non adesset / potuit se causa
spiritualis gladio videlicet utendo ecclesiastico defen-
sare / ac recurrere / propter hoc ad arma spiritualia /
que sue ecclesie presertim / et pro suo munimine illius uti-
que presertim cum dictus bailivus / per latam in eum ex
presertim aliis causis excommunicationis sententiam / sicut idem decanus as-
serit / ipsum tamquam ex inde provocatus / sententie
ipsius contemptor / bonis spoliasset eius / et propter
hoc premodo ipse decanus / sententiam tulerit mediata
tamquam spirituali se muratione defenderet / contra illius
iniuriam et violentiam sibi ab eodem occasione
predictarum sententiarum et in ipsarum contemptum illatam /
¶ Et quod cum liceat cuilibet suo vicino / vel
proximo pro repellanda ipsius iniuria / suum imper-
tiri auxilium / ymmo si potest et negligit / videatur
iniuriantem fovere / ac particeps eius culpe / sitimur
presertim ipsi decano / pro se sibimet subvenire sub-
sidio et suamet temporalem iniuriam / sua propria spiritu-
ali defensione tueri / sicque utrumque quod non
gladium / et temporalem / et ecclesiasticum / videlicet
alterum adiuvare / maxime quia hii duo gla-
dii / consueverunt exigente necessitate / sibi ad
invicem suffragari / et in invicem alterius subve-
nire iniuria frequentius consueverunt Idem
Venerabilibus fratribus / Rothomagensis archiepiscopo /
vel eius officiali / non licet excommunicatis /
ab archidiacono / vel aliis subditis / suffraga-
neorum ipsius archiepiscopi / cum nec excommunicandi

nec excommunicatorum / sint iudices / absolutionis be-
neficium impertiri / excommunicatos autem ab ipsis suf-
fraganeis / uel eorum officialibus prius absoluere /
si ab ipsis litigantibus / ad eos fuerit prouocatum ¶ Et
neutra uero parcium appellante / si qua ipsarum per
archiepiscopum uel eius officialem / ab excommunicacione con-
tra lata / pro reliqua postulet se absolui / uel alias
coram eis de parte aduersa / querimoniam / sine ap-
pellacionis interposicione deponat / non est in hoc
ab ipsis / cum sui non sint iudices audienda ¶ Et
si excommunicata deponat apud eos / de suffraganeo /
ut imponat ei penam / et pro suo interesse super iniu-
sta excommunicacione querelam audire utique debent
eam ¶ Secus autem si conqueratur de ipso / ut relaxet
quandam sententiam contra se / ab eo pro alio promulga-
tam / quia tunc hanc causam / non ad ipsum suffra-
ganeum / sed ad eum per quem est sententia lata spectat /
¶ Item si suffraganeus uel contra iudicium / pro
suorum defensione iurium / uel causa cum iudicio de suo
procedens officio / inquirendo videlicet / uel simile
quid agendo / ad aliquem excommunicandum / in hoc casu
contra remedia eius ipse suffraganeus / coram archiepiscopo / uel
eius officiali / quia ipsius interest defendere causam
suam ¶ Porro archiepiscopus uel eius officiales / excom-
municatos a suffraganeis / semper antequam audien-
tiam incipiant / in casibus in quibus eis iurisdic-
tio competit / in ecclesie forma debent absoluere /
utpote si post diffinitiuam fuerit excommunicacionis sententia pro-
mulgata / et ad ipsos fuerit appellatum / exceptis
casibus in quibus prohibentur post sententiam appel-
lare ¶ Similiter si suffraganeus contra iudicium
excommunicet aliquem / pro eius offensa / uel pro sui
defensione iurium / et super hoc querimoniam ille
deponat / est ille primitus in forma ecclesie absol-
uendus / nisi suffraganeus probatum se offerat /
quod per manifesta offensa excommunicacionis eum vinculo
innodauit ¶ Idem est eciam / si quemquam pro pre-
sumpta contumacia / videlicet quia citatus per-
emptorie sibi termino / non comparuit / excommunicacione constrin-
gat / quia si sic ligatus lite litigata proponat
querimoniam / petat ab archiepiscopo se absolui / siue
quod suffraganeus de suo processus officio / siue
quod est ad ipsum archiepiscopum / ante diffinitiuam sententiam
appellauerit / et ab aduersario proponatur / quod absol-

uedq nō sit / nec pandi ei debeat iudicij aditus /
nisi prius expensas restituat / et iudicio sisti ex-
hibeat caucionem / ipseque respondeat / quod recte
contumax reputari nō debet / pro eo quod in itinere ca-
ptus / uel impedimento deceptus detentus in
termino conparere nequiuit / tunc protinus sibi iuxta
formam ecclesie / beneficium est absolucionis impendendum
¶ Secus autem si se contumacem confiteatur / uel alias
de contumacia sua constet / quia forte predixerat /
in iudicio quod minime conparebit / tunc enim cum mani-
festa sit contumacia / et manifesta reputetur
offensa / nō est enim nisi primo expensarum satisfac-
cione / ac de stando iudicio caucione prestita ab-
solucio impendenda ¶ Et hec ipsum est in similibus
obseruandum / Sic si aliquis ad certum locum citetur /
et ille proponat ipsum / nō esse sibi tutum / et iudex
propterea in eum / quia nō probauit hoc / nec conparuit /
sentenciam excommunicacionis promulgaret / Nam tunc si excommunicatus
ipse ad superiorem appellet / et cum omnia se ab eo
petat absolui / cum probare coram eo uelit locum
ipsum / nō existere sibi tutum / in hoc est procul du-
bio audiendus / cum presumpta solum eius contu-
macia uideatur ¶ Sed si iudex pronunciasset lo-
cum illud esse ydoneum et securum / et ille nō compa-
ruisset / ac ideo excommunicasset eundem / ipse primo
dum super hoc / nisi post latam interlocutoriam / infra
decendium prouocasset / nullatenus audiri debet /
¶ Sed si ex causa legittima seu probabili / quis
appellet / puta quia locus nō est tutus / et post
appellacionem huiusmodi excommunicacione ligetur / ac de-
inde constet superiori quod ad ipsum ex tali causa exti-
tit prouocatum / nō tamen illam pronunciabit excommunicacio-
nis sentenciam fore nullam / sed propter eam ad cautelam iuxta
formam ecclesie relaxabit ¶ Tamen si euidenter est excommunicacio-
nis sentenciam esse iniustam / uelut cum post manifestum exces-
sum est in aliquem promulgata / superior iudex /
nisi periculum sit in mora / excommunicatum ad excommunicato-
rem prius remittere debet / nec debet eum absol-
uere / nisi excommunicator requisitus maliciose illi
absolucionis beneficium deneget exhibere ¶ Si
uero constet huiusmodi sentenciam esse iniustam / nequaquam
remittendus est / ad suum excommunicatorem excom-
municatus / sed debet sine difficultate aliqua mox
absolui ¶ Quod si dubitetur utrum iusta sit uel
iniusta / superior nisi excommunicator deferat / relaxabit

iuxta formã ecclie pt illa / studiam honesti:
us / et conuenientius agat / si ei defecit in hoc
casu ¶ Vbi autem superior competit de excomicacione
cognoscere / absolucio seu relaxacio / quam ipse fe:
cerit tenet / licet forsitan sit iniusta / qui et si
contra ius litigatoris / non tamen contra ius constitucionis
absoluit ¶ Demque a subditis suffraganei emē:
das pecuniarias / pt archiepus secundum consuetudinem
regionis exigere / in casibus in quibus ei licet cog
excomunis yinculo innodare ¶ Pt quoque archiepus
beneficium absolucionis / iuxta formam ecclie / non
inique impedire / ad cautelam / ut pote si asserit
excomunis sentenciam intollerabilem errorem fuisse /
patenter expressum / id aliquid sub vi precepti / uel
mandati / aperte in ea contineri / quod commi uel
in suo genere est peccatum / veluti si dicat aliquis /
forte se a suffraganeo excomunicatum fuisse /
pro eo quod elemosinam pauperi tribuebat / uel quia
faciebat aliquid aliud / quod in se bonum est /
aut quia non operabatur id / quod suo actu illi:
citum est et prauum / et suffraganeus ipse as:
serat / quod pro digna et racionabili causa / uel pro
conseruanda et exequenda iusticia / hoc illi pro:
hibuisset / uel etiam iniunxisset / Nam tunc archiepiscopus
ad cautelam absoluere pt eum ¶ Similiter si quis
se an diffinitiuam sentenciam in iudicio / uel extra /
post appellacionem ex causa legittima / interpositam vin:
culo excomunis astrictum / pt archiepus postquam
de hoc sibi constiterit / etiam priusquam incipiat
de veritate cause / appellacionis cognoscere /
absolucionis illi beneficium ad cautelam / iuxta
formam ecclie impertiri Alexander quartus
Decernimus ut iudices seculares / per censuram
ecclesiasticam / ab ecclesiasticis iudicibus / canonica
monicione premissa repellere excomunicatos / ab
agendo patrocinando / et testificando in suis
curiis et iudiciis compellantur Gregorius x a
Constitucionem felicis ¶ In generali concilio lugdunensi
recordacionis Innocencii pape quarti predecessoris
nostri / que prohibet participantes excomunicatos /
ea participacione / que sola minorem excomunicacionem
inducit / monicione canonica ligari / decer:
nens promulgatam aliter excomunis sentenciam non
tenere / ad tollendum omnem ambiguitatem / preu:

publicum decantetur de eisdem, ita demum esse mo-
nitione canonica in hoc casu, si alias rite sententias
eos qui monentur exprimat nominatim. Statuimus
quoque, ut inter monitiones, quas ut canonica
promulgetur excommunicationis sententia statuimus inca premitti,
iudices, sive monitionibus tribus utantur, sive una
pro omnibus, observent aliquorum dierum competentia
intervalla, nisi facti necessitas aliter ea suaserit
Presenti generali de moderanda Idem in eodem
claramus edicto, beneficium relaxationis ad cau-
telam, quo ad interdicti sententias in civitates, castra,
vel quaelibet alia loca, sive terras aliquas generaliter
promulgatas, locum aliquatenus non habere. Idem in eodem
Quicunque pro eo quod in reges, principes, barones,
nobiles, baillivos, vel quoslibet ministros
eorum aut quosvis alios excommunicationis, suspensionis
sive interdicti sententia fuit promulgata, licentiam
dederit aliquibus occidendi, capiendi seu alias
in personis aut bonis suis vel suorum gravandi
eos qui tales sententias protulerunt, sive quarum sunt
occasione prolatae, vel easdem sententias observantes,
seu talibus excommunicatis communicare nolentes, nisi li-
centiam ipsam re integra revocaverit, vel si
ad bonorum captionem occasione huiusmodi licentiae
sit processum, nisi bona ipsa fuerint infra octo
dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis
impensa, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat.
Eadem quoque sint sententia innodati omnes qui
ausi fuerint praedicta licentia data uti, vel ali-
quid praemissorum, ad quae committenda data licentia,
prohibemus, alias committere suo motu. Qui autem
in eadem sententia permanserint duorum mensium spatio, ex-
tunc ab ea non possint, nisi per sedem apostolicam ab-
solutionis obtinere. Bonifacius octavus
Iudex laicus malefactorem captum desine-
at si se clericum dicentem, ad curiam ecclesiasticam
petat remitti, vel curia ipsa eundem, tanquam suum
clericum repetat, iudice illud renuente, clericum
ac ob hoc minime remittendum, dubitationis
huiusmodi tamen scilicet sit qui repetitur clericus, ad iudicem
ecclesiasticum, quia de re ecclesiastica et spirituali, voca-
to tamen iudice saeculari vel alio cuius interest co-
gnitio pertinebit. Sed si notorium fuerit, quod idem
malefactor sit clericus, qui huiusmodi privilegio gau-
dere debeat, statim absque alia cognitione, vel fa-
ma publica de hoc extitit, aut ipse commi-

pro clerico habebatur in communi etiam ante cognitionem de clericatu, ecclesie cuius debet reddi. Idem etiam censemus si reus ipse ante deprehensionem pro laico publice se non gereret, deprehensus fuit in habitu clericali, tonsura videlicet et vestes deferens clericales. Nam talis debet clericus, donec constiterit de contrario reputari, sicut de illo qui in possessione ingenuitatis existit, si dicatur ab alio libertinus, legalibus sancitur auctoritatibus et probandi necessitatem non ipse, sed adversarius astringatur. Justum est enim ut ipse talis qualem gestat ex habitu, quousque appareat aliud, presumatur, qualis ipse esse cuius fert habitum comprobatur. Ex signate namque consueto, sicut fabri consuetis insignii laborantes fabricenses agnoscuntur, et custodes aquarum, quos ydrofilaces nominant, que eis infigi solet annotatione signati manifesti sunt omnibus, et angariarum nomine non tenentur, ita quod status alicuius esse videtur, in quo ipse deprehenditur. Hoc tamen volumus observari, si ante deprehensionem pro laico gerebat se publice, ac pro tali communiter habebatur, quamvis in deprehensione ipse repertus fuerit in habitu clericali: tunc enim restituendus non est, quousque fidem de titulo fecerit clericali, cuius eum probationis onus incumbat, ut per suspicionem que adversus ipsum orta est ex delatione laicalis habitus precedenti, tamen eum interim quinimo processus iudicis penitus conquiescat. Idem

Statutum Gregorii pape decimi, factum ad declarationem constitucionis Innocentiane, que prohibet participantes excommunicatis, ea participatione que solum minorem inducit, maiori excommunicatione ligari, monitione canonica non premissa, in suspensionis et interdicti sententiis, que per huiusmodi participatione plerumque ab ordinariis vel delegatis iudicibus promulgantur, pariter inviolabiliter observari decernentes easdem sententias non tenere aliter prolatas.

l Excommunicationis sententiam promulgatam Idem post appellationem legittimam promulgata, per negligentiam appellantis appellationem suam minime prosequentis non ratificetur nec etiam convalescat: excommunicatum tamen vitandum vel specialiter et expresse qui post appellationem legittimam excommunicationis sententiam

asserit ipse latam / si appellationem eandem infra
tempus ad ipsam prosequendam ab homine / vel a
iure statutum non fuit / ut debuit prosecutus /
lapso eodem tempore / excommunicatus publice nun-
ciari / et non solum in iudicialibus / sed etiam in extra
iudicialibus evitari / ac legitimis actibus
removeri debebit / quousque quod post appellationem
legittimam excommunicatus fuit / vel alias de ipsius
r ꝯ clericos tue iurisdictioni / sine debita nullitate
commissis subiectos / pro commissis excessibus
etiam per laicos capi facias / et eos ne
fugiant / in carcere pena debita / precedente castigan-
dos includas / tu vel capientes eosdem / licet non
videatur apparere / manus iniicere in eos temere / ulla
sententia excommunicationis nodati / cum in hoc / nisi a-
lias ex proposito excedatur / in ipsis temeritas vel
iniuria nequeat deprehendi. Postquam clericos /
si de parendo iuri tibi fideiussoriam dederint
cautionem / detinere non debes / nisi excessus enor-
mitas / vel alia causa rationabilis eos sua:
ꝯ sententia interdicti proferatur / Si sententia interdicti profe-
ratur in clerum / non intelligitur nisi aliud sit ex-
pressum in ea / interdictus populus / nec etiam e converso /
unde uno interdicto reliquum / alius licite mittitur
ad divina. Item cum propter delictum domini / vel rectoris
est civitas interdicta / cives eiusdem qui culpabiles
non existunt / dummodo ipsi pro dominis vel rectoribus
puniendis consilium / non fuerint interdicti / possunt extra
ipsam licite audire divina. Cum vero aliquis locus
pluribus interdicto nodatur / singulariter ex eo personas /
quas interdictas esse constat / ne sententia effectu
careat / cum divinorum audiendorum et sacramentorum per-
ceptio populo sit inhibita / non competat non de-
bent alicubi / casibus expressis a iure dumtaxat
exceptis / audire divina vel ecclesiastica recipere sacramenta.
ꝯ civitate castro vel villa / subiecta interdicto eorum
eadem ecclesia interdicto / illorum suburbia / et
continentia edificia / eo ipso intelligi volumus
interdicta / Nam licet predicta videantur alias
murorum ambitu terminari / hoc tamen casu ne vi-
lipendi valeat sententia interdicti / quod fieret si pos-
set / in ipsorum suburbiis / vel continentibus edi-
ficiis / licite celebrari / ut plurimum expedit inter:

petitionem fieri liceat / Celebratione quoque similiter / si
sit ecclesia interdicto subiecta / nec in capella eius
celebrari / nec in cimiterio ipsius ecclesie contiguo
poterit sepeliri / secus si ei contigua non existat
Sed qui in ecclesia / sanguinis aut seminis effusione polluta / vel qui publice maiori excommunicatione nodatus scienter celebrare presumit /
licet in hoc temerarie agat / irregularitatem tamen /
cum id non sit expressum in iure laqueum non incurrit / Ille vero qui scienter in loco celebrat
supposito interdicto / nisi per hoc privilegiatus existat / aut a iure sit concessum eidem / irregularitatem incurrit / a qua nequit per alium / quam per romanum pontificem liberari / et adeo efficitur ineligibilis /
quod nec ad eligendum cum aliis debebit admitti
Quoniam in baptismo et confirmatione Idem
que nec dum pueris / sed adultis iuxta morem
articulum excipi publice licite tempore interdicti /
crismatis et olei vnctione posse / licet terra interdicta existat / crisma hic tenere Idem confici
Sed an est ecclesie dubium non existit Idem
interdicto ingressus / ac sibi per consequens
tenetur / in ipsa divinorum celebratione interdicta /
irregularis efficitur / si tamen interdictum huiusmodi
divinis in ea se ingerat / suo agens officio / sicut
prius / Talis quoque si hoc interdicto durante
decedat / non debet in ecclesia / vel cimiterio ecclesiastico /
nisi penituerit sepeliri / Tamen sicut excommunicatio / sit ab officio et ab ingressu ecclesie
lata suspensio / aut ipsius effectus / per appellationem sequentem / minime suspenditur Idem
Religiosus qui manus violentas in clericum
secularem iniecerit / ne hoc pretextu liceat
materiam evagandi / poterit ab episcopo / eo casu
absolutionis beneficium exhiberi / quo secularis
clericus posset / si aliud clericum percussisset / Similis autem est / qui religionem ingreditur / religionis tempori / cum effectum possit / donec sit tacite vel expresse professus / Si quis tamen violentas
manus in eum iniciat / excommunicationis late a canone
vinculum non evadat Idem
Nos qui a sententia canonis vel hominis / sunt ad
illum / a quo alias de iure fuerat absolvendi nequeunt / propter imminentem mortis articulum / aut
aliud impedimentum legitimum / per absolutionem

beneficio hac de causa recursum / ab alio absolutionem / si ces-
sante periculo / vel impedimento huiusmodi se
illi a quo his cessantibus absolvi debebant / quam
cito commode poterunt contempserint praesentare / man-
datum illius super illis / pro quibus excommunicati fue-
rant humiliter recepturi et satisfacturi / prout iusti-
tia suadebit / decernimus ne sic censuram eludant
ecclesiae / in eandem sententiam recidere ipso iure dez

Statuimus de his / quibus a sede apostolica / vel le-
gatis ipsius / absolutionis beneficium / a quibus
impendi consueverit / impenditur / ut ordinariorum
suorum / vel aliorum quorumlibet / sententiam susceptam /
ab eisdem / se conspectui repraesentent / et passis iniu-
riam seu his quibus ipsi hoc obligati existunt
satisfactionem exhibeant competentem / si hoc cum primum
commode poterint non curaverint adimplere dez

Rem quae absque tuo mandato / manus iniicit in
clericum / tuo nomine violentas / si hoc ratum
habueris / excommunicationem latam a canone incurris
meritis / cum ratihabitio retrotrahatur /
et mandato debeat comparari ¶ Si vero iniectio
ea tuo nomine non sit facta / tunc licet peccare /
ratum habendo censearis / non tamen ipso hoc excom-
municationis vinculo innodaris / cum quis ratum habere
nequeat / quod eius nomine non est gestum dez

Alma mater ecclesia / plerumque nonnulla / rationabiliter
ordinat et consulte / quae suadente subiectorum
utilitate / per modos consultius / ac rationabili-
us revocat / in melius ne commutat ¶ Sane
a nostris dudum fuit praedecessoribus constitutum /
ut in terris seu locis / ecclesiastico supposito interdicto /
nulla certis casibus et sacramentis exceptis / di-
vina celebrentur officia / vel ministrentur ecclesiastica
sacramenta / Verum quia ex districtione huiusmodi con-
stitutionis / excrescit indevotio populi / pullulant
haereses / et infinita pericula animarum insurgunt /
ac ecclesiae / sine culpa earum / debita obsequia
subtrahuntur / cum fratribus nostris deliberatione / super his
habita diligenti / concedimus / quod tempore interdicti
ab homine vel a iure prolati / non tamen volentes /
sed urgentes / tam sani / etiam quam infirmi / ad
poenitentiam / quae propter pravitatem et facilitatem hominum /
ad peccandum / summe necessaria est / liberaliter admit-
tantur / dum tamen excommunicati non fuerint / quos ad-
mitti / praeterquam in mortis articulo / nolumus ad

cautionem. ¶ In illis casibus propter quorum culpam / dolum vel
fraudem / lata est sententia interdicti / qui ad perpetrandum
delictum / cuius occasione ipsum interdictum est latum /
praebuerint auxilium / consilium / vel favorem / nisi de
ipso delicto / si sunt tales quod id facere valeant /
prius satisfecerint / vel de satisfaciendo ydoneam
dederint cautionem / aut si satisfacere nequeuntes huius-
modi cautionem praestare nequiverint / quod cum poterunt
satisfacient et ad satisfaciendum compelli per censuram / vel
hos / qui facere ipsam debent et pro praestanda eadem /
dabunt consilium / et auxilium / ac iuxta posse suum /
fideliter laborabunt / est praemissum beneficium aliquatenus
concedendum. Nec tamen etiam quo ad istos / vel alios /
qui etiam hoc nomine deliquerunt / ubi civitatis /
vel loci alicuius / seu universitatis interdicti consistit /
facienda est relaxatio interdicti / sed est eis solutio in-
iungenda poena salutaris. ¶ Adicimus praeterea quod
singulis diebus in ecclesiis / et monasteriis missae
celebrentur et alia / dicantur divina officia / sic tamen
submissa tamen voce / ianuis clausis / excommunicatis /
ac interdictis exclusis et campanis etiam non pul-
satis / et tam canonici quam clerici ecclesiarum in quibus
distributiones cotidianae / illis qui horis intersunt /
canonicis tribuuntur / si ad officia / non venerint supra-
dicta / distributiones amittant / sic interdicto pendente
non existente / si divinis officiis non adessent. ¶ In
festivitatibus vero natalis domini / paschae ac pen-
tecostes et assumptionis virginis gloriosae / campanae
pulsentur et ianuis apertis / alta voce divina of-
ficia solemniter celebrentur / excommunicatis prorsus
exclusis sed interdictis admissis / quibus ob re-
verentiam dictarum solemnitatum / et ut ipsi ad hu-
militatis gratiam et reconciliationis affectum / facilius
inducantur / praefatis diebus / participationem permittimus
divinorum / Hii tamen qui illud propter quod commissum / inter-
dictum est prolatum / altari nullatenus appropinquent.
¶ Ceteris quae etiam observationem interdictorum / a nostris
sunt praedecessoribus instituta in suo robore permansuris /
non obstantibus quibuscumque privilegiis /
ecclesiis monasteriis ordinibus religionibus /
seu personis ecclesiasticis saecularibus vel regularibus
exemptis et non exemptis / sub quacumque forma /
vel expressione verborum / ab apostolica sede concessis /
quae contra tenorem praesentis constitutionis / nullatenus
volumus suffragari / Cum quibuslibet / tam

secularibus / quam regularibus sufficere debeat / ut
tempore interdicti / non premisso diebus celebrent sup
dictis De verborum significatione Innocentius quartus
Venientes ex per illa verba privilegii in speciali
et proprios ecclesie romane filios / nos receptos
dictos fratres / exemptos non intelligi / et ipsos ex
illo in proprios eiusdem ecclesie filios fuisse receptos /
quod ab alio / quam a romano pontifice / vel lega
to ab eius latere destinato interdici / vel excom
municari a quoquam valeant non declaramus Nulla lo
ci destinati / in premissis negligentia / qui non ...
penitus / neque cultus fuerit / vel ultra memoriam
hominum / secundum indulgentiam lucii / sed sub sanctitate
nostra pro tutela detentus / consentientes ecclesias et ubique
desertas locis / a fratribus illis construendas / seu etiam
construendas / in eo plena libertate / gaudere /
ut secundum indulgentiam lucii / nichil ab ipsis le
gibus diocesane nomine valeat / et episcopos exigi / quod
secundum privilegium alexandri / non pruit interdicto /
seu excommunicationi supponi / quas in locis huiusmodi
dicti fratres habeant / potestate petita a sede apostolica / li
centia construendi / casus ac suis plebibus / ex suos
clericos ydoneos gubernet / qui ratione plebium
examinandi episcopis putent / ut ab eis curam re
cipiat animarum / cum plebes episcopis sint subiecte /
Decetum dicti fratres decimas de laboribus / et
novalibus suis / quos propriis manibus aut sum
ptibus excolunt / et aliis bonis sibi a deo prestitis
pribus excolunt / et aliis bonis sibi a deo pre
stitis / conventibus clericorum ordinis sui / a quibus
quarta vel tertia nullatenus exigatur / ac integri
tate persolvant / salva moderatione concilii ge
neralis / in aliis eorum possessionibus iure com
muni / et aliis ecclesie parrochialibus / et dyo
cesano episcopo reservato / Nec declarationi aut huiusmodi
nobis defensionibus aliis / seu iuribus prout
derogari. Nicolaus quartus

Constitutionem felicis recordationis Gregorii pape
predecessoris nostri / editam in concilio lugdunen
ut si forte in electionem / que obiciunt electo / aut
postulato / seu alias promovendo / ad aliquam di
gnitatem evidenter fatere / vel aliud persone defe
ctum oppositionem contingat / de illo penitus cognoscatur /
et si opponente in negotio fuit / destitui veritate /
a causa illius prosecutione totaliter sit exclusus /
et alias puniatur / ac si in obiectorum probatione

omnium defecisset / in illo qui manifestum defectum /
in visu auditu / et aliis corporeis sensibus / nullo
et in memoria / et eciam intellectu / opponit electo /
loco quesitus / ac quo ad intencionem constitucionis illius
manifestum / et evidens istud suppone declaramus ¶
¶ Ceterum canonicos cuiusdam ecclesie qui statutum fe-
cerunt solenniter / et iuramento firmarunt / quod
ecclesiam suam / et se ipsos contra omnes impetran-
tes canonicatus ipsius ecclesie defenderent / usque
ad ius / vel summam quantum posset ad iudiciu-
dum pertinere / vel specialis mandati eiusdem / et quod
communibus expensis / ac cum prenotatus sigillo cau-
sigillato / eadem defensio fieret / et quod quamdiu
aliquis de canonicis eiusdem ecclesie defensionem
huiusmodi / et opposicionem vellet predicto modo
subire / alii canonici non possent / nec deberent
recipere in canonicum / nec alium pro canonico in
capitulo / vel extra capitulum impetrantem
conspiratores / contra sedem romanam ecclesiam ac
libertatem / obedienciam et auctoritatem ipsius / de-
cernimus / et eosdem tamquam conspiratores / ac con-
iuratores / secundum sancciones canonicas puniendos /
¶ Statutum quoque ipsum / quod cautelose publicato / et sin-
gulis eius personis / libertatem et obedienciam
eidem ecclesie romane debitam exhibendi / salutem
usque ad summam / et pontificum romanorum iudicium /
seu specialem mandatum / liquido in se dicit / preceptum
futurorum gravaminum et expensarum discrimen
ingerens contra legitimas sancciones / laudabile
votum exsecrandum licet vetat / iniusta lite
movere compellit / inique controversie / seu liti ce-
dendo / bonam fidem seu conscienciam agnoscendo
prohibet / et adigit ad peccandum / conspiracionem et
coniuracionem / continet contra libertatem / et auctoritatem
sedis apostolice manifeste / ac alias detestabile
extat qui servari ¶ penitus quasi illicitum reputamus de-
cernimus ¶ Privilegium monasterio tuo concessum / ut
monachi sive fratres in cella / seu in cellis ad mona-
sterium ipsum spectantibus habitantes / ab alio quam
a sede apostolica vel eius legato excommunicari / aut suspendi /
vel ipse celle interdicto supponi non possint /
non fratres in prioratibus seu capellis / seu eccle-
siis eiusdem monasterii commorantes / ac ipsos
prioratus ecclesias vel capellas ab ordinariorum
iurisdiccione in aliquo / sed et residentes tamen in

cellis / et cellas ipas / hoc e loca secreta et soli
taria / que ab hoim sepata comertu sut ad con
templandu / et deo vacandu spalit deputa
sicut nobis significare curasti et cta desedat
gracose concessimus / ut beneficia cle dem
vicor tuor cedencud / vel decedencud possis
conferre / quos ib clici pbendar suar fructus
papiant / ac si in suis eccliis psonalit reside
rent / Itm quia dubitas qui clericor tuor
appellacone debeat contineri / breui respondem
oraculo / qd in hijs et similibz casibus / tuos
volum intelligi clicos / qui pte no quesiti /
copta vel recepti sine fraude / et fictoe qua
libz vere tui clerici familiaes existunt / et
in tuis expensis continue domestici commen
sales / eciam si ex illis aliquos align pro tuis
gerendis ~~negligencijs~~ negocijs abesse contin
gat Explicit liber sextus De regulis iuris

6 Beneficiu ecclasticu Bonifacius octauus
no pt licite sine institucione canonica obti
neri dem Possessor male fidei / vllo tpe no
pscribit dem Sine possessione pscripco no
pcedit dez / Pctm no dimittit / nisi restituat
ablatum dez / Pcti venia no dat nisi correcto
dez / Nēo pt ad impossibile obligari dez / Piuile
giu psonale psonam sequitur / et extinguitur cu psona
na dem Semel malus semp psumit esse
malus dez Ratum quis hre no pt / qd ipius
noie no est gestum dem / Rati habitaco re
tro trahit / et mandato no e dubium compari /
dem Cum sut pciu iura obscura / reo fauend
est pocius / qua actori dem In iudicijs no e
acceptio psonar habenda dem Ignorancia facti
no iuris excusat dem / Cum quis i ius succedit
alterius iustam ignorancie causam censetur habere dem
Odia restringi et fauores conuenit ampliari
dem / Decet concessum a pricipe beneficium ee
mansuru dem Indultum a iure beneficium
no est alicui auferendu dem No firmatur tra
ctu tpis / quod de iure ab inicio no subsistit /
dem Non e sine culpa / qui rei que ad eum
no ptinet se inmiscet dem Nullus pluribus
uti defensionibus phibetur dem / Quod semel
placuit amplius displicere no pt dez No
dz aliquis alterius odio pgrauari dez Sine

culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus
Item quod quis mandato facit iudicis dolo facere
non videtur cum habeat parere necesse Item mora
sua cuilibet est nociva Item ea que fiunt a iudi-
ce si ad eius non spectant officium viribus non subsi-
stunt Item scienti et consentienti non fit iniuria
neque dolus Item que a iure communi exorbitant
nequaquam ad consequentiam sunt trahenda Item
quod omnes tangit debet ab omnibus approbari
Item in obscuris minimum est sequendum Item
eum qui certus est certiorari non oportet Item non
licet actori quod reo licitum non existit Item
mutare consilium non potest in alterius detrimentum
Item generi per speciem derogatur Item plus
semper in se continet quod est minus Item pro
possessore habetur qui dolo desiit possidere Item
utile non debet per inutile viciari Item ex eo non
debet quis fructum consequi quod nisus extitit im-
pugnare Item cum quid prohibetur prohibentur omnia
que sequuntur ex illo Item pluralis locutio duorum
numero est contenta Item imputari non debet ei per quem
non constat si non fiat quod per eum fuerat fa-
ciendum Item accessorium naturam sequi con-
gruit principalis Item qui tacet consentire
videtur Item is qui tacet non fatetur sed nec utique
negare videtur Item inspicimus in obscuris
quod est verisimilius vel quod plerumque fieri
consuevit Item is qui in ius succedit al-
terius eo iure quo ille uti debebit Item pre-
sumitur ignorantia ubi scientia non probatur Item lo-
cupletari non debet aliquis cum alterius iniuria
vel iactura Item in penis benignior est inter-
pretatio facienda Item actus legitimi condi-
cionem non recipiunt neque diem Item semel
deo dicatum non est ad usus humanos ulterius
transferendum Item non prestat impedimentum
quod de iure non sortitur effectum Item cui
licet quod plus est licet utique quod est minus
Item qui prior est tempore potior est in iure Item
qui sentit onus debet sentire commodum et e contra
Item in re communi potior est condicio prohibentis
Item contra eum qui legem dicere potuit apertius est
interpretatio facienda Item non est obligatorium contra
bonos mores prestitum iuramentum Item dolo
facit qui petit quod restituere oportet eundem
Item non est in mora qui potest exceptione

legittima se tueri. Item. Quod ob gratiam alicuius
conceditur non est in eius dispendium retorquendum.
Item. Nullus ex consilio obligatur, dummodo fraudu-
lentum non fuerit. Item. Exceptionem obiciens non
videtur de intentione adversarii confiteri. Item.
Nunc contra nunc fieri debet quando per infectum habetur.
Item. In pari delicto vel causa potior est condicio
possidentis. Item. Cum sunt partium iura obscura
quoniam condicio impleta habetur per inde ac
si impleta fuisset. Item. Quod alicui suo non
licet nomine nec alieno licebit. Item. Potest quis
per alium quod potest facere per se ipsum. Item. In malis
promissis fidem non expedit observari. Item. In al-
ternativis debitoris est electio et sufficit alterum
adimpleri. Item. Qui ad agendum admittitur
est ad excipiendum multomagis admittendus. Item.
Item. Qui facit per alium est perinde ac si faciat
per se ipsum. Item. Factum legittime retractari non
debet, licet casus postea eveniat a quo non potuit
inchoari. Item. Quod alicui gratiose conceditur
trahi non debet ab aliis in exemplum. Item. Fru-
stra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui
fidem a se prestitam servare recusat. Item. Delictum
persone non debet in detrimentum ecclesie redundare.
Item. Rationi congruit ut succedat in onere qui
substituitur in honore. Item. In argumentum
trahi nequeunt que propter necessitatem aliquando sunt
concessa. Item. Nemo potest plus iuris transfer-
re in alium quam sibi competere dinoscatur. Item. In
toto pars non est dubium contineri. Item. In ge-
nerali concessione non veniunt que quis non esset
verisimiliter in specie concessurus. Item. Qui contra
iura mercatur bonam fidem presumitur non habere.
Item. Bona fides non patitur ut semel exactum
iterum exigatur. Item. Cum quid una via prohi-
betur alicui, ad id alia non debet admitti. Item.
Contractus ex conventione legem accipere dino-
scuntur. Item. Damnum quod quis sua culpa
sentit, debet sibi non aliis imputare. Item. Infa-
mibus porte non pateant dignitatum. Item.
Certum est quod is committit in legem qui legis
verba complectens contra legis nititur voluntatem.

Expliciunt regule iuris Bonifacii pape octavi
Datum Rome apud sanctum petrum v Nonas marcii

Pontificatus nostri anno quarto

Constitucio Gentilis legati in ecclia vrac sub bulla pape Clementis

Illi procul dubio sub maiori pena plectendi sunt qui
iniquius offendunt, quod sunt viribus defendere te-
nebantur. Cum igitur persone ecclesiastice singulariter te-
neantur tueri ecclesiam a qua tricoem recipiunt,
presenti constitucione statuimus ut nulla ecclesiastica
persona exempta vel non exempta, cuiuscumque pre-
eminencie, status vel dignitatis existat, eciam
si pontificali fulgeat dignitate, prebeat alicui
laico, cuiuscumque dignitatis aut condicionis exi-
stat, contra ecclesias ecclesiasticas ve personas consilia,
auxilium vel favorem publice vel occulte. Si
quis autem ecclesiastico honore preposito contra tam
salubre statutum venire presumpserit, ipso facto
excommunicacionis sentenciam incurrat. Et nichilominus si inferior
episcopo fuerit, episcopus suus contra eum ad privacionem
ecclesiastici comoditatis et honoris procedere. Si vero episcopus
fuerit, metropolitanus. Si autem metropolitanus,
sui suffraganei excessus huiusmodi in urbe obe-
diencie teneantur quantocius comode poterint
sedi apostolice nunciare. Publicata Pozonii quarto
ydus Novembris

Prohemium

Incipiunt constitutiones domini Clementis pape
quinti edite in concilio Viennensi. Prohemium

Iohannes episcopus servus servorum dei dilectis
filiis doctoribus et scolaribus universis A-
vinione commorantibus salutem et aposto-
licam benedictionem. Quoniam nulla iuris sanctio
quantumcumque perpenso digesta consilio ad hu-
mane nature varietatem et machinationes eius
inopinabiles sufficit, nec ad decisionem
lucidam sue nodose ambiguitatis attin-
git, eo potissimum quod vix aliquid adeo certum
clarumque statuitur, quin ex causis emergentibus,
quibus iura iam posita mederi non possunt, in du-
bium revocetur, quia etiam ab adolescentia pro-
clivis ad malum sensualitas humana decli-
nat, propter quod morum subversio in clero et populo fre-
quenter obrepit, necessaria est superioris auctoritas,
ut tam per determinationis oportune suffragium
tollat ambigua, lites auferat, altercationes di-
rimat et obscura dilucidet, quam per salutaris
edicti sarculum extirpet vitia, virtutes inserat,
corrigat excessus, moresque reformet. Hec
sane felicis recordationis Clemens papa quintus
predecessor noster prudenter attendens, et inde cu-
piens deformatorum informationi prospicere,
solvere difficilia, ac sancire decisiones questionibus et ne-
gotiis imminentibus consonas promulgare, dudum
nedum in Viennensi concilio, quod etiam ante et post
ipsum concilium, constitutiones plurimas edidit, in
quibus multa utilia statuit atque salubria,
et nonnulla dubia in iudiciis et extra freque-
ntata decidit; et licet eas collectas in unum
et sub congruis titulis collocatas mittere
decrevisset, et dare in communem subiectis, assidua
tamen occupatio, tanta magna et fortis humane
conditio, que ipsum de medio sustulit, et cum fuerit que
sua in hac parte propositum non implevit. Nos enim,
qui sic eidem, licet immeriti, apostolatus officio domino per-
mittente successimus, sic de affectus plenitudine
in hiis que compendium universis concernunt
merito successisse debemus, tot grandibus agendis et
arduis firmiter a nostre promotionis exordio cir-
cumsepti, quod tam ex hiis quam ex causis rationabilibus aliis,
quas silencio prudenti committendas, predictas
vobis communicare constitutiones hactenus
impediti. Nunc igitur oportunitate captata

illas vobis sub bulla nostra transmittimus / universi-
tati vestre per apostolica scripta mandantes / quatenus eas
prompto affectu suscipiatis et studio alacri / quo
sic vobis manifestantur / et cogimus / usuri decretis
in iudiciis et in scolis / Datum avinione kal. novembris
pontificatus nostri anno secundo De summa trinitate et
fidei katholica Clemens quintus Fidei katholi-
ce fundamento preter quod teste apostolo nemo potest ali-
ud ponere / firmiter inherentes / aperte / cum sancta matre
ecclesia confitemur / unigenitum dei filium / in hiis om-
nibus in quibus pater existit una cum patre eternaliter
subsistentem / partes nostre nature simul unitas / ex quibus
ipse in se verus deus existens / fieret verus homo /
humanum videlicet corpus passibile / et animam intelle-
ctivam seu rationalem / ipsum vere corpus per se et essen-
cialiter informantem assumpsisse / ex tempore in
virginali thalamo / ad unitatem sue ypostasis /
et persone / Et quod in hac assumpta natura / ipsum dei
verbum pro omnium operanda salute / non solum affigi cruci /
et in ipsa mori voluit / sed etiam emisso iam spiritu /
perforari lancea sustinuit latus suum / ut exinde
profluentibus undis aque et sanguinis / formaretur
unica et immaculata ac virgo sancta mater ecclesia /
coniux christi / sicut de latere primi hominis soporati /
eva sibi in coniugium est formata / ut sic certe figu-
re primi hominis et veteris ade / qui secundum apostolum /
est forma futuri / in nostro novissimo adam / id est
cristo veritas responderet / Hec est inquam veri-
tas illius pregrandis aquile / vallata testimonio /
quam propheta vidit ezechiel / animalibus ceteris evan-
gelicis transvolantem / beati iohannis videlicet apostoli /
et ewangeliste / qui sacramenti huius rem gestam
narrans et ordinem in ewangelio suo dixit / Ad ie-
sum cum autem venissent / ut viderunt eum iam mor-
tuum / non fregerunt eius crura / Sed unus
militum lancea latus eius aperuit / et continuo
exiverunt sanguis et aqua / Et qui vidit / testimo-
nium perhibuit / et verum est testimonium eius / et ille scit
quia vera dicit / ut et vos credatis / Nos igitur
ad tantum preclarum testimonium / ac sanctorum patrum et do-
ctorum / communem sententiam / apostolice consideracionis / ad
quam dumtaxat tempus declarare pertinet / aciem
convertentes / sacro apostolico concilio declaramus /
predictum apostolum et ewangelistam iohannem / rectum in
premissis / rei gesti ordinem tenuisse / narrando
quod cristo iam mortuo / unus militum lancea

latus eius aperuit. Porro doctrinam omnem seu positionem temere asserentem aut vertentem in dubium quod substantia anime rationalis seu intellective vere ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam ac veritati catholice inimicam fidei, predicto sacro approbante concilio reprobamus, diffinientes, ut cunctis nota sit fidei sincere veritas, ac precludatur universis erroribus aditus, ne subintrent, quod quisquis deinceps asserere, defendere seu tenere pertinaciter presumpserit, quod anima rationalis seu intellectiva non sit forma corporis humani per se et essentialiter, tanquam hereticus sit censendus. Ad hoc baptisma unicum baptizatos omnes in Cristo regenerans est, sicut unus Deus ac fides unica, ab omnibus fideliter confitendum, quod celebratum in aqua in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti credimus esse tam adultis quam parvulis communiter perfectum remedium ad salutem. Verum quia quantum ad effectum baptismi in parvulis reperiuntur doctores quidam theologi opiniones contrarias habuisse, quibusdam ex ipsis dicentibus per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri, aliis e contra asserentibus, quod et culpa ipsis in baptismo remittitur, et virtutes et informans gratia infunduntur quo ad habitum, etsi non pro illo tempore quo ad usum, nos attendentes generalem efficaciam mortis Cristi, que per baptisma applicatur pariter omnibus baptisatis, opinionem secundam, que dicit tam parvulis quam adultis conferri in baptismo informantem gratiam et virtutes, tanquam probabiliorem et dictis sanctorum et doctorum modernorum theologie magis consonam et concordem, sacro approbante concilio duximus eligendam. De religiosis

Abbates autem alii religiosi, quibuslibet administrationibus presidentes, occasione prioratuum seu aliorum locorum sibi subditorum, etsi nullam auctoritatem apostolice sedis vel legatorum ipsius quolibet valeant convenire, nisi ubi et coram quibus prioratuum et locorum ipsorum prioribus ac aliis gubernatoribus hoc licet, nec occasione locorum ad mensas pertinentium eorundem aliud ipsis sit hoc licitum, quam si loca ipsa sic premissa specialiter sub certis haberent gubernatoribus. Si quis autem contra hoc vexare presumpserit, expensis ipsi et interesse per iudicem, coram quo vexatio fiet, eum condempnet, omnibusque processibus contra

permissa fuerit, sit irritus ipso iure, nisi ad id expres-
sus superioris accedat assensus.
b Et si principalis officialis episcopi, aut religiosus
conventuale obtineat prioratum, quamvis ad pri-
oratum eundem prior non consueverit per electionem as-
sumi, a sede apostolica vel legato eiusdem dari va-
leat delegatus; sed officiali tamen foraneo, aut re-
ligioso monasterii sui priori claustrali, nequaquam.
a Vditor in romana. ¶ Hoc volumus observari
circa deputatos a nobis, de beneficio quod
pronunciabit alicui fore de iure debitum, posse
sibi absque commissione alia, ut videtur, commit-
Gratiae ut de dignitate vel de be- ¶ Quamvis de
neficio curato tibi provideri continebat, videlicet,
si ante adeptionem eiusdem beneficium aliud paci-
fice assequeris, quod simul de iure cum dignitate
vel beneficio virtute dictae gratiae debueris retine-
re non posses, liceat illud resignare aut sibi res-
Litteras nostras super conferendo ¶ Quamvis pateat
tibi beneficio vacaturo directas ad beneficium
post datam ipsarum vacaturum statim non extendi, De
c Vm rationi non congruat, ut ho- electione
mines diversae professionis vel habitus, simul in eis-
monasteriis pacem prohibemus, ne religiosus aliquis
in abbatem vel praelatum alterius religionis vel
habitus decetero eligatur; quod si secus actum exti-
terit, sit eo ipso irritum et inane. ¶ Per hoc autem quin
religiosus in episcopum seu alium cuiuslibet regu-
laris ecclesiae praelatum possit eligi, non intendimus.
n Ne romani electioni pontificis, in de- ¶ Prohibere
fomenta opinionum diversitas aliquos possit
obstaculum vel dilationem afferre. ¶ Nos inter
cetera sapienter attendentes, quod lex superioris per
inferiorem tolli non potest, opinionem asserentem, sicut
accepimus, satagentes, quod constitutio felicis recorda-
tionis Gregorii papae decimi praedecessoris nostri, circa elec-
tionem praefatam edita in concilio Lugdunensi peracto,
cardinalium romanae ecclesiae, ipsa vacante, modificari
possit, corrigi vel mutari, aut quicquam ei de-
trahi sive addi, vel dispensari quolibet circa ipsam,
seu aliquam eius partem, aut eidem etiam renuntiari
per eum, tanquam veritati non consonam, de fratrum nostrorum
consilio reprobamus, irritum, inanem decernentes quic-
quid praeter aut ultra eius ... ad romanum du-

romani pontificem pertinentis / nisi quatenus in constitutione
praedicta permittitur / ceterum ipse dumtaxat camerarius / vacan-
te ecclesia concernentibus / eo tamen proviso quod si eiusdem ecclesie
camerarium / aut maiorem / vel aliquos alios con-
penitenciarios / quorum officia per obitum eiusdem
pontificis / volumus exspirare / per mortem vel aliter
deficere / quovis modo contingerit / valeat idem
collegium / ad tempus vacationis huiusmodi pro illo defici-
ente / vel ampliori eorum quantum ad penitenciari-
os / si hoc eidem collegio concorditer expedire videbitur
alios subrogare ¶ Statuimus insuper ut constitutio
praedicta / papa extra civitatem / in qua cum sua erat
curia moriente in civitate in cuius districtu seu
territorio moritur sit regulariter successoris electio
celebranda / districtus seu territorii nomine dioecesi /
hoc casu intelligenda / hoc tamen semper / eodem ad-
iecto / quod si in dicto loco causarum / et literarum aposto-
licarum audiencia remanente / papam alibi mori
contingat / non ibi / sed ubi praedicta fuerit audiencia
memorata / electio celebretur / etiam si eadem audien-
cia tempore mortis huiusmodi / vacatione existat / nisi for-
san ante mortem eandem / ordinatum esset per ipsum /
de curia transferenda / quo casu fiet prout in ipsa con-
stitutione praedicta ¶ Porro si romano non
electo pontifice cardinales omnes simul / vel succes-
sive / quod absit / exire contingit / conclave
deputatum eisdem / illi ad quos pertinet execu-
cio constitutionis praedicte / illos exceptis / quibus
infirmitas corporis / aut nota debilitatis exe-
cucionem non dabit / ad conclave / quanto pote-
runt remeare compellant / penas in dicta con-
stitucione contentas / nisi hoc fecerint incursu-
ri ¶ Cardinales autem conclave huiusmodi reintrantes /
ad electionem iam dictam procedant / et alias consti-
tutionem praedictam observent secundum statum in quo
tunc erant / in eodem conclavi cum ipsum ut praemittitur
exierunt ¶ Ceterum ut electio praedicta / eo
magis intra / dissensione et simultate quo minus
eligentibus adest dissidendi facultas / decer-
nimus ut nullus de cardinalibus / cuiuslibet ex-
communicationis suspensionis aut interdicti prae-
textu / a dicta valeat electione repelli / nulli-
bus aliis / etc. electionem eandem hactenus editis /
plene in suo robore duraturis ¶ Verum quia tam
ex praemissis remediis / quam exhortationibus additis /
super hoc eius negotio effundendis quod verius

huius electionis celebret, presumendis est probabiliter
et sperandum statim ut electi, et alii qui ex qua-
cumque causa ad sedem apostolicam venire vel mit-
tere sunt astricti, ad ipsam cum vacat, ac si non
vacaret venire vel mittere teneantur
Causa electionis postulationis, seu provisionis
per appellationem ab ipsa vel occasione ipsius
ad apostolicam sedem emissam, tunc demum ad sedem
eandem devolutam censetur, cum in appellatione a provisione
eiusdem, in causa ipsa specialiter constituti procura-
toris, eiusdem, in causa ipsa specialiter constituti procura
imposita fuit, aut coram aliis infra mensem ab
impositione ipsius, vel saltem post lapsum eiusdem
mensis, quam cito commode fieri potuit, lectione intimata
precepto vel sibi, sub scriptura autentica, vel per-
lecto illius tenore et copia non concessa, si peti-
ta fuit, in scriptis, eo modo si forsan appellatio ab-
esse et procuratorem talem non inveniri contingat,
in domo quam ipse appellatus habitare communiter consue-
vit, vel si domus eadem in remotis existat, in
ecclesia cathedrali, in cuius civitate vel diocesi
consistat beneficium, et nichilominus utroque casu
in ecclesia vel beneficio de quo agitur voluimus
appellationem huiusmodi publicari, ac de ipsa quoniam
petitum fuit modo premisso, copiam fieri appella-
to vel, si ipsi appellati, aut suorum necessitas ex-
potentia, intimatio fieri nequeat, ut prefertur,
appellationem eandem in aliquo loco publico,
sic solemniter voluimus publicari, quod ad appellati
seu eius procuratoris notitiam, possit verisimiliter
pervenire, intimatio vero aliter facta, omni careat
iuris effectu, nec causa per appellationem eandem
ad sedem censeatur devoluta predictam, nisi ad
appellatum eius plena, et certa notitia infra
tempus predictum, aliter pervenisset ... in act
iudicialibus et appellationibus, et aliis causis ob
iudicialibus in quibus requiritur intimatio facienda
Constitutionem, ut certa edita, in concilio lug-
dunensi locum decernimus non habere, quinque op-
ponitur directe, respiciens ius ecclesie, vel op-
ponentis persone, sed tantum ubi per competitorem,
vel oppositorem, quolibet appellante, et forma
aut persone defectus, vel crimina opponuntur,
Ceterum certa crimina vel defectus debita cir-
cumstantiarum specificationem predictus omittat
appellans, non est premodum, in prosecutione negotii

super hijs audiendus, etiam si constitutionis huius e
probationes eorum per iuramentum asserat absque processu
se de novo. Ceterum si quis contra electionem, ab elec-
tione postulatione vel provisione duxerit appel-
landum opponendo contra formam vel defectum forme dicte
constitutionis omissa eorum premodum appellatorem
huius prosequente alius superveniens non appel-
lans contra appellationem in eadem causa principaliter
admitti non debet per interesse quod eosdem articulos
prosequendo licet appellanti possit assistere ne
colludat non tamen ei propter hoc prosecutionem interesse
ipsi denegamus. Insuper si appellans ab elec-
tione postulatione vel provisione per viam querele
simpliciter causam agat vel contra appellatorem agentem
defendat repellitur ab obiectionibus in appella-
tione sua expressis et aliis nisi constitutionem ipsam
formam suasse predictam preterquam in casibus in con-
stitutione premissa exceptis etiam si appellationem
suam non prosequatur nec exhibeat et illa se as-
serat nolle uti dum tamen de ipsa coram iudice fiat
fides quia prorsum ius repellendi eum adver-
sario est quesitum. Illius vero constitutionis forme
omissio licet appellantem ab obiectionibus in formam
electionis vel personas eligentium vel electi propo-
sitis vel proponendis et eorum facienda probatione
repellat probationem inde secutam super hijs per ad-
versarii confessionem vel alias legitime non infirmat.
Nec plerisque ecclesiis ut dum quod dolenter refe-
rimus presidio facultatum privatis sed etiam cleri-
carentibus et ipso clero multos frequenter
et religiosos presertim imprudenti superiorum provisio
ad pontificalem assumunt honorem qui nec in-
expediret preesse nec prodesse ut decederet
vallentes in instabilitate vagationis et men-
dicitatis serenitate pontificalis obnubilat
dignitatis. Volentes igitur contra temeritatem
tam facientium quam ut frequentius recipien-
tium provisiones huius providere de consilio fratrum
nostrorum statuimus ut nullus decetero quantacumque
dignitate prefulgens nisi specialiter super hoc auctoritate
sedis apostolice fulciatur de pastore provideat ca-
thedrali ecclesie sibi qualitercumque subiecte
que clero careat et subditis christianis. Nul-
lusque religiosus a suo vicario qui provisioni ta-

consenciat licencie plato quod si licenciatus
eciam huiusmodi puisioni consenserit et in epm se
fecerit aut pmiserit consecrari in epali nulla
tenus recipiatur honore sed in tante am
bicionis penam sub religionis a monasterii
sui plato semper sic degat humilis iaceat
et pstratus quod nulla eius in religione sua
vel extra ad gradum honoris vel administracio
nis cuiuslibet sit assensus Nos enim quicquid
contra pmissa vel aliquod pmissorum contigerit
attemptari irritum esse decernimus et inane con
traria quacumque consuetudine non obstante
Sane cum pstatus ecclias pmissa sic spaliter
prudenda decrevimus quod cum puisionem quarumlibet
aliarum facultate superiorum nec coartare inten
dimus nec ultra iuris communis limites ampliare
Vos cum religiosorum electiones super discordia
et minoritate numeri Bonifaciana con
stitucione cavet de discordia et numeri mino
ritate que in facto non in forme vel iuris effectu
consistant debere intelligi declaramus
Statuimus super bonis a prelatis cardinalium
cathedralium regularium et collegiatarum
ecclarum dimissis aut obvenientibus tempore va
cacionis earum futuris successoribus fideliter
reservandis eadem locum decrevimus habere in omni
emolimento quod pvenit ex iurisdiccione et sigil
lo curie ecclesie vel secularis aut alias porum
quodque quod ad platos eclesiis non vacantibus
ptinet consuetudine qualibet contraria non ob
stante Ita tamen quod in istis et similibus
racionabiles deducantur expense Eciam ad
singulares psonas ad quas cum dignitatum
quas obtinent iurisdiccio cum eius emolumen
to devolvitur sede vacante de consuetudine
privilegio vel iure alio spali pretem volu
mus concessa religi constitucionem extendi
ord a suo superiore licencia ut electioni vel
puisioni si qua de ipso contigit fieri suum dare
possit assensum ambicionis vicio via pateret
nullius eam volumus existere firmitatis De re
rum illusio et variacione in mina[cione] de
psonis ecclias maxime sunt vitande
pnti constitucione sanccimus ut si quis ad ce
dendum pontificali aut alii cuilibet digni

ttis uel beneficio preuatorem sponte / ac libere
constituit / et ipsum ignorante / per eum modum quibus
quolibet reuocandi / teneat concessio facta per
eum / antequam ad ipsum / uel illum in cuius manibus
concessio fuerat facienda / notitia reuocacionis
huius sit deducta / nisi forte per ipsos / aut alios
maliciose factum fuit / quominus ad eos / uel eorum
alterum / ante cessionem / potuit reuocatio premisse
via regula. **De supplenda negligentia prelatorum**

Res prelati / prioratus / ecclesiasticas administrationes /
aut quasuis alia beneficia / ad eorum dispositio
nem spectantia / cum vacant / infra debitum committere
negligunt / uel conferre / infra tempus in lateranensi
concilio constitutum / dyocesani locorum in non exem
ptis / summus in exemptis vero apostolica auctoritate ne
gligentiam / super hoc suppleat eorundem. Prioratus
ecclesiasticas administrationes et huiusmodi illa videlicet
que consueuerunt per seculares clericos gubernari
secularibus clericis / alia vero que religiosis dun
taxat committi / sunt sollicita / uel conferri re
ligiosis monasteriorum / quorum prelati huiusmodi neglige
tes fuerint conferendo. Statuimus quoque auctoritate dio
cesani suffulti / nullo modo permittatur / quod ijdem
prelati prioratus / ecclesiasticas administrationes / aut be
neficia applicent / mensis suis / pensiones re
nouas eis imponant / aut veteres augeant / si
ne quod ipsis de nouo imposite / siue auctoritate sol
uantur. Premissa vero de prioratibus ecclesiis
ecclesiasticis administrationibus / et beneficijs intel
ligimus / que non sunt de mensa prelatorum ipsorum /
sed speciales priores administratores / seu rectores
consueuerunt habere / licet priores seu administratores
huiusmodi libere possint / ad claustrum cum oportuerit
reuocari / In quibus etiam constitutionem bone memorie
Bonifacij pape viii presentis. non. bona beneficiorum
vacantium occupari a prelatis uel alijs prohibe
tem / ac inhibitorum in prioratibus huiusmodi eccle
siasticis / illud Bonifacij eiusdem statutum / quod re
ligiosum quemlibet pluribus preesse prohibet priorati
bus / aut ecclesijs curam animarum habentibus / eorum si
cura ipsa non per eum / sed alium habeat exerceri / locum
sibi tenuissimum vendicare / licet etiam eiusdem priora
tibus curam non immineat / supradicta. **De eta
te et qualitate in ordine Rubrica**

Cum ecclesie quibus preficiuntur persone / minime
ydonee / scientia / moribus / uel etate grauia

ipse hoc parit decet experientia / non minimum perse-
verant in spiritualibus et temporalibus detrimenta. ¶ Nos
volentes per locorum diocesanos / quibus ex
officii sui debito hoc competit / super hoc dilige-
ntius provideri / eis districte iniungimus / ut ipsi
statuta canonica que super faciendis processionibus
in huiusmodi ecclesiis hactenus emanarunt / dili-
gentius per se ipsos observent / et faciant a suis
subditis inviolabiliter observari si divinam of-
fensam et sedis apostolice debitam vitare volue-
rint ultionem. ¶ Ut hii qui in divinis / et ca. ¶ Ut in ecclesiis ca-
thedralibus / vel collegiatis / secularibus vel re-
gularibus ecclesiis / sub incorporati officiis vel man-
cipabuntur in posterum / ad recipiendos sacros or-
dines propensius inducantur. ¶ Statuimus ut nul-
lus deinceps / in huiusmodi ecclesiis / vocem in capi-
tulo habeat / etiam si hoc sibi / ab aliis libere conce-
datur / nisi saltem / in subdiaconatus ordine fu-
erit constitutus. ¶ Illi vero qui dignitates perso-
natus officia / vel prebendas / quibus certi ordines
sunt annexi / pacifice nunc obtinent / in eisdem ecclesiis
vel obtinuerint in futurum / nisi iusto impe-
dimento cessante / ad huiusmodi ordines se promoveri
fecerint / infra annum / ex tunc donec ad eos pro-
moti fuerint / nullo modo vocem in capitulo habeant /
ca ruide / ipsis distributionum / que dantur hiis /
qui certis horis intersunt / pars dimidia subtra-
hatur / non obstantibus quibuslibet consuetudi-
nibus vel statutis. ¶ Penis aliis que contra tales
promoveri ad ordines recusantes statuit in
iure / nichilominus in suo robore permansuris.

Generalem ecclesie observantiam volentes circa
Ordinibus in hac parte conferri decernimus ut alio
non obstante canonico / possit quis libere in
xviii / ad subdiaconatum / in xx ad dyaconatum /
et in xxv etatis sue anno / ad presbiteratus or-
dines promoveri.

De officio vicarii Rubrica

Ut de ecclesiis / curam animarum habentibus per receptores
aliarum / similium dimittendis / ac de ipsarum
rectoribus / promovendis / ad sacerdotium et certa
te / a iure statutis nonstantibus / perpetuis ecclesiarum
parochialium vicariis et assumptis ad eas vo-
lumus observari.

De officio iudicis delegati

Iudices super receptione testium in causa civili non
non executores / ad prudentiam aliquibus si per
inquisitionem solertem / eos esse iure / laudabilis

et conversacionis honeste reperiunt a sede apostolica
deputati alijs possunt committere licite vices suas
Ac clericorum audacia / De officio ordinarii et
qui pretextu privilegij clericalis impunitatem
excessuum obtinere sperantes nonnulla inlicita ac
committunt enormia / propter que nimium diffamatur
ecclesia et scandala generantur in populo gravia / potissime
cum talia per episcopos ad quos spectat eorum
correccio desinant ut plurimum incorrecta pertransire
compescantur / eisdem episcopis districte iniungimus /
quatinus sic circa correccionem clericorum huiusmodi vigi-
lanter / intendat / et diligenter sui officij debitum
exequatur / quod ijdem clerici / metu pene a suis
arceantur insolencijs / et alij eorum exemplo perter-
riti perstilie ad similia inlicito pertimescant / Sa.
Ac si ab apostolice sedis legato / De beneficiis / eodem
facta collacio / beneficium aliud obtinenti / non
valeat / nisi de illo qui obtinet facta fuerit men-
cio specialis / et alijs tamen quibuslibet beneficiorum /
collacionem habentibus / hoc volumus observari
Instrumento vel literis / de ali De procuratoribus
quibus in causis suis procuratorem constitu-
ens / per te debito non cavens simpliciter nulla facta
protestacione / a re sciens recepisti / non potes proca-
recusare defensionem illius / ymmo cogi poteris
ipsum defendere in omnibus causis / et negocijs /
ad que predicta instrumenta / seu litere se exten-
dunt ac per hoc ad omnia tunc presumpsisse videris
An potest procurator ad agendum (caris assensum /
et defendendum / in quantum quod de calumpnia et
veritate dicenda et generaliter ad omnia / que specialem
mandatum exigunt constitutum / nisi aliud sit hoc
in mandato / licet opponere in persona clerici vel eius
cum est promissio facienda / vel facta criminalis defectus /
aut sub generalitate tali / gravioris non veniat /
vel maioris / quam in ipso procuratoris sit expressa
Religiosus procurator / eciam si pro alio religioso
suo sui vel alterius monasterij fuerit constitutus /
sic non potest / sine licencia superioris sui procuratoris
officium suscipere / nisi pro sua in eadem lite consorte
ita non potest aliam procuratorem constituere / seu sub-
stituere eciam si per constitucionem / hoc sibi fuerit expresse
Nominatorem a prelato rectore (commissum / de in eodem
vel alio quolibet / pro ecclesia sua vel beneficio
constitutum / per morte constituentis / revocatum cen-
semus / eciam quo ad negocia iam incepta / et

causas in quibus per ipsum lis fuerat ante mortem
eiusdem contestata. De restitutione in integrum

Ecclesia adversus lapsum temporis, in quo lesam
affirmat, in integrum restitutio peti potest,
et ea restitutionis terminus finiri debet infra qua-
driennium continuum inchoandum a tempore lesionis, etiam
si minus quadriennio tempus lesionis constat,
sed non fiet restitutio, nisi ad tantum tempus quo
se lesam fore probabit. Liber secundus. De iudiciis

Dudum Bonifacius papa VIII predecessor noster
constituit, ut citationes auctoritate apostolica
de personis quibuscumque, ac etiam univer-
sitatibus, ad instar edictorum in albo pretorii
propositorum etiam extra dies solennes,
in quibus Romani pontifices processus consueve-
runt facere generales, per ipsum papam specialiter et expresse
factas, de mandato facte in apostolicorum audientia
publica litterarum, vel in papali palatio, prout
per modum maioris ecclesie loci, in quo Romanus
pontifex cum sua curia residebat, ianuis af-
figende, sic valeant ac si arcterent, citatos post
lapsum termini, competenti distantia considerata locorum
citationibus ipsis appositi convenientis competenter,
acsi ad eos personaliter devenissent. Verum licet
statutum ipsum rationabiliter editum propter malicia
temporis tunc instantis, nonnullis nimis rigorosum
videretur: nos rigorem ipsum mansuetudine tem-
perantes, huiusmodi statutum et processum citandi modum
restringimus ad illos tantum, et in illis sibi locum
volumus vendicare, qui faciunt impediunt aut
procurant per se vel per alios quoquomodo ne ad eos
possit citatio pervenire, vel quorum domicilia, sive
loca, non patent tute libere vel adiri. Porro
circa predictas citationes absentium, certa diebus
solennibus, quibus alias ecclesia Romana diversis
ex causis processus mittere facere consuevit, per
presentem constitutionem seu moderationem in nullo

Dispendiosam proroga- volumus derogari
tionem litium, quam interdum ex subtili ordinis
iudiciarii observatione causarum docet experientia
provenire, restringere in subscriptis casibus cupi-
entes statuimus, ut in causis super electionibus,
postulationibus vel provisionibus, aut super digni-
tatibus, personatibus, officiis, canonicatibus

vel prebendis / seu quibuscunque beneficiis eccle-
siasticis / aut decimis / ad quarum etiam prestationem
parrochiani qui tenentur ad eas per moniti teneri: etiam
cohercendi / vel non super matrimoniis vel usuris /
et eas quoque tangentibus ventilandis pro-
cedi valeat de cetero / simpliciter et de plano /
ac sine strepitu iudicii et figura. ¶ Volen-
tes non solum ad futura negotia / sed ad preterita /
et adhuc etiam per appellationem pendentia
hoc extendi. De foro competenti Rubrica

Quamvis satis sit canonibus generaliter inter-
dictum / ne quis episcopus iurisdictionem in diocesi
exerceat aliena / Nos tamen episcopis / qui a suis sedi-
bus per violentiam impiorum expulsi / non audent /
propter metum persequentium / in suis civitatibus vel
diocesi / aut earum parte aliqua residere / vel iuris-
dictionem ad se spectantem per se vel per alium ibi
exercere / ne iniuria in eorum expulsione per eos
irrogata talis / hoc pretextu remaneat im-
punita / duximus indulgendum / ut in diocesi
aliena in civitatibus / videlicet / vel locis insi-
gnibus / sibi eis vicinioribus / in quibus
possunt secure morari / et iurisdictionem suam libere
exercere possunt / contra suos expulsores / et eorum in
hac parte consiliarios et fautores / dummodo civitates
vel loca / huiusmodi expulsoribus / consiliariis et
fautoribus sint secura / et ipsi personaliter vel
ad domum / si hoc tute fieri valeat / alioquin
publice in ecclesia cathedrali loci vel domi-
cilii eorum / fuerint libere procedere / prout iustitia
suadebit. ¶ Si vero dicti episcopi quasi non fue-
rint / huiusmodi suos expulsores / vel eorum consili-
arios aut fautores / dicto modo citare / vel ipsi
maliciose se absentant / ne potuerint sic citari /
liceat sit eisdem episcopis / ut expulsores / consilia-
rios et fautores eosdem diebus aliquibus dominicis
vel festivis / cum plures convenerint ad divina / in
se facta citatione / ad eos peremptorie visitare presu-
mat citare vel citari faciat / publice in ecclesiis
civitatum vel locorum insignium predictorum / et
perdat / deinde contra ipsos sic citatos talem
statuto ipsis peremptorio termino competenti coram
eisdem episcopis / voluerint comparere / ac si citati
legitime alias extitissent / eisdem episcopis etiam indul-
gemus / ut in suos subditos / ne ob defectum

iusticie dispendium aliquod paciantur / possint
in diocesi aliena / in quibus moram traxerint /
dum per se / vel per alium / hoc in sua propria diocesi
facere non audeant / vel non possint / iurisdictionem
suam omnimodam exercere / Ita tamen quod subditi qui
expulsores / vel eorum fautores aut consiliarii
non fuerint / ultra duas dietas a fine sue
diocesis non trahantur ¶ Volumus insuper / ut ante
omnia / a diocesanis locorum / in quibus moram
traxerint / petant licentiam in premissis / quam si
obtinere nequiverint / procedant nichilominus / prout
superius est expressum / Tamen si predicti episcopi as-
seruerint se non fuisse / ausos prefatos expul-
sores / consiliarios vel fautores personaliter / vel
ad domum / vel parochie ut premittitur in eorum ecclesia
cathedrali citare / vel eos maliciose prestitisse
impedimentum ne per eos possent sic citari /
aut quod in sua diocesi iurisdictionem per se /
aut alium coram ipsos exercere nequeunt / vel non
audent stare / super hijs nolumus assertionibus
eorum / ipsis districtius iniungentes / sub inter-
minatione divini iudicii / ne circa premissa / contra
conscientiam / quicquam mendaciter / aut maliciose as-
serant / vel confingant ¶ Eorum autem excommunicationis
sententias et processus / quos in premissis cau-
sis / in aliena diocesi duxerint faciendos / de-
nunciari seu denunciari faciant per suas dioc(eses)
comprouinciales episcopi / cum ab eis fuerint requisiti ¶ Per
premissa autem nullum ex transcursu temporis / quoad ca-
[illegible] vel alias quoque locorum diocesanis /
vel alijs quibuscumque iurisdictionem habentibus /
in locis premissis / in quibus dicti episcopi / sic expul-
si iurisdictionem ut premittitur exercebunt preiudicium
generetur. De dolo et contumacia. Rubrica

Causa episcopali beneficiali per appellationem per-
ad sedem apostolicam / legitime devoluta / si ap-
pellatus / cum in appellatione lite decreuerit / ne dum pe-
titorium / sed possessorium intentaret / et in spolian-
tis ordinem / in esse conclusionem / suspendere peti-
torium a se et ab adversario inceptatum in solo
possessorio procedendo. De causa proprietatis et possessionis

Si a diffinitiva sententia a
contingit quis appellando recedat / et iudex
sine appellatione non deserto eo citato / vel
etiam non citato / ulterius in causa procedens

contra ipsum / causa non absente / sententiam diffinitiuam promulgeret / poterit idem appellans a dicta sententia infra debitum tempus appellare / nisi prima eius appellatio friuola manifeste.

Ut lite pendente nichil innouetur

Si duobus in romana curia / super eodem beneficio sibi collato / litigantibus in eadem curia mori contingat utrumque / collationem huiusmodi beneficij / ad romanum pontificem / Si uero extra dictam curiam / ad ordinarium decernimus pertinere / nisi forsan aliquis / ab eis in dicto beneficio / ius haberet / Quod si unum in dicta curia / alterum uero extra mori contingat / si moriens in curia beneficium possidebat / ad romanum pontificem / si uero alius ad ordinarium pertineat collatio supradicta ¶ Neutro autem ipsorum beneficium possidente / cum romani pontificis / potior auctoritas prerogatiuam in collatione huiusmodi pretendat ¶ Si uero alter tantum / siue possessor siue petitor / decedat / si superstes uel aliquis cuius interest / eam nichilominus prosequatur / cum interim beneficium de iure conferri non possit / ad quem collatio eius pertineat / futurus declarabit euentus / Nam si ad defunctum pertinuisse beneficium fuerit declaratum / pertinebit ad papam / si ille in curia / uel ad ordinarium / si extra curiam / sit defunctus / quod si ad neutrum illud spectasse constiterit / ad ordinarium collatio pertinebit ¶ Salua tamen in premissis omnibus romani pontificis potestate / ad quem ecclesiarum personatuum dignitatum / aliorum beneficiorum ecclesiasticorum / plena et libera dispositio ex sue plenitudine potestatis nostri pertinere / Rubrica. De eo lite pendente / nichil debeat innouari.

Quia / litem quo ad hoc pendere censemus / postquam a iudice competenti / in ea citatio emanauit / et ad partem citatam peruenit / uel per eam stetit / quominus ad eius notitiam perueniret / licet tamen / in citatione predicta causa non sint expressa / per que plene possit instrui / super quibus in iudicio conueniatur.

De sequestratione bonorum

Ad compescendas litigantium malitias / diffinimus ut una contra possessorem diffinitiua sententia / super beneficio apud sedem dumtaxat apostolicam in petitorio / uel possessorio promulgata / sufficiat ipsum

etiam si dignitas vel personatus existat et curam
habeat animarum / a possessore huiusmodi / dum tamen tempore
antiqua pacifice possessionem / ab eo non fuit / per loci
ordinarium / apud aliquam personam ydoneam /
sequestretur / que plenam de ipso et debitam curam
gerens / id quod de fructibus ipsius debitis /
eiusdem supportatis oneribus / superesse contigerit /
illi restituat / qui finalem in causa victori-
am obtinebit. ¶ Si quis autem sequestracionem
huiusmodi impedire vel fructus sequestratos / quos-
quomodo presumpserit occupare / excommunicacionis incurrat sententiam
ipso facto / a qua nisi impedimento prius amoto /
et occupatis per eum fructibus restitutis / nullatenus
absoluatur et nichilominus si de litigantibus fuerit
a iure / si quod in huiusmodi beneficio / vel ad ipsum
forsitan competebat eidem / hoc ipso se nouerit cecidis-
se. ¶ Premissa volumus etiam futura / sed et etiam causa /
per appellacionem pendencia obseruari / non obstan-
te / si contra prefatam sententiam de nullitate for-
sitan opponatur. De probacionibus Rubrica

Verba narrativa pape probant

Litteris nostris quibus nos dignitates quas-
libet / seu beneficia collacioni nostre vel sedis
apostolice reseruasse / aut resignaciones aliquorum
beneficiorum recepisse / seu recipiendi potestatem
alicui commisisse / vel aliquos nos excommunicas-
se / seu suspendisse / vel alia similia / sed que absque
gratia / vel intencione nostra fundari fecisse nar-
ramus / tenore super sic narratis / plenariam fidem
adhibendam / volentes ad preterita et pendencia /
etiam per appellacionem negocia hoc extendi.

De testibus et attestacionibus

Vir iudei quidam
et saraceni / sic accipimus quod se ciuilibus /
aut criminalibus committi / per christianos non possint /
se priuilegiis regum et principum tueantur / quia
id velut iuri contrarium sed et christiane religioni /
obprobrium est plurimum et aduersus reges eosdem /
et principes in domino exhortamur ne huiusmodi conce-
dant decetero priuilegia vel fuerit / aut si nata
permittantur / etiam si concessa. ¶ Quod si iudei aut
saraceni / priuilegiis talibus uti presumpserint /
christianorum eis communio subtrahatur / sic quod christiani
ab eorum abstineant communione / censura ecclesiastica. Si
testibus rite receptis / et postquam fuit compellatum
coram attestacionibus publicatis / sic non liceat
super eisdem / vel directe contrariis articulis / aliquos

uel eosdem testes / in principali causa produc/
tos non debet in appellationis causa licet / cum non
primo in appellationis / quam in principali causa
subornatio sit timenda De iureiurando Rubrica
Romani principes / orthodoxe fidei professores /
sacrosanctam romanam ecclesiam / cuius caput
est cristus / redemptor noster / ac beatum petrum eiusdem
redemptoris vicarium / feruore fidei / et clare
deuotionis promptitudine venerantes / eidem
romano pontifici / a quo approbationem persone /
ad imperialis celsitudinis apicem
assumende / necnon vnctionem / consecrationem et imperij
coronam accipiunt / sua submittere capita / non re-
putarunt indignum / seque illi / et eidem ecclesie que
a grecis imperium transtulit in germanos / et
a qua ad certos eorum principes / ius et potestas
eligendi / regem in imperatorem / postmodum promouen-
dum peruenit astringere vinculo iuramenti / pro-
ut tam nos obseruationis antique / temporibus no-
uissimis renouate / quam forma iuramenti huiusmodi
sacris inserta canonibus manifestant ¶ Du-
dum sane inter quondam henricum imperatorem tunc
romanorum regem / et carissimum in cristo filium
nostrum robertum sycilie regem / graui discor-
dia suscitata / nos multis / grandibusque peri-
culis / que exinde prouenire / verisimiliter time-
bantur / intendentes celeriter / et optimo remedio
obuiare / quibusdam ex fratribus nostris sancte
romane ecclesie cardinalibus / existentibus tunc
in vrbe pro reformanda pace et solidanda con-
cordia / inter reges eosdem / litteras nostras / sub certa
forma duximus destinandas / mediam inse-
rentes in eis / quod cum ipsi reges / eiusdem ecclesie spe-
cialissimi filij / sibi sub iuramento fidelitatis /
et alijs multiplicatis essent astricti / ipsiusque ecclesie
esse deberent promptissimi defensores ¶ Dictus
autem rex / immoderantia dicti henrici ad imperium tamen
promoti deductis predictis ab eisdem cardinalibus
requisitus / ut super contentis in illis / suum pro-
positum panderet / quam moleste tulisset / quod de iura-
mento fidelitatis huiusmodi / pro eo prestito / in dictis lit-
teris loquebatur / non familiariter / nec secrete /
ut tractande pacis qualitas exigebat / sed
multis tabellionibus aduersus / et requisitis ab
eo / quod de responsionibus ab eo sibi conficerent /
publica instrumenta / inter cetera publice protestatus

multitudine hominum copiosa, asseruit se non fore
cuiquam ad iuramentum fidelitatis astrictum, et quod
cuiquam fecerat iuramentum, ipse foret quod ad iura-
mentum fidelitatis alicui obligatus, et quod ipse
nesciebat, quod antecessores sui Romanorum impera-
tores cuiquam iuramentum huiusmodi praestitissent,
simulans se ignorare iuramentorum, quae nobis
cum coronationem eodem innovavit. ¶ Nos itaque at-
tendentes, quod huiusmodi responsio sub dissimulatione
pertranseat, vel silentio palliatur, posset in magnum
et eiusdem praeiudicium Romanae ecclesiae redundare,
dignum admodum et opportunum fore prospeximus,
ut de iuramentis huiusmodi constitutionem praesenti ali-
qua breviter annectamus. ¶ Dictus namque H. quam
primum fuit in regem Romanorum electus, solemnes
ad nos nuncios destinavit, dans eis per suas pa-
tentes litteras plenum et speciale mandatum, expo-
nendi nobis pro eo devotionem ipsius et reveren-
tiam filialem, quam ad nos et Romanam ecclesiam
sincerosae gerere dicebat affectu, nec non petendi
et impetrandi a nobis favores et gratias con-
suetos, offerendi quoque nobis et praestandi pro eo et in
ipsius animam debitae nobis et eidem ecclesiae fideli-
tatis et cuiuslibet alterius generis iuramentum, ac
etiam petendi a nobis pro eo sibi ma-
nus imponi, unctionem, consecrationem et Ro-
mani imperii diadema, personaliter in loco et
tempore constituto. Ac secundum dicti
tenorem mandati, ambaxiatores eiusdem nobis tunc circa
nostram curiam residentes in pleno consistorio, in quo
erat praelatorum et aliorum tam clericorum quam laico-
rum non modica multitudo, praemissis per eos coram
nobis expositis et supplicando petitis humiliter
et oblatis. ¶ Nos eorum mandato et decreto ele-
ctionis eiusdem H. ex parte principum, tam ecclesiasticorum
quam saecularium, qui eundem elegerant, nobis
per dictos nuncios praesentatis, plena cum eisdem
fratribus deliberatione discussis, sicque nobis
de electione huiusmodi concordi et legitima, ple-
na fide, examinata quoque persona ipsius H.
prout absentia patiebatur eiusdem, et de ipsius fide
et probitate ac aliis in persona imperatoris sufficien-
tibus requisitis a pluribus praelatis et aliis ma-
gnae auctoritatis viris, qui eiusdem H. mores, con-
ditionem et statum plenius noverant, inquisitione

eiusdem persona, cum eam nos et fratres nostri aliqua
lem prius notitiam haberemus per quem specialius tra
ssimus, et examinatione huius ydonea reperta
ipsum nominamus, denuntiamus et declaramus regem ro
manorum ipsius approbantes personam eandem suffi
cientem et habilem declarantes ad suscipiendam
imperialis celsitudinis dignitatem ac decernentes
unctionem, consecrationem, impositionem et coronam
sibi per manus nostras debere conferri et subsequenter
a prefatis incepis sufficiens ob hoc ad id per te
mittitur mandamus habilibus secundum formam, et decretum
que incipit, Tibi domino, exhibentia fidelitatis
recepimus iuramentum, postque idem Henricus consecrationis
et coronationis sue tempore, aliud eisdem cardina
libus quos ad impediendum sibi huiusmodi consecrationis
et coronationis insignia misimus ad urbem
illud nostro nomine recipientibus iuramentum prestitit
corporale quod in libro pontificali romano prestandum
per imperatorem coronationis sue tempore continetur cuius
tenor dinoscitur esse talis. ¶ Ego Henricus
rex romanorum annuente domino futurus impera
tor, promitto spondeo et polliceor, atque iuro coram
deo et beato petro me de cetero protectorem et de
fensorem fore summi pontificis et huius sancte roma
ne ecclesie in omnibus necessitatibus et utilitatibus suis et cu
stodiendo et conservando possessiones honores
et iura eius, quantum divino fultus fuero ad
iutorio, secundum scire et posse meum, recta et pura
fide, sic me deus adiuvet et hec sancta evangelia.
¶ Ceterum quod iuramenta huiusmodi fidelitatis exi
stant a retro romanis principibus, non fuit
hactenus hesitatum, immo et quondam Albertus
rex romanorum, immediatus predecessor memorati Henrici
pape viii. predicto nostro tempore approbationis eiusdem, a quo
Radulphus pater ipsius et alii predecessores
eiusdem romanorum reges diversis vicibus prestiterunt iu
ramentum fidelitatis et obedientie prestiterunt.
¶ Et quod Bonifacium memoratum a iuramento
huiusmodi ab eo recepto, de fratrum suorum consilio,
presente prelatorum et aliorum multitudine copiosa
auctoritate apostolica recepit in specialem suum filium
et ecclesie memorate, ipsumque in regem romanorum
assumpsit, et imperatorem promovit promovendum.
¶ Unde quod sepe fatus Henricus diebus prenomi

fuit / de hac luce subtractus / non virtute ex
mente / sed mundi inscitiae cortice / sensum confo-
dens / iuramenta vestigiis praedicta / quae nos
videbamur asserere / ut praestaret illa ad debitum fi-
delitatis huiusmodi non extendi / novo morbo auc-
toritatis huiusmodi / lucubrante veritatis antidotum praesentis
declarationis calculo providimus apponendum ¶ For-
ma igitur cautius / in iuramento fidelitatis contenta /
sollicita meditatione pensata / ipsa tam ex prae-
fatis imperatoris iuramentis / quod ad effectum
mentis et virtutis ipsorum / non est dubium contine-
re ¶ Nos praemissis et aliis rationibus / ne quis
in Romanum assumptus principem / vel propterea
assumendus / an iuramenta huiusmodi per dictum Henricum
imperatorem praestita et per successores ipsius in
futurum praestanda / fidelitatis existant / in dubita-
tionem deducere audeat / vel super hoc contrarium /
asserere veritati / apostolica / de fratrum nostrorum consilio /
et assensu declaramus / illa iuramenta fidelitatis exi-
stere / ac censeri debere ¶ Porro praedictus imperator iuramenta
praedicta / iuxta suorum inhaerens praedecessorum vestigia /
priusquam ingrederetur Italiam / vel ibidem mora ali-
qua contraxit / sub testimonio suarum patentium litterarum /
in manibus dilecti filii Iohannis de Mollanis /
scholastici ecclesiae Tullensis / capellani nostri / ad hoc
specialiter per nos missi / nostro et praefatae ecclesiae nomine
recipientis / praemisit / et tactis sacrosanctis evan-
geliis / iuramento firmavit quod eandem ecclesiam /
et fidem catholicam / pura fide / totisque vi-
ribus conservaret / teneret / et eam defensaret contra
quoscunque haeresim / schisma et haereticos / quoslibet / fautores
et defensores eorum / exterminaret posse / ac
nunquam cum Saraceno / pagano / schismatico / seu
illis / quos constaret catholicae fidei non haerere /
aut cum aliquo alio / praefatae ecclesiae inimico / vel re-
belli / seu eidem manifeste suspecto unionem
qualibet pericula / aut confoederationem iniret / sed
tam nostram / quam successorum nostrorum personas / ho-
nores et statum / manuteneret / defenderet et conser-
varet / contra omnes homines / cuiuscunque generis /
praeeminentiae / dignitatis aut status / eidem adiecit
iuramento / quod manuteneret semper / atque firmaret
privilegia omnia per praedecessores suos / reges ac
imperatores Romanorum praestita / Romanorum ac aliis

quibuslibet ecclesiis / quomodolibet concessa tempore / et con-
tinere cum aliquibus / ipsasque omnia et specialiter ac pa-
pue preclare memorie / Constantini Caroli / Henrici /
Ottonis quarti / Friderici secundi / atque Rudolphi,
predecessorum ipsius / super concessione / recognitione
quitatione / ac libera dimissione terrarum / ac provincia-
rum / Romane ecclesie ubilibet positarum / quarum etiam
multas nominatim expressit / sedi apostolice / Romanis-
que pontificibus / sub quocumque tenore concessa /
recognovit / confirmavit / et ex certa scientia innovavit /
ac etiam de novo concessit / et terras ipsas atque provin-
cias recognovit / ad ius et proprietatem ipsius ecclesie /
plenissime pertinere / easdemque metis locis ex habun-
danti de novo ecclesie sepefate / donavit / sub
predicto se obligavit iuramento / quod ipsas / vel
aliquam / ipsarum partem / nullo unquam tempore occupa-
ret / seu quantum in eo esset / ab alio permitteret
occupari / nec in eis aut aliqua parte ipsarum / vel in
aliqua possessione aut terminis earum / sive quo-
quo possideret / nec in eis etiam potestarie / seu
cuiuslibet capitanie officium aut iurisdictionem quan-
cumque per se / vel alium exerceret / quinimmo ut princeps
catholicus sepedicte ecclesie / advocatus atque de-
fensor / ipsam in ma[illegible] et consiliis et auxiliis illi
assisteret oportunis / contra quoscumque inobedi-
entes / et rebelles eius / et presumptores contra occupa-
tores / seu turbatores terrarum predictarum / seu provinciarum /
vel partium quarumlibet earundem. ¶ Sub eodem etiam iura-
mento promisit / quod terram ipsam romanam / tam aliarum
ecclesiarum / libertatem ecclesiasticam / bona / iura / prelatos /
et ministros ecclesiarum ipsarum / manutenebit / conserva-
ret ac defenderet / suo posse / et quod ecclesie romane
vassallos / contra iustitiam / nullatenus offenderet /
devotos / ac fideles / ecclesie / etiam in imperio con-
stitutos / benigne tractaret / nec eos oppri-
meret contra iustitiam / aut quantum in eo / per alium oppri-
mi sustineret / sed in suis potius iuribus / et
iustitiis conservaret / Hoc quoque iuramentum / et-
iam primum / preter quod nobis / per suos ut premitti-
tur prestitit / receptis / sive coronationis insigniis /
innovavit / prout in patentibus / ante coronationem
ipsam / eius regio magno sigillo / et aliis post
coronationem eandem / eius imperiali aurea bulla /
munitis / inde confectis litteris / quas in archivio
nostro ecclesie reponi et diligenter conservari facimus

plenius continet. De exceptionibus Rubrica

[E]xceptionis exceptas/ preter dilatatorie/ in qualibet parte litis opponi/ termino peremptorio/ per iudicem assignato/ ad proponendum exceptiones declinatorias et dilatatorias/ non obstante/ contraria constitutione felicis recordationis Innocentii quarti/ predecessoris nostri pape/ edita circa hec in concilio Lugdunensi. De sententia et re iudicata

[U]t calumpniis litigantium occurratur is qui in beneficiali/ vel alia quavis causa/ tres contra se in petitorio/ vel possessorio sententias reportaverit/ ad agendum/ vel excipiendum/ de nullitate ipsarum vel alicuius ex eis/ nullatenus admittatur/ donec huiusmodi sententie/ plenarie fuerint executioni mandate. [S]imiliter ille/ contra quem tres sententie diffinitive late fuerint/ ab interlocutoria vel gravamine/ ante probationem pariter/ vel earum alicuius/ se appellasse et causam appellationis huiusmodi adhuc pendere proponat/ sententiarum predictarum executionem talium pretextu volens impedire. [H]ec ad causas qualibetcumque etiam per appellationem pendentes decrevimus extendenda.

[P]astoralis cura sollicitudinis nobis divinitus/ super cunctas gentes ipsi nationes iniuncta/ nos vigilare remediis/ subiectorum conflictibus obviare et scandala removere compellit. [S]ane in iam dudum/ inter quondam Henricum imperatorem Romanorum et karissimum in Christo filium nostrum/ Robertum/ Sicilie regem illustrem/ gravis fuisset materia turbationis exorta/ asserente dicto imperatore predicto/ quod tunc quibusdam ipsius rebellibus rex confederationes et conspirationes fecerat/ in ipsius maiestatis offensam/ quasque tractaverat/ et ordinaverat/ ut civitates quedam imperii/ et imperatoris eiusdem obedientiam contempnentes/ contra eum et imperium rebellarent/ gentesque sue ipsius fulte subsidio/ nonnullas alias imperii civitates/ et castra inde violenter eiectis/ ipsius imperatoris officialibus occupaverant et per ipso rege occupata tenebat/ ac etiam in urbe et alibi imperii et imperatoris eiusdem contemptum/ sue maiestatis iniuriam/ et rei publice detrimentum/ multa gravamina fuerant per regem eundem/ ac maliciam et instigationem ipsius/ tam a suis stipendiariis/ quam a subditis imperatoris commissa/ propter que prefatus imperator regem eundem quibusdam processibus/ contra eum

absentem tamquam contumacem licet iniuste imperatoris assi-
stentem citatum ac quod supra eadem notoria ac
per imperialem interlocutoriam declarato imperator
ipse regem affirmans propter premissa lese maiestatis
criminis reum esse peremptorie ut dicit et suffici-
enter citatum sed comparere contumaciter recusantem
tamquam rebellem proditorem et hostem imperii ac etiam
eundem supradicti privationis omni dignitatibus
quorumcumque comprehensarum titulorum et quibus se inti-
tulabat ipse rex auctoritatum quoque honorum
possessionum terrarum bonorum iurium et iurisdictionum
ac feudorum que tenebat ab imperio et si qua veniret in
sua imperii forsitan annullatione causa capitis
sententiam promulgavit omnes supplendo defectus si qui
forsan fuerint de solemnitate iuris omissa in pro-
cessibus memoratis premissa ut asserimus faciente
exigente iustitia et de imperiali causa potestate
Verum quia huiusmodi sententia que non a districtione iuris
statuitur sed a noverca iustitie voluntaria seu
vindicte precipitatione processit prout forsan
se deteriores haberet si ipsius inefficacia in publi-
cum per nos non deduceretur Nos eam tamquam tu-
ti provisione volentes que defectibus ipsius
defectibus seminata per eam contingerat peri-
culis et romane reddenda sit postea per futurum
ipsam subiacendam esse prudimus legitime iustitie
ac recte libramine rationis Attendentes igitur causas
et circumstantias cum conditione illorum a quo et in
quem lata fuit diligenti ac debita considera-
tione pensatis patenter ex eis et illius astruitur
evidentia nullitatis et manifeste argumentatur te-
meritas promulgantis Notorium quippe ac indu-
bitatum existit quod grandis discordia inter dictorum
predecessorum et similiter eiusdem imperatori assistens
regem ipsum et suos persequebatur odio capitali
Pisana quoque civitas in qua lata fuit mediata
sunt regem tali habebat odio notorio et antiquo
Esto igitur quod rex ipse alias ad premissa fuisset
legitime per imperatorem citatus numquam venire de-
buit ad iudicem excelsi federi ac grandi ipsi quoque
citato ut premittitur odioso conspiratum numquam in
causa debuit comparere in loco ad modum populo-
so inimicum petentium ac prefato et eius odio provocato
quis enim audet vel qua ratione audere ali-
quis tenetur consistorium talis subire iudicium se
in hostium suum reponere ad mortem per violentiam

iniuriam non pro iustitia inferendam, ultroneum se of-
ferre. Hoc quidem iure timetur, hoc de more vitatur,
hoc refugit ratio, hoc abhorret natura. Dispectis
etiam, qui citationem huiusmodi saepe artasse citatum,
ut illud tangamus notissimum, nullatenus omittamus,
quod regem contra districtum imperii in regno Siciliae
aliisque notorie ac continue tempore supradicto
morantem citare non potuit imperator, nec citatio,
si quam forsan de ipso intra imperii fines fecerat,
citatum contra imperium constitutum artavit. Nec
quoque regis ordinarius iudex, quod ad imperatoris
iudicium citatum vel citandum aut remitti faceret
eundem, nequaquam fuisset requisitus; immo licet
liberum ad nos et curiam nostram temporibus illis et immo
tres sequentes de curia imperatoris venire et
iuxta eum circa quemdam ex fratribus nostris esse.
Prius tamen dicte sententie promulgatio, quam aliquid
de processibus antecedentibus ad audientiam no-
stram venit. Denique licet rex ipse terras aliquas
ab imperatore tenere dicatur in feudum, non tamen
in eis, sed in regno praefato domicilium suum fo-
vebat, nec imperator in propria persona nulla
ratione tractus, unquam nisi ex natura feudorum
debitam superioritatem habebat. Quod si primo
crimen infra districtum imperialem commissum ad
imperatorem pertinuisse forsitan asseratur, unde constet
quod si in eodem districtu fuisset inven-
tus delinquens, vel ad illud de more remissus,
dicta nec quod sententia meruit quae a iudice, qui
per regem sedere abire non potuit, et in loco
notorie ut praefertur non tuto, in absentem, nec
citatum legitime, ac inauditum, per consequens
et indefensum, non maturo fuit iudicio, sed pra-
ecipiti, et de tanto praesertim crimine promulgata.
Rursus non est silentio relinquendum, quod rex
ipse nobis et ecclesiae Romanae ratione regni prae-
dicti notorie subditus, ligius quoque et vas-
sallus, ac in eodem regno, ut praemittitur, non
imperio certum continuum et notorium domicilium
suum habens, ac originem inde trahens, impera-
tori eo modo non subfuit, quod in eum crimen lese
committere maiestatis quivisset, omnia in sententia
supradicta contenta veritate indubia contine-
rent; sicque nec de iure, immo nec iuris
colore tulit imperator sententiam supradictam
in regem ex causa, que dicitur, subam non

habebat, propter quam causam quatenus in eo fuit, eundem
regem privando regno et regia dignitate, ac
terris etiam aliis et iurisdictionibus proventibus et
temporalibus que sub eo nullatenus vel ab eo,
sed a nobis et sub nobis tenebat, nimio proce-
dendo contra regem eundem ex illis que prescripte
gratie (?) ipsius, ac nonnullos imperatori eidem
subditos per maliciam et instigationem regis ipsius
contra eum fuisse commissa in urbe dicebat, cum
et si illa fuissent revera commissa per inimicos tunc
eorum in regno vel extra districtum imperii commissa
et ad imperatorem nullatenus pertinent, inhibendo
etiam in eadem sententia sub magnarum appositione
penarum, quas aliquas sibi applicari mandat,
ne quis dicto regi se submittet in suis vindic-
tis, in ipsius ne familiaritate vel servitio re-
manere aut eidem contra ipsum imperatorem quomodo-
libet impendere consilium, auxilium vel favorem,
ut debitores et auxiliatores, servitores huiusmodi
extra imperium etiam in regno constituti, pre-
dicto nullatenus imperatori subeerint, nec excommu-
nicandos in regno eodem dictis posset penis
astringi, absolvendo quoque ab omni fidelitate ob-
ligatione, servitio, promissione ac pacto, provin-
cias, omnes civitates et castra ipsius, vassal-
los et feudatarios et alios quoslibet eidem regi
quolibet obligatos. Cum includens in absolutione
huiusmodi terre quas pro nobis et ecclesie romane sub-
iecte propter timorem potestatis excessit in messem
nostram falcem immittens, propterea falce sua
etiam destitutam supplevit, etiam processus ad littera
supra dictos non tamen valet ad insinuationem
ipsorum et sententie supradicte, quantum ad eorum sin-
gillationem et notam. Cum nullam super premissis
potestatem haberet imperator, in regem sibi aliqua-
tenus, ut prefertur, non subditum, non citatum legitime,
et extra districtum ipsius continue ac noto-
rie consistentem, ut predicta supplevit etiam sub-
ditum etiam ad ea posset de ratione referri,
per que de crimine prestitum sic gravi delato defen-
sionis que a iure provenit naturali facultas adi-
mi valuisset, cum illa imperatori tollere non
liceret, que iuris naturalis existunt. Erat igitur sic inco-
rata sententia iuris caret effectu, sic auctoritate

et nomine rei careat indignitate / ut nec in opinione
com̄ / aut vulgi labiis nomen habere sine me-
reatur / ne causa in magnum iusticie ac pas-
obsequium scandalosis / occurratur periculis / que
ad nostre ecclesie / provinciarum civitatum / regnorum
et gentium turbatione non modica possent /
occasione ipsius pro tempore suboriri / Nos tam
ex superioritate / quam ad imperium non est dubium
nos habere / quam ex potestate / in qua vacante im-
perio imperatori succedimus / et nichilominus ex illius
plenitudine potestatis / quam cristus rex regum
et dominus dominancium / nobis licet insufficientibus in persona
beati petri concessit / sententiam ac processus omnes
predictos / et quecumque ex eis secuta est vel occa-
sione ipsorum / de fratrum nostrorum consilio declaramus
fuisse ac esse omnino irritos et inanes / nullumque
debere aut debuisse / sortiri effectum / nullum-
que nocumentum vel notam afferre cuiquam
Processus nichilominus quoscumque processerunt de facto
et quecumque ex eis secuta sunt vel ob eos vel in
posterum sequi possent in irritum revocamus

Si a iudicibus duobus **De appellacionibus**
aut pluribus / fuerit appellatum / qui forte
de facili eorum presentiam / simul habere non posset / li-
ceat coram ipsorum uno vel maiori parte ipsorum / appel-
lare / et apostolos petere separatim / valebitque appel-
lacio talis / ac si simul fuisset in eorum presentia / ab
omnibus appellatum est / tamen appellacio etiam igno-
rantibus appellacionis / infra dilacionem eorum / ex
tunc prosecutionis / si secure fuerit intimacio legitime

Quamvis rigor iuris expo time facienda
scat / cum qui appellat debeat apostolos petere apostolos /
congruo loco et tempore sepius et instanter / Nos tamen
antiquam et communem observantiam litigancium
sequi / et equitatem rigori preferri volentes
decernimus / sufficere quod per appellantem / semel uno
contextu / apostoli instanter et sepius postulentur

Verum si iudex / a quo appellatur / certum terminum ad
recipiendos apostolos / appellanti assignet /
et appellans in assignato termino non compa-
reat coram eo nec petat apostolos sibi tra-
di / appellacioni sue renunciasse videtur / Si-
militer si iudex appellanti tradet infra
iuris terminum apostolos se daturum / appellacioni sue

renunciasse appellans intelligitur / nisi infra
dictum tempus congruo loco et tempore / instanter et sepius
saltem uno contextu petiit apostolos ab eodem iudice
sibi dari / uel si recipere recusset oblatos / Et quod
si iudex in terminum / ad dandum apostolos prefixo pro eis
ipsos appellanti / petenti non dederit / aut si dum
petentem apostolos viderit / se datum eosdem in ullo
tempore certo prefixo / uel infra tempus iuris / se ergo as-
serunt velle dare et post ea per appellante con-
gruo loco et tempore sepius et instanter / uno contex-
tu / coram requisitus / eos non tradiderit / infra eiusdem
tempus exhibere / appellationem suam extunc prosequi
possit appellans / ac si expresse fuisset eidem apostoli
Sicut appellationem iudicialem / Denegati
sic et extra iudicialem / infra annum / a die interpo-
sitionis ipsius / uel a die illati grauaminis / ubi
a futuro grauamine appellatur / prosequi et
finire tenetur appellans / Aliquid si iusto impe-
dimento cessante / non fecerit / debebit eius appel-
Quamdiu appellationis Clacio de sua temeri
prosecuto / per commissum uel alias de partium ex-
presso consensu differtur / tempus ad prosequendum / nisi
forte iudex videns ex dilatione periculum immi-
nere / eandem ab homine / uel iure prefixum / currere
voluerit appellanti / Supersedet in illa procedi
Appellanti ab interlocutoria uel a grauamine
iudicis / non licet causas alias prosequi / quam in
appellatione sua nominatim duntaxat expres-
sas / nec processum primi iudicis / ex nouis aut
de nouo probandis / iustificari petere / uel coram ipsum
gnari / sed tantum ex illis / que acta fuerint / uel ex-
Appellationem per negligentiam Exhibita coram iudice
eiusdem appellantis / desertam appellatus / ipse eiusdem
appellato / aut appellatum etiam prosequi et principa-
liter prosequatur / non ideo minus in rem iudicatam
transibit / transmisse sententia a qua fuerat appellatum /
Cum a repulsione exceptionis peremptorie /
secundo appellatus subcitabit / non est in causa ap-
pellationis / per modum / a diffinitiua est interpo-
audiendus ultimus super ea / nisi ut rite proponi
excepto probis repulsa fuisset / quam proponebatur in ea
parte Liber tercius: De vita et honestate cle-
Diocesanis locorum districte precipiendo ricorum
ut clericos carnifices / seu macellio*rum* /
et thabernariorum officium pre... / et personam

exercentes nominatim et sub [illegible] moneat ut se ab
huiusmodi officiis, infra competentem terminum monendum
per eorum arbitrio moderandum desistat, quod ipsa nullo
unquam tempore reassumat. Quod si taliter moniti
ab hiis non destiterint, aut ipsa ut premissum est
exercendo resumpserint quicumque coniugati omnino,
non coniugati vero in rebus et si eis mandat ut la-
ici in personis privilegium clericale quamdiu premis-
sis insisterint eo ipso amittant. Dominus vero ali-
os negociacionibus vel commerciis secularibus, vel
officiis non competentibus clericali proposito publice
insistentes, vel arma portantes, sic canonica
punire studeat instituta, quod et illi ab excessibus
compescantur huiusmodi, et ipsi de dampnabili etiam
hec negligencia nequeat reprehendi. Idem
venia qui abiectis vestibus proprio congruenti-
bus ordini alias assumunt et in publico por-
tant, volentes eas cessante probabili causa ex professionis illius or-
dinis prerogativa se reddit indignum. Preterea
constitucione statuimus, quod quicumque clericus virgata
vel partita publice veste utitur, nisi rationabilis causa
subsit, si beneficiatus extiterit per sex menses a
perceptione fructuum beneficiorum que obtinet,
sit ipso facto suspensus, si vero beneficiatus non
fuerit in sacris tamen ordinibus, citra sacerdocium
constitutus, per idem tempus reddatur eo ipso inha-
bilis ad ecclesiasticum beneficium obtinendum. Idem
quoque censemus de clericis aliis veste talari simul
et tonsura publice deferentibus clericale di-
gnitatem vel personatum, seu beneficium aliud
obtinentes cui cura immineat animarum, necnon ceteris
in sacerdocio constitutis ac religiosis quibuslibet, quos
oportet preferenda habitus exterioris morum
intrinsecam honestatem ostendere. Si preterea quem ex ca-
tholici publice vestem ferant huiusmodi, a insulam
pileum lineum publice portet in capite sit
eo ipso beneficiatus videlicet a perceptione fructuum
beneficiorum que obtinet suspensus per annum. Ce-
teri vero sacerdotes et religiosi quibus per idem tempus
reddantur inhabiles ad quodcumque beneficium
ecclesiasticum obtinendum. Sed et tales et ceteri cleri-
ci quicumque utentes epitogio seu tabardo
forrato usque ad oram et ita brevi ut ve-
stis inferior notabiliter videatur, epitogium
tamen seculares clerici et religiosi administraciones

habitus teneant infra mense dare p[ro]curetis
Sed vero religiosi administracionem non h[ab]entes
infra id tempus illud teneat suis superioribus
assignare, in p[ro]prios usus aliquos convertendo
alioquin beneficiati suspensionis, ceteri vero non
inhabilitatis penas p[er]dictas, p[ro] id tempus nove
rint se incurrisse. Hinc insup[er] adicimus
sanctionem ut clerici precipue beneficiati et religiosi
scarlatis, rubeis, viridibus non utantur. De
prebendis et dignitatibus
Qui dignitatem habens
de alia provideri mandemus, dispensatione ad
eo, ut simul utramque valeat retinere, de animarum
cura, que illis vel alteri illarum immineat, non
habita mencione, gracia huiusmodi veluti subrepti
cia, nullius penitus est momenti, quamquam consuetudo se
cus habeat, sit insuper, quod animarum cura, si dignita
tibus ipsis vel alteri earum immineat, nullatenus
negligatur. Ad hoc si alicui provideri mandemus
de dignitate, ad canonicatum vel canonicatus col
lacionem provisionem, seu quamvis dispensacionem
disposicionem aliam in ecclesia eciam pertinente
quam infra mense duxerit acceptandam, inhi
bentes illi, vel illis, ad quorum collacionem
provisionem seu electionem dignitates in ipsa ecclesia
pertinere noscitur, ne interim ad ipsarum collacionem
seu provisionem procedat, vel quemquam eligant
ad easdem, de dignitate ad quam consueverit quis
per electionem assumi, impetrantem non posse provi
deri, cum concessione gracie, ad quam non ani
gerenda, sed exequenda debeat, que de inhi
bitacione fecimus referri nulla, de electione
Ad literas a sede facerimus mencionem
apostolica vel legatis ipsius, super provisione quo
libet clericorum directas, de xenodochiis leprosis
sariis, elemosinariis, seu hospitalibus, ecclesias
si eciam vel capellas, decimas seu alia
spiritualia iura nostrarum litterarum nulli posse deter
minare provideri, nisi hoc in apostolicis literis tamen
Qui plures obtinens dignitates aliam expresse
dignitatem aut beneficium, curam animarum
habens acceptaverit, dispensacione super hoc legittima
non obtenta, eius possessione adepta pacifice
dignitates quas prius habebat ipso facto
vacare censemus, sit si dignitatem unicam obti
nens alios simul eius pacifica possessione
habita prima de iure vacaret

] romanus pontifex de beneficio aliquo proprio
motu de beneficiis que obtinet non scita
mencione provisionem seu graciam huiusmodi fore validam
declaramus qualiacumque fuerint beneficia dignita-
tes aut personatus cum cura vel sine cura et
in numero quotcumque que tunc habebat cum sibi provisio
] de beneficio ad cuiuscumque episcopi Cum fuit
collacionem spectante alicui conferendo sic habet
illud sibi conferri non potuit cum collacio ex
negligencia ipsius episcopi ad eiusdem capitulum
devoluta existit licet providere sibi possit de
illo tamen ad ipsum episcopum ex sui tali vel alius
cuiuscumque sive ad nos ex ipsius episcopi et aliorum
in hoc eidem succedencium negligencia collacio
] iuxta nostri formam mandati Cum fuit devoluta
canonicatum et prebendam ecclesie ruthenensis
adeptus dignitatem quam dumtaxat acceptandam
ibidem expectet archidiaconatum inibi post
vacantem non obstante quod illa sit sibi annexa
prebende potuit acceptare primaque prebenda hoc
ipso vacabit quod statim cum archidiaconatu predi-
cto pacifice fuit assecutus De concessione pre-
] Cum ei que in sacerdocio bende non vacantis
reputamus ydoneum si per inquisitionem exe-
cutoris deputati a nobis repertus fuit esse
vite laudabilis et conversacionis honeste de bene-
ficio certi valoris alicui providere mandamus addi-
centes quod de beneficio minoris valoris possit eidem
si voluit providere ac ex nunc monemus etiam
decernentes et irritum si secus a quoquam quavis
vis auctoritate contigit attemptari quia decretum
huiusmodi in eventum dumtaxat predictarum condi-
cionum suum sortitur effectum antequam extet prima
condicio beneficium pretaxati valoris et eadem
minoris providendum impetrans sua super valore
huiusmodi voluntate declaracione conferri libere
potuit per ordinarium aut alium executorem a
nobis ad providendum de tali beneficio depu-
tatum Secus autem fore censemus cum decreto
opposito alicui providere mandemus de beneficio
quod infra mensem a vacacione ipsius noticia
duxerit acceptandum ut apposito mense eidem
aliquid afferat impetrandi quod etiam bene-
ficium quod acceptare poterat petendo sibi

presentium executionem conferri aut recipiendo sibi
presentium collatum, ipsum quod hoc acceptare et collationem
sibi taliter factam tenemus. Sed cum ut tam diuti-
nis vacationibus quam fraudibus et litibus
occurratur, provide vacationis notitiam impe-
trante, inceptam habere, ex quo ipsa vacationis
in loco vel ecclesia huiusmodi beneficii publice
nota est, imputet quidem sibi si hoc casu
quo de ipsius commode agitur id quod prescire vel
aliud scire potuit ignoravit. De rebus ecclesie
m Monasteriorum et | sie non alienandis. Rubrica
aliarum administrationum rerum dispendiis occur-
rere cupientes, presenti prohibemus edicto, ne quis
religiosus, monasterio, prioratui, ecclesie, seu admi-
nistrationi cuivis presidens, iura, redditus aut
possessiones eiusdem alicui ad vitam eius seu
aliud certum tempus, pecunia causa inde recepta,
quomodolibet concedat, nisi necessitatis aut utili-
tatis monasterii, prioratus, ecclesie aut administratio-
nis huiusmodi hoc exposcat evidentia sui, et si conventum
non habeat, prelati superioris assensu ad hoc nichilominus
accedente. Qui vero contra hoc attemptave-
rit, penam suspensionis ab officio eo ipso incurrat,
nec ex concessione predicta ipsius recipiens ius
aliquod acquirat. Contra premissa tamen ad locatio-
nes vel etiam redditum aut fructuum venditio-
nes ad tempus modicum factas declaramus nullatenus
Si una ecclesia alteri, seu dignitati non extendi-
tati alicui, vel prebende, per episcopum suo consen-
ciente capitulo univatur, aut religioso loco do-
netur, ex eo quod rector ipsius ad hoc vocatus
vel si vacabat defensor ei super hoc datus
non extitit, nequaquam id poterit impugnari.
Quod si episcopus sine capitulo tali accedente con-
sensu inesse sue, vel ipsi capitulo aliquam duxerit
ecclesiam uniendam, hoc irritum esse decernimus et
inane, contraria quavis consuetudine non obstan-
te, nisi ad id superioris sui consensus accedat.
n Ex concessione imperpetuum | De rerum permutatione
plenibus, presertim circa spiritualia illudatur
si beneficia ex causa permutationis ab aliquibus resi-
gnata, aliis quam ipsis permutare volentibus
conferantur, nullius hoc esse firmitatis. De testa-
v Religiosus etiam exemptus deputatus | mentis
tatus ad executionem, cuius licet velit po-
limitatis circa ipsius executionis officium

quod utique non possit / nisi a superiore suo petita li
centia / super hoc et obtenta / suscipere volentes / pre
scindere materiam delinquendi / presentis constitutionis
auctoritate statuimus / ut talis etiam si prelatione fun
gatur officio / locorum ordinariis debitam reddere /
ipsique ordinarii ab eisdem absque dolo fraude
seu negligentia / de suscepte executionis officio /
teneantur exigere rationem / illos quos / etiam in de
linquisse repererint / in aliorum exemplum / pena
debita / quotiens non obstante privilegio puni
tur. Clemens quintus De sepulturis X.
e Os qui propria temeritatis audacia / defunctorum
corpora non sine contemptu clavium ecclesie / in
cimiteriis interdicti tempore / in casibus non con
cessis a iure / vel excommunicatos publice / aut
nominatim interdictos / vel usurarios manifestos /
sacrent sepelire presumunt / decernimus ipso facto / ex
communicationis sententie subiacere / a qua nullatenus absol
vantur / nisi prius ad arbitrium diocesani episcopi / eis qui
per premissa fuit iniuria irrogata / satisfactionem
exhibuerint competentem / nullo eis etiam premissis /
exemptionis / vel quovis alio privilegio / sub
quacumque forma verborum concesso / aliquatenus suf
fragante. Clemens quintus.
9 Udum a Bonifacio papa octavo predecessore nostro
infra scripta edita decretali / Super cathedram
Xi. per nos aliam / illius revocatoriam promulgatam /
que quia ut probavit experientia / nec divisionem pacis / ab ac
toritate ipsius prelati fructum non attulit / quinimmo
discordie / ex qua scandala proveniebant / fomentum
non modicum ministravit / nos eam omnino cassantes /
aliam a prefato edita Bonifacio / sacro instante /
et approbante concilio / innovamus subiacentes
et continentes. Bonifacius episcopus servus servorum Dei / ad perpetuam
rei memoriam / Super cathedram preminentie pa
storalis / divina disponente clementia constituti /
et si in multis et arduis / que in Romane curie
aliquo / undique confluunt / quasi torrens / pregra
vem negotiis / curis excitem innumeris / cogi
tationibus plurimis distrahamur / etiam id tamen
ferventibus votis intendimus / vacamus instan
tius / ac operose studium sollicitudinis impertimur /
ut ad divini nominis gloriam et exaltationem catho
lice fidei et profectum fidelium animarum / pacis
radicitus dissidiorum nepribus / et litigiorum

anfractibus omnino subductis inter ecclesiarum anti-
stites ad curam et regimen gregis dominici depu-
tatos, certasque personas quas ordo clericalis in-
cludit, pacis tranquillitas vigeat, fervor
caritatis exestuet, invalescat concordie uni-
tas, amorum identitas perseveret. Sane enim
ut ex evidentia facti colligimus, quod non sine pa-
ssione in tempore bene colligitur pacis actor nunc igno-
ramus quod dissensiones et scandala, pernitiose acti-
bus aditum preparant, rancores et odia suscitant,
illicitis moribus ansam prebent. Sane olim siqui-
dem inter prelatos et rectores seu sacerdotes ac clericos
parochialium ecclesiarum per diversas mundi provincias
constitutos ex una parte, et predicatorum et minorum
ordinum fratres ex altera, pacis emulo satore
zizanie procurante, gravis ac periculosa dis-
cordia extitit suscitata super predicationibus
fidelium populis faciendis, audiendis eorum confes-
sionibus, penitentiis iniungendis eisdem, et tumulandis
defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum
ecclesias sive loca eligunt sepulturam. Sane
Nos autem paterni more laudabili moleste
ferentes incommodum filiorum, reducentes ad exa-
cte considerationis examen ac infra pectoris
claustra sollicite revolventes, quantum sit
plena periculis, quam animarum stipendiis, quam-
que in divine maiestatis conspectu reddatur odiosa
discordia supradicta. Et propterea intendentes
pie sollicitudinis studio illam prorsus evel-
lere, ac omnimode submovere, ne illius umquam
futuris temporibus, actore deo, suscitanda, grandi
quoque desiderio cupientes ut huiusmodi negotium
quod potissime insidet cordi nostro finem salu-
brem et celerem per apostolice solertie studium con-
sequatur, diligenti cum fratribus nostris deliberatione
prehabita, super eo ad honorem dei et exaltationem
catholice fidei, quietum statum partium predictarum
ac salutem animarum fidelium, intervenientibus de
ipsorum fratrum consilio, auctoritate apostolica statuimus
et etiam ordinamus, ut dictorum ordinum fratres
in ecclesiis et locis eorum ac in plateis communibus
libere valeant clero et populo predicare ac proponere
verbum dei, hora illa dumtaxat excepta, in
qua locorum prelati predicare voluerint, vel co-
ram se facere predicari, in qua predicare cessabunt,
preterquam si aliud de prelatorum ipsorum voluntate

processerit ac licencia speciali. In studiis autem generali-
bus nisi sermones ad clerum ex more fieri solent
diebus illis quibus predicari solempniter consuevit
ad funera etiam mortuorum et in festis specialibus
seu peculiaribus eorundem fratrum possint ipsi fratres et
liceat eis libere predicare nisi forsan illa hora
qua solet ad clerum in predictis locis proponi verbum
dei episcopus vel prelatus superior clerum ad se genera-
liter convocaret aut ex aliqua racione vel causa
urgente clerum ipsum duceret congregandum. ¶ In
ecclesiis vero parochialibus fratres illi nullatenus
audeant nec debeant predicare vel proponere verbum
dei nisi fratres predicti a parochialibus sacerdoti-
bus invitati fuerint vel vocati fortassis
extiterint aut de ipsorum beneplacito et asse-
nsu seu petita licencia fuit et obtenta nisi
episcopus et prelatus superior per eosdem fratres predicari
mandaret. ¶ Statuimus etiam et ordinamus auctoritate pre-
dicta ut in singulis civitatibus et diocesibus in quibus
loca fratrum ipsorum consistere dinoscuntur et in civitati-
bus et diocesibus locis ipsis vicinis in quibus loca
huiusmodi non existunt magistri priores provinciales
predicatorum aut eorum vicarii et generales ministri
ac provinciales ministri et custodes minorum ordi-
num predicatorum ad presenciam prelatorum eorundem
locorum se conferant per se vel per fratres quos ad
hoc ydoneos fore putaverint humiliter peti-
turi ut fratres qui ad hoc electi fuerint in eorum
civitatibus et diocesibus confessiones suorum sub-
ditorum confiteri sibi volencium audire libere va-
leant et huiusmodi confitentibus prout secundum deum
noverint expedire penitencias imponere salutares atque
eisdem absolucionis beneficium impendere de
gracia licencia et beneplacito eorundem. Et ex-
inde prefati magistri priores provinciales ministri
ordinum predictorum eligere studeant personas suf-
ficientes ydoneas vita probatas discretas mo-
destas atque peritas ad tam salubre ministerium
et officium exequendum quas sic ab ipsis ele-
ctas representent vel faciant presentari prelatis ut
de ipsorum licencia gracia et beneplacito in civita-
tibus et diocesibus eorundem persone huiusmodi sic electe
confessiones sibi confiteri volencium audiant
imponant penitencias salutares et beneficium absolu-

tionis impediat, prout superius est expressum,
exerceri civitatibus et diocesibus, in quibus fuerint depu-
tate, requirat eas volumus et non per provincias
deputati, confessiones militantium audire. ¶ Numerum
autem personarum assumendarum ad huiusmodi exercendum
officium esse dicimus, prout universitas cleri et populi, ac
multitudo vel paucitas exigit eorumdem. ¶ Et si
iidem prelati petitam licenciam confessionum huiusmodi
audiendarum concesserint, illam prefati magister
et minister ac alii cum graciarum recipiant actione,
dicteque persone sic electe commissum sibi officium
exequantur. ¶ Quod si forte iam dicti prelati quem-
quam ex huiusmodi fratribus presentatis eisdem ad huiusmodi
officium nollent recipere vel non ducerent admittendum,
eo amoto vel subtracto loco ipsius similiter eisdem
presentandis prelatis possit et debeat alius sub-
rogari. ¶ Si vero iidem prelati prefatis fratribus ad con-
fessiones ut premittitur audiendas electis huiusmodi
exhibere licenciam recusarint, nos ex nunc ipsis,
ut confessiones sibi confiteri volencium libere
liciteque audire valeant, eisque penitencias imponere
salutares, atque eisdem beneficium absolucionis
impertiri graciose concedimus de apostolice
plenitudine potestatis. Per huiusmodi autem concessionem
nequaquam intendimus personis seu fratribus ipsis
ad id taliter deputatis potestatem in hac impendere
ampliorem, quam in eo curatis seu parochiali-
bus est a iure concessa, nisi forsan eis eccle-
siarum prelati uberiorem in hac parte graciam spe-
cialiter ducerent faciendam. ¶ Huiusmodi quoque sta-
tutis et ordinacionibus nostris adicimus, ut
fratres dictorum ordinum in ecclesiis vel locis eorum
ubilibet constitutis liberam ut sequitur habeant
sepulturam, videlicet quod omnes ad eam recipere va-
leant, qui sepeliri elegerint in locis et ecclesiis
memoratis. ¶ Verum ne parochiales ecclesie et ipsarum
curati sive rectores, qui ministrare habent ecclesia-
stica sacramenta, quibus noscitur de iure
competere predicare seu proponere verbum Dei et con-
fessiones audire fidelium, debitis et necessa-
riis beneficiis defraudentur, cum operario
mercedis exhibicio debeatur, auctoritate constituimus
et ordinamus eadem, ut predictorum fratres ordi-
num de obvencionibus omnibus, tam de funera-
libus quam de quibuscunque relictis

distincte vel non distincte / ad quoscumque usus vel
determinatos usus / de quibus etiam certa / sive
communia porcio dari / sive exigi non consuevit /
vel non debet de iure / insuper de datis / vel qualiter:
cumque donatis in morte / seu mortis articulo /
in infirmitate donantis / seu dantis / de qua deces:
serit / quocumque directe / vel indirecte / fratribus
ipsis / vel aliis pro eisdem quartam partem / quam auctoritate
apostolica taxamus / et etiam limitamus / parochiali:
bus sacerdotibus et ecclesiarum rectoribus seu curatis /
largiri integre teneantur / facturi et curaturi /
quod nec aliqua / a quibuscumque quarta huiusmodi
minime debeatur / ad ipsorum fratrum utilitatem /
vel commodum / huiusmodi fiant relicta / que in eos ta:
liter data vel donata procedant / seu quod in
morte / vel ab infirmis huiusmodi dandum / vel
donandum fratribus ipsis existeret in eorum do:
minium vel dominium sanitate / sibi dari vel
donari procuret / in quibus super ipsos vitandis /
eorum intendimus conscientias onerare / ut si quod
absit per fratres ipsos / dolo vel fraude / quicquid in
hac parte agi fortasse contingeret / pro id / quod
eos propterea dictis sacerdotibus / rectoribus et cura:
tis teneri volumus etiam districta vos in extre:
mi iudicii requiratur examine ab eisdem / volu:
mus insuper quod memoratam porcionem huiusmodi / nil valeant parochiales
rectores curati / et prelati exigere supradicti / Neque
illis amplius dicti fratres impendere sint astri:
cti / neque ad id a quoquam possint aliqualiter
coherceri. ¶ Nos etenim / ut in ecclesiis canonice /
et pacifice famulentur Domino procedamus / omnia pri:
vilegia / indulgencias / gracias / verbo / seu scripto
sub quacumque forma / vel expressione / seu con:
cessione verborum a nobis / vel a predecessoribus
nostris Romanis pontificibus / cuicumque ordinum predictorum
concessa / nec non consuetudines / conventiones / sta:
tuta et pacta / inquantum sunt premissis / vel ali:
cui premissorum contraria penitus revocamus /
cassamus / et irritamus / quinymmo cassa / vacua
et irrita / nunciamus / et nullius prorsus existere
firmitatis. ¶ Ceterum universos ecclesiarum prelatos /
cuiuscumque preeminentie / status vel dignitatis
existant / ac sacerdotes parochiales / et cura:
tores / sive rectores predictos / per apostolica scripta tenore
rogamus et hortamur attente / nichilominus

eis districte precipiendo mandantes quatinus
pro divina et apostolice sedis reverentia predictos
ordines et professores eorum condigno affectu beni-
gnolo commendatos fratribus ipsis non se diffi-
ciles graves duros et asperos sed potius
favorabiles propitios ac benignos piaque
munificentia liberales se studeant exhibere sic
eos in predicationis officio et confessionibus
ubi decet ac omnibus aliis supradictis tamquam
cooperatores eorum ydoneos et laborum suorum par-
ticipes prompta benignitate recipere affectuose
admittere non omittant ut per inde illis eterne
beatitudinis premium augeatur et animarum salutis in-
crementa felicia proveniant nec ipsos lateat
quod si secus ab eis agi fortassis contingerit
in hac parte apostolice sedis benignitas que or-
dines et professores eorum ubi favore prosequitur
et gerit in visceribus caritatis contra eos non
immerito turbaretur nec eam equanimiter pati
posset quin super hoc remedium optime
adhiberet ipsos nichilominus celestis indignationem
principis digna pro meritis respondentem cuius
obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prose-
quitur minime preteriret. De decimis R.

Religiosi quicumque qui novalium et alias deci-
mas ecclesiis debitas ad eos ex aliqua cau-
sa legitima non spectantes occupare sibi presumpserint
aut acquisitas fraudibus sive coloribus usur-
paverint seu qui de animalibus familiarium et pasto-
rum suorum vel aliorum certa animalia ipsorum cum
gregibus nutrientium seu qui de animalibus
que in fraudem ecclesiarum in pluribus locis emunt em-
ptaque tradunt venditoribus vel aliis ab ip-
sis tenenda seu qui de terris quas tradunt
aliis excolendas decimas solvi ecclesiis non per-
miserint aut prohibuerint nisi postquam requisiti
per eos quorum interest super hoc eis factum a premis-
sis destiterint infra mensem aut si de hiis que
usurpaverint contra premissa vel retinere presumpserint
infra duos menses dampnificatis ecclesiis e-
mendam non fecerint competentem sint et tamdiu
maneant ab officiis administrationibus et be-
neficiis suis suspensi donec destiterint et
satisfecerint ut superius est expressum. ct

Quod si religiosi huiusmodi administrationes vel bene-
ficia non dimiserint, eo ipso quo alias supradictam su-
spensionis ipsi sententiam excommunicationis incurrant, donec
satisfactionem congruam, nullatenus absoluendi, pri-
uilegiis non obstantibus quibuscumque. Dictam pre-
missa extendi nolumus ad clericos [?], qui pro religio-
sorum ipsorum donatis seu oblatis tenentur, dum tamen
illi religiosis eisdem cum affectu donauerint et ob-
tulerint se et sua. Decima [?] cuiuscunque concedatur si-
ue beneficiorum pluralitate, ad tempus certum racione

Si decime in illis partibus in quibus fiet concessio
consueta et ad monetam currentem convenientem
ipsa decima levari poterit et debebit, nec per
collectores, levatores seu exactores ipsius decime ec-
clesiarum calices, libros et alia ornamenta diuino
officio deputata, ex causa pignoris vel distrac-
tionis, capi seu recipi volumus, nec distrahi
seu quolibet occupari.

De regularibus et transeuntibus ad religionem

Ut professores cuiuscunque
paupertatis ordinis, eo liberius in qua vocati
sunt vocatione persistant, transeuntesque ad non men-
dicantium ordinem, in eorum conversatione quiescant stu-
diosius, et quo in ipsis discordiarum et scismatum
productiva ambitio reprimatur, sacro approbante con-
cilio, statuimus: mendicantes quoslibet, qui ad non
mendicantium ordines etiam auctoritate apostolica transibunt,
quamvis nunc prioratus, administrationes et officia,
quibus cura animarum vel regimen quodcumque incumbit, obti-
nere, inibi vocem aut locum in capitulo non habere,
etiam si super hoc sibi ab aliis libere concedatur.
Ad prioratus quoslibet, administrationes aut que-
cumque etiam curam non assumi officia et tenentes
vicarios seu ministros vel loca aliorum tenentes,
quorumque animarum cura et regimen, nec per se pos-
sint nec per alios exercere. Communiter aut in contra-
rium fuerit attemptatum, sit irritum ipso iure,
quovis privilegio non obstante. ¶ Ad illorum autem
mendicantium ordines, quos apostolica sedes eo
modo sustinere voluit, ut eorum professoribus ita
in illis remanere liceat, quod nullum extunc admit-
terent ad professionem eorum, quibusque concessit licen-
tiam generalem ad approbatos alios ordines tran-
seundi, presentem volumus constitutionem extendi.
Ad hec qui deinceps in dignitatibus constituti

etate maiores habitum in aliqua religione probatum
portaverint, hoc ipso religionem illam debeant censeri
professi, nisi habitus in colore scissura vel forma
sic distinctionem patentem exhibeat ab habitu professorum.

De statu monachorum. Videlicet monachorum nigrorum.

Ne in agro dominico sacra religione, in eorum aliquo
obrepat quod in consuetudine quicquam per incuriam in segetem
tam invalescat, sed ut in illa potius flores honoris
et honestatis fructus in ubertate suavius succrescant
(et in vestibus et cordinatum omnium, seu exquisi-
tum ornatum aut cultum, tam in habitibus et potibus,
equitaturis et lectisterniis, quam in aliis notabiles
mediocritatis excessus) statuimus ut superior vestis
ipsorum habitui proxima, bruni aut albi coloris ex-
istat, iuxta morem apud eos servari solitum in religi-
one qua degunt: nec in qualitate panni re-
gularis excedat modestiam, nec queratur ex pretio-
sis et subtilibus, sed quod utilius valeat inve-
niri. Sit eadem vestis ipsa rotunda pro quantitate,
et non scissa, nec longitudine nimia aut brevitate
notanda: largas eadem manicas habeat, usque ad
pugnum protensas, non consutas vel quolibet
botonatas. Almuciis de panno nigro vel pel-
libus, capuciorum loco ad caput operiendum utentes, que
degestinuerint sint contenti. Iuxta tamen dispositionem
abbatis suis scissis, super humeros et honestis capuciis,
uti possint in vestibus cendatis profectorum,
non portent estivalibus largis aut botis aliis
pro calciamentis utantur. Nulla zona, cutellum,
calcaria, cum ornatu deferre, aut cum sella
clavorum ornatu decorata, superfluo nimis et
alias sumptuosa, sive cum freno ferratura, vel or-
natum habente equitate presumat. ¶ Porro sub locis
in quibus fuerit congregatio duodecim monachorum
aut supra, infra septa monasterii abbas,
prior, aut alius presidens, portet flocum de pan-
no per flocis aut cucullam in ipso monasterio
consuetam, monachi vero alii in monasteriis in quibus flo-
cos soliti sunt portare, debeant eadem uti eis, in
aliis autem monasteriis et infra domos et alios
prioratus ubi non est tanta congregatio monachorum,
cucullas clausas deferant et honestas. ¶ Cum
vero abbates, priores aut alios presidentes et mo-
nachos alios ex monasterio predicto contigerit flo-
cum, cucullam, aut cappam clausam habeant, et

subtus cappam si eam portaverint tunicellam deferant / aut si maluerint scapulare / Cum autem ad servi-
endum in divinis officiis albis / vel sacris vesti-
bus induentur / aut cum occupabuntur corporis ope-
ris liceat scapulari / Verum ne ex diversa acce-
ptione / quam in diversis regionibus huiusmodi voca-
bula / sortiuntur et tunicellam dicitur habere /
haesitandi circa praemissa materia relinquatur / cu-
cullae nomine / habitum longum et amplum / sed mani-
cas non habentem / nomine vero floccae / habitum qui lon-
gas et amplas manicas habeat / volumus intellige-
re declarandum. ¶ Eaedem singulis mensibus / tam in mo-
nasteriis / quam extra sublata occasione / qua-
libet ad confessionem / saltem semel accedant /
et singuli monachi / in prima dominica mensis
cuiuslibet / in monasteriis semper communicent / nisi ex causa
forte / quam abbati / priori / aut penitenciario
monasterii / non differant intimare / communicare in-
dicto / vel abstineant / vel accedant / Regula quoque
tam in capitulo legatur ab illo qui praeest / ipsi capitu-
lo vel alio / cui ipse hoc iniunxerit / et minoribus
vulgariter exponatur / Novitiis etiam fidelis de-
putetur instructor / tam in divinis officiis / quam
observantiis regularibus ¶ Porro a venationibus /
et aucupationibus / omnes semper abstineant /
nec eis interesse / aut canes / vel aves vena-
ticas / per se vel per alios tenere praesumant / nec
a familiaribus / secum morantibus / teneri permit-
tant / nisi saltus vivaria / vel guarenas pro-
prias / vel ius venandi in alienis habeant / in quibus
venandi / vel se aliis forsan competit / quo casu
hoc eis permittitur / dum tamen intra monasteria seu
domos / quas inhabitant / aut eorum clausuras /
venaticos canes / non teneant / nec venationi
praesentiam exhibeant personalem ¶ Si quis autem
praemissorum / temerarius extiterit violator / regu-
lari subiaceat disciplinae / et nihilominus si secu-
lares / non corrigat aliosve / aut capucia /
ut praefertur non fissa portare praesumpserit / Si quidem
abbas vel prior / non sub abbate ipsum fuerit
per annum se noverit a beneficiorum collatione su-
spensum / Si vero alius fuerit / ab administratione /
si quam obtinet / sit per annum suspensus / Quod
si nullam habeat / eo ipso / per annum reddatur inha-
bilis / ad administrationem / et ecclesiasticum beneficium

obtinendum. Si qui vero eorum venationem aut au-
cupationem clamosam vel alias cum canibus aut
avibus ex proposito exercuerint, ipso facto praemissarum
personatuum, dignitatum, dictarum suspensionis et
inhabilitatis penam per biennium ipso facto in-
currant. Abbate autem vel priore, ad quos collatio, ut pre-
mittitur, beneficiorum suspensorum ad priorem claustralem,
cum consilio et assensu conventus vel maioris partis
ipsius eo respondente, beneficiorum collatio devolvatur.
Quia vero nonnulli monachorum ipsorum, sicut accepi-
mus, iugo observantiae regularis abiecto, interdum
propriis relictis monasteriis, se in eis secure morari
non posse fingentes, vel alio colore quesito, per
curias principum evagando discurrunt, et nisi
a prelatis eorum petita pensio vel subventio
assignetur, eisdem conspirationes in illos, eisque
proditionem, vel alia gravamina imponentes, eos
capi et incarcerari, ipsorumque monasteria com-
buri procurant, et interdum monasteriorum ipsorum bona
in toto vel in parte non modica occupare presu-
munt. Nos eorum in hac parte reprobis ausibus
obviare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus,
ne monachi aut regulares canonici, administrationem
aliquam non habentes, ad curias principum
absque speciali prelatorum suorum licencia se conferre
presumant; quod si ut suis prelatis aut monasterio
dampnum aliquod inferant, ad dictas curias
se conferre presumpserint, excommunicationis sententiam in-
currere volumus ipso facto. Prelatis eorum distri-
ctius iniungentes, ut ipsos a curiarum
predictarum accessu et aliis quibuscunque vagationi-
bus et discursu diligenter compescere, et super
hoc non parentes, eisdem severe corrigere non omit-
tant. Presenti quoque sanccimus monachos infra se-
pta monasterii, sine licencia abbatum suorum,
arma tenentes, excommunicationis subiacere. Ad hoc
vestigiis predecessorum nostrorum inherentes, perpetuo
prohibemus edicto, ne monachi singuli singulis
sibi commissis administrationibus vel prioratibus
habitare presumant. Et si proventus prioratuum seu
administrationum huiusmodi forte duobus non sup-
petant, ipsi prioratus seu administrationes, nisi per
abbates ad sustentationem duorum sufficientes
reddantur, locis aliis vicinioribus ad com-

monasteria pertinentibus / vel monasteriorum ipsorum of-
ficiis / aut interesse mittere / prout est comodius / con-
silio et assensu abbatum / vel locorum ipsorum ordina-
riorum vmanent / monachis locorum / qui aliis prae-
erunt prioribus / ad claustrum penitus revocandis /
et aliis similiter ibidem de locorum ipsorum proventi-
bus / provisione debita facienda. ¶ Ceterum priora-
tus conventuales alicui / nisi vicesimum quintum
annum attigerit / alii vero curam animarum habentes / etsi cu-
ram ipsam per saeculares presbyteros exerceri /
cuiquam nisi vicesimum annum peregit conferri
nequeant / aut committi / Illum autem prioratus istos /
vel illos habuerit / infra annum computandum /
a tempore collationis / seu commissionis sibi factae /
de eis et possessionis eorum adeptae / vel infra
xxv annum aetatis suae / si tunc annum ipsum / non conven-
tuales prioratus eis commissi fuerint / a colla-
ti se faciat ad sacerdotium promoveri / quod si cessan-
te rationabili causa non fecerit / eo ipso nulla etiam mo-
nitione praemissa / prioratibus sint privati / qui ipsis
ipsa ea vice nullatenus conferatur ¶ Sane
prioratus aliquis / sive administratio committi ali-
cui / vel conferri non possit / nisi expresse pro-
fessus fuit ordinem monachalem / neque prioratus
aut administrationes extra monasteria obtinen-
tes permittantur in monasteriis / sed teneantur in
ipsis prioratibus / seu administrationibus / quacumque
non obstante consuetudine residere / nisi ex studiorum /
vel alia causa rationabili forte ab eis residen-
tia excusentur ¶ Ad ampliationem autem cultus
divini statuimus / quod monachi quilibet / ad mandatum
abbatis se faciant ad omnes ordines cessante
causa legitima promoveri ¶ Ceterum ut
ipsis monachis proficiendi in scientia / via oportuna
non desit / in singulis ipsorum monasteriis quibus
ad hoc suppetunt facultates / idoneus teneatur
magister / qui eos in primitivis scientiis instru-
at diligenter ¶ Praemissa igitur omnia / et etiam multa
alia / quae felicis recordationis Innocentius papa quartus
praedecessor noster / circa statum monachorum
ipsorum / pro uberiori cultu observantiae regularis /
quo ad ipsorum tamen / abdicationem proprietatis /
silentium / et esum carnium / ac de eorum capitulis /
de triennio in triennium celebrandis / et etiam quo
ad quaelibet alia statuit / quae omnia in monas-

et approbante expresse volumus et statuimus firmiter
observari. Idem in eodem. ... disciplinae A-
ttendentes quod ubi gubernaculum contemnitur, restat ut
religio naufragetur, providendum censuimus
esse sapienter, ne per contemptum huiusmodi in his
quae se Christo voto celebri desponderunt quic-
quam reperiatur incongruum, quod irregularis possit
honestatis aliquam maculam et divinam multo possit
offendere maiestatem. Hoc itaque sacro approbante
concilio duximus statuendum, ut singula mo-
nialium monasteria per ordinarios non exempta, videlicet
quae ita sedi apostolicae quod nulli alii subiecta no-
scuntur apostolica, non exempta vero ordinaria au-
ctoritate, et exempta alia per alios quibus subsunt
annis singulis debeant visitari. Visitatores autem
huiusmodi sollicitudinis studium diligenter impendant,
ut moniales ipsae, quarum nonnullas dolentes
audivimus in subscriptis excedere, panno serico, va-
riorum ornatibus, scandalicis, cornutis cri-
nibus, statutis et virgatis caputiolis non
utantur, nec choreas vel festa saecularium prose-
quantur, nec die noctuve per vicos et plateas
incedant, aut voluptuosam alias vitam
ducant, easque solertius retrahant ab insolen-
tiis quibuslibet et mundi huius illecebris, ac in-
ducant easdem ad impendendum in monasteriis
suis devotum et debitum Domino famula-
tum. Ad quae omnia observanda moneant easdem, non
obstantibus exemptionibus et privilegiis quibus-
cumque, quibus tamen quoad alia volumus praeiudicium
generari, per eos de quibus supradictum est compelli
iubemus remediis opportunis. Statuimus insuper,
ut quaevis ad regimen abbatiarum assumptae
in monasteriis in quibus abbatissae solitae bene-
dici, infra annum a suae confirmationis tempore com-
putandum munus benedictionis suscipiant,
alioquin a iure suo, nisi subsit causa rationabilis,
prorsus se noverint cecidisse, per illos ad quos
pertinet provisio de abbatissis monasteriis ipsis
canonice facienda. Illas quoque mulieres quae
vulgo dicuntur canonicae saeculares et ut saeculares
canonici vitam ducunt, non renunciantes pro-
prio, nec professionem aliquam facientes, per locorum ordi-
narios, si exemptae non fuerint, suos, si vero exemptae
fuerint, apostolica auctoritate praecipimus visitari, per quos tamen

non intendentes eorum statum, regulam seu ordinem approbare. Ipsos autem visitatores notariis duobus et personis duabus sive ecclesiasticis, quique ex viris aliis honestis virgis et maturis, precipimus in ea quam visitando fecerint inquisitione fore contentos. Illi qui vero visitatores ipsos in premissis impedire presumpserint, seu aliquo premissorum, nisi moniti resipiscant, ipso facto excommunicationis sententiam se noverint incursuros, privilegiis, statutis et consuetudinibus quibuslibet in contrarium minime valituris.

De religiosis domibus et ut episcopis sint subiecte

Cum de quibusdam mulieribus beguinabus vulgariter nuncupatis, que cum nulli promittant obedienciam, nec propriis renuncient, neque profiteantur aliquam regulam approbatam, religiose nequaquam existunt, quanquam habitum qui beguinarum dicitur deferant et adhereant religiosis aliquibus ad quos specialiter trahit affectio, nobis fidedigna relatione insinuatum extitit quod earum alique, quasi perducte in mentis insaniam, de summa trinitate et divina essentia disputent et predicent, ac circa fidei articulos et ecclesiastica sacramenta opiniones catholice fidei contrarias introducant, et multos super hiis decipientes simplices, eos in errores varios inducant, aliaque quamplura periculum animarum sub quodam velamine sanctitatis faciant et committant: nos, qui ex hiis et aliis de ipsarum opinione sinistra frequenter audivimus, eas merito suspectas habentes, statum earundem, sacro approbante concilio, perpetuo prohibendum duximus et a dei ecclesia penitus abolendum; eisdem et aliis mulieribus quibuscunque sub pena excommunicationis, quam in contrarium facientes incurrere volumus ipso facto, districtius inhibentes, ne statum huiusmodi, diu forte ab ipsis assumptum, quoquo modo sectentur ulterius vel ipsum aliqua de novo assumat. Predictis vero religiosis, per quos eedem mulieres in huiusmodi beguinagii statu foveri et ad ipsum suscipiendum induci dicuntur, sub simili excommunicationis pena, quam eo ipso quod secus egerint se noverint incursuros, districtius inhibemus, ne mulieres aliquas predictum statum, ut premittitur, diu forte assumptum sectantes, aut ipsum de novo forsitan assumentes, quomodolibet admittant, ipsum super eo sectando vel assumendo

praebentes super hiis consilium, auxilium vel favorem,
nullo eorum super praemissis privilegio valituro. Sane per
praedicta prohibere nequaquam intendimus, quin si fuerint
fideles aliquae mulieres, quae promissa continentia
vel etiam non promissa honeste in suis conversantes
hospitiis, penitentiam agere voluerint et virtutum domino
in humilitatis spiritu deservire, hoc eisdem liceat,
prout ipsis dominus inspirabit. Xenodochiorum.

Quia contingit interdum quod leprosariarum, elemo-
sinariarum seu hospitalium rectores, locorum
ipsorum cura postposita, bona, res ac iura ipsorum
interdum ab occupatorum et usurpatorum manibus
excutere negligunt, quin immo ea collabi et de-
perdi, domos et edificia ruinis deformari per-
mittunt, et non attento quod loca ipsa ad hoc fun-
data et fidelium erogationibus dotata fuerint,
ut pauperes infectique lepra reciperentur ibi, et
ex proventibus sustentarentur illorum, id renuunt
inhumaniter facere, proventus eosdem in suos usus
dampnabiliter convertentes, cum tamen ea que ad
certum usum largitione sunt destinata fidelium, ad
illum debeant, non ad alium, salva quidem apostolice sedis
auctoritate converti, nos incuriam et abusum huiusmodi
detestantes, hoc sacro concilio approbante sancimus,
ut hii ad quos id de iure vel statuto in ipsorum
fundatione locorum apposito, aut ex consuetudine
prescripta legittime vel privilegio sedis apostolice pertinet,
loca ipsa studeant in praedictis omnibus salubriter
reformare, ac occupata, deperdita et aliena-
ta indebite in statum reducant debitum faciant,
et ad ipsarum miserabilium personarum receptionem
et sustentationem debitam iuxta facultates et pro-
ventus locorum ipsorum rectores praedictos compel-
lere non omittant. In quo si forte commiserint
negligenciam vel defectum, ordinariis loco-
rum iniungimus, ut etiam si pia loca praedicta
exemptionis privilegio munita consistant, per
se ipsos vel alios impleant omnia et singula prae-
missa, et rectores eorum utique non exemptos proprio,
exemptos vero et alios privilegiatos apostolica
ad id auctoritate compellant, contradictores cuiuscumque
status aut conditionis existant, ac praebentes
eisdem circa praemissa consilium, auxilium vel favorem,
per censuram ecclesiasticam et alia iuris remedia
compescendo, nullum tamen per hoc exemptionibus
seu privilegiis ipsis quoad alia praeiudicium ge-
nerando. Ut autem praemissa promptius observentur

nullis ex locis ipsis clericis secularibus in beneficium conferantur, etiam si de consuetudine, quam reprobamus penitus, hoc fuerit observatum, nisi in illorum fundatione secus constitutum fuerit, seu per electionem sit de rectore loci huiusmodi providendum. Sed eorum gubernatio viris providis ydoneis et boni testimonii committatur, qui sciant, velint et valeant loca ipsa, bona eorum ac iura utiliter regere, et eorum proventus et redditus in personarum usum miserabilium fideliter dispensare, et quos in usus alios bona predicta convertere presumptio verisimiliter non existat, in quibus sub obtestatione divini iudicii illorum ad quos dictorum locorum gubernatio pertinet conscientias oneramus. Illi etiam quibus dictorum locorum gubernatio seu administratio committetur, ad instar tutorum et curatorum iuramentum prestare, ac de locorum ipsorum bonis inventaria conficere, et ordinariis seu aliis quibus subsunt loca huiusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem. Quod si secus a quoquam attemptatum fuerit, collationem, provisionem seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore firmitatis. ¶ Premissa vero ad hospitalia militarium ordinum, aut religiosorum etiam aliorum locorum extendi nolumus, quorum tamen hospitalium rectoribus in sancte obedientie virtute mandamus, ut in illis secundum suorum ordinum instituta et antiquas observancias pauperibus et hospitalitate debita in illis tenenda provideant, ad quod per superiores eorum aliqua arta districtione cogantur, statutis et consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in premissis. ¶ Ceterum intentionis existit, quod si qua sint hospitalia altare vel altaria et cimiterium ab antiquo habentia, et presbiteros celebrantes et sacramenta ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu si parochiales rectores consueverunt in illis ex premissis antiqua consuetudine fungi, quo ad exercenda et ministranda spiritualia supradicta

De iure patronatus. Titulus.

Ecclesiam aliquam quenquam constitutionem que ad ecclesiam ad exemptorum presentationem admitti, consuetudine non obstante contraria, prohibemus, nisi presentato de proventibus eiusdem ecclesie talis coram diocesano portio fuerit assignata, unde iura possit episcopalia solvere

et sustentationem aliam congruam, sicut expedit
observetur, ipsam declarare, ac eidem quaedam addere, con-
sulta huius sacri concilii approbatione, providimus,
dioecesanis, sub obtestatione divini iudicii distric-
tius inhibentes, ne perpetuum vicarium aliquem, per quamcun-
que personam ecclesiasticam ius praesentandi ad ecclesiam
aliquam habentem, non admittant, nisi certa et
competens tam per dioecesanos ipsos praesentanti-
bus praefigenda, ipsi perpetuo fuerit coram eis ut
permittitur congrua, de proventibus ecclesiae portio
assignata: quam si forsitan non praesentantes infra
tempus ipsum assignare neglexerint, ne fructum
eorum vocat perpetuo statuimus, ut extunc dioec(esanus)
debeat perpetuum, nisi aliud canonicum obsistat,
admittere, et in poenam praesentantium ad dioecesanos
ipsos potestas assignationis huiusmodi devolvatur.
Praecipimus autem dioec(esanis) eisdem, sub praemissis obtesta-
tione divini iudicii, ipsorum conscientias onerantes,
quod moderationem pensionis huiusmodi debite fa-
ciant, nec odio vel favore, vel aliter in plus
vel minus ea ultra faciendo excedant. ¶ Cete-
rum in prioratuum vel aliorum tam regularium, quam
saecularium locorum ecclesiis, in quibus religiosi
vel alii, ad quos eorum redditus pertinent, non sunt
praedicta consueverunt onera supportare, praemissa
inviolate observentur, sed onera omnia quae ecclesiarum
ipsarum rectoribus praesbyteris aut vicariis incumbebant,
si dicta eis assignatio facta, religiosi etc. et
alii supradicti plene subire, ac presbyteros seu
vicarios ipsos decenter tractare, immo suste-
ntationem eis praeterea sufficientem et congruam tene-
antur, atque omnia integraliter adimpleant,
et nihilominus ad observationem debitam assigna-
tionis per dioecesanos, in casu aliquo ut prae-
mittitur faciendae, religiosos praedictos et alios
quoslibet ad hoc eisdem ecclesiarum volumus compelli,
pactione seu conventione in contrarium edita
valitura, non obstantibus exemptionibus aut
aliis quibuslibet privilegiis, consuetudinibus
vel statutis, quae contra praemissa, vel eorum aliquid
religiosis ipsis aut aliis in nullo volumus
suffragari. ¶ Si uno ex patronis ecclesiae relicti
heredes ab intestato decedentes, vocem duntaxat unicam
habebunt in praesentatione rectoris, et ut faci-
lius provideatur ecclesiis, non inconveniens reputa-
mus, patronos ipsos inter se posse libere

convenire / de rectore ab eis / aliunde vitibus
puniendo / quibus etiam ex certa causa permittimus /
ut plures ad vacantem ecclesiam / possit eo modo
presentare personas / quod una ab eis eligi per eum
valeat et admitti. De censibus exactionibus
et procurationibus. Considerantes illos non reatu sa-
crum sit nature re onera / qui rerum commoda
complectuntur / hanc in perpetuum valitura constitu-
tione sancimus / ut religiosi quicumque pro monasteriis
et ecclesiis que ad eos / quo cumque sunt titulo de-
voluta procurationes legatorum sedis apostolice /
ac iura episcopalia / et alia prout per ipsis /
antiquitus ad eos pervenisse soluta promptem sol-
vere studeant / nisi forsitan se apostolice privile-
gio exemptione vel alia causa legitima / ab
hiis / se valeat excusare. Privilegia vero seu
exemptiones huiusmodi / ad monasteria seu ecclesias que
ad eos obvenire contingeret in posterum volumus
non extendi. Idem. Referimus pervenit audi-
ad nostram quod dolentes pervenit / quod ecclesiarum
prelati / ad monasteria cisterciensis ordinis ac-
cedentes / licet ab eis caritative recipiantur / et
eis cum aliis necessaria ministrentur habitis / cum re-
gularibus non contenti / contra privilegia dicti
ordinis / carnes petunt / et si eis non ministrentur /
auferunt violenter / et licet in locis eisdem / fiant
ecclesie competentes / nisi tamen prelati / ipsis religi-
osis invitis / alias elemosinas faciunt / etiam
in aliquibus locis / in quibus procurationes non
habent / de consuetudine vel de iure / procurationes
quoque faciendis / licet facere non exigeant / equi-
orum / etiam eorum / sui officiorum / non pecuniam exi-
gunt / et extorquent / nec compositiones super pro-
curationibus / nisi prelatos ipsos / et eos invitos
eis firmant ipsis etiam in recipiendis procura-
tionibus / ita graves existunt / quod ipsis in eorum
monasteriis / et ecclesiis procurationes recipientibus /
longi temporis metu / brevis hora consumunt / etiam
dum procurationes recipiunt / canes venaticos /
falcones / et aucupites secum habent / et nisi vo-
luntati satisfiat eorum / valve monasteriorum / seu
ecclesiarum / per violentiam sepe franguntur / et or-
namenta ecclesie / asportantur / plures per pro-
curationes recipiunt una die / sedis apostolice privile-

gio non sufficienti / nedum in pecunia numerata / vi-
sitationis etiam officio non impenso / et occasione
dictarum procurationum / immo prelati ab ipsis frequen-
ter exigunt / que illis solvere non tenentur / intol-
lerabilia eisdem gravamina cumulantes. Sunt
etiam nonnulli / qui procurationes sedis apostolice
nunciorum / aliaque extra ordinaria onera / exem-
ptis et aliis religiosis / pro maiori parte impo-
nunt / ut se ac personas libere seculares et reli-
giosos ad ordinarios quoslibet onerum distributio-
nem nimie assumentes. Cum in multis etiam aliis / prefati
prelati / exempta monasteria / et ipsorum ecclesias /
utroque illis iure subiectas gravant / in procurati-
onibus recipiendis / et omnibus in collectis impo-
nendis / Nos igitur super his volentes / de oppor-
tuno remedio providere / sacro approbante conci-
lio duximus statuendum / ut si episcopi / non causa
visitationis / sed caritatis et hospitalitatis /
ad monasteria venerint supradicta / victualia /
gratiose recipiant / que caritative eis fue-
rint ministrata / Ipsis autem episcopis / ad monasteria
venientibus supradicta / et procurationes ibi reci-
pientibus / sibi debitas / de iure communi consuetu-
dine privilegii vel iure alio speciali / in domibus
monasteriorum ipsorum / extra tamen septa ipsorum / existen-
tibus si que fuerint ad hoc apte / alioquin
intra septa ipsa / non tamen infra portam / quam
regularem appellant carnium / pro congruentia
temporis / si voluerint privilegio non obstante quo-
cumque cibaria ministrentur / Nec indevenien-
tes reputandum / si fragmenta / que de mensis
ipsorum episcoporum / et suorum familiarium colliguntur /
per ipsorum episcoporum elemosinarios / ibidem pauperibus
erogentur / Ab aliis autem gravaminibus et oppres-
sionibus supradictis / prelati diligenter presumant abstineant /
si dei et apostolice sedis indignationem voluerint
evitare. Constitucione inhibemus / ut locorum do-
p Resenti oressam / cum eos qui ab exactionis
vel prestationis exactis / pro earum rebus propriis /
quas non negociandi causa deferunt / aut
deferri faciunt / vel transmittunt pedagia / vel
guidagia / suo vel alieno nomine exigunt /
vel extorquent / in animarum suarum periculum / et
earum a quibus ea exigunt / preiudicium et gra-
vamen excommunicationis / et interdicti sententias a iure

probatas / per quam de his / nisi constiterit domino publice / vel a sinu subditos tamdiu faciat publicari / donec illi sic extorta restituerint / et de transgressione huiusmodi satisfecerint competenter.

De celebracione missarum et aliorum divinorum officiorum

Gravi nimirum turbacione movemur quod nonnullorum rectorum negligencia / que diu spem impunitatis permittit / multam nutrire pestilenciam consuevit in subditis / plerique etenim ministri / modestia ordinis clericalis abiecta / dum offerre deo sacrificium laudis / fructum labiorum suorum / in puritate consciencie / et animi devocione deberent horas canonicas dicere seu psallere / transcurrendo / sincopando / extranea quidem et plerumque vana / prophana / et inhonesta intermiscendo colloquia / tarde ad chorum conveniendo / seu ecclesiam / preterquam / absque racionabili causa ante finem officii exeundo frequenter / aves interdum portando / seu faciendo portari / canesque secum ducendo venaticos / ac quasi nichil pretendentes de clericali milicia in corona / vestibus et tonsura / divina cum celebracione / aut eis interesse / minus indevote presumunt. Nonnulli eciam / tam clerici quam laici / presertim in festorum quorundam vigiliis / dum in ecclesiis orationi deberent insistere / non verentur in ipsis / earumque cimiteriis / choreas facere dissolutas / cantare interdum cantilenas / ac multas insolencias perpetrare / ex quibus interdum et ecclesiarum et cimiteriorum violaciones / inhonesta variaque delicta quandoque secuntur / et ecclesiasticum plerumque perturbatur officium / in divine maiestatis offensam / et astancium scandalum populorum. In multis insuper ecclesiis / in vasis vestimentis / et aliis ornamentis / ad divinum cultum necessariis / videmus ubique pensatis earum facultatibus deperire. Ne igitur transgressiones invalescant huiusmodi / aliisque veniant in exemplum / sacri concilii approbacione / hoc fieri prohibentes districtius / ut illi ad quos id pertinet / clerici et eorum si vel exempti non sint / negligencia vel defectu locorum ordinariis / si vero exempti fuerint / aut alias etiam hoc privilegiati / superiores ipsorum / omni negligencia vel

tenia penitus relegata ita reformanda pre-
missa et eorum singula corrigenda / mandamus et in cathe-
dralibus regularibus / et collegiatis ecclesiis / debi-
tis devote psallatur / in aliis vero convenienter et de-
bite celebretur divinum officium / diurnum pariter et
nocturnum / si dei et apostolice sedis indignationem / e-
vitare voluerint / sollicitam curent diligentiam
adhibere contradictores per censuram ecclesiasticam
dummodo ad eos illa correctio pertineat / aliisque oppor-
tunis remediis compescendo / facientes pariter
ad eos spectat in hiis et aliis / que ad divinum cul-
tum et morum reformationem pertinent / ac ecclesiarum
et cimiteriorum respiciunt honestatem / sacrorum
statuta / canonum / ad que scienda / diligentem curent
adhibere studium inrefragabiliter observari

9 Dignum prorsus et congruum arbitrantes / quod
clerici tam religiosi / quam alii / cardinalium
sacrosancte romane ecclesie / ac quorundam ponti-
ficum gratiam / et communionem apostolice sedis habentium /
commensales domestici / se possint ipsis / in di-
vinis officiis conformare / ut illud quod idem
cardinales / seu pontifices dicunt officium / li-
cite dicere valeant / nec ad dicendum aliquod / aliud
teneantur / sacro approbante concilio indulgemus.

De baptismo et eius effectu / Ne quis de cetero

p Presenti prohibemus edicto / in aulis vel ca-
meris / aut aliis privatis domibus / sed dumta-
xat in ecclesiis / in quibus ad hoc sunt fontes /
specialiter deputati / aliquos nisi regum / vel prin-
cipum / quibus valeat in hoc deferri / liberi ex-
titerint / aut talis necessitas emerserit / propter
quam nequeat ad ecclesiam absque periculo / propter
hoc accessus haberi / audeat baptisare / Qui
autem secus presumpserint / aut suam in hoc presentiam
exhibuerint / taliter per suum episcopum castigentur / quod
alii attemptare similia non presumant.

De reliquiis et veneratione sanctorum / iubemus / dignum

r Si dominum in sanctis eius laudare precepto / instinctu
et salutare / nobis existit / ut sibi in suis quo
nos cotidie spiritualiter reficit / memoria corporis /
laudes festive venerationis et gratias referamus /
hac igitur consideratione inducti constitutionem / bone
memorie urbano pape iiii predecessori nostro / super hoc edi-
tam / de fratrum nostrorum consilio / districte precipimus
observari / cuius tenor sequitur in hec verba.

Urbanus episcopus servus servorum dei venerabi-
libus fratribus patriarchis archiepiscopis episcopis et aliis
ecclesiarum prelatis etc. Transiturus de mundo ad patrem
dominus salvator noster ihesus cristus, cum tempus sue pas-
sionis instaret, sumpta cena in memoriam mortis sue
instituit summum et magnificum sui corporis et san-
guinis sacramentum, corpus in cibum et sanguinem in
poculum tribuendo. Nam quociens hunc panem man-
ducamus et calicem bibimus, mortem domini annunci-
amus. In institucione siquidem huius sacramenti di-
xit ipse apostolis: hoc facite in meam commemoracionem
ut precipuum et insigne memoriale sui amoris exi-
mii quo nos dilexit, esset nobis hoc precelsum
et venerabile sacramentum, memoriale inquam
mirabile ac stupendum delectabile, suave, tu-
tissimum, ac super omnia preciosum, in quo innovata
sunt signa et mirabilia immutata, in quo habetur
omne delectamentum et omnis saporis suavitas
ipsaque dulcedo domini degustatur, in quo utique
vite suffragium consequimur et salutis. Hoc est
memoriale dulcissimum, memoriale sacratissimum,
memoriale salvificum, in quo gratam redempcionis
nostre recensemus memoriam, in quo a malo retra-
himur et confortamur in bono et ad virtutum et gra-
ciarum proficimus incrementa, in quo profecto proficimus
ipsius corporali presencia salvatoris. Alia namque
quorum memoriam agimus, spiritu menteque comple-
ctimur, sed non propter hoc realem eorum presenciam
obtinemus. In hac igitur sacramentali cristi com-
memoracione ihesus cristus presens sub alia specie
forma, in propria vero substancia est nobiscum, ascen-
surus enim in celum dixit apostolis et eorum sequaci-
bus: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque
ad consummacionem seculi, benigna ipsos promis-
sione confortans quod remaneret et esset cum
eis, eciam presencia corporali. O digna et nunquam
intermittenda memoria, in qua mortem nostram
recolimus mortuam, nostrumque interitum interisse ac
lignum vivificum, ligno crucis affixum, fructum
nobis attulisse salutis. Hec est commemoracio glo-
riosa que fidelium animos replet gaudio salutari
et cum infusione leticie, devocionis lacrimas
subministrat. Exultamus nimirum nostram
memorando liberacionem, et recolendo passionem

ducatum per quam liberati sumus vix lacrimas con-
tinemus. In hac sacratissima commemoratione
assunt nobis suavitas gaudii simul et lacri-
me quia in ea congaudemus lacrimantes et lacrimamur
devote congaudentes, letas habendo lacrimas
et leticiam lacrimantem. Nam et cor ingenti per-
fusum gaudio dulces per oculos stillat guttas.
O divini amoris immensitas, divine pietatis super-
habundantia, divine affluentia largitatis. De-
dit enim deus nobis omnia, quia subiecit omnia
sub pedibus nostris, et super universas terre creaturas
contulit nobis dominii principatum. Ex ministe-
rio spirituum superiorum nobilitat et sublimat ho-
minis dignitatem. Administratorii namque sunt omnes
in ministerium propter eos qui hereditatem salutis
capiunt destinati. Et cum tam copiosa fuisset er-
ga nos eius munificencia, volens adhuc propensius
in nobis suam exuberantem caritatem precipua
liberalitate monstrare, semetipsum nobis exhi-
buit, et extranscendens omnem plenitudinem
largitatis, omnemque modum dilectionis excedens
attribuit se in cibum. O singularis et admi-
randa liberalitas, ubi donator venit in donum
et datum est idem penitus cum datore. Quam larga
et prodiga largitas, cum tribuit quis seipsum.
Dedit igitur se nobis in pabulum, ut quia per
mortem homo corruerat et per cibum ipse relevaretur
ad vitam. Cecidit homo per cibum ligni mortiferi,
relevatus est homo per cibum ligni vitalis. In
illo pependit esca mortis, pependit in isto
vite alimentum. Illius esus meruit lesionem,
istius gustus intulit suavitatem. Gustus
sauciavit et gustus sanavit. Vide quia unde
vulnus est ortum, prodiit et medela, et unde mors
subiit, exinde vita evenit. De illo siquidem
gustu dicitur: quacumque die comederis morte
morieris. De illo vero legitur: Si quis comederit
ex hoc pane, vivet in eternum. Hic est cibus qui
plene reficit, vere nutrit, summeque impinguat
non corpus sed cor, non carnem sed animam, non ven-
trem sed mentem. Homini ergo qui spirituali alimo-
nia indigebat salvator ipse misericors de no-
biliori et potenciori huius mundi alimento
pro anime refectione pia dispositione providit.
Decens quoque liberalitas extitit et non inconveni-

eius operatio prestatur, ut nisi verbum dei carnem, quod
rationalis creature cibus est et refectio, factum caro,
se rationali creature carni et corpori hominum videlicet
in edulium largiretur. Panem enim angelorum man-
ducavit homo. Et ideo salvator ait: Caro mea ve-
re est cibus. Hic panis sumitur sed vere non consumitur,
manducatur sed non transmutatur, quia in edentem
minime transformatur, sed si digne recipitur, sibi
recipiens conformatur. O excellentissimum sacra-
mentum, o adorandum, venerandum, colendum, glorifican-
dum, laudibus dignis precipuis exaltandum, cun-
ctis honorandum studiis, devotis prosequendum obse-
quiis et sinceris mentibus retinendum. O memo-
riale nobilissimum, in intimis commendandum precordiis,
firmiter animo alligandum, et diligenter in corde
reservandum utero et meditatione ac celebratio-
ne sedula recensendum. Huius memorialis con-
tinuam debemus celebrare memoriam, ut ipsius, cuius
ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memo-
res existamus, quia cuius donum vel munus fre-
quentius aspicitur, huius memoria districtius
retinetur. Licet igitur hoc memoriale sacramentum
in cottidianis missarum solemniis frequentetur, con-
veniens tamen arbitramur et dignum, ut de ipso semel
saltem in anno ad confundendam specialiter hereticorum
perfidiam et insaniam memoria solemnior et celebri-
or habeatur. In die namque cene domini, quo ipse Christus
hoc instituit sacramentum, universalis ecclesia, pro
penitentium reconciliatione, sacri confectione cri-
smatis, adimpletione mandati circa lotionem pedum
et aliis plurimum occupata, plene vacare non
potest celebrationi huius maximi sacramenti. Hoc
enim circa sanctos, quos per annum circulum venera-
mur, ipsa observat ecclesia, ut quamvis in letaniis
et in missis et aliis, etiam ipsorum memoriam
sepius renovemus, nichilominus tamen ipsorum nata-
licia certis diebus per annum solemnius recolat
festa, propter hoc eisdem diebus specialia celebran-
do. Et quia in ipsis festis circa solemnitatis debi-
tum aliquid per negligentiam aut rei familiaris
occupationem aut alias ex humana fragili-
tate obmittitur, statuit ipsa mater ecclesia certum
diem, in quo generaliter omnium sanctorum commemoratio
fieret, ut in hac ipsorum celebratione communi

quicquid in ipsorum festivitatibus omissum
existit solvitur. Potissime igitur exequendum est er-
ga hoc vivificum sacramentum corporis et sanguinis
Ihesu Cristi, qui est festum omnium sanctorum gloria et co-
rona, ut festivitate ac celebritate prefulgeat
speciali, quatenus in eo quod in aliis missarum officiis
circa solemnitatem est forsan pretermissum, devota
diligentia suppleatur, et fideles festivitate
ipsa instante intra se preterita recolentes id quod
in ipsis missarum solemniis, secularibus forsan
agendis implicati, aut alias ex negligentia
vel fragilitate humana minus
gesserunt, tunc attente in humilitate spiritus et
animi puritate restaurent. Intelleximus autem
olim dum in minori essemus constituti officio, quod
fuerat quibusdam catholicis divinitus revela-
tum festum huiusmodi generaliter in ecclesia celebrandum.
Nos itaque ad corroborationem et exaltationem fidei
catholice digne ac rationabiliter duximus
statuendum, ut de tanto sacramento preter cotidia-
nam memoriam quam de ipso facit ecclesia, solemnior
et specialior annuatim memoria celebretur,
certum ad hoc designantes et describentes diem,
videlicet feriam quintam proximam post octavas Pen-
thecostes proximo sequentem, ut in ipsa quinta feria
devote turbe fidelium propter hoc ad ecclesias
affectuose concurrant, et tam clerici quam populi
gaudentes in cantica laudum surgant. Tunc enim
corda omnium et vota, ora et labia, ymnos
persolvant letitie salutaris, tunc psallat fides,
spes tripudiet, exultet caritas, devotio plau-
dat, iubilet chorus, puritas iocundetur, tunc
singuli alacri animo pronaque voluntate conve-
niant, sua studia laudabiliter exequendo tanti
festi solemnia celebrantes. Et utinam ad Cristi
servitium sic eius fideles ardor inflammet, ut
per hoc et illa consentientibus ipsis meritorum
cumulis apud eum qui se dedit pro eis in precium
tribuitque se ipsum in pabulum, tandem post huius
vite decursum eis se in premium largiatur.
Ideoque universitatem vestram monemus et hor-
tamur in domino et per apostolica scripta in virtute sancte
obedientie districte precipiendo mandamus, in re-
missione vobis peccaminum iniungentes,

quatinus tam excelsum et tam gloriosum festum
predicta quinta feria singulis annis devote et sole-
mniter per universas ecclesias vestrarum civitatum et diocesium
celebrari, subditos vestros in dominica dictam
quintam feriam proximo precedente salutaribus
monitionibus sollicite per vos et per alios exhorta-
ntes, ut per veram et puram confessionem, ele-
mosinarum largitionem, attentas et sedulas ora-
tiones et alia devotionis et pietatis opera taliter
se studeant preparare, ut huius sacramenti precio-
sissimi mereantur fieri participes illa die, possint-
que ipsum suscipere reverenter, ac eiusdem virtute
augmentationem consequi gratiarum. Nos enim christi
fideles ad colendum tantum festum et cele-
brandum donis spiritualibus animare volentes,
omnibus vere penitentibus et confessis, qui ma-
tutinali officio festi eiusdem in ecclesia in qua idem
celebrabitur interfuerint, centum, qui vero misse
totidem, qui autem in primis ipsius festi vesperis
interfuerint, similiter centum, qui vero secundis totidem,
illis vero qui prime et tertie, sexte et none ac
completorii officiis interfuerint, pro qualibet hora-
rum ipsarum quadraginta, illis autem qui per
octavas illius festi matutinalibus, vespertinis,
misse ac predictarum horarum officiis interfuerint,
centum dies singulis octavarum ipsarum diebus
de omnipotentis dei misericordia et beatorum apostolorum
petri et pauli auctoritate confisi de iniunctis sibi
penitentiis relaxamus. **De immunitate ecclesiarum**

[Q]uoniam ex constitutione Bonifacii pape viii.
predecessoris nostri que incipit Clericis laicos et ex
declaratione seu declarationibus ex illa post-
modum subsecutis nonnulla scandala, magna
pericula et incommoda gravia sunt secuta et
ampliora sequi, nisi celeri remedio succur-
ratur, presumuntur verisimiliter in futurum. Nos
de consilio fratrum nostrorum constitutionem et decla-
rationem seu declarationes predictas ac omnia et
singula contenta in eis et quicquid ex eis secu-
tum est vel ob eas penitus revocamus, et eas
haberi volumus pro infectis, volentes et firmi-
ter statuentes illud contra quoscunque laicos
exigentes seu extorquentes ab ecclesiis
ecclesiasticisve personis tallias seu collectas

aut exactiones quascumque / et consentientes ad
id faciendum consilium / vel favorem / immo et contra
prestitendas subventiones laicis ab ecclesiarum
prelatis / ac aliis viris ecclesiasticis / inviolabiliter
observari / quod super hiis a predecessoribus nostris /
in Lateranensi et generali conciliis / que nos sub ob-
testatione divini iudicii percipimus observari di-
stricte salubriter est provisum / Liber quartus

De consanguineitate timore postposito in
Eos qui divino suarum periculum animarum sci-
enter in gradibus consanguinitatis / vel af-
finitatis / constitutione canonica inter-
dictis / aut cum monialibus contrahere
matrimonialiter non verentur / necnon religiosos /
et moniales / ac clericos in sacris ordinibus con-
stitutos / matrimonia contrahentes / refrenare
metu pene / ab huiusmodi temeritatis audacia cu-
pientes ipsos excommunicationis sententie / ipso facto decernimus
subiacere / precipientes ecclesiarum prelatis / ut illos quos
eis constiterit taliter contraxisse / excommunicatos
publice tamdiu nunciari / seu a suis faciant
nunciari / donec suum humiliter recognoscentes
errorem / separentur ab invicem / et ipsi quam absolu-
tionis obtinere beneficium mereantur. Per predicta
iuribus que sic contrahentibus alias penas
imponunt / nullo volumus derogari. Liber quintus

De magistris sollicitudines / nostris humeris incum-
Inter solli bentes pervigili cura revolvimus /
ut errantes in viam veritatis inducere / ipsos-
que lucrifacere deo sua / nobis cooperante
gratia valeamus / hoc est quod profecto desidera-
ter exquirimus / ad id mentis nostre sedu-
lo destinamus affectum / ac circa illud di-
ligenti studio / ac studiosa diligen-
tia vigilamus / Non ambigimus autem /
quod ad huiusmodi nostrum desiderium assequen-
dum / divinorum eloquiorum / sit expositio con-
grua / ipsorumque fidelis predicatio / admodum
oportuna / sed nec ignoramus / quod et hec promi no-
scuntur inaniter vacuaque redire / si auribus lin-
guam loquentis ignorantium proferantur / Ideoque
illius cuius vicem in terris / licet immeriti gerimus
imitantes exemplum / qui ituros per universum
mundum ad evangelizandum / apostolos in omni
linguarum genere fore voluit eruditos / viris catholicis

notitiam linguarum habentibus / quibus utuntur
infideles / saepius habundare / sanctam affectamus
ecclesiam / qui infideles ipsos sciant et valeant /
sacris institutis instruere / cristicolarumque colle-
gio per doctrinam christianae fidei / ac susceptionem sacri
baptismatis aggregare. Ut igitur peritia lin-
guarum huiusmodi possit habiliter per instructionis ef-
ficaciam obtineri / hoc sacro concilio approbante /
scolas in subscriptarum linguarum generibus / ubicumque
romanam curiam residere contigerit / necnon in parisien(si) /
oxoniensi / bononiensi et salamantino studiis pro-
vidimus erigendas / ut in quolibet locorum ipsorum
teneantur viri catholici / sufficientem haben-
tes hebraicae / graecae / arabicae et caldeae / lin-
guarum notitiam / duo videlicet uniuscuiusque linguae
periti / qui scolas inibi regant / et libros de lin-
guis ipsis in latinum fideliter transferentes / ali-
os linguas ipsas sollicite doceant / earumque
peritiam / studiosa in illos instructione transfundant /
ut instructi et edocti sufficienter in linguis
huiusmodi / fructum speratum possint deo auctore
producere / fidem propagaturi salubriter in ipsos po-
pulos infideles. Quibus equidem in romana curia
regentibus / per sedem apostolicam / in studiis vero /
parisiensi / per regem franciae / in oxo(niensi) per angliae /
scotiae / yberniae / ac valliae / in bononiensi per
ytaliae / in sala(mantino) per yspaniae praelatos / monasteria /
capitula / conventus / collegia exempta et
non exempta / ecclesiarum rectores / in stipendiis
competentibus / in sumptibus volumus provideri /
contributionis onere / singulis iuxta facultatum
exigentiam / imponendo / privilegiis et exemptio-
nibus / quibuscumque contrariis / nequaquam
obsistentibus / quibus tamen nolumus quoad alia
praeiudicium generari. Idem. Ut quis cum vani-
Quum sit nimis absurdum / tate / et imperitia
ad honorem ascendat / [illegible] / non
sine turbatione animi nostri / illud apud scolasti-
cos invaluisse abusum / quod plerique eorum / qui in
quavis scientia / ad doctoratus vel magisterii assu-
muntur honorem / cum sua solemniter principia fa-
ciunt a suis recipiunt insignia doctoralia / cetera
cibos vestes / et alia sibi etiam expensis excte-
dunt / quod et ipsi transeuntes expensarum huiusmodi
vanitate vacui plurimaque remaneant et gravati /

et ceteri qui vel nolunt vel nequeunt similes
expensas subire, hac occasione frequenter a
receptione honoris huiusmodi retrahuntur. Volen-
tes igitur de oportuno super hiis remedio provide-
re, illis ad quos videlicet pertinet honorem
tribuere memoratum districte precipimus, ut quos-
cumque ab eis doctoratus huiusmodi dictum recipientes
honorem, iuramento prius astringant, ne ultra tria
milia turonensium argenti in plenitudine cuiuslibet huius-
modi doctoratus aut magisterium quolibet
exhibendi expendant, ipsos nihilominus, nisi for-
san nobilis conditionis extiterint, ut infra
summam predictam huiusmodi moderent expense ef-
ficaciter exhortantes, ac si hoc illorum cognitive
statui viderint, iuramentum exigentes ab eis,
ac ipsos infra summam prefatam taxandos ab
ipsis expensarum terminos non excedant. Qui vero
aut pontificali eos dignitate prefulgens,
non recepto prius iuramento prestito honorem
huiusmodi tribuere presumpserit, a collatione magisterii
seu doctoratus cuiuslibet per sex menses sequentes,
eo ipso noverit se suspensum. De iudeis et sa-
racenis. Rubrica. In offensam divini nominis et oppro-
Cedit quidem brium fidei christiane, quod in qui-
dam mundi partibus, principibus christianis sub-
iectis, in quibus interdum seorsum, interdum vero
permixtim cum christianis habitant saraceni, sacer-
dotes Zabala Zabazala vulgariter nuncupa-
ti, in templis seu meschitis suis, ad que iidem
saraceni conveniunt, ut ibidem adorent perfidum
machometum, diebus singulis certis horis,
in loco aliquo eminenti, eiusdem machometi nomen,
christianis et saracenis audientibus, alta voce
invocant et extollunt, ac ubi verba quedam in
illius honorem publice profitentur, in loco etiam
ubi olim quidam sepultus extitit saracenus,
quem ut sanctum saraceni alii venerantur et co-
lunt, magna saracenorum tam ibidem quam etiam
aliorum confluit publice multitudo, ex quibus no-
stre fidei non modicum detrahitur, et grave
in cordibus fidelium scandalum generatur. Cum autem
hec divine maiestati displicentia non sint ul-
terius tolleranda, sacro approbante conci-
lio, ipsa in terris christianorum fieri deinceps distric-

tius inhibemus/ vobis omnibus et singulis principibus
catholicis sub quorum dominio dicti Saraceni mo-
rantur et fiunt predicta/ sub obtestatione divini iu-
dicii/ obnixius iniungentes/ quatenus vos tanquam
viri catholici et christiane fidei seduli zelatores/
obprobrium/ quod tam vobis quam ceteris christicolis/ per pre-
missa ingeritur/ debita consideratione pensantes/
ipsum ut perinde eterne beatitudinis premium asse-
quamini/ de terris vestris omnino auferatis/ et a vestris sub-
ditis auferri paretis/ inhibendo expresse/ ne
prefata invocatio seu professio nominis ipsius sac-
rilegi Machometi/ publice/ aut peregrinatio preliba-
ta ab aliquo in terris vestris existente christiano audeat
attemptari de cetero/ vel quomodolibet sustineri. Eos
vero qui secus presumpserint/ taliter ob divinam
reverentiam castigentur ab ipsis/ quod alii eorum exemplo
perteriti a presumptione simili arceantur. De hereticis

Multorum querela/ apostolice sedis pulsavit au-
ditum/ quod nonnulli/ inquisitores/ per sedem eandem/
contra pravitatem hereticorum deputati/ metas
sibi traditas excedentes/ sic interdum extendunt
sue potestatis officium/ ut quod in augmentum fidei/
per circumspectam eiusdem sedis vigilantiam/ salubri-
ter est provisum/ dum sub pietatis specie gravantur
innoxii/ cedat in fidelium detrimentum/ propter quod
ad Dei gloriam et augmentum/ eiusdem fidei/
ut negotium inquisitionis huiusmodi/ eo prosperetur
felicius/ quo deinceps/ eiusdem labis/ inda-
go solemnius diligentius et cautius peragetur/
ipsum tam/ per diocesanos episcopos/ quam per inquisitores/
a sede apostolica deputatos/ omni carnali amore/
odio/ vel timore/ ac cuiuslibet commodi temporalis
affectione semotis/ decernimus exerceri/ sic quod
quilibet de predictis sine alio citare possit/
et arrestare seu capere/ ac tute custodie ma-
cipare/ ponendo etiam in compedibus/ ac manicis
ferreis/ si ei visum fuerit faciendum/ super quo ipsius
conscientiam oneramus/ necnon inquirere/ contra illos/ de
quibus pro huiusmodi negotio/ secundum Deum et iustitiam
viderint expedire/ duro tamen tradere carceri/ sive
arto/ qui magis ad penam/ quam ad custodiam
videatur/ vel tormentis exponere illos/ aut ad
sententiam procedere contra illos episcopus sine inqui-
sitore/ aut inquisitor/ sine diocesano/ ac

eius vel capituli sede vacante capituli
super hoc delegato si sui adinvicem copiam habere
valeant infra octo dierum spatium postquam se invi-
cem requisiverint non valebit et si secus presum-
ptum fuerit nullum sit et irritum ipso iure ¶ Verum
si episcopus vel eius seu capituli sede vacante dele-
gatus cum inquisitore aut inquisitor cum altero
eorundem super premissa nequeat aut nolit personaliter
convenire possit episcopus vel eius seu capituli
sede vacante delegatus inquisitori et in-
quisitor episcopo vel eius delegato seu sede
vacante illi qui ad hoc fuerit per capitulum
deputatus super illis committere vices
suas vel suum significare per litteras consilium seu
consensum ¶ Sane quia circa custodiam carcerum
hereticalium qui muri in quibusdam partibus vul-
gariter nuncupantur multas fraudes dudum in-
tellexerimus perpetratas Nos volentes super hoc
providere statuimus ut quilibet talis carcer vel
murus quem de cetero episcopo et inquisitori predic-
tis volumus fore communem duos custodes ha-
beat principales discretos industrios et fide-
les unum quem volet episcopus et providebit eidem
et alium de quo volet inquisitor cui etiam
providebit et quilibet predictorum custodum sub se
alium bonum et fidum poterit habere pro ministro in
quolibet etiam conclavi eiusdem carceris seu muri
erunt due claves diverse quarum unam unus et
aliam alius tenebit predictorum custodum et
eam cum officio ministrandi que incarceratis fue-
rint ministranda suo poterit committere vel subde-
gare ministro ¶ Porro coram episcopo vel capitulo
sede vacante et inquisitore predictis vel sub-
stitutis ab eis custodes supradicti antequam
suum officium exequantur iurabunt ad sancta dei
evangelia corporaliter a se tacta quod in custodia
immuratorum et aliorum pro crimine supradicto in sua
custodia positorum et ponendorum omnem dilige-
ntiam et sollicitudinem quam poterunt fideliter ad-
hibebunt et quod alicui incarcerato nichil unquam
in secreto loquantur quin hoc audiat alter custos
et quod provisionem quam incarcerati recipient
ex ordinatione communi et illud quod a parenti-
bus et amicis vel aliis personis fideliter

officium eisdem / nisi episcopi vel inquisitoris / vel suorum
commissariorum / ordinatio refragetur / ipsis fideliter /
et absque diminutione aliqua ministrabunt / nec
in hiis fraudem aliquam adhibebunt / et idem
iuramentum / et coram eisdem personis ministri custo-
dum / predictorum sui exercent officium adhibebunt /
Et quia sepe contingit episcopos proprios habere carceres /
sibi / et dictis inquisitoribus non communes / volumus
et districte precipimus ut custodes / ad incar-
ceratorum per dictum dominum custodiam per episcopos / vel
sede vacante per capitulum deputandi / et eorum
ministri / coram dictis inquisitoribus vel substi-
tutis ab eis / prestent simile iuramentum. No-
tarii quoque inquisitionis / coram episcopo / et inqui-
sitore / vel substitutis ab eis / iurabunt suum of-
ficium fideliter exercere et idem fiet de aliis personis
necessariis / ad predictum officium exequendum /
Verum quia nimis est grave ad exterminationem
pravitatis predicte / non agere quod ipsius contagio-
sa enormitas agendum requirit / grave est quoque /
et dampnatione dignissimum / maliciose innocentibus
eandem imponere pravitatem episcopo / et
inquisitori prefatis / ac aliis ad dicti executionem
officii substituendis ab eis in virtute sancte obediencie /
et sub interminatione maledictionis eterne precipimus /
ut sic districte / et prompte contra suspectos vel
diffamatos / de huiusmodi pravitate procedant / quod
maliciose aut fraudulenter tantam labem / seu
propter impedimentum executionis officii inquisitionis impediant /
falso alicui non imponant / quod si odii / gratie vel
amoris lucri / aut commodi temporalis obtentu contra
iusticiam et conscientiam suam / omiserint / contra quemquam
procedere ubi fuerit procedendum / seu huiusmodi pravitatem /
aut contemptum / eandem vel impedimentum officii
sui alicui imponendo eum super hoc presumpserint
quoquomodo vexare / preter alias penas pro qualita-
te culpe imponendas eisdem / episcopus aut superior /
suspensionis ab officio per triennium / alii vero excom-
municationis sententiam / eo ipso incurrant / a qua
quidem excommunicationis sententia / qui eandem incurrerint / nisi
per Romanum pontificem nequeant preterquam in articu-
lo mortis / et tunc satisfactione premissa / absolu-
tionis beneficium obtinere / nullo in hac parte

privilegio suffragante. Alia sane que circa premissum inquisitionis officium a nostris sunt predecessoribus instituta, quatenus presenti decreto non obviant, sacri approbatione concilii roborata in sua volumus firmitate manere. Nolentes splendorem solitum negotii fidei per actus indiscretos et improbos quorumvis inquisitorum heretice pravitatis quadam tenebrosi fumi caligine obfuscari, hoc sacro concilio approbante statuimus, nullum ex nunc nisi qui xl annum attigerit officium inquisitionis posse committi inquisitoribus, et tam ipsorum quam episcoporum seu capitulorum sede vacante super hoc deputatis commissariis quibuscunque districtius inhibentes seu iniungentes ne pretextu officii inquisitionis quibusvis modis illicitis ab aliquibus pecuniam extorqueant, nec scienter attemptent ecclesiarum bona ob clericorum delictum predicti occasione officii fisco etiam ecclesie apostolice. Quod si secus in his vel eorum altero fecerint, excommunicationis sententie ipsos subiacere decernimus ipso facto, a qua non possint absolvi, preterquam in mortis articulo, donec illis a quibus extorserint plene satisfecerint de pecunia sic extorta, nullis privilegiis, pactis aut remissionibus super hoc valituris. Notarii vero et officiales dicti officii, necnon fratres et socii inquisitorum vel commissariorum ipsorum, qui dictos inquisitores aut commissarios scienter noverint talia commisisse, si indignationem dei et apostolice sedis vitare voluerint, et offensam, ipsos graviter arguere et corrigere studeant in secreto, et si talia ea sciverint ut ea probare valeant, si sit opus. Hec prelatis inquisitorum et commissariorum eorum ad quos id pertinebit intimare sollicite debeant, qui eosdem prelati inquisitores et commissarios predictos reos inde repertos ab officiis amovere et amotos aliter punire debite seu corrigere teneantur. Prelatis autem inquisitorum id negligentibus agere premissa omnia intimari per predictos locorum ordinarios volumus, quibus ut ea in apostolice sedis notitiam perferant in virtute sancte obedientie districte precipimus et mandamus. Ceterum inquisitoribus ipsis districtius inhibemus, ut nec abutantur quomodolibet concessione portationis armorum, nec officiales, nisi sibi ne-

cessarios secundum tales que qui se conferant
ad sua cum inquisitoribus ipsis officia exequenda
Ad nostrum qui desideranter in votis gerimus, ut
fides catholica nostris prosperetur temporibus
et pravitas heretica de finibus fidelium ex-
tirpetur, non sine displicencia grandi pervenit
auditum, quod secta quedam abhominabilis quorundam
malignorum hominum, qui begardi, et quarundam
mulierum infidelium, que beghine vulgariter
appellantur, in regno almanie, procurante sa-
tore malorum operum dampnabiliter insurrexit,
tenens et asserens doctrina sua sacrilega et perversa
inferius designatos errores. Primo videlicet
quod homo in vita presenti tantum et talem perfectionis
gradum potest acquirere, quod reddetur penitus impec-
cabilis, et amplius in gracia proficere non valebit.
Nam ut dicunt, si quis semper posset proficere, pos-
set aliquis cristo perfectior inveniri. Secundo
quod ieiunare non oportet hominem nec orare,
postquam gradum perfectionis huiusmodi fuerit assecu-
tus, quia tunc sensualitas est ita perfecte spiritui
et racioni subiecta, quod homo potest libere corpori
concedere quicquid placet. Tercio quod illi qui sunt
in predicto gradu perfectionis et spiritu libertatis
non sunt humane subiecti obediencie, nec ad
aliqua precepta ecclesie obligantur, quia ut as-
serunt, ubi spiritus ibi libertas. Quarto quod
homo ita potest finalem beatitudinem secundum omnem
gradum perfectionis in presenti assequi sicut eam in vita
obtinebit beata. Quinto quod quelibet intelle-
ctualis natura in seipsa naturaliter est beata, quodque anima non
indiget lumine glorie ipsam elevante ad deum viden-
dum, et eo beate fruendum. Sexto quod se in actibus
exercere virtutum est hominis imperfecti, et anima a se li-
cenciat virtutes. Septimo quod mulieris osculum,
cum ad hoc natura non inclinet, est mortale peccatum, a-
ctus autem carnalis, cum ad hoc natura inclinet,
peccatum non est, maxime cum temptatur exercens.
Octavo quod in elevacione corporis ihesu cristi
homo non debet assurgere, nec eidem reverenciam
exhibere, asserentes quod esset actus imperfectionis
eisdem, si a puritate et altitudine sue contempla-
cionis tantum descenderent, quod circa ministerium seu
sacramentum eucaristie, aut circa passionem

Item

humanitatis christi aliqua cogitaverint / necnon etiam alia / sub simulata quadam sanctitatis specie dicunt / faciunt et committunt / que oculos divine maiestatis offendunt / et grave in se continent periculum animarum. Cum autem ex debito commissi nobis officii huiusmodi sectam detestabilem et premissos ipsius execrandos errores / ne propagentur ulterius / et per eos corda fidelium damnabiliter corrumpantur / extirpare ab ecclesia necessario habeamus / nos sacro approbante concilio / sectam ipsam cum premissis erroribus dampnamus et reprobamus omnino / inhibentes districtius / ne quis ipsos de cetero teneat et approbet vel defendat / eos autem qui secus egerint animadversione canonica decernimus puniendos / porro dyocesani et illarum partium inquisitores heretice pravitatis / in quibus Beghardi et Beghine huiusmodi commorantur / suum officium circa eos diligenter exerceant / inquirentes de vita et conversatione ipsorum / qualiter se habeant de articulis fidei et ecclesie sacramentis / in illos vero quos culpabiles reppererint / nisi abiuratis sponte predictis erroribus penituerint et satisfactionem exhibuerint competentem / debitam exerceant ultionem.

De homicidio casuali et voluntario. R.

Si furiosus aut infans seu dormiens hominem mutilet / vel occidat / nullam ex hoc irregularitatem incurrit / et idem de illo censemus / qui mortem aliter vitare non valens / suum occidat / vel mutilet invasorem.

De usuris. R.

Pervenit ex

Ex gravi ad nos insinuatione quorundam communitates locorum / in offensam dei et proximi / ac contra iura divina pariter et humana / usurariam approbantes quodammodo pravitatem / per statuta sua iuramento quandoque firmata usuras exigi et solvi / nedum concedunt / sed ad solvendum eas debitores scienter compellunt / ac iuxta ipsorum continentiam statutorum / gravia imponendo plerumque usuras repetentibus onera / aliisque utendo super hiis diversis coloribus et fraudibus exquisitis / repetitionem impediunt earundem. Nos igitur perniciosis hiis ausibus obviare volentes / sacro concilio approbante /

statuimus ut quicumque communitatum ipsarum potestates capi-
tanei / rectores / consules / iudices / consiliarii /
aut et alii quivis officiales / statuta huiusmodi
de cetero facere / scribere / vel dictare / aut quod sol-
vantur usure / vel quod solute cum repetuntur /
non restituantur / plene et libere sciente / iudicare
presumpserint / sententiam excommunicationis incurrant eandem
etiam sententiam incursuri / nisi statuta huiusmodi hactenus
edita / de libris communitatum ipsarum / si super hoc pote-
statem habuerint / infra tres menses deleverint / aut
si ipsa statuta sive consuetudines effectum eorum
habentes quoquomodo presumpserint observare / Ceterum quia fe-
neratores / sic ut plurimum contractus usurarios /
occulte ineunt et dolose / quod vix convinci possunt de
usuraria pravitate ad exhibendum / cum de usu-
ris agetur codices rationum censura ipsos decer-
nimus ecclesiastica compellendos. ¶ Sane si quis in
illum errorem inciderit ut pertinaciter affirmare
presumat / exercere usuras non esse peccatum / decernimus
eum velut hereticum puniendum / locorum nichilominus
ordinariis et heretice pravitatis inquisitoribus
districtius iniungentes / ut contra eos / quos de er-
rore huiusmodi diffamatos invenerint / vel
suspectos / tamquam contra diffamatos aut suspec-
tos / vel suspectos de heresi procedere non omittant

De excessibus prelatorum ¶ Quorum ad religio

Frequens et assidua nobis / eorum querela insu-
strepit / quod plerique episcoporum superiores /
ac ceteri ecclesiarum prelati / ipsorum religiosorum /
quieti invisi / et subsequentibus multiplicant in-
quietudines / quidam enim exemptos capiunt et in-
carcerant in casibus non concessis a iure / quidam
per gravium comminationem penarum / impediunt
ne debentes exemptis decimas seu redditus
illos solvant eisdem / ne vel aliqui missas eorum
audiant / molentes in molendinis et coquentes /
in furnis eorum famulos quoque et vassallos /
ac domesticos eorundem / vel alias qualitercumque
contrahentes et participantes cum ipsis / suspe-
ndunt / interdicunt et excommunicant / absque rationabili
causa pro libito voluntatis / bona illorum
nichilominus illicite occupantes / et

appellationibus / quas exempti / ob predicta /
vel alia gravamina rationabiliter interponunt /
quamquam nimie deserentes appellatores / occasione
appellationis huiusmodi / interdum capiunt / aut
capi faciunt / et carceri mancipant / Quidam
preterea capellanos in ecclesiis pleno iure spe
ctantibus ad eosdem / licet nulla causa subsit legittima /
celebrare non sinunt / nec ministrare parochianis
ecclesiastica sacramenta / Nonnulli eciam abbates /
indebite monachos / et conversos et exemptos
[illegible] et clericos ipsis pleno iure subiectos /
si eisdem non parent / in hiis eciam in quibus tene
rentur / eisdem inconsulta facilitate suspendunt /
excommunicant / capiunt / et incarcerant / ac loca
et ecclesias interdicunt ipsorum / exigendo insuper
ab ipsis exemptis / ipsorum quasi subditis / subsidio
caritativo excedunt nimium contra eos / et insi
litas ac indebitas ipsis contra iura exactio
nes imponunt / novos census et indebita
onera parochialibus imponunt ecclesiis in quibus
exempti ius optinent presentandi / processus
iuste factos / seu sententias iuste latas / a dele
gatis sedis apostolice / vel a conservatoribus / pro
exemptis publicari / seu executioni man
dari a suis subditis non permittunt / tabelli
onibus publicis inhibentes / ne instrumen
ta conficiant / et iudicibus ne iusticiam faciant
ac viris peritis vel consilium vel auxilium pre
beant / in causis seu negociis eorundem / presenta
tos per exemptos ad ordines / vel benefi
cia / quorum presentacio ad eos pertinet / nolunt ad
mittere / nisi presentantes ponant obedienciam in sa
lutacione litterarum / quas pro huiusmodi presentacione trans
mittunt / ecclesiis quoque vacantibus / in quibus
monasteria ius obtinent patronatus / repulsis
personis ydoneis / presentatis ad eas personas insti
tuunt inhabiles et indignas / Quidam eciam
ecclesias iure mensali habentes / ad mensam abbatum
spectantes / quarum fructus clericis secularibus tra
dunt / seu concedunt ad firmam clericis ipsis de
cedentibus suis conferunt / quamquam ipse propter
hoc ecclesie in paritate non vacent / nonnulli
quoque in ecclesiis monachorum / inita ipsorum

iniuste sibi appropriant et de ipsorum redditibus ut
volunt ordinant / ita quod redditibus eorum non remanet
unde valeant sustentari / Quidam ad armis et ere-
cto vexillo / molendina et alia bona contra iusticiam
destruunt exemptorum / que etiam tanto tempore possede-
rant quod de contrario memoria non existit / mittuntque
ad monasteria sua cum tanta frequencia / et uxore-
s canes suos consanguineos et nepotes et mediam ala-
lia sua / eis custodibus / ut eis de bonis monaste-
riorum debeat provideri ¶ Abbates insuper et priores
frequenter compellunt ut suis consanguineis et nepoti-
bus monasteriorum suorum seu prioratuum pensiones /
concedant in perpetuum vel ad tempus quas quidem concessiones
nullas esse volumus ipso iure ¶ Item quod abba-
tes et priores quos compellunt ad presentandum sibi ad
ecclesias vacantes / in quibus ius optinent pa-
tronatus / et ad monachandum / nichil suos fa-
miliares / consanguineos vel nepotes / frequenter etiam
promittunt / et tacite consenciunt / quod in suo dominio
temporali per milites / vassallos et ipsos temporales of-
ficiales / monasteriorum bona mobilia et inmobilia /
per violenciam occupent / in casibus non permissis
a iure / et alie varie iniurie personis ecclesiasticis
monasteriorum hominibus irrogent ¶ Item multi
iniuste abbates / et priores / ac alios beneficia-
tos / beneficiis suis privant / ut sic fructus bene-
ficiorum illorum percipere valeant / primo anno pretextu
privilegii / quod asserunt se habere / quod possint ad tempus
certum fructus beneficiorum vacancium / percipere per
primum anni / quibus non contenti / equos boues
thezaurum / et alia bona monasteriorum et beneficio-
rum vacancium / illicite occupant / que essent
futuris successoribus servanda / Quidam militibus /
et aliis potentibus / dignitatum suarum / redditus
et proventus vendunt ad tempus / ut per ipsos ex-
empti vicinium / fortius opprimant / Nonnulli etiam
indebite monasteria diruunt / alii domos / hospi-
talia et alia bona monasteriorum / mobilia et im-
mobilia / frequenter occupant et detinent occupata /
¶ Plures quoque sine causa iusta / impediunt ne
exempti / loca sua valeant reparare ¶ Quidam
etiam statuta faciunt / per que derogatur privile-
giis exemptorum / Et generaliter quam plures prelati
religiosis / presertim exemptis / et privilegiatis /

in personis suis et rebus suis, ac iuribus spiritua-
libus et temporalibus, gravamina inferunt contra iustitiam
et eorum privilegia iniurias et iacturas. Cum
quia una est regularium et secularium praelatorum
et subditorum exemptorum et non exemptorum uni-
versalis ecclesia extra quam nullus omnino salvatur,
quorum omnium unus est dominus, una fides et unum
baptisma, decet ut omnes, qui eiusdem sunt
corporis, unius sint eiusdem voluntatis, et sic fratres
communionis vinculo sint caritatis astricti.
Decet igitur ut et praelati et alii tam exempti quam
non exempti suis iuribus sint contenti, et alter
in alterius iniuriam non prosiliat seu iacturam.
Universis itaque praelatis ecclesiarum per huius sanctionis
edictum districte praecipiendo mandamus, quod ipsi a
praedictis gravaminibus omnino desistentes et cessare
suos subditos facientes, viros religiosos
exemptos, privilegiatos et non exemptos,
mendicantes et non mendicantes, caritative tra-
ctent et foveant et sua iura et privilegia in-
violabiliter eis servent. Et quia plus solet ti-
meri quod specialiter quam quod generaliter inhibeatur,
eisdem praelatis districtissime inhibemus, ut ab-
bates, priores et alios religiosos, ne ad sua
generalia et provincialia vadant capitula, im-
pediant quolibet, non permittant. De privilegiis
et excessibus privilegiatorum. Clemens. Sacramentum.

Religiosi qui clericis aut laicis sacramentum extremae unctionis
vel eucharistiae ministrare, matrimonia vel so-
lemnizare, non habita super hoc parochialis pres-
byteri licentia speciali, aut qui excommunicatos a
canone, praeterquam in casibus a iure expressis
vel per privilegia sedis apostolicae concessis eisdem,
vel a sententiis per statuta provincialia aut synoda-
lia promulgatis, seu ut verbis eorum utamur, a poena
et a culpa absolvere quosdam praesumpserint, ex-
communicationis incurrant sententiam ipso facto, dumtaxat
per sedem apostolicam absolvendi; quos eadem locorum
ordinarii, postquam de hoc eis constiterit, excom-
municatos faciant publice nunciari, donec de absolu-
tione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo religiosis
eisdem super hoc exemptionis vel alio privile-
gio suffragante; quibus eadem in virtute sanctae
obedientiae et sub interminatione maledictionis aeternae

mandamus districtius inhibentes, ne in sermo-
nibus suis ecclesiarum praelatis detrahant, aut
etiam retrahant laicos ab ecclesiarum suarum fre-
quentia vel accessu, seu indulgentias ab ipsis non con-
cessas indiscrete praedicent, neve in confessionibus testamen-
torum intervenient, attestationibus debitis, aut le-
gatis matricibus ecclesiis faciendis retrahant
testatores, nec legata vel debita, aut male
ablata incerta sibi aut aliis singularibus
sui ordinis fratribus vel conventibus in aliorum prae-
iudicium fieri, seu erogari procurent, nec etiam in
casibus sedi apostolicae aut locorum ordinariis
reservatis, quemquam absolvant, aut personas eccle-
siasticas praesertim coram iudicibus delegatis a
nobis sive conservatoribus eos iniuste prosequentes ve-
xare indebite, ac ad loca plura, et praesertim
multum remota convenire praesumant. ¶ Si
qui vero praemissa, vel aliquod de praemissis at-
temptare praesumpserint, per duos menses subia-
ceant poenis illis, quae secundum eorum regulam,
vel statuta pro gravioribus culpis seu culpae
eis consueverint imponi, super quibus absque ma-
nifesta necessitate cum eis non valeat dispen-
sari. ¶ Ceterum praelati eorum, nisi de his quae oc-
casione praemissorum excessuum, ad eos quoquo-
modo pervenerint, ecclesiis aut personis ecclesiasticis dam-
nificatis vel laesis satisfactionem plenariam ex-
hibuerint, infra mensem, postquam super hoc fuerint
requisiti, suspensionis sententiam, usque ad satis-
factionem debitam, eo ipso incurrant, non obstantibus
in praemissis statutis, aut quibuslibet aliis
privilegiis, cuiuscumque tenoris existant. ¶ Sa-
ne religiosis illis, quibus est ab apostolica sede
concessum, ut familiaribus suis domesticis, et
pauperibus in hospitalibus suis degentibus,
sacramenta possint ecclesiastica ministrare, nullum
ex praemissis volumus, quo ad hoc praeiudicium generari.

Archiepiscopo per quaevis loca suae provinciae ex-
empta faciendo transitum, aut ad ea for-
san declinanti, ut crucem libere ante se porta-
ri faciat, benedicat populo, divina officia priva-
tim aut publice ibidem audiat, et ea etiam in
pontificalibus celebret, et faciat in sua

parochia / sine parochialibus celebrari / quovis privilegio contrario non obstante sacro approbante concilio / presentis constitutionis serie duximus concedendum. ¶ Consimiliter concedimus episcopo / ut in locis eisdem sive diocesi possit ipse benedicere / audire divina officia / et ea etiam celebrare et in sua presentia facere celebrari / sic tamen quod pretextu concessionis huiusmodi in locis ipsis exemptis / vel etiam hiis privilegiatis nullam aliam iurisdictionem idem archiepiscopus vel episcopus exerceat / nec personis exemptis vel privilegiatis molestiam inferant / vel gravamen / nullaque exemptionum / vel privilegiis eorum aliter preiudicium generetur / nec ipsis archiepiscopo vel episcopo ius aliud acquiratur.

De penis R[ubrica]

Si quis suadente dyabolo / in hoc sacrilegii genus prorupit / quod quemvis pontificem / iniuriose vel temere percusserit / aut ceperit / banniverit / vel hoc mandaverit fieri / aut facta ab aliis rata habuit / vel socius in hiis fuit facientis / aut consilium vel favorem dederit aut fautorem / seu scienter defensaverit eundem / in illis casibus de predictis / in quibus excommunicationem per eum dictos canones / non subiecit / sit huiusmodi constitutionis auctoritate non obstante quacumque consuetudine / quam reputamus approbante sacro concilio / potius corruptelam anathematis mucrone percussus / a quo nequeat nisi per summum pontificem / preterquam in mortis articulo absolvi. ¶ Cadendo insuper / locationibus / officiis et beneficiis spiritualibus / seu temporalibus / que ab ecclesia / cuius sit offensus / prefectus episcopus / obtinet / careat hoc ipso / ac ad eandem ecclesiam libere revertantur / ipsius filii per masculinam descendentes lineam / usque ad generationem secundam / omni spe dispensationis adempta reddantur / ipso facto inhabiles / ad ecclesiastica beneficia / in civitate / et diocesi / quibus idem episcopus presidet obtinenda. ¶ Terra quoque ipsius / dum tamen ultra unam diocesim non contineat / usque ad dignam satisfactionem eiusdem / necnon locum aut loca alia / in quibus captus episcopus detinebitur / quamdiu detentus ipsa / in eisdem durat / ecclesiastico subiaceat interdicto / quod si terra eiusdem duas dioceses / vel ultra contineat /

dyoc. domicilii principalis ipsius / et illa etiam
in qua fuit delictum commissum / si sua sit / et due
alie / que sub ipsa sunt eidem loco magis vici-
ne interdicto subiaceant supradicto ¶ Et quia
eo maior est ipsius confusio / quo sua culpa
fuit patentior / quousque dignam satisfactionem
prestiterit / per omnes illius loci / in quo commissum est
facinus / immo civitatis et dyoc. parrochiales ecclesias
quibuslibet diebus dominicis et festivis pulsatis
campanis et candelis accensis / excommunicatus pu-
blice nuncietur / et cum absolvendus fuerit suffra-
gante et donec careat / quam incurrerit pene pe-
rit / et auxiliante domino / primam pacem meru-
erit ¶ Fautores autem qui premissa / vel aliquod
eorum in episcopum suum commiserint / interdicto eo ipso
facto subiaceant memorato ¶ Predicti vero con-
siliarii / ballivi / scabini / advocati / rectores / con-
sules / et officiales ipsius / quocumque nomine cen-
seantur / in premissis culpabiles existentes / senten-
tie excommunicationis / a qua nisi ut similiter non va-
leant absolutionis obtinere beneficium / sint sub-
iecti / que omnia tanto magis in episcoporum inter-
fectoribus sunt suadenda / quanto in eos severior quam
in prelatos pena debet insurgere / et gravioris
indignationis aculeus desevire / licet pro hoc
consilium inveneris / quod premissa perpetrantibus / pe-
nas non infligimus graviores / licet enim quod
dicere pudet / hoc procul dubio pro dolor fre-
quenter occurrant / multis de causis
opus esset quod tante dignitatis offensa pena
metiri deceat offendentem / episcopi enim dicuntur
sanctissimi / Christi legati existunt / spirituales sunt
patres / nostri fratres et coepiscopi / columpne et pro-
bantur ecclesie / quare grave oportet esse penam
culpe violentie / tante dignitati preeminen-
tie adequandam / voluimus tamen ad presens in pena-
rum exageratione temperare rigorem / ad pe-
nas alias processuri / si pravitate delinquentium
hoc exposcere videamus ¶ Sane si quis in aliquo
casuum predictorum / fuerit ab excommunicationis sententia in ar-
ticulo mortis absolutus / nisi per ipsum postmodum
restitutus fuerit sanitati / quam cito commode
poterit / conspectui romani pontificis

se presentare curavit, cuius mandatum quilibet recep-
turus, prout iustitia suadebit, et causam excommunicationis
sententiam vetetur ipso facto, quamvis eum super hoc
satis plene in iure aliquid sit provisum, ne tamen
aliquis in hoc de ignorantia iuris se satagat
excusare, hoc expresse premissis duximus annectendum.
Ultra ad nos gravis querela deduxit, quod
nonnulli temporale obtinentes dominium, viros
sepe ecclesiasticos capere capitosque detinere, sua re-
signare beneficia, aut ne citati ad apostolicam
sedem, ab homine vel a iure, venire ad ipsam
valeant, ausu detinere sacrilego non verentur, ci-
tatos quoque in confinibus suorum districtuum, ut plu-
rimum capientes. Considerantes igitur, quod ex
his tam nostro et apostolice sedis honori, quam
personarum ecclesiasticarum quieto ac pacifico statui
non sine damnandi exempli pernicie dero-
gatur, sacro approbante concilio statuimus,
ut per sententiam canonis, qui facientes et faci
procurantes premissa, inde dinoscitur promulgantes
ipso persone ecclesiastice contemptores, a perceptione fru-
ctuum ecclesiarum suarum, si fuerint prelati, triennio
sint suspensi; quod si inferiores extiterint, eo ipso
obtentis beneficiis sint privati. Illius pene
incursuri eadem, qui vel citati, ut premittitur,
ad sedem apostolicam veniant, sed ut se sub obten-
tu huiusmodi a veniendo excusent, a potestate
seculari se capi, ut inde dicitur, audivimus
procuravit. Sane resignationes beneficiorum
modo supradicto extortas, licet a resignantium
ipsorum prelatis recepte aut rate habite fuerint,
nullius omnino esse decernimus firmitatis. Locorum
ordinarios iniungentes, ut postquam eis constite-
rit aliquos sibi subiectos penam et sententiam
incurrisse premissas, ipsas publicare non dif-
ferant, executionem quoque debitam, prout ad eos per-
tinet, demandare. Indigne, tamen adiecta
Cupientes eos, quos rerum ex aggregatione
penarum, que adiecte sunt, de novo formi-
dine a temerariis ausibus refrenare, transgres-
sores constitutionis, que religiosis mendican-
tibus domos ad habitandum vel loca quecumque
de novo recipere, recepta vero huiusmodi mutare

vel ea transferre, aut alios quovis alienationis
titulo mediante, illos eadem religiosos, qui ali-
qua ut audientes a decimarum ecclesiis debita-
rum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel
alibi proferre presumpserint, excommunicationis subiacere sententie
decernimus ipso facto. Et quia nisi fiat, quod
bonum est, a malo abstinere non sufficit, reli-
giosis omnibus iniungimus, ob obtestationem divini
iudicii et intimationem maledictionis eterne,
ut quotiens ad populum predicabunt, in prima dominica
quadragesime et ultima, et in festis ascensionis dominice,
penthecostes, nativitatis beati Johannis baptiste,
assumptionis et nativitatis beatissime virginis
Marie matris dei, audientes expresse stude-
ant informare, si absque ecclesiarum rectoribus et
vicariis, aut locum tenentibus eorum, fuerint
requisiti, immo etiam quotiens confessiones audient,
conscientiam facere, quod decimas solvere non omittant.
Quod si forte in predicationibus hoc ipsum supra-
dictis diebus suadere scienter omiserint, per
superiores eorum graviter arguantur. Quibus eadem
superioribus in virtute sancte obedientie districte
precipimus, ut contra tales omittentes statuta
penalia faciant, secundum que sic acriter puni-
antur transgressores, quod pena eorum sit aliis
in exemplum, constitutione bone memorie
Gregorii pape x. predecessoris nostri, hoc continente, in suo no-
hilominus robore duratura. Illi vero scienter
preposuerint confitentibus conscientiam facere de
solvendis huiusmodi decimis, ab officio predica-
tionis tamdiu maneant ipso facto suspensi,
donec confitentibus ipsis, si hoc ipsum sibi concedi
commode facultatem habuerint, conscientiam effeci-
rint, exinde excommunicationis sententiam incursuri
ipso facto, si predicare presumpserint, predicta negli-
gentia ut premittitur non purgata. Ad religio-
sos tamen mendicantium vel ecclesiarum decimas nolu-
mus hec extendi. Sane temerarios violato-
res constitutionis illius, que religiosis et
clericis secularibus prohibet ne aliquos ad vo-
vendum, iurandum, vel fide interposita, seu alias
promittendum inducant, ut sepulturam apud
eorum ecclesias eligant, vel iam electam ulterius
non immutent, similem sententiam, penam in dicta

constitucione contraria in suo perdurante robore
minime volumus ipso facto ab aliquo quam a
sede apostolica preterquam in mortis articulo nulla
tenus absoluendos nullis privilegijs et statu
tis quibuscumque tenorem existentibus contrarium sup
hijs valituris **De penitencijs et remissionibus**

Cum secundum statuta canonica vel ius deputandis supplicium negari si petant non debe
at penitencie sacramentum abusum dampnabilem
in quibusdam partibus circa hoc introductum ab
olere omnino volentes iusticiarios omnes et domi
nos temporales ut ab huiusmodi desistant abusu hortamur
in domino et obsecramus per viscera misericordie Ihesu Christi
locorum insuper ordinarijs iniungentes ut eos
ad hoc cum primum commode poterunt diligenter
moneant et si necesse fuerit censura ecclesiastica compellant
non omittant quoque nonnulla elemosinarum

a Abusionibus questores in suis proponunt predi
cacionibus ut simplices decipiant et aurum
subtili vel fallaci pravo ingenio extorqueant
ab eisdem cum in animarum cedant periculum et scandalum
plurimorum viam prorsus ex nobis preclude
re cupientes iuxta statutum concilii generalis
districtius prohibendo districte ne questores
aliqui aliquem nisi apostolicas vel diocesani episcopi
litteras exhibuerint quolibet admittantur nec
permittantur cum solum ipsis competat indulgencias
sibi concessas insinuare populo et caritative
postulare subsidia supplicare aliquid
ipsi populo predicare nec aliud exponere quam quod
in litteris continebitur supradictis litteras quoque
apostolicas diocesani episcopi ne quid fraudis committi
valeat per easdem antequam questores ipsos admit
tant examinent diligenter Ad hoc autem cum ali
qui ex huiusmodi questoribus sicut ad nostram
audienciam est perlatum non sine multa teme
ritatis audacia et decepcione multiplici animarum
indulgencias populo motu suo proprio de facto con
cedant super votis dispensent a periurijs homi
cidijs et peccatis alijs sibi confitentes absoluant
male ablata incerta data sibi aliqua pe
cunie quantitate remittant terciam aut quartam
partem de penis purgatorii relaxent animas tres

vel plures penitentiarum vel annorum illorum qui climat
eis conferunt de purgatorio / ut asserunt men-
daciter detrahant / et ad gaudia paradisi perdu-
cant / benefactoribus locorum / quorum questores exi-
stunt / remissionem plenariam peccatorum indulgeant /
et aliqui ex ipsis / eos a pena et a culpa /
ut eorum verbis utamur absolvant / nos abusus hu-
iusmodi / per quos censura vilescit ecclesiastica /
et clavium ecclesie auctoritas deducitur in contem-
ptum / omnimode aboleri volentes / ea per quoscun-
que questores fieri / vel attemptari decreto di-
strictius inhibemus / omnia et singula privilegia /
si qua sint premissis vel eorum aliquo sic / ali-
quibus locis ordinibus vel personis / questo-
rum quomodolibet / quoquomodo concessa / ne ipsorum pretex-
tu / sit eis materia talia ulterius presumendi /
auctoritate apostolica quantum ad premissa / penitus revo-
cantes. Questores autem qui deinceps in pre-
missis / vel aliquo premissorum deliquerint / vel
aliis quibuscunque suis privilegiis / abusi fu-
erint / sic per locorum episcopos puniri volumus / nullo
prorsus eisdem questoribus in hac parte privile-
gio suffragante / quod a suis temerariis ausi-
bus / qui ubicumque / nec [illegible] ac [illegible] mi-
[illegible] / pene formidine
huiusmodi compescantur. De sententia excommunicationis su-
spensionis et interdicti. Gravis accepimus /
ex frequentibus prelatorum et nos ipsi experi-
entia certa probavimus / in partibus constituti /
quod plerique religiosi / nunc patentibus excommunica-
tionibus consistant / et frivolis innitentes /
nunc latenter ecclesiarum suarum ianuis perforatis /
aut in eis factis fenestris / seu modis aliis ex-
quisitis / non absque dampno cathedralium /
et parochialium ecclesiarum / et scandalo plurimorum /
derisionem (virodem) vim ecclesiastice discipline civitatum
[illegible] / et aliorum locorum generalia interdicta pre-
sumptione dampnabili violare presumunt /
Nos igitur in specula dei ecclesie / cui disponente domino
presidemus / que quidem unica est / et unum deum
predicat / atque colit / una fide firmiter et simpli-

cie constitutum / uniformitatem / quam commode
possunt conservare volentes / ita interdictorum
observantiam predictorum / auctoritate sedis apostolice vel a
locorum ordinariis positorum / de fratrum nostrorum con-
silio / districte precipiendo mandamus / quatenus reli-
giosi quicunque / tam exempti / quam non exempti /
cuiuscunque ordinis / et conditionis existant / in ca-
thedralibus vel matricibus / seu parochialibus locorum
ecclesiis / illa viderint / aut scierint observari /
non obstantibus quibuscunque appellationibus circa-
ca ad eandem sedem / vel alium / seu alios in-
terpositis / et aliis obiectionibus quibuscunque absque
dolo et fraude / ac moderatione tamen decretalis
Alma / inviolabiliter ea servent / alioquin non
servantes / excommunicationis sententiam hoc ipso volumus subiacere
¶ Eos autem in interdictis et in cessationibus a divinis /
memoratis / per provinciale statutum / vel ipsorum
auctoritate / cum maius sit provinciale concilium / per
singulares prelatos provincie / ac intendimus inte-
grum / quod plurimorum simul comprobatur volumus ob-
servari ¶ In cessationibus vero generalibus a divinis /
civitatum terrarum et aliorum locorum / quas aliqui
ex consuetudine / vel aliter capitula / colle-
gia vel conventus secularium aut regularium
ecclesiarum / sibi vendicant / quia ipsos hoc uni-
co remedio / ad repellendas iniurias eis factas
uti volumus / nec debemus / predictum intelligimus
observandum ¶ Ipsi vero sint diligenter attenti /
ut statuta Romanorum pontificum / predecessorum
nostrorum super hiis edita / diligenter observent ¶ Por-
ro hac eadem sanctione ad dependentia tra-
himus / non obstantibus privilegiis / concessis
eis / conventionibus statutis / et consuetudinibus
quibuslibet / que contra premissa / seu aliquid pre-
missorum / religiosis ipsis / in hoc volumus suf-
fragari. ¶ Gravis ad nos prelatorum / querela perduxit / quod
nonnulli nobiles quidam / et domini temporales / cleri-
corum / etiam suppositis interdicto / ne dum
in locorum suorum capellis / sed et in collegiatis /
et aliis insignium locorum ecclesiis / missas et
alia divina officia / etiam quandoque publice / ac sole-
mniter faciunt celebrari / ad officia eadem celebran-
da / nunc hos / nunc illos vocantes / et invitant

quod est deterius compellentes / hiis quoque non con-
tenti excessibus / per campanarum / non solum pul-
satione / sed et voce preconia populos eadem inter-
dictos / ut interdicti non obstante sententia / ad au-
diendas missas huiusmodi venire / faciunt evo-
cari. ¶ Nonnulli quoque ipsorum simplicibus plerumque sub-
iectis / ne liceat excommunicatos / vel interdictos sententia
sint per eos innodati / ne de ecclesiis / dum in ipsis
missarum celebrantur solemnia / instantibus eadem
celebrantibus exeant / sepe non venientes / ex quo
frequenter contingit / quod sine dei offensa / clericique
ac populorum scandalo / ipsarum missarum solemnia
remanent incompleta. ¶ Hiis igitur excessus sic
graves occurrendum / ne impunitate trahantur
ab aliis in exemplum / presumptores prefatos / qui
in locis interdicto suppositis / quecumque scienter
divina celebrare officia / quod non licet agere / aut qui-
mo predicto / ad officia eadem audienda / aliquos
excommunicatos publice vel interdictos ligatos sententia
evocare / seu qui excommunicatos publice aut
interdictos de ecclesiis / dum in ipsis missarum aguntur
solemnia / a celebrantibus moniti exeant / pro-
hibere vel eadem impedire / immo excommunicatos
publice et interdictos / qui in ipsis ecclesiis notati
tum a celebrantibus ut exeant moniti re-
manere presumpserint excommunicationis sententia a qua
preter sedem duntaxat apostolicam possint ab-
solvi / sacro approbante concilio innodamus.

Cum ex eo quod religiosi viri / fratres minores
in suis recipiunt ecclesiis / ad audienda divina
officia / tempore interdicti / fratres et sorores de ordine
tertio quem beatus franciscus instituit / existentes /
qui continentes / seu de penitentia nuncupantur / scan-
dalum in aliorum / qui ab hiis excluduntur / mentibus
generetur / censura vilescat ecclesiastica / et minoris
auctoritatis interdicti sententia reputetur / eisdem fratribus
moribus / districtius inhibemus / ne deinceps ali-
quem / vel aliquos predictorum / etiam si super hoc hiis
vel illis privilegiis quibuscumque muniti exti-
terint / que eis in nullo prosint / quo ad hoc
volumus suffragari / ad divina in suis ecclesiis tempore
interdicti / quoquomodo admittant. ¶ Quod si fecerint
eo ipso excommunicationis sententie se noverint subiacere /

a qua p aliud / qm p romanum pontificem / vel
satisfactione premissa p locorum epos / quos auctoritate
apostolica / fungi volumus in hac parte absolucionis
beneficium nequeat obtinere / Sed si excommunicato
summus pontifex scienter eciam per/proprie / vel
verbo vel osculo / seu alio quouis modo / ipsum
absolverit per hoc nulla uerum scienter nisi se vel-
le forsitan exprimat / illum ex hoc pro absolu-
to habei / Consimiliter quoque / si quem sub titulo aug-
ustalis dignitatis ex certa eciam sciencia / verbo constituerit /
vel literis nominet / honoret / seu quouis alio modo
tractet / per hoc in dignitate illa / ipsum approbare
non intelligitur / aut quicquam ei tribuere nominis inf

De verborum significatione

Exiui de paradiso / dixi rigabo ortum plan-
tacionum / ait ille
celestis agricola / qui vere fons sapiencie /
verbum dei / a patre in patrem manens / genitus ab
eterno / Nouissimis diebus istis / fabricante sancto
spiritu / in utero virginis / caro factum / exiuit homo ad
opus suum arduum / redempcionis humani generis
peragendum / exemplar / sequendo celestis vite
prebens hominibus semetipsum / Et quia plerumque /
mortalis vite sollicitudinibus / pressus ho-/
minis aspectum / ab exemplaris huius contuitu
diuertebat / verus noster salomon in solo militantis
ecclesie / ortum voluptatis / inter ceteros quedam
fecit a procellosis mundi fluctibus elongatum /
in quo quiecius ac securius vacaretur / con-
templandis et suadendis que / huius operibus exempla-
ris / In hunc introiuit ipse / ut rigaret ipsum /
fecundis aquis spiritualibus gracie et doctrine / Hic
ortus siquidem est fratrum minorum / sancta religio que
muris regularis obseruancie / firmiter vndique
circumclusa / intra se solo contenta / deo condonatur
habunde / nouellis plantacionibus filiorum / Ad
hunc veniens / dilectus dei filius / mortificans
prime mirram metit cum aromatibus / que sua-
uitate mira / vniuersis odorem attrahentem / sancti-
monie circumfundit / Hec est illa celestis vite
forma et regula / quam descripsit ille confes-
sor cristi eximius / sanctus franciscus / ac sua-
dendo a suis filiis / verbo docuit et exemplo /
Quia vero sancte regule professores ac emulato-
res deuoti ut alumpni / et veri filii / tanti patris
affectabant / sic et frequenter affectant / eius pura

et ad plenum promissam regulam firmiter observare
attendentes quedam / que dubium poterant afficere
sensum / in ipsius regule serie contineri / pro ipso-
rum declaratione habenda habenda recurrerunt pro-
vide olim ad apicem / apostolice dignitatis / ut cer-
titudinem per ipsam / cuius pedibus / eam per ipsam
regulam / sunt subiecti / possent dictis / pulsis
cunctis dubiis / cum plena claritate conscientie de-
servire / Horum autem piis / ac iustis supplicationibus /
plures predecessores nostri romani pontifices suc-
cessive / sicut dignum erat / applicantes aures / et
animum declaraverunt ea / que dubia videbantur edi-
derunt / nonnulla et aliqua concesserunt / sicut
expedire videbatur / fratrum conscientiis / ac puritati con-
servande huiusmodi status / Verum quia plerumque ubi
culpa non est / ibi timere solent conscientie timorate /
que in via dei / quodammodo devium expavescunt /
non sunt ad plenum / ex dictis declarationibus / di-
ctorum omnium fratrum conscientie quietate / quin circa aliqua /
ad regulam / ipsorumque statum pertinentia dubitatio-
num / in ipsis fluctus aliqui oriantur / sicut
ad aures nostras pluries / et de quamplurimis in pu-
blicis / et privatis consistoriis est perlatum / Qua-
propter / pro ipsis fratribus nobis extitit / humiliter suppli-
catum / quod predictis dubiis / que occurrunt nunc /
et que occurrere possent in futurum / adhibere oportuna
declarationis remedia / de benignitate sedis apo-
stolice curaremus / Nos igitur qui ab eta-
te tenera / pia devotione efferimur / ad huius-
modi professores regule / et ad ordinem ipsum totum / nunc
autem ex communi causa / pastoralis regiminis / quam
immeriti sustinemus / ad ipsos fovendos dulcius /
ac attencius graciosis favoribus / prosequendos /
tanto provocamur ardencius / quanto frequencius in-
tenta mente revolvimus / fructus uberes / quos /
ex eorum exemplari vita / et salutari doctrina /
toti universali ecclesie / continue cernimus provenire /
tam pia supplicancium intentione commoti / ad
peragendum diligenter quod petitur / studia nostra
duximus convertenda / ipsaque dubia per plures
archiepiscopos / et in theologia magistros / et alios lit-
teratos / et discretos examinari fecimus dili-
genter / Cum igitur in primis ex eo / quod in dicte regule

principio habetur / regula / et vita fratrum minorum / hec
est / scilicet domini nostri ihesu christi / sanctum evangelium obser-
vare / vivendo in obediencia / sine proprio et in casti-
tate / Item infra finito vero anno probationis reci-
piantur ad obedienciam / promittentes vitam istam
semper et regulam servare / Item circa finem regule /
paupertatem et humilitatem / et sanctum evangelium domini nostri
ihesu christi / quod firmiter promisimus observemus / fuit
hesitatum an fratres eiusdem ordinis / ad omnia tam
precepta / quam consilia evangelii / ex professione
sue regule teneantur / quibusdam dicentibus / quod
ad omnia / aliis autem asserentibus / quod ad sola illa
tria consilia / videlicet vivere in obediencia / in castitate
et sine proprio / et ad ea que sub verbis obligato-
riis ponuntur in regula / obligantur / Nos igitur circa hunc
articulum / predecessorum nostrorum vestigiis inhe-
rentes / in primo articulo / quo ad aliquid clarius
prosequentes dicte hesitationis / dubium eludendum /
quod cum votum determinatum cuiuslibet / habeat cadere sub
certo / vovens regulam / non potest dici / teneri ex vi
voti huiusmodi / ad ea consilia evangelica / que in
regula non ponuntur / Et quidem beati francisci con-
ditoris regule hec probatur fuisse intencio /
ex hoc quod quedam evangelica consilia in regula
et vita fratrum minorum posuit / aliis pretermissis / si enim
per illud verbum regula / et vita fratrum minorum hec
est / etc. eam intendisset eos / ad omnia consilia
evangelica obligare / superflue et nugatorie que-
dam eorum sub expressione / certius in regula expres-
sisset / Cum autem natura termini restrictivi hoc exigat /
quod sic excludat ab ipso extranea / quod cuncta
pertinencia ad ipsum concludit / declaramus et dici-
mus / quod dicti fratres / non solum ad illa tria vota nude /
et absolute / accepta ex professione sue regule /
obligantur / sed etiam tenentur / ad ea omnia imple-
nda / que sunt pertinencia / ad hec tria / que regula
ipsa ponit / Nam si ad hec tria vota precise tan-
tum / nude promittentes se servare regulam /
in vivendo in obediencia / et in castitate / et sine
proprio / et non etiam ad omnia contenta in regula /
que hec tria modificant / arctarentur / pro nichilo /
et vane proferentur / hec tria verba / promitto semper
hanc regulam observare / ex quo ex hiis verbis

nulla obligatio nascitur. Nec tamen putandum est quod
beatus franciscus professores huius regule quantum ad
omnia contenta in regula modificatiua vota
seu ad alia expressa in ipsa intenderit esse equa-
liter obligatos, quin potius aperte discreuit, quod quo
ad quedam ipsorum ex vi verbi transgressio est mor-
talis, et quo ad quedam alia non, cum ad quedam
ipsorum verbum apponat precepti vel equiualentis
eidem, et quo ad aliqua verbis aliis sit contentus.
Item quia preter ea que expresse verbo precepti aut ex-
hortationis seu monitionis ponuntur in regula,
nonnulla verbo imperatiui modi negatiue vel
affirmatiue apposito inseruntur, hactenus ex-
titit dubitatum an teneantur ad ista ut ad ha-
bentia vim precepti. Et quia ut intelleximus,
non minuit hoc dubium sed auget, ex eo quod
felicis recordationis Nicolaus papa iii predecessor no-
ster dicitur declarasse quod fratres ipsi ex professione sue
regule sunt astricti ad ea consilia euangelica
que in regula ipsa preceptorie vel inhibitorie
seu sub verbis equipollentibus exprimuntur, et nichi-
lominus ad eorum omnium obseruantiam que ipsis in eadem
regula sub verbis obligatoriis indicuntur, suppli-
cauerunt predicti fratres ut ad ipsorum conscientias
serenandas declarare que horum censeri debeant
preceptis equipollentia et obligatoria digna-
remur. Nos itaque qui in sinceris eorum conscientiis
delectamur, attendentes in hiis que animarum salutem
respiciunt, ad vitandos grauantes remorsus
consulte partem securiorem esse tenendam, dicimus quod
licet fratres non ad omnium que sub imperatiui modi
ponuntur in regula, sicut ad preceptorum seu pre-
ceptis equipollentium obseruantiam teneantur, ex-
pedit tamen ipsis fratribus ad obseruandam purita-
tem regule et rigorem quod ad ea sicut ad equipol-
lentia preceptis se nouerint obligatos que hic inferius
annotantur. Ut autem hec que videntur preceptis equi-
pollentia ex vi verbi vel saltem ratione
materie de qua agitur seu etiam vtraque sub com-
pendio habeantur, declaramus quod illud quod ponitur
in regula de non habendo plures tunicas
quam vnam cum caputio. Item de non portando

calciamentis / et de non equitando extra casum
necessitatis / Item quod fratres induant / Item quod ieiuna-
re a festo omnium sanctorum / usque ad natale domini /
et in sextis feriis teneantur / Item quod clerici faciant
divinum officium / secundum ordinem sancte romane ecclesie /
Item quod ministri et custodes / pro necessitatibus infir-
morum / et fratribus induendis / sollicitam curam
gerant / Item quod si quis fratrum in infirmitate ceciderit /
alii fratres debent ei servire / Item quod fratres non pre-
dicent in episcopatu alicuius episcopi / cum ab eo illis fuerit
contradictum / Item quod nullus audeat penitus populo pre-
dicare / nisi a generali ministro / vel aliis quibus secundum
declarationem predictam / id competit / fuerit examinatus /
approbatus / et ad hoc institutus / Item quod fratres / qui co-
gnoscerent se non posse regulam spiritualiter obser-
vare debeant et possint / ad suos ministros recur-
rere / Item quod omnia que ponuntur in regula / ad for-
mam habitus / tam novitiorum / quam etiam professorum /
immo ad receptionem modum / ad professionem spectan-
tia / nisi recipientibus / quo ad habitum novicio-
rum / sicut dicit regula / secundum deum / aliter vide-
atur / hec inquam omnia sunt / a fratribus tanquam
obligatoria observanda / Item ordo quemadmodum sensit /
tenet et tenuit / ab antiquo / quod ubicumque in re-
gula ponitur / hoc vocabulum teneantur / optinet
vim precepti / et servari debet a fratribus / sicut tale /
Item quia cristi confessor predictus / agendorum
ac servandorum / circa recipiendos ad ordinem
ministris / et fratribus mandavit per verba sua in re-
gula / quod caveant fratres / et eorum ministri ne sint
solliciti de rebus suis temporalibus / ut libere faciant
de eis quicquid ipsis a domino fuerit inspiratum / li-
centiam tamen habeant ministri / mittendi ad aliquos
deum timentes / si consilium requiratur / quorum consilio
bona sua pauperibus erogent / Dubitatur
et dubitatur multis fratrum / an liceat eis de
bonis ingredientium quamquam recipere / si donentur /
et si ad danda personis / et conventibus pos-
sint eos inducere / sine culpa / Et etiam ad dispo-
nendum / de distributione rerum talium / debeant ipsi
ministri / seu fratres dare consilium / ubi ad consulen-
dum alii quam ipsi / ad quos ingressuri mit-
tuntur / possunt ydonei inveniri / Nos autem

considerantes attentius intendisse sanctum sue regu-
le professores / quos fundaverat in summa pau-
pertate / ab effectu specialiter rerum ipsorum ingredien-
tium / per dicta verba specialiter et totaliter elongare /
ut quantum est ex parte fratrum ipsorum receptio ad ordi-
nem / sancta et purissima appareret / et ne aliquomodo /
oculis videntium liceret / ad bona eorum temporalia / sed
et ad ipsos tm divino fine intuitu ingredi / dictis
omnino debere tam ministros / quam fratres ceteros / a
dictis inductionibus / ad sibi dandum et suasioni-
bus / omnino / et a dandis etiam distributionis consilio
abstinere / ita quod per hoc / ad timendo de eius statu ali-
quam inniti debeat / ad fratres / ut vere cunctis pa-
teant esse / tam salubris instituti patrum ze-
latores / studiosi sedulique et perfecti / Cum vero facere
de rebus suis / quod deus inspiraverit ipsam / et re-
gulam ingredientibus liberum velit esse / non videtur
quod liceat eis recipere considerandis / tamen eorum necessi-
tatibus / et moderationibus declarationis iam
dicte / si quid de bonis / sine intrantis / sicut et
ceteris pauperibus / per elemosinam taliter / libere velint
dare / tamen in acceptione oblationum talium /
debeant fratres / ne ex receptorum / quantitate notabili /
presumi possit / sinister oculus contra ipsos / Item
cum dicatur in regula / quod illi qui iam promiserint /
obedientiam / habeant unam tunicam / cum caputio /
qui habere voluerint / aliam et quod fratres omnes / vestimen-
tis vilibus induantur / nos autem predicta verba decla-
rantes / equipollere preceptis / volentes hoc determinare
plenius dicimus / quantum ad numerum tunicarum / quod
pluribus / ita non liceat / nisi in necessitatibus /
que continentur expresse in regula / que secundum quod ḡ sunt
passim incorporatur · p̄ · non · plenius declaramus /
vilitatem autem vestium / tam habitus / quam interiorum
tunicarum / illam intelligi debere dicimus / que
secundum consuetudinem / vel conditionem patrie / debe-
at quantum ad colorem panni et pretii vilitas /
merito reputari / Non enim quo ad regiones omnes /
potest determinari unus modus in talibus assignari /
Huiusmodi etiam vilitatis iudicium / ministris custodibus /
seu guardianis / duximus committendum / eorum su-
per hoc conscientias onerantes / ita tamen quod consuetudinem in ve-
stibus vilitatis / Ministrorum etiam ministrorum / custodum

et gardianorum iudicio eorum relinquimus / pro
qua necessitate possint sibi calciamenta por-
tare / Deinde cum duobus temporibus annotatis in
regula / scilicet a festo omnium sanctorum / usque ad nativi-
tatem domini / et maxime quadragesime / in quibus
ieiunare tenentur / insuper in eadem regula / aliis
autem temporibus non teneantur / nisi sexta feria ieiu-
nare / et expositores voluerint aliqui dicere / quod di-
cti ordinis fratres non tenentur / nisi ex condecen-
tia ad alia ieiunia / quam ad ista / declaramus
debere intelligi / eos non teneri ad ieiunia a-
liis temporibus / nisi ad ea que in ieiuniis ab ecclesia
instituta sunt / non est verisimile / quod vel institutor
regule / vel eiusdem confirmator / absolvere
eos intenderit / a servandis illis ieiuniis / ad
que omnes statuto ecclesie obligantur ceteri fideles /
Porro cum dictus sanctus / volens fratres suos /
super omnia a denariis seu pecunia esse tota-
liter alienos / preceperit firmiter fratribus universis /
ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant /
per se vel per interpositam personam / istum articu-
lum declarantes / ut predecessor noster / casus vel
modos posuit / quibus pervius / a fratribus
non possint dici / nec debeant per se / vel per aliam
personam receptores / contra regulam vel suum
ordinis puritatem / dicimus fratres teneri cavere
summopere / quod per alias causas / et sub aliis modis /
quam ponant dicti predecessoris nostri declarationes /
ad dantes pecunias / sive deputatos nuntios
non recurrant / ne si secus ab ipsis attem-
ptatum fuerit / transgressores precepti et regule /
possint dici / nam ubi aliquam generaliter / aliquid
prohibetur / quod expresse non conceditur / intelligitur
denegatum / Ideo tam questus omnes pecunie /
et oblationum pecuniarum receptionem / in ecclesia vel
alibi / truncos seu trunculos / ordinatos ad offeren-
tium / seu donantium pecunias recipiendas /
immo et quemcumque recursum alium / ad pecunias /
seu habentes eas / qui per declarationem predictam
non conceditur / hec inquam omnia sunt eis sim-
pliciter interdicta / Cum etiam decursus ad amicos
spirituales / expresse tantum in duobus casibus / scilicet
regula concedatur / videlicet pro necessitatibus

infirmorum et fratribus induendis / idque pie ac ratio-
nabiliter considerata necessitate vite ad alias
necessitates fratrum pro tempore occurrentes cessan-
tibus / elemosinis seu etiam insufficientibus sepe
dictus predecessor duxit extendendum / atten-
dant fratres prefati / quod pro nullis causis aliis quam
predictis / vel similibus in via vel alibi recur-
rere licet eis ad amicos / habentes sive sint dantes
pecunias / seu deputati per ipsos sive nuncii /
vel depositarii / seu alio quovis nomine appel-
lentur / etiam si concessi per eandem declarationem mo-
di circa pecuniam integre servarentur / Demum
cum idem confessor / sive assertor / sic professo-
res regule esse abstractos totaliter ab af-
fectu et desiderio terrenorum / et specialiter a pecunia /
et eius usu totaliter inceptos / sic prohibet prohi-
bito de recipienda pecunia / in regula sepius
repetita / Curare fratres vigilanter necesse est /
quod cum ex causis predictis et modis / habentes pe-
cunias deputatas / pro ipsorum necessitatibus / re-
currere oportebit / ad tenentes ipsas / quicumque
hii fuerint / principales vel nuncii / in omnibus
sic se gerant / quod se omnino ostendant in dictis pe-
cuniis / sic nec habere penitus nil habere ¶ Unde
precipere / quod et qualiter pecunia expendatur / compu-
tum exigere / de expensa / eam quoquomodo repetere
sive deponere / aut deponi facere / capsulam
pecunie / vel eius clavem deferre / hos actus et
consimiles / sibi fratres illicitos esse sciant / predicta
enim facere / ad solos dominos pertinet / qui dederunt /
et eos quos deputaverunt ad hoc ipsum ¶ Deinde
cum vir sanctus paupertatis premisse / in regula
modum exprimens / dixerit / ita fratres nichil
sibi approprient / nec domum nec locum / nec aliquam
rem / sed tanquam peregrini / et advene / in hoc seculo /
in paupertate et humilitate / domino famulantes /
vadant pro elemosina confidenter / sitque declaratum
per nonnullos predecessores nostros / romanos pon-
tifices / hanc expropriationem intelligi debere / tam in
specialibus / quam etiam in communi / propter quod et rerum
omnium concessarum oblatarum / et donatarum fratribus /
quarum et quarum usum fratrum / scilicet ordinis / vel

ipsis fratribus / licet super proprietate / et dominium
in se et romanam ecclesiam receperit / dimisso
ipsis fratribus / in eis tantummodo usum facti simplicem /
ad nostrum deducta fuere examen / que in ordine
fieri dicebantur / et videbantur / predicto modo puri
tati ordinis impugnare volumus ut ea persequamur
ex ipsis / que remedio credimus indigere / quod se
heredes institui / non solum sustinent / sed procurant /
redditus in tam notabili quantitate / quod con
ventus aliquos totaliter inde vivunt / Item
quod ipsorum negocia / etiam pro rebus temporalibus
in curiis agitantur / assistunt advocatis et pro
curatoribus / et ad instigandum eosdem / se ibidem
personaliter representant / Item quod execuciones
bus ultimarum recipiunt voluntatum et ge
runt / seque intromittunt / quandoque de usurarum / vel
male ablatorum dispositionibus / seu restitu
tionibus faciendis / Item quod alicubi non solum ex
cessivos ortos / sed etiam vineas magnas habent /
de quibus tam de oleribus / quam de vino / mul
tum colligitur ad vendendum / Item quod temporibus mes
sium / et vindemiarum / sic copiose granum et vi
num mendicando / vel alias emendo colliguntur
a fratribus / et in cellariis / ac granariis recon
duntur / quod per annum residuum / vel quasi absque com
mendicatione / possunt transigere vitam suam / Item
quod ecclesias / vel alia edificia faciunt / vel procurant
fieri in quantitate / et curiositate figure ac for
me / et sumptuositate notabiliter excessiva /
sic quod non videntur habitacula pauperum / sed ma
gnatum / Paramenta etiam ecclesiastica / in plerisque locis /
tam multa habent / et tam notabiliter preciosa /
quod excedunt in hiis magnas ecclesias cathe
drales / equos insuper / et arma eis in funerali
bus oblata recipiunt / indistincte / Ita communitas
fratrum / et specialiter rectores ipsius ordinis asse
bant / quod predicta seu plura ex ipsis / in ordine
non fiebant / quodque si qui reperiuntur rei in talibus
rigide puniuntur / immo contra talia ne fiant /
sunt facta plura ab antiquo statuta / in ordine
multum stricta / Cupientes igitur nos ipsorum
fratrum providere conscientiis / et cuncta dubia / quantum

nobis patet est de ipsorum professoribus remo
vere / ad predicta modo / que sequuntur respondemus /
Cum enim ad veritatem vite pertineat / ut id quod
exterius agitur / interiorem mentis dispositionem /
et animum representet / nimirum hinc fratres / qui se expro
priatione tanta / a temporalibus abstraxerunt ab omni /
eo quod dicte expropriationi esset vel posset videri
contrarium abstinere / Cum igitur in successionibus
transit / non solum usus rei / sed etiam dominium /
suo tempore in heredem / fratres autem prefati nichil sibi
in speciali acquirere / vel eorum ordini possint etiam in
communi declarando dicimus / quod successionum huiusmodi /
que etiam ex natura sua indifferenter ad pecuniam /
et etiam ad alia mobilia et immobilia / se exten
dunt / consideratis sui puritate voti nulla
tenus / sunt capaces / nec licet eis valorem
hereditatis talis / vel tantam eorum partem / quod successio
ni posset hoc in fraudem fieri / querere sub modo
et forma legati / dimitti sibi facere / vel sic
dimissa recipere / quod precipimus ista sic fieri / ab
ipsis simpliciter prohibemus / cumque annui reddi
tus / inter immobilia censeantur / a iure / ac huius
redditus obtinere paupertati et mendicitati
repugnet / nulla dubitatio est / quod dictis fra
tribus quoscunque / sicut et possessiones / vel eorum
etiam usum / cum eius non reperiatur concessio /
recipere vel habere conditione considerata ipsorum /
non licet amplius cum non solum / quod malum esse
dinoscitur / sed etiam omne quod speciem habet mali /
sit a viris perfectis specialiter evitandum / Et ta
libus autem assistendo in curiis et instigationi
nibus / cum de rebus agitur in ipsorum commoda
convertendis / credunt verisimiliter hii
qui foris patent / de quibus hic domestice
iudicare / in ipsis rebus / fratres assistentes / aliqui
querere tamquam sua nullo modo debent huius
voti et regule professores / se talibus curiis et
litigiosis actibus immiscere / ut et testimonium ha
beant ab hiis qui foris sunt et puritati sa
tisfaciant voti sui / ac evitent publicum scandalum
proximorum / Volumus etiam quod dicti ordinis fratres /
non solum a receptione proprietatis dominio

sine usu ipsarum pertinere / cum etiam a concedente
qualibet ipsarum / et absint penitus alienae / quem-
admodum saepe dictus praedecessor noster / in declara-
tione huius regulae / plane dixit / atque dicti
ordinis professores / cum nulla re temporali possint
in iudicio experiri / praedictis fratribus non licet / nec
competit / quinimmo considerata suae puritate
status debent sibi facere interdictum / quod huiusmodi
executionibus / et dispensationibus se exponant /
ac licet ut saepius absque litigio / et contrac-
tione / vel administratione pecuniae nequeant ex-
pediri / Porro in hiis exequendis / dare consi-
lium eorum statum non obsistit / cum ex hoc ipsis
circa bona temporalia / nulla iurisdictio sine dispen-
satione tribuatur / Licet vero non solum sit licitum /
sed et multum conveniens rationi quod fratres / qui ex
laboribus spiritualibus / oratione et studii / sedule
occupantur / ortos et areas habeant competen-
tes / ad recollectionem sui / et interdum ad se ipsos /
post labores huiusmodi corporales deducendos / non
non ad habenda necessaria ortalium pro se ipsis /
habere tamen ortos aliquos ut colant / ac olera /
et alia ortalicia / pretio distrahant / agros et
vineas repugnat suae regulae / et ordinis pu-
ritati / secundum quod dictus praedecessor declaravit /
ac etiam ordinavit / quod si talia ad usus prae-
dictos ut puta agrum / vel vineam / ad colen-
dum et consimilia fratribus legarentur / per omnes modos
fratres a receptione talium abstinerent / Cum etiam
promissa habere / ut pretium fructuum / suis temporibus
vendatur / ad naturam et formam proventuum appropin-
quat / Rursus cum praefatus sanctus / tam
exemplis vitae / quam verbis regulae / ostendis-
se velle quod sui fratres et filii divinae providentiae
innitentes / suos in deum iactarent cogitatus /
qui volucres caeli pascit / quae non congregant
in horrea / nec seminant / neque metunt / Non est
verisimile voluisse ipsum eos habere granaria
vel cellaria / ubi cotidianis mendicationibus
deberent sperare / posse transigere vitam suam / Et
ideo non ex timore levi / levare se debent /
ad congregationes et conservationes huiusmodi fa-
ciendas / sed tunc tantum / cum esset multum credibile /
ex iam expertis / quod non possent vitae necessaria

aliis in perpetuum. Hoc autem ministrorum et custodum
simul et separatim in suis administrationibus, quantum et
ad custodias cum gardiano et duorum de conventu
loci discretorum sacerdotum et antiquorum in ordine
fratrum consilio et assensu, diligenter in Deo relinqui-
mus eorum super hoc specialiter conscientias onerantes.
Cumque et item vir sanctus fratres suos in pau-
pertate summa ac humilitate fundare voluerit
quo ad affectum pariter et effectum, sicut fere regula
tota clamat, convenit ipsis quod nullo modo
deinceps fieri faciant nec fieri sustineant ecclesias
vel alia quecumque edificia, que considerata fratrum
inhabitantium numero excessiva in multitudine vel
magnitudine debeant reputari. Ideoque volumus
quod ubique in suo ordine deinceps temperatis
et humilibus edificiis sint contenti, ne huic
tante paupertati promisse, quod patet oculis omni-
um, foris clamet contrarium. Cumque ecclesie paramenta et va-
sa ecclesiastica ad honorem divini nominis ordinentur,
propter quem ipse omnia fecit Deus, tamen qui abscondi-
torum est cognitor, ad animum sibi ministrancium respi-
cit principaliter, non ad manum, nec per illa sibi
vult serviri, que suorum servitorum condicionem et
statum dissuadent. Propterea sufficere debeant
eis paramenta et vasa ecclesiastica decencia et in
numero et magnitudine sufficiencia competenter.
Superfluitas autem nimia preciositas vel quecumque
curiositas in hiis seu aliis quibuscumque non
potest ipsorum professioni et statui convenire, cum
hoc enim sapiat thezaurisacionem seu copiam
paupertati tante, quo ad humanum iudicium,
manifeste contrariam. Premissa fideliter a fratribus
volumus et mandamus. Circa equorum vero et
armorum oblaciones illud decretum omnino in obitibus
et per omnia observari, quod per declaracionem
predictam in pecuniariis nobis nostrisque elemosinis
diffinitum. Ex premissis autem surrexit non parva
scrupulosa questio inter fratres, videlicet utrum ex sue
professione regule obligentur ad arctum et tenuem
sive pauperem usum rerum, quibusdam ex ipsis
credentibus et dicentibus quod sicut quo ad do-
minium rerum habent ex voto abdicacionem arc-
tissimam, ita ipsis quo ad usum arctitudo ma-

extrema / et egestas est indicta / aliis tamen contrarium
asserentibus / quod ex professione sua / ad nullum usum
pauperem / qui non exprimatur in regula / obligantur /
licet teneantur ad usum moderatum temperan-
tie / sicut et magis / ex condecenti / quam ceteri
christiani. Volentes itaque conscientiarum dictorum fratrum
providere quieti / et hiis altercationibus finem dare /
declarando dicimus / quod fratres minores / ex profes-
sione sue regule / specialiter obligantur / ad ar-
tos usus / seu pauperes / qui in ipsorum regula
continentur / et eo obligationis modo / sub quo
continet / seu ponit regula dictos usus /
dicere autem sicut aliqui asserere perhibentur / quod
hereticum sit tenere usum pauperem includi / vel
non includi sub voto evangelice pauper-
tatis presumptuosum / et temerarium iudicamus.
Denique quia eadem dicta regula / per quos
et ubi fieri debeat / ministri generalis / electio
tradens / nullam facit de ministrorum provincia-
lium electione / vel institutione penitus mentionem /
oriri super hoc poterit dubitatio inter fratres /
Nos volentes / quod ipsorum electio / et status pro-
cedat / in omnibus sine dubio / declaramus / statuimus
et etiam ordinamus / hac constitutione in per-
petuum valitura / ut cum alicui provincie de mi-
nistro fuerit providendum / ipsius ministri electio /
penes capitulum provinciale resideat / quam
ipsum capitulum die sequenti / qua fuerit congre-
gatum facere teneatur. Ipsius autem electionis
confirmatio ad ministrum pertineat generalem / et
si quando ad electionem huiusmodi per formam scrutinii
procedatur / votis in diversa divisis / electiones plu-
res in discordia celebrari contingat / illa que
a maiori parte capituli / nonnulli zeli / vel meriti
collatione aut consideratione habita / fuerit cele-
brata / exceptione seu contradictione / qua-
cumque alterius partis non obstante / per dictum genera-
lem ministrum / de consilio discretorum de ordine /
post tamen ex officio prout spectat ad ipsum dili-
gentem examinationem premissam / confirmet / pu-
cis secundum deum visum fuerit expedire / et si fuerit
infirmata ad provinciale capitulum / electio
huiusmodi revertatur. Et etiam si capitulum memora-
tum / die predicta ministrum eligere pretermittat /

extitit ministri provincialis / commisso ad genera-
lem ministrum libere devolvatur. ¶ Nam si in mi-
nistro predicto / et capitulo generalibus ex certa
manifesta / et rationabili causa videretur ali-
quando in provinciis ultramarina / Hibernie /
Grecie / seu Romanie / in quibus hactenus
alius modus providendi debet / ex causa ita /
et rationabili fuisse servatus / expedire ministros
provinciales / per ministrum generalem / cum proborum or-
dinis consilio / potiusquam per capitula provincialia
electionem / prefici in provinciis Hibernie / et ultra-
marina irrefragabiliter / tam Romania vero /
seu Grecia / qui minister dicte provincie mo-
retur / ubi absolvetur citra mare / illa vice
fiet tamen / absque dolo pravitate et fraude super
quo eorum conscientias oneramus / Quod super hoc
dictus minister / cum dictorum proborum consilio duxerit
ordinandum / Destitutionem vero dictorum ministrorum /
provincialium fieri volumus / quod super hoc hactenus
in ipso ordine extitit observatum ¶ Ceterum si con-
tingeret eosdem / ministro generali carere / per vicarium
ordinis / super hoc fiat / quod faciendum fuerit / per eundem
ministrum quousque provisio fuerit de generali ministro
¶ Porro si quid de huiusmodi provinciali ministro /
secus attemptari forte contigerit / illud ipso
facto sit irritum et inane / Nulli ergo omnino homi-
num liceat hanc paginam / nostre declarationis / di-
ctorum commissionis / responsionis / prohibitionis
ordinationis / mandati / constitutionis / voluntatis
infringere / vel ei ausu temerario contraire /
¶ Si quis autem hoc attemptare presumpserit /
indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri
et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum /
Saepe contingit / quod causas committimus / et in
earum aliquibus simpliciter / et de plano / ac
sine strepitu / et figura iudicii / procedi mandamus /
de quorum significatione verborum / a multis conten-
ditur / et qualiter procedi debeat dubitatur ¶
Nos autem dubitationem huiusmodi / quantum est nobis
possibile decidere cupientes / hac in perpetuum constitutione
valitura / sancimus ut iudex cui talem causam
committimus necessario libellum / non exigat /
litis contestationem / non postulet / tempore etiam

feriarum ob necessitates hominum indultarum a iu-
re procedere valeat / amputet / dilacionum ma-
teriam / litem quanto poterit faciat breviorem / ex-
cepciones / appellaciones et dilaciones frustrato-
rias repellendo / partium advocatorum et procura-
torum / contenciones et iurgia / testiumque superfluam
multitudinem refrenando non sic / tamen iudex
litem abreviet / quin probaciones necessarie /
et defensiones legitime admittantur ¶ Ci-
tacionem vero / ac prestacionem iuramenti de ca-
lumpnia / vel malicia sive de veritate dicenda /
ne veritas occultetur / per commissionem huiusmodi
intelligimus non excludi ¶ Verum quia iuxta peti-
cionis formam pronunciacio sequi debet pro parte agentis
et eciam rei / si quid petere voluerit / est in ipso
litis exordio peticio facienda / sive in scriptis
sive verbo / actis tamen continuo / ut super quibus
posiciones et articuli formari debeant / pos-
sit haberi plenior certitudo et ut fiat diffinicio
clarior inserenda ¶ Et quia posiciones / ad faci-
liorem expedicionem litium / propter partium confessiones /
et articulos / ad clariorem probacionem usus lon-
gevus in causis admisit / nos usum huiusmodi
observari volentes statuimus ut iudex / sic de-
putatus a nobis / nisi aliud de partium volun-
tate procedat / ad dandum simul / utrosque terminum
dare possit / et ad exhibendum / omnia acta et
instrumenta / quibus partes uti volunt / in cau-
sa / post dacionem articulorum / diem certam quandocumque
sibi videbitur valeat assignare / eo salvo / quod si
commissionem contingeret pro testibus producendis / pos-
sit eciam instrumenta producere / assignacione huiusmodi non
obstante ¶ Interrogabit eciam partes / sive ad earum
instanciam / sive ex officio / ubicumque hoc equi-
tas suadebit / Sentenciam vero diffinitivam citatis
ad id non licet peremptorie partibus in scriptis /
et prout magis sibi placuerit stans vel sedens
proferat / eciam si ei videbitur conclusione / non facta /
prout ex peticione et probacione aliisque actitatis /
in causa fuerit faciendum ¶ Que omnia eciam in
illis casibus / in quibus per aliam constitucionem
nostram / vel alias procedi / potest simpliciter /

et de plano ac sine strepitu et figura iudicii
volumus observari. Si tamen in premissis casibus
solemnis ordo iudiciarius in toto vel in parte
non contradicentibus partibus observetur non erit pro-
cessus propter hoc irritus nec etiam irritandus

Expliciunt constitutiones domini Clemen-
tis pape quinti

Suscepti regiminis nos cura sollici-
tat ut que in ecclesiis non absque dis-
pendio ministrorum et cultus detri-
mento divini servari videmus per
appositionem congrui moderaminis
in melius reformemus. Cum itaque
nonnullis in ecclesiis observetur et a longe retro-
actis temporibus fuerit observatum, quod fructus primi
vel secundi aut alterius cuiuscumque sequentis anni
beneficiorum vacantium in eis per defunctos vel
fabrice aut ecclesie vel personis quibuslibet alia-
lia de consuetudine privilegio vel statuto ap-
plicantur in totum, ita quod illi qui huiusmodi beneficia
canonice obtinent et ad quos alias de iure
fructus ipsi spectare deberent, nichil inde per-
cipiunt, unde illud inconveniens sequitur quod
commode nequeunt ad impendendum servicium
debitum residere in ecclesiis in quibus beneficiati
consistunt, nos de illo super hoc remedio provi-
dere volentes, ut quod cum et illi in fructuum pre-
dictorum perceptione participent et ecclesie debitis
serviciis non fraudentur, presenti decreto statuimus
de fratrum nostrorum consilio, quod illi qui fructus pre-
dictos sibi vacatione huiusmodi vendicabant
ex privilegio consuetudine vel statuto, nichil
deinde ultra summam pro qua eiusdem bene-
ficiorum reditus consueverunt in decima solvere taxa-
ri pretextu huiusmodi privilegii consuetudinis
vel statuti quomodolibet percipiant, sed ipsius
summe perceptione duntaxat sint omnino con-
tenti toto residuo predicta obtinentibus

beneficia remansuro / nisi forsan illi, qui fru-
ctus eorum soliti fuerant ut prefertur cum inte-
gritate pape persolvere mallent ipsum tamen resi-
duum / et obtinentibus ipsa beneficia summam di-
mittere incorruptam / quo casu percipiendi quod
maluerint illis relinquimus optionem / sic
quod infra decem dies postquam sciverint beneficia
ipsa vacare / hiis quibus annalia ipsa debentur
ex privilegio consuetudine vel statuto / vel
ipsorum annalium collectoribus quam partem tamen vo-
luerint annalium, scilicet decime taxationem / vel
illa dimissa residuum nulla sub alteratione
premissa eligere teneantur / quam electionem si infra
dictos decem dies non fecerint ut est dictum ex-
tunc ad eum cuius est beneficium huiusmodi optio et
electio transeat ipso iure / Et hoc in ecclesiis
in partibus illis in quibus beneficia maiora /
et alia quorum ad solutionem decime sunt taxata
volumus observari / in illis vero ecclesiis et partibus
in quibus decimarum taxatio non est facta sive /
quod fructus et obventiones beneficiorum tunc vac-
cantium qui in decima solvere consueverunt per me-
dium dividantur / quarum medietatem habeat is cui
annalium per alterum de predictis modis perceptio
est concessa / reliquam vero medietatem percipiat /
ille cui beneficium est concessum / pro sustenta-
tione sua et aliis ecclesie oneribus supportandis /
quod si alter de predictis prefata medietate / no-
luerit esse contentus / altero contentari vole-
nte pars nolentis transeat ad volentem / et vo-
lens fructus et obventiones illius beneficii
percipiat vivendi eidem beneficio congrue
faciens deserviri / ac eius supportans onera /
consueta / Et si quicquam aliquis predictorum ultra
premissa perceperit / illudque tamen ad quos pertinebit /
infra mensem non restituerit cum effectu / eo ipso
si episcopus vel superior prelatus fuerit / a pontificali-
bus et ingressu ecclesie se suspensum / si autem ca-
pitulum / universitas vel collegium / interdicto se
noverit donec predicta cum integritate restitu-
erit subiacere / Si vero aliqua singularis perso-
na ecclesiastica vel mundana / id fecerit / excommunicationis in-
currat sententiam ipso facto / a qua nisi restitutione

a dignitatibus infrascriptis consultum est nova constitucione que incipit Execrabilis, super quibus quidam consuluit a quibusdam interpretis consulto videtur ut infra patebit inquirenda. ¶ Et quibusdam ecclesiis puta in ecclesia Leodiensi et similibus sunt quedam officia vel beneficia que vocantur abbatie, quarum alique curam habent animarum et parochias, alique nec curam habent animarum nec parochias, immo alique in ecclesiis habent nec dignitates vel personatus esse censentur et tamen canonicis ipsarum ecclesiarum assignari seu conferri consueverunt, ita quod canonicus habens prebendam et illa abbatia. Numquid utrumque quecumque officia seu beneficia veniant in constitucionem predictam, ita quod canonicus habens abbatiam cum suo canonicatu obtinens teneatur ipsam dimittere si quis canonicus habeat aliam dignitatem vel personatum quos licet virtute dicte constitucionis retinere. ¶ Solucio. Cum abbatia curata potest dignitatem non curatam, curatam autem non. Alia solucio non per aliud retinere beneficium curatum ubi curam habet ecclesia. Item in aliquibus ecclesiis sunt quedam custodie, quarum custodes non habent legere vel cantare, nec se de divinis officiis intromittere, nec aliqua cura aliqua in ecclesia gerere, sed solum campanas pulsare, parare ecclesiam, pannos aut portare libros in choro luminaria attendere custodire reliquias et thesaurum et similia ministeria in ecclesia exercere facere, quarum ex pensatis occasione custodie sunt quomodo animam aliqae parochiales ecclesie curam animarum habentes in quibus cura exercetur per ipsos et perpetuos sacerdotes, licet in eis sic amoveri custodes habent de consuetudine visitare corrigere delinquentes absolvere et horum occasione predictarum parochialium ecclesiarum secundum quas archidiaconi vulgariter nominantur seu reputantur. Numquid utrique tales custodie veniant in constitucionem predictam, ita quod habentes eas non teneantur illas dimittere, potissime cum quandoque in aliquibus ecclesiis circa materiam questionis inveniantur similiter dissimilitudine tales custodias nec dignitates vel personatus esse nec curam animarum habere, sed simplicia esse officia absque cura. ¶ Solucio. Credimus sub consuetudine. Item sunt alique ecclesie ubi rectores earum prelatorum et vocantur quandoque abbates quandoque rectores quandoque prepositi quandoque archimandrite quandoque diversis aliis nominibus secundum consuetudinem locorum, nullam tamen curam habent nisi quod canonicos congregant tamquam caput, sicut est in multis partibus Apulie. ¶ Numquid utrique talia beneficia vel officia valeant in predicta constitucione. ¶ Solucio. De iure quam nulli quod habent curam et iurisdictionem prelatorum et confirmatorum, sed si per privilegium et consuetudinem approbatam amiserunt curam non habent. ¶ Item quidam ex dispensatione apostolica duas obtinet in diversis ecclesiis dignitates, quarum alteri ducatur

permissa per eum in mortis articulo nunc absolvat non obstantibus quibuscumque privilegiis vel indulgentiis contrariis consuetudinibus et statutis iuramento consuetudine sedis apostolice aut alia quacumque firmitate vallatis. Nos enim omnia que ad hoc auctoritate apostolica revocamus cassamus irritamus et nullius decernimus esse roboris vel firmitatis. Datum Avinione VIII Kal. Novembris pontificatus nostri anno secundo.

a Execrabilis quorundam tam religiosorum quam secularium ambitio, que semper plus ambit eo magis fit insatiabilis, quo sibi amplius indulgetur, et improbitas importuna petentium a nobis et predecessoribus nostris Romanis pontificibus non tam obtinuisse quam extorsisse plurimum noscuntur ut quis vix unum mediocre ad unum ecclesiastici beneficium minus idoneum in divinis officiis ne dum vicinus sed ab invicem longe distantibus immo nonnumquam in diversorum regnorum partibus situatis plures quam duas vel tres aut plures ecclesiasticas dignitates personatus officia seu prioratus aut diversa ecclesiastica beneficia curam animarum habentia possit dispensative cum aliis non liceret ecclesie de iure que recipere ac simul retinere licite. Unde multa ecclesia incommoda subsecuta sciantur. Siquidem videtur quod unus qui unicuique modicum officium vix implere sufficit plurimorum sibi vendicat stipendia, que in multis viris literatis vite probitate ac testimonio bone fame pollentibus, qui mendicant, possent habunde sufficere equa distributione collata, unde ipsis paratur vagandi materia. Divinus cultus minuitur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur, et dum non sunt sui in una quaque regione rectores ecclesiarum detrahitur commodis et honori, que carentes defensorum auxilio in iuribus suis et libertatibus multiplicis collabuntur ruinis, patet edificia nobilia que magnificentia extruxerunt predecessorum, et quod amarius est dolendum, animarum cura negligitur et vitiorum fomitibus fomenta periculose prebentur. Nos itaque tot malis tantisque dis-

nibus occurrere cupientes, omnes et singulas dispensationes super receptione ac retentione plurium dignitatum, personatuum, officiorum personatuum aut beneficiorum quibus cura sit animarum annexa sub quacumque forma vel expressione verborum a nobis vel dictis predecessoribus nostris quibuscumque personis concessas, cardinalibus tamen sancte romane ecclesie qui circa nos universali ecclesie serviendo singularium ecclesiarum commoditatibus se impendunt, ac filiis regum qui propter sublimitatem eorum ac generis claritatem sunt potioris prerogativa gratie attollendi dumtaxat exceptis, deliberatione super hoc cum fratribus nostris habita diligenti, de ipsorum consilio et ex certa nostra scientia et forma subscripta duximus moderandas, quod per moderamen huiusmodi effrenata circa casus personatus talium beneficiorum multitudinem refrenetur cupiditas, ipsique impetrantes fructu dispensationis huiusmodi totaliter non frustrentur. Statuimus itaque et de fratrum nostrorum consilio ordinamus quod obtinentes nunc ex dispensatione legitima pluralitatem huiusmodi dignitatum, personatuum, officiorum aut personatuum sive beneficiorum que alias dispensatione obtinere nequibant, unum tantum ex dignitatibus, personatibus, officiis personatibus, ecclesiis vel beneficiis huiusmodi quibus cura imminet animarum cum dignitate, personatu vel officio personatu, ecclesia vel beneficio sine cura, que sibi maluerint prout dispensationis sufficienter eis indulte circa id possint licite retinere, quedam eligere teneantur infra mensem, immediate a tempore notitie nostre constitutionis, reliquis ecclesiis beneficiis cum cura vel sine cura que ipsius dispensationis pretextu tenebant, et que aliter non poterant de iure absque dispensatione licite retinere, que nos ex tunc vacare decernimus, coram ordinario suo testimonio publico infra idem tempus libere et realiter cum effectu dimissis, absque eo quod ad illa umquam sine nova collatione ab eo qui facere poterit facienda redire aut eorum administrationi se immiscere presumant. Alioquin tam hiis quam aliis omnibus beneficiis

cura imminet et cum eis simul plures canonicatus et prebendas in diversis ecclesiis quibus canonicatibus et prebendis parrochiales ecclesie sunt annexe in quibus vicarium perpetuum debet institui in aliquibus tamen earum propter ... obtinet huiusmodi dignitates in remotis agentibus et que ignorantur desidia seu ignorantia negligentia requirunt tempore constitutionis nostre nondum promulgate erant vicarii temporales. Quero an secundum formam dicte constitutionis dictus obtinens dictas dignitates huiusmodi canonicatus et prebendas tales cum parrochialibus sic annexis, si dignitates ipsas voluerit retinere dimittere teneatur in quibus contra ius debitum recepti sunt dicti vicarii temporales, vel hoc non obstante cum propter illorum desidiam non possit naturam beneficiorum censeri mutatam an parrochiale sive canonicatibus et prebendis ipsis annexas ipsas possint licite retinere. Potest sic cum idem obtinens per quem ... de tali desidia patratorum suorum ad ipsas ecclesias eligi vicarios reputandos et instituendos perpetuo in eisdem licet interdum ponere non ordinarius putat propter ... Solucio. Non cadunt sub constitutione. Item queritur utrum officia curie romane computentur in uno officiorum quo ad nostram constitutionem, ita quod si quis habeat duas alias dignitates teneatur aliam dimittere vel possit retinere omnes si unam illarum cedat sibi curia. Solucio. Non computantur nec cadunt sub constitutione. Item archipresbiteratus Bituricensis diocesis visitationem et iurisdictionem habentes consueverunt conferre parrochiales ecclesias rectoribus ipsius diocesis per ipsos archiepiscopos. Set statim archiepiscopo defuncto desinit esse archipresbiter ille qui per eum fuerat positus et capitulum ecclesie Bituricensis creat novos archipresbiteros, creato vero archiepiscopo cessat archipresbiter positus per capitulum et archiepiscopus ponit novos et quosque positos amovet pro libito voluntatis et ita fuit ab antiquis temporibus de quorum contrario non extat memoria observatum. Queritur utrum presbiteratus huiusmodi sub ipsa constitutione cadant, adeo ut ille qui huiusmodi

archipresbiteratum cum habet parrochialem ecclesiam acceptat utrum retinere valeat. Et si non utrum de iure vacet a iure parrochialis ecclesie per acceptationem archipresbiteratus. Et si non cadit ab eo iure utrum retinere possit parrochialem ecclesiam quam primo optinuit. Solucio. Non cadunt sub constitutione. Item in regno Apulie sunt ... ecclesie parrochiani ... tenuisse quo ad fructus percipiendos ordinarii et alii ad quos spectat collatio sine provisione ecclesiarum de more pare unicuique consueverunt pluralitate talium ecclesiarum conferre vel recipientes ipsas ecclesias ... facient promoveri ad sacerdotium nec etiam ad sacros, et faciunt deserviri dictis ecclesiis per vicarios temporales ... beneplacitum suum ... summi pontificis pluribus concesserunt quod possent acceptare in dictis beneficiis usque ad valorem librarum vel sexaginta unciarum auri, auri concessione ... vide quod obtinuerunt quedam quadraginta

que obtinebant huiusmodi nisi infra modicum retinere potuerant ut prefertur sint ipso iure privati et preterea sint inhabiles ad similia beneficia obtinenda. Preterea autem hiis qui dignitates personatus officia vel alia beneficia curam animarum habentia ex dispensatione que nunc tenuerint iuxta meram nostram declarationem prescripta obtinent et alia similia beneficia curata vel eorum predecessorum auctoritate expectant cum quibus est ut illa cum vacaverint recipere et una cum obtentis retinere licite valeant dispensatum volumus decernentes quod ea cum vacabunt infra dicti temporis spatium possint eligere et dimissis aliis recipere conforma prescripta ac licite retinere penas similes incursuri si huiusmodi mente contrariam presumpserint attemptare.

¶ Porro quia quorundam oculos sic avaritie cupiditas invenitur excecavit quod plura talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere presumunt. Nos de illis presenti decreto statuimus ut omnia et singula sic dicenda beneficia illo tamen retento quod a vicino receperint dummodo in eo ex collatione canonica competat ius eisdem infra tempus ut prefertur limitatum libere et sponte et sine fraude coram ordinariis sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quod si non fecerint eadem illo sint ipso iure privati in quo ius eis alias competebat et inhabiles penitus ad quecumque obtinenda ecclesiastica beneficia censeantur.

¶ Qui vero de incepto receperint dignitatem vel personatum seu officium aut aliud beneficium curam animarum habens annexam si aliquod simile beneficium obtinebat illo quod ipse iure pacificam scilicet possessionem habuerit vel per eos cui dolo et fraude cessantibus quo minus vacaret steterit privati nostram absque more dispendio in ordinariorum manibus dimittere debeat pariter aliquin ex tunc sint ipso facto privati et nec non ad sacros ordines suscipiendos quin etiam ad habendum quodcumque aliud beneficium ecclesiasticum inhabiles reputentur que omnia et singula beneficia vacatura per dimitti vel

---

vel sacrista in dictis ecclesiis. ¶ Quando quis utrumque revocatoria impetrat super facta ad beneficia supradicta sive ecclesias

¶ Absolutus certe cadit sub constitutione alias vide quod [illegible] episcopus cum suo casu subveniente volentes ex quibusdam causis

giate ecclesie sive diocesis quandam parochialem ecclesiam eiusdem diocesis rectoris ipsius accedente consensu perpetuo

decessum rectoris huiusmodi dicte ecclesie collegiate univit. Nunc vero predicta ecclesia vigore nove constitutionis

vacare contingit quodam alio curato beneficio electo a rectore prefato et dicta ecclesia vel et vero dimissa

quia ante prefata unio facta sub forma prescripta locum sibi vendicat constitutione non obstante vel econtra.

¶ Solo iure non vacat nec sub constitutione cadit nec respondetur dubitationi si predicta vel consimilibus unio facta fuit per sedem apostolicam et sub forma predictorum verborum quod insuper dicendum est ut premissum dum tamen littere sic facta unio.

¶ Item quidam archidiaconus in suo archidiaconatu obstante sibi longa consuetudine non potest inquirere nec suspendere nec excommunicare vel absolvere nec aliquam iurisdictionem ecclesiasticam exercere sed rectores sui archidiaconatus visitare potest et procurationes ab eis recipere dumtaxat. ¶ Quidam cum alterius archidiaconi [illegible] ecclesiam parochialem ecclesiam annexam dicto archidiaconatui cum ex premissis sub forma dicte constitutionis nove curam animarum habere reputetur et eque reneat in alteros utrum solida portata ipse sive constitutionis predicte ibi. Nunc eadem illa quorum ministris eorum beneficiorum huiusmodi competit visitare inquirere procurationes recipere suspendere et cetera. ¶ Solo tunc per cunctam vel dissuetam penam in constitutione dicte constitutionis alias penam per incerta curam habet et penam datam per synodalem.

¶ Hoc tamen beneficium obtinentem penitus est de quodam archidiaconatu in quadam cathedrali ecclesia cum archidiaconatu eorum qui archidiaconus capitulo est quondam ecclesie collegiate secularis hic archidiaconus est in possessione pacifica vel quasi visitandi et procurationes recipiendi dumtaxat. Ceterum possessor dicte collegiate ecclesie nec est in [illegible] nec regimine canonicatus ipsius nec quicquam percipit de decimis et aliis fructibus beneficia sui predicti. Alias cum [illegible] de facto per alium occupatur et detinetur. ¶ Ac [illegible] cum prefatus archidiaconus propter sit in possessione iuris spiritualis predicti archidiaconatus et per pretextum cum curam non habeat personatus sive collegiate ecclesie predicte et super ea et eius membris ipsius precedat [illegible] in curis utrum talis archidiaconus retinendo primum curatum beneficium pena nove constitutionis predicte astringatur.

¶ Solo curam habet et sub constitutione cadit. ¶ Item quedam ecclesia collegiata [illegible] ordinariis excepta et apostolice sedi subiecta obtinet decanatum et in ea est capitulum talis et ad decanatum [illegible] decanus per electionem nec electus a [illegible] alia confirmatione indiget de consuetudine sed tamen electus instituitur et [illegible] a capitulo de consuetudine supradicta. Ipse vero decanus eorum dignitatis convocat canonicos et canonicos ad capitulum et [illegible] capitulo prima voce vox tamen ipsius pluribus simplicis canonici in effectu minime operatur. Ipse per se [illegible] dignitatis nec visitat nec procurationes recipit nec excommunicat vel suspendit aut eadem [illegible] nec audit [illegible] vel absolvit nec predecessores eiusdem predicta consueverunt exercere licet ipse et predecessores eius una cum suo capitulo clericorum predicte ecclesie in eius delinquentium corrigere consueverunt et punire per electionem privationem et distributionem [illegible] fructuum et beneficiorum que in ipsa ecclesia obtinent et ad ipsorum delinquentium corpora detinendum aliquando [illegible]

certa p̃ alicui altius iurisdictionis spūalis ꝯcessam vt visitandi corrigendi pauratones recipiendi excōi candi suspendendi / uel alias seu alias interdicendi / confessiones audiendi / primas iponendi / uel absoluendi ¶ Similiter dubitatur an coadiutor sub constitutione nona pfata loquitur debuisset curam quibus aliquis venderet sibi locum vt decaꝫ pdce detinatu pdictu cu alio beneficio seu dignitate / curam aliquis ante inr̄ constitutionem cum dictum ex dispensatione dudum obtenta possit licite retinere sed pt constitutionem eiusdem ¶ Curo curā hic

dimissa nr̄e et sedis aplice dispensationem de ipso4 fr̄m consilio reseruamus inhibentes / ne quis pt romanum pontificem quicumque sit super hoc auctē immittere / de huiusmodi beneficiorum dispositione / uel circa illa per viam permutationis / uel alias intromittere quoquo pmat / Nos enim si secus actum seu attemptatum fuerit / irritum decernimus et inane / Ceterum ordinarios intelligimus in casibus supscriptis epos i quo4 ciuitatibus uel dioc consistunt beneficia / seu aliquod eorum que debent secundum pmissa dimitti / aut ipsi qui ea dimittere debent commorantur / uel ecclesiis cathedralibus vacantibus / capitula earundem et huiusmodi de beneficiis tamen dimissis / quam ut pmittitur pditis / nos uel aplicam sedem certificare studeant / quam pmum comode poterunt iudilate / ut de illis salubrius disponere valeamus / Quantum autem ad modificationem attinet / eam scilicet illa dumtaxat / et non alia beneficia ecclesiastica quocumque nomine nuncupentur curam habere censemus / que parochias habent / in quibus ecclesiarum cura annexa / non per vicarios ppetuos / sed per rectores / aut ministros ipsorum beneficiorum / uel illorum temporales vicarios exercenda / et non circa illa quibus ministris eorundem beneficiorum huiusmodi / competit / visitare / inquirere / pcurationes recipere / suspendere / excommunicare / siue ab excommunicatione suspensionis sniam absoluere de consuetudine uel de iure / iuribus aliis de curam circa ea quibuslibet / in suo robore quo ad cetera pmansuris / Nulli ergo omnino hominum / Datum Auinion pontificatus nostri anno secundo

Sedes aplica in suis actibus / virtute prosequens luce amans libenter euitat nodose ambiguitatis i volucra illasque sibi semper in suis ordinationibus reseruare cautela intendit / ut de illis ita pueniat comodius / quod aliis non imineat detrimentum ¶ Sane pridem ad diuini cultus augmentum / et ad salutem ppli que etiam nonnullis ciuitatibus et dioc / sic multiplicata altissimo / quod in earum singulis singulorum voluntas requirebat ut condecet vnicuique pasto-

et sub constitutione cadit ¶ Ite in regno Italie quamplures ecclesie pro chiales atque curate consueuerunt per aplicam sedem et etiam per ordinarios pluries viris dignitate et aliis prochiales ecclesias sine curatas obtinenti conferri licet illi quibus conferebantur erant impuberes quique uel alias lectura cca be moriebant / et quod ecclie pdicte quamuis ad eorum / quibus tales conferebantur non censebantur esse curate secundum consuetudinem / a longis vero temporibus in dictis ptibus obseruatam / etiam circa eorum in ipsis per capellanos etiam non ppetuos gerebatur / Cum itaque multi sint in curia romana / ac regno pdicto / et aliis ptibus / qui per collationem aplice sedis / et ordinariorum obtinuit / plura et multa talia beneficia / de quo virtute constitutionis pfate sunt curata beneficiis dimittendis / oportet eas dimittere / pmiciosos etc / quod eorum dispensatione aplica benignitas pinde dignaret / et scitatum vrā placuit modo tegumus instancie / quantum ad tenorem constitutionis pdicte beneficia prochias habentia sine curas in ptibus supradictis decernentes / pinde haberi ac si fuisset ipsa et ipsorum iure per ppetuos vicarios gubernata et quod futuris temporibus per ppetuos gubernentur vicarios / ex quo illi qui dicta beneficia obtinebant / et non dum dimiserunt eadem ad ipsa genere fuerunt auctoritate vrā restituantur in integrum ac ad eadem redeant / ac si ea mullatenus dimisisset constitutione vrā super hoc edita non obstante ¶ Solus dimitterat et depuisiones faciendas delibe rabit alias conphendunt sed constitutione ¶ Item quamuis verba pfata constitutionis astringant aliquem habentem ecclesiam curatam et canonicatum et pbendam sacerdotalem / quod canonicatus et pbenda requirunt residentiam psonalem ¶ Solo non cadit sub constitutione ¶ Item in quadam ecclesia cathedrali fuit facta compositio inter epm ex una parte et capitulum ex altera quod vicaria que quotiens collata fuerit clericis / quibus laicis soli canonico per epm ad quem spectabat collatio confertur / quod vicarius nichil spūalitatis habet in ecclia nec habet aliquod beneficium nec aliquam virtutem habet exercere nisi custo-

gatiua / sed de obuentionibus curie secularis ciuitatis habet tertiam ptem et in pssio qui vna cum custodibus epi custodit carceres ¶ Solo indultum non extendit ¶ Item in eadem constitutione continetur / archipsbiterati qui appellatur a nomine cathedralis ecclie utpote archipsbiteratus ferraniensis soli canonico non tamen archipsbiter habet aliquam pregatiuam / in ecclia nec ciuitate / sed habet ecclesiam curatam annexa archipsbiteratum / visitat itaque ecclias etiam cum residentia visitatio non pt censura ecclastica / exercet / sed alia iurisdictionem non habet / dispensatus est cum eo auctoritate aplica quod possit dicta beneficia retinere / vna cum quadam ecclia cuius cura per ppetuos vicarios gubernatur ¶ Similiter dubitatur an dicti duo vicariatus et archipsbiteratus sint dicti beneficia i eadem ecclia / vero ratione quod sola nola habeant ab ecclia cathedrali / et solis canonicis conferantur ¶ Solo non cadit sed consti tutione ¶ Item dubitatur an constitutio execrabilis ad pfata extendatur beneficia ¶ Solo non est digna rursione ¶ Similiter

quod una celiam curata sine speciali dictatio / licet alia curata in qua est perpetuus vicarius / quod an possit
stante constitutione nova utramque retinere / maxime si super hoc fuit ei cum lectione dispensatum ¶ Solo ...
utramque / dic ut constitutio ligat infra mensem a tempore notitie / et ipsa non sit publicata / nisi in romana curia
aliquos ex curia perveniat per famam seu rumores et alias per relatum quorundam dumtaxat ¶ Cuius a ...
incipiat currere dictus mensis
seu notitie constitutionis predicte /
et an incipiat constitutio ipsa
per prelatos vel deputatos ab
ipsis fuit solemniter publicata
in aliis cathedralibus eorundem
et aliis locis solemnibus in quibus
consueverunt talia publicari / Ro.
a tempore notitie constitutionis
¶ Item cum per constitutionem eandem
dimitti debeat curata beneficia
infra mensem / infra vicesimum diem
taxat / et illa dimissa debeant
esse ne dum vacabunt / sed eciam re-
aliter absentes a beneficiis
suis in curia vel existentes / et
dimittat et realiter quantum pos-
sint ¶ Item an super hoc con-
stitutioni satisfaciat / dum tamen
per eum non impediatur per se
vel per alios illos / quibus dominus
papa de beneficiis sic dimis-
sis seu resignatis duxerit
providendum ¶ Solutio facto
faciat realiter quantum possunt

inspicere aut alias partes boni pastoris adim-
plere salubriter intendentes in ipsis diocesibus /
quarum nonnullas in duas / et aliquas in plures
diocesis duximus dividendas certas civitates /
ac ecclesias erigentes cathedrales / Quarum sin-
gulis proprias distinctas et limitatas dioc.
nuperrime assignavimus / Verum quia plures cum ordi-
nationem seu divisionem huiusmodi tam a nobis /
quam a predecessoribus nostris romanis pontificibus
apostolicas obtinuerunt litteras super beneficiis eccle-
siasticis in ipsis tunc integris diocesibus vaca-
turis / quarum nonnulle restant adhuc execu-
tioni mandande / Nos amovere volentes cuius-
libet dubitationis scrupulum / quod circa executionem
gratiarum super huiusmodi beneficiis concessarum / posset
forsan moveri / et proinde considerantes atten-
tius / quod per ordinationem / seu divisionem nostram
predictam ius ad rem spectantibus dicta beneficia
antea competens ex ratione mutari non debet /
quam adeo efficax in dictis diocesibus ma-
neat / sicut in ipsis / quondam integris per-
mansit auctoritate presentium declaramus / quod omnes et sin-
gule gratie super beneficiis vacaturis ante
divisionem huiusmodi in ipsis quondam integris
dioc. a nobis / vel predictis predecessoribus
personis quibuscumque concesse / tam in ipsis
nunc divisis / quam in aliis dioc. decisis ab eis
eisdem modo et forma possint suo ordine per exe-
cutores inde datos / et alios ad quos id perti-
nebit ad debitam executionem adduci quibus ante
divisionem ipsam fieri poterant et debebant /
Per eam declaramus / quod ad litteras apostolicas
iusticiam continentes ut iudices dati per illas
in causis quarumlibet personarum que nunc de huiusmodi
dioc. divisis existunt possint earum tenorem /
proinde procedere ac si dioc. / de quibus mentio
in litteris eisdem habetur integre remansissent /
nulli ergo omnino hominum / Explicit totum

Prohemium

Sicut spiritualia et temporalia dirimunt
Ex. de translacione episcoporum. Inter cor-
poralia. Sic ius canonicum et civi-
le. quia canonicum ad regimen
spiritualium. civile ad temporalium re-
gimen ordinatur. Et ideo rectores
ipsi in spiritualibus. sic prelati pa-
riendo. doctores docendo. predicatores exhor-
tando. confessores consulendo. non debent ius ca-
nonicum penitus ignorare. Ne si cecus ceco
ducatum prestet ambo in foveam cadunt. ut Mt. xv(?).
Requiritur ergo de necessitate. ut saltem in quodam
grosso de ipso habeant noticiam aliqualem. ut
ergo compendiose de qualibet materia in decretalibus
contenta. possit summarie satis faciliter inveniri.
secundum ordinem alphabeti est hec tabula ordinata.
in qua primo ponuntur omnes tituli et capitula decreta-
lium et per signum proprium distinguntur. singule decretales.
prima per a. secunda per b. et sic deinceps. postea al-
phabetum iterum duplicando. sic. aa. ab. ac. et
postea. ba. bb. bc. Dein liber primus fuit termina-
tus in secundo repetitur alphabetum premissa figura
binarii sic 2a. 2b etc. In tercio 3a. 3b. In quarto
4a. 4b. In quinto 5a. 5b. In sexto 6a. 6b.
et sic deinceps. Cum ergo volueris scire de aliqua
materia utrum in decretalibus aliquid habeatur. vide
principaliora vocabula illius materie. et quere
illa in loco suo secundum ordinem alphabeti. et in-
venies summatim quid de illa materia est no-
tandum et decretalem in fine cum suo proprio signo.
per quod recurres ad titulos et decretales. et
scies in quo titulo situatur et in qua parte tituli.
ut si curiosius et subtilius volueris indagare
recurres ad librum decretalium et apparatum. qui
mittet te ad decreta et leges. et sic ad ple-
num poteris informari. Scias autem quod in li-
bro decretalium. materia quam quesisti continetur
in sinistro latere post signum libri. per primo 1. per secundo 2.
per tercio 3. per quarto 4. per quinto 5. per sexto 6. Et
tamen compilatus ordo per fratrem Jo. de Anessiato de
ordine fratrum predicatorum. qui non solum per se
sed per multos in hoc opere laboravit. ad
honorem dei. Cui honor et gloria per omnia secula seculorum amen.

De summa trinitate et fide katholica

a Firmiter
b Dampnamus

De constitutionibus

c Canonum
d Cognoscentes
e Translato
f Nam concupiscentiam
g Ne imitaris
h Cum omnes
i Nunc in ecclesia
k Cum accessisset
l Cum M. ferrar.
m Ecclesia sancte marie
n Ex litteris
o Quoniam episcopi
p Quoniam constitutio

De rescriptis

q Sicut romana
r Ex parte concepta
s Ceterum si quis
t Inter ceteras
v Si quando aliqua
x Cum ordinem
y Ex tenore
ab Ad aures
ac Ad hoc sinum
ad Ad audientiam 1°
ae Ex parte d.
af Constitutus
ag Pastoralis
ak Ex tenore
al Cum tempore quo
am Constitutus
an Super litteris
ao Ex dotem
ap Cum dilecta
aq Plerumque contingit
ar Contingit
as Olim
at Dilectus filius a
av Postulasti
ax Nonnulli gr.
ay Dilectus filius
ba Capitulum sancte crucis
bb Ad audientiam nostram
bc In nostra proposuisti
bd Ex parte decani
be Significante
bf Radulphus
bg Significavit
bh Ex insinuatione
bi Mandatum
bk Cum apostolica
bl Abbatem
bm Ab excommunicato
bn Sic proponente
bo Causam nonnulli

De consuetudine

bp Consuetudines
bq Ex litteris
br Ad nostram audientiam
bs Quanto de benignitate
bt Cum non nos
bv Cum olim
bx Cum venerabilis
by Cum dilectus
ca Cum consuetudinis
cb Ex parte nostra
cc Cum tanto

De postulatione

cd Ad hec cum tibi petent
ce Gratum
cf Bone memorie i.
cg Bone memorie ii.
ch Postulationem

De electione prelatorum

ci Et si universe
ck Nullus in ecclesia
cl Osius episcopus
cm Propositum
cn Significasti
co Causam diligentia
cp Licet de vitanda
cq Cum in cunctis
cr Causam que
cs Nosti quod
ct Considerantes
cv Suffraganeis
cx Cum pro eo
cy Cum monasterium
da Cum terra
db Transmissam
dc Cum inter b.
dd Qualiter pervenit per
de Cum inter universos
df Cum a nobis olim
dg Innotuit
dh Cum inter canonicos
di Dudum
dk Bone memorie ang.
dl Quela
dm Cum vintoniensis
dn Per inquisitionem
do Cum tempore
dp Quod sicut
dq Auditis
dr In causis
ds Cum ecclesia
dt Cum dilectus filius
dv Cum in iure
dx Venerabilem
dy Coram dilecto
ea Bone memorie d.
eb Cum ad nostram
ec Officii tui
ed Illa cotidiana
ee Ex parte cum capitulum
ef Ne pro defectu
eg Causam que
eh Quisquis in electione
ei Nichil est
ek Ut pretium
el Cum propter petram
em Constitutus
en Ecclesia vestra
eo Cum in magistrum
ep Scriptum
eq Sacrosancta
er Cum in veteri
es Congregato

e t Induitur eccia
e v In genesi
e x Messana
e y Eclia vra
f a publicato
f b Ci alicuius
de traslacoe epo4
f c Cum ex illo
f d Int corpalia
f e Auto psona
f f Licet intantu
de aucte et vsu palli
f g Cu sup aliqua
f h Ad hoc qd questu
f i Nisi spalis
f k Ad honoem
f l Ex tuaru
f m Cu sis tj
f n Tua nos tj:
de renunciacone
f o Tras tuas
f p Cu int p
f q Ex transmissa
f r Admonet
f s Supr hoc
f t In pncia
f v Sane dilcts
f x Quod c dubys
f y Ad supplicacoz
g a Nisi ac pdez
g b Pq translacoz
g c Quidad accedes
g d Venens
g e Lcte cora
g f Dilecti fily
de supplenda ne:
gligencia plato4
g g Statuimus
g h Sic nobis
g i Lcz nigr
g k litteras
g l dilecto
de tpibus ordina
conu et qlitate or:
dinandorum

g m Subdiaconos
g n Sane
g o De eo
g p Ex tenoe
g q Ad aures
g r Ci arepus
g s Nec epi
g t Cu quidad
g v Cu sctm
g x Expte
g y Quod translacoz
h a Cu in distribucoe
h b Tras
h c Vel no est
h d Dilectus filius
h e Consultacoi
h f Quesitu
de scrutinio i ordine
h g Expte Faciendo
de eo qui resignauit
h i Requisiuit
h k Cu clericus
de etate et qualitate i
ordie pficiendo4
h l Vt abbates
h m Ex tenore
h n In decre4
h o Cum te
h p Pica lz
h q Quis a nobis
h r Ad aures
h s Cu bone memorie
h t A multis
h v Tua in dno
h x Cu contingat
h y Intelleximus
i a Accepimus
i b Cu sit ars
i c Quimo nulla
de sacra vnctione
i d Cu venisset bulna
de sacrament n iterand
i e pastoralis

i f A nobis
i g Psbiter ordinandis
de filys psbro4 no or:
i h Vt filiy
i i Ad pntiaz
i k pnenim
i l Conquerente
i m Venens
i n Proposuit
i o Ex trasmissa
i p Constitutus
i q Expte tua nob
i r Cum e sacris
i s Ad extirpandas
i t Ad hec expte
i v Michael
i x Tras
i y Cum de corez
k a Ad abolenda
k b Dilects filius
k c Nimis i tua
de filus no ordinandis
k d Instruendi
k e De filio4
k f De famulis
k g Nullus tj
k h Consuluit
k i Eo libencius
k k Myram
k l Dilects filius
de obligatis ad raciocina
ordinandis uel non
k m Magnus epus
de corpe viciatis
k n De psbitero
k o Cum i tua
k p Expte b
k q Significat
k r Ex parte
k s Exposuisti
k t Thomas
De bigamis ordina:
dis uel non

k y Ut bigami
k x Super eo
k z De bigamis
l a Super
l b Debitum
l c Quia circa
l d A nobis fuit

De clericis peregrinis

l e Tua nos
l f Interdum quandoque
l g Tue fraternitati
l h Te nobis

De officio archidiaconi

l i Ut archidiaconus
l k Officium
l l Ea que
l m Cum sit satis
l n Archidiaconus
l o Mandamus
l p Ad hec nos
l q Significasti
l r Ut nostrum
l s Dilecte filie

De officio archipresbiteri

l t Ut archipresbiteri
l v Ministerium
l x Officium
l y Ut singule

De officio primicerii

m a Ut primicerius

De officio sacriste

m b Ut sciat

De officio custodis

m c Custos ecclesie
m d Custos sollicitus

De officio vicarii

m e Ad audientiam
m f Provideas
m g Ad hec si persona
m h Clericos
m i Tua nobis
m k Exposite

De officio delegati

m l Quia questioni
m m Sane si
m n Si pro debilitate
m o Postquam
m p Preterea
m q Quoniam summa
m r Significasti
m s Si quis clericus
m t In litteris
m v Consultationibus
m x Sane quia
m y Exposite n.
n a Exposite tua
n b Olim abbas
n c Super eo
n d Causam inter omnes
n e Causam que
n f Cum te consulente
n g Relatum
n h Gratum
n i Prudentiam
n k Cum causa
n l Cum super
n m Consuluit
n n Insinuante
n o Veniens
n p Super questionum
n q Pastoralis
n r Ex litteris
n s Licet undique
n t Cum in iure
n v Cum olim abbas
n x Cum olim magister
n y Coram dilecto
o a Cum R. canonicus
o b Cum contingat
o c Venerabili
o d Significantibus
o e Suspicionis
o f Petrus et G.
o g Cum vicesimum
o h Uno delegatorum
o i Rem apostolicam

De officio legati

o k Cum non ignoretis
o l Studuisti
o m Nisi specialis
o n Quod translationem
o o Licet Romanam
o p Dilectus filius
o q Nouit ille
o r Volentes
o s Excommunicatis
o t Meminimus

De officio ordinarii iudicis

o v Pervenit
o x Si sacerdos
o y Cum ab ecclesiarum
p a Cum nos pleraque
p b Exposite tua
p c Significavit
p d Quanta devocione
p e Ad reprimendam
p f Duo simul
p g Quod sedem apostolicam
p h Pastoralis
p i Licet in corrigendis
p k Irrefragabili
p l Cum in plerisque
p m Inter cetera
p n Conquerente
p o Ut nostra
p p Dilectus filius
p q Grave gerimus
p r Ex quibus

De officio iudicum

p s Ex litteris
p t Iudices officium

De maioritate et obedientia

p v Cum contingat
p x Si quis venerit
p y Legebatur
q a Omnes principes
q b Illud dominus
q c Solite
q d Per tuas
q e Inter quandoque
q f Ex super hiis
q g Cum in ecclesiis
q h Hiis que pro ecclesiarum
q i Dilecta filia in Christo
q k Dilectus filius
q l Cum olim causa
q m Statuimus
q n Cum inferior
q o Cum nullis doctrina

De treuga et pace

q p Auentas
q q Imonam
De pactis
q r Antigonus
q s Quoniam
q t Qualiter in spiritualia
q v Cum pridem
q x Accepimus
q y Cum clerici
r a Plerique
r b Pactiones
De translacionibus
r c Sicut graue
r d Statuimus
r e Contingit
r f Constitutus
r g Decreto
r h Ex litteris
r i Super eo
r k Veniens
r l Licet quidam
r m Licet quidam loco
r n Ex parte
De postulando
r o Clerici
r p Ex parte
r q Cum sacerdotis
De procuratoribus
r r Alia quod
r s Querela
r t Ex insinuacione
r v In nostra presencia
r x Tue fraternitati
r y Cum per causa
s a Cum in causis
s b Audivimus
s c Peticio
s d Accedens
s e Dilectus filius
s f Constitutum
s g Mandato
s h Non iniuste
s i Consulti
De Sindico
s k Sicut studium

De hiis que vi metusve causa fiunt
s l Prelatum
s m Abbas
s n Ad aures
s o Ad audienciam
s p Sacris canonibus
s q Cum dilectus
s r Super eo
De restitucione in integrum
s s Requisiuit
s t Cum venisset
s v Audivimus
s x Ex litteris
s y Cum ex litteris
t a Sagittata
t b Sora felix
t c Constitutus
t d Causam restitucionis
t e Beneficio
De alienacione iudicii mutandi causa facta
t f Ex quorundam
t g Ex parte
De arbitris
t h Sane cum
t i Non sine multa
t k Peruenit
t l Dilecti filii
t m Cum in tempore
t n Cum dilecti filii
t o Cum olim
t p Contingit mihi
t q Per tuas
t r Ex parte
t s Exposita
t t Innotuit
t v Cum a nobis
t x Compromissum
Tituli secundi libri
De iudiciis
z a De quo vult
z b Decreuimus
z c Cum te domina
z d Ac si clerici
vel si

z e Etsi quia
z f Dilecti filii
z g Intelleximus
z h Clerici in
z i Causam que vertitur
z k Cum non ab homine
z l Cum Wilhelmus
z m Cum venissent
z n Nouit ille
z o Pastoralis
z p Examinata
z q Cum deputati
z r Qualiter et quando
z s Cum que in
z t Exhibita
z v Venerabilis
z x Significauit
De foro competenti
z y Si quis clericus
z aa Nullus iudicium
z ab Sane si episcopus
z ac Si quis contra
z ad Si clericus
z ae Ex transmissa
z af Verum quoniam
z ag Cum sit generale
z ah Cum clericis
z ai Licet ex suscepto
z ak Ex tenore
z al Si diligenti
z am Cum contingat
z an Postulasti
z ao Ex parte
z ap Conquestus est
z aq Dilecti filii
z ar Significasti
z as Proposuisti
z at Licet racione
De libelli oblacione
z av Ignarus [illegible]
z ax Significantibus
z ay Dilecti filii
De mutuis peticionibus
z ba Ex litteris

× Exceptionibus peremptorie

2 b b prudencia
De litis contestatione
2 b c Cum inter priorem
Ut lite non contestata non procedatur in causa
2 b d Ad hec generaliter
2 b e Accedens etc.
2 b f Que fuerit
2 b g Accedens ad aplicam
2 b h Cum frequenter
De iuramento calumpnie
2 b i Inherentes
2 b k Literas
2 b l In pertractandis
2 b m Imperator
2 b n Ceterum quia
2 b o Cum causam
2 b p Cum in causa
De dilacionibus
2 b q Dilecti filii
2 b r Pretera adiecisti
2 b s Litere tue
2 b t Exposuit
De feriis
2 b v Omnes dies
2 b x Cum in parte
2 b y Licet tam veteris [novi] quam
2 c a Capellanus
2 c b Conquestus
De ordine cognicionum
2 c c Intelleximus
2 c d Cum dilectus filius
2 c e Quia non credimus
2 c f Super spoliacione
De plus petentibus
2 c g Consuluit
De causa possessionis et proprietatis
2 c h Susceptis
2 c i Ad ultimum
2 c k Cum ecclesia
2 c l Cum super electione
2 c m Pastoralis
2 c n Cum dilectus
2 c o Cum olim
2 c p In causa
De restitucione spoliatorum

2 c q Licet in iure
2 c r Sollicite
2 c s Accepta
2 c t Audita
2 c v In literis
2 c x Item cum quis
2 c y Conquerente
2 d a Ex transmissa
2 d b Cum venisset
2 d c Ex conquestione
2 d d Gravis
2 d e Olim causam
2 d f Literas
2 d g Sepe
2 d h Cum ad sedem apostolicam
2 d i Olim nobis
2 d k Olim inter te
2 d l Sepe contingit
2 d m Pisanis
De dolo et contumacia
2 d n Ad hoc cum contingit
2 d o Ex litteris
2 d p Causam
2 d q Proinde nobis
2 d r Finem litibus
2 d s Cum dilecti
2 d t Cum olim
2 d v Veritatis
2 d x Contingat interdum
2 d y Venerabilis
De eo qui mittitur in possessionem causa rei servande
2 e a Constitutus
2 e b Cum sicut
2 e c Cum accessisset
2 e d Adversarius
Ut lite pendente nichil innovetur
2 e e Ad audientiam
2 e f Laudabilem
2 e g Ecclesia sancte marie 1o
2 e h Ecclesia sancte marie 2o
2 e i Dilectus filius
De sequestracione possessionum
2 e k Ad hec vmpit

2 e l Dilectus filius
2 e m Ab eo qui
De confessis
2 e n Cum monasterium
2 e o Cum super electione
2 e p Sepe abbas
De probacionibus
2 e q Exemplare
2 e r Cum consuetudo
2 e s Ex litteris
2 e t Proposuisti
2 e v Ideo loco
2 e x Iuravit
2 e y Post cessionem
2 f a In presencia
2 f b Licet causam
2 f c Per tuas
2 f d Item contra
2 f e Ad nostram
2 f f Cum causam
2 f g Causam matrimonii
2 f h Cum bone memorie
De testibus et attestacionibus
2 f i Placuit
2 f k In nomine domini
2 f l Cum aliqua
2 f m In omni negocio
2 f n Licet ex quadam
2 f o Insuper statuimus
2 f p Sepe a
2 f q Si qui testium
2 f r Sic nobis
2 f s Venientes 1o
2 f t Causam que 1o
2 f v Cum nuncius 1o
2 f x Super eo 1o
2 f y Decreto
2 g a In causis ecclesiasticis
2 g b Cum tu fili
2 g c Fraternitatis
2 g d Intimavit
2 g e Causam que 2o
2 g f Personas
2 g g Iudei
2 g h Super eo 2o
2 g i Licet universis
2 g k In litteris
2 g l Cum venisset

2 g m Clerico
2 g n Ptica cu quis
2 g o Cu a nobis
2 g p de testibus
2 g q Constitutus
2 g r presentium
2 g s In presencia
2 g t Iam kris
2 g v Cum olim
2 g x Ex tenore
2 g y Significavit
2 h a Cu tam ei
2 h b Veniens no
2 h c Inter questionibus
2 h d dilecto filio
2 h e Significavit
2 h f Cu tam que
2 h g Albertus
2 h h Cu i tua
2 h i Constitutus po
2 h k Constitutus no
2 h l licet ex quadam
2 h m Per tuas nobis
2 h n licet dilectus
2 h o pruitata
2 h p Super nobis
2 h q venerabili
2 h r Cu clamor
2 h s Testimonium
2 h t Ultra kraz
2 h v No dz quibus
Roma eius
de testibus cogendis vel non
2 h x Cam mulieri
2 h y Cu super ea
2 i a Super eo
2 i b Pervenit ad aures
2 i c Pervenit ad nos
2 i d Licet quod
2 i e Ptica si
2 i f Super his
2 i g Cum con migrem
2 i h dilectorum
2 i i venerabilis
De fide instrumentorum
2 i k Si scripturam
2 i l Scriptura vo
2 i m Ex kris
2 i n Accepimus
2 i o Contingit
2 i p Inter dilectos
2 i q Cum sit kris
2 i r pastoralis
2 i s Cu dilectus ei
2 i t Cu iohannes
2 i v Ex parte causse
2 i x Ut preteritus
2 i y Imputatis
2 k a Si cum
2 k b Cu p tabellio
2 k c Si instrumenta
De presumpcionibus
2 k d Sicut nobis
2 k e Afferte nuncii
2 k f Ex studiis
2 k g Nullus dubitat
2 k h Nonne bindictis nos
2 k i Mandata
2 k k Quosdam ei
2 k l Quanto ei
2 k m Debam eis
2 k n Quia visis
2 k o Illud quam
2 k p kris
2 k q Uno loco
2 k r kras vraz
2 k s Cu i inmclite
2 k t Dudum archid
De iureiurando ex
2 k v Administrationes
2 k x Pervenit ad nos
2 k y Pervenit no
2 l a Ego epus
2 l b Nullus epus
2 l c debitores
2 l d Ad nram io
2 l e Si vero aliquis
2 l f Ex rescripto
2 l g Querelam
2 l h Tua nos
2 l i Cu quid
2 l k Sicut ex kris
2 l l veritatis
2 l m Cum in ea
2 l n veniens io
2 l o Breui susstatus
2 l p Quanto personas
2 l q veniens no
2 l r Ad nram no
2 l s Ad nram no
2 l t Eta cedimus
2 l v Quia vallis
2 l x Tua nos
2 l y Quemadmodum
2 m a Et si xpus
2 m b Sicut mris
2 m c Sic contingat
2 m d Sic et in sua
2 m e Nimis de mre
2 m f petitio yrad
2 m g Ex kris
2 m h Intellectus
2 m i Auxilici
2 m k Clericus
2 m l Iuramentum
De excepcionibus
2 m m Denique
2 m n Cu inter priorem
2 m o A nobis
2 m p Cu cetate
2 m q Pastoralis
2 m r Cu verb
2 m s Olim ei
2 m t Dilecti filii
2 m v Apostolice
2 m x Dilecta in xo
2 m y Significavit
2 n a Exceptionem
2 n b Adversario
2 n c venerabilem
De prescripcionibus
2 n d placuit
2 n e Nichil post
2 n f Sectorum prim
2 n g De quarta decime
2 n h vigilanti
2 n i Ad aures n
2 n k Cam que
2 n l Illud aut
2 n m Quia incriate
2 n n Ex transmissa

2 n o Accidentes
2 n p Cum non liceat
2 n q Ad audienciam
2 n r Cum nobis
2 n s Auditis
2 n t Cum ex officii
2 n v Ex diligenti
2 n x Cum olim
2 n y Veniens
2 o a Etsi omnes

De simonia et re indicata

2 o b Summa cum leges
2 o c Intelleximus in regni
2 o d Non potest
2 o e Ea que inpetrata
2 o f Decretio
2 o g Cum aliquibus
2 o h Lator presencium
2 o i Cum causa
2 o k Inter ceteras
2 o l Tenor litterarum
2 o m Consanguinei
2 o n Cum olim
2 o o Cum inter vos
2 o p Causam que
2 o q Quod ad consultacionem
2 o r Sicut nobis
2 o s Cum super controversia
2 o t Cum Bartholdus
2 o v In causis
2 o x Inter monasterium
2 o y Suborta
2 p a Cum super
2 p b Cum te a
2 p c Ad probandum
2 p d Clericus regularis
2 p e Duobus iudicibus

De appellacionibus

2 p f Dilecti filii
2 p g Inter ceteras
2 p h Ad nostram
2 p i Personas
2 p k Cum sit Romana
2 p l Ad hec si tuna
2 p m Si duobus
2 p n Ex ratione
2 p o Ad minimum
2 p p Sup eo 1°
2 p q De appellacionibus
2 p r Sup eo 2°
2 p s Preterea 1°
2 p t Consuluit 1°
2 p v Suggestum
2 p x Ad presenciam
2 p y Cum teneamur
2 q a Consuluit 2°
2 q b Cum pati
2 q c Ad hec 1°
2 q d Quoniam
2 q e Preterea
2 q f Constitutus
2 q g Proposuit
2 q h Sua fronte
2 q i Reprehensibilis
2 q k Ad hec 2°
2 q l Preterea 2°
2 q m Consuluit 3°
2 q n Ad hec sicut
2 q o De priore
2 q p Quia nos 2°
2 q q Ad aures
2 q r Ad audienciam
2 q s Accepta
2 q t Postremo
2 q v Ad hec quoniam
2 q x Cum in ecclesia
2 q y Directe
2 r a Preterea
2 r b Secundo requiris
2 r c An sit deferendum
2 r d Nonne ille
2 r e Sepe contingit
2 r f Constitutus 1°
2 r g Constitutus 2°
2 r h Sepe
2 r i Significavit
2 r k Significantibus
2 r l Ex insinuacione
2 r m Bone memorie
2 r n Dilecti filii 1°
2 r o Pastoralis
2 r p Sollicitudine
2 r q Dilectis filiis
2 r r Ut nostrum
2 r s Oblate per litteras
2 r t Ut nostras litteras
2 r v Ut debitus
2 r x Cum cessante
2 r y Cum speciali
2 s a Cum causam
2 s b Dilecto filio
2 s c Nicolao
2 s d Sua nobis
2 s e Dilecti filii 2°
2 s f Sepe 2°
2 s g Intimasti
2 s h Significante
2 s i Interposita
2 s k Inquisitionem
2 s l Una sentencia
2 s m Si iustus

De peregrinantibus

2 s n Conquerente

De confirmacione utili vel inutili

2 s o Si quis rei
2 s p De confirmacionibus
2 s q Bone memorie
2 s r Cum dilecta
2 s s Ad nostram
2 s t Porrecta
2 s v Examinata
2 s x Venerabiles
2 s y Sua nobis

Tituli libri tercii

De vita et honestate clericorum

3 a Ut laici
3 b Clerici arma
3 c Ut quisque presbiter
3 d Si quis clericus
3 e Clericus neque
3 f Clericus si tonsuram
3 g Clerici et infra
3 h Monasteria
3 i Item ut aut
3 k Cum ab omni specie
3 l Deus qui ecclesiam
3 m Cum decorem
3 n Ut clericorum
3 o A crapula
3 p Clerici officia
3 q Ex litteris

De cohabitacione clericorum et mulierum
3 r Inhibendum est
3 s Si quis quorum sacerdotum
3 t Clericos in sacro
3 v Sicut ad extirpanda
3 x Super eo
3 y Si quis clericus
3 a q Vram duxit
3 a b Tua nos
3 a c A nobis tua fraternitas
3 a d Nuncium

De clericis coniugatis
3 a e Si quis clericorum
3 a f Sane
3 a g Quod a te
3 a h Sane sacerdotes
3 a i Diversis fallaciis
3 a k Cum olim
3 a l Johannes
3 a m Cum decorem
3 a n Septe
3 a o Ut consultacionem

De clericis non residentibus in ecclesia
3 a p Non licet
3 a q Ex genere
3 a r Clericum non
3 a s Relatum
3 a t Fraternitati
3 a v Conquerente
3 a x Deceteris
3 a y Septe
3 b a Qualiter archiepiscopus
3 b b Inter quatuor
3 b c Ex tue devocionis
3 b d Tue fraternitatis
3 b e Septe tua
3 b f Cum dilectus filius
3 b g Ad audienciam
3 b h Cum ad hoc
3 b i Clericos

De prebendis et dignitatibus
3 b k Ut nullus
3 b l Non licet
3 b m Raro
3 b n Episcopus
3 b o Cumetiam
3 b p Cum teneamur
3 b q Referente
3 b r Maioribus
3 b s Relatum
3 b t Quarte
3 b v Significatum
3 b x De monachis
3 b y Ad hoc lex
3 c a Preterea
3 c b Cum non ignorecis
3 c c Cum secundum
3 c d Preterea
3 c e Cum iam dudum
3 c f Dilectus filius
3 c g Tue fraternitatis
3 c h Nisi esset
3 c i Proxillorum
3 c k Quia quondam
3 c l Accedens
3 c m Dilecto filio
3 c n Vacantem
3 c o Dilectus filius
3 c p De multa
3 c q ne nimio
3 c r Septe pande
3 c s In lateranensi
3 c t Licet nobis
3 c v Exposuisti
3 c x Dilectus filius
3 c y Super inordinata
3 d a Cum causa
3 d b Venerabilis
3 d c Cum olim

De clerico egrotante
3 d d Cum percusso
3 d e Presbiterum
3 d f De rectoribus
3 d g Tua nos
3 d h Septe
3 d i Consultacionibus

De institucionibus
3 d k Non amplius
3 d l In ecclesia
3 d m Ex frequentibus
3 d n Auctoritate
3 d o Ad decorem
3 d p Cum venisset
3 d q Cum ad nostram

De concessione prebende et ecclesie non vacantis
3 d r Quod vinorum
3 d s Nulla ecclesia
3 d t Relatum
3 d v Proposuit
3 d x Cum diversitate
3 d y Cum nostris
3 e a Post electionem
3 e b Cum ex questione
3 e c Gratum
3 e d Septe
3 e e Constitutus
3 e f Dilectus filius
3 e g Ex tenore
3 e h Accedens
3 e i Postulastis
3 e k Cum dilecta
3 e l Cum eccl

Ne sede vacante aliquid innovetur
3 e m Novit ille
3 e n Illa devocionis
3 e o Constitutus

De hiis que fiunt a prelatis sine consensu capituli
3 e p Irrita
3 e q Continebatur
3 e r Cum nos pridem
3 e s Novit discrecio
3 e t Cum ut infra
3 e v Sane nostitur
3 e x Cum apostolica
3 e y Cum nuper

3 f a pastoralis
3 f b Et si mabra

De his que fiunt a maiori parte capituli

3 f c Cum in cunctis
3 f d Que sunt
3 f e Ex ore
3 f f Exparte

Ut beneficia ecclesiastica sine diminucione conferantur

3 f g Ut nostrum

De rebus ecclesie non alienandis

3 f h Nos licet
3 f i Omni res ecclesie
3 f k Consensus
3 f l Epi qui michil
3 f m Nulli liceat
3 f n Si quis presbiterorum
3 f o Ad aures
3 f p Ut supra
3 f q Ad audienciam
3 f r Possessiones
3 f s Ad nostram
3 f t Cum laicis

De precariis

3 f v precarie
3 f x De precariis
3 f y precario

De comodato

3 f z Cum gratia sui

De deposito

3 g a Gravis illa
3 g b Bona fides

De empcione et vendicione

3 g c placuit
3 g d Ut nostrum
3 g e Cum dilecti
3 g f pervenit
3 g g Ad nostram
3 g h Cum causa
3 g i Si venditor

De locato et conducto

3 g k Ex rescripto
3 g l Vestra nobis
3 g m Propter sterilitatem
3 g n potuit emphiteota

De rerum permutacione

3 g o Si princeps
3 g p Ut commutaciones
3 g q Maiorpia
3 g r Iniuncte
3 g s Quesitum
3 g t Ad questiones
3 g v Cum olim
3 g x Cum v... suorum
3 g y Exhibita

De feodis

3 h a Insinuacione
3 h b Exparte

De pignoribus

3 h c Nullus presbiter
3 h d lator presencium
3 h e Ex presenciarum
3 h f Illo vos medio
3 h g Ex litteris
3 h h Cum contra
3 h i Significante
3 h k Cum constet

De fideiussoribus

3 h l Clericus
3 h m pervenit
3 h n Constitutus
3 h o Ex quibusdam
3 h p Cum pro quo te

De solucionibus

3 h q Ad que in apostolice
3 h r Si quorundam
3 h s Odardus
3 h t Ex qui quemque

De donacionibus

3 h v Prudenter
3 h x firmitate
3 h y Cetera
3 i a Consultacionibus
3 i b per tuas
3 i c Cum dilecti
3 i d pastoralis
3 i e Inter dilectos
3 i f Apostolice
3 i g Propter eius

De peculio clericorum

3 i h Investigandum
3 i i presbiter
3 i k Ut unquam
3 i l Inquirendum
3 i m Si quis sane

De testamentis

3 i n Quorundam clericorum
3 i o Cum ingredientibus
3 i p Nos quidem
3 i q filius nostri
3 i r Si heredes
3 i s Cum in officiis
3 i t Ad hec presentibus
3 i v Quia nos
3 i x Cum esset
3 i y Relatum 10
3 k a Relatum 20
3 k b Cum tibi
3 k c Officii
3 k d Requisisti
3 k e Raynucius
3 k f Qua nobis
3 k g Reynaldus
3 k h Johannes
3 k i de his

De successoribus

3 k k Ex hoc iure
3 k l Ecto consilio
3 k m Cum dilectus

De sepulturis

3 k n Nos instituta
3 k o Relatum
3 k p firmitate
3 k q De his que
3 k r Exparte

3 k s Cum liberũ
3 k t De uxore
3 k v Sup his Cũ his
3 k x Certificari
3 k y In nr̃a p̃ntia
3 l a Ex parte n°
3 l b Gratis est
3 l c Abolende
3 l d Parrochianos

De parrochiis et alienis parrochianis

3 l e Si ep̃us
3 l f Ut dominis
3 l g Nullus ep̃us
3 l h Sup eo
3 l i Significavit

De decimis primiciis et oblationibus

3 l k Decimas
3 l l Novum genus
3 l m Ex multiplici
3 l n Commissum
3 l o Pervenit
3 l p Nuncios
3 l q Cum homines
3 l r Dilecti
3 l s Suggestũ
3 l t Ex parte 1°
3 l v Licet de benignitate
3 l x Ad audientiã
3 l y Cum a nobis
3 m a Parrochianos
3 m b Ad hec donacõm
3 m c De terris
3 m d Cum mihi sit grave
3 m e Cũ sint homines
3 m f Prohibemus
3 m g Ap̃lice sedis
3 m h Ex parte n°
3 m i Non est in p̃tate
3 m k Ex transmissa
3 m l A nobis tua
3 m m Tua nr̃
3 m n Tua nobis
3 m o Ex parte in°
3 m p Pastoralis
3 m q Cũ contingat
3 m r Cũ in tua
3 m s Dudũ adversus
3 m t In aliquibus
3 m v Cũ non sit
3 m x Nup abbas
3 m y Interdicimus

De regularibus et transeuntibus ad religionem

3 n a Nullus tondeat
3 n b Si quis ante
3 n c Ut clerici
3 n d Vidua
3 n e Iohannes
3 n f Tua i̅ insulis
3 n g Non e nobis
3 n h Ad nr̃am
3 n i Sup eo
3 n k Sane de canonico
3 n l Significatũ
3 n m Cũ virũ
3 n n Porrectũ
3 n o Cũ simus
3 n p Sed tenor
3 n q Ad ap̃licam
3 n r Sed nobis
3 n s Licet quibusdam
3 n t Veniens
3 n v Consulti
3 n x Postulasti
3 n y Ex parte tua
3 o a Statuimus
3 o b Ne religiosi
3 o c Non solũ

De conversione coniugatorum

3 o d Placet
3 o e Verum post
3 o f Quidã intravit
3 o g Cũ sis p̃ditus
3 o h Coniugatus
3 o i Sane si coniugatus
3 o k Ex publico
3 o l Uxoratus
3 o m Ex parte abbatis
3 o n Consuluit
3 o o Carissimus
3 o p Placet nobis
3 o q Ad ap̃licã sedẽ
3 o r Ex parte tua
3 o s Constitutus
3 o t Veniens
3 o v Accedens
3 o x Significavit
3 o y Gaudemus
3 p a Dudũ a S
3 p b Mulier

De conversione infidelium.

3 p c Laudabilem
3 p d Ex litteris

De voto et voti redemptione

3 p e De peregrinatione
3 p f Venientis
3 p g Creaturam
3 p h Ex parte
3 p i Non est voti
3 p k Licet universis
3 p l Magne devotionis
3 p m Quod sup his
3 p n Ex multa
3 p o Per tuas
3 p p Postulastis

De statu monachorum et canonicorum regularium

3 p q Theodosius
3 p r Monachi
3 p s Recolentes
3 p t Sup quodam
3 p v Quod dei timore
3 p x Cũ ad monasteriũ
3 p y In singulis
3 q a Ea que p̃ religionis

De religiosis domibus ut episcopo sint subiecte.

3 q b Sed ante — Nunc aut
3 q c Tua monasteriũ
3 q d De xenodochiis
3 q e Ad hec nr̃

3 q f Int quatuor
3 q g Constitutis
3 q h Cum venerabilis
3 q i Cum dilectus filius
3 q k Ne nimia

De capellis monachorum

3 q l In ecclesiis
3 q m Dilectus filius m
3 q n Ex parte tua
3 q o Ad audienciam

De iure patronatus

3 q p Relatum 1o
3 q q Quoniam ecclesia
3 q r Cum in quibusdam
3 q s Preterea
3 q t Quod autem
3 q v Quia clerici
3 q x Ex litteris
3 q y Illud preterea
3 r a Querimonia
3 r b Cum laici
3 r c Cum pastorali
3 r d Si vero ordinacio
3 r e Cum seculum
3 r f Ex insinuacione
3 r g Consuluit
3 r h De iure
3 r i Nullus laicus
3 r k Significasti
3 r l Consultacionibus
3 r m Suggestum
3 r n Relatum
3 r o Iam te decet
3 r p Preterea
3 r q Cum autem
3 r r Nobis fuit
3 r s Per nostras
3 r t Cum propter
3 r v Cum dilectus
3 r x Pastoralis
3 r y Postulasti
3 s a Transmisse

De censibus exaccionibus et procuracionibus

3 s b Canticum
3 s c Omnis anima
3 s d Vementes et c.
3 s e Licet multum
3 s f Pervenit ad nos
3 s g Cum apostolus
3 s h Prohibemus
3 s i Preterea illi
3 s k Ecclesiis
3 s l Inhibemus
3 s m Cum clerici
3 s n Ea que de avaricie
3 s o Significavit
3 s p Ex parte et c.
3 s q Exhibitis
3 s r Quando creatori
3 s s Cum instancia
3 s t Ex parte opposit
3 s v Cum olim
3 s x Olim causa
3 s y Cum venerabilis
3 t a Cum ex eo
3 t b Procuraciones
3 t c Venerabili
3 t d Cum inter
3 t e Cum canonicis
3 t f Auctoritate

De consecracione ecclesie vel altaris

3 t g Ad hec si altare
3 t h Tua fraternitas
3 t i Quod in dubiis
3 t k Proposuisti
3 t l Cum sis et c.
3 t m Ligneis
3 t n Consuluisti
3 t o Cum sicut
3 t p Aqua per episcopum
3 t q Si ecclesia

De celebracione missarum

3 t r Presbiter
3 t s Laudabilem
3 t t Consuluisti
3 t v Consilium
3 t x Ex parte tua
3 t y Cum Marthe
3 v a De homine
3 v b In quadam
3 v c Volentes
3 v d Sane in ol.
3 v e Cum creatura
3 v f Te referente
3 v g Perniciosus
3 v h Tuas

De baptismo et eius effectu

3 v i Si quis puerum
3 v k De quibus dubium
3 v l Maiores
3 v m Debitum
3 v n Non ut opponens
3 v o Licet Grecos

De presbitero non baptisato

3 v p Si quis presbiter
3 v q Apostolicam
3 v r Veniens

De custodia eucaristie et aliorum sacramentorum

3 v s Statuimus
3 v t Relinqui volumus

De reliquiis et veneracione sanctorum

3 v v Audivimus
3 v x Cum ex eo

De observacione ieiuniorum et c.

3 v y Ex parte vestra
3 x a Consilium
3 x b Explicari

De purificacione post partum

3 x c Volentes

De ecclesiis edificandis

3 x d Conquestus ecclesiastici
3 x e Cum dicat
3 x f Ad audienciam 1o
3 x g De hiis qui
3 x h Ad audienciam 2o
3 x i Tua nos

De immunitate ecclesiarum

3 x k Ut dominus
3 x l Pervenit
3 x m Iudicatum est
3 x n Non minus
3 x o Cum ecclesia
3 x p Inter alia
3 x q Adversus consules
3 x r Quod plerique
3 x s Ecclesie in qua
3 x t Immunitatem

Ne clerici vel monachi misceant se secularibus negociis

3 x v Multa sunt
3 x x Sacerdotibus
3 x y Non magno

3 h a Sed nec privatas
3 h b Clibs
3 h c Secundum instituta
3 h d Relatum
3 h e Grauit
3 h f Sententia
3 h g Sup specula

Sequuntur tituli libri quarti
De sponsalibus et matrimonio

l a De frontaria
l b Pr(a)eterea
l c Juvenis
l d Ad audientiam
l e De illis
l f De muliere
l g Ex litteris 1o
l h Sponsam
l i Propter
l k Ex litteris 2o
l l Non est nobis
l m Pr(a)eterea
l n Veniens 1o
l o Cum locum
l p Veniens 2o
l q Commissum est
l r Requisivit
l s Cum apud
l t In presentia
l v Inter opera
l x Ad id quod
l y Sicut ex litteris
l a a Cum apud sedem apostolicam
l a b Dilectus filius
l a c Ex parte fraternitati
l a d Tua nos
l a e Cum in tua diocesi
l a f Consultationi tue
l a g Femina mulier
l a h Is qui fidem dedit
l a i Si inter virum
l a k Adolescens

De desponsatione impuberum

l a l Tua fraternitas
l a m Ubi non consensus est
l a n Puberes
l a o Litteras
l a p Accessit
l a q Continebatur

l a r De illis qui infra
l a s A nobis tua
l a t De illis qui in minori
l a v Attestationes
l a x Ex litteris
l a y Duo pueri
l b a Ad dissolvendum
l b b Ex parte nobis

De clandestina desponsatione

l b c Si quis clandestine
l b d Quod nobis
l b e Cum inhibitio

De sponsa duorum

l b f Duobus modis
l b g Accepisti
l b h Licet pr(a)eterea
l b i Tua fraternitas
l b k Duas duxit
De his

De conditionibus appositis et

l b l Quemadmodum sub conditione
l b m Cum sit Christi
l b n De illis autem
l b o Verum si aliqui
l b p Super eo
l b q Per tuas
l b r Si conditiones
Qui

Clerici vel voventes contrahere

l b s De diacono
l b t Ex litteris
l b v Meminimus
l b x Consuluit
l b y Veniens
l c a Rursus quid
l c b Insinuante

De eo qui duxit uxorem in
quam polluit per adulterium

l c c Propositum
l c d Significavit
l c e Super eo
l c f Ex tenore
l c g Cum haberet
l c h Significasti
l c i Veniens
l c k Si quis uxorem

De coniugio leprosorum

l c l Pervenit
l c m Cum nemo

l c n Litteras est

De coniugio servorum

l c o Dignum
l c p Proposuit est
l c q Licet est
l c r Ad nostram

De natis ex libero ventre

l c s Inducere

De cognatione spirituali

l c t Virum autem
l c v Si vir
l c x Super eo
l c y Martinus
l d a Contractum matrimonio
l d b Veniens
l d c Tua nos
l d d Ex litteris

De cognatione legali

l d e Si qua per adoptionem

De eo qui cognovit consanguineam uxoris sue

l d f Si quis cum filiastra
l d g Veniens 1o
l d h De illo
l d i Transmissa
l d k Super eo
l d l Discretionem
l d m Fraternitati
l d n Ex litteris
l d o Veniens 2o
l d p Ex parte fraternitati
l d q Jordane

De consanguinitate et affinitate

l d r Ex litteris
l d s Super eo
l d t Quod dilectio est
l d v De infidelibus
l d x Quod super his
l d y Clima tua
l e a Tua nos
l e b Non debet
l e c Vir qui

De frigidis et maleficiatis

l e d Accepisti
l e e Quod sedem
l e f Ex litteris
l e g Consultationi

l e h laudabile
l e i ffinitatis
l e k lūc vre̅ tracto
De mīo cōn eclie̅ inc̄ deto co:
l e l lūc quas
l e m Ex litteris
l e n De mulie̅
Qui filii sint legittimi
l e o Conquestus
l e p Cū int̄ io
l e q Transmisse
l e r Tam que io
l e s lator p̄ntiū
l e t Tanta est
l e v Causā que no
l e x Plāti
l e y Quos nobis
l f a Referente
l f b Pvenit
l f c Plitteras
l f d P vencabilez
l f e Ex tenore
l f f Gaudema
Qui incōmit accusare pīt
l f g Relatū
l f h A nobis
l f i Videtur
l f k Insup
l f l Signante
l f m Cum in tua
De divortiis Rca
l f n Si qua mlr
l f o Quesiuit
l f p Porro
l f q Significasti
l f r Ex litteris
l f s De illa
l f t Quanto te
l f v Gaudema
l f x Deus qui eclias
De donacōnibus īt̄ vir. ī nupt. /as
l f y Cum licet
l g a Significauit
l g b De prudenciа
l g c Plerumqs
l g d Et si necesse
l g e Cum p a nobis
l g f Per vras l̄ras
l g g Donato

De secundis nuptiis Rca
l g h Capellanū
l g i Deus ac redemptor
l g k Vir aut̄
l g l Cum p illa
l g m Cum secūdū
Sequuntur tituli quinti libri
De accusacionibus
ℸ a Si legittima
ℸ b Si quis epus
ℸ c Illa posito
ℸ d Dns
ℸ e Tilli epor
ℸ f De hiis crimbus
ℸ g Repellant
ℸ h Accusasti
ℸ i Euidencia
ℸ k Cū p. matronella
ℸ l Exple
ℸ m Si consiliit
ℸ n Meminimus
ℸ o licet in bto p.
ℸ p Veniens
ℸ q Cum p hys
ℸ r Qualit̄ et qn io
ℸ s Cū dilectus filius io
ℸ t Cum oporteat
ℸ v Cum dilectus filius no
ℸ x Inquisicionis
ℸ y Ad petcōem
ℸ a a Accedens
ℸ a b Qualit̄ et qn no
ℸ a c Sicut olim
ℸ a d olim io et do
ℸ a e Platorum
De calumpniatoribus
ℸ a f Cum fortius
ℸ a g Cum dilectus
De Symonia et ne aliquid exigatur pro spiritualibus
ℸ a h Inordinado
ℸ a i Cum aliū
ℸ a k Si mgr et dns
ℸ a l Accusatū
ℸ a m Quociens
ℸ a n Cū symoniaca
ℸ a o Tanta est

ℸ a p Non satis
ℸ a q Cū in eclie̅
ℸ a r Cū sit romana
ℸ a s De hoc aut
ℸ a t Cum essent
ℸ a v Insinuatū
ℸ a x Nemo
ℸ a y Cuclam
ℸ b a Ea que
ℸ b b Ex diligenti
ℸ b c Et si questiones
ℸ b d Veniens
ℸ b e Ex tue fr̄nitatis
ℸ b f Ad nrām
ℸ b g De symoniace
ℸ b h Mattheus
ℸ b i Ad aures
ℸ b k De regularibus
ℸ b l Ex insinuacōe
ℸ b m Nobis fuit
ℸ b n Dilectus io
ℸ b o Quā nobis
ℸ b p Dilectus no
ℸ b q licet hely
ℸ b r P tuas io
ℸ b s Sic̄ tuis
ℸ b t Qua nos 1
ℸ b v P tuas no
ℸ b x Fnum
ℸ b y P tuas mo
ℸ c a Consule̅
ℸ c b Cū p ho c
ℸ c c Cum symoniaca
ℸ c d Audiuimus
ℸ c e Ad aplicam
ℸ c f Ne dei ecliam
ℸ c g Jacobus
ℸ c h Si quis ordinauit
ℸ c i Mandato
Ne plati vices suas sub annuo censu concedant
ℸ c k Pterea
ℸ c l Cum i quibusdā
ℸ c m Cum enormis
ℸ c n Cuclam

De iudeis ne aliquid pro docendo exigant
⌐ c o Cum in eccl'a
⌐ c p Prohibeas
⌐ c q Quod gallicana
⌐ c r Et a nonnullis
⌐ c s Super specula
De iudeis et sarracenis
⌐ c t Post
⌐ c v Multorum
⌐ c x Iudei 1o
⌐ c y Nimia sup
⌐ d a Iudei 2o
⌐ d b Ita quorundam
⌐ d c Consuluit
⌐ d d Ad haec omnibus
⌐ d e Sicut iudei
⌐ d f Etsi iudeos
⌐ d g Significavit
⌐ d h Quod olim
⌐ d i Et si iudeos
⌐ d k Postulasti
⌐ d l In nonnullis
⌐ d m Cum sit nimis
⌐ d n Ad liberandum
⌐ d o Ex speciali
⌐ d p Nulli iudeo
De hereticis
⌐ d q Dubius
⌐ d r Qui alias
⌐ d s Firmissime
⌐ d t Fraternitatis
⌐ d v Si quis episcopus
⌐ d x In eos qui hereticos
⌐ d y Cum christus
⌐ e a Sicut ait
⌐ e b Ad abolendam
⌐ e c Vergentis
⌐ e d Si adversus
⌐ e e Cum ex iniuncto
⌐ e f Excommunicamus 1o
⌐ e g Sicut in uno
⌐ e h Excommunicamus 2o
⌐ e i Absolutos
De scismaticis etc.
⌐ e k Eos a predecessore
⌐ e l Fraternitati
De apostatis etc.
⌐ e m Praeterea
⌐ e n Ex litteris
⌐ e o Quae fraternitati
⌐ e p Mandamus sicut
⌐ e q A nobis
⌐ e r Consultationi
De his qui filios occiderunt
⌐ e s Venies
⌐ e t Intelleximus
⌐ e v De infantibus
De languidis expositis
⌐ e x Si a patre
De homicidio voluntario
⌐ e y Si quis per insidias
⌐ f a Interfecisti
⌐ f b Si persequens
⌐ f c Cum iuramento
⌐ f d Si aliquis
⌐ f e Sicut dignum
⌐ f f Presbiterum
⌐ f g Continebatur
⌐ f h Lator presentium
⌐ f i Suscepimus
⌐ f k Decrevit
⌐ f l Ad audientiam
⌐ f m Dilectus filius
⌐ f n Ex litteris 1o
⌐ f o Ex litteris 2o
⌐ f p Significasti 1o
⌐ f q [illegible] diaconus
⌐ f r Significasti 2o
⌐ f s Quia nos
⌐ f t Sicut ex litteris
⌐ f v Postulasti
⌐ f x Exhibita
⌐ f y Iohannes
⌐ g a Petitio
⌐ g b Mandamus ut asseris
De torneamentis
⌐ g c Felicis memorie
⌐ g d Ad audientiam
De clericis pugnantibus in duello
⌐ g e Porro si
⌐ g f Henricus
De sagittariis
⌐ g g Artem
De adulteriis et stupris
⌐ g h Si seduxerit
⌐ g i Pervenit
⌐ g k Si vir
⌐ g l Maritum
⌐ g m Significasti
⌐ g n Intelleximus
⌐ g o Quae fraternitatis
De raptoribus
⌐ g p De illis autem
⌐ g q Super eo et infra
⌐ g r Excommunicationem
⌐ g s In archiepiscopatu
⌐ g t In litteris
⌐ g v Cum causa
⌐ g x Accedens
De furtis etc.
⌐ g y Qui furatur
⌐ h a Fures
⌐ h b Si quis per necessitatem
⌐ h c Cum tam fure
⌐ h d Ex litteris
De usuris etc.
⌐ h e Plures
⌐ h f Quam non solum
⌐ h g Quia in omnibus
⌐ h h Super eo
⌐ h i Cum in manifesto
⌐ h k In civitate
⌐ h l Praeterea
⌐ h m Conquestus
⌐ h n Quia nos
⌐ h o Consuluit
⌐ h p Cum pridem
⌐ h q Post miserabilem
⌐ h r Quas dudum
⌐ h s Quia frustra
⌐ h t Cum in dioc
⌐ h v Salubriter
⌐ h x Michael
⌐ h y Quanto amplius
⌐ i a Navigasti
De crimine falsi
⌐ i b Fraternitatis
⌐ i c Super eo
⌐ i d Ad audientiam
⌐ i e Dura sepe
⌐ i f Licet ad regimen
⌐ i g Quam gratiam

⁊ i h Ad falsariorum
⁊ i i Accedens
⁊ i k Ex conscientia

De sortilegiis

⁊ i l In thabulis
⁊ i m Ex tenore
⁊ i n Filia

De collusione

⁊ i o Scripta
⁊ i p Crimina
⁊ i q Audiuimus
⁊ i r Intantum

De delicto puerorum

⁊ i s Pueris
⁊ i t Desente

De clerico venatore

⁊ i v Episcopum
⁊ i x Omnibus

De clerico percussore

⁊ i y Si quis in aliquo
⁊ k a Petrea
⁊ k b Presbiteri lator
⁊ k c Continencia

De maledicis

⁊ k d Immotuit
⁊ k e Statuimus

De clerico excommunicato ministrante

⁊ k f Si quis episcopus
⁊ k g Si quis presbiter
⁊ k h Clerici aut
⁊ k i Latores
⁊ k k Illud dominus
⁊ k l Fraternitati
⁊ k m Postulasti
⁊ k n Proposuit
⁊ k o Duplice
⁊ k p Si celebrat

De clerico non ordinato ministrante

⁊ k q Si quis baptisauit
⁊ k r Ex litteris

De clerico per saltum ordinato

⁊ k s Tue litere susscepit

De eo qui furtiue ordines

⁊ k t Veniens
⁊ k v Cum h lator
⁊ k x Immotuit

De excessibus prelatorum

⁊ k y Peruenit
⁊ l a Ad hec quoniam
⁊ l b Ad aures
⁊ l c Clerici
⁊ l d Sane si episcopi
⁊ l e Illud
⁊ l f Cum ad quorundam
⁊ l g Sic viuere
⁊ l h Nimis sit graue
⁊ l i Ex litteris
⁊ l k Inter dilectos
⁊ l l Accedentibus
⁊ l m Dilectus filius
⁊ l n Dilectum in christo
⁊ l o Graue
⁊ l p Nimis iniqua
⁊ l q Nimis praua
⁊ l r Tanta est

De noue operis nunciacione

⁊ l s Intelleximus
⁊ l t Cum ministro et
⁊ l v Significantibus
⁊ l x Is cum priuilegiorum

De priuilegiis et excessibus priuilegiatorum

⁊ l y Episcopalia
⁊ m a Sic in medicis
⁊ m b Cum et plantare
⁊ m c Dilecti filii
⁊ m d Ad hoc et
⁊ m e Si de terra
⁊ m f Porro
⁊ m g Recepimus
⁊ m h Sane et
⁊ m i Patentibus
⁊ m k Quanto
⁊ m l Cum olim io
⁊ m m Ex parte io
⁊ m n Cum olim no
⁊ m o Accedentibus
⁊ m p Cum capella
⁊ m q Ex ore
⁊ m r Ex parte no
⁊ m s Pastoralis
⁊ m t Petisti
⁊ m v Nimis prauorum professorum
⁊ m x Cuncta
⁊ m y Antiqua
⁊ n a Ut priuilegia
⁊ n b Et nonnullis
⁊ n c Quanto amplius
⁊ n d Ex parte mo
⁊ n e Cum speculum
⁊ n f Tenua intencionis
⁊ n g In his que ad cultum
⁊ n h Dudum inter priorem
⁊ n i Accendam sic asseris
⁊ n k Consultationi

De purgacione canonica

⁊ n l Nobilis homo
⁊ n m Si quis presbiter
⁊ n n Homales
⁊ n o Si quis de gradu
⁊ n p Quoniam
⁊ n q Nos inter alios
⁊ n r Cum per matoncella
⁊ n s Ex tua
⁊ n t Constitutus
⁊ n v Inter mala sollicitudinis
⁊ n x Cum dilectus io
⁊ n y Cum in iuuentute
⁊ o a De testibus
⁊ o b Accedens
⁊ o c Cum dilectus no
⁊ o d Accepimus

De purgacione vulgari

⁊ o e Cura suscepti
⁊ o f Si quis apparuit
⁊ o g Dilecti filii

De iniuriis et dampno dato

⁊ o h Si rixati
⁊ o i Si quis apparuit
⁊ o k Si bos
⁊ o l Si lesis
⁊ o m Si egressus
⁊ o n Si quis domum
⁊ o o Olim scribendo
⁊ o p In mea
⁊ o q Si culpa

De penis

⁊ o r Et que
⁊ o s Presbiteri
⁊ o t Licet inter
⁊ o v Calumpnia

⁊ o x Quod in dubiis
⁊ o y Que discretionem
⁊ p a Constitutus
⁊ p b Super hiis
⁊ p c Etiam nobis
⁊ p d Ad aures
⁊ p e Dilectus filius
⁊ p f In quibusdam
⁊ p g Grauem

De penitentiis et remissionibus

⁊ p h Manifesta
⁊ p i Qui presbiterum
⁊ p k Significauit
⁊ p l Quod ad consulum
⁊ p m Ex quadam
⁊ p n Licet tam veteris
⁊ p o Quesitum
⁊ p p Deus qui ecclesiam
⁊ p q Officii
⁊ p r Noua quedam
⁊ p s Cum in te
⁊ p t Omnis utriusque sexus
⁊ p v Cum infirmitas
⁊ p x Cum ex eo
⁊ p y Nos postulasti
⁊ q a Ne pro dilatione

De sententia excommunicationis

⁊ q b Super eo primo
⁊ q c Monachi
⁊ q d Si vero
⁊ q e Si vero aliquis
⁊ q f Non est dubium
⁊ q g Mulieres
⁊ q h Porro
⁊ q i Nullus
⁊ q k Prochanos
⁊ q l Ex tenore
⁊ q m De cetero
⁊ q n Ad hec cum in
⁊ q o Ea noscitur
⁊ q p Cum non ab homine
⁊ q q Cum desideres
⁊ q r Veniens
⁊ q s Peruenit
⁊ q t Significauit
⁊ q v Qua nos
⁊ q x Ad eminentiam
⁊ q y A nobis fuit
⁊ r a Conquesti
⁊ r b Pendentia
⁊ r c Vniuersitatis
⁊ r d In audientia
⁊ r e Ex de hiis est
⁊ r f Cum pro causa
⁊ r g A nobis est
⁊ r h Nuper a nobis
⁊ r i Ex in dubiis
⁊ r k Inter alia
⁊ r l Cum illorum
⁊ r m De monialibus
⁊ r n Si vero est
⁊ r o Vt fame sue
⁊ r p Contingit primo
⁊ r q Relatum
⁊ r r Sacris
⁊ r s Sicut nobis
⁊ r t Per tuas
⁊ r v Si aliquem
⁊ r x Officii
⁊ s y Responso
⁊ s a Inquisitionem
⁊ s b Contingit secundo
⁊ s c In presentia
⁊ s d Ciuante presbiteris
⁊ s e Sacro approbante
⁊ s f Nouit fraternitas
⁊ s g Canonica
⁊ s h Super eo secundo
⁊ s i Venerabili
⁊ s k Graue
⁊ s l Cum voluntate
⁊ s m Si concubine
⁊ s n Duobus collata
⁊ s o Permittimus
⁊ s p Nuper incidens
⁊ s q Si que sub hac forma
⁊ s r Pueris

De verborum significatione

⁊ s s Inmonate
⁊ s t Nam et rex
⁊ s v Vna et ego
⁊ s x Ex dicto
⁊ s y Ioseph
⁊ t a Intelligentia
⁊ t b Nichil obstat
⁊ t c Propterea
⁊ t d Nimus causas
⁊ t e Forus est
⁊ t f Pactum dicitur
⁊ t g Ius dictum
⁊ t h Causa
⁊ t i Quesiuit
⁊ t k In his que
⁊ t l Olim tibi
⁊ t m Cum in partibus
⁊ t n Cum tibi
⁊ t o Cum ecclesia
⁊ t p Quenn
⁊ t q Quod per nouale
⁊ t r Venerabili
⁊ t s Sepe
⁊ t t Cum olim
⁊ t v Abbate
⁊ t x Super quibusdam
⁊ t y Nonima
⁊ v a Dilecto filio
⁊ v b Cum inter nos
⁊ v c Sepe primo
⁊ v d Sepe secundo
⁊ v e Tua nobis
⁊ v f Transmisse

De regulis iuris

⁊ v g Omnis res
⁊ v h Estote
⁊ v i Qui scandalizauerit
⁊ v k Quod non est licitum
⁊ v l Quod latenter
⁊ v m In contemplatione
⁊ v n Quod incontinens
⁊ v o Quod ex timore
⁊ v p Desleat
⁊ v q Clemens
⁊ v r Indignum est

Tituli libri Sexti

De summa trinitate et fide katholica

6 a Fideli
De Constitutionibus
6 b Licet romanus
6 c Ut animarum
De Rescriptis
6 d Ipso iure
6 e Cum in multis
6 f Dispendia
6 g Cum aliquibus
6 h Si gratiose
6 i Susceptum
6 k Si duo sup[er] eo
6 l Gratia quam sup[er]
6 m Nimmis ante
6 n Si eo tempore
6 o Si post tua
6 p Statuimus
6 q Tibi qui grati[a]m
6 r Si pro te alium
6 s Si duobus
6 t Littera p[er] ambitiosa
De Consuetudine Rubrica
6 v Consuetudinem
6 x Non putamus
6 y Non est in iusta
6 a a Cum in tua ecclesia
De postulatione Rubrica
6 a b perpetuo
De electione et electi potestate
6 a c Statuimus
6 a d In electionibus
6 a e Ubi periculum
6 a f Ut circa electionis
6 a g Indempnitatibus
6 a h Cum sit ecclesie
6 a i Ipetuo
6 a k Nulli licet
6 a l Si quis contingit
6 a m Nimmis constitutio
6 a n Si forte
6 a o Quamvis eius
6 a p Generali
6 a q Licet canon
6 a r Nemo deinceps
6 a s Cupientes
6 a t Fundamenta
6 a v Quamquam in causa
6 a x Si qui contra
6 a y Cum contra
6 b a Sed cum p[ro] forma
6 b b Statutum
6 b c Si cui eligendi
6 b d Quorundam electos
6 b e Si quis dignitas
6 b f Si electo
6 b g Si religiosus
6 b h Nullus religiosus
6 b i Cum expediat
6 b k Non debeat
6 b l Ab eo qui con[firmat]
6 b m Ipso eo quod ad electionem
6 b n Si p[ro]p[ter]
6 b o Cum ex eo
6 b p Commissa tibi
6 b q Si abbatem
6 b r Si compromissarius
6 b s procurator
6 b t Si confirmacionem
6 b v Quia sepe contigit
6 b x Constitutio
6 b y Is cui p[ro]curatio
6 c a Indempnitatibus
6 c b p[ro]vida consideratione
6 c c Si eo tempore
6 c d Si quis iusto
6 c e Cum electionis
De Renunciatione Rubrica
6 c f Cum aliqui
6 c g Si te p[re]benda
De supplenda negligentia
6 c h Romana p[re]latorum
6 c i Grandi
6 c k Si episcopus
6 c l Kathedrali
De temporibus ordinatorum
6 c m Sepe contingit
6 c n Eos qui clericos
6 c o Cum nullus
6 c p Nulla episcopus
De etate et qualitate et ordine
6 c q permittimus
6 c r Is qui desertum
6 c s Si is a quo
De Bigamis Rubrica
6 c t Altercationis antique
De officio Vicarii
6 c v Romana
6 c x Licet in officialem
6 c y Cum in generali
De officio delegati Rubrica
6 d a Statuimus ut
6 d b Quia pontificali
6 d c Si duo ex hiis
6 d d Si com[mun]i
6 d e Iudex ab apostolica
6 d f Nimmis aliciu[m]
6 d g Si delegatus
6 d h Cum plures
6 d i Si sup[er] gra[tia]
6 d k Si is cui causa
6 d l Ab arbitris
6 d m Is cui ab apostolica
6 d n Statuimus ut
6 d o Si a subdelegato
6 d p Hac constitutione
De officio legati
6 d q Officium nostri
6 d r legatos
6 d s Sup[er] gentes
6 d t presenti
6 d v Declaratione deliberatione
6 d x Collatio
De officio ordinarii Rubrica
6 d y Romana
6 e a Si canonici
6 e b Ordinarii
6 e c Quia plerique
6 e d Ut litigantes
6 e e Si episcopus
6 e f Cum episcopus
6 e g Nimmis sup[er]
6 e h presenti
De maioritate et obedientia

6 e i Episcopali sede

De pactis Rubrica

6 e k Pactum cum rebus
6 e l Omnis pactum
6 e m Omnia ex eo

De procuratoribus

6 e n Non indistincte
6 e o Omnis pat.
6 e p Is qui a procuratore
6 e q Omni ad agendum
6 e r Omni generalis
6 e s Si duo procuratores
6 e t Licet is qui pater
6 e v Si quis sibi ...
6 e x Procurator

De his que vi metusve causa fiunt

6 e y Absolutionis

De restitutione in integrum

6 e y Ecclesia
6 f a Si adversus

De arbitris Rubrica

6 f b Si ex tribus
6 f c Ut questionibus

De iudiciis C lib. sedis

6 f d Juris esse
6 f e Mulieres ...
6 f f Si cum ...

De foro competenti Rubrica

6 f g Romana
6 f h Seculares
6 f i Cum clericus laicus

De litis contestatione

6 f k Exceptionis
6 f l Si oblato

De iuramento calumpnie

6 f m Ex de calumpnia
6 f n In appellationibus
6 f o Nulla tibi tempore

De restitutione spoliatorum

6 f p Frequens
6 f q Ad decimas

De dolo et contumacia

6 f r Actor qui ad tempus
6 f s Cum qui a tua

De eo qui mittitur in possessionem causa rei servande

6 f t Cum qui super dignitate

Ut lite pendente nichil innovetur

6 f v Dispendiis
6 f x Si hii contra quos

De confessis Rubrica

6 f y Statuimus
6 g a Si per processum

De testibus et attestationibus

6 g b Mediatores
6 g c Pretium

De iureiurando

6 g d Romana
6 g e Contingit
6 g f Licet mulieres
6 g g Cum compositionibus

De exceptionibus

6 g h Pia consideratione
6 g i Cum quidam

De prescriptionibus

6 g k Episcopus qui ...
6 g l Si exigentibus qui ...

De sententia et re iudicata

6 g m Cum etiam
6 g n Ab apostolice
6 g o Abbate
6 g p Cum ab uno
6 g q Ex sententia

De appellationibus

6 g r Cordi nobis est
6 g s Legittima
6 g t Romana
6 g v Ne super appellatione
6 g x Cum appellationibus
6 g y Ab eo qui appellat
6 h a Non solum
6 h b Concertationi
6 h c Appellanti
6 h d Si a iudice
6 h e Ex collatione
6 h f Licet ab interlocutoria

De vita et honestate clericorum Li. 3

6 h g Clerici qui clericali

De clericis coniugatis

6 h h Clerici qui cum unica

De clericis non residentibus in ecclesia vel prebenda

6 h i Consuetudinem

De prebendis et dignitatibus

6 h k Susceptum
6 h l Licet ecclesiarum
6 h m Statutum
6 h n Omnis plenissime
6 h o Cum de beneficio
6 h p Super eo
6 h q Cum qui canonicam
6 h r Si pro clericis
6 h s Si cum super ...
6 h t Mandato
6 h v Si clericus
6 h x Hii qui auctoritate
6 h y Si per ...
6 i a Cum vel dudum ...
6 i b Ecclesia sepe
6 i c Cum illis quibus
6 i d Si tibi absenti
6 i e Cum qui beneficium
6 i f Is cui conceditur
6 i g Si beneficia
6 i h Non pro dispensatione
6 i i Si apostolice sede
6 i k Si motu proprio
6 i l Si pluribus
6 i m Cum in ecclesia
6 i n Si tibi concessio
6 i o Cum non de sacerdotali
6 i p Licet episcopus
6 i q Si tibi providere
6 i r Si pauper clericus
6 i s Si a sede
6 i t Cum singula
6 i v Cum in ecclesiis

6 l x Pium declaramus
6 l y Si apl'ica
6 k a Is cui nulla
6 k b Si epus
6 k c Nimius tibi
6 k d Si is cui
6 k e Quod p clas
6 k f Mandatum

De clico egrotante

6 k g Pastoralis

De institucionibus rubrica

6 k h Et si capitulum
6 k i Si is ad quem

De concessione pbende
vel eccie no vacantis

6 k k Nrma auctis
6 k l detestanda
6 k m Ne captande
6 k n Executor
6 k o Si capitulo
6 k p Si soli ordio
6 k q ducte martini
6 k r Cum ex constitutione

Ne sede vacante aliquid no
6 k s Si ad epm vel

De rebus eccie no alienandis

6 k t dudum et
6 k v Hoc consultissimo

De rerum pmutatione

6 k x licet in tua

De testamentis rubrica

6 k y Si pr filia
6 l a Religiosus

De Sepulturis

6 l b diuersorum periculis
6 l c Cum quis aliq
6 l d Si quis ...
6 l e licet pater
6 l f Religiosi

De decimis et pmiciis

6 l g districtum
6 l h Statuto ad religiosi

De regularibus et transeuntibus

6 l i Is qui monachus
6 l k Non solum et

6 l l Constitutionem
6 l m Beneficium
6 l n Quod pa votum
6 l o Si ad solum abbatem

De voto et voti redemptione

6 l p Quod votum

De statu monachorum et canonicorum
6 l q Periculoso : regularium

De religiosis domibus ut epo sint subiecte

6 l r Religionum

De iure patronatus

6 l t Si laicus

De capellis monachorum

6 l s Ipsi

De censibus et procuracionibus

6 l v Romana
6 l x Exigit pusorum
6 l y Felicis recordationis
6 m a Quamquam pedagiorum
6 m b perpetuo

De consecratione eccie vel altaris

6 m c Si ecclesiam

De reliquiis et veneratione sanctorum

6 m d Gloriosus

De immunitate ecciarum

6 m e Nrma nonnulli
6 m f decet domum
6 m g Clericis laicos
6 m h Quam ut intelleximus
6 m i Eos qui opale

Ne clerici vel monachi immisceant
secularibus negotiis

6 m k Statutum
6 m l Ut periculosa
6 m m Epus seu quicumque

De sponsalibus et matrimonio : li quintus

6 m n Ex sponsalibus

De desponsatione impuberum

6 m o Si infantes

De cognatione spirituali

6 m p Ne dum ut
6 m q Per cathecismum
6 m r Quamquam non plures

De accusationibus : li quintus

6 m s Pacem cora eo
6 m t Si is cui contra te

De hereticis

6 m v Cum epo
6 m x Quamquam hereticos
6 m y Filii vel heredes
6 n a Cum eo
6 n b In fidei fauorem
6 n c Presidentia
6 n d Cum contumacia
6 n e Accusatus
6 n f Statutum 10
6 n g Ne aliquis
6 n h Ut officium
6 n i Ut commissi
6 n k Cum xanos
6 n l decernit
6 n m Statutum no
6 n n Inquisitores
6 n o Per hoc negotium
6 n p Ut inquisitionis
6 n q Cum sedem leges
6 n r Statuta

De scismaticis

6 n s Ad succedendas

De homicidio

6 n t pro humani
6 n v prelatis
6 n x Is qui mandat

De usuris

6 n y Usurarum voraginem
6 o a Quamquam usurarii

De excessibus prelatorum

6 o b Cum ex eo

De privilegiis

6 o c Volentes
6 o d Cum de diuersis
6 o e Abbates
6 o f ducte sedis
6 o g Ne aliqui
6 o h Ut apl'ica
6 o i Cum psone
6 o k Epor
6 o l P exemptionem
6 o m Si papa
6 o n licet vobis
6 o o Cum epi

De iniuriis et dampno dato
6 o p Si pignoraciones
6 o q Romana eccl[esi]a et c.
De penis
6 o r degradacio
6 o s Felicis ad recog
6 o t Debitricis aliam
6 o v felicis recordacionis
De privilegiis et remissionibus
6 o x Romana
6 o y Si ep[iscop]us
6 p a Indulgencie
De sententia excommunicacionis suspen:
sionis et interdicti
6 p b Cum medianalis
6 p c Solet a nonnullis
6 p d Statuimus
6 p e Cum a periculosa
6 p f Romana eccl[esi]a
6 p g Dilecto filio
6 p h Venerabilibus
6 p i Decernimus
6 p k Constitucionem
6 p l Prim
6 p m Quemadmodum pro eo
6 p n Si iudex laicus
6 p o Statuto gregorii
6 p p licet excommunic
6 p q Si clericus
6 p r Si sententia
6 p s Si civitas
6 p t Is qui in talia
6 p v Cum in baptismo
6 p x Is cui eccl[esi]e
6 p y Religiosi
6 q a Eos qui a sententia
6 q b Cum aliquis absque
6 q c Alma mater
De verborum significacione
6 q d Vemens
6 q e Constitucionem
6 q f privilegium
6 q g Sic nobis
6 q h Beneficium

Abbates tenentur reddere pro con:
ventibus suis nisi eorum ne:
gocia et conventuum sint
distincta. d o. Edoceri
Abbas exemptus pro nulla
consuetudine potest ad aliam
abbaciam se transferre nisi
de pape licencia vel legati
h x Cum venerabilis
Abbatissam potest ep[iscop]us instituere si monia:
les compromiserint in eundem. c x. Causamque
Abbas aut prior esse non potest nisi in religione
in qua professe debuit sit professus. d o.
Cum causa. e v. Ad nostram
Abbas non potest subditos suos absolvere ab
obediencia sua nisi de licencia superioris. e lite.
Abbas exemptus sine licencia pape non potest
cedere, alias sequens electio nichil valet. g f dilecti filii.
Abbates debent esse sacerdotes, similiter archipre:
sbiteri, prepositi et decani, quod si promoveri non potest
debent a suis officiis amoveri. h l. Ut abbates
Abbas potest esse in minoribus ordinibus consti:
tutus. h v. Quam in domo
Abbates possunt conferri monachis suis primam
tonsuram, postquam fuerint benedicti. h y. Cum contigat
Abbas potest esse qui ad aliud monasterium transiit
et rediit si bene se habuit post suum regressum
h i. Intelleximus
Abbatisse non possunt excommunicare vel suspendere
sed subditas et capellanos et clericos possunt
per obedienciam compellere vel facere per censuram
ecclesiasticam coherceri. q i. Dilecta filia
Abbas non exemptus mortuo ep[iscop]o debet per ca:
pitulum confirmari. q l. Cum olim
Abbas tenetur licenciare monachum si petat ut
ad religionem transeat arciorem. arciorem et
n si licet in quibusdam
Abbas unus duabus abbaciis nunquam
preesse potest. z q k. Ne nimia
Abbas potest dispensare cum monacho qui in scolo
furtive minores ordines suscepit et dya:
conum similiter. y k v. Cum. h. lator
Abbatum Cistertiensium professio ep[iscop]o est
facienda. i x y. e s. Ne dei ecclesiam

Abbates nō tenent epis nisi ad obediām
et ea que rōna ecclād concessit epis sup
abbacias 7 l d Same si epd
Abbates nō pnt de causis mrīmonialibȝ
cognoscē nec pnias publicas imponē
nec indulgēās dare q̄r hec ad epalem
ptinet dignitatē 7 l l Accedentibȝ
Abbatisse pnt nō cōfessionē audie nec
benedicē nec pdicare quia hec ad claues
ptinet que nulli mulieri nec ead btē
vgini sunt cōcessa 7 p v Noua quedā
Abbas exemptus pt in epm eligi sȝ nō
sine pp̄e vl legati licencia cōfirmari
6 b q Si abbatem
Abbates nō pnt ex pvilegio p villas
benedictiones dare nec tonsuras cōfe
nisi subditis 6 o c Abbates
Abbates i cōsilijs et i synodis nō vtan
mitris nisi ausigiatis exempti et simpli
bȝ nō exempti 6 o ȝ Vt aplice
Absoluta a sentā debet i eand sentāȝ
retrudi nō obstante appellatōe int
posita si pq madatū sibi sctm̄ vel exe
cucōem madati nō fecerat qd iurauerat
se factm̄ 2 q 8 Questionē
Absolutus a supiori si pniam nō recepit
debet eā recipe a discreto alio sacdote
7 bb Ex diligenti
Absolucōnis beneficiū gratis dȝ impendi
alias esset inicium symonie 7 b i Ad aures
Absoluendi mitti nō debent ad papā pro
iniectōne impuberes iocatores nigri cū
disciplinē sed solū paciantes ex odio
graui 7 q b Ex pco 7 v l Cū illorū Nec
religiosi i claustro se pcucientes sed p
suū platum absoluent 7 q c Monachi
Nec hostiarij magratū alij officiales
mittent nisi attendo turbā sine ppōito
clicū vberaret Itē nec vim repellentes
cū moderamīe nec inpeniens turpiter age
te cū mre filia vxore sorore tm̄ 7 c ca
Si vero aliquis Itē nec pcuciens coma
nitente si iurat quod eū clicād ignora
bat qd si iurac noluit ab omībȝ est
tanqm̄ excomicatus euitandus 7 q d Si vero
Absolui debȝ a ppā qui vberat clicū
vel monachū vel religiosū et est
comisū 7 q f Nō est dubiū
Absolui pnt ab epo mulieres
que clicos pcusserunt qr sui iuris
nō sunt et magnates delicati
pqm̄ status eorū ppe fuerit
inicialis vt de eius cōsilio corri
gantur mittandi aut sunt ad ppm̄
de qrū cōsilio vberaūr clici 7
q ȝ Mulieres Ea nositur 7 q o
Absolui nō pnt nī tm̄ papam
vel eius legatū clicos vberantes
licȝ iniectio sit occlta 7 q p Porro
7 s p Cum ins madens
Absolucōnis forma ab iniectōe
ē qȝ iurat stare madatis eccle
quē debet ēē qȝ de cetero nō p
cuciat clicum vel religiosū nisi
i casibȝ a iure cōcessis 7 q l Ceterum
Absolui pnt ab epo qui clicos
pcusserunt si hñt inimicas capita
les vel aliud impedimentum le
gittimū quo se ppe nequeunt
putare iurato quod impedime
to cessante se eius cōspectui p
sentabunt 7 q m De cetero
Absolucōnē a sentā indicē nō cō
mittit ppā nisi ea condicōe qȝ
absoluendus caueat madatis ecclē
obedire 7 q n Ad hec
Absolui pnt ab epo dȝ p iniectōe
manuū senes et valitudinarij
dū satisfaciat competent 7
q o Ea nositur
Absolui nō indiget q occidit
clicos vl pbiteros inmiscentes
se tyrannidi abiecto habitu
clicali maior tm̄ pnia qm̄ p
laicis iniungat 7 q p Cū nō ab hō
Absolui pnt epo de leui inie
ctōne 7 q s Puenit
Absoluē pnt legati a latē ppe
ab oī iniectōe 7 q x Ad eminenciā
Absolui nō pnt incendarij
pq denunciacōm nisi a papa
7 q v Tua nos

Absolui pt quilibz ab omi sima
i articulo mortis ·j· v · e · Ex de hijs
Absolucione ppali no indiget
qui sacdote p̄ guerra monete
no ppulsando iniuria occidit
·j· x · o perpendimus
Absolui pt sacdos ꝓpus a mori
quia hoc sibi canonis no reser
uat ·j· v · h · Nup a nobis
Absolui pnt religiosi ab iniecc̄oe
p ꝓpos platos si se in claustro
ꝓmiserint ·j· q · c · Monachi
·j· v · l · Du illor Moniales p̄ eps
absoluet ·j· v · m · De monialibz
Absolui debet aliqu pmi a ppa
p iniecc̄oe manuu ·j· pui ·j· v · q
velatu
Absolutus reputat no dz cui
papa mittit lras p surrecc̄oz
ut ignorancia licet eu salutet
·j· v · b · Si aliquando
Absolucio impetrata tacita
vitate no valet nec iteccata
pluribus simis si absoluat ab
vna debet dici simpliciter abso
lutus q iudex sacmis facē no
debet ·j· v · x · Officij
Absoluendi sut hospitalarij
p iniecc̄oe a platis suis sicut
alij religiosi cum debet esse
sacdotes ex quo colligit q a
sima canonis soli pnt absol
ue sacdotes ·j· s · g · Canonica
Absolucio que dat ad caute
la qn no constat sima recte
lata ·j· v · t · Per tuas ·j· s · i
Venerabili
Absolue pt epus adultos p
iniecc̄oe si in puericia sima
incurrut ·j· s · r · Pueris
Absoluendus ligatus de contu
macia debz caue de stando
iuri pro offensa dubia de pa
rendo madatis eccie p offensa
manifesta debet ꝓus emedare
·j· t · s · Ex pte manifesta aut
est aut p confessiom aut p legit
timas ꝓbaciones aut p ex

euidenciam facti ·j· t · t · Cu olim ·x· ·j· q · m
Absolucionis oro/ pra qs dne hinc fa
mulo tuo dignu pnie fructu/ vt eccie
tue scte cuius integritate deviaret pec
cando admissor venia ꝓsequendo red
dat innoxius
Absolucio incxtorta no valet s · e · y Absoluc
Absolui pt condempnat q p surrepc̄oem in
dicēm cuuenit ·z· o · n · Cum olim
Accessoriu no valet sine pncipali · z
Ius dilectos
Actiua vita fructiosior e/ contemplata
securior · g · a · Nisi cu pdem
Accones no debet no debet eme clici a
laicis i fraude q si fiat no valz ·t· g · Ex pte
Accionis genus no exens exprime actor q
quā accoia no omes sciunt ·z· f · Dilecti filij
Accoliti ordinacio di expom c Accolitus
Accionem incepta incepcionis repelli pt
sed no phibet cca candm re/ alia congrua
intemptare · z · p · Examinata
Accionem intemptare religiosus p negocijs
eccie sue/ nec pt repelli/ quia ignorat
vbi fuit oriundus · z · q · Cum deputati
Actor pt reconveniri a reo et tenet sibi
p eqm responsu sub iudice · z · b · a · Ex lris
Et si actor impetrat appellacoe remota
coa iud reconvenict/ quia cadē conditio
vtrusqz · z · b · b · Prudenciam
Actor debz mitti in possessiom rei petite
reo contumace quo p anu i contumacia
ꝑsistente erit actor verus possessor/ sed
si reus caucom de stando iuri ꝑstiterit
et expensas solut possessor erit z in
omi casu sibi acco petitoria reservatur
z · b · h · Cauoma frequent
Actio est inanis quā excusat inopia de
bitoris · d · i · Olim nobis
Actor si no pt mitti i possessiom ppt rei
contumaciā promi/ uel dolu p q anu erit
verus possessor · z · d · x · Contingit/ nisi
reus infra anu cauit de stando iuri · z
d · n · Ad hec cu contingat/ nec sufficit reo
dice q caucom ꝑstare voluit si no dz
z · c · a · Constitutis // z · e · s · Ex litteris
Actor in causa regendor reus e et e g°//
Actore no pbante absolui debet reus
et si nichil ꝑstitit/ si tn curat ꝑsump c
com eu debet iurare/ ad sua innocencia
ondendā · z · m · l · Iuramentu

Actor fundens intencionem suam ex causa
spali ex alia emergente causam fundare non potest
lite contestata secus si ex generali 6 de o
Abbate

Actoritas tes sacre scripture diuise pnt esse
Sed aduerse inueniri 3 e x Cum apetta
Accusatus fatigari non debet si desit legitimus
accusator ·J· a C· legittima
Accusacionem debet precedere monicio caritatiua
·J· b Si quis epus
Accusare pnt religiosi platos suos uel
denunciare ·J· c Illa prepositor
Accusatus de crimine, pmoni non debet
cum opinio pmonendi non debeat vacillare
ymo debet quitca se purgare ·J· d Epus
Accusatores suos epus repellere non potest
si pns cause sibi familiaris ·J· e Nulli epor
Accusari non debet quis de criminibus de quibus
alias extitit absolutus ·J· f· De hijs criminibus
Accusare non pnt qui inicio cohitant
accusandi ·J· g· Repellantur
Accusans ex malicia, si more sepius
debet grauem penam sustinere ·J· h· accusasti
Accusacione non indiget euidencia sceleris perpe-
trati ·J· i g· Euidencia
Accusator cum inscripcionem potest sine periculo
resilire ·J· o liceat ibi petro
Accusare non potest laicus clericum nec ille
qui fuit testis in illa accusacione eius
·i f· Ille fuit ab eo de sibi crimine accu-
satus, nec etiam illius qui prius accusans
repulsus extitit, quia supponitur iniurie
·J· k· Cum p matronella
Accusare religiosi platos suos non sunt
repellendi eo quod sunt subiecti obedi-
encia & expresse debet eis de monasterio
ministrare, non tamen pnt extraneos accusa-
re ·J· l· De parte
Accusare non pnt inimicos et si appel-
lat quia repellitur non est appellacio ad-
mittenda ·X· 2 p o· Meminimus
Accusacio denunciacio et crimis excepcio
debent quia prima fit ad deposicionem
et oportet inscripcionem fieri ad talionem
secunda fit ad correctionem, nec oportet inscribi
tercia quando fit ut quis repellat a testi-
monio uel accusacione, tunc non inscribitur,
quando ut repellatur a beneficio uel officio
aut obtento obtinendo aut iam obtento
primo non inscribit, secundo ad iudicis arbi-
trium se debet obligare ad penam si
defecerit, si non ad talionem ·J· q· Super hijs
Accusator repelli debet si de eodem alias
accusauit & fuit confessus, quod ex ma-
licia accusauit, uel iniunctum fuit ei
per iuramentum quod non eum amplius accu-
saret ·J· p· Veniens
Accusatus de crimine de quo infamia
non precessit repelli non debet a beneficio
optinendo, in beneficio ·J· a Ad aures
Accusacionem debet precedere inscripcio
denunciacionem caritatiua monicio
inquisicionem clamosa insinuacio
sepe facta, que sicut non debet nisi voto
eo que que facienda est & eo presente
nisi contumaciter se absentet, tradendi
eius articulis inquirendis, & testibus
et dictis, si contra platum debeat fieri
cum sit quasi signum ad sagittam, non
admittatur contra eum nisi beniuoli &
honesti, & plures denunciacio est
expectanda ·J· a b Qualiter & quando
·J· b q· licet Heli
Administrator ecclesie cathedralis a
papa datus potest & talis potest quicquid
potest epus excepta alienacione immo-
bilium & hijs que ad pontificalem
pertinet dignitatem ·6· b in de au·
Administrare debet capitulum pro epo
capto non archiepus ·6· c Si epus
Adoptiuus filius non potest contrahere
cum filia adoptantis durante adop-
cione ·X· d e Si qua per adopcionem
Aduocatus non potest esse in iudicio
seculari existens in sacris nisi pro
ecclesia uel pro se aut pro miserabilibus
personis ·x o· Clerici
Aduocati esse non pnt tam regulares
sunt nec monachi ·x p· De pte
Aduocatus esse potest, nisi pro necessitate
ecclesie uel pro miserabilibus personis
et tamen, quod si aduocatur contra ecclesiam
beneficio est priuandus ·x q· Cum sacerdotes
Aduocati confessio preiudicat clientulo

nisi ead die fuit revocata . 2 .
sa . Cum cang . Si em no revo
cat ca psumit approbare . 3 . s x .
olim causam
Adulterium no pt vir uxori oppo
ne qui adulterium procuravit
x d l . Discretionem
Adulterio imposito sacerdoti debz
ei indici purgatio in qua si de
fecerit e ab officio suspendendus
ij q m Significasti
Affinitas contrahitur int uxorez
et virum qui cognovit eius filiam
unde petere no debz debitum nec
pg mortem uxoris cu filia contrahere
sed ambo debet sine spe coniugii
remanere . x d f Si qs cu filiastra
Affinitas obiecta pro adulterio
matrimonium repugnare no pt nisi
sit evidens aut probata x . h q .
de illo
Affinitas iniqua contracta post
matrimonium innocenti noce no debet
unde si innocens continere no vellit
petere pt et petitus pt reddere cum
timore x d p Dixe fornitatis
Affinitas i qrto gradu impedit
matrimonium et dirimit iam contractum
x d v . De his
Affinis e sponse qui eius cognatam
cognovit unde si probat pt vel
fama habedit sponsalia solui de
bent x d s Super eo
Affinitas no contrahitur int parentes
viri et uxoris unde matrimonialiter iungi
pnt x d q Super hoc
Affinitas in qrto et tercio gradu scz
inter parentes eorum coniugum et uxo
res eorum est penitus abrogata
x c b Non debet
Afflicto no e addenda afflictio . 3 d h .
Sepe 3 s e licet multum
Agentes et consentientes par pena
constringit . Ille ad supponitur consentire
qui cu posset manifesto facinori de
sinit obviare . s . excommunicato 7 s d
Cum ex iniuncto
Allegans turpitudinem audiatur

si causa comunem tangat no e aut als
audiendus . 2 . o h . lator presentium
Alearum et taxillorum ludus et varia
spectacula sunt clericis interdicta 3 p clia officia
Alienare no debet prelati res ecclie ven
dendo donando aut permutando , i emphi
theosim in perpetuo concedendo . 3 f nulli liceat
Alienatione rei ecclesiastice nullus presbiter aut
dyaconus vel defensor audeat subscri
bere als excommunicetur , et licz cuilibet persone
ecclesiastice reclamare 3 f n Si quis presbiterorum
Alienare no pt epus bona immobilia
ecclie et alii conferre dum tacet rector
qui si oportuit se opponat , et ad hoc
etia debz debita solemnitas adhiberi
S h t Dudum 7
Alienatio merito no pt de bonis prelatus
ordinare . 3 h m Cum dilecti
Altari serviens debet vivere de altari
3 c c Cu secundum
Altaris sedes si frangatur vel amoveatur
cu sigillum ibi situm est consecratio iteranda
no tn oportet propter hoc quod ecclesia iterum
consecretur 3 t q Ad hoc si altare 2
t i Licet in dubiis : t l . Lu se 3
Altaria pnt plura insimul consecrari . 3 :
Altare propter modicam fracturam no est
iterum consecrandum 3 t m Ligneis
Appello eius cuius no e iudex nulla valz . d c Si iudex
Appellans no prosequens adversario prosequente
tenetur i expensis et si dum supersit literas
quas uti potuit , nihil prodest . a c Sepe d
Appellatio suspendit potestatem iudicum executionis
A ij Dilectus filius
Appellatio condicionata processum non
impedit , si condicio fuerit . d f . Cu nobis
Appellans si contra appellationem faciat no
pt opponere de cetero d h . Bone memorie
Appellationis remotio int impetrantem
et reum solum valz no aut impedit alios
si sentiant se gravari . n c . Super eo
Appellationi cedit qui post ea procedit i
iudicio quoquo n h Gratum
Appellari no pt ab epo ad archiepiscopum
potestate delegata no ordinate preterite

p i. licet incorrigendis / sz no iniuste
Appellacom nulla mota psequi copellat
Appellat iuste pt a iudicibus quibus
commissu e ut Iuris z consuetudine pcedet
si obmittitur consuetudine qua si inique
est pnt in iudicio reprobac z ec. Cu venisset
Appellacom renunciat qui pq ea testes
pducit vel videt. z g c. Cu venissent
Appellacio suspendit execucom sine
nec obstat contrariu iuramentu. z e q.
Pernens iio
Appellac pt excomunicatus z prosequi
si grauet. z in x. dilcta / z. ii c. Veniens
Appellat no pt ab execucoe nisi excedat
modu sibi impositu in madato z o q.
ex ad consultacom / nec pt eciam recusari.
z r 9 Romit ille
Appellacoe interposita legittime quicqz
sequitur irritat. z p f dilcti filij
Appellacio gnalis no valet que sit sb
causis omnibus indistincte z p g Inter cetera
Appellacio religiosi contra correccom or:
dinis nichil valet. z p ca ad nram / nisi
platus excedat i modo z ordine corri:
gendi. z q o. De priore
Appellans debz ad prosequedu tm as
signae vel iudex si no fecerit z si infra
tm no prosequat pori iudici subiacebit
z p i psonas diuinas aut diuinas gnte
vel duo ex causa quas iudex pt abre:
uiare vel prolongae scd condicoem
psonaru z distanciam locoru infra que
si no fuit psecuta si lata erat sentencia
transit i rem iudicatam sin si no dum
pori iudici subiacebit. z qq. Iudicantes
Nisi excusacio allegetur legittima
quae no fuit psecuta z p ii ex con
Si an causam appellat ex magis
pnoco reputatr dz audiri et dimoste
du crima notoriu no exstat. z p li
Cu sit Romana Si aut an pvocacom
vel pq cme graue comiserit pro quo
sit iniro puniendq ipm pvocacio no
tuet. z q g propositum
Appellans in vna causa a iudice de
legato pt eu recusare i alia si voluit
alis eciq iudicio subiacebit z. pl.
Ad hec si in pua
Appellat no pt ad ppm a iudice
scdariat nisi sibi i tpibus sit sub:
iectus z p an Si duobus
Appellante vna pte ad ppm imme:
diate scdariat altera ad arepm / si
arepus ignorans citat pmam
ptem te copare / z se excusare
alit tenet excoicacio p hoc lata
z p an Si duobus
Appellac pmmit qui an citacoe
it arripuit ad curiam scd no si citacio
iam pcessit. z p o cheminis / dilcti
filij p z r ii / z q ii Ad hec sicut
No te tn iudex rude / scd pcedat
donec lre altius commissionis
fuerit pntate. z r v. Vt debitus
Appellacio sup excepcoe tota su:
spendit si ad causa ptinet prin:
cipalem. z p p Ep̃co p
Appellacom lettime semp est
defendu quicumqz fuit causa le:
uis z p q. De appellacionibus
Appellacone remota i causis cl
siasticis remouet excusacio qz id
est iudicium de vtraqz. z p r Ep̃o
Appellacom sup crimibus notorijs
no e aliquatenq defendend Si
aut sit dubia ad psequend res
assignet. z p f. Euenit i. z p
f Consuluit i
Appellante psequente appellacom
contempnente z sciente iudice appel:
lacionis appellando no poterit
declinac. z p v. Suggestum
Appellacio rite facta facit excois
sequentis sinjam ee nullam z licite
inmpune celebrac pt cautela absol:
ui se faciat ad cautelam. z p x
Ad presenciam
Appellans ab ordinario i vna ca
sibi no pnudicat si i alia litigat
coram eo z p ij Cu teneam
Appellans pq citacom te copere
alis tanqm contumax punietur

2 q ii. Ad hec sicut
Appellans contra iuramentum cogendus
est per iudicem aut iuramentum seruare
aut ire ad eundem infra dies viginti
pe quadraginta 2 q 6 Ad hec et 3 in fine
Appellans si pendente causa crimen committat
hoc non obstante pro crimine puniendus
2 q 6 Preterea de his
Appellans ne procedat ad aliud electionem
forma de excommunicato publice cele-
brata non est aliqualiter audienda
2 q 6 Constitutus
Appellare non potest subditus et maxime
religiosus a correctione superioris
dum tamen modum superior non excedat
2 q 1 Reprehensibilis
Appellans non prosequens cogendus
est a iudice ut vel sibi procedat vel
partes eligant iudicem non suspectum
2 q 6 Ad hec in fine
Appellatio non valet cuius quis decretum
cogitur observare ut si episcopus cogat
a iudeis recedere maxima pena
et propter hoc quis appellat 2 q 6
Consuluit in fine
Appellare non possunt abbates moniti
cedere si sunt publice diffamati
2 p q Cum nos
Appellat qui se et sua ponit in protectione
pape unde nichil valet sententia
post hoc late 2 q 6 Ad audientiam
Appellationis causa nisi de consensu
partium remitti non debet ad iudicem
a quo extitit appellatum 2 q 6
Accepta
Appellatio lata post mandatum ab
eius observantia non tuetur sicut nec
post excommunicationem Sed lata cum ca-
nebatur 2 q 5 Ad hec quoniam
Appellans sine gravamine est ad
priorem iudicem remittendus 2 q 6
Cum in ecclesia
Appellationi renuncians si gravetur pendente causa
potest iterum appellare maxime in separatione
matrimonii cum est faciendum 2 q 3 Cum nobis
Appellans ante tempus assignatum ad

prosequendum sententiam sibi non fecit quod mandat
sententiam non mittit si causam deceat appellanti
2 r a Preterea
Appellationis remotio ad omnes articulos
in commissione contentos extendit postea
obiectos nisi articuli sint adeo separati quod
ultimi ad primos non videantur aliqualiter
pertinere quia tunc remotio illa ad illos non
extenditur qui precedunt 2 r b Cedo tequis
2 s k Inquisitionem
Appellationi adversarii non deserens sed ipsum
spolians in quo deliquit puniatur ut negans
si appellavit puniatur 2 r c Sunt sit deserens
Appellationi prefixus terminus ad prosequendum
per citationem peremptoria reputatur
ut non comparens tanquam contumax pu-
niatur et semper valet appellatio postquam per
litteras licet iudex ei non duxerit deferendum
Si autem alter pervenit terminum et tacite im-
petret litteras nichil valet sed tanquam
contumax puniendus 2 r c Sepe contingit
Appellatio ex pluribus causis semper interposita
valet dummodo una illarum sufficiens pro-
bata 2 r i Significaverunt
Appellationis infra terminum non prosequens non
tuetur si tamen vult proponere exceptiones per-
emptorias audiatur 2 r f Constitutus in fine
Appellans ex insufficienti causa non est
audiendus licet dicat quod in prosecutione
aliam causam legittimam allegabit sed
est adversarius in possessionem mittendus
qua adepta denunciari potest contra ipsum
2 r g Constitutus in fine
Appellationis remotio non impedit quin
citatus appellat si secure non possit acce-
dere ad locum assignatum et iudex nolit
locum assignare 2 r h Ex parte
Appellare potest qui super re iniusta et du-
bia convenit nisi iudex faciat eam
determinari 2 r k Significantibus
Appellationi non potest iudex prefigere terminum
infra quam tamen rationaliter timetur quia
superiori legem imponere videtur 2 r l Ex
Appellari potest extra iudicium in insinuatione
cum quis ex causis verisimilibus timet
ne super possessione indebite molestetur
unde si ea pendente spoliatur restituendus

est causa pertractat in omnibus semper salua
2 r m bone memorie
Appellacio iam excommunicato non protegit quam
demeruit et qui sibi fructus ecclesie subtra-
hantur qui est communio denegata 2 r o pastoral
Appellans a papa quia excommunicatus est ab archiepiscopo
si petat absolui ab archiepiscopo appellacioni
renunciat licet dicat se velle coram papa
prosequi statum suum quia ille solus ad quem
appellatur potest de pertinentibus ad appella-
cionem cognoscere et ideo tanquam petens contraria
repellatur 2 r p sollicitudine
Appellans denoluit ad superiorem principaliter
et accessorium vnde irritum est quicquid postea
ab inferiori iudice attemptatur 2 r q dilecto filio 1o
et hec postquam papa ad se aliquam causam
reuocat quod plus est estimandum 2 r r vt nostrum
Appellacioni si nulla ad prosequendum tempus
prefigatur potest appellatus nisi nimium festi-
net litteras impetrare quibus probet aduersarium
licet postea litteras impetret in quibus mencio-
nem habeat neutro autem prosequente si periculum
sit in mora sicut est in eleccionibus debet iudex tempus
assignare 2 r s oblate
Appellacione post litem contestatam emissa
iudices impetrati parte presente pro contumacia
absente negocium differre 2 r t per tuas litteras
Appellans debet causam exprimere que personata
legittima dicitur quam si coram superiore pro-
bare non possit condempnatus aduersario in
expensis ad priorem iudicem remittatur
2 r v vt debitus causa autem predicta debet
in appellacione poni 2 s a cum causa
Appellacioni post commonicionem iudicis vel
interlocutoria non debet si iudex velit corrigere
errorem quia cessante causa cessare debet
effectus 2 r x cum cessante
Appellacione propter suspicionem iudicis emis-
sa per arbitros electos coram eo suspicionis
ventiletur et si sufficiens inuenitur iudex
committat causam alteri non suspecto si autem
est insufficiens aut appellantis notoria
est excessus vel infra tempus prosequi pretermittat
mittat iudex procedat in causa a quo fue-
rat appellatum 2 r y cum speciali
Appellacionem non potest prosequi procurator
missus tantum ad impetrandum si alius
non prosequente contumax reputatur
condempnendus aduersario in expensis quas
prosequi est paratus 2 s c Nicolao
Appellari non potest a sentencia post quam semel bis
fuit appellatum 2 s d sua nobis
Appellari non debet potest nisi ad immedia-
tum iudicem vel ad papam 2 s e dilecti filii no
Appellans debet se offerre ad probandum
causam legittimam quam allegat et si
petat debet remitti ad priorem iudicem
inuito aduersario dum tamen ei satisfaci-
at de expensis et si coram superiore
velit probare causam et post per con-
tumaciam se absentet potest iudex
procedere etiam in principali licet lis
non fuit contestata 2 s i interposita
Appellacio a sentencia quam vnus grauatus
ab vno tantum emissa si obtineant alii
releuantur 2 s l vna sentencia
Appellasse supponitur qui propter metum
non audet appellare si infra decem
dies coram iudice vel in eius absen-
cia protestatus coram bonis de metu
causas allegat quibus erat metus
appellandum 2 s m si iustus
Appellare non potest si spoliet beneficio
clericus coniugatus 3 a i diuersis
Appellans non prodest protestata ad
curiam in qua reside non potest si re-
pellatur vel dicta spoliet 3 a s r eclam
Appellacio legittima facit sequencia
sentencias esse nullas 2 s r cum dilecta
Appellari non potest ab officiali ad episcopum
6 x non putamus
Appellari non potest ad delegatos si vnus
eorum subdelegauit aliorum procedat
sed ad delegatum 6 9 e si duo ex hiis
Appellari debet a subdelegato ad de-
legantem qui ei non commisit totaliter
vices suas 6 9 g si delegatus
Appellandum est ad papam si in causa
recusacionis ab arbitris appellat
6 9 l ab arbitris
Appellandum non est a subdelegato
ad delegantem si de eius iniuriis
concipiatur 6 9 o si a subdelegato
Appellans legittime ab interlocutoria

interens causa a iudice e exempto
6 p s Cu qui a tua hoc vm e si ap
pellacom prosequat quia alr ad po
rem iudicem mittet 6 gr Cond nos
appellaciones quoque devolvunt a
suffraganeis ad arepos et eorum
officiales et qualit pcedendu 6
g t Romana ecclia
appellanti infra tricesima dies petas
aplos no debet iudex denegare
alr processus eius nichil valent
nisi appellacom sit renunciatu 6
g v tie sup ap 6 g y Ab eo
appellacomi iuste iudex no deferat
alr iurisdiccom amittat superior at
sine difficultate remittat appella
te sic ad iudice qui no detulit alr
no 6 g x Cum appellacomibus
appellacoms iudex pq sentam e
misse omia pmo renocare debz
qui pq ipam sentam eciam an ap
pellacom fuint innonata si aut
an sentam sit emissa ea que meo
tpe ssta sut renocare no dz dec
sibi constet q sit legittime appella
tu nisi forte potest inhibicoem
sua sentam in sciol iudici ne pcedat
dictus infior pcede attemptaret
quia renocare debz talr attempta
ta 6 h a Non solum
appellaco eps iudicaud infra decem
dies a noticia granamis e sseda
nisi granatus granamie pcuaet
renocari quia impeditus taliter
excusat 6 h b Concertacomi
appellaco no frustrat eo q cora
iudice no est lecta dumo i scpt
appellaco sit porrecta 6 c appls
appellanti a granamie e decez
diez tm psigendo ad renocacoez
granamis audienda expto iudex
pcede potr ea ssta 6 h d b a iudice
appellacoms iudex pt diffinitia
emisse pt renocare granamie
p interlocutoria illand si tangat ne
gocim pnale eciam si ab interlocutoria
no fuerit appellatud no aut si no
tetigit pnale 6 h f licet ab interlocutoria
Apocrisarii sine secretarii vel sus secretarii
aurid dat iudicaud tibi crib e n
gristerasti
Apostate clici qui abiecto habitu clicali
sunt i criminibus dephensi no debet p
ecclesiam liberari J e m preterea
Apostate clici debet cogi redire et de
infamia se purgare J eo due similiter
Apostate clerici qui no pnt induci
ut redeat in arto carcere sut recludendi J e q A nobis
Apostate religiosi recapientes ordines
no pnt sine dispensacoe pali i or
dinibus ministrare eciam ad ordine redie
untes J ex Consultacomi
Aqua ponit i calice qr pcia qr aqua
exiuit de corpe xpi qui figuratus fuit
p petra de qua aqua exiuit in deserto corpa
petra aut erat xpus z v b In quada
aqua i pua qntitate i calice e po
nenda z v g Perniciosus
Arbitr in causa recusacoms assignabunt
die ad pbandu quos conuenire differant si
nel tercium elige cu oporz pnt ad ter
cogi p iudicez recusatu o e Suspicionis
Arbitri eligi no pnt i causa matrimoniali liberali nel criminali t d Causa
Arbitris tenus electis restitucoms
duorum sentia robur ht t h Bene est
Arbitrium pignu maxime i suspecto
no tenet compromittentes eciam sentiare
si iurauit t i Non sine multa
Arbitrium no vz q laica possit deca
mas retinere t k Pervenit
Arbitrari no pnt intelce nisi nobiles
que de consuetudine ht iudicaud
subditorum t l Dilecti filij
Arbitrium iuramento firmatu suadeu
est nisi sit contra eccle libertatem
que sibi exempta e no pnd pt plato
compromittere sup ea t m Cu i tempe
Arbitri no debet ht ptatem reco
veniendi t n Cum dilecti
Arbitris diffiniente no opz ipo hoc co
sensuisse expressitate eciam si rector
in ecclia sit ponendus t o Cu olim
Arbiter in causa spuali nunquam
laicus pt esse t p Contingit inerdu

Arbitrorum ptas expirat altero comp-
mittentium decedente l. v. Ex parte
Arbitrium indistincte recipiens non pt
pq modum excipe contra illud. l q. P[er] tuas
Arbitrium non debet derogare sententie
rite late si sit sup aliquibus articulis
emergentibus compromissum. l s. Exposita
Arbitri pnt vocare tercium si discordat
Dictum unius cum illo tercio nichil valet
quia in psonam tercii non fuit compro-
missum l l. Innotuit
Arbiter si dissimulat op mediatores
ab eo dati componant inter ptes tenetur
si sic a principio fuit actum l v. Cum a nob
n x Compromissum
Archidiaconus ht curam animarum et pt
suspendere absoluere excomunicare ecclias
mediate corrigere visitare et c. dudum ecclia
Archidiaconus est vicarius epi unde
debet habere curam pli et clei et visitare
et corrigere delinquentes l i. Ut archidiacon
Archidiaconus debet ordinare de mi-
nistris eccle et officia debet eis distri-
buere et quid legere debeant vel cantare
l xi. Officium
Archidiacon debet servare vasa eccle
et de eis reddere racionem ll. Ea que
Archidiacon p quamcumque consuetudinem
sine consensu epi curam non pt comittere
animarum l m. Cum sit satis
Archidiaconus non pt excomunicare nisi
de consensu epi vel de consuetudine
approbata l n. Archidiaconus
Archidiaconus non pt visitare ecclias
nisi sel in anno nisi exigat gravis
causa l o. Mandamus
Archidiaconus post archipbrm ordi
est epi. epi et debet in possessionem
ponere pmotos ad beneficia et eciam
ad dignitates et excomunicare eos qui
fuerint promovendi l v. Ut nrm l p.
Archidiaconus sine consensu Cum ad hec nos
epi licenciare non pt clericos in ordine
promovendos l q. Significasti
Archidiaconus visitacionem vel correctionem
non ht sup abbacias nisi de consuetu-
dine pacifice approbata nec ppt hoc
pt plus in una quam in alia vendi-
care l v. Ut nrm
Archiepus electus confirmatus ad episcopatum
transferri non pt. f c. Cum ex illo
Archiepus non pt absolvere excomunicatum
a suffraganeo eciam si pq sinam ad
eum fuit appellatum nisi prius ad illum
remissum suffraganeus absolvere re-
cusaret quia tunc absolveret cum pre-
stita caucione p e. Ad reprimenda
Archiepus pt consecracionem sui suffraga-
nei comittere epo catholico cuicumque
p g. Quod sedes ap
Archiepus non pt corrigere subditum suf-
fraganei ad cognoscendum de causa que
p appellacionem ad eum fuit devoluta
Archiepus cum suis Cum pro h. pastoralis
suffraganeis debet annis singulis
concilium celebrare ubi statuta generalia
recitent et prudentes viri qui p-
vinciam visitet statuant qui sine
iurisdictione de corrigendis inqui-
rent ut ad sequens concilium referant
et qui in hiis fuerint negligentes
a suis officiis suspendantur a c.
Sicut olim et d m. Cum sit nimis
Archiepi non pnt cognoscere de causis
subditorum suorum suffraganeorum nisi in
casu eciam si velint subditi incorrani
6 f g. Romana
Archiepus pt punire in tota provincia
eos qui suam impediunt ptatem 6
o q. Romana eccia et
Archiepus causam appellacionis non comit-
tat nisi infra suam dyocesim vel illam
in qua existit data ca 6 e d. Litigantes
Archipresbiter subest archidiacono et d
habere curam de ordine ministrorum l t.
Ut archipresbiter
Archipresbiter confessiones audiat sacer-
dotum l y. Officium
Argumentum a contrario sensu in causa
consimili recipitur Sed in dissimili nil
valet z n m. Cum virum
Assessores mittens contra quecumque exhibita
in licet mores non sequatur excomunicatus
est et privatus omni beneficio et diffi-
datus a toto ppulo romano 6 n te Quam

Baculum pastorale solus romanus pontifex nunquam defert. i. d. cum venisset

Balistarii et sagittarii excommunicandi sunt si contra christianos exercent artem illam. i. g. g. artem

Dampnum cedunt a clerico contra personam ecclesiasticam cui sit iniuriosus est pena pecuniaria compensandum et clericus tenetur ad dampna et expensas. Ex qua parte incurrerit ipse illud. i. o. o. olim super causa

Baptismus non fit sine inmersione et prolatione verborum forme ad hoc specialiter institute. 3 vi i. Si quis puerum

Baptisatus si puer est recipit graciam et virtutes in habitu et si adultus et fictus est simpliciter nichil recipit. Si fictus aut timore inductus recipit caracterem caracterem sed non graciam. 3 v l. maiores

Baptismus est spiritualis generatio unde sicut melius potest se generare ita nec baptisare. 3 v m. Debitum

Baptismus tantum in aqua et verbo celebratur unde humitus saliva nichil recipit. 3 v n. Non ut opponens

Baptisatus non debet iterum baptisari et qui sciens contra fecerit excommunicetur. 3 v o. licet grecos

Baptismus est fundamentum sacramentorum unde qui ipsum non recipit non potest recipere ordinis sacramentum et si ordinatus primo baptisandus est postea iterum ordinetur. 3 v p. Si quis presbiter

Baptisatus supponitur qui a christianis genitus et nutritus si tamen contrarium probatur debet baptisari et si ordines susceperit iterum ordinari quia baptismo non recepto non potest aliud recipi sacramentum cum sit omnium fundamentum nec talis irregularis non censetur quia quod nosset esse factum non supponitur iteratum. 3 v r. Veniens

Baptisatum se fuisse dubitans debet sub condicione baptisari sic. Si tu non es baptisatus ego te baptiso in nomine patris et filii et spiritus sancti. 3 v t. de quibus dubium

Baptismus non debet aliquatenus iterari, quod si aliquis publice penituerit vel cooperuit ut contrarium fiat nisi intret religionem non debet ad ordines promoveri aliter si occultum. i. c. n. ex litterarum

Baptizati non debent antiquos ritus insidelium retinere. Et ut eos abiciant sunt cogendi. i. c. p. Quamdam sicut

Beneficio privatus impetrans se restitui non est audiendus nisi de causa privationis in rescripto mentio habeatur. a. t.

Beneficium aut habet. Dilectus tacito aliud impetrans nichil valet. a. b. postulasti

Beneficia clerici vacant cum non fuit consecratus. c. q. Cum in cunctis

Beneficia cum cura et personatus simul sine dispensatione non potest aliquis obtinere. c. t.

Beneficium simplex. Dudum ecclesia per symoniam ignorantem obtentum post resignationem potest ex dispensatione episcopi rehaberi non autem illud pro quo ecclesia celebraverit. f. b. Ex alicuius

Beneficium vacans nisi conferatur infra sex menses a tempore noticie ad superiorem non obstante appellatione devolvitur ordinandum. g. l. dilectus. Et si superior negligat papa dabit. g. i. licet negocium aut primus provideat de persona digna antequam superior conferat ordinatio robur habet. g. k. litteras

Beneficia optinentes nisi in sacris se faciant promoveri quamvis dicat quod non possunt bona conferri spolientur nisi pro utilitate ecclesie tolerentur. h. q. cum a nobis

Beneficium non potest suspensus recipere ymmo si per annum sic maneat habito spolietur. h. s. Cum bone memorie

Beneficium ad abbaciam pertinens non habebit impetrans ut sibi episcopus in sua diocesi provideat si iam aliud beneficium optinuit pertinens ad eandem. b. l.

Beneficium cum cura non. Abbatem debet illegittimus obtinere si tamen sit in sacris et pauper a proprio debet ei provideri ut saltem necessariam vitam habeat in beneficio memorato. i. n. posuit

Beneficium habens in una diocesi et domicilium

in alia / si permittendus est in secunda permittenda
si preuandus beneficio prelatus ipsum post
beneficio spoliabit e a n postulasti
Beneficij collatio per papam facta non habet
robur / si apparet probabiliter quod per sur-
reptionem fuit recompensa. e o n.
Beneficiati compelli possunt ut ¶ Cum olim
in beneficijs residead / nec si nolue-
rint spolient. e q l. preuenit nos
Beneficium ecclesiasticum tenere non potest cle-
ricus coniugatus e a e Si quis clericorum
¶ Qui autem contraxit ad uiuam virginem
potest soluto matrimonio ordinari et beneficium
obtinere e a f Sane
Beneficij emolumentum non debet habere qui
ei debitum seruicium non impendit e
a v Conquerente
Beneficiorum fructus possunt percipere qui episcopis
seruiunt / exceptis distribucionibus que
tantum presentibus tribuuntur / e a x / de certo
Beneficijs inste priuantur qui se sine
licencia absentabunt impedimento
cessante non redeunt competenti tempore
expectati e bb cum quatuor
Beneficia plura simul obtinens disso-
lucionem caueat in ecclesia cum vnus duo-
bus vix possit congrue seruire / pub-
lice episcopis de pluralitate illa non
habentibus prouidere e b o exima inter
Beneficium impetrans non facta mentione
de alio quod habebat illud non poterit
optinere / et qui sine scandalo benefi-
cium habere non potest licite compellatur. e
b p Cum teneamur
Beneficia duo cum cura optinens tene-
tur quod mauult designare. e b q.
Beneficia inducta non ¶ Referente
debent in vna ecclesia minui si maiora
integraliter preseruentur e b v maioribus
Beneficio vacanti potest imponi pensio
aliquod quod instituta de certo por-
tione teneatur e b v Significatum
Beneficium alium conferens quod conferre
non potuit tenetur sibi de alio ad colla-
cionem suam pertinens prouidere. e c d.
Beneficia non recipiunt ¶ Cum ecclesia
sutrinensis e c h Ante fraternitatem /
vestram si pensio beneficio imponatur
personalis est et expirat decedente
eo cui pensio fuit data e i h vltimo consilio
Beneficio potest absens per alium inuestiri
e c l accedens
Beneficium cum cura optinens uel reci-
piens si aliud simile optinebat sta-
tim vacat / unde si infra sex menses
per eum ad quem spectat de eo non fuerit
ordinatum superior ordinabit et de
prouentibus negligenter tamen in vtilitate
ecclesie conuertere quicquid a vacacionis tempore
est perceptum e c p de multa
Beneficia conferentes indignis a colla-
cione beneficiorum per prouincialia con-
cilia suspendantur donec papa uel superius
petatorem qui hoc solum possunt eos re-
stituant statuitur per dicta concilia
viris ydoneis / qui ualent beneficia
conferantur que vacabunt e c q Graue nimis
Beneficia cum cura non debet conferri pueris
nec illis qui nequeunt residere e c y
Beneficium simplex ¶ Cum in ordinata
est impetrans propter hoc non habebit
dignitatem uel rectoriam pro qua con-
suevit electio celebrari e d c Cum olim
Beneficij sui debet integre fructus
percipere qui egrotat e d d Cum percussio
Beneficium ab eo recipiens qui prelatus
non est / nec vices eius gerit excommunicatus
est / et si suspecta simonia illud sine
illud presumpsit retinere a solo papa
absolucionem poterit retinere e d m Ex
Beneficium non vacans occ ¶ Frequentibus
aucupans excommunicatur e d r Cum in moti
Beneficia antequam vacent promitti non
debent et si aliam concedatur quod aliqui
conferat primum beneficium vacaturum
ad consequendum non tractatur. e c m:
ad consequendum ¶ Dilecto filio
Si autem vacaciones ad ¶ Dilecto filio
episcopum pertinebat et infra sex menses
non contulit capitulum ordinabit /
quo negligente ad superiorem ordi-
nacio deuoluetur e d s Nulla ecclesia
hec autem ad episcopatus / uel maiores dig-
nitates minime extendatur e c f dilecto filio
Beneficio non vacante promisso ali-
cui si appellat ne alteri conferatur
non valet / si alij causa vacauerit

conferat. z. d. t. Relatum
Beneficium collatum alicui vacat si p
papam dicta collacio fuit revocata z
d v. proposuit
Beneficium reputatur vacare a tempore noti
cie a quo sex menses incipiunt com
putari et si ille qui conferri debet suspe
sus fuit tempus quo datur sentencia non
datur in illis sex mensibus computari
z d x Clementina dignitatem
Beneficium quod de iure vacat sed
non de facto si impetratur nec fiat de
hoc in litteris aliqua mencio nichil
valet z d ij Clementina unic
Beneficio iam optento possunt oppo
ni ea que ante de iure fuerunt
opposita z e a post electionem
Beneficiorum collacio non est ad eam
devoluta nisi propter negligenciam
episcopi que locum non habet quamdiu se
des vacat z e n Illa devocione
Beneficia debent conferri publice
sine pacto et diminucione nisi col
lator ex causa necessaria proventus
ad tempus in toto retineat vel in parte
z f g ut nostrum
Beneficia permutari non possunt pacto
quolibet mediante sed prelati pos
sunt personas transferre ad loca ubi fa
ciunt plus de fructu z g s ecclesiastici
Beneficia alicui tenere permutatio
cis intuitu sunt ... z g v cum olim
Beneficium ex simplicitate resignans
propter spem quam alius ei dederat
de suo resignando ex quo non debet
simpliciter sibi data venia restitu
cionis si alter voluit resignare non
quod decepti et non decipientibus
iura subveniunt z g x cum universorum
Beneficium impetrans ex malicie
acceptare cum eius acceptacionem
collacio beneficii facta alteri vires
habet z e l Clementina cunctis
Beneficiatis minus primo loco te
nentur obnoxii in obsequiis caritatis
z i s cum in officiis
Beneficii possessione non habet ille

qui fuit commendatum unde si appellatur
non dicitur spoliatus Si autem sit institu
tus et spoliatur ante omnia debet restitui
si iam appellavit donec de obiectis
criminibus sit convictus ij aj Si constiterit
Beneficium optinens mediante pecunia
deponatur j ai Clementina aliud
Beneficium debet clericus impetrans accusa
tus de crimine si infamia non precessit
et propterea potest accusari et si convi
ctum spoliatur si non accusans sibi
expensis condempnetur si nulla accu
sat precedente infamia expurgacio
indicitur in qua si defecerit beneficio est
privandus j a a Accedens
Beneficium uni collatum alii conferri
non debet donec prima collacio sit cas
sata et contra faciens privatur illa vice
beneficio conferendi et secunda collacio
sit inanis j l h inter dilectos
Beneficia principum latissime sunt su
menda j aj x Clementina certa
Beneficii collacio nichil valet si aliquis
sit in possessione dos legittime
sit privatus j o c Cum dilectus no
Beneficiorum nomine prebende et alie in
cluduntur j v e Dudum nobis
Beneficium cum cura non habebit quisquis
in etate non legittima impetratur licet ad
legittimam pervenerit quam petit 6 n Si eo tempore
Beneficio collato alicui ignoranti colla
cionem obliget ex noluerit de duobus
6 l Gratia quam super
Beneficiorum fructus vacancium concessos
pro ipsum alicui non habebit illos qui iam
alii debebantur 6 o Si propter tua
Beneficium habitum succinens non habebit
ex a legato fuerit impetratum 6 d x Collacio
Beneficia optines cura tenetur onde
prelato dispensacionem aliud alteri conferat
6 e b Ordinarii
Beneficia super quibus litigatur quamvis
collitigantes cedant vel decedunt nulli
cum litis tamen conferantur 6 f x Si licet cum
Beneficium collatum per capitulum et episcopum
tamquam canonicum si appellandum est
potius ad episcopum appellari non autem si con
tulerit cum canonicis vel canonicus ut

platus b q e Et collacione
—Beneficio impetrato vsque ad etatem firmam non potest peti pensio nec prebenda in ecclesia cathedrali nisi in tota prouincia prouisio se extendat b q n dignum plenissime
—Beneficia vacancia in curia ad solum papam pertinet ordinacio b q l licet ecclesiarum et in si per mensem collata non sunt potest ea conferre episcopus vel vicarius eius gerens agente episcopo in remotis
Beneficium impetrans b q cum Statutum
bo per clericum secularem non se extendit ad illa que consueuerunt per regulares ordinari b q o Sup de bufi
—Beneficiam cum cura conferri potest ei qui in sacris non dum extitit constitutus b q r Si pro clericis
—Beneficium super aliquos distinctim impetrans illud quod ad eos coniunctim pertinet per hoc non potest obtinere b
—Beneficium impetrans b q t mandato si de cura mencio non habetur ad annexum animarum curam nullatenus se extendit etiam nec ad illud pro quo electus celebrare nec ad pertinens ad plures si tamen de vno mencio habeatur b i o Cum in illis
—Beneficium collatum absenti alteri conferri non potest nisi elapso tempore quo potuit consentire b i d Si tibi absenti
—Beneficio se cum cura ingerens perdit aliud si habeat et occupans aliud perdit illud si quod habuerat in eodem b i e Eum
Beneficium impetratum qui beneficium habens non debet qui alteri non renunciat quod habebat nisi exprimat quod valeat retinere et intelligitur vnum b i f
—Beneficiis resignans cui conceditur vt vnum habeat quod apostolica eo nesciente contulit resignare si sponte illud dimittat ad portam libere redire b i g
—Beneficium quis et ipse Si beneficiatus aut plura beneficia cum cura valeat optinere si habitum suscipit nichil valet alias per illa gracia habeat duo tamen b i h Non potest dispensacio
—Beneficium quod moti proprio papa confert aliud obtinenti illud non facit amittere si mencio non sit facta oportet tamen
quod huius motus fiat mencio in rescripto b i k Si motu proprio
—Beneficiatus cum cura habens et aliud recipiens primum potest tenere licite quamdiu episcopus ex concessione pape fructus percipit in sede b i n Si ex concessio
—Beneficia cum cura recepto sibi statim vacat cum aliud possessio est adepta vel tale recipiens est in mora ne possessio acquiratur occupare tamen non debet nisi littere sit vocatus b i p licet episcopus
—Beneficium in forma pauperum impetrantium gracia non potest qui in eo tempore aliud est adeptus b i r Si pauper clericus
—Beneficio eodem admissis collato eodem tempore erit melior condicio possidentis si autem neuter possideat melior est condicio eius cui facta est collacio a maiori b i s Si a sede
—Beneficiorum collacio ad capitulum pertinencium nichil valet nisi omnibus qui comode potuerint interesse euocatis nisi in contrarium sit consuetudo b i y Cum in ecclesiis
—Beneficia decedencium ad curiam venientium vel recedencium ad duas dietas et omnia curialia ad papam pertinet ordinacio b i x Presenti declaramus
—Beneficia vacatura nullatenus promittuntur
Beneficium b k l Detestanda
vacaturum quod duplex acceptandum impetrans cuiquam vacat non poterit acceptari b k m Ne captande
—Beneficiorum collacio per executorem impetranti per litteras non potest generaliter inhibere tamen poterit resignare b k n Executor
Beneficium ad collacionem capituli pertinens impetrans debet illud habere per quecumque nomine capituli conferatur non autem si tamen ad vnum de capitulo collacio pertinet b k f mandato
Beneficiorum collacio facta per ordinarium tenet quamquam aliquis impetrauit primum quod duxerit acceptandum si acceptacio non precessit b k k Si ea auctoritate
Beneficium a papa reseruatum per prouisionem recepti conferri non potest licet prouidendo negligens fuit executor b k o
Si capitulo

Beneficij collacio facta per episcopum licet papa
mandauit alicui prouideri nisi per decre-
tum irritacio sit premissa de re. li. per totum
Beneficium vacaturum impetrans non
habet illud quod per commutacionem cum
alio resignatur de re. li. x licet in tua
Bigami non sunt ad ordines promouendi
di. l. v. Vt bigami
Bigamus ordines recipiens ab execucio-
cione repellatur et ordinator a celebra-
cione ordinum suspendatur li. x extra co
Bigami reputantur coniuges viduarum
Item qui desponsat(?) (li. ij De bigamis
cum pluribus uel pluribus contrahit licet
de iure cassis(?) "nunc" habere potuisset
Et similiter qui contrahit cum corrupta
l. d. Cum nobis
Bigamus non est contrahens cum relicta
viri qui eam virginem reliquit l. b. debitum
Bigamus non est qui plures habuit concubi-
nas l. c. Acta(?) circa (de c. t. de(?) altracionis
Bigami privati sunt omni privilegio clericali
Blasphemi in deum et beatam virginem
grauissime puniantur l. li. c. Statuimus

Calumpniator est qui crimen alicui
imponit et ille innocens
recipit, talis si puniri non potest
pena consili(?) illa condigna pu-
ta deportacione uel verberibus puniatur
l. a. f. Cum fortius
Canonum statuta debent ab omnibus custodiri ne
sensus aut propria opinio regulare
Canonum statuta se. (Et canonum
ciuilibus legibus adiuuantur, sic leges
non dedignantur sacros canones imitari
l. l. s. Intelleximus
Canonici episcopi percipientes fructus
propter propriarum prebendarum sine distribucionum
z a x De cetero
Canonici licenciati ut ad scolas eant
et fructus propriarum prebendarum non propter
eos nisi vadant ad locum ubi vigeat
studium recipere z b q Aue(?) feminitans(?)
Canonicorum certus numerus non potest ab illis
excipi qui ultra illud aliquos receperit
quod per hoc videntur statuto uel indul-
gencie renunciasse z c i Postulasti
Canonicorum certo numero in ecclesia constituto
vno desiciente debet loco eius alius
surrogari quamvis in ea sint plures
laici qui debent in clericorum numero computari
z d l. In ecclesia
Canonicus receptus debet ei de prebenda
que primo vacauerit prouideri nec potest
excipi contra eum quod contra consilij statutum
sit receptus quia frustra implorat
legis auxilium qui committit in legem
z a s Relatum z c b Cum super questione
Canonici regulares quia vita largiori
ducuntur propter regere prochias ita tamen
quod quilibet rector vnum de sua reli-
gione socium habeat secum cottidie con-
morantem z p v Ex dei timore
Canonici qui non intersunt diuinis distri-
buciones non recipiant, nisi sint impe-
diti aliis restituere teneantur de h. i. consuetudine
Capitulo non consenciente nichil valet
alienacio facta a prelato z c p Irrita
Bona tamen ecclesie mala detenta a laico
sine consensu capituli de solius prelati
consensu potest alteri ecclesie aplicari z
e x Cum aplicata(?)
Capituli maior pars et senior optinet
quod diffinitur nisi a minori parte aliquid
racionabile opponatur iuramentum de
consuetudinibus ecclesie observandis quod hoc
intelligitur de illis que sunt utiles et
consone racioni z f t Cum laicis
Capituli pars si posuit interdictum sine
consensu alterius partis et prelati non tenetur
sed sunt grauiter puniendi z f d Cum olim(?)
Capituli minor pars non potest contradicere quin
prelatus et maior pars possint ad uti-
litatem ecclesie statuere et imponere omnes(?)
omnibus, quia semper preualet sanior
plurimorum z f s Ex parte
Carcerem mancipari clericos potest episcopus ad
penam temporalem faciendam, de pe.
Cardinalis si eligitur in summum ad regen-
dum eligatur non debet recipi confirmacionem
uel eciam postulacionem e f Bone memorie
Caritas magna est errantem a vicio
reuocare l. v Inter opera
Carnes possunt comedere infirmi in quadragesima
nec puniendi sunt qui famis tempore
comederunt in sabbatis aut eciam debi-
les consuetudo patrie est seruanda

3 x a Consilium
Carnes licet comede i sexta fia qn i
ca xpi natiuitas celebra, nisi voto
aut religio contradicat, reprehendi
tn no debet qui voluerit abstine-
Carnalis copula pg 3 x b Explicat
sponsalia fiat matrimoniu consumma-
tu, vn no pt quocunqz superueniente
matrimonio separi x n veniens
Crastinatus i cunabulis pt ad ordines
pmoui k p Sexte B
Causa beneficialez seu spuale, vl
ad hoc ptinete pt p se tractare q
em hz quatuordecim annos Si aut
minor fuerit ab epo vel eius offinali
dabitur ei curator vel plures pcuratores
instituendi qd pt facere delegatus
a papa vel subdelegatus ab eo in
causis similibus que coram eis dum-
taxat fuerint ventilande id intel-
lige de filio familias qz de pmo
6 f f Si ann quartidecimi
Cecis z alijs miserabilibus psonis a
collectis ecliar e parcendum cu ab
eclia debeant sustentari 3 se, licz inter
Censu soluentes debent scire vbi
solue debeat, z quae ad hoc sunt li-
gati 3 s f pvenit
Censu no pt rector obligare ecliam
sine superioris consensu qd si fecerit
successor no tenebitur obligatus 3 si-
Censu nouum no pt platus, pfca illi
impone eclie, nec antiquu auge,
nc pte redditum retine 3 s h phibeq
3 s q Graius
Censu concedentes psonis si eclias
ut nepotes eor debeat ad eas pa
modu pntari sunt de ipis eclijs
amouendi 3 sa Cum clerici
Censu nouum eclie impositu no
te successor solue, si sine consensu
epi a pdecessore ancea sit solutus
et si iuramentu pstitit qd cu solue
tenetur cu absolue cogentes si aut
epus impositionem consensit successori
eius solutionem no poterit impedire
3 s o Significauit

Censu pro debitum ab eclia i signum
subiectionis fiat ea accepta, no at
si i signum protectionis que dra debz
i privilegio contineri 1 m g Recepimus
Censura eclastica impitur excomunicacoz
suspensionem et eciam interdictum, z pt
iudex quem volt infligere scdm exi-
genciam loci tpis z psone 1 i p Cum in
Centesima suorum redditum pt epus
conferre paupi monasterio, nisi i grauia
ne dispendium redundaret 3 i f Cupientes
Cimiterium violat si excomunicatus sepul-
tus fuit i eo, vnde reconciliacione
indiget sicut eclia violata 3 t n-
Cimiterio violato no i Consuluisti
violatur eclia mx illud licet eue-
niat ego sit vel aliud cimiterium
pcete separatu 6 m r Si ecliam
Citari dz reus i ppria psona vl pro-
curator eius si no valeat inueniri
que si no liceat coram testibus deni-
ncet i eius domicilio z si sic no
comparuerit tanqm contumax puniri
habeatur z 9 p Causam qz
Citandus e platus in sua eclia si
alibi nequeat inueni z 9 n ven-
Citato reo z comparenti contumpnet
actor no veniens i expensis, nec cu
citari plus faciat, nisi de psequendo
dedit caucionem 6 f x Actor qui ad lm
Ciuitatis tpe guerre dz die ac noc-
te clerici qm a laicis custodiri, nec
aliquis quo cunqz priuilegio excusetur
3 x l pervenit
Clamor cuiuscunqz pvenit ad platum
cu publica fama volat aut fre-
quens insinuacio scitur 1 b q licz heli
Clandestinum matrimonium si vtraqz
in dubium a viro z plato exigatur
l b c Si quis clericum
Clandestine contrahentes no pnt
compelli ab eclia simul esse, donec ma-
trimonium sit pbatum qd si i publicum
deducatur, nisi sit impedimentum aliquod
tollentur l b d Quod nobis
Clandestina matrimonia reprobantur
vbi si banna pa interualla tpm no sit

sita proles erit illegitima, si i gradu
phibito contraxerint, etiam ignoranter.
presbiter autem qui interfuerit per triennium
suspendatur. Si quis autem maliciose
impedimentum apposuerit, grauiter puniatur.
l. b. c. Cum inhibicio
Clausula que procedat, quando de iure
fuit ad omnia refertur etiam que prece-
dunt a l. Causam que
Clausula si est ita ad omnia debet
ferri d. s. Olim.
Clerici per nullam legem pro actione perso-
nali debent coram seculari iudice con-
veniri, quia leges non debent sacris
canonibus repugnare sed pocius imi-
tari. 2 h. Clerici et infra
Clerici deprehensi per iudicem ecclesiasticum
puniantur, si non se corrigunt ana-
thematj supponatur, quod si non profe-
cerint iudicio deponatur. 2 d. Et si clerici
Clerici condempnatorum per laicum secularem
a non suo iudice debet ecclesia non
tenere. Ibidem 2 d. Et si clerici
Clericus contra clericum debet coram iudice
ecclesiastico, non coram laico litigare, po-
terunt tamen inter eos laici arbitrari
2 c Si quis clericus
Clericus renunciare non potest generaliter
privilegio clericali et ideo non potest eli-
gere sibi iudicem secularem, et si con-
trarium iuravit non tenetur tale illi-
citum iuramentum, si autem secus faciat
in causa criminali deponendus est et conuicti
statum suum debet et perdet quod eum
sit 2 a l. Si diligenti
Clerici non sortiuntur forum ducorum quibus
seruiunt, sed per episcopum iudicandi sunt, in-
nuq duos deliquerunt, aut res
de qua agitur est locata 2 a cum
Clerici non possunt se ¶ Cum contingat
subire iudicia nisi ecclesiastico et hoc
de episcoporum licencia quibus subsunt. 2 arc
Clerici et religiosi possunt ¶ Significasti
in causa sue ecclesie testes esse 2 fo
Cum nuncius no
Clerici arma portantes et vsurarij
excommunicentur 3 b. Clericis arma
Clerici comam nutrientes excommunicentur
3 d Si quis clericus
Clericus debet habere rector ecclesie, qui sibi
seruiat, pueros doceat, in scientia et in fide,
3 c Vt quisquis presbiter
Clericus vxorem potest ducere, nisi in sacris
sit constitutus 3 e Clericus vero
Clerici comam nutrientes moniti ab archi-
diacono tondeantur 3 g Clerici et s.
Clerici frequentantes monasteria feminarum
sine causa legittima nisi ad mandatum
episcopi desisterint deponantur 3 h consilia
Clerici in sacris sunt ad continenciam obli-
gati, et si laborant vicio incontinencie
suspendantur, et si sic ligati celebraue-
rint deponantur, illi autem qui secundum con-
suetudinem patrie matrimonio sunt ligati
si negligentes fuerint grauius pu-
niantur 3 n. Vt clericorum
Clericis prohibitus est ludus alearum et
taxillorum et spectacula inhonesta
et thaberna, nisi in itinere constituti
3 p Clerici officia
Clerici incapacibus insistentes tenentur
ad onera et fructuum incautorum 3 q. Ex litteris
Clerici in sacris suspecti de malo con-
sorcio mulierum ut caueant sunt monendi
per canonem excommunicandi si cum eis inventi
fuerint colloquentes si quis sacerdotum
3 s De cohabitacione clericorum titulo
Clerici in sacris tenentes publice
concubinas monendi sunt eas dimittere
sub pena suspensionis, quod si non licuerit
excommunicatione perpetua feriantur, sed ne
labantur in priorem cogendi non sunt eis
abiurare. 3 t. Clericos in sacris
Et si suspensi eas retinent beneficijs
sunt priuandi 3 v Sicut ad exturpanda
3 y Si autem clerici
Clericus propter concubinam suspensus
et super absolucione sua a papa litteras impe-
trans, nisi se tamen contineat nichil
prosunt 3 x Cum ex eo
Clerici contrahentes sunt beneficijs spoliandi

nec appellacione aliquis releuatur 3 a i Diuersis
Clerici in sacris qui contrahunt cogendi
sunt vxores dimittere et grauem penitenciam
agere de commisso. si autem in sacris non sunt te-
nent nichilominus sua beneficia sunt priuandi.
si autem cum vnica et virgine contraxerint
matrimonio separato poterunt ordinari et
beneficia tenere optime 3 a f Bene 3
a e Si quis clericorum
Clerici coniugati tenentur ad seruicia que
alijs laicis imponuntur 3 a n Ex parte tua
Clerici qui post matrimonium beneficijs sunt
priuati si contulerunt possessiones aliquas
ecclesijs, quas tenebant possessiones illas
poterunt habere 3 a g Quod a te est
Clerici coniugati non sunt cogendi ton-
suram deferre ne exinde scandalum ge-
neretur 3 a l Johannes
Clericus coniugatus non patet aditus ad
dignitates eciam nec possit beneficia
curata retinere 3 a m Cum decorem
Clericus futurus miles non est cogendus de-
ferre habitum clericale 3 a o Ut consultacionem
Clericum aliene dyocesis non debet episcopus
recipere nisi habeat licenciam a prelato 3 a t
Clericus abiciendus est qui [illegible] fornicati
quottidie sedem [illegible] se immiscet 3
h l Clericus
Clericorum bona in quatuor partes diuidantur.
primam habeat episcopus, secundam ecclesia, terciam
pauperes, quarta detur eius parentibus,
si sunt digni alias per episcopum dispensetur
3 h l Sancto concilio
Clerici non debent esse villici seu iusti-
ciarii ducum secularium alias ab ecle-
siasticis beneficijs repellantur 3 n a Sicut te
Clericus in sacris, qui per [illegible] procuratores
se uel per alium exercet iudicium sanguinis
loco et beneficio est priuandus 3 ij b Clericis in sacris
Clericus sub pena excommunicacionis est prohibitum
ne pateat negociacionibus causa lucri
Clericus in sacris 3 n c Secundum
cogi debet per beneficiorum subtraccionem ut
tabellionatus officio non intendat
3 n e Sicut te
Clericus non debet summam sanguinis
exequi, nec dictare, nec literas pro ea
mittendas scribere nec sagittarijs pre-
esse, nec purgacionem, que per ferrum
candens fit benediccionem dare aut cali-
dam esse, nec cyrurgiam, que cum in-
cisione fit exercere nec mathematicam
iudicat uel duellum 3 n f Sententiam
Clericus ab officio et beneficio depo-
natur qui iactat se vxorem alterius
cognouisse 7 l k Clericum sit graue
Clericus deponatur qui negauit fide-
litatem episcopo dudum prestitam, uel qui trahit
cum in causam super re ecclesiastica coram iudice
seculari, uel qui eum inuadentibus dat
auxilium uel fauorem 7 lo Graue
Clericum obeuntis pro absolucione
est ad curiam remittendus 7 l r Tanta est
Clericus non debet se subicere obsequijs
laicorum, quia cedit in preiudicium or-
dinis clericalis, et si contra fecerit ex-
communicationis sentencia supponatur 7 r p Consiguit
Clericum obeuntis, qui post monicionem
tricinam militariam portat arma
summam non inicit 7 r d In audiencia
Clerici coniugati de mandato episcopi possunt
capi per laicos violenter, dum tamen eorum
rebellioni violencia non excedat.
Qui si sententie non parent in arcius non sitio
custodia, carceri mancipentur 7 r o Ut fame
Clerici tonsuram et habitum non ferentes et
se negocijs secularibus immiscentes,
si post tria monicionem non destiterint
perdunt priuilegium clericale 7 s b Contigit
Clericorum nomine tam symonia, quam non
symoniaci concluduntur 7 t o Cum clerici
Clericus contrahens cum vnica virgine,
dum habitum et tonsuram retinet, non
aliter retinet priuilegium clericale
h g Clerici qui cum vnica
Clericus maleficus si capitur a iudice
seculari in habitu clericali, tamen quod
in possessione clericatus iudicii ecclesiastici
est reddendus, sed si fama publica
clericum eum dicat, alias potest eum
detinere donec clericus sit probatus, ita ut

qp ad condempnacionem vel inquisitoem
pendente perbacionis tpe no procedat
Si aut negat cu clicum probac de
illu laicum esse 6 p n Si iudex laicus
Clica cpi appellant qui eius mo
rant sumos et expensis et ad litt
solos extendit grm qua pro suis
clericis impetravit 6 q T Sic nob
Coadiutor eccie rectori leproso as
signat 3 d f De rectoribus similit
morbo incurabili laborant 3 d h
Septe et si pdidit visum Magister
3 d i Consultationibus
Coadiutorem pt epus et quilibet
supior assumere de consilio capituli
si ab execucione officii ad tpus
fuit impeditus si aut ppetuo tuc
causa status eius et eccie fideliter
denunciet aplice sedi qp ordinandi
quelibet receptum Quis aut coadiu
tor de bonis eius sumptus habeat
moderatos qui nechil de rebus
eccie ordinare valeat ipi plato
vel capitulo seu successori racione
si requisitus fuit redditus 6 h g =
Cognatio spiritualis ¶ pastoralis
contrahitur inter pueros patrum et filiolos
vn no pnt matrimonio copulari
Sed inter fillolos pueros et fratres fi
lioli nulla contrahitur et ideo mgi
pnt nisi consuetudo patrie e contraria
ex qua scandalum oriretur & c t
Veniens aut & c p Super eo
Cognatio hec contrahitur inter coniu
ges si alter levavit de fonte con
iugis filium si tn iudicii no pnt vt
communicat reddere et exigere debitum
pmittitur & c b Si vir
Cognatio transit de viro levante
puer in vxorem vnde viro mortuo
illa patri pueri levati no potest co
pulari & c ij Martinus
Cognatio hec in exorcismo et cathe
cismo no contrahitur que impediat
matrimonium contrahendum & d a Contracto

Cognatio contrahitur inter prem pueri
et mulierem ipm de fonte levante
vnde pnt no matrimonio copulari
et si scienter actu e scienter & d b Pervenit
Cognatio contrahitur inter pueros iam
natos levantis et puerum levantem
vn no pt ee matrimonium inter eos et scie
tes hoc tenentur matrimonium accusare
& d c Quia nos
Cognatio contrahitur inter baptistam et
filiam baptizantis et si coniuncti fuerint
scienter & d d De litteris
Cognatio legalis contrahitur inter adop
tatum et filiam adoptantis vn adopcione
durante eam no pt accipere in vxorem
& d e Si qua per adoptionem
Cognatio spiritualis que inter baptizan
tem et levantem et vxorem eius cognitam
et filios contrahitur ita inter confir
mantem et tenentem dirimit matrimonium
iam contractum 6 m p Nec dum inter
Cognatio contrahitur in cathecismo
que impedit matrimonium contrahendum
sed no dirimit iam contractum 6
m q per cathecismum
Cognatio inter omnes levantes et le
vatum contrahitur et in confirmacione similiter
licet tm vnus vir et vna mulier in ba
ptismo debeant ee 6 m r Si unus no
Collecte pro procuracionibus et aliis
fmoys legatorum no debet maiores
levari quam requiritur ad solvendum et
contrarium facientes cogantur a supio
ribus superfluum solvere et respondere
de ipso et qui in hoc fuerint neglige
tes canonice subiaceant vlcioni
3 xx Cum apud plerosque
Collegia no debent onerari psonis
vltra quam supportant facultates
3 d k Non amplius
Collusio intervenisse supponitur
cu accusator de quo timetur ingratitudo accusato
pannicia no prodit & i o Scripta
et ideo iudex inquirere no omittat
& i p Crimina

Collusio p̄mittit̃ ai molestatu sup
beneficio soluit molestatom annua
pensione et ille amplius no pro:
cedit, vnde talis beneficio ē p̄uad
ī i q audiuimus
Collusione detecta qd testes attu:
sam de crimē fallaciē absoluerant
est inquisitio iterum facienda ī ir intm
Comendari pt ecclia sacerdoti ī non
alij, ī vna tm, ī epus semestre co:
mendatom no excedat 6 e r nemo
Committe pt iudex aliqui recusatio,
et pq de voce renunciauit si renunciatos
sima no ē lata 6 de iudex ab aplica
Committe pt vices suas executor ad
prudendum psone sed no si eclie 6
d m l6 cui ab aplica
Comendam pro sola vtilitate sua
recipiens tenet de leuissima culpa
sed no de casu fortuito, nisi precesserit
eius culpa vel nisi ī mora reddendi
fuit que locum no ht donec vsus ad
que acceptus ē sit completus, quia an
redde no te. z f z cu gra sui
Cogitare debemus mortuo si commu:
nicare ei viuo z lc r Sepulture
Commina nulla dz pphns vsibus
applicare z b m Dato
Communicare debemus mortuo, cui
communicandum esset viuo, sicut qui
ē excommunicatus qui instanter absolui
petijt, ī preuentus morte no potuit
optinere, talis pq mortem dz absolui,
et cum ecclia sepulture tradi, ī
r q a nobis est
Compensatio seu deductio locum ht
in mutuo, ī alijs contractibus excep:
pto deposito, quod integrum reddi
dz z q b Bona fides
Commissarius qui debz eclie puide
re hoc facere infra tempus a iure sta:
tutum, alit ad superiorem ptas deuol:
uitur puidendi Si aut indignum eligat
illum, qui rarum hoc no ht iure suo,
ppter hoc no puatur, ita si eligat, qui
volunt consentire 6 b r Si compromissarius
Concessio beneficij cum mandatum
pape no ē irrita, sed in irritando
pq gd vacando primitus reputatur
z 9 v proposuit
Concessio beneficij primo sita expedi
ta dum ī pro sui reuocata z e a pq:
Concessio eius qd in a c eleccionem
ius ē, concessionem eius videt include
quod ē minus Extra de mo
Concilia quatuor principalia
ecclia sicut euangelia veneratur scz
Nicenum Constantinopolitanum Ephe:
sinum primum, ī Calcedonense q b
pq translacionem
Concilijs prouincialibus debent tales p
porrator interesse z f b et si vel ebra
Concilij transgressione no pt ille
alium cohibere qui illud antea ē trans:
gressus z eb Cum tempore sup questioni
Concilia prouincialia sunt annis sin:
gulis celebranda ī a c sicut olim ī d
m Cum sit omnis
Condicio melior est possidentis z m dol
Condicio apposita vendicioni p quam
pt rescindi no facit quod pignoracio
reputetur z h f Illos vos accedimus
Condicio turpis apposita ī matrimo:
nio, puta si furtum feceris pro non
adiecta habetur, ī ea no stante matrimonium
firmum erit l b l Cenuchus sub con:
dicione Si aut sit contra bona matrimonij
nulla erit, vt si generacionis venena
stilitatis contra bonum prolis, vel si te
promissis violari contra fidem vel donec
inueniam meliorem que opponitur sac:
mento l b r Si condiciones
Condicio ī manu missione scdm appo
sita ē seruanda l b m Cum sit expressum
Condicio dotis soluende soluit spon:
salia, sed no matrimonium no seruata l
b n De illis aut
Condicione apposita ī consensu sit
acceptio, te. Si pre mo placeat no
firmat matrimonium de presenti, cum respiciat
ad futurum et ideo talis no debet

cogi ad mrĩom cosũmadũ ł e b p dnp co
Condico in sponsalibꝫ apposita fcu
suit si carnalis copula subseqna e
ideo ea nõ obstante mrĩom est
firmu ł e b q per tuas
Conductores hospitioꝝ honoe quitati
sunt si nõ servaat inquilini z f h =
Conductores reꝝ ecclie ł ex rescripto
si sine culpa coꝝ sint sterilitas ł consu
mbilita sunt grauari debꝫ de commi
ssi nisi annus precedens ł subsequens
dampnum valeat compensare z
f ei ppt sterilitate
Confessio cuiuslibet nõ sufficiat ad aliq
condempnacoem que prodit nisi in
crime lese maiestatis si alias nõ constaret
sit tñ pdito si quis fuerit sup hoc
diffamatus est pgato indicñ z f s =
z e n dñ mysterium ł venerat so
Confessio cuiuslibet in iudicio sufficiat ad
condempnacoem confitentis eciã si testis do
mõ aliud sit confessũ z eo dñ sup eleccõe
Confessio facta p errorem facti non
preiudicat si error cum summam sit pro
batus z e p dñ ppt abbas
Confessiõ nõ dꝫ psbiter revelare
si eciã q fieri nõ dꝫ cum eo fuit con
vic ppt hoc pferat ł l ei dilectis filius
Confessio illoꝝ audienda e qui
dicunt q a pctõ nequeunt abstinere
et consiliũ adhibendũ licet talis
confessio nõ sit vera ł p ei eccl quidã
Confessorem idoneum pnt sibi elige
omes epi et exempti sine licencia
alicuius inferioris ł q a h p dilaconem
Confiteri tenet omes discrecionez
hntes sal in anno ppo sacerdoti aut
alii de eius mandato z saltẽ i pa
scha recipe corpus xpi nisi ad tpe
abstineat de consilio confessoris
qui si confessionem revelauit deponatur
et in arctũ monasteriũ recludat ł p t
dñs utriusqꝫ sexus
Confessorem elige absqꝫ licencia
superioris p sola consuetudine nulla
pt z si de licencia eligat de casibꝫ
epi nõ ppt hoc absoluat ł o ii ł epc
Confirmacionis sacramentu pnt soli
epi ministrare z nõ alii id dñ pervenisset
Confirmacio sine nõ valet tacito quod
ab eo extitit appellatũ z s q bone memorie
Confirmacio rei litigiose nõ impedit
iudicem qn procedat ł eod si tpe confirmacõis
erat pacifica sine pape licencia nõ
procedet z s o ł quis rei
Confirmacio facta p falsi suggestionem
si constat nõ admittit si e dubiũ a
papa consiliũ requirat z s p de confirmacõibꝫ
Confirmacio impetrata a religioso
sup administracõe nõ valet si de reli
gione mencõ nõ fiat z ss ad im
Confirmacio nunquam dat religioso nec
beneficiũ retineat tota vita unde
si de religione fit mencõ debet spe
ciale rescriptũ si nõ supponet virtute
tacita impetrari z s t porrecta
Confirmacio sine late cum ius nichil
valet z s y examinata
Confirmacio obtenta compositõe i qua
ptes approbaunt nõ pt pb amplius
resilire z s y venerabilis
Confirmacio sup subiectõe ecclia nõ pt
dyocesano preiudiciũ generare z s y tua nob
Confirmacio beneficioꝝ i forma communi
nõ extendit nisi ad ea que legittime sut
obtenta z d y ł cũ a diversitatem
Coniux nõ pt intrare religionem devote
opis continencia nõ vovente q si nõ
rediret ad coniugiũ compellat z o d ptea
Coniux invito ope pt intrare religioz
nõ dũ mrĩonio consũmato cum ea esset
nõ fiunt una caro pt pb conviti
et pb contrahe z i sclo remanere z o e =
Coniux invito ope religioz ł vi pq
pfessus restitui sibi debet quo mor
tuo nõ cogat ad religionem redire
cum votũ nõ retinuerit sed nõ potest
contrahe quia quãtũ in se fuit ad nõ
exigendũ debitũ se ligauit z e f =
Coniux intrare religioz ł eiũda intrauit
intrare nõ pt ope invenit lic vo
vente continenciaz in sclo remanere
secus si senex fuerit de cuius non

debeat continencia for nudai z o f
Cu sis pdita z o l vxoratus
Coniux ordinari no dz nisi de vxoris
vouentis continenciam licencia z asso
z o h Coniugatus
Coniux intrans religioz deuote gpais
et pfessus si reuertat ad gpem cuius
continenciam vouit pg morte eius
reuti dz ad religioz eciam si noluit co:
pellandus z si de facto contrahat
dz innouom separi z o m Expte abbo
Coniux intrans religioz viuente cope
et p annum mora que habet i eadem
gpe intum decedente no potest egredi
nec contrahe z si fcerit seper
z o n Consuluit
Coniuges effiunt p carnale copula
vna caro z ideo vna ps comiti no
pt z altera in scło remane z o q=
Consanguinitas copu l ad applicam
tal debet ab illo qui ingz distat
a stipite quia quoquo gradu distat
ab illo toto a quolibz p alia linea
descendente l c c vir qui
Consciē dictame te sequi quilibet
eciam si error sit quidem pmanet i
errore quia qui facit cont consciam
edificat ad gehennam z d f litteras
Consecracio altaris scalta z c d ad q si
Consecrari pt eccia i dic que no e facta
z t i Quod in dubys
Consecrato oleo pt no consecratum oleum
gmiscea ibid z t i Eq in dubys
Consecrari no dz eccia lignis conbust
si pietes integre remanserunt sic nec
altare ppt modica fraccom z t m ligneis
Consecrari no dz eccia anteqm sit dotata
q si fundator hoc pcurauit ad dote
se obligat ipo facto z t o Cu sicut
Consensus z oracio oppont vn
vbi metus vel coacco aduenit ibi
no dicit consensus affuisse l o=
Conseruator datus l Cu locum
aliquibus ipos tm pt defende
a grauaminibus manifestis 6 d a
Statutum

Pu

Conseruatores reuendi z gradatim
debet cont plaros pcede nisi aliud
exigat contumacia eorum 6 9 b=
Conseruatores quoad l Cum pontifical
locum et psonas quibus committere
pnt forma teneat data iudicibus
delegatis infra iudices nc sit conser:
uatores eorum qui sunt eis p confirma:
cionibus deputati et plura alia
6 o p hac constitucione
Conspiratores sunt canonici qui
statuunt q nullum recipiet impetrate
uel quodcumqz aliud p qd ppe debita
obediencia impedit 6 q e constitucioz
Constitucio noua legem pterit no
imponit . d cognoscentes
Constitucionem ad pprium sensum trahe
inpiti ppe prudenciae qd facere nullus
debet g de inuitatis
Constitucio debet actores ppos obli:
gare h Cum omes
Constitucio facta de alienandis rebz
et feodis ecclie sine superioris beneplacito
nichil valet l Cum in ecciaz
Constitucio facta a canonicis de amo
uendo psona a sua eccia eciam de
pape licencia irritat si venerit in
contrarium ad illum aliquem eligendo
l Cum accessisset l Cum m
Constitucio debet esse clara ut omes
debeat obligare p Cum constitucio
Constitucionem no oz singulorum auribz
inculcare sed ligat p qm fuit p:
mulgata e d ffd lic in bto petro
Constitucio facta a papa de nouo sta:
tuta localia z consuetudines contraria
no reuocat racionabilia nisi specialiter
exprimat 6 b licet romanus
Consuetudo tollcanda no e que vgit
eclesias in grauamen b p consuetudines
Consuetudo obtinei no pt qd aliq
qm epus inistret confirmacionis sac:
mentum b s Cum mandas de benignitate
Consuetudo de pcuracione no facta no
impedit qn legata teneat pns locus
appellat aut pcuracio qs pcula rei
collatae tradatur uel sup altare

ponat d q Ex litteris
Consuetudo con canones nichil valet
d x. Ad nostram
Consuetudo nō valet, per quam omnis
eccle(sie) rumpet(ur) d t Cum inter nos
Consuetudinibus contrariis allegatis
debet secundum magis racionale iudicari
Consuetudo ē optima l d v Cum olim
legum interpres d ij Cum dilectus
Consuetudo nō valet quod abbas exem:
ptus possit ad aliā abbaciā se trans:
ferre sine pape licencia vel legati
Consuetudo sola non l d x Cum venerabilis
sufficit quod aliqui de collegio alio
prelatum sibi eligere teneantur. fij. Cum dilectus
Consuetudo antiqua magne ē aucto:
ritatis, et ideo nec epus sine capitulo,
nec ego per eam in ecclia immutare
e a Cum consuetudinis
Consuetudo nō valet quod vir possit
alienare dotem vxoris, vel quod vxor
adultera de bonis viri aliquid va:
leat vendicare e d Ex parte vra
Consuetudo viri nunquam preiudicat nali
nec eciā positiuo nisi legittime sit pre:
scripta Cum tanto
Consuetudo quantumque prescripta nō vz
con formam canonicam eligendi d a Cum tanta
Consuetudo q̄ ē racionabilis et in ea
primo mō tenenda ē, secundo debz per epm
prohiberi nec per spacium temporis convalescat,
tercio sub dissimulacione potest tollerari
l c x Super eo
Consuetudo nō valet quod aliquis tenet
duos personatus in ecclia cum prebenda,
d v Consuetudine
Consuetudo quod epus irrequisito capitulo
possit punire crimina ē racionabilis
approbanda d ij Non est improbanda
Contumax nō ē qui comparet in ter:
mino dici assignate a iudice dele:
gato, nisi prelatus eius debeat ante
conparare ri iij Consuluit
Contumax ē ad diem assignatā nō
veniens quamuis nūciū ad excusandū
miserit, quia sic potuit mittere
responsale et ideo condempnabitur in ex:
pensis t d s Cum dilecti
Contumax prelatus citatus super criminibus
nō comparens debet suspendi et iterum
citari, quod si nō venit probatis cri:
minibus deponatur, t d v Vitans
Contumax ē qui ipse causas fri(u)o:
las se absentat l p Veniens
Contumace reo dz actor mitti in posses:
sionem a qua nō nisi secundum iuris ordinem
expellatur l a ij Ceterum
Corporalia facilius destruuntur quam con:
struuntur, sed in spiritualibus ē econuerso
Crimina grauia et nō l f d Inter corporalia
tria nō dz prelatus relinquere impunita
e d Ad hoc in b(ea)to petro
Crimen occultum detentus nō debz
publice arceri, nec a communione
arceri, si secrete monitum nolit ac:
quiescere sacerdotis o x Si sacerdos
Criminum correctio libere debz ad epos
pertinere, si aut(em) talem habeat correctionem
super canonicos et corrigere negligat
ad epm pertinebit p ti Irrefragabili
Crimine probato con criminaliter accu:
satum ē ab officio et beneficio depo:
nendus nō aut(em) si ciuiliter procedatur,
nisi pro homicidio vel vicio symo:
nie l x Inquisicionis
Criminibus con prelatum probatis si sententia
deposicionis sit lata con cum iuris
ordine nō seruato successor nō est
legittime substitutus cum sit nō rite
spoliatus prelatura et ideo amouendus,
papa tamen potest amotum reponere substi:
tutum l ij Ad petitionem
Crimina alicui imponens et in probacione
deficiens ab officio et beneficio su:
spendatur vel pena alia condigna
puniatur donec legittime se purgauerit,
quod ex malicia hoc nō fecerit l a g Cum dilectus
Crismate vngi debent epi sacerdotes
baptisari, calix, calia et altare 1 d
Cum venissent
Cura alicuius dari nō debz nisi ei qui habet
viginti quinque annos et pro debito

tpe ordinat, vita et sciencia app-
bato, et qui aliter confert a beneficiorum
collacione sit suspensus, et ad capitulum
vel superiorem iterum devolvatur, extra de q.
Cum in cunctis
Cura anima*rum* in curia vacans per mor-
tuo per ordinarium conferatur, de i, in vi, apostolica
Cura non conferatur nisi habenti viginti
quinque annos, litteris et moribus approbato,
qui tenetur in ecclesia residere nisi de licencia
ex certa causa, et si est non collegiata eciam
promoveatur ad sacerdocium infra annum,
potest tamen pro studio usque ad septennium
episcopus dispensare, si est in sacris ordinibus
constitutus, de a q, licet canon, de e e
Statutum, de e o, cum ex eo, de p, Commissa
Cura amittens, quia infra non fuit
ad sacerdocium ordinatus, illa vice ipsam
non potest recipere, ibidem de e p Commissa
Cura concessa ad perpetuum in ecclesiis
auferri non potest, nisi ex causa per episcopum
approbante, de l s Presbiteri
Cura recipiens promovere ad ordines
non intendens tenetur ad restitu-
cionem fructuum perceptorum et illi scienter
conferens tenetur indempnem eciam
conservare ibidem de p e Commissa tibi
Curati non prohibentur audire leges
vel phisicam nisi perpetuos possint
instituere capellanos, de m k, Statutum
Custodis officium est campanas pul-
sare, aptare lampades et orna-
menta ecclesie custodire, m c Custos ecclesie
Custos debet dividere ministris decimas
et oblata m d Custos scilicet actus
9 Dampnum non meruit, culpa
carens, d. Cognoscentes
Dampnum passus per alterius
negligenciam sine culpa per ipsum
indempnis debet inde conservari, quia
sic in certo et in multis casibus est statutum
l o v, Si quis domum
Dampnum occasionem dans dampnum
dedisse videtur, et ideo tenetur nisi debitam
diligenciam apposuit, si vero forte malam
apposuit, ad restituendum dampnum,

quod infertur cum includere ea debuerit
obligatur, si inicia apponere debet ea
aliter tenetur, l o p Si culpa
Dampnum remittens remittens et in-
iuriam non dicitur repetere expensas propter qu-
estionem potest repetere, cum alie sint a dampno
l o p, In iura et penam inquirit
Debitor non liberatur si solvit cui sol-
vere non debebat, z l k, Cum te creditori
Decimi debent ad sacerdocium promoveri
h l, Ut abbates
Decepti et non decipientibus iura sub-
veniunt, z d x, Cum pridem
Decime numquam a laico possidentur, e n be-
Decimas detentas a laico, Causam quae
possunt cum quibus religiosi, eciam de licencia
episcopi non requisito consensu capituli vero
dictae z e x Cum apostolica
Decimas unius ecclesie non potest episcopus dum
rectore caret, alteri assignare, et nisi cum
solemnitate que debet in talibus adhi-
beri, de k t, Quod [illegible] et infra
Decime pro utilitate ecclesie possunt
laicis accensari, sed non tradi in feudum
sive vendi, seu sub alienacionis
titulo quocumque, z d h, Ut nobis
Decimas non debent clerici dare, nisi illis
a quibus recipiunt sacramenta z
l k Novorum generis
Decimas debent religiosi clericis, in quibus
terras sunt, terre, quas colunt, eciam
si ad agriculturam noviter sint redacte
z l n Commissum z m k De transitu
Decime debentur integre de molen-
dinis, piscariis, feno, lana, et qui
nolunt solvere, sunt per censuram ecclesiasticam
compellendi z l o, Pervenit
Decime tenentur de apibus et de omni
fructu z l p, Nuncius
Decime statim collectis fructibus
sunt solvende nec sunt expense pro
eis facte primitus deducende z l q
Cum homines z m n, Dua nobis
Decimas debent religiosi de bonis
que conducunt, licet sint privilegiati,
quod de laboribus propriis eas solvere non te-
neantur z l r Dilecti
Decimas debent domus religiosorum

si multiplicate sue p'gqm pauas con:
cessu exitit quod decimas no debeat
z l s Suggestum
decimas debent religiosi de antiquis
p'dys licet p'uilegiati sint, q de no:
tabilibus n' soluat z l c Sepe s°
decimas debet religiosi de p'dys que
tradunt alys excolenda licet p'uile:
giati sint, q de cultura p'p'ys sumpti:
bus manibus nichil soluat z l v=
decimas t'ray que q'licet de benignitate
i'cta p'rochia no consistit p'r ep'us
retine uel aliam eccl'e assignae si aut
nonalia i'ta p'rochia sint locata,
ad illius p'rochie eccl'iam p'tinebunt
z l ij Cum a nobis
decime quia sunt a d'no institute tanq'
debita exigunt' z c a P'rochianos
decime no p'nt h'editarie concedi laico
et si factu fuerit, ir'itu habeat',
z c b Ad hec denocom
decimas dare de possessionibus suis
iudei debent uel eas dimitte' compel
lant' z c c De terris
decimas administracom concedens laico
uel oblacom aut eccl'ie deponat. z
d c Quamuis sit
decimas t'ray exemptu existenciu
in una dyoc' ad alia transferre
licet iniquu videat' t'n si colonus
existat in alia eccl'ie ibi soluant,
cui solui fieri consueuit z c e
Cum sint homines
decimas tenens laicus eas i' aliu laicu
transferre no p't sed restituat eccl'ie
uel careat eccl'iastica sepultura z c f p'hibemus
decime p'diales no transferunt' cum
domicilio sed soluant ubi antea con:
sueuit p'sonales aut cu domicilio
transferunt' z c g Ad ap'lice sedis
z l i Significauit
decime debent de p'dys no tm' sel
i' anno sed quociens excolunt' et fru
ctus noui' colligunt' z c h Sepe no
decime debent' de milicia de vena:
cione et mercatione et de omnibus sine
conductione quarumlibet expensarum
et nolentes solue compellantur

z c i Non est in potestate
decimas antiquas p'piciens dz de nota:
bilibus ibidem p'cipe quia nunq' conadi
intelligitur cui concessit e q d e ma:
ius z c o Sepe no
decimam dz de p'prius fructibus recipi:
entes t'ras ad firma et eciam concede:
tes z c l Cu nobis tua z c Dua nobis
decimarum p'statorem no p'nt remitte
p'ncipes laici cu de iure diuino sint
institute si vero laici teneat eas i' feodu
ad nobilia hoc no trahant z c m Dua z'
decime debent' deo sic mala vita
ministrancia no impedit qn soluant,
nec i' vsus quoscunq' alios conuertant
z c n Dua nobis
decime de negociacionibus soluunt' de:
ductis expensis, i' annis aut ubi fru:
ctus de t'ra veniunt deduci no debet
licet t're sint meliorate de pecunia
decimata quia melioracio domino
respicit z c p Pastoralis
decime si inter eccl'iam et p'sonas alias
diuidant' illa que de nouo veniunt,
eccl'ia debet integre p'cipe nisi aliud
consuetudo ordinarie z c q Cum contingat
decime subtracte illi eccl'ie debet
restitui, cui subtractionis t'pe debe:
bantur, alias p'rochiali eccl'ie tri:
buat' z c r Cum in tua
decimas tenent' solue qui t'ras suas
tradunt talibus excolendas, qui ad
soluendas decimas no tenent' z
c t In aliquibus
decime p'sbri no p'nt si a laico sunt
collate z c s Quoniam
decime p'us soluende sunt, qm' t'buta
uel census, alias transferunt', sicut
soluta cu honore et censu itera
decimanda z c v Cum no sit
decimas debet religiosi eciam p'uilegi:
ati in contrariu de terris quas de nouo
acquirunt, si eorum eccl'ie decimales si
no sit compositu de eisdem z c x Nup abbas
decimas a laico detentas, nullus
cl'icus i' pignus accipiat, si debetur
eccl'ie aliene z c y Inhibicione
decime p'miae oblaciones sunt specialia

bona eccle . ergo nullus laicus pt ea
sine rapina sacrilegio vendicare . =
Decimas et alia iura pro sit h causa
ecclesie dum caret rectore non pt alienare
episcopus nec sine debita solemnitate
c. k. t. dudum et infra
Decimarum solucionem predicatores non audeant
in sermonibus impedire 6 l g. districtam
Decime novalium impetrate secundum
porcionem veterum non preiudicat alys
per alios iam perceptis nec impetracio
se extendit ad loca in quibus nulle
vetere debebant nec ultra medietatem
huius porcionis et preiudicat episcopus quod
eccleys debita porcio relinquatur 6 l h =
Decimas tenentur religiosi . Statuto
privilegiati solvere de novalibus terris
post privilegium adquisitis ibidem l h Statuto
decimas infeodatas laicis a religiosis
postulas sine consilio non licet ipsis
religiosis sine consensu episcopi vendi
care ibidem l h Statuto
Decretalis ignota nisi sit iuri con
sona non debet movere iudicem allega
ta . 2 i v Pastoralis
Defectus corporalis obiectus electo in
telligitur in corporeis sensibus visu
auditu memoria et intellectu 6 q e =
Degradatus dicitur si curam . Consultus
iudex secularis ut ea sententia mox ipsum
recipiat puniendum ecclesia tamen pro eo
ut mortem non recipiat non intercedat
d. t. v. Novimus
Degradacio quid sit dicitur 6 o r degradacio
Delegatus legitime dicitur impedita si sit
sus vel infamis de facto si mortuus
vel infirmus aliquo horum vel simile
existente potest condelegatus procedere
non aliter nisi ponatur in rescripto quod si omnes
non possint vel noluerint interesse a p t discretam
Delegatus recipiens super eadem causa
diversas literas quarum sedem de primis
non faciunt mencionem debet expectare
papale responsum quibus uti debeat pro
cedendo m a? Cum sit
Delegatus habet ius coherendi eos qui
suam impediunt potestatem m l Sua questio
Delegatus a papa pt subdelegare nisi
cause ardue sint et graves m n
Cum pro debilitate
Delegatus sine consensu parcium non
pt prorogare sibi terminum impositum in re
scripto nolente tamen comparere pt puniri
iuxta iuris capacitatem quod si pena
in iure taxata non est ad suum arbi
trium pertinet m o De causis
Delegatus ad compendium pt compellere
contumacem m p Preterea
Delegatus condelegato pt committere
vices suas m q Cum in sua forma
Delegatus post sentenciam latam pt ea
execucionem mandare et compellere resi
stentes m r Significasti
Delegatum quemvis iniuste procedere non
pt ordinarius impedire , sed solum in
spectat papale consilium confirmare m
f Cum quando clerici
Delegati potestas expirat postquam sentencia
fuit execucita m t In literis
Delegatus maior est ordinario cum pre
vices gerat et ideo pt eum si rebellis
fuit coherceri m v Cum ex pastoralis
Delegatus non debet excepciones raciona
biles refutare n a Sepe tua
Delegacio facta alicui expresso tamen offi
cio non persone ad suum devolvitur suc
cessorem n b Quoniam abbas
Delegacione facta duobus unus nichil
pt facere nisi expressum fuit in rescripto
n d Causam matrimonii
Delegatus si sit adversary ducitis est
suspectus n e Causam que
Delegatus subdelegans retinens sibi
aliud de potestate si appelletur a subde
legato non pt hoc impedire n f
Cum te consulente
Delegata causa pluribus cum clausula
quod si omnes non possint vel noluerint
aly procedant si non constet de impossibilitate
vel voluntate uterque est si procedant n i =
Delegati potestas expirat prudentiam
mortuo delegante re integra sed non
si lis fuit contestata n g Relatum
ceca expirat si ante mortem citatus non
processit n h Gratum
Delegati potestas suspenditur si reus an
cessit per statum notam pro eadem causa

mitti ad curiam destinat n k Cu ca
Delegatus legittime impeditus si iuste
fuit recusatus vnde si p impedimento
alio pcedat n l Cum sup
Delegatus pt legittime recusari si lite
pendente familiaritate adu'sari contra
xit n n insinuante
Delegati ptas durat p annum
p9 smam ut execucioni valeat de
mandari n o eluenti
Delegatus subdelegare no pt appel
latone remota qui si de causa ali
quid retinuerit retinuit ad cuius
potit appellari si nichil ad curiam
appellar q si mediante comittat
nisi fines mandati excedant non
potit appellari pt tn comittere
pncipium medium vel fine coniunctim
vel diuisim pt aut condelegato co
mitte vices suas sed nec ille sub
delegatus si vices illas alii no
comittet n p om questionum
Delegatus pt copelle eu ut reci
piat cui volt comitte vices suas
maiores tn sunt cu modestia co
pellendi q si ab eo vel subdele
gato fuit appellatum z cuius iudi
cibus lre destinat sniie execucio
est suspensa alias execucor tene
exequi nisi a delegato legittima
hcat retardi etia si iniusta snia
videat si aut ps altera pcurret
q die assignata iudex no valeat
pns ee pt processu illius diei
alii comitte nisi dies de consensu
pcium proget n q pastoralis
Delegati ptas expirat comissione
facta alii si de pma fiat mencio
i scda alias no expirat n r Ex lre
Delegatus condelegato comissione tra
mens vices duorum gerit z pt facere q
ambo facerent si cepit pcede ante
obitum comittentis alias no valet
n s licet vndique
Delegati mandatum nullus tenetur exequi
nisi de eius constiterit ptate n t
Delegatus no pt co Cum in iure
quoscere nisi de hiis que i comissionibus

comissionis lris continet n v Sic olim
Delegato comittente vices suas code
legato no tenetur cu illo subdelegato p
cede si condicio sit abiecta q si ambo
no possint simul interesse alter ptatem
habeat pcedendi n y Cora dilecto
Delegatus tenetur comitte vices suas
alii no suspecto si ps altera no possit
ipt iusticias cora eo comode compere
o a Cum R canonicus
Delegatus tota cam comittens nichil
amplius pt facere taqum officio suo
functus o c pcucabile
Delegatus interloquens q ptatem no
heat pcedendi p comissum quocumque
pcede no valebit o d Significatibus
Delegatus ad solas psonas contentas
in rescripto pt extende posse sum no
ad alias etia si hoc petant o f petro
Delegatus no pt ee minor viginti
annis nisi a pncipe fuit scienter de
legatus vel voluntas pcium hoc requirat
o g Cum vicesimum
Delegacone facta pluribus simul vno
nolente alii no pcedet o h vno delegatorum
Delegatus a pncipe pt subdelegare
nisi i causis grauibus que sut in casso
cetera z pnisso vbi disparo psone
elige fuit dictis pdicacio z excomunicacio
et absolucio irregularitate dispensacio
iniuncio pnie salutaris quia ista officio
sunt annexa o i Cum aplica
Delegato mortuo solus pt excomunica
tus ab eo pt absolue z possessione re
stitue alteri tradita ad pnandum nisi
alii i ead ptate sibi fuit substitutus
p k pastoralis
Delegatus debet iurare si testimon
eius pti induret z h 9 dilecto filio
Delegatus quis pt esse z vbi cognosce
et cui comitte vices suas 6 p statutum
Delegati recusacio coram condelegato
ventilabit si vnus i alius absencia
cogendi heat ptatem alias arbitri in
dicabit Si aut duo subdelegant
et tunc cu illis subdelegatus pcedat
ad pmum delegante recurret si fuit
appellandum 9 o t Si duo vel tribus
Delegatus pt comitte vices suas
cuiquam fuerit recusatus p9 vo no

nisi de beneplacito requisitus, nec hoc
si recusationis sua sit ia lata G
de e Iudex ab aplica
Delegatus tota cam committens cuiquam
subdelegatus perdat vices suas po:
tit revocare idem intellige si decedat
G d f Cum olim alicui
Delegatus vices suas committens
alicui quamdiu absens est vel revo:
cavit quod per subdelegatum factum est
eo vivente ratum habebitur si decedat
G d f Si delegatus
Delegatione facta pluribus ita quod
alter non expectet uno inchoante
alii non procedet nisi decedat, vel per
maliciam se absentat et est medicus
omnium perpetua si per unum fuit inchoata.
G d h Cum plures
Delegato mortuo vel excommunicato q an
in parte parte comisistat vices suas ad
papa recurret si fuit appellandum
G o ki Si ius ani
Delegatus nisi speciale madatum habeat
pro citacione non potest, donec ab actore
fuit requisitus, nisi citat criminali vel
ad testimonium perhibendum, vel fide ca:
lumpnia sit iurandum G f d Iuris ee
Delictum primo persone non debet notare
pluribus in communi 2 q r Dum vero li
Denunciare potest cui non competit accu:
sare 2 l y Clericatmod
Denunciatio que per hostem proponitur
repellatur y t Cum oporteat et deus si
fiat per excommunicatum vel concubinarium
publicum, vel conspiratores, vel per eum
qui monicionem legitimam non premisit
y v Cum dilectus filius noster
Depositum singulari persone traditum eclaz
non obligatur i cuius commodum fit
conversum 3 g a Gravis illa
Deposito perdito depositarii rebus sal:
vis de mala fide nutriti presumitur,
et de culpa tenebitur, si aliquid pro eo
recepit vel si se obtulit ad fiadeiu
cassis, sibi eciam fortuitus imputatur
si i mora reddendi fuit, vel pactum
super hoc intervenit, quia tenetur reddere, quam:

cum deponens repetit, nec ibi ipse re:
compensatio habet locum 3 g b Dos fides
Dedicatus deo ad nullum usum alium
transferatur 3 g q Mancipia
Dictis duabus eclesia dicitur potest da
et non amplius compermim d x Dionisii media
Digiti tam truncacio non impedit a
suo officio sacerdote si potest sine scanda:
lo celebrare ki n de presbitero
Dignitates plures non in una ecclesia
vel pluribus non potest aliquis obtinere,
et si habet unam optineat alius resignet
3 b y Ad hoc vel illud e 3
r a preterea
Dignitates plures sine dispensatione
retinens inelligibilis est effectus 3
r e Cum iam dudum
Dignitatem habens cum cura annexa qui
statim ad aliam recepit, vacat prima,
si autem cure annexe non est in tali
ecclesia aliam non habebit, cum sublimibus
tamen personis facile dispensatur 3 r p=
Dignitatem habens in ecclesia de multa
si prelatus efficitur statim nec eam sibi
conferre potest, quia inter dantem et recipientem
distinctio debet esse 3 d q Sed ad nram
Dignitatis porte parte non debent
personis vilibus et indignis, Alea:
tores aut clerici et usurarii habendi
reputantur y l ki Inter dilectos
Dignitate sine cura potest qui viginti
annos habet ex dispensatione episcopi
optinere G c q Permittimus
Dilapidator non est censendus qui de
consensu eorum quorum interest aliquid
alienat d p Cum nos sicut
Dilatio debet dari citato petenti si e
ci sine causa nimis brevis termino
assignatus, et potest si negatum fuit,
appellare 2 b q Dilecti filii
Dilationem ad deliberandum habere non
potest cui diu cum actoris intencio est
exhibita in rescripto 2 b r. Pacta
Dilatio ad deliberandum danda non est
post hoc quod aliquid contineat in li
bello quo probato in nullo proposito inni:
taret 2 b s littere
Dilationem reddendi ad dominum debi
tore, qui pro negociis mittit ad curiam

si ad ipsam venientes quod ibi invenies noluit
compellere ut b c Depositum
Dispensare potest solus papa quod aliquis
in aura plura beneficia valeat op
tinere et Dudum eciam
Dispensacio semel facta non est amplius
revocanda i q Accepte tua nobis e
ditae nullus debet et maxime clericus contra
cura aliena q pt Cum nobis
dolus uel malicia nemini debet patrocinari
e o d Ex litteris
Dolus non prodest si per eum cpalis conse
cracio optinetur e d t Cum olim
Domicilium transferens in alia parrochia
liber est a prima in qua si habet pensiam
quod prius iustum est illam soluat z l i
Donacio facta pro loco ¶ Significauit
sine solacione tenet contraria con
suetudine non obstante super consuetu
do b q Ex litteris
Donacio propter nupcias ad virum redit
matrimonio iam soluto vel si de consensu
vxoris viri sibi rem donatam aliena
verit ea mortua confirmatur z f q
donacionem graues ¶ Peruenit
facta facte de rebus ecclesie sine consensu
capituli a prelato a quocumque detineatur
debet in irritum reuocari z h x Similiter
Donacio facta a prelato debet rata uel
irrita iudicari ex dati quantitate et
consuetudine approbata z h n Cetera
Donacio facta de ecclesia ab aliquo pos
sessa retenta eius possessione ad vitam
vel si fiat iudicio sed non persone cuilibet
singulari z i q Consultacionibus
Donacio vite facta a prelato si sit tra
dita diminute debet a successore fieri
integre in valore z i b per tuas
donata ecclesia religiosis ab episcopo de
consensu patroni transfertur in eos
ius patronatus data autem de consensu
capituli omne ius episcopale in eos post
cathedraticum est translatum z i d
donacionem a se factam ¶ pastoralis
per accusacionem que sapit eius tur
pitudinem nullus potest reuocare z
e Inter dilectos
Donare potest episcopus monasterio a se fundato
quinquagesimam suorum redditum uel
centesimam iam fundato si inno

eccia non ledatur hac autem donacione
semel facta aliam facere non valebit z
i f Apostolice
Donacio potest propter ingratitudinem recipientis
reuocari puta si in donantem manus
iniecerit graue dampnum si vite pe
riculum uel si graues iniurias ei infert
z i q propter eius
Donare pro persona ecclesia in vita ca
que non sunt de ecclesia acquisita que
si in vita non dederint altario apli
cent z k k Ex hoc idem
Donare non potest alicui quod de iure non
potest possidere z a s Dudum ad nos
Donata re aliqui sub condicione
res donata simpliciter propter hoc non ligatur
z i c Cum dilecti
Dotem non debet uxor amittere propter male
ficium viri si hec accidit contra res
dotaliciae dotaliciam possidentes
uel eciam detinentes bona viri que sibi
pro dote fuerant obligata z h q
Dos integre debet reddi ¶ Ex litteris
vxori que a viro legitime est separata
e f n Quibus et debent ins eos bo
diuidi que communiter possidebant e q a
Dotis questio iudicum qui ¶ Significauit
hec de matrimonio iudicare quia ei compe
tit accessorium cui competit principale
e g b De prudencia
Dotem non potest repetere vxor a viro propter
adulterium separata z g c Plerumque
Dos et donacio esse non potest vbi matrimonium
nullum fuit e g d Et si necesse
Dos datur ab vxore donacio propter
nupcias a viro qui non potest per eius ine
dac quam hec vel si tamen hec ad vitam
non potest simpliciter eam dare nisi de be
neplacito successoris e q Cum per nos
Dos viro tradenda est eciam si vergat ad
inopiam propter onera matrimonii sustinenda
quasi timeret ne pereat debet ydoneam cau
cionem quod si non potest ponatur in manu
mercatoris qui de honesto lucro eos va
leat sustentare e q f per vestras
Dos debet ad vxorem redire et donacio
propter nupcias ad maritum nisi consuetu
do sit contraria uel nisi de lucranda
dote fuit pactum factum donacio autem
non tenet nisi de morte donantis

fuit confirmata unde ubi pt ead
quamdiu vixerit renotare et expirat
coniuge decedente l g g Donato
Duellum non dz clericus recipe nec offic
quod fecit deponat si tamen mors vel muti-
lacio secuta non fuit pt cum eo episcopus
dispensare l g e Porro
Duellum pro aliud committens irregularis est
si mors vel mutilacio subsequatur pt
tamen cum eo in beneficio non in officio per
episcopum dispensari l g f Henricus
Duellum recipi non dz in licitis examine
augustus l o e Cura suscepti
Duellum nullam fidem facit si convinc
sit probatum puta si vicinus dicatur
frasse furtum et apud aliud est inventum
l o f Significantibus
Ecclesie habite dimitti non possunt
sine consensu episcopi nec mutari
f r Admonet
Ecclesia vacante dz prelatus infra
debitum tempus presentare alias episcopus or-
dinabit et si prelati sunt religiosi non
postea possunt presentare sibi illius ecclesie
applicare g h Dilecti nobis
Ecclesias habere non debet qui non debite
sunt etatis et eo permisso qui contra fecit
superior ordinabit de ministris qui eis
serviat quousque legitime sunt etatis
h a De racione
Ecclesias cum cura plures habere pt nisi
una ex alia dependeat vel nisi
propter earum nimiam paupertatem sed quis
eligat sibi unam h o Extra te
Ecclesiam cum cura pt recipere qui nunc
est in sacris dum tamen infra breve tempore
valeat ordinari h p Preterea
Ecclesie dum ex causa vacanti debet
episcopus de yconomo qui fructus ad
utilitatem ecclesie recolligat providere
p a Cum nos plerumque
Ecclesia constructa iure minorum unde episcopus
non pt eius condicionem facere deterio-
rem sed possessiones eius concesse
sub censu modico ei restituentur so-
lutis expensis que pro melioracione
earum facte fuerint bona fide q s Ex quisivit
Ecclesiarum negocia debet solus prelatus agere
si sunt spiritualia non debet committere

laicis pertractanda z b Decernimus
Ecclesia concessa ad aliquem devoluta
transit ad licitus per consensum iudicis ter-
minata z l Cum vilhelmus
Ecclesiarum ordinacio ad superiorem devol-
vitur si per eum ad quem pertinet negligatur
z p f Dilecti filii
Ecclesiasticorum bonorum invasores tamquam
sacrilegi excommunicari sunt plectendi
z a p Conquestus
Ecclesia sita in dyocesi alicuius episcopi in tem-
poralia sibi dz nisi exempta littere
probaret non tamen propter hoc pertinet ad
eum in temporalibus nisi debito tempore sit
prescripta z a r Cum venerabilis
Ecclesias parochiales decimas si alius cetus
non pt in dictis ecclesiis tria moni-
cione oblatam et si infra sex menses
non redierint alias contempnunt et com-
pellant presbiterum et reducere ad obedientiam
alias sue administracionis omnimoda remo-
vendi z b c Ex parte tue deuptionis
Ecclesiarum bona ad rectorum consanguineos
per successionem minime devolvantur z
b k Ut nullus
Ecclesias non pt prelatus dividere sine
consensu episcopi nec rectorum diminuere
porciones z b t Ex maiorie
Ecclesiarum rectoribus tamen debet prelatus
religiosi de proventibus assignare
quod inde possint congrue sustentari
et alia onera supportare alias superio-
res presentacionem talium non admittat
z b y De monachis z c y Ex parte
Ecclesia una per unum rectorem non pluribus
ab uno nec una a pluribus debet
regi z c b Cum non ignores
Ecclesie omnes in provincia dicte alicuius
ad archiepiscopum pertinent unde mandato sibi
per aliquo ut ei in aliquarum ecclesiarum
suarum provideat potest ei in dyocesi suffra-
ganei providere z e i Pro illorum
Ecclesie prochiali dz curatus presbiter non
per aliud deservire nisi dignitati annexa
sit vel prebende et tunc dz ibi ha-
bitare ministerium perpetuus ordinari z o t Pte
Ecclesie non sunt recipiende de manu
laica nisi de consensu episcopi accedente

z e s In lateranen consilio
ecclesiam occupans violente cum inde
est accomis suma pellendus z de r=
ecclesias non pt dare c Quod victorum
epus dare religiosis, ut eam proprio
sunt prioum quia hoc alienacionis
genus est, quod non pt facere sine
capituli voluntate z c in Audiuimus
ecclesiis non pt epus nova pensiones
imponere, nec antiqua augere nec
preventus earum religiosis concedere
retenta sustentacione vicarii nisi
de consensu capituli sive ppe excce:
pta quinquagesima, quam religiosis
dare pt z f a Pastoralis
ecclesiarum res nulli conferri pnt a laico
et quicumque recepit anathemate
feriatur z f i Cum res ecclie
ecclesiam non pt dampnificare aliquis
vir seruus cuius manumittere non pt
nisi dederit vel acquiesceret ecclie ad
valorem tunc si manumittat ma:
numissio cum posteritate sua z pecu:
lio in seruicio ecclie remanebit z
f l Episcopi qui nichil
ecclia utilitatem suam semper facere pt
unde sub omnis consilii tras sitas ama:
biles comparatis pluris pt dare
ecclesiae comparantibus vel aliis,
si magis utile videatur z f o Ad aures
ecclie possessiones bene pt platus de
consensu maioris ptis capituli p
melioribus commutare z f p Vestre
ecclia pt agere ad ratificacionem con:
tractus in quo enormiter fuit lesa
z f q Ad audienciam
ecclias prochiales quas tenent re:
ligiosi, pnt sine pacto inpicem
commutare z seorsum sub alio con:
tractu possessiones earum ita quod fiat
refusio de maioribus ad minores
sine vicio symonie z g t Ad questiones
ecclia collata religiosis ab epo
de consensu prioum ad ipos ptinet
pleno iure z i d Pastoralis
ecclia de iure bona rectoris, que conte:
placione ecclie acquisivit, ecclie ac
noie intelligitur collegium si est,
alias qui succedit, quod si plures

ecclias habuit pro vita debet diuidi
inter eas solutis de communicacione
sibi seruicium et legatis z h a=
ecclia succedit in bonis c Relatum non
de quibus in vita per eos nisi ordinat
ordinatum eam si non sit de ecclia ani:
ma z h h Ad hoc idem
ecclia de nouo fundata sub illo epo
debet esse qui eiusmodi locus minus rege: dan
bat z q b Nunc aut
ecclia de iure communi ad epm ptinet
in cuius diocesi sita e non consuetudo contrarie
z q f Constitutus
ecclias non pnt dare laici z q sine
auctoritate epi eas ab ipis recipiunt de:
ponatur z q l Preterea
ecclias non pt epus dare monasterio sine
consensu prioum nec eas, pt in eo
nacionem prioum constituere epus ex
pposito z r m Suggestum
ecclie non debet imponi seruicius con:
trarium consuetum nec census oblacionum
seu eciam decimarum z s b Dominici
nec valent contrarie consuetudines,
que eius preiudicant libertati z
s d Peruenitus
ecclesie de nouo retractus de ma
laicorum non pnt plati ponere seruitu:
tes nisi quales in aliis ecclesiis habuit
z s h Ecclesie
ecclia sita in diocesi epus teneat ei ad omnia
iura epalia nisi aliud ostendat z s o=
ecclie pt epus remittere c Cum olim
iura epalia in toto vel in pte ex:
ceptatione visitacione, quam causa
correctionis tenetur facere p qua sibi debentur
procuraciones moderata z s y Ad venerabilis
ecclia combusta an e consecranda supra
consecracionem z t a, ligneis
ecclias de nouo acquisitas dz epo
regere quo ad iura epalia iuxta
modum aliarum ecclesiarum que sunt in diocesis
provinciis constitute z t a Super eo
ecclia violata semine vel sanguine
reconciliatur pt aqua cum vino et cinere
benedicta z t b Proposuisti
ecclia an dz consecrari super consecracionem
z t d Ad hoc z t o Sicut
ecclia ante est consecranda, quod si

an sit violata sola aqua exorcisata
potest emundari z t q vi ecclia
Ecclie ornamenta et vasa sue cum omni
mundicia servanda/ secularia aut viven-
silia seu res alie/ ibidem deponi non
debent/ nisi ad tempus causa hostium/
sive ignis/ qua cessante protinus ex-
portentur z vt Relinquit volumus
Ecclesie respondere debent contribuere
qui beneficia exprimet in eis z d
Demumque ecclia z x g de hiis qui
Ecclia edificari debet in villa que mul
distat a parochiali si habundat
in redditibus et obventiones illius
ville habebit sacerdos/ qui ibi fuerit
institutus que circumquamque eccle-
putabitur/ quamvis nolit vel opposuerit
epus faciet prescriptum z x f ad audienciam
Ecclia secularis per conventum regulares
de consensu epi atque pape/ et seculares
ibi existentes de bonis ecclie quamdiu
vixerint sustentari z x h ad audienciam nostram
Ecclias novas per epum erigere vti-
litate ipsa exigente non obstante
iuramento de rebus ecclie non alie-
nandis z x i Ana nos
Eccliarum rustici non possunt cura earum
dimittere et ad cura singularium perso-
narum se transferre z x m Iudicatum
Eccliae gravantes angariis et de
earum bonis necessitates publicas
facientes et potestatem prelatorum ecclie
ancantes nisi moniti resipiscant
excommunicacionis sentencia sunt ligati possunt tamen
prelati aliqua contribuere liberaliter/
vbi bona non suppetunt laicorum
z x n Non minus Cum hoc tamen pape
licencia requiratur z x q Adversus consules
Ecclia debet esse in tutele refugium con-
stituta/ vnde non licet ibi causam sanguinis
sive pena seu pene corporis agita-
nare z xvo Inter alia
Ecclia debet emunitate ad ea confu-
gientibus/ ut eis nec mors nec mu-
tilacio inferatur/ nisi sint latrones
publici aut agrorum depopulatores/
aut tales qui insidias viis ponunt/
sunt tamen reddendi sub dominis securitate
prius prestita/ quod vita vel membrum

aliquod non amittent z x p Inter alia
Ecclesie cuiuslibet vel status et excaecationibus
gravaminis inferentes tempore regiminis
et eo quis dimisso sue dignitatis sunt
immodati/ et successoribus earum nisi ea
revocaverint infra mensem et talia
si fiat nichil valet z x q Adversus consules
Ecclia an consecracionem emunitate
gaudet si ibi divina misteria celebrantur/
quia per hoc iam deo dedicatur z
x s Ecclesia in qua
Ecclia non per emunitate eis qui in
ea vel eius cimiterio mutilacionem vel occi-
dunt ut in eo in quo peccaverunt puni-
antur/ frustra enim legis implorat
auxilium qui committit in legem z x
Ecclia tempore quo ad c t emunitate
eorum aliarum sub anno censu nullatenus
conceditur l e a sum enormis
Ecclia pervenire ad tempus sub annuo
censu licet concedimus l e n Ecclesia
Ecclia polluta semine/ eius reconciliacio
ad epum pertinebit l g a Significasti
Ecclie non possunt vniri sine epi voluntate
etiam si consensus archiepi intercedat/ quia
in hoc casu non habet in diocesi suffra-
ganei potestatem l l g Sicut vnire
Ecclia per advocatum aliquibus beneficiis
secularis/ qui potestas eius non sufficit
in excessibus corrigendis l l e Tanta
Ecclia nova non in alicuius est preiudicium
construenda l l s Intelleximus
Ecclia sanguine vel semine violata
prius reconcilianda est quam ibi divina
aliqua celebrentur l a b Tuarum nos
Ecclia vacante non licet patrono
sive advocato vel vice domino/ vel
feodato aliquid in ea denovo vsur-
pare quod eis erat debitum vendicare/ quod
si quis rectorem eius occiderit/ quicquid
iuris in ea habuerat pro se et heredibus
totum perdit/ et heredes eius vsque ad quartam
generationem non possunt admitti in collegium
clericorum/ nisi cum eis sit dispensatum l
x s In quibusdam
Ecclia in suo iudicio fallitur et fallit/
vnde excommunicatus ab ea/ licet quo ad
deum sit absolutus/ quia in foro signa
in eo prius sunt ostensa/ non tamen hoc

apud eam absoluta dr̄ sed pcca
absoluendus ȷ t c A nobis est
Eccle pmittens obediam soli cathe
drali et capitli eius epo obliga² no
alios qui p dyoc quoruntur ȷ t c =
Ecclam metropolitanam no intellig Cum eccla
sit romana sed ecclam cathedra
lem ȷ t v Venerabili
Eccle no pnt submitti laicis m
ephitcosim Et qui consenserit gra
uit puniant c k v h c consuluisse
Editud de matrimonio presbiterorum pfito
rud ut omnes contrahe possint aliquis
mime pphibet & a a Cum ap
Electo no valet si facta sit a suspe
sis b y Cum dilectus
Eligi pt epus qui iā ligatus est
alias sed tm⁹ postulai c i Et si =
Electo si celebrai de ℂ vnanimit
vote collegij pq qm̄ duo uel am
plius sunt vicini et ambitiose sup e
qui se alie ingerit expellendus c k =
Electo reprobanda est ℂ nullus ē elia
ad solum clamore ppli qui facile
ut clament corrupit celebrata
et sit electo quamuis nisi pntar
est pnandus c l Qsup epus
Electi ingres vbi consilij fuerit
inquireant qui pq qm̄ si alie con
firmatus fuit expellar et epus
consirmas grauit punias c i nichile
Electo eius qui fuit scismaticus ug
ti a scismatico ordinatus et si ia
redijt ad eccle vnitate dispensacōe
a papa potest consirmai c o Dema =
Electo ipse no pt mini ℂ diligencia
qm̄ a duobus ptibus concordia
lud celebrai qui electus alit velle
se pro ipe gere et consencientes
cunt excomis sunt innodati c p =
Eligentes i epm ℂ lic de vitanda
qui xxx annos no attigit aut
carente moribus et sca eligendi
pnati sunt ptate et sunt interlo mg
suspendendi c q Cum in cunctis
Electus an confirmacōm administras
remouendus est et quicquid fecerit est

irritatum c Nosti quod dd dualiter
d k bone memorie
Eligens indignum p tempore e suspe
sus vsque infra receptio beneficio spo
liatur d i p inquisicōm
Electo pq appellacōm uel alia qua
cumque no fuit cassata uel con pmile
gia eccle celebrata nullius penitus
est momenti c s Considerantes
Electus potest iterum eligi qui no fuit
ipe psone vicio iam cassatum ibid
et c x Cum eo
Eligi pt monachus alius monasterij
monasterium i abbatem c y Cum monasterium
Electionis forma canonica ut ele
ctoribus insimul congregatis pcussio
qua impoterit nominent scz uel
plures bone psona ydonea sit
electa consuetudine quacumque etiam
pscripta contraria no obstante d a =
Electus ea q e sunt ℂ Cum tua
iurisdictionis et amistracionis pt
omnia facere pq qm̄ fuit confirmatus
sed no ea que sunt officij donec fuit
consecratus d b Transmissa
Electionem renunciantes licet implicus
ea ex q sibi pmissio fuerit non
pnato ad ius electionis ppt hc re
dibit d c Cum inter
Electores nis remoti qui morte
plati antequam ptes sinerint ad electionem
no sunt necessario euocandi d e
Cum inter vniuersos
Electores qui de loco electionis recedunt
iuri eligendi renunciat ipso facto
d f Cum a nobis olim
Electores pq qm̄ electo e inscripta ne
queunt resilire nec electo impedire
si de alia eccia aliquis sit electus
d h Cum inter canonicos
Electo ppt dignitatem aliquorum eli
gencium molestarius impediri no pt
que e a maiori pte notabiliter cele
brata d i dudum Aliter esset si in
pauciores excederet dignitatem e y =
Electo aquacumque pna ℂ Electa vna
pte collegij celebrata valet si

iure eligendi, licz alij sint pnati d li
Bone memorie
Electores qui scientes q indignum ele-
gerunt iure pnati sunt eligendi pma
electione, pqmodu celebrata ad alias
admittent d c iz li in Voiento
Electionem no facit simplex nominacio
ido alius secum pt, no obstante appel-
lacione si pma no cassata que nulla
existit pocedatur d p li nod sicut
Electores omes vocandi sunt si si pe-
si aut aliquis nolit, uel no possit ve-
nire, elcio celebret, sed si contemptus
fuit cassabit electo si voluit consen-
tire ibid d p li nod sicut
Electio no dz si e alonge maior pte
eligencium celebrata, e tn no cassa-
ta, uel appellacione imposita alia
no sequat, qiia illa no posset ra-
tificari si etiam illi qui se opposue-
rant consentirent d q audiue
Eligendi ptate data aliquibus,
pqm tractar cepint, no poterit
revocari, nichil tn vz q statim
si formam sibi traditam no obsuat,
si tn no eligunt potint postulare
d r in causis d t li in dilectis filij
Electionem plus nocet contemptus vnius
qm contdicio plurimorum d r Venerabilis
c q Bone memorie
Eligendi ptate data pluribus si de
scipsis eligat, consensus electi, compu-
tabit p vna voce, quia si electi
inequales ptes se diuidant, vale-
bit electio que de consensu electi fuit
celebrata d v li iz in iure
Electores nisi sint nimis remote exi-
stentes in pvincia sunt vocandi d iz
Coram dilecto
Electoris vocatio an morte plati no
sufficit, nisi pq morte itm euocet
nec aliud circa electionem tractandum e
nisi plato tradito sepulture e q
Bone memorie
Eligi no pt ad platura religiosa
qui an no extitit regularis c b
Ru ad nram Bi alie consenciat ex-
pellat c o li in magnum, et
intellige regularem, no nominant
sed professum d o li in causam
Cassata electione ille reeligi potest
si pqmodo sit pfessus c c Officij
Electio dz infra tres menses a vaca-
cionis tpe celebrari alias supior pvi-
deb c f li de pro defectu
Electionis triplex forma e alijs
specialiter clandestinis repbatis
qmus inspiracio compmissum ad quam
elector no pt potestatem mittere nisi
de loco vnde vocandus est si fuit
impeditus c q li in quia ppe diuersas
Electionem de se facte consenciens p seci-
larem potem contra ecclie libertatem
ineligibilis e ad quslibet dignitatem
et sic eligentes illa vice iure pnati
sunt eligendi suspensi a suis benefi-
cijs p tres annos c li in quisquis electo
Electus in concordia transmutacio-
nis ad placionem exempta hr ptatem
ministrandi c i nichil est
Electionis expense de ecclie pventibus
debet solui e li vt periculo
Electio cassanda est si publica no
notabiliter differatur, uel si electus con-
senciat anq in qmus electus sit platus
eo q indebitum est peessio c li
pq petitum c p Cinnana
Electio dz a maiori pte tocius capituli
celebrari c vi ecclia vra
Electionem si ingerentes de quibus nesci-
unt ius electionis eligendi no debet
i uno computari c p Cinnana
Electioni plati collegij no dz promi-
sacius interesse c q sacrosancta
Electio facienda de consilio aliquorum
no vz si requisitum no fuit consen-
silium a etiam expectari c r li in vero
Electio illius cassanda e qui sine dispen-
sacione tenuit plura beneficia cum
cura uel cum simili beneficio digtate
c t dudum ecclia
Electio no valet si no fiat collacio
vni ad vnum uel si qmus electio non
sequatur c v in genesi
Electionem epi no sunt laici p quacumque
consuetudine admittendi c r
Electores pq publicata electionem
coem scrutinium nequeunt variare
sed p supioem collectionem vini ex

gminne elcoïs facte sunt cogendi f=
electione cassata quia la publicatio
ignorante electo symonie vicio infect-
et tamen reeligatur non potest episcopus dis-
pensare secus in simplici beneficio
resignato f b c aliena
eligi potest in episcopum qui est subdiacon
nisi ordinatus h t c innotuit
eligendus est ab omnibus qui debent omnem
capere esse l p c ad hoc nos
electus in oculo habens maculam dispe-
satione indiget et illegitimus adhuc
magis h o c Cum de tua
electo non admissus illis qui sunt in
possessione intendi cassanda est
lia nisi non liceat eligendi, eo quod
electio ad solos canonicos pertinet
ecclesie cathedralis, nisi contrarium
sit probatum z c h Cum ecclia
electus nunquam rite et etiam confirma-
tus, si per violenciam expellatur primo
debet restitui postquam cassari z e l Cum sup
electus confirmatus contra quem appel-
latum est administracionem non perdit, sed
per annum debet sua consecracio retar-
dari, ut de appellacione valeat in-
dicari z d t Cum olim
electiones oportet non in domibus
propriis, sed in pallacio vel camera
pontificali aut ecclia confirmanda
z q h Nova fronte
electio non valet si sic fiat postulo
eligendo vel eligo postulando c
a b perpetuo
electione impugnata qualiter sit pro-
cedendum c a c Statuimus
electio ex votis condonatis vel alter-
natis non potest fieri aut mittis c a d
In electionibus
electio summi pontificis in lugdunen
concilio ordinata c a e Ubi periculum
electionem impugnantes debent omnia
obiecta consentire et iurare quod ad probanda
omnia sunt parati, nec aliquid aplius
obicere poterunt nisi iuret quod de novo
non ad eorum noticiam devenit vel
probandi de novo oportunitas se facul-
tas c a f Ut circa electiones

electio a duabus partibus celebrata non
potest per alteram partem zelum aut meritum
impugnari c a l Cum quanto
electo contra quem appellatur ad solius
pape iudicium respectat, nisi cause sit
frivole propter quas appellacioni minime
non defertur, vel nisi appellantes recon-
cilient sine fraude, quod primo diligenciis
inquirat, quia processus aliter non
valet c a m Dimmis constitutio
electio propter defectum cuius et persone
vicium potest impugnata primo persone
vita disquirant et si opponens in pro-
cedendo defecit a toto negocio repel-
latur c a n Cum forte
electio omnis debet precedere per omnium
vita omnium electorum c b a Cum cum persona
electioni in condicione non possunt religiosi
de ordine mendicancium consentire
c b d Cum quorundam oculos
electionis si duplex via pateat pro-
sequendi una eligat in qua si defe-
cerit ad aliam non redibit c b e Cum quis
electioni nullus interesse si vsu carcat
racionis c b m Exceo quod ad electionem
electio post appellacionem ex causa proba-
bili non prodest si fuerit confirmata
c b n Cum post quam
eligere non potest qui in aliquem com-
promiserint ut eligeret, si ille infra
tempus debitum non elegit, si autem
indignum eligat aut nolentem,
nisi electores illum indignum approbet,
eligere rursus potest c b c Cum compromissarii
electio confirmata per illum qui non potest,
vel qui solemnitatem debitam non
observat non debet propter hoc irrita in-
dicari c b t Cum confirmacionem
electio confirmari non debet nisi publicatur
prefixo termino infra quem qui voluerit
se opponat c r e Cum electionem
electus amittit ius suum qui antequam
confirmatus fuit administrat c a g Qualiter
electus perdit ius suum, qui infra tempus
non consenserit, si tamen valeat consentire,
et nisi infra tres menses peciit
confirmari c a h Cum sit electus
electus infra mensem iter arripiat

si p papa debeat confirmari et ab eo
compareat secundum quod locorum dista-
cia hoc requiret et duo electores
se opponentes si tot fuerit compa-
reant ad eos e. a. l. cupientes
Electo opponens defectum notorium sive
uel persone non potest replicari e. b. l.
Ab eo qui contra
Electus recedens a causa antequam fuit
confirmatus perdit ius quod habuerat
ipso facto e. b. u. Si postquam
Electo si de duobus fuit celebrata
altero cedente non potest hoc iterum eligere
electores altero persequente
Electores gravantes eo quod secundum suum be-
neplacitum non elegerunt econtra
suam innodant e. a. o. Ecclesiam cuncti
Electores infra mensem habere fa-
cultatem tenentur electo electionem presentare
alioquin beneficia que tenent in ecclesia
de qua electo facta est per triennium sint
suspensa e. a. l. Cupientes
Electione rite celebrata si confirmata
non fuit iterum debet ad aliam electionem
procedere electores e. b. f. Si electo
Electione absens ex causa rationa-
bili uni uel duobus de collegio
potest committere vices suas quia si de
pluribus opus quod quilibet sit insoli-
dum constitutus et erit melior condicio
occupantis uel eius quem capitulum
uel maior pars duxit admittendum
duo autem sunt insolidariis admittendi
quia possent vota dividere in diversos
e. c. d. Si quis iustis
Eligens indignum non perdit ius suum
si electo non stetur e. a. i. perpetue
Eligens uel electum consentiens eum
non potest impugnare nisi iusta causa
de novo ad eius notitiam veniat
impugnandi e. a. la. Nulli littere
Eligens indignum qualiter puniatur
e. b. r. Cum in cunctis
Eligi potest heremita in sacerdotem a gnito
qui in domo viri potest et a. le. Diabolus
Electione prima non cassata si stat
alia nichil valet 3 a e pro electo

Electo a maiori parte capituli contradicente
reverentia mitti suo remittat ne postea
electionem valeat impugnare 3 f e
Emens rem citra mediae; Cum ore
tatem iusti precii sub condicione ut
infra tempus certum eam restituet
dno pro eodem precio usurarius repu-
tatur et per convicto habendus quia
talis contractus dictus est quod in fraude
factus est usurarum 3 g. s. ad nostram
Emens rem citra medietatem iusti
precii aut suppleat quod minus est de
precio aut eam restituat pro eodem 3 g. h.
Emens ad emtionem non tenetur causa
potest agere si molestatus non innotuerit
venditori aut si potest culpa sua
uel contumacia ab ipso res vendita
sit empta 3 g. i. Si venditori
Emphiteuta si non solvat censum de-
bito tempore statuto potest compelli quia
sine alia denunciatione ipsius pro
domo impellat inde meliorationem
vendat nec denunciet domino in-
ipsam possit pro precio retinere predicta
aut denunciatione facta si dominus eam
non retinuerit venditio robur habet
3 g. u. Potuit emphiteuta
Episcopus qui religiosus effectus est potest
culpa ineligibilis indicatur sicut si
propter devotionem ad statum se transtulit
regularem g. b. Post translationem
Episcopus deponi potest si sine defectu
notabiliter patiatur i e Clericus in sta
Episcopi habent potestatem inquirendi de
criminibus et puniendi et advocandi
ad hoc brachium seculare o v primo
Episcopus capitulo negligenti potest
prefigere terminum ad correctionem canonicorum
delinquentium faciendam quo elapso
per censuram ecclesiasticam potest eos corri-
gere et si iniuste cassaverit adime-
eis morte potest in cathedrali ecclesia
celebrare p le Irrefragabili
Episcopi plures uni diocesi in ignarum presunt
sint si autem in ea ritus diversi sunt
ordinarius dictarum episcopum po-
nat ibi p l Quoniam in plerisque
Episcopi tenentur procurare viros idoneos

qui i p̄dicacionibꝫ et confessionibꝫ
vniet eos quibus debet inciū mi-
strac p m̄ inter cetera
Spalia unca sue obediencia insti-
tucō destitucō correctō reformacō
censura eccliastica iurisdicō c̄ cansis
ecclie, prima, et alia sacramenta, recepco-
collectō synodus duo scil synoda-
tici quarta porcō mortualoꝝ et
ecclē decimaꝝ/ annua visitacō et
ron ems peuracō taxanda iux
ecclie facultatē p ii consequente
Spoꝝ mediacō a diocesana lege
differt, quia ad p̄mā ptinent
attacōm examinacōꝫ causaꝝ caꝝ
decisio et emende p p dilcti filij
Spoꝝ precepta contempnentes ē ab ecclia
expellendus p x Si quis venit
Epis tenent omnes tenetur pri-
mates obedie q a omnes principes
Epi nō tenet metropolitanis
facē iuramētū nisi quatū p cano-
nes est statutū et si secus sitm̄ c
tagm̄ nullū dz p canonicos eiꝫ
renocacō p curat q li dilcti filij
Epo mortuo cōfirmacō abbatum
ad capitlm ptinebit q l du oli ca
Epus ard archidiacono iniugm̄ sb
sit sed si epatibꝫ in eius fundacō
est fundatū recompensacō sibi est
alit facienda q ii Cum inferior
Epi diusaꝝ prouinciaꝝ debet litigaē
corā iudice dato a p̄mate c aut
prouincia res consistit sup quam
litigat 2 a b Bane si epi
Epus recusatus a laico contra
cleriū litigante dz vices suas cō-
mitte alicui nō suspecto, et si actor
nō acceptet compellat vtrumqꝫ
eligē iudices iudex qui cam va-
leat finiē 2 a c Significo
Epi circa testamenta debet dili-
genciā adhibe qꝫ p executores
fideliter compleant, et ab eis exige-
rom et si testator vellet eum
excludē nō posset, qm̄ sb eius
executores maneat ptate, et hc
de iure cōm ad epos nostri

ptinē 3 b l f dua nobis
Epus nō pt cedē sine pp̄e licencia
spali quia vbi pdesse pt bono
pinato ē cōmis vtilitas pferenda
3 n s licet quibusdam
Epus ec nō pt bñe vxorem in
monastio, nisi sit pfessa 3 o i
Bane si coniugati
Epi sine pape licencia voto pere-
nacionis astringē se nō pt 3 p l
magne deuocionis
Epus pt remitte iura epalia
sub anno censu sine vice synodie
3 q b Constitutus
Epus pt cōmitte inferiori que ad
iurisdicōem ptinet, sed nō ea que
spectant ad ordinis dignitatē
vt sunt ecclesiaꝝ reconciliacōes, et alia
que officiū epi subsequunt 3 t p
Epi debet vti rochete ch qua pepz
tis il sunt religiosi, qui porem
habitū nō dimittat, et forma
eccā palliorum in lra continetur
3 p Cleria officia
Epi pnt dispensare cū sacerdotibꝫ
q de fctō contraxerunt si pq longū
pnat, laudabilr conserit 3 a h
Epi tenet in Bane sacerdotes
suis diocesibus reside, nec pnt
aliquis se transferre 3 a p licitat
li li illud dns Epi aut dm seab-
sentauerit deponat 3 a q et gest
et si rogatus redire noluit si nō
sit legittime impeditꝫ alius eligat
3 a n Septe v. 3 b a Qualiter
arcpus Epus nō dz recipe clericos
dyoc aliene, nisi de licencia sui
epi, sine pape 3 a t fraternitati
Epi ordinantes clericos sine certis
titulis, nec habentes de patrimonio
vnde viuat tenet eis i necessariis
puidē 3 b l no liz 3 b n
Epus et successor adhuc remanet
obligatus 3 c c Cum secundum
Epo grauī morbo et incurabili
laboranti, debet dari coadiutor
sed ad cedendum nō ē inuitus hc cōpellendus

qua no e addenda afflicto iam ap
pellato 3 d h Exposte
Epo consecrato vacat ipso iure bene-
ficia que tenebat, nec pt ii vrgente
necessitate, et de pape licencia eligi
ad aliqua dignitate 3 d ij Cu inius
Epi electo no devolvitur ad aceptu
si canonici no eligant infra temp
qua pena bet ad inferiora tm
beneficia se extendunt 3 e f dilectus filius
Epi no pnt alienare res ecclie nisi
consensu capituli accedente, et n
sciens reclamet supponit consentire
reclamante vo, sed consenciente pcea
alienacio confirma 3 e r Cu nos ia
Epus vacante dignitate pt con-
ferre no obstante impetrante prima
quam dupli acte ptenda, si an col
lacom epi no acceptit 3 e l Cuma-
Epi iurisdico uel prtas Cimetrio
spualis uel temporalis vendi pt 7 c=
Epi et eccl eccliar prec C Exerca
lati qui directe auctoritate constituti
nis pena privant, aut pditos assisi
no vent officiis et beneficiis spo-
lient 7 l i Ex litteris
Epi no debet instituti i locis modicis,
sed i solempnibus et famosis 7 l ij=
Epi sine consensu capituli C Epalia
no debet cler subditis tallias i-
ponere, nec ecclias supponere medio,
nec excomunicare iuris ordine pt-
misso, nec pmittere vt prius plures
ecclias heat, vbi vna sufficiat ad
vivendu 7 l ij Pvenit
Epi no pnt eximere ecclias ab ar
chidiaconis, qui iura consueta et
obsequia sibi spoliare 7 l a ad hec qm
Epor vices et archidiaconor ge-
rentes qui i causis tractandis pre-
cia accipiunt, a cleo sunt removendi,
et epi ad hoc tollerantes, pena
simonica pcellendi 7 e l Cum i quibusda
Epi pnt removere ab eclijs archidi-
aconos i quibus se tenere inveru-
serint, et i eos censura ecclias
exere 7 l b ad aures
Errante qui pt no corrigens
errare similit se demonstrat 7 d r=
Exceptio qm in rescripto C Cum alios
i noie dyoc esset creatu debi, recapi-
tancium bona b e Significante
Exceptio bona e qn lra impetrate
con illos de dyoc ad illo de civitate
minime extendit b f Ex parte ha=
Exceptio no valet qd C Dudum
advocatus ptis familiaritate iudici
e coniunctus b q Ex litteris
Exceptio racionalis semp e a iudice
admittenda ij a Exposte tua
Exceptio spoliacionis pbata no fat
ad restitucionem faciendam, sic nec ex-
ceptio criminis, no facit infamie qui
agendo no pponit, et si pbet 2 ed=
Exceptio no valet qd C Cu dilectus filius
iudex infra terminum no e suum officium
executus 2 v Venerabilis
Exceptio de duabus dietis no val,
si res litigiosa aut domicilium vel
sit infra illud tm constitutum, qm-
uis ipse alibi comoretur 2 a o Ex-
parte q; alias recipienda e uel
poterit appellari
Exceptio prius examinanda e qz pro-
bata minuet pcessus 2 e e Intelleximus
Exceptionem ponens contra ptem ge-
idem fundavit intencionem suam, nisi
statim pbet, ei terminus assignetur,
condempnetur pting i expensis,
que sunt pro dilacione huius faci-
ende, si i dicto termino deficiat in
pbando 2 d r Cu fine clibus
Exceptio falsor testium recipienda
est i qualibet pte litis 2 f b licz cam
Exceptio de no admittendis testi-
bus, tm cu iam sunt testimonia
publicata i causa iuridica nichil
valet 2 h h Cum in tua
Exceptio peremptoria in causa ap-
pellacionis debite pt poni 2 i b=
Exceptio illius repell C Cu iohannes
clamanda est qui excipit contra aliu
illud i quo ipse culpabilis invenit=
Exceptiones di; C 2 on p Cu dilatate
latorie omnes sunt pponende infra
tm a iudice constitutum, u cingat

parca novos articulos vel ii mter
excipiens quod probationis copia sibi
congruo modo est oblata et c. ai a pastoral
Exceptio tangens ius adversarii non
reputatur confessio cum hoc excipiens
non intendat et c. ai x Cum venerabili
Exceptionis non est probatio admittenda
que nichil agere nisi probata et ai
Exceptio suspensionis C. dilecti filii
repellit in causa pro ecclesia ab agendo
si tamen post hoc ledatur ecclesia suspensio
relaxetur et parca prosequatur et ai
v Apostolice
Exceptio excommunicationis post appellationem
legitima non repellit excommunicatum
ante vero non repellitur quamvis appellet
Exceptio non est ad: C. ai x dilecta non
mittenda quia litere delegatorie sunt
fallaciter impetrate cum falsitatis ha-
beantur nec est audiendus excipiens
si post hoc appellaverit et per post Super eo
Exceptiones peremptorie semper sunt
admittende non obstante quod excipi-
ens appellavit nec est quod oppo-
tuit consecutus et x si constitutio
Exceptio admittenda est quod reus
venire non audet propter inimicicias
capitales et b g accedens ad apostolicam
Exceptio admittenda non est quod consue-
tudo est in ecclesia quod non nisi nobilis in
canonicum admittatur si contra ignobi-
lem qui impetravit se recipi propo-
natur z d b venerabilis
Exceptionem nulla in gratia faciens non va-
let cum extendit ad presentia et futura
unde concedens decimas religiosis sim-
pliciter presentes contulit et futuras
ai x Cima aita
Exceptio de re iudicata semper est
et in secularibus et in ecclesiasticis iudiciis ad-
mittenda b g i Cum quidam
Exceptio maioris excommunicationis agentem re-
pellit in qualibet parte litis dz tamen ex-
primere qui excipit excommunicationis speciem et
actorem, quod si infra novem dies non
probaverit condempnabitur in expensis si tamen
parca probaverit admittatur si post sententiam

eius executio suspendatur donec ab-
solutus sit secunda et tunc omnia acta
maneant in suo robore nisi excommunicatus
foret notorie quod iudicem non late-
bat qui eum debuit ex officio repel-
lere ab agendo b g h Pia consideratione
Excommunicationis iniuste agnitio pertinet ad
iudicem super absolutione datum
qui excommunicatum absolvere recusavit
b ai ab excommunicato in prudentiam
Excommunicatio minor non impedit electorem
e d illa cottidiana
Excommunicationis exceptio actorem non impedit
nisi legitime sit probata, causa ii infra
breve tempus probetur et pars absolvendus
ad excommunicatorem mittatur qui si noluerit
absolvere per datum super hoc iudicem
absolvatur h i prudentiam
Excommunicatus si asserit post appellationem
legitimam illud probet vel excommunicator
contrarium si affirmet et hoc debent
antequam procedant iudices expectare
quod si asserit manifestum errorem in
sua contineri si autem dicat se iniuste
excommunicatum primo per iudices absolvatur
et audiant probationes post modum
hinc et inde ob Cum contingat
Excommunicatus per sacerdotem cum quo dampnum
intulit sed non debet aliquem nominare
quod si occulte nominet reus nec arce-
dz eum a communione publice sed
secrecius admonere ex Si sacerdos
Excommunicatos a decanis et plebanis
non dz episcopus absolvere nisi de eorum con-
sensu et prius satisfecerint competenter
o h Cum ab ecclesiarum
Excommunicati qui impetrat absolvi
tacita veritate redire ad eum si hoc
constiterit compellantur si vero timetur
probabiliter purgatio indicatur ob septima
Excommunicati propter illicita matrimonia
per absolutione iudices impetrantes
si eos absolvant et testes differunt per
ordinarium iudicem in prima sententiam
retrudantur donec sententia fuerit firmata
Excommunicatus ab C. p e Significavit
episcopo si appellat debet eum archiepiscopus
ad ipsum remittere absolvendum quo

recusante eundem recipiet et ab-
solvet p e ad reprimendum
Excommunicatos pro incendio potest ab-
solvere illi quibus est commissum est
ab hijs qui sunt super peniteitiam potestatem et con-
fessio absolvendi p v Ex quibus
Excommunicare potest subditos suos pre-
latus religiosus et compellere de colle-
gio si noluerint obedire donec ve-
niant ad emendam q q Cum in ecclesia
Excommunicato communicans peccat mor-
taliter, nec per metum potest excusari
nisi simpliciter sit coactus, quia tunc
patitur sed non agit s p Sacris canonibus
Excommunicandus est qui contumaciter
recedit de iudicio ad quod venit
z a De quo vero
Excommunicandi non sunt q de possessio-
nibus que tenentur ab ecclesia pati
sunt coram domino feodi litigare z =
Excommunicatus citari c e Decimas
potest sed non debet palam iudex z q =
Excommunicato c Intelleximus
est sustinenda qui cum constanti
quicumque fiat z si peracta absolvatur
iuratus qui parebit mandatis ecclesie z
mandata sunt sibi deffenda z =
Excommunicatus non potest c d f litteras
instituere procurator z eiusdem pa cessio
Excommunicari debet publice qui impe-
dit testimonium perhibere z q c Constitutus s
Excommunicari debent qui favore vel
odio testimonium subtrahunt veritati
z k ij tunc super causa
Excommunicatus conventus potest iudicem
suspectum recusare et a gravamine
appellare et omnes defensiones
legitimas allegare sed sibi est reo
venientes interdicta z ay ii Cum inter
poterit z ay t dilecti z ay ij
Significavit z n t venerabilem
Excommunicatus maiori communicans potest eum
repellere ab agendo cum tamen minori
vinculo sit ligatus z ajo a nobis
Excommunicato decepto quominus a reo fuit
intromissa admittenda non est c qualiter
potest libere condempnato reo qui sci-
enter eam obtinuit preponere t de penis

et si sima erat notoria est a iudice
repellendus quamvis excommunicato quod
fidelium denegatur z n a Excepcionem
Excommunicati processus durante sima
nichil valent z p e Ad probandam
excommunicationem potest appellans ad prelatum
per ordinarium appellationis ignoran-
tem si citatus ab eo contumaciter se
absentet z p ay Cum duobus
Excommunicatus ineligibilis est et ipso
deffecto electo potest procedi ad electionem
alia cassatione minime expectata
non obstante appellatione ad alia
procedatur z q f Constitutus
Excommunicato non est absolutio deneganda,
caveat de parendo appellatione con-
traria adversarii non obstante z q h =
Excommunicatus a c cum a fronte
denunciatione vel subtractione fructuum
ecclesie per appellationem imposita cum
ecclesie quoniam est subtracta z v o =
Excommunicantur scolares c Pastoralis
conducentes domos pro consenaci-
onibus inquilinis z d b venerabilis
Excommunicatione potest matrimonium im-
pedire 7 d v Si quis episcopus
Excommunicati pro dampnis si in fine
penitentes tradendi sunt ecclesiastice
sepulture sed heredes sunt ut satisfa-
ciant compellendi 7 q t In litteris
Excommunicatus celebrans ab ecclesia pre-
cludatur 7 k f Si quis episcopus
Excommunicatus sine interdictis celebrans
si amonitus non desistat est perpetuo
deponendus 7 k h Clericus autem
Excommunicatus est qui degradatus cele-
brat z ad mandatum episcopi non desistit
et quamvis ac eo conmittat et si omnia
hec contempnat et episcopus non potest
aliud remedium adhibere per regis
potentiam est in exilium deportandus
7 k q Si quis presbiter
Excommunicatum se esse dubitans debet a
divinis ut tutior est via eligat ab-
stinere, si autem sciat non debet sub spe-
cie venie coram se facere celebrari

ꝗ li. ki. Illud dnꝰ
Excommunicatus celebrans beneficio
est priuandus ꝗ li. l. Ffraternitati
Excommunicatus non potest collata bene-
ficia recipere nec recepta talis reti-
nere et tali facientes collatio est a colla-
cione beneficiorum suspensus donec
veniam meruit ꝗ li. m. Postulasti
Excommunicationem aliam obiciens ut be-
neficio spoliet debet probare ipsum
beneficio tunc sic ligatum ꝗ li. n. Posuit
Excommunicato minori potest celebrans
sed irregularis non est et potest eligere
sed non eligi et est ei sacramentorum
percepcio non collacio interdicta ꝗ li. p. =
Excommunicatos exemptos ¶ Cum celebrat
mare tenentur religiosi qui eos
mandaverint ecclesiastice sepulture ab
episcopis excommunicentur ꝗ m. de dec. li. vi.
Excommunicacio lata per ordinarios in
clericos exemptos ab eis non
valet quia iam prescripcionis iudicis
et eorum excepcio non valet ꝗ n. c. =
Excommunicationem Ergo ¶ Cum amplius
tunc sustinens de heresi est suspectus
de heresi ꝗ p. g. Grauem
Excommunicatus non est in canonem incur-
rit manus iniciens in ipsum
clericum ignorabat quod licet
alias est vitandus ꝗ q. c. Si vero
Excommunicatus est verberans secularem
vel regularem clericum vel conuersum
ꝗ q. f. Non est dubium
Excommunicatus est qui mandat vel con-
sulit clericum verberari ꝗ q. g. Mulieres
Excommunicatos tenetur vitare excepti
et merentur simul si in clericos manus
iniciunt violentas quia ab hiis
nullo privilegio liberantur ꝗ q. i. Nullus sic
Excommunicati debet denunciari et vitari
non obstante appellacione post hoc
interposita qui ad denunciacione pu-
blici non tenetur ꝗ q. k. Prouidencias
Excommunicati autem debet denunciacionem
a presentibus ciuitatis qui autem tales
solus nouit debet eos in secreto
non in publico euitare ut saltem
talis confundantur illi autem simul

non incurrunt qui occidunt clericos emer-
nitantibus insistentes ꝗ q. p. Cum non
Excommunicatus vitari debet donec fuit
absolutus quamquam iuravit stare iuri
et episcopus communionem reddidit inius-
tem dicto de quo fama est quod clericum
verberavit nisi se purgavit et fuit
absolutus ꝗ q. q. Cum desideres ꝗ r. i.
Quod in dubiis
Excommunicatus non est qui clericum vel
religiosum turbantem officium de ecclesia
vi expellit ꝗ q. r. Veniens
Excommunicato a papa communicans in delictis
maiorem excommunicacionem incurrit si hoc
scienter fecit a papa solum absoluendus
ꝗ q. t. Significavit
Excommunicati propter incendia postquam
denunciati fuerint absolui non possunt
ab alio quam a papa ꝗ q. v. Tua nos
Excommunicatio lata propter furtum excom-
municatorum subditos tamen ligat sed
per ipsam amplius sit indultum ꝗ q. y. =
Excommunicatus est abbas ¶ A nobis
qui facit per laycum monachum verberari
et laycus similiter est ligatus ꝗ r. c. Vniversitatis
Excommunicati sunt effractores ecclesiarum
et tamdiu denunciandi donec per
papam fuerint absoluti et de dam-
pnis satisfecerint competenter ꝗ
r. a. Conquesti
Excommunicatus pro incendio et pro
ecclesia violata si absolucionem impe-
trat de vna tamen facta mencione
non est ab alia absolutus ꝗ r. f. Super eo
Excommunicatus in fine signa penitencie
manifestans post mortem est absol-
uendus et heredes eius pro eo satisfa-
cere compellendi super communicacione
ꝗ r. g. A nobis Super ecclesia ꝗ r. r. Sacris
Excommunicati sunt qui clericos inclusos
detinent violenter licet non iniciant
aliter aliter eis manus et illi qui com-
municant in crimine criminoso impe-
dendo ei auxilium consilium et fauorem
tales non possunt absolui ab alio
quam a papa dum tamen possunt se eius

conspectum putat. In ceteris autem com-
tingitis excommunicatis solum minorem
incurrit, a qua potest absolui a proprio
sacerdote, quia hoc si actor canonis non
respuat. Ex. l. v. Nuper a nobis

Excommunicato nominatim nullus debet
communicare nisi qui a iure permittuntur
vel excipiuntur, quidam qui tenentur
communicare ut uxor filius et seruus quidam
non, sed tamen licet ut viatores et mercatores
tores, ne tamen communicet in crimine criminoso
Ex. l. Inter alia

Excommunicatus non est qui excommunicato de-
bitum repetit vel est de eius familia
vel ab eo necessitatis tempore quicquam
emit. Ex. n. Si vere et infra

Excommunicatis credendum non est qui se
asserunt absolutos, nisi hoc probent
per litteras vel per testes. Ex. l. Quod nobis

Excommunicatus se asserens post appellationem
vel manifestum errorem in sententia
continens nisi absolutionem postulet,
ad cautelam admittetur ad probationem
istorum in aliis euitandus, si aliquid
tale non allegauerit, nec petat
absolutionem minime audiatur, si petat
et est pro manifesta offensa sub certo modo
inmodatus, a metropolitano absol-
ui non potest, nisi absolutionem ma-
liciose episcopus negauerit, postulatam
tunc metropolitanus absoluat, cau-
tione destitendo uel ydonea prius
data, et in dubiis est agendum.
Ex. v. t. Per tuas

Excommunicatus diuersis sententiis
absolutus ab una, non debet ipse hoc
denunciare simpliciter absolutus. Ex. eo.

Excommunicati in medio. Ex. x. Officii

ad audiendum verbum dei possunt in ecclesia
congregari dum ibi diuina officia non
dicuntur. Ex. n. Responso

Excommunicationem sustinens nec contra consciam
quicquam agere debet et si erronea
est deponere ad arbitrium boni viri,
si ita putat et sit verum ea in qua
prebendis sibi iniuncta non exigat de-
bitum nec reddat, si autem est probabi-
lis non debet exigere, sed reddere cum
timore. Ex. l. a Inquisitionem

Excommunicationem non potest obicere illi cum
quo prius contrauerat iudicio nisi de
nouo sit monitus vel causa super hoc
competitus. Ex. se. In presentia

Excommunicationem incurrit qui cum debeat et
possit vbicationem clericis non obsistit,
quia agentes et parentes pena pari
feriuntur, ille autem presumitur consentire
qui manifesto facinori desinit obuiare.
Ex. eo. Quante presumptionis

Excommunicatus aliquis monitione non
premissa facta coram testibus fidedignis
per mensem ab ingressu ecclesie est inter-
dictus, et si excommunicandi non habeat
causam iustam excommunicatio eodem
penabitur in expensis, et nisi absoluatur
cum infra tempus assignatum superior
huius absoluat, si autem statim vult er-
rorem suum corrigere et aduersarius ap-
pellatione interposita hoc voluit
impedire, nisi de errore verum sit du-
bitatio oriatur. Ex. se. Sacro

Excommunicati sunt ecclesia augentes seu eius
quocumque nomine censeantur ac fautores
et receptatores similiter contra iura
statuta facientes, vel facta seruari
facientes contra ecclesiasticam libertatem
immo iudicantes secundum ea et acta talia
iudiciis conscribentes. Ex. se. Nouerit fra-
ternitas, et sedis tenens ab ecclesia sunt
separati. Ex. se. Grauem

Excommunicationem eadem incurrit qui communicat
in crimine criminoso. Ex. sa. Si concubine

Excommunicatos a canone non debent
absoluere, qui non fuerint sacerdotes.
Ex. se. Canonica

Excommunicationem non incurrunt qui loquuntur
cum excommunicatis eos ad absolutionem
inducendo, causam si verba alia interuenire
sint, nec predicatores recipientes
elemosinas ab eis, eos soluentur ad-
monendo, nec ab ecclesia arcentes in-
uenes turbatores nec magistri qui di-
scipulos disciplinant, nec qui presump-
tuos clericos aut de familia verberant
ut in moribus informent. Ex. se. Cum

Excommunicatus minori potest cum voluntate
alium absoluere ab eodem si aliud habeat
potestatem. Ex. se. n. duobus

Excommunicatio lata a iudice sub qua:
cumque persona forma verborum semper sup:
ponitur esse maior nisi specialiter
exprimatur I s q Si quis sub hac forma
Excommunicatus nisi in causa appellatio:
nis vel absolutionis non per litteras
impetrare et si impetraverit nichil va:
lent 6 9 Ipso iure
Excommunicatus est qui pro laico nona
imponit ecclesie pensione et clerici qui se
vilia non opponunt fructus beneficiorum
quos habent in illa ecclesia sub pena 6
Excommunicatio officialis a p generali
cius que maximum exigit non dat preiudicium
illa tamen qui vices eius gerunt sententia
non ligantur 6 e v Romana
Excommunicatos potest absolvere episcopi vicarius
generalis si episcopus episcopus generat potestatem
6 e h Romana
Excommunicatus exceptio si tamen eius forma
et actor exprimatur semper est admittenda
quam si opponens infra novem dies
non probaverit condempnetur ad expensas in
non probaverit in quibus conditionem
expensis 6 g h Ipsa consideratione
Excommunicatus dicens sententiam esse nullam
absolvendus est ad cautelam nisi infra
octo dies probetur quod propter manifestam of:
fensam sit ligatus 6 p e Solet a nobis
Excommunicatus admissus ad probandum
sententiam latam post appellationem vel exco:
rem non tamen continuere ad omnia ad:
mittetur nisi in hiis que proposita fue:
runt ab actore hoc tamen ad ordinatorum
sententias post eorum renunciationem minime ex:
tendatur 6 p e Solet 6 p e Cum
Excommunicatus interdicti et suspensionis
sententias latas a canone episcopi non incurrit
6 p e Cum periculosum
Excommunicatus non in Cene comitantes
nisi sint lettinie moniti maioris
excommunicationem sed tamen minorem sententiam non
incurrunt 6 p 9 Statuimus
Excommunicationem vel quamcumque sententiam
latam per subditum suffraganeum non
potest archiepiscopus relaxare 6 p f Romana
Excommunicatio generaliter lata ab episcopo non
ligat illos de sua diocesi quia nec

ipse pro iam commissis nec aliquis fieri
debet nisi lettimie monitio sit premis:
sa ibidem 6 p f Romana nec pro
universitate sed sententia fieri ibidem
Excommunicat ecclesia prius iniuriosi et eam
impugnat 6 p g Dilecto
Excommunicatos a suffraganeis in quo
casu archiepiscopus eos potest absolvere et
multa alia habes 6 p h Venerabilem
Excommunicatos tenentur repellere iudi:
ces seculares et ad hoc si necesse est
per iudicem ecclesiasticum compellantur
6 p i Decernimus
Excommunicans participantes maiorem
sententiam non incurrunt nisi cum intervallo
prius moneantur 6 p k Constitucionem
Excommunicati sunt qui mandant gravari
excommunicantes vel agentes aut bona
talium occupantes nisi infra octo dies
hoc discernunt revocandum quam sententiam
si per duos menses sustinuerint absol:
vendi ad curiam admittantur 6 p
Excommunicatus In clericis
post appellationem si eam minime pro:
sequatur denunciandus est etiam coram
iudicium quam in iudicio quantummodo
6 p p Licet excommunicationis
Excommunicatus non est iudex ecclesiasticus qui
per secularem clericum maleficium capi
facit nec capiens secularis si tamen
non sit enorme maleficium recepta
ab eo cautione ydonea dimittatur
6 p q Si clericus
Excommunicatus in necessitate absoluta
ea cessante si ea qui se absolvere po:
terat non imprompte impugnat primitus
aut absolutus a papa ad eum ad quem
mittitur non accedat eadem qua prius sententia
innodatur q a 6 Eos qui a sua
Excommunicatus religiosus pro levi iniectione
in clericum secularem per episcopum absolvetur
6 p ij Religiosi
Excommunicatus est qui in novicium manus
iniicit violentas ibidem
Excommunicatos scienter recipiens ad divina
vel ecclesiastica sacramenta aut sacra
sepultura ab ingressu ecclesie est

suspensus 6 o li Episcoporum
Excommunicatus est qui violenter iniecto
in clericum sibi scitum suo nomine vacatum
est, non autem cuius vacatio licet tamen
suo nomine non est scita 6 q b Si quis
Excommunicati sunt qui absoluunt aliquos
coniuratoribus si fatigant aliquos
in casu non contento in litteris impetratis
6 o p hac constitutione
Excusatio rationalis recipitur etiam
si non fit et papa mandaverat facie-
endum v Si quando aliqua
Excusationem non habet legitima qui non
facit quod sibi precipitur, per quam
accusat sibi posse licere illud recu-
sare tamen mandati non habetur ij Si te 3
Excusationes licet non valent si mo-
nitiones non precedant b huiusmodi insinuatione
Exempti non includuntur in generali
mandato facto alicui super correctione
clericorum unde per ipsum non possunt corrigi
vel suspendi nec interdici p q Grave
Exempti non tenentur facere obedientiam
prelato a cuius potestate sunt exempti
q e Inter quatuor
Exemptorum non habitus tenetur venire
ad sinodos prelatorum et servare ea que
mississerit ordinata q f Licet sicut hiis
Exempto monasterio in capite non in
membris tenetur pro illis abbas
sinodo interesse et reverentiam episcopo exhi-
bere, et hiis quo ad abbatem exemptus
sit contentus 7 m q Grave
Exempti sunt a prelatis inferioribus
qui a papa provisionis personarum
rerum litteras impetraverunt 7 m v Tempore
Exemptarum ecclesiarum que alicui prioratu
iure ordinario sunt subiecte non exce-
dunt ad subiectas tamen, quo ad spiritualia,
sed possunt tamen episcopi infra episcopalia exer-
7 m v Cum per confessionem
Exempti ratione delicti et rei de qua
agitur et contractus possunt coram
ordinariis conveniri 6 o c Volentes
Exempti sine episcoporum licentia non
possunt in locis capellas construere non
exemptis, nec in iam constructis ce-
lebrent tempore interdicti, nec in causis

horum suorum liberorum actores esse audi-
untur sed etiam defensores 6 o f Quia
Exempti si requisiti fuerint exceptionem
suam debent ordinariis exhibere vel
prescriptionem XL annorum aut tale privi-
legium quod causam habeat prescribendi
alias ordinariis sunt subiecti 6
o i Cum persone
Exempti tempore interdicti non celebrent,
nec scienter excommunicatos aut interdictos
recipiant ad divina vel ecclesiasticam sepul-
turam alias sunt suspensi 6 o li Episcoporum
Exempto monasterio regulariter et eius perte-
nentiis obligatam exempti similiter indi-
cantur, sed parochiam non propter hoc excepti
sunt aut civitatem, sed si ibi regulariter
exempti fuerint ecclesia non propter hoc
est exempta 6 o l p exemptionem
Exempta ecclesia non probatur per hoc
quod papa narrando ad
ecclesiam pertinere dicitur romane ecclesie per-
tinere, sed si eam exemptam senten-
tiaret aut privilegium exemptionis
concederet eius vel dicat eam ad sedem
apostolicam nullo medio pertinere probata
est tunc exempta 6 o m Cum ipsa
6 q d Dilectis
Expositus puer a patre vel alio patre
puer hoc volente amittitur a patria
potestate et servus in casu consimili liberatur,
et tamen scilicet necessaria subtrahunt non
tamen propter hoc ipsum alendum suscipiens
sue subicit servituti 7 ex Si a patre
F Aladia cum voluntate inducitur
testatoris 3 liber Raynaldus
ffalsidicatis crimine incurrit qui in
instrumento publico facit sibi
ignorantes per testimonio et absentes
3 et Licando et infra
ffalsidicum testem nocere iudici quem de-
cipit deo quem contempnit et proximo
cui nocet 7 i b ffalsidicus
ffalse littere fidem non faciunt sed de-
ponitur retinere 7 i c Cum per eos
ffalsarios sigillorum ecclesiastica debent
degradari et in fronte caractere
consignari et in exilium deportari sed
ab ecclesiastico iudice occidendi non sunt

nec etiam mutilandi . i . id ad audientiam
Falsarius est qui per se vel per alium litteras
papales recipit quas ab alio a cancel-
lario vel a papa talis si clericus est
ab officio et beneficio est suspensus si
laycus excommunicatus et illi etiam
qui falsas habent litteras nisi infra viginti
dies illas destruat vel resignet ab
ipso autem summo pontifice absolui solum possunt
. i . e . dicta sepe
Falsae debent litterae papales reputari
in quibus eius nota filius qui dicitur
frater venerabilis et omnes alii filii appel-
lantur et si singulari persone scribit in plurali
. i . d . dudum grauis
Falsantur papales litterae multis modis
Primo falsas litteras inserere filum bulle
Secundo de vera bulla filum extrahere
et aliud immittere in eadem tercio filum in
plicatura mederi litteram et falsas litteras
implicare Quarto a parte bulle superiori
filum extrahere et aliud inserere loco eius
Quinto in litteris radendo aliquid mutare
Sexto vino totam litteram delere et talem
consimili pergamenum et inscribere sic illud
Septimo pellem subtilissimam super
litteram conglutinare et scribere super eam
omnes iste faculitates pretit facilius
deprehendi sed tamen due alie que diffi-
cile cognoscuntur scilicet cum quis ab alio
recipit litteras quam a cancellario vel a
papa vel cum quis falsas litteras ad
bullam portat fraudulenter in quibus ex
solo modo tractare vel dictamine po-
test falsitas comprehendi . i . f . licet
Falsariorum pena est ad regimen
excommunicatio quam incurrunt et ultra
que per se ipsum hoc egerunt tradatur
iudici seculari ipso prius si clericus est
degradato Clerici autem per alium si clericus
omnino omni beneficio et officio est pri-
uandus si laycus tamen in excommunicatione
remanet donec satisffecerit competenter
. i . de falsariorum
Falsarius non presumitur putans litteras
de simplici iustitia in quibus est

aliqua falsitas per errorem eum facilius
reputare unde talis pena falsarii non
meretur nec est beneficio spoliandus . i . i .
Falsae non reputantur litterae Antecedens
per rasuram modicam ex qua per
sua non mutatur . i . licet ex consuetudine
Feodatarius excommunicare non debet si non
vult eum non tenetur de feodo nisi coram
eius domino litigare 2 e Ceterum
Feodum non debet per impartiri sed per domi-
feodi si secularis est terminari 2 u Veritate
Feodi dominus si maliciose differt de
eius causa cognoscere ad iudicem
ecclesiasticum cognitio devoluetur
2 a e ex transmissa
Feodi causa ecclesiastici si mortuo
episcopo moveatur per successorem eius ter-
minabitur cum fuerit institutus 2 a f
Feodi recepto ab ecclesia Eorum qui
in contractu enormiter sunt grauati
compelletur feodarius ipsum dimittere
recepto precio quod donauit et recer-
ptis interim fructibus aut saluis
3 f q ad audientiam
Feodum recipiens dominus in pignus
facit fructus suos sed feodarius
minime est a simili pro eo debito li-
beratus 3 ⁊ a insinuacione
Feodum ecclesie alienari potest plenius
concedere layco vel reconpensam teneatur
ab ecclesia sine pape licencia etiam
si ad manum eius veniat quia hoc
non est denuo infeodare rem ecclesie
sicut episcopus sine pape licencia non
liceret 3 h d Septe
Feodarii ecclesie feodis suis priuari
si statuta faciant vel facta fuerint
contra ecclesiarum libertatem . i . licet Graue
Ferie iudicium non suspenduntur si res
angiosa fuerit periculosa 2 e Significat
Feriandam est dies dominica a vespera in
vesperam ab omni seruili opere unde
cessare debent pene sanguinis et pla-
cita iuramenta nisi necessitas exigat
ut notata 2 b v Omnes dies
Feriarum dierum magis solemnium sicut
inchoanda est secundum patrie consuetudinem

et frandius t'mal' z b x cum i pte
ffeie nisi notabilit' sint solemnes
no impedimt alleciud pistatura
si nequeat depectat/ fiant tn de
cis elemosine largiores z b ij
licet tam veteris
ffeie iste sint i quibus a strepitu
iudicij est cessandum/ Natalis dni
pascha/ penthecostes, cu cor octa:
uis/ passio ascensio cu bus die:
bus/ omnes dies dnici z festa pre:
cipua que colimus in dyo pressio
dum nichil valet nisi accedat vigete
de pcia volumtate/ secus in feriis
pro messibus z vindemiis colli:
gendis z eb conquestus
ffestu duplex debet de omnibus
aplis z ewangstis z quatuor docto:
ribus Augi Amb Ieronimi Greg
celebrari b' m 9 Desiis
ffides katholica continet q ffir:
mit · b · Dampnama
ffidem no frangenti no e fides sibi
obsuanda z ki ij pvenit no/ et
m 9 Grauit z infra
ffidei articulos pertractans laicus
anathematizati feriat b' m x Clemens
ffideiussionibus se clericus muscite
a clerici ossicio repella z k l Clericus
ffideiussor si pro debito debitoris
soluere compellatur te sibi dapna
et interesse debitor resarcire z d m=
ffideiussor si solutio per venit
elapso no conveniat debet p eo
debitor responde z k n Constituta
ffideiussor no pt esse religiosus/
sine plan licentia et consensu ma:
ioris ptis collegij sibi data z
d o Dilectos quibusdam
ffideiussor pt debitorem pq cla:
psum solutionis tpm convenire/
aut ipm libere aut si bona dissi:
pat uel i iudicio condempnari z
d p Cum pro quo te
ffilij psbitorum no sunt ordinandi/
nec illi qui ex fornicatione sunt nati
nisi i ordine sint pfessi nec pmi
ministrent in ecclia in qua ministrauerit
pris sui imo inde amouendi sunt
si i eis fuint instituti i q Ut filij/
quorum intelligo inmediate ne successio
vitcatur i l ad pnciam i ke pnuia
i l Conquerente Sed si aliquis non
fuit medius no erunt ipse qui amoue:
di i o Ex transmissa/ uel si pater
tantum vicarius pro alio ministrauit/
i p Constitutus
ffilius psbri institutus ab epo ad
capellam i ecclia in qua inmediate
ministrauit pr eius si hoc scienter
fctum e/ debz i pceto remane/ si
ignorante et est ad eius titulum or:
dinatus ibi remane debz donec
sibi de alio beneficio sit puisum
i m Veniens
ffilius psbri iam pmotus et a pbro
ad ecclam pntatus debz de illa vi:
ue medietate fructuum sibi assigna
et ipse alij psbri qui ibi dz ministra
ministrabit i n Propositum
ffilij psbitorum instituti i ecclijs in
quibus pres eorum sine medio mi:
strauit si dispensatiom habuerit/
no sunt occasione impetrationis re:
mouendi qui solent pnt impetrare
ecclias sic detentas ab hijs cum
quibus no extitit dispensatum:
ffilij psbitorum non sunt q detecte
debent in ecclijs ministrare ubi pres
eorum habuerunt psonatus i r Cum sacr
ffilij epo4 in matrimonio geniti i
dignoscuntur pnt bn sicut opime i t-
ffilij psbitorum ad hec ex uia
paterna incontinentia no sequitur
frater dispensatio quid ut valeat
pmouei ix litteras
ffilij psbitorum pcunias vicarias
habentes i aliqua ecclia ibi no pote:
runt ministrare i s Ad extirpandas/
nec vicariam capellaniam habe
pnt in ecclia ubi pres eorum sine
medio fuerint

Filii p[re]sbiteror[um] no[n] debent ministrare
eis celebrantibus in altari nec filius
canonici in ecclia ubi p[ate]r canonica[m]
n[on] optinet ministrare i[d est] h[oc] eu[n]d[em] decre[tum]
Et qui tali i[n] ecclia canonicam de=
derit suspendat[ur] ex a[d] a[bolendam] abolenda[m]
Filius p[re]sbiteri clerici no[n] p[ote]st ecclam
in qua p[ate]r fuit sine medio institui
nisi d[e] eo dispensatione specialis summi
pontificis vel legati qui a latere
fuit missus ex de dilectus filius
Filius p[re]sbiteri sine dispensatione
curam aut p[er]sonatum sive dignitatem
optinens expellatur ex e[odem] ti[tulo] i[n] ma
Filius verus d[icitu]r reputari que p[ate]r
etiam putativos tamen filiud legit=
timum p[ro]tractantur licet ut contra=
rium velit asserere iuramento z f=
Finium limitacio per [illegible] p[ro]p[ter] mas
agri nescires debet fi[eri] p[er] antiquos i[n]
finibus limitacionis z n[on] a[d] ecclia[m] indicate
Federia de ipso de [illegible] n[on] ad ap[ostol]ice
Fructus debent computari i[n] sortem
qui de pignore p[er]veniunt z h[oc]
d[icitu]r con[tra] illos est usura [illegible] e=
Fructus no[n] facit suos [illegible] plures
qui ecclam tenuit et ab eo per
iudicium est evictus nec ille qui
nis in ecclia no[n] habebat z x v sim=
Fructus pignoris in [illegible] dilectus
sortem no[n] conpenit computari
q[uando] p[ro] dote fuerat obligatum cu[m]
vix sufficiat ad onera matrimo=
nii [illegible] h[oc] v[erbo] Salubriter
Fructus beneficior[um] clerici debent
qui pro negociis ecclie in curia
mora[m] trahunt de [illegible] ex eu[n]d[em] no[n] decerat
Frigidus p[ote]st a coniuge separari
sed si cu[m] alia contrahat ecclia e[st]
decepta z p[ri]mu[m] m[atrimoni]um reparabit[ur]
si aut[em] p[ost] d[ivortiu]m dicat vir se co=
niugem cognovisse stabit dicto eius
quamvis illa contrarium asserat nisi
aliter sit p[ro]batum ex eo decepisti
Frigidi [illegible] coire no[n] p[ossu]nt ad
matrimo[niu]m sicut pueri sunt inepti
ex eo d[e]nuos sedem

Frigidus d[icitu]r ad uxore[m] p[ost] triennium
habitacionem p[ost]ea potuerunt separari
si p[ro]pinquior[um] manum unanimiter
iuraverint q[uod] nunquam fuerunt
una caro tunc mulier contrahere po=
terit sed si vir contrahat sunt per=
iuri et debet p[ri]mu[m] m[atrimoni]um refor=
mari ex eo laudabilem
Forum rei actor etiam si sit clericus
debet sequi si tamen actio sit realis
z a d[icitu]r Cu[m] clericus z a[d] [illegible] Eu[n]d[em] sit generale
Rectores in ecclesiam malefactores
suos tamen sacrilegos p[ossu]nt ubi
malueri[n]t convenire ibid
Forum sequitur quis ubi deliquit si
autem beneficiatus est sua diocese
crime[n] commiserit p[ro]p[ter] quod debeat
beneficio spoliari s[ente]ntia dabit ubi
deliquit sed execucio ad ep[iscopu]m be=
neficiati spoliandi devolvet z a n=
Forum decimae no[n] [illegible] postulasti
p[ote]st mutatis domicilio si ante
litem no[n] e[st] citatus z a[d] p[ro]posuisti
Forum sortitur quis r[ati]one domicilii
et rei de qua agitur delicti etiam
et contractus ep[iscop]us eciam existens
in curia no[n] p[ro]p[ter] negocia quibus cum
domini oportebat venire in eadem
potest conveniri z a t[itulo] lic[et] r[ati]one
Forum causarum scolarium no[n] d[icitu]r i[n] ecclia
venialiter contraria consuetudine
no[n] obstante z [illegible] ut dominus de
m[agistri]s f[ieri] docet domum
Forum ecclesiarum tractantes laici sunt
excommunicati de m[agistro] ex eum ut intellexi[mu]s
Forum rerum venalium clerici p[ro]hibentes
sunt excommunicati de m[agistro] i[n] eos q[ui] e[st] spale
Furiosus no[n] p[ote]st matrimoniu[m] contrahere
si nequeat consentire ex ab dilectis filiis
Furatus hominem ad vendendum
si convincit[ur] moriatur [illegible] h[oc] d[icitu]r fuerat
Fures z p[re]dones occisi in crimine careant
sepultura si aut[em] capti et volueri[n]t sunt
penitentibus p[rese]ntia no[n] negetur [illegible]
h[oc] a furem
Furatus p[ro]p[ter] necessitate[m] maneat

impunitus dum furtum reddat quia si noluit condempnetur in h b ex qua ipse furti verus est qui celat scienter querenti domino rem furtivam in h c furatus calicem in c Cum ex fure ecclesia si latet et restituat non est infamis pena digna fit sed poterit puniri in h d hec litteris

Generali concessioni derogatur per contrarium speciale q de Romana d g pastoralis

Generales processiones non debent publicari in diebus et festis paschalis nec inter pascha et penthecostes sed ex devotione poterit fieri in oculo 2 b x Canonicam in parte

Gratiam sibi factam perdit qui facit contrarium et sciens et c i per illorum

Gracie principis latissime sunt interpretande in s h Gravem

Gracia pape concessa quamdiu sibi placuit in eius obitu finitur sed non si de sedis placuit sit concessa 6 h Si gratiose

Gracie de fructibus habendis sine residencia sunt penitus revocate 6 t c Cura per ambiciosam

Gratia non expirat per obitum concedentis nec per exequendi 6 d Si super gracia

Gratia concessa alicui ut possit personis certis aliquibus providere non expirat per obitum concedentis sed si personis certis providere debeat tunc expirat 6 h a sed cui nulla

Generalis gratia de beneficiis concedendis non impedit postea provisionem factam specialiter de persona ecclesia si de ecclesia in litteris mencio nulla fiat 6 h tit Cumque tibi

Goliardi privilegio clericali sunt privati 6 h g Clerici qui

Gratiae aliae papa non intendit unde si mandat alicui in ecclesia aliqua provideri ubi de provisione alterius iam mandavit nulla facta

de illo alio mencione reputari debet surreptitie ex factum h i Mandatum hoc verum est tamen si scienter ab eodem papa litteras impetravit secus autem si a successore vel tunc et deinceps obtinebit h ti litteris apostolicis

h Abbatum nominatorum de se distinctius saltem quo ad benedictionem ab hiis presertim z o a Statuimus

Heredem ecclesia constituens sine herede non moritur unde substitutio facta ab eo si sine herede decesserit est penitus revocata z f a In presencia

Heredes presbiteri tenentur de dampno quod per ipsum ecclesie est illatum z h e Ex hereditate paternali non debet c presenti

cui obicitur quod est illegitimus nisi infra tempus mediate hoc probet h c s

Heres presbiteri est eius Clator presentium qui cum domino spoliavit unde si occidatur episcopo est compensatio facienda cum medietate computat in utilitatem ecclesie cui presuit aliam pauperibus largiatur in o s presbiteri

Hereticus qui non mortem non fuit ipsi ecclesie reconciliatus pretio est dampnatus quia ecclesiam non prodest martirium nec baptismus in o s Firmiter

Hereticus est dubius in fide in d q Dubius

Hereticorum dicta per auctoritate immune sunt habenda in d t Ecclesia sanctitatis

Hereticus non potest catholicam ecclesiam heredes et qui scienter talem instituunt hereditas confiscatus post obitum habeat in d v Si quis episcopus in d x puto

Heretici et excommunicati sunt qui de sacramento sentiunt aliter quam ecclesia sancta tenet talis nisi deprehensus resipuerit traditur iudicio seculari ipso si clericus est degradatus et omnes plantiones debent iurare quod fideliter exequantur que per ecclesiasticos de hereticis sunt indicati si autem abiurat heresim et postea relabatur non est amplius admittendus sed statim exponendus

ī e b ad abolendam
heretici et eorum fautores receptatores et
eorum defensores excommunicati sunt ipso facto
nec per quodcumque privilegium ad sepul-
turam ecclesiasticam admittendi ī o a si erit
heretici ad ecclesiam redeuntes sunt carceri
mancipandi ī e li excommunicamus ījo
hereticorum dampnatorum bona confiscantur
nec ad alios devolvuntur, sicut in crimine
lese maiestatis pro quo vita tantum filiis
ex misericordia reservatur ī e c vergentis
hereticis non debent prestare patrocinium
advocati nec litigantibus coram eis
nec scriptores acta scribere sive publica
instrumenta et contrarium facientes
perpetuo a suis officiis sunt suspensi
ac infamia sunt notati ī e de hereticis ad ussam
heretici et eorum fautores sunt excommunicati
suspectis de heresi cum purgatio indicenda
que si renuerit excommunicentur et si steterit
per annum sustineat tamquam heretici con-
dempnentur, si clerici sunt degradentur
bonis eorum applicatur ecclesie, laicorum
vero bona taliter confiscantur, ubi sub
exposito iustitie secularis, quam
excommunicantur iudices tenentur quod de
iurisdictione sua hereticos exstirpa-
bunt quod si iurare renuerint excommunicantur
et si per annum sustinuerint terre eorum
supponantur ecclesiastico interdicto episcopi vero
per se vel per viros ydoneos dioceses suas
visitent ne tales ibi lateant exi-
gentes a fidelibus iuramenta quod si
aliquos sciant suspectos de heresi
a secta conventicula facientes vel
a moribus fidelium discrepantes eos
fidelium accusabunt episcopi vero qui circa
hoc negligentes fuerint deponantur
et multa circa hoc alia exprimantur
ī e f excommunicamus jo
hereticos astricti notoriis ab omni sibi
fidelitate pacto et firmo absoluti
quacumque vallata fuerint firmitate
ī ei absolutos
hereticus notorius reputatur qui errorem
sunt predicat manifeste vel defendit
aut in iudicio confitetur aut per testes
convincitur aut sententialiter condempnatur
ī 4 x cum quibusdam
heresis suspicionem incurrit qui longo tempore
excommunicationem sustinet, taliter si monitus
non venit ad emendam potest inquisitor in
ecclesia si quod habet et astricti sibi fidelitate
sunt ab ea interim liberantur ī p g =
heresis inquisitor ad usum. Gravem
vas et sortilegiis que infidelitatem
directe non sapiunt minime se extendit
6 n e accusatus
heresis inquisitor per statuta quecumque
non debet aliquatenus impediri, sed statu-
entes ad revocandum vel operandum
per censuram ecclesiasticam compellantur
6 n f statutum jo
heresis inquisitor per mortem pape eorum
quo ad non dum ceptis non expirat
6 n g ne aliqui
heresis inquisitores possunt simul vel divisim
procedere penitentes absolvere tabel-
liones eorum si religiosi intraverint
compellere ad scribendum advocare
brachium seculare, dominos locorum com-
pellere ad iurandum quod hereticos fide-
les impugnabunt et si noluerint
tamquam fautores procedere contra eos
exemplum eis expedierit fuerit revocare
questiones compescere illa hora testes
aut recipere et dicta illorum debent
per tabellionem conscribere a per ydoneos
duos viros, ita quod duo religiosi
in omnibus sint presentes 6 n h ut officium
heresis inquisitor potest citationes et
sententiarum denunciationes committere
possunt ad consilium evocare clericorum et
exemplum congregare fugientes hereticos
extra sibi commissos terminos insequi
et punire hereticos denunciare pri-
vatos de beneficiis de consilio episcopi
qui talibus beneficia non donavit
primas mitigare et sibi libros facere
exhibere ad suum officium pertinentes
6 n i ut commissa

H

Heresis inquisitores contra episcopum non episcopum non procedant sed pape debent excessus eorum quos invenerint intimare C n n Inquisitores
Heresis inquisitio commissa aliquibus ordinalorum potestate non excludit quin per se et ipsi procedere super eodem negocio vel divisim communicato adinvicem processibus quos fecerint et non sibi deferant mutuo formam ille dabunt aut sedi denuncient si non valeant concordare C n o Per hoc quod negocium
Heresis causa sine strepitu advocatorum et iudicum est tractanda nec debent accusatores petencium et vota testium publicari nisi coram episcopo si per alium procedatur et prius aliquibus sub pena excommunicationis ne talia publicent imponatur C n v Statuta
Hereticorum qui in vita latuerint si post mortem heresis detegatur heredes non sunt bonis eis evenientibus spoliandi qui per xl annos pacifice possederunt C q l Et qui excogitantibus
Heretici in sacris post degradacionem episcopi una cum abbatibus et prioribus C m v cum episcoporum
Hereticos scienter sepeliens excommunicatus est donec eum propriis manibus exhumaverit absolvendus et locus proprio carcat sepultura filii hereticorum usque ad secundam generacionem privati sunt beneficiis habitis et habendis similiter illi qui scienter ad eorum peticionem beneficia habuerint qui autem ignoranter solum habitis sunt privati C m x Quicumque hereticos
Hereticus in infirmitate adiutans si per ipsam ad extraneos fuit quod insanus nec esset heredibus non nocebit C m ij ffilii vel heredes
Heretici relapsi admittuntur ad penitentiam et eucaristie sacramentum sed tamen seculari sunt iusticie exponendi C n a Super eo
Heretici ad requisicionem inquisitorum si sine more dispendio non possunt ydonei iudices expectari per excommunicatos poterunt debita pena plecti C n c Presidentes
Heretici ad testimonium excommunicatorum et communicancium cum eis in crimine comprimentur C n b In fidei favorem
Hereticus iudicatur qui attingat ab inquisitore continuatur excommunicatus et absolucionem non impetrat infra annum C n d Cum contumacia
Heresi abiurata propter suspicionem qui postea invenitur hereticus exponitur ut relapsus non autem si suspicio fuit levis Item qui erravit in uno articulo et heresim abiuravit et postmodum errat in alio est relapsus item si post abiuracionem fautor hereticorum invenitur punitur vero qui se et alios prodere nolunt zelo pro fide accensus si testificatur contra hereticos noluit admitti C n e Accusatus
Hereticorum fautor si penitens penam pecuniariam promittat et ea non soluta decedat heredes ad solucionem compellantur non autem si reconciliacione recepta penam moriantur ibidem
Hereticorum bona qui post mortem dampnati fuerint confiscantur C n e Accusatus
Hereticos instructores ut vitare clerici fautores sunt et si sunt sacerdotes gradibus priventur si religiosi carceri mancipantur ibidem C n e Accusatus
Hereticorum uxores dotem non debent amittere si sunt catholice et eorum heresim ignorabant C n l Decernit
Hereticorum filii per personam lineam descendentes usque ad secundam per materna per una beneficiis sunt ceca si post mortem detecti fuerint nec eciam in vita reconciliati fuerint C n m Statutum nostro
Hereticos tenentur capere ad mandatum inquisitorum domini temporales quod si non fecerint vel captos detinuerint aut liberaverint vel de hoc cognoverint aut permiserint anathematizati sunt C n p Ut inquisitionis
Hereticorum uxores que cum eis eorum

cognitio carnis contrahitur sic contra-
hentes cum raptoribus perdunt dotem
per quem per inquisitores sententialiter fue-
rint condempnati h. u. q. Cum secundum leges
Honestatis publice iusticia impedit
matrimonium cum cognata illius cum qua
prius sponsalia fuere contracta X e. =
Homagium pro spondalibus Juvenis
inquirit fiat J v r Indignum
Homicidium perpetrans per insidias ab
altari ut interficiat avellatur J c h di. q.
Homicida est qui occidit furem quem
potuit capere sine morte et pro iniciendo
est graviter nisi se et bona sua defen-
debat J f a Interfecisti
Homicida reus non est qui furem
interficit de nocte effodientem secus
si de die quando discerni potest utrum ad
occidendum venit vel furandum, vbi
supponit homicida est ille qui occidit
talem praeciens i. metum J f b Suscepisti
Homicidium nullus debet facere etiam si
se ad hoc constringit iuramento
J f c Sicut iuramento
Homicidii pena plecti debet quis propinat
per que vir non debet pro generare vel mulier
ne possit concipere vel parere impedit
J f d Si quis
Homicidium sibi homines causa dissuad
J f e Sicut dignum
Homicidii reus est qui cum displic
ita videat quod occidit, vnde si talis est
sacerdos debet a ministerio abstinere J
f f presbiterum
Homicidia imputatur qui ludit si alter
in ipsum insiliens illum gladio occi-
datur, vnde si talis sit in sacris est
non debet ministrare in eis nec amplius
promoveri J f g Continebatur
Homicida non est qui ad terram proiectus
se proiciens illum gladio occidatur
J f h lator presencium
Homicida est clericus qui fure deti-
net si sit captus a iudice occidatur,
vnde non potest promoveri J f i
Susceptimus

Homicidio causam dans non debet ad or-
dines promoveri J f k Decetis
Homicida reputatur aliquem graviter ver-
berans vel vulnerans quo sanato de-
inde occasione tamen illius timebit
ne infirmitatem incurrerit quia dece-
dit, vnde talis ad ordines non
accedat nec audeat ministrare secus
si aliud est quod occasione vulneris infir-
mitas non evenit J f l Ad audiam
Homicida non debet presbiter reputari
cuius equus eo prostrato fugiens
puerum interfecit, vnde potest licite ministrare
J f m Dilectus filius
Homicida non debet presbiter reputari si di-
ligenter circumspicit si assit aliquis et
proiciat de curru proiciens puer interfi-
citur qui latebat, si tamen contra ipsum
infamia oriatur, purgacio indicatur
J f n Ex litteris jo
Homicida non est vacans rei necessarie
in loco vbi non solent homines con-
fluere si ex eius lactu aliquis occidatur
J f o Ex litteris yo, nec ille qui
equum ducens retinere non potest quod puerum
interficiat si equi vicium ignorabat
J f p Significasti jo Nec ille
cuius amici occasione eius contra
prohibicionem suam aliquem occiderint
J f q. P. Dyaconus Nec ille qui
leve vulnus alteri intulit si eo non
curante ab aliis occidatur J f r =
Homicida non est Significasti yo
monachus cyrurgicus qui a se magis
prohibet ne vento se exponat et
ille contrarium faciens moriatur, Nec
clericus qui insignia latronis tradidit
iudici seculari J f s Tua nos
Nec ille qui ludendo ledit puerum
vel non dum animatum in utero mulieris
secus si iam esset in utero animatus
J f t Sicut ex litteris Nec ille qui con
detentorem rem suam agit coram
iudice seculari, si iudex per eam homicidium
occidat J f v Postulasti
Homicidii penam ferre non debet qui in
pueritia, puerum insequens occasio
eius illius et vulneris est, cum per negligenciam

custodie nō euadit ꝰ f x Deffibita
Nec campanā pulsans vacat̃ re-
larite si tn̄ nabulo cadente aliqs
occidatur ꝰ f ij Johannes
Homicida ē irregularis ē qui ī con-
flictu pcuttit vbi plurimi occidunt
ꝰ g a Petrus
Homicida nō dz pꝰssbr reputari
qui reparando eccliam soluit trabem
clamando ut assistentes caueant
si aliquis occidatur ꝰ g b Studa-
Homicida nō ē qui ī ut asserit
inrepelle uī repellentis violeta
nullū ledit lꝫ ab alijs repellen-
tibus plures de inferentibz occidant
si tn̄ est pꝰsbr ad cautelā aliquto
tpe suspendat̃ quo elapso potit
ministrare ꝰ k b Pñcia lator
Homicida nō ē qui ad resistendū
pdonibus arma sumit si aliqui
sine eius consilio occidant̃ talis
ad religionē transiens ordinetur
ꝰ k c Continencia
Horas canonicas debet pꝰsbr inte-
gre et hora debita solue quamvis
pñd ē licet p9 eis opa ruralia
exerce z t x presbiter
Hore sine sincopa debet dici de-
uote ē eciā studiose z v c Dolentes
Hospicij receptacula nō debet eis
reis vendere carius qm vendunt
in mercato z g c Placuit
Hospitalia pauperum sub ordinacōe
epōꝝ esse debent ut ibi ea q̄ ordinata sunt a principio fiant
eccl̃ei z q d De xenodochijs
Hospitalia sunt specialibz vsibz de-
putata vn̄ nō debet mudamus
vsibus aplicari z q c Ad hoc Ꝫ
Hospitalarij p inuentione sui in-
nodati a quo absolui debeat habet
supr absoluendi ꝰ Lꝫ Canonici
Humores quatuor sunt in humano
corpe principales ī quos prīcc
sangis est ē hic de corpe cristi
exit nō flegma uel colera seu
melancolia x z v b In quadam

dimmit vigiliaꝝ festoꝝ feriaꝝ
eueniencium sunt pcedunt sabbato
ieiunāde z v ij Septe
Jeiunandū est in vigilia omniū
aplōꝝ pt̃qm Johannis ewangelistē
Philippi et Jacobi de Bartholomeo
consuetudo prie obseruet̃ In aduē-
tu eciā ieiunandū z x a Consilium
Illegittimus eligi nō pt̃ sed tm̄ꝰ
postulari et postulantes dispensa-
cōem humiliter debet impetrare d g
Illegittimi nō debet īmouentur
nisi ī religione pfessi fuerint ordi-
nari i h Ut filij
Illegittimus iam ī sacris ꝯstitus ad curā
promotus a proprio debet de ea sal-
tem vnā alio substituto supra
sib. i n propositum
Illegittimus est natus de mřimonio
clandestino in gradu phibito
ꝯ nō esset si in facie eccle con-
traxissent licꝫ eciā hoc a pncō
ignorassent x e b Cum inhibicio
Illegittimus ex dispensacōe epi
pt̃ ad minores ordines pmoueri
et hr̃e beneficium sine cura ex dis-
pensacōe vero ppe ad maiores ordi-
nes pmoueri et beneficium cū
cura vnicū optinebit b c x z oq
Illegittimus impetrans qd benefi-
cium cū cura valeat optinere si
illo adepto sc̃dm impetret qd aliud
simile hēat et teneat in̄ utilī nisi
si tacuit de defectu b c s Si is cui
Imperator electus a principibz exco-
municatus est a papa et pꝰea
confirmandus nisi sit hereticus aut
excommunicatus seu sacrilegus vel
thirannus aut fatuus vel alius
infidelis d x Venerabilem
Imperator debet reuereri patriarchā
suū et epm̄ p tractac̃ z a i Ita
Impetrans sc̃dm sup ī ex suscepto
sua pvisione lrās nō valent
si de primo in eis mencio nō fiet
quibus ancea resignauerit b b
Ad audienciam nram
Impetrans diuisas lrās ad diuisos

eccl(es)ias sup(er) sua p(ro)uisione p(er) q(uam) p(ri)mu(m) in
vna obtinuerit, in alijs nichil ob;
tinebit b c d(e) p(re)b(endis) in(ter) ea p(ro)posuisti
Impetrans ut p(ro)uideatur s(ib)i in p(re)ua
dyoc(esi) in abbacia illius dyoc(esis) ubi ia(m)
alius impetrauit, nichil poterit
optine(re) b l abbatem
Impetrans sibi in aliqua eccl(es)ia p(ro)uidi
s(ed) ab eod(em) ip(s)a alius obtinuerit i(m);
petrat(us) nichil habebit, nisi de hoc
mencio in suis l(itte)ris habeatur b i
mandatu(m) b e litteris
Impetrans l(itte)ras alia(m) cuius noi(e)
ca(us)s tradens aut p(re)tens eis con(tra)
illos, qui sibi in aliquo no(n) tenent(ur)/
aut eas extendens ad futuras li;
tes, aut ad diu(er)sos iudices sup(er)
ead(em) causa uel pluribus p(er)sonalib(us)/
aut reu(m) trahens ad diu(er)sa loca
sime(ul) uel ad aliu(m) locu(m), qui simile
nome(n) h(abe)t tenet(ur) adu(er)sario in exp(en)s(is)
et caret comodo l(itte)ra(rum) & pa(rte) p(ri)
digni(us) e(st), que p(ro)p(ter) comodatio
b c d(e) ra(cione) nonnullus
Impetrans cap(ellan)(us) debet l(itte)ris medar
p(ro)pator, qui v(er)itate tacet, uel exp(re)s;
mit fals(i)tate(m), quibus exp(re)ssis
mi(ni)me impetrasset, & qui s(cie)nt(er)
hoc fecit, p(er)petuo e(st) p(ri)uand(us) a u;
Impetrac(io) b(e)n(e)f(ic)ij ¶ Gnp litteris
vacantis de iure, sed no(n) d(e) fa;
ctu nichil valet, s(ed) de hoc in l(itte)ris
mencio no(n) h(ab)etur 3 c c l(itte)ras v(est)ras
Impetrac(io) b(e)n(e)f(ic)ij vacatu(m), q(ui)d
dupit attemptand(um) no(n) impedit
collacio(n)em ep(iscop)i s(ed) distulit acceptac(ionem)
3 c l ra(cion)a ramctis
Impetrac(io) f(ac)ta ab ex(communi)cato no(n)
valet, nisi in causa appellacio(n)is/
uel absolucio(n)is debite impetrade
b d ip(s)o iure
Impetrans diu(er)sos iudices super
accio(n)ibus p(er)sonalibus nichil u(er)=
impunbit debet ¶ b f dispendia
in p(ar)tibus sepeliri, s(ed) co(n)suetudo
p(ro)p(ri)e no(n) obsistat 3 k t de v(er)o e
Impetrans composicio(n)em uel arbitri
um renuncians videat de ipsis

no(n) potest amplius se iuuare 3 so=
lucionu(m) se soluisse se ¶ Cu(m) olim
assere(n)s alter(um) hoc negante p(ro)mo
uebit p(ro)bac(ionem) solucio(n)is quo facto
alt(er) tenet(ur) p(ro)bare q(uo)d debitu(m) sibi
erat 3 q(ui) t de qui co(n)queritur
Ingratus beneficiu(m) sibi factu(m) mer(ito)
amittet et potest donator illud
in quatuor casibus reuocare s(ed) mag(is)
in eu(m) iniecit si graues iniurias sibi
infert, s(ed) graue dampnu(m) aut
mortis p(er)iculu(m) procurauit 3 i g
p(ro)p(te)r eius
Indulgencie subditis concedend(e)
tu(n)c p(ro)sunt, quia nulla p(otes)t soluia
no(n) suo iudice uel ligari 4 p l
a modo aut consiliu(m) q(ue)
Indulgencias p(ro) tota p(ro)uinciam
arch(i)ep(iscopu)s in sua dyoc(esi) p(otes)t dare
4 p n Nostro postulasti
Indulgencias g(e)n(er)ales p(otes)t concede(re)
solus papa, ceteri u(er)o ep(iscop)i t(antu)m vnu(m)
annu(m) in dedicacionibus, alijs aut(em)
diebus t(antu)m dies xl 4 p p cu(m) ex eo
Indulgencie ab ep(iscop)is concesse ult(ra)
taxatu(m) sibi modu(m) in g(e)n(er)e nichil
p(ro)sunt b p a Indulgencie
Infamia n(on) e(st) occasione iniuria(rum)
co(n)dempnat(us) n(on) iniuria sit exilio
2 p b d(e) tu(n)c & ab q
Infamato e(st) purgac(io) indicenda/
et e(st) sup(er) uita eius inquisicio facienda
4 o licet in b(ea)to petro
Infamis p(re)sb(ite)r alius no(n) compet
debet secreto moneri, deinde si op(us)
est publice et si sic no(n) se correxit
deponat(ur) 4 n a(n)te Qui quis p(re)sb(ite)r
Infidelis qui viru(m) publicis ad p(er);
uersio(n)em eius occidit co(n)uersus ad
fidem eam h(abe)re no(n) potest in vxore(m)/
aliu(s) ea(m) h(abe)re potest s(ed) occidit eu(m)
ip(s)a nimie p(ar)ticula 3 p t laudabile(m)
Infidelis si comitat(ur) vxore(m) in ma;
tr(imoni)a p(er)manere, d(e) p(ro)p(ter) reddi ve(l);
t(ame)n p(ro)p(ter) p(er)iculu(m), tu(m) p(ro)p(ter) religionis
Christianam fame, tu(m) q(ui)a p(ro)uere e(st)
in p(ri)us p(ro)late 3 p d ex litteris
Infideles no(n) p(otes)t eccl(es)iam co(n)stitue(re)

aristianis qd si fecit tamquam excom-
catus post obitum habeat c. q. q. post miserabilem
Infirma dz fructus beneficij pape
quos sanus fuerat perceptus. z.
d d Cum pastor
Infirmanti epo incurabiliter dz dari
ad subditorum instanciam coadiutor
et ad cedendum non est aliqualiter com-
pellendus z. d. h. ex parte
Infirmo archidiacono qui amisit per
paralisim usum lingwe dabitur coad-
iutor z. d. j. consultationibus
Inquisitionis facte dz ei contra quem
dz fieri copia articulorum superior relacio
deferatur z. s. c. intimasti
Inquisicio dz fieri iurisdictione obseruata
ne unde iura nascuntur inde iniurie
oriantur c. v. qualiter et quando s.
Inquisicio non est facienda ad denuncia-
cionem hostis aut criminosi si infamia
non precessit, et tunc ad prosequendum
uel in testimonium tales nullatenus ad-
mittantur, sed tamen boni qui non
mouentur ex malicia, sed ex zelo,
et si contra infamatum nichil per inquisi-
cionem factum fuit sibi purgacio indicatur
c. t. cum oporteat
Inquisicio non debet procedere contra eum
qui prenominatus fuit, aut si denuncians
excommunicatus est aut erat conspirator
c. v. cum dilectus filius no
Inquisicione facta super crimine nemine
accusante non debet tamquam criminosus
qui per hanc reprehensus fuit con-
dempnari sed pacta penitencia absolui,
ubi tale crimen fuit quod ab officio
et beneficio criminosum deiciat ipso
facto, sicut est homicidium et uicium
symonie c. x. inquisicionis
Inquisicio facienda non est si clamosa
insinuacio uel infamia non precessit,
nec libelli famosi dz super quamquam
et cum non est nisi super diffamatis
criminibus inquirendum, quod si testes
de sola deponant, non est propter hoc
diffamatus ab officio et beneficio
deponendus, licet apud graues et
multos sit opinio eius lesa in quo
casu sola quod aliquis diffamatus
dicitur c. x. inquisicionis
Inquisicione facta iuris ordine non
seruato quamquam crimina sint inuenta
non valent sententia deposicionis, immo
si alius fuit substitutus debet sententia
remoueri et sic de iure procedi
contra alium quo rite amoto reassumi
poterit substitutus c. ij. ad petitionem
Inquisicione contra prelatum iam commissa non
potest prelatus ea pendente contra accu-
santes uel testes suas sentencias fulminare,
nec primas beneficijs, uel de vitan-
tacienda conigere uiramentum quod si fece-
rit non per iudices irritetur, debet tamen sibi
subditi in omnibus obedire que inquisi-
tores in aliquo non retardant, dicta
vero testium debent nota fieri accusato
et si accusantes religiosi sint eis ex-
pensas de monasterio ministrentur
c. a. d. olim Johannes z. v.
Inquisicione commissa contra dilapidatorem
prelatum et prodigum fame sue debent
ad locum personaliter inquisitores declinare
et si sic inuenerint debent eum ab ad-
ministracione suspendere, et eum citare contra
papa quem inuenerint uiciando,
uel si prelatus eorum ad hoc se extendit
ipsum penitus amouere c. a. e. prelatorum
Inquisicio super criminibus facta contra prima
accusacione, nimie reclamacione, non de-
bet propter hoc reprobari quia non fuit processum
prima de infamia inquisitum c.
ij. t. Et ius cum contra te
Inquisitor dat super criminibus ab ex-
cusato contradicto confessio potest crimina
puniri non obstante quod infamia
non precessit uel quod articulos non
tradidit accusatus c. ij. s. pagam
Inquilinus ignorante excommunicante
domini bononie clam conducens
z. h. h. ex rescripto
Inquilinum potest dominus de domo conducta
expellere si causa exigente in ea vo-
luerit habitare uel si prius habitat

in ea iniunxerunt aut de solutione
pecunie sibi infra biennium non prejudic.
3 c m preter (p)salitatem

Institutiones et destitutiones abba-
tum et personarum et dignitatibus ab
episcopo facte sine maioris partis consensu
capituli non sunt rate nec facte
abbatibus sine consensu capituli
partis senioris 3 e v Ea noscitur

Instrumentorum exemplaria fidem non fa-
ciunt nisi originale in medium deduc-
catur li ex de scripturam

Instrumenta fidem non faciunt nisi
sigillo autentico sint munita aut
manu publica sint conscripta
2 i le Scriptura vero

Instrumentum non violatur si in stilo
narrationis rasura aliqua legatur
2 i m Ex litteris

Instrumentorum non visorum non potest fal-
sitas allegari et ideo debet in certo
loco et certo termino adversario
exhiberi si qui ad diem ad
hoc assignatam non venit ea non
potest amplius impugnare sed sententia
ratione eorum lata iterum erit rata
2 i n Quoniam frequenter

Instrumentum diversa capitula continens
non oportet totum adversario exhiberi sed
sufficit ut eo audiente legatur
capitulum quod ad causam super
qua litigant se extendit et si
visum fuerit consentire 2 i o Cotigit

Instrumentum viciatur si sit defecta
in indictione aut si in sigillo seu
in annis domini vel scriptum 2 i p Inter dilectos

Instrumentum quod papale dicitur
non est omni tempore admittendum nisi pro-
babilitatem contineat evidentem
puta si dicatur remisisse votum
propter impedimentum quod vim excusat
dubitur nisi evidens contrarium
probatur 2 i q Cum super hiis

Instrumenta semper potest produci
usque ad sententiam nisi ad exhibendum
tunc peremptorius prefigatur ultra
quem producta non valeret si autem
per tales sint transscripta quibus

de consuetudine fides in hiis adhi-
betur sufficiat ad probandum 2 i s Ad dilectos et ij

Instrumentum non dicitur vitiosum si mo-
dicum quid deficiat per quod sententia
non mutatur 2 i v Ex parte carissime

Instrumentorum copia parti petenti per
iudicem est facienda si eorum sunt
utrique et si negetur potest appellari
2 i x perpetuus

Instrumenta contra personas tamquam
nichil probantia repellantur 2 i y Imputari

Instrumentum super debito causam debiti
non continens nichil probat sed
oportet actorem probationes alias
adhibere si autem causam contineat et reus
illam confitetur teneatur solvere nisi probet
se indebite promisisse 2 k a Ex tenore

Instrumenta inchoata per unum tabel-
lionem si moriatur de consensu partium
et auctoritate iudicis ordinarii potuerunt
per alium integrari 2 k b Ad probationem castellis

Instrumenta auctoritate iudicis per personam
publicam exscripta dummodo contenta in
eis constiterit esse vera et tunc cum
originalibus continent eandem
firmitatem 2 k c Ex instrumentis

Instrumentum supponitur esse verum quod
a persona fideli est confectum 2 k d

Instrumentorum novorum Illud quoque
productio causam non revocat iam
finitam 2 o x Inter monasteriorum

Instrumentum non valet quod super alie-
natione rei ecclesie indebite confectum
3 f n Ex quo prioribus

Instrumentorum copia facit fidem
sub sigillo autentico sic conscripta
3 k m Pervenit

Instrumentum repellitur si in loco su-
specto rasura legatur aut intra linealiter
sit glosatum 3 q h Ad venerabilis

Instrumenta sive litere iudicum fidem non
faciunt contraria continentes puta
notorie criminoso purgatio indicatur
et talis sit simpliciter condempnatus
7 o c Cum dilectus noster

Interdictum generale ab omnibus est servandum
contraria consuetudine non obstante

b t Cum inter vos
Interdicto supposito in eccla p canonicos
sine causa racionabili pt ibi epus
celebrare p h irrefragabili
Interdictu latu a ptre canonicorum
sine consensu epi et aliorum canonicorum
fundatu no est / sed sic facientes sut
grauit puniendi z f d Cuesmit
Interdictu no seruantes si ppt hoc ex
comunicati no correxerint si benefi:
ciati sunt beneficiis spolient / si re:
ligiosi i aliquibus monasteriis retru:
dantur] h ex postulasti
Interdictu violans peccat in eu qui
tulit / unde si latu e a papa vio:
lans tanqm clauium petri contemptor /
ab officio et beneficio suspendat /
si platus e / sine quas tulit insti:
tuciones et destituciones pq viola:
cionem huiusmodi sunt irrite et inanes
] l r Tanta est
Interdictu latu ptextu priuilegiorum /
si priuilegiatum illud no seruat / no e
ab aliis obseruandu / ne de fletu
rideant alieno] m t Pcensis
Interdicti tpe pnt epi secdm forma
religiosis tradita celebrare] n
b Quod nonnullis
Interdici no debet psone eccle nec
suspendi psone p exigenda annua
pensione nec pecunia exigi pro
criminibus corrigendis] o t hiis imp
Interdicti tpe pnia morientibus no
negetur / et hoc est p beneficiu cena
ad incolumes dilatatu / et multa
alia innouata] s p Quia in te
Interdicti tpe pnt omnes ecia ad
audiendu vbu dei i eccla congregari
et pueri confirmari] r y Respons
Interdicti tpe poterat olim p conser:
uanda eucaristia semel in ebdoma:
da celebrari mo ad dies singulos
est extensu] so Permittimus
Interdictu generale vbi castrum uel
villa fuit interdicta / no solu si in:
dicat puincia siue regnum] t
m Cum in ptibus

Interdictu ponentes pro oblata pe:
cunia quem ponit in publicis i:
strumentis / tenentur ad restitucionem om:
nium in ecclis in quibus cessauit propter
nec debet p posicionem huiusmodi i:
penis uel vlterius aggrauari b ea
Qui canonici
Interdictum fieri no dz nisi omnibus conuo:
catis sicut pro electione fieri consuet
et eo requisito cui que dz fieri qd
lato sciencias et reuis ad curiam iter
arripiat infra mense b e q Cuinius sic
Interdicti tpe regulares no pnt admitte:
re pncos ad diuina / sed psone singulares
priuilegiatas familiares suos intro:
ducere possunt b o n licet vobis /
Nisi causam dederint interdicto
Interdicti tpe / sup altare portatile
pnt epi celebrare diuina officia ul
audire b o q Quoniam epi
Interdicti generalis no valet relaxacio
ad cautelam b p l Presenti
Interdicti et suspensionis sine latere i
eos qui excomunicatis participat ac eos
qui legittime moniti fuerint tm li:
gant b p o Statutum
Interdicto clero no e plus interdicta / ut
ecia eius b p r Si sentam
Interdicto loco no sunt clerici qui
diuinis / nisi i culpa fuerint interdicti /
et pnt diuina audire de foris / sed
no si sit plus interdicta] ibid
Interdictio in villa positio ad suburbia:
bia se extendit / et positio i eccla
ad capellam et cimiterium se exte:
dit b p s Si ciuitas
In interdicto loco celebrans contra
iura irregularis efficitur / nec eligere
pt / nec eligi donec p papam cu eo
fuit dispensatum / licet aut pena no
extendit ad celebrantes cora ex:
comunicatis / uel i eccla sanguine uel se:
mine violata b p t Is qui i eccla
Interdicti tpe crisma potest consecrari
b p v Cum in baptismo
Interdicto ingressu eccle alicui si ce:
lebrat irregularis efficitur / et ca:
ret ecclastica sepultura / nec per

appellacionem sequente relaxat simoniam
releuat / 6 p x de eis eccle
Interdicti tpe prima omnibus ministret /
et in singulis ecclijs submissa voce
diuina clausis ianuis no pulsatis cã
panis cotidie celebrent / solempnit
autem in natali pasthate / penthecoste
ste / et assumpcione bte virginis alias
no p priuilegium ut alias / 6 a c Alma
Impetrato in contractibus plena et
testamentis plenior ingratis ple
nissima dz esse / 3 i c Cum dilecti
Irregularis no est qui excommunicatus
celebrat ignorans nisi ignorancia
crassa fuit uel supina / qr tunc
dispensacione aplica indigeret /
7 h o displice
Irregularis no e licet peccet grauiter
qui celebrat i mortali 7 h p Cum celebrat
Irregularis e excommunicatus sciens se
faciens ordinari talis perpetuo
deponatur / nisi religiosus fuit /
in quo prelato papa potest dispe
sari / si autem simoniam ignorabat ius
uel sim secularis a papa dispe
sacionem potest optinere / regularis
ab abbatem / nisi cum illam igno
rancia vehemens presumpcio recat /
7 x l Cum illorum
Irregularis no e dz malefactor co
queris / no ad penam sanguinis / quod
protestandum est / sed pro emenda
iniurie / uel habenda securitate /
si iudex per modicum occasione quis
duxit occidendus 6 n v Postatis
Irregularis e qui mandat aliquem
uerberari si mors fuit insecuta quod
ius prohibuit hoc expresse / 6 n x
de qui mandat
Irregularis e sciens celebrans i ecclia
supposita interdicto 6 p t de que i eccla
Iterari no dz confirmacio / sed supplei /
si aliud e omissum quod est i ordinibus
faciendis e tempe quo ordines
celebrantur / i c / pastoralis / q / presbiter
Iterandi no e altaris consecracio / nec
vestimid benedicto / pro eo quod in eis
degradati uel scismatici celebra:

uerint nec ab eis sepulta corpa
exhumanda / 1 f 7 a nobis
Iudei si comitant possint beneficia
ecclastica optinere / in Clam te
Iudei debent subiacere xanis et pnt
contra eos testimonium perhibere / 7 7 Iudei
Iudei seruum no pnt hre licite xan /
sed a quocumque pnt redemi xij solid
persolutis / idem fiat si hant mancipium
infidele / si velit fieri xannus 7 c t =
Iudei licet suos no hre xpm
valeant xanos hre tn pnt origi
narios et astricti eos qui tracti
eorum excolant censu dato quoque ad
usus alios no pnt pone uel transf
ferre / aliter essent a prima colonia
liberati 7 c v Multorum
Iudeis no pmittitur nouas erige
synagogas / sed antiquas sine stre
pitu retinere 7 c x Iudei 1°
Iudei i pasceue debent retinere clau
sa hostia et fenestras 7 c 4 In Ca sup
Iudeis Prouentes i xpnis domibus /
et fructus inde contencionem
si autem aliquis iudeus conuerti voluit
ei possessiones ex integro restituat /
et dni tpales / ad hoc p censuram
ecclasticam compellantur 7 d a Iudei no
Iudeos nulla xpia aucte occidat al
vulneret / aut spoliet bonis suis / et
permittantur uti eis / suis consuetudinibus
approbat / no perturbent i suis festiuita
tibus / nec eorum cimiteria violentur /
volentes baptisari sine difficultate /
recipiant / sed ad baptismum inuiti
nullatenus compellantur 7 d e Sicut iudei
Iudei compellendi sunt ut dimittant
nutrices et famulos xanos / quod si no
luerint excommunicentur omnes qui cum eis
uerint 7 d i Et si iudeos
Iudei eligere usurantes / pena pecuniaria
puniantur / et donec satisfecerint per
excommunicacionem eis xanorum communio sub
trahatur 7 d h Postulasti
Iudei et sarraceni signo aliquo visibili
a fidelibus distinguantur / nec i diebus
lamentacionis ecclie / et passionis xpi
foras egredi permittantur / et eorum
domini tpales compellantur ut hoc

faciant eos ꝑnaē / ob · ¶ · d · e · In-
Iudei supra ē ano b3 · C nonnullis
publicis officiis nō ponant ⁊ xpiani
qui contrafecerint ꝑ eam ꝓmitat /
et iudeis sic positis tradiu xpianoꝝ
comio subtrahat / donec totū quod
occasione ipsius di adiustere in
vsum pium pati sic conuiscit ¶ · d · cū
sunt sic nimis
Iudeos potentes in officiis publicis
moueant ut eos amoueat iuxta
consiliū generale / si aut eis iā reddi-
tus vendiderunt compellantur eis
ꝑfice xpiani qui coherceat eos ne
leuando iura tpalia molestias in-
ferant xpianis ¶ · d · e · de speciali
Iudeo nō licet eme xpianū baptiza-
tū aut baptizari volente / q si ser-
uus eius baptizari voluit / dotis
ex solidis de pretio liber / si aut
xpianū seruū infra tres menses ve-
nalem nō exposuerit / extunc sit
liber / vt vendi nō valeat neqꝫ
emi ¶ · d · p · Nulli iudeo
Iudei ꝑ principes sue cogendi ut vsu-
ras restituāt xpianis q si noluerint / co-
mmunio xpianoꝝ eis subtrahatur ¶ · d ·
q · post miserabilem
Iudei de possessionibus decimas sol-
uant ⁊ alia emolumenta que ante
ad eos deuenirent ecclīa prope co-
suerunt / et si a xpianis vsuras imode-
ratas exigunt ꝑ censura ecclesiasticā
compellantur ¶ · d · i · quanto amplius
Iudeus nō coactus se faciens bapti-
zari / si postmodum ad iudaismū redeat /
tamquam hereticus condempnetur · d · u · k · Sōn xpianos
Iudex semp rite ꝓsumitur ꝓsumitur
processisse donec contrarium sit ꝓbatū
d · s · bone memorie
Iudex tñ nō vno ꝓbatione gne /
sed diuise dz aīm informare / ideo
semp pro eius sniā ꝓsumitur nisi
contrariū ꝓbaret / s · t · In ꝑncia
Iudex delegatus dz citatū ad certā
diem vsqꝫ in crastinū expectare /
nisi pars eius debeat etiam expirare /
quod si in crastinum citatu citatus
nō venit absqꝫ alia citatione pro-
cede poterit / dū adhuc dies lucet /

N · m · Consuluit
Iudex recusatus nō assignabit
diem ad ꝓbandū causam recusationis /
sed arbitri eligendi sunt quos oportet
pt ut conueniat vel eum sibi negat
d · e · Suspicionis
Iudex debet de aduocatis ptibus
si petierint puidere / p · s · ex litteris
Iudicis officium locat / et qn nō pt
alia actio intemptari / p · t · iudicis offi-
Iudex suspectus ē qui rei causa silet
ei quem in eius ꝑncia vemilat / vn
debet alius surrogari · r · s · eam que
Iudex delegatus ⁊ inquisitor deuit /
vn si prius velit inquirere poterit
appellari / nec sup exceptione pt in-
quirere / immo ea pendente cessabit
a prīn / sit lis nō fuit contestata /
r · t · Exhibita
Iudex laicus excōicatus ē q ꝓsumit
ꝑsonas ecclīasticas cohercere · r · a · a
nullus iudicum
Iudex ce nō dz consanguineus vel
inimicus vel notorius fautor pho-
Iudices recusari · r · b · g · Dilectis
nō pnt qui sunt de voluntate ptium
assignati · r · c · o · Cum olim
Iudex datus ad causam que depē-
det ab alia nō pt ꝓcedere donec
illa sit ꝑ suum iudicem terminata
r · t · e · Cum nō exstima
Iudex inferior nō pt i causa ꝓcedere /
quā ad se superior reuocauit · r · ch
Eccliā sancte marie iiº
Iudex cui causa simpliciter ē commissa / pt
cognoscere de possessione ⁊ ꝓprietate
ꝑ reconventione · r · e · et ad hec vnpit
Iudex dz facere q acta omnia ꝑ viros
ydoneos conscribant / qui ad sollerte
dūm originalia scriant fidelit / q si
ppt eius defectum dubium in suis
processibus oriatur fidem nō fa-
ciunt sine alia ꝓbatione vnde ē
puniendus · r · f · g · Cum contra
Iudex in sua snīa omnia integra
sua ponere nō tenetur · r · o · r · Sic nobis
Iudex dz locū tutū assignare
ptibus / quia secure nō audent
accedere pq ꝓcessus sequentes

pt

appellacione interposita irritac / z
q k Constitutus yo
Judicis auctoritate elusam dz in eto
expiri / qui ea pcurat subtrahi p
que pt vitas indagari / vt sunt acta
testes defensiones copia p qe possit
ea que pponit adusarius confirmac /
z q i Constitutus yo
Judex suspectus pz a quo aup exco:
municato poterit recusari / quia
papa tali nuqm committet vices
suas nec cora tali piculu ecc litiganc
gac / z aj n Cum int porem
Judex tc audie allegaciones / virius
ptis / alit no pmittet sufficient de
cc multis informatus / z o t Cu bar=
Judex tc cofirmage sua Tholdus
sinam ppti sue si i casu cosistoali
sit pleata nisi sibi constet / p ppa
dispensatime i sua snia indicauit /
z o v In causis
Judex pt cu libs pncipm recusari
sed no p q / quia recusacom pmittit
renunciatu / z o x Inter monastiu
Judici ppt eius auctem i ptis p
iudicium e credendus / et si ps pq cita
com appellat nec compareat pt
tanqm cotumax condempnari / z
q b Cum pati
Judex mito recusat si e cosagneus
impetrantis / uel si prius i ead causa
fuit aduocatus / quinimo a p re ca
fuit delegata / z q t Postremo
Judex recusatus pt ptes coge ut
arbitros eligant qui de causa re:
cusacoms cognoscant / et ea non
pbata pcede potit sicut prius
z r b Secundo requiris
Judex posterior no pt pcede nisi i
commissione fiat menco de pori /
et si pcedat rite potit appellari
z r i Significauit
Judicis delegati officiu cesquie:
scit pendente dilacone / vn ante
eius terminacom absqz consensu
parti no pcedet / z s h Significante
Judex eciam debet qstis iudicac /

ti eciam in foro seculari venales
sunt reprobent / z k Cu ab oi spe
Judex in tpibus pt ee ppa in omi
regione ex causa aliqua emgete /
si dubitat vtz sit spualis uel tpa:
lis q est int lepram z lepra / uel
vtz sit cimalis uel ciuilis / qd e
int sanguine z sanguine / uel vtz sit
de foro eccliastico uel ciuili / qd e int
causa z causa / vnde in casu pt
legittimae filius ut succedat / k f=
Judex si ppendat / Q p venerabilez
se errasse in iuris ordine no pu:
deat ipm corrige fcm suu / quia ex
male inceptis no pt exie aliqs
ordinacio / nisi tunc corrigatur
quo eius iuris auctoritas eruet /
t v Cum tale z qn yo
Judex eccliasticus de omi ca pt cognoscere
psonali z de reali ad eccliaz ptinete /
et p pace suanda z de ptinentibus
ad viduas z pupillos / t x Cum p abbata
Judex seclaris psonas eccliasticas no pt
copelle ad debita psoluenda / b f h=
Judex eccliasticus de oi Secularis
causa pt cognoscere vbi iplura ob:
stacia incurreret / b f i Cu c laicus
Judex sciens ptenens indicem pam
ab officio est suspensus / vn si intim
dicta pstmpsit celebrare irregu:
laris est donec p papam cu eo fuit
dispensatum / b g aj Cum etiam
Judicis competens et cotumace se
absentans excomis e sna pcelleas
z a De quo vult deo
Judicis venit de quo actu e et de
contingente de quo actu no e / nisi
expressum sit exceptum / z e k Cu
eccla / z o l Cum sup elecione
Juramenti examinacio ad ipm ptinet
vtm licitum uel illicitum reputetur / d x=
Juramentu de bursis Venerabilem
no petendo no impedit / qm iuras
possit illud lere si maior ps cali
consenciat e cum / f p Cu int p:
Juramentu suffraganei fcm arcpo
no tenet si fcm est contra formam /
qua papa consueuit i suis suffraganeis

obs̄uare / q̄ li. dilectus filius
Iuramentū quod nō vergit in detrimē-
tum salutis s̄uandū etiā metu p̄stitū
/ l q Cum dilectus

Iuramentū p̄stitū in quocunq̄ contractu
uel negocio deuoluit causā inde
oriente ad iudicem eccl̄iasticū qui ḡ e
compelle ad obs̄uantiā iuramenti
/ z ii Nouit ille

Iuramentū calūpnie prestare non
compelluntur p̄sone eccl̄iace / s3 sufficit
qđ illud p̄stet ycconomus aut ecclīa
p̄curator / z li i Inherentes

Iuramentū calūpnie ē a lege ciuili p̄-
mitus institutū / sed cū canones hoc
nō p̄cipiat illud p̄stari in causis
sp̄ualibus nō op3 licet de nouo
iure sit in eis etiā introductū
/ z li li litteras

Iuramentū calūpnie a religiosis n̄
p̄ ycconomos nō p̄stetur sed tm̄ hic
noticia sunt informati / z li l In ptra-
/ z li eu Imparator Cetandis

Iuramentū calūpnie conducere in
quibus vsibus contineat que sequitur
Illud iuretur qđ lis sibi iusta vide-
atur cū queritur vir nō insticietur
Nil p̄mittet nec falsa p̄bacō dec-
et lis tardet dilacō nulla pe-
tetur / z li i Inherentes

Iuramentū calūpnie si actor p̄stare
noluit repellit ab agendo / reus
habebitur pro conuicto / si aūt ep̄c
sit actor uel reus corā p̄latus
euangelijs illud faciet / sed nō
tactis / z li p Cum in causa

Iuramentū primus de stando iuri et
appellans amittit grauamē ē admi-
sum renocandus / qui si contumacie
se absentet / si p̄bare p̄t fecerit sinā
pro actore uel rei petite sibi pos-
sessio libet / z d q Prout nobis

Iuramentū nō d3 exigi vbi p̄ alias
p̄bacones veritas est inuenta / z
e v Sicut consuetudo

Iuramento p̄stito p̄ testiū nō fer-
co nō obstante ad ferendū testimoniū
iurans talis compellatur / z q i
Constitutus 10

Iuramentū p̄t remittere ille in cuius
fauorem iuramentū ē / z so Sicut sicut
li. id vsurarius compellendus ē remit-
tere iuramentū quod exegit de vsuris
minime repetendis / z li v Admistrator

Iuramentū extortū p̄ metū a p̄lato
quod nō repetet eccl̄iae res ab-
latas minime ip̄m ligat / tm̄ absol-
uendus ē ad cautelam / z li x p̄uet 10

Iuramentū condicionatū nō ligat /
nisi condicō impleat nec excludit
qui possit fieri maius bonū / z li n
puenit nō l li ii De illis qui

Iuramentū fidelitatis pape debet
p̄stare ep̄i cuius formā hec / z l
a Ego episcopus

Iuramentū nō debet ep̄i a clericis
extorquere nisi aliqualis admistra-
co committa / z l li Nullus ep̄us

Iuramentū de vsuris soluendis s̄-
uandū ē / sed ad restitucōm vsura-
rius compellat / z l c Debitores

Iuramentū s̄uandū est quod nō
vergit ad detrimentū salutis / si tm̄
aliquis coactus beneficiū abiu-
rauit si postet absolui d3 a p̄lat /
et beneficium optinē / z l e Ex vo alias

Iuramenti transgressor ī p̄iudiciū
alterius sub interdicto donec illud
impleuit teneat / z l f Ex rescripto

Iuramenti sine necitate transgressor /
si hēt eccl̄ie regimē tanquā indi-
gnus a regimine repellat / z
l q Queuerlam

Iuramenti contra faciens nō p̄-
iuriū euitat / compellendus tm̄ ē
illud quod magis iuri competit
obs̄uare / quā quod fecit contra
iuramentū / z l q Qua nos

Iuramentū quod primo obsistat
communitatis / et locaco subtraha-
nō tanquā illicitū obs̄uandum /
sed absolucō ē petenda / si aūt
ep̄i inpetrant transgressores
iuramenti grauius puniant / z
l i Cum quidam

Iuramentū religiosi contra obs̄ua-
ncias regulares nullatenus est

suadendum putans si non stabit in claustro claustro cum quodam alio stante ibi sed est
sic iuramenti pena iniungenda Et l
li Sicut ex litteris
Iuramentum fidelitatis obligat iurantem
heredibus domini qui succedunt Et ll Veritatis
Iuramentum extortum per vim uel metum
mortis aut amissionis sedis ad mobile
non videtur obligare transgressorem
quamuis tutius sit quod absolui se fa-
ciat ad cautelam Et l aj Verum in ea
Iuramentum metu putatiue stante dicto
alicuius non obligat si contra estimacionem
iurantis dictum fuit nimis graue
uel contra aliud licitum iuramentum
Et l ii Veniens 1o
Iuramentum requisitus seruare non tenetur
a pueris si appellat nec tamen tenetur
necessariam non seruandi Et l o Breui
Iuramentum non est vinculum prauitatis
et ideo quoque est non seruandum quoque
impetrandum quoque absoluendum est petenda
Et l p Querenti personam
Iuramentum illud quod ad simpliciter
pertinet non excludit Et l q Veniens non
Iuramentum prestans quod vsuras non re-
petet potest iudicis officium implorare
qui vsurarum uel heredes eius com-
pelle ad reddendum et facientes ad
testimonium perhibendum Et l r Ad nostram
Iuramentum iudicis quod iuris ordine
in omnibus obseruabit ad notoria
non extendit vbi seruare ordinem
est contrarius quod seruare semper debet
non obstante quolibet iuramento
Et l s Ad nostram 1o
Iuramentum contrarium alteri licito iura-
mento est illicitum nec seruandum Et l t Sa-
te ardinis Et y Sicut ex litteris
Iuramentum de mandato alterius ob-
seruando ad sola mandata licita
se extendit Et l v Cum te vallis
Iuramentum quod vir vxorem non re-
petet et est illicitum est si noluit
continere Et l x Una nobis
Iuramentum debet semper intelligi cum
condicionibus licitis et honestis
etiam si minime exprimantur vnde vbi
iurauit se cum aliqua contracturum
uel ducturum nullatenus dimissurum

intelligitur si in legem matrimonii non
offenderit Et l ij Quemadmodum
Iuramentum non est malum sed a malo pe-
ne non culpe exigentibus non prestantibus
ex causa racionabili iuramentum ideo
religioso pro vtilitate sue ecclesie licet
facere iuramentum dum tamen caueat tres co-
mites iudicium iusticiam veritatem Et aj
a Et si episcopus xpus
Iuramentum factum contra vtilitatem ecclesie
periurium debet dici Et aj b Cum in
Iuramentum vxoris super alienacione dotis
minime reuocanda est penitus obser-
uandum nisi factum fuit vi uel metu simplex
tamen aut consensus eius non
impedit quominus valeat reuocari Et
Iuramento facto aduocatus aj c Licet obligat
bus ex fidelitatis sibi mutuo obser-
uabimus si alter transgressor fuerit
alter non remanet obligatus quia fide
non seruanti fides non est obseruanda Et
aj d Sicut et infra
Iuramentum fidelitatis non debent cleri-
prestare laicis nisi ab eis teneant aliquid
temporale Et aj e Nimis de iure
Iuramentum faciens ex contra aliquem
de certo non inuadet Et aj f Petitio vestra
Iuramentum de veritate dicenda debet prestari
a partibus cum agitur de vsuris Et hoc ad
si recusauerint compellantur sicut in causis
spiritualibus fieri consuetum Et aj g Ex litteris
Iuramentum mulieris quod vir cum ea per verba
contraxit de presenti non impedit quin
sine consensu si velit cum alio contrahere
relinquat si vir alterius matrimonio se
astrinxit Et aj i Mulier
Iuramentum super pactis non extenditur
ad futura vnde si aliquid promittatur sub
fide prestiti iuramenti tamquam promisso
tamen ligat Et aj k Clericus qui
Iuramentum quod defert parti a iudice
non potest recusari in causa legitima
fuit allegata sed si deferatur a parte
potest ei referri nisi iudex considerata
qualitate personarum et negocii aliud
faciat obseruari Et aj l Iuramentum
Iuramentum non preiudicat ecclesie si in
eius dampnum sit prestitum a prelato
Et d b Cum venissent

Iuramentum sup consuetudinibus i prudicium
eccle a gentibus obseruandis e irri-
tu ipo iure et sic iurantes suspensi
sunt a perceptione eucaristie donec sa-
tisfecerit competenter 3 f c Cum contingat
Iuramenti transgressor e ab officio et
beneficio suspendendus 3 h a proinde
Iuramentum calumpnie ab eo qui negat
debitum e prestandum contraria consuetu-
dine cum iuri obviat non obstante
3 h n Constitutus
Iuramentum quod sponsa dabit filium sponso
si cum ea non contraxerit e illicitum nec
obseruandum X d Ad audienciam
Iurans se cum aliqua contracturum com-
pellendus e per censuram ecclesiasticam ad
implendum X b Ex litteris xo
Iurans se contracturum si vult reli-
gionem intrare primo impleat / et
post ante carnalem copulam postea
poterit implere X q Commissum
Iurans se nupturam monetam e ne
contrahat / sed minime compellanda /
quia matrimonia libera debent esse
X v Requisiuit
Iuramentum sup omnibus detegendis
et dicenda sup hiis veritate est ad
sola publica referendum / quia occulta
non debet aliquatenus reuelari 7 v =
Iuramento prestito / Qualiter et quando 1o
sup dicenda veritate sup statu suo /
et eciam aliorum si plene dixit e piuratus /
nec dictum suum potest reuocare / Tamen
si iurauit ad interrogata respondere /
quia tunc non peiorat / sed pocius corrigit
dictum suum et licet peteret / tunc cum eo e
mitius agendum 7 f Cum dilectus filius 1o
Iuramentum quod exigitur i absolucione
eorum qui clericos percusserint 7 q q Cum desideras
Iuramentum si bene non decepte quod pro
dote in bonis pristinis nichil exigeret
e obseruandum / idem si de dote alienanda
iurauit i contrarium non venire 6 e l
Cum contingat 6 f e Mulier
Iuramentum de calumpnia prestari potest eciam
in spiritualibus i qualibet parte litis /
si autem non prestetur non debet ipso hoc
processus annullari 6 f ar Si de calumpnia
Iuramentum de calumpnia fieri monach

e in causa appellacionis et a procuratore
eius qui iurauit 7 f n In appellacionis causa
Iuramentum calumpnie e a procuratore
aduersarii admittendum si hoc habeat
in mandato 6 f o Nulla sibi
Iuramentum de statutis ecclesie obseruandis
ad sola licita se extendit non ecclesie
contraria 6 e e Contingit
Iuramento facto ab electo si videatur
contraria / vel eius procurator nec re-
uocet / tamquam periurus e repellendus /
6 e e Cum in composicionibus
Iurare potest in animam conventus abbas
syndicus aut procurator 6 e e Presenti
Iurisdiccio et lex diocesana episcopi non
sunt idem 1 p p Dilectus filius
Iura propria sine ad soluendum /
quam ad eademque memoriam 2 e s Ex litteris
Ius episcopale multa continet / Vnde probata
prescripcione i vno de aliis non probatur
7 n Auditis 2 n v Cum olim
Iuribus diuersis vel eadem non censentur
7 a v Cum ecclesia
Laici per quamcumque consuetudinem
non sunt ad eleccionem episcopi ad-
mittendi 1 e x Massana
Laici non possunt clericos a bene-
ficiis removere 1 p Constitutus
Laicis immunitatis obsequendi
non auctoritas imperandi / ideo non
est eis concessa potestas eciam si re-
ligiosi sint de rebus a personis ecclesiasticis
disponendi nec valent statuta eorum
circa hoc nisi per ecclesiam approbentur /
c Ecclesia sancte Marie / Nec debent
ecclesiastica negocia pertractare 3 b De decimis
laicis consequentibus de clericis debi-
ta iusticia fit per ecclesiam iudicem si sit
actio personalis / et si appellet in
contrarium nichil valet 2 k Qualiter et quando
laici non debent sedere cum clericis in
cancello ecclesie dum diuina officia
celebrantur 3 a Vt laici
Laici non ponantur in iure i ecclesia vbi
est ius nominis canonicorum constitu-
tus / Vnde ille nunc semper supplendus
e ipsis minime computatur 3 d In ecclesia

Laici

Laici decimas detinentes monendi sunt ut eas ecclesiis dimittant ad quas de iure debeant ptinere / sed non compellant / sed eas in feodum detinent ab ecclesia / sed de licencia epi pnt eas ecclie cui voluerit assignare / z e x Cum apli
laici no debet spualia ptractare / et si quis hoc eis concesserit deponat z a d Simonia sit grave
laici excomunicent qui sine ca racionabili frequentat monasteria mulierum
laicorum statuta in Z e monasteria pjudicium ecclie puta de alienacione feodorum vel possessionum vel similium no valent / sed ut reuteunt compellant z f t Cum laicis
laici pronunc solum licent epo ad ecclias presentare / si eas conferre audeant excomunicent / et si earum bona pssupserint occupare z q s sp̄itag
laici no debet ad firma ecclias detinere z y c Decdum institita
laici decimas sine ecclia ut nus quod aliqui no pnt sine consensu epi alii ecclie assignare / qui si epus auaricia vel impbitate quantum differat consentire pape denunciant qui / de cuius licencia assignet z r i
Nullus laicus z r n Relatum
laici excomunicent qui con pronatum nona grauamina ecclijs inferunt z r p Preterea cum
laicis no debet sacerdotes z clerici i negocijs secularibus ministrare z r x Sacerdotibus
laicis aliquibus pstitoris no e licitum pdicare i e g Sicut in uno
laicos violencia inferentes ecclijs coercere no e facere con legem / s subsidium ferre legi i a a Sic i iudicijs
legatus de omnibus causis pt cognoscere que ad ipm p querimonia referunt o k Cum no ignoretis
legatus no pt cognoscere de causa que iam comissa e delegato o l
legatus no pt sua Statuisti
irritare delegati cum tu ipm valeat confirmare ibidem / o l Statuisti
legatus no pt epos transferre / o m Nisi spalis
legatus no pt epatus unire / uel unum alteri auferre o n Super translacionem
legatus desinit ee iudex in causa de qua ad papam est apellatum o o Licet ecgernum
legatus at no iniuriet epo conferendo ecclesiam in qua ius spiritus conferendi / no enim iniuriatur prono / qui quod ius est nostrum hoc solum putandi / o p Dilecto filio
legatus i quacumque pte tuorum a sibi sue comissa vbicumque sit nisi cos pt sum officium exercere o q Nouit ille
legatus de late no sic e archiepus eminturis / no pt sum officium exercere co quod est de late veniente o r Volentes
legati statuta pquam recesserit no expirant / secus de comissione ce facta aliqui nisi inchoauit p eius recessum vel obitum no pierd o t Nemini
legatus de late sine i sua prouincia quis sine alibi vbicumque venientes pt absolue ab inieccione i q q Ex Deminencia aliqui vo solum in prouincia / de prouincia legati ex officio / sicut cum inatur / solus hic ptatem sicut aly epi absoluendi o s Excomunicatus
legatus no de late confere no pt ad ordinacionem inferiorum ecclias ptinentes z p f Dilecti filij
legatus de late pt ordinacioni sue vacancia beneficia resignare nisi ptineat ad prionos laicos vel clericos / qui hic no tanquam clerici / sed tanquam laici / pntare z v b Cum dilectus filius
legati solum a late firmare pnt archiepos de exemptos 6 b q Ei abbatez
legati a late conferre beneficia soli pnt
legati hinc ordinaria 6 d q Officium
eidem ptatem que mittente mortuo no expirat 6 d x Legatus
legatos et nuncios pape impedientes excomunicati sunt / et terre eorum quamdiu contumaces sunt supposite interdicto / 6 d s Super gentes
legato mortuo expirat eius reservacio

Do

prius scita viuens aut pendente vna
resignacione in eccliam eadem a se scitam
ibi de nouo non potest resignare / 6.
legatus non potest resignare / de t. primi
beneficia ad que electus celebrabit /
nec alteri committere potestatem resignacionis
recipiendi talium et alteri conferendi /
6 9 v Deliberacione
legatum de re aliena licet secundum ca-
nones solui non teneatur sed detenta re-
stitui tamen debet 3 i q Filius ut
legatum sibi relictum recipiens episcopus
sub ea condicione / quod eo sit contentus /
nisi in fraudem sit apposita in anno
non licebit canonicam porcionem alias
potest petere si simpliciter sit relictum
3 ti c / Officij
legatum relictum episcopo a propinquo con-
personne sue supponitur esse factum ideo
ecclia cathedralis porcionem canonicam
non deducet / in omni autem legato ecclia
et episcopus ergo si vni tantum relictum est /
deducet canonicam porcionem / non sic
autem de legatis monasterio vel capelle /
que non ita coniunguntur episcopo / sic ecclia
kathedralis vbi aut cuilibet alij
e legatum / si voluit esse contentus simul
ponet ambo legata / porcionem canonicam diuidet /
ut est equum 3 ti d Requisisti
legato relicto ecclie ad perpetuum cultum
dei nulla porcio deducetur nisi interue-
niat fraus vel dolus 3 ti i de hijs que
legata sunt pro fabrica ecclie inde
c porcio / v d Expte no
leproso curato dabitur coadiutor / qui
curam habeat / et in ecclia desinat loco
eius / cui sibi non liceat ministrare / sed
ille de necessarijs / sibi prouidebit /
3 d f Rectoribus de 3 d q Qua nos
leprosis petentibus debetur absque preiudicio
parochialis ecclie de ecclia et cimiterio
prouideri et de sacerdote qui eis diuina ce-
lebret et ministret ecclesiastica sacramenta
3 x e Cum dicat
leprosum tenetur vxor sequi et eciam ergo /
si ad hoc induci non potest excommunicetur /
si non voluit continere / Le c l Peruenit Le
c in / Clm nemini
leprosum effectum post sponsalia non tenetur
sponsa accipere cum matrimonium consummatum
Le c ii litteras
lex bona est / que prohibet cupiditatem
a qua mala omnia oriuntur / f Vna contraria
legis frustra implorat auxilium / qui
committit in legem / d ti Bone medicine
3 x t Immunitatem
lege petere qua ipse vsus fuerit / Cum omnes
legalia signa non debent cequo in cristo
sacerdocium cum quo data sunt est translatum
leges canonicas / Le Translato
imitantur / vnde non preiudicant eis per quamcumque
consuetudinem derogare / 3 ti Clerici 3
legi priuata sufficit quod excitatus a lege
qui gemuit / vel ad vitam transeat /
arctiorem / qui professus est laycorum
3 n s Licet in quibusdam
leges et phisicam religiosi audien-
tes / nisi infra duos menses rese-
diderint excommunicati sunt ipso facto
3 n c Cum specula / de archi-
diaconis decanis plebanis canoni-
cus et presbiteris et omnibus in ecclia
quibus personatus leges non debent
quis leges vel phisicam vel in locis
vicinis / et qui contrafecit per ordinarium
excommunicetur / et ipse et auditores a pro-
uincio sunt suspensi / n e Cum specula
legittimi sunt nati ex fornicacione
si parentes postea inuicem contraxerint
Le co Conquestus Le c t Tanta /
legittimi sunt nati in matrimonio licet
postea canonice separentur / Le c p Cum inter
legittima censeri non debet que
vir et vxor legittimum esse negant /
nisi contrarium probaret / Le c q Transmisse
legittima esse non potest que generatur a
marito de alia muliere / Le c r Causa
legittimi sunt nati de secundo matrimo-
nio ante ecclie celebrato / licet
primum postea reformetur / Le c x Per
legittimi sunt nati de clandestino
matrimonio postmodum in facie ecclie
publicato / Le c y Quod nobis
legittimi non sunt nati de matrimonio
scienter contracto contra iusticiam
publice honestatis / Le f a Referente

legittimi sunt nati de matrimonio / quod
pacifice permansit viventibus coniugi:
bus / licet postea accusetur / e f Per tuas
legittimi sunt nati de sponsa licet
de facto aliud matrimonium sit contractum =
legittimari non debent / e f c / per venerabilem
nati de dampnato concubitu / cum et
secundum leges talibus alimenta deberent
denegari / e f d per venerabilem
legittimi sunt nati de muliere que contra:
xit cum viro habente aliam uxorem si
hoc penitus ignoravit / e f e Ex tenore
legittimi sunt nati in fidelitate postea
conversorum quamvis attineat sibi in gradu
secundum ecclesiam non concesso / nisi fuissent prius
prohibitum apud eos / e f f Gaudemus
libellum tenetur actor porrigere in quo de
sua petitione contineri / z a v Ignarum
libellus formandus est de re certa /
quod sibi ibi aliquod dubium habeat /
iudex faciet illud declarari / quod si non
fuit appellet / z a x Significantibus
libellus debet continere causam / quia
litigiosa res possit peti / z a y
libellus non sup: / Dilecti filii
ponitur paratus si aliquid in eo
exponit quod non mutat negocium
principale / z b f Ex litteris tue
liber homo obligari non potest eciam si non
supportat alie facultates / z g d =
liber est reputandus / Cleator promoti
~~qui nec mancipii fuit~~ qui nec ratione
nec con pro / per decem annos susti:
nuit alimoniam sui status / et est
fauendum est libertati / e c g Licet
liber debet reputari filius libere vel li
berte / e c f Iudicantes
licitum decens et expediens est semper
a prudentibus attendendum quod
liber secundum equitatem / quod decet secundum
debitam honestatem / z p l Magne devotionis
lis supponitur contestari si videatur
apte petitionem in iudicio sibi factam /
e t / Dudum ecclesia
litem non debet dari alteri neque vendi /
quia hoc ex cupiditate procedit /
iurisdictio fraudatur / t g Septe
litigantes debent per se proponere factum
suum per advocatos nisi sint penitus igno:
rantes / z o Pastoralis
litigare tenetur in curia romana ibi convocata
nisi excipiat se pro tali causa pro qua
repente domum venit habeat advenisse /
z b t Exposuit
litigantibus litteris episcopi dumtaxat proviniarum per
iudicem datum a metropolitano in aug
provincia res litigiosa est tenenti z
lite non contestata / a b Bone si
non valet processus et tandem ecclesia /
fit ante contestacionem per partis responsionem
ad petitionem in iudicio sibi factam ibidem
et b c / Cum inter episcopum / o c Cum dilecti
o o Olim scribendo
lite non contestata in causa matrimonii quando
ipse adulterium ad separationem thori
agitur / nunquam debent recipi testes / sed
reus per excommunicationem cogendus est ut
litem debite contestetur / z b d Ad decorem
litis contestatio necessaria est ad hoc quod
processus sequens super principali habeat
robur firmitatis reus tamen contumax
excommunicatur et actor in possessionem mittatur /
nisi sit legittima appellatio interiecta
z b e Accedens
lite non contestata testium productio nichil
valet ibidem z b e Accedens
litis contestatio reo contumaciam decli:
nante / per censuram ecclesiasticam compellatur
et actor in possessionem mittatur / si in
res talis sit quod possessionem eius va:
leat adipisci / z b s Que firmitatis
lite promittitur contestasse qui videtur
aliquid quod litis congerit sapere
videatur / nisi in contrarium protestetur
z d q Prout nobis
lite pendente quis eo quod sibi ex pri:
vilegio vel consuetudine competit spo:
liari / z c e Ad memoriam
lite pendente non debet res litigiosa alie:
nari quod si fit equivalens supponatur z c g
Ecclesia sancte marie / z e h Ecclesia sancte marie non
lite pendente super re litigiosa impetratum
privilegium nichil valet / z e i Dilecti filii
nec per illud processus iudicis impeditur

2 q e Tanquam nos
Litis contestatio sufficienter e probata si
preter hoc in iudicio constiterit / Unde
facta coram uno iudice non est coram
alio facienda 2 f h. Dum bone memorie
litem defendere potest qui cuique probare
potest quod negocium ipsum tangit 2 h b-
lis de ce nota cum fuit Veniens non
contestata unde ad illud tempus tenetur
punis respondendum est semper cum de a tempore
inote litis 7 y c Exceptionem
Litis contestacio per nulla exceptionem
nisi sit de re iudicata vel transacta
vel finita de aliqualiter impediri 6
f h. Exceptionis
Literas falsas mittens iudici deponendus
e sub nomine alterius vel alias committit pu-
niendus 2 q t Dum literas
Locationes perpetue rerum ecclesiarum sine
consensu capituli facte ab episcopo sunt
penitus remote et cogendi penitus
restituere locatoribus quod ab eis receperunt
illud 3 f q Ad audienciam
Locatae proventus ecclesie decimas laicis dum
tamen non infeodat nec vendat non potest
hoc episcopus si sit utile impedire 3 q l.
Locatio domus inquilino Licet nobis
potest dominus contractum retrahere in casibus
de quibus notatur sine inquilino 3 q m pro-
locus datus a papa ad Studentes
inquirendum assignatus mutari potest ex
causa per quem posset negocium impediri
6 d n Statuimus nos
Locari nostrum non potest certe medietates
nec antiquum sine pape licencia com-
mutare 6 o b Cum ex eo
Ludi inhonesti puta larvarum et con-
similium non debent in ecclesia ne honestas
ecclesie deturpetur 3 m Cum decorem
Ludus alearum clericis est prohibitus unde si qui
illum in usu habuerit beneficio spolietur
7 l h. Inter dilectos
Magistri debent institui per singulas
ecclesias cathedrales et eis beneficium
assignari qui pauperes gratis
doceant / et si quis pro licencia
docendi aliquid exegit vel dignos ad
docendum impedierit beneficio spolietur
7 c o Quoniam in ecclesia 1 c q Cum
gallicana

Magistri nichil debet promittere quod pro docendi
licencia et absolvi si promiserit a pro-
misso et si quid e receptum debet restitui
si autem quorum interest ingrossos instituendi
eorum exequatur 7 c p prohibeas
Magister in theologia et lector semper in
metropoli habeat qui doceat sacras
omnes autem cathedrales ecclesie
quarum alie in quibus suppetunt faculta-
tes doctorem habeant in gramatica
qui clericos ecclesie gratis instruat / ex-
ceptis alios non posse 7 c r Quia nonnullis
Magistri docentes in theologia debent
fructus percipere prebendarum et tamen studen-
tes per quinquennium ut possint habere
copiam magistrorum / nec possit se metro-
polis excusare nec consuetudinem qua-
cumque allegare 7 c s Super specula
Maiores cause summo pontifici reservantur
f c Cum ex illo
Maiore in honore quam prius fuit ordinatus
maior in ordine vel Cp v Dum clerum
officio primum locum optineat quamvis
ultimus sit receptus et porcionem habeat
porcionem q m Statuimus
Maior solum vel ligari non potest a
minore q n Cum inferior
Maledicta de ipsa persona tam committit
puniatur quod sit aliis ad terrorem 7 h d-
Maledicta sine blasphemia inmotuit
contumelia de deo aut sanctis proferens committit
puniatur 7 h e Statuimus
Maritus sine culpa sua absens debet
ab uxore quousque de eius morte
constiterit expectari non obstante for-
nicatione in multis articulis tenetur q2//
coniuges continere 2 b h. Cum frequenter
Maritus debet uxori debitum reddere si probet
quod eam desponsat legitime et cognovit
et si de periculo timeat usque ad causam
tradatur matrone alteri non suspecte
2 d a Ex transmissa
Maritus debet uxori petenti restitui non
obstante quod ille literas super consangui-
nitate impetravit / si et sibi negatum
fuit potest appellare et eis veritus
quod sequetur 2 d c Ex questione
Maritus uxori debitum reddere non
tenetur / e nec eciam ego si in gradu
prohibito sint coniuncti Cum autem vir

petit vxorem sibi restitui te sibi
seruitutem dat aliter non habebit z=
Matter filiorum dest: ¶ d f lras
Mt esse unitas pgqm ad sectam co=
ingiu convolauit z ideo pro ipso ab eo
potest conveniri z f f Excepte m
Matrimonium spuale e inter subditos
et platu q h Lynn nt camonicos
f q Jnt corpalia
Matrimonium inter ecclesiam z platu initiatur
i electione ratificatur i confirmacione sed
an advenit consecracio consummatur
Matrimonio illicito ¶ f f licet
copulati z post hoc excommunicati si ab
penetratis iudicibus absoluatur z pro=
cede mis tardant i pssima simony
sed p ordinarium retrudendi p e Signifitat
Matrimonij causa fauorabilis est
et ideo qd i alijs causis no fiet sit
i ea restituciones alique faciende i=
Matrimonij causa ¶ x ex lris
no pt p arbitros termai t d Causa
Matrimonio accusato lite pedete
no d3 alter vter pnai nise quod i
tpe iam habebat z e f laudabilem
Matrimonium ee no pt inter virum z
pris consanguineam putatiuam q eu
publice quasi filium ptractat nec
est concedendum inter sed inter q aliqs
filius e que sus coniuncte asserebat
nisi aliter pbaret z f c p tuas
Matrimonium p filium testium separatum
reintegrandum e si p alios testes
no p primos quibus credi no debet
vitiis sit pbatum z f r Sic nobis
Matrimonio copulandi no sunt vir
et mulier aus vir attestetur consanguineos
eos ee sed si ia coniuncti sunt post sola
dictum illius no sunt ab inuicem se=
parandi z g h Cup eo no
Matrimonia contracta contra statuta
hominum tollerabilius e dimitte qm
contra ius diuinum coniuncta licite
separare z h l licet ex quadam
Matrimonium ex suspicione vehementi
pt diuidi quo ad thorum si inuentur
nuda cum nudo sola cum sola loco
et tpe apto ad hec z k p lras
Matrimonium p vba de pnti cum aliqua
iam contractum impedit z dirimit
contractum cum alia etiam carnali copula
subsecuta z o l Tenor lrarum ¶ a i=
Matrimonium sentencialiter ¶ Si inter virum
separatum ad dicendum pris dicentis tamen
quam allegaueat esse filiam reinte=
grandum no e nisi hoc legittime pbaret
z o m Consanguinei
Matrimonium p sola carnale copula co=
summandum ad quam nullus coniugum debet
cogi cum possit antea ad monasterium
convolare z o k Ex publico
Matrimonium p vba de pnti contractum de3
consummari no obstante in sclo voto facto
et ad hoc cogendi sunt nisi alter ve=
lit ad monasterium convolare z o r Ex pte tua
Matrimonium quod ee pt inter oculos dem
viri mulieris et ipm sup infidelis
z p c laudabilem
Matrimonium ipt ritus vales contrahendi
cum no sunt de eius suba inter sepentes
¶ a De francia
Matrimonium vim e si iurat vir mulier
q eam habebit de cetero pro vxore vn
si alia supinducta fuit seper ¶ i=
Matrimonium no d3 vir cum ¶ Ex pte
ea contrahere quam se asserit consan=
guineus eius cognouisse nisi antea
hoc iurasset ¶ m Preterea
Matrimonium iudicio ecclie separatum non
impedit sedm i facie ecclie celebratum
nec illud quod e p morte alterius
iam solutum ¶ n Veniens io
Matrimonium contrahentes debent libertate
gaudere ut possint libere consentire
vel etiam dissentire ¶ o Cum locum
Matrimonium supponitur consummatum si pg
sponsalia carnalis copula subsecuta
¶ p Veniens no
Matrimonium no cogatur contrahere mulier
licet iurauit sed potius moueatur sup
Matrimonium sedm mulier ¶ Inras ¶ r Discessit
de3 contrahere pendente lite sup diuorcio
precedentis quod si fiat t sentencia rite fuit
separandi sedm tenebit sed contrahentem
est grauius pena infligenda quam
durante a carnali copula arceat=
Matrimonium no licet ¶ e f Cum aplica
contrahere mulieri cuius vir longo
tpe fuit absens doc de morte eius

ctu sceat argumentu / l t In prica
Matriom cu meretrice contrahentis ut
eam retrahat a pcto mer venia
pecorum / l v Inter opa
Matrimonium licz invite contractum rati
ficat psequente consensu q p plurimu
si aliqua diu in pace convivere vi
deat. Unde pacta no est contrario
pbacio admittenda / l p Ad id qd
Matriom de psnti p vba solutu spo
salia de futuro / tn ille e graviter
puniendus p que stetit q prim
mriom no fuit celebratu l n Ex
Matriom pt p sig contra Cecis
et si consensus p talia exprimatur /
vn contrahe pt nunt l a a Cu apud
Matriom no pt contrahe cu inime filio
sro l a b Dilectus filius
Mriom vbs no facitur sed consensu /
vn sine ipis pt esse / sic in mutis /
et cu ipis sicut i pucio nichil esse
l a e Tue fraternitati
Mriom no p carnalem copula consu
matu si vir extorquendo eam
vba profiteat fraudulent / quia cu hc
constare no pt semp e pro matrimonio
psumendu eciam si vir alio nomine
se nominasset l a d Qua nos
Mriom contrahi no pt debz si fama
sit et dictu alicuius fidedigni / q
sit int volentes contrahe paren
tela / licet parentes asserat contrariu
p ppriu iuramentu / nec bamis editis
aliquis se opponat / si aut sola fa
ma e monendi sut ne contrahat /
no cogendi l a e Sup i nra diocesi
Mriom p metu contractu q cadeat
i constante viru no est vm / dummo
hoc pbetur / si aut mlr asserat se
se no consensisse stabitur dicto viri
l a f Consultacioni
Matrimonia debet esse libera / unde
sponsalia nupcia pena apposita co
trahant / et si sctm pena et no con
trahente nullateus exigat l a g
Gemma mulier
Matrymon no valet si vir pus co
gnovit alia fide data nec est con
traria probacio admittenda l

a h Tue qui fidem
Mriom celebrari no dz int eos qui
alt ad etatem scdm iura legittima
no pvenit l a m Ubi no e consens
Mriom separandu no est ppt impo
tencia coeundi / si vir iuret se uxo
rem cognovisse / quamuis illa contrariu
asserat l a q Continebat
Mriom no supponit esse vm si vir
iuret / q p agm ad annos attigit /
pubertatis i mriom no consensit /
nisi contrariu pbaretur l a o Attestaciones
Mriom no est int viru impubem
et mulierem pubem que nimis pa
rentu contraxit / si voluit dissentire
Mriom scdm m l a x De illis
pena contrahe phibentur / qui pus
in gradu prohibito contraxerint
carnali copula subsecuta l a y
Mriom qd ppt defc Duo pueri
cu etatis nullu e no dz annulli
si sit consanguinitas int eos sed
solu denunciari / ne ad mriom pro
cedat l b a Ad dissolvendum
Mriom cu carnalem copulam
p sola vba de psnti vm est et absq
quolibz iuramento / et scdm separand
est / eciam carnali copula subsecuta /
contraria consuetudine no obstante
l b h Licet ptorea l b t Quas dil
Mriom e vitandu quod contra
phibicom / nec pendente lite sup
pori mriomo fiet est contractu /
licz ab hac phibicoe fuit appellatu
l b i Tua fraternitas
Mriom contrahe no pnt i sacris
ordinibus constituti l b s De diacono
Mriom contrahens i ordinibus sacris
nisi religioem intret i ipis no
potit ministrare l b t Ex litteris
Mriom no pt religiosus contrahe
iam pfessus / sed si vovit se intraturu
et contrahat no e ppt hc separand /
l b v Meminimus l b x Consuluit
Mriom contrahens cu sctda ignora
rante / q pma vivit / illa pma
mortua / a sctda nisi consenciat i
no recedet / ne de malicia gloriet /

e c c ppositum e c i veniens
matrimonium contraxisse se p vim
iurans si an carnale copulam contrahat
cum secunda ab ea non poterit separari si
aut metus non fuit nec copula car-
nalis secundum hec non potest prima eciam
moriente e c d Significauit
matrimonium esse non potest inter virum et mu-
lierem que in morte vxoris illius con-
tulit machinata aut si cognita est
ab eo vxore viuente et fides data
de matrimonio contrahendo e c e Super eo
matrimonio propter adulterium separato
et vxore velata si vir ea viuente
contrahat cum secunda illam nunquam hec
potest prima eciam decedente sed cum
alia potest copulari e c f Ex litteris
matrimonium contractum cum adultera
viuente vxore non valet cum sola fides
de contrahendo cum adultera data
tale matrimonium impediret e c g Cum haberet
matrimonium contractum cum adultera valet
prima mortua nisi machinata sit
in morte eius vel in ea viuente fuit
affidata e c h Significasti
matrimonium est inter virum et mulierem cum
non detrahendo fidem dedit viuente
vxore si tamen eam carnaliter non cognouit
e c k Si quis vxore
matrimonium de presenti contracto nec
adhuc consummato si mulier inuita
tradatur consanguineo viri sui et
eciam cognoscatur potest prima habere
si non velit propter honestatem iusticia
continere quia affinitas iniqua
contracta ei nocere non debet quod contulit
sine culpa e d l Discretionem
matrimonium separandum est si vir con-
sanguineam coniugis ante desponsat
et eam polluere conatus quamuis
septem annos habuit dicta sponsa e d m
matrimoniales cause frequentius
se per peritos iudices sunt tractande
qui statuta canonum non ignorent
e d v Ex litteris
matrimonium separandum non est si vir
cognouerat matrem sponse et post
cum sponsa matrimonium consummat que si
delictum uiri cognouerat et p

misit se post ea cognosci debet sine
spe coniugii et vir similiter remanere
nisi de lapsu probabiliter timeatur e
d n Ex litteris
matrimonium separandum non est si vir dicat
se vxoris consanguineam cognouisse
et hoc eciam vxor concedat nec suf-
ficit eciam sola fama nisi euidenter
probatur ne per istam viam sepe vero
matrimonium illudatur e d k Super eo ex
sponsalia propter hoc soluuntur e d s Super eo
matrimonium ad fidem conuersorum qui in infi-
delitate in gradu prohibito secundum canones
contraxerunt non est propter hoc separandum
e d b De infidelibus
matrimonium potest esse inter filium viri et filiam
vxoris quia illa affinitas penitus est
amota e d x Quod super hiis
matrimonium contractum in gradu prohibito
si per falsi suggestionem sit dispensacio
impetrata non est propter hoc separandum
e d y Litteras circa
matrimonium cum sit fauorabile si super
consanguinitate fuit accusatum nisi te-
stes incipiant a stipite vel germanis
personas singulares distinguendo usque
ad coniuges descendendo non est propter hoc
separandum e e a Quia nos
matrimonium in quinto gradu potest contrahi
sed non ante e e b Non debet
matrimonium valet si alter coniugum distat
a stipite quinto gradu linee consangui-
nitatis e e c Vir qui
matrimonium separari debet ad instanciam
mulieris asserentis quod eam cognoscere
vir non potest si hoc probare valeat eui-
denter e e d Accepisti
matrimonium potest separari si mulier naturale im-
pedimentum habeat ne carnaliter cogno-
scatur nec potest remedium adhiberi e e
matrimonium cum habente impedimentum f ex litteris
dirimentem ad copulam carnalem coniugalem
sciens contrahens non potest separari
sed debent sicut frater et soror insimul
habitare e e g Consultacioni
matrimonium non est propter frigiditatem separan-
dum coniuges simul habitauerint per
tres annos e e h Laudabilem

Mrimonio ppt mulieris artitudinem
sepato pt vir contrahe et mlr i mo
nasterio cmorai/ si aut mlr pgea de
facto contrahat eccliã decepta pmu
mriom informabit si vir pbet eme
adulterii cõit ea / x e i Porrexit
Mrimonio ppt maleficium accusato de
bent morai simul coniuges p tres annos/
confessione facta de pctis/ orombq et
elemosinis insistendo/ et tunc si conve
nire no valeant sepant / x e k Litteras
Mriom contra phibitionem eccle contrahe
tes simul gemuit puniendi/ no tamen
ppt hoc sepandi / x e l Litteras quas/ x
Mriom contrahentes x e m Ex litteris
pq phibitionem/ quia videntur sibi con
sanguinei fctam pr comunitatem sue nec co
habitare compellendi donec veritas
sit pbata / x e n De muliere
Mriom no e pq obitum accusandum/
quod in vita no fuerat accusatum
x e v Causam que
Mriom accusari pt et testes pduci
i absentia pris que diligentius reque
sita minime invenitur / x f g Relatum/
Mriom sepandum est quo ad thorum
si alr coniugum altum

Mrimonio accusato testes sunt psonaliter
audiendi
fuerit nisi tunc coniectura ad summam
psecanda / x f h Nobis
Mrimonio accusato pt et ppinquiores
qui magis certi sunt ad testimonium admit
tuntur quod no est in causis aliis
faciendum / x f i Videtur
Mrimonium no pt mlr declinare si a
pncipio no consensit no tamen reclamavit
sed pmisit pgea se cognosci / x f b-
Mriom maliciose accusans Consuetudinem
repellendus e et hoc convincit si pe
cunia intendat ut taceat extorquere/
no enim e malicijs hominum indulgendum
x f l Significante
Mriom cum banna sunt edita no accu
sans repelli debet/ si iam contractum
voluit accusare/ nisi tunc legittime
esset impeditus/ qr banna nesciuit/

aut iuravit se tunc impedimentum
legittimum ignorasse/ vel ab illis
qui tunc accusare poterant didicisse/
quia culpa eius no fuit/ qr tunc no
fuit accusatum / x f m Cum i tua
Mriom no pt vir cum ea contrahe/
que machinata e in morte vxoris
eius licet mors no fuit subsecuta/
x f n Si qua mulier
Mriom ppt puellam no e sine iudicio
eccle sepandum/ unde si alia supin
ducatur sepanda e quamvis parentela
sit publica/ donec de pmo mrimonio
sit discussum/ iudex aut si publica
e debet ex officio suo pcede nemine
accusante / x f p Porro
Mrimonio se subtrahens qr vxore
sua estimat fornicata no tenetur
eam recipe si pgea fornicetur/ quamvis
vxor dicat viru fuisse i causa
qui sine iudicio eccle se subtraxit/
x f q Significasti
Matrimoniom inter infideles no e ratum/
et ideo conversus ad fidem altero
psistente ipi contrahe/ no sic inter
fideles ubi ratum e matrimoniom/ qr
uno apostatante alter dz sine coniugio
remanere / x f t Quanto te
Matriom no dz sepai qd infideli
tate i gradu pohibito scdm eccliam
est contractum/ si fuerunt baptisati/
sed si vir plures vxores habuerit/
cum hoc integrum licuerit/ pmam tm
retinere potest / x f v Gaudemus
Mriom ppt gradum pohibitum sepato
dz reddere donaco ppt nuptias/
ad maritum/ qr ubi no fuit mriom/
nec ea que secuta sunt locum habent/
x g d Ex si necesse
Mrimonio inito si certus e de impedimento
qd separat ipm nullum/ potius debz
excommunicationem humiliter sustinere/ qm car
nale copulam expectare / x Sa Inquisitionem
Medici debent inducere infirmos
et pacientes ut pmas incipiant anime
adhibeant medicinam corporalem/ et qui
no fecerint ad emendacionem condignam
ab ingressu eccle arceantur/ timeat
aut/ ne pro salute corporum aliquis

consulant quod vrgat in dispen(dium) ad
animar(um) · l · p v · Cum infirmitas
Mensuras inequales et pondera ha-
bentes debent triginta diebus in pane et
aqua ieiunare · z · s · d · Vt mensure
Mercatum non debet die dominica a vespa
usque in vesperam exerceri · z · b · v · Des dies
Metu inductus ad religionem nisi post ea
ratificet ei non remanet obligatus
· s · l · Perlatum est
Metu inductus ad resignandum eccl(esi)am
nisi inueniat talem resignationem po-
sit renouare · s · n · Ad aures
Metus non excusat nisi posset cadere
in constantem virum · l · s · o · Ad audienciam
Metu quocumque non debet quis induci
ad peccandum mortaliter / vnde metus
non excusat a quo fuit excommunicatus /
quin excommunicationem incurrat / nisi sim-
pliciter sit coactus · l · s · p · Sacris canonibus
Minor annis attendit mulier diuersas
causas aut minor quatuordecim /
ad matrimonium contrahendum a minor
viginti quinque / quo ad alia negocia /
pertractanda · z · f · a · In presencia
Missa de die ipsa omitti non debet /
propter alias speciales · z · t · s · Quida laicorum
Missa vna tantum in die debet presbiter
celebrare / nisi in die natalis domini / qui
tres celebrant / vel nisi esset necessitas /
multum vrgens · z · t · t · Consuluisti
Missa in profestis diebus sine simbolo /
et gloria in excelsis / nec te deum debet
dici / ut sit ordo inter medoria / atque
festa / proptera in ipsa dicitur diei · z · t · v =
Missam celebrans et Consilium
non consecrans corpus Christi / grauius
peccat / quam si conficeret in mortali
peccato / quia hic peccat in deum et populum
quem defraudat / alius inducit in iram
dei / qui non negat viam penitencie / minor
· z · v · a · De homine
Missa celebrans sumpto sangwine
debet et vinum infunde infusum sumere /
nisi debeat missam aliam celebrare
tunc in calice pro eucaristiam est su-
mendum · z · t · x · Ex parte vra
Missam raro presbiteri celebrantes /
et maiores clerici raro diuinis misteriis
assistentes et dum celebrantur vanitatibus
insistentes suspendantur · z · v · c · Dolentes
Missas priuatas de festis et feriis et
anniuersariis debent plani coram se
facere celebrari · z · v · e · Cum creatura
Missas plures in die non debet episcopus
celebrare / quia felix qui vnam digne
potest / et ideo in cena domini cum debeat
crisma conficere / non debet alibi celebrare
· z · v · f · Te referente
Missa celebrans cum hostia sine fer-
mentata / aut sine igne vel aqua /
aut in calice ligneo deponatur · z · v · h =
Moderationes vestra plus Literas tuas
diminutionem innuit / quam augmentum /
vnde si dicitur / quod prebende inter reddituum
moderentur / non propter hoc minus est augendum
· l · v · f · Transmissa
Monachi et moniales debent simul ha-
bitare · l · o · l · Vt perpetuum
Monachi lineis camisiis non vtantur /
carnibus in refectoriis non vescantur /
proprium non habeant / etiam de suorum licencia
prelatorum sicut nec papa valeat in hoc
dispensare / et multa alia statuta circa
regulares habes · z · p · r · Cum ad monasterium
Monachis vnius non licet sibi locari in pluribus
monasteriis vendicare · z · q · k · Ne nimia
Monachi non debent curam animarum recipere /
sed vbi habitant presidentur ipsis de eorum
consilio capellanus · z · q · l · In ecclesiis
Moniales si sunt de carnis vicio dif-
famate si nequeat hoc ybai debet
intra regulam se purgare · q · n · n · Moniales
Moniales se si inuicem percusserint vel
conuersos aut clericos secularis preponi
absoluatur · l · x · a · De monialibus
Monialis impubes siue nouicia non
potest eligere vel eligi ad regimen / que
est triginta annorum / electa aut a duo-
bus partibus confirmet / nec stat in eam
electionibus collato / nisi sint ad inuicem
· s · c · a · Indempnitatibus
Monialis includat · s · l · q · Periculoso
Monasteria mulierum laici sine causa racio-
nabili frequentantes excommunicentur / Alia
vero per episcopos arceantur quod si non obedie-
rint suspendantur · z · k · Monasteria

Monastia no sut multitudine psonaru
onerand q̄tu suppetut facultates
z 9 k Non amplius
Mōstiu ingrediens de rebus q̄s p aīa
sua dar intendit dz medietatez ecclie
dar quā reliquit z k o Relatum
Mōstriu succedit integre ī rebus illius
qui ei obtulit se z sua z k a) Cu dilcti
Mōsto pt pr offerre filiu an annos
discretionis sed no pcea n velit z n=
Monastio oblatu a pre Cam Cu pun
filius an annos discretionis cu bonis
que erat in sclo habiturus ad discretioz
veniens exire pt et repetere bona
sua z n d Cum simus
Monastia no debet plati molestare
lic possit ea subdere disciplinae nec
sibi ea que dant eis a fidelibus
vendicare z p q Theodosius
Monasteriu si pr desolacom alii
vniatur no ppter hoc perdit in eo
ius suu epus subquo erat z q c
Monastia religiosis Cum monasteria
vnum quidem pecos regi pnt non
sut clicis secularibus concedenda
sed pquam defecerint ibi potiut
ordinari z q f Inter quatuor
Monasteria sita ī dioc alicuius epi
de iure comuni ad ipm ptinet n ī
pte uel totalit sunt exempta z=
Mōstio exemplo sic q g Constitutis
abbas sine consensu suu epo obe
dienciā recognoscat no ppē hoc
epo est subiectus z q i Cum dilectis
Moneta diminuta no dz sundicare
ecclesiastice pensionē q̄m solvar tm q̄ntu
pmo exstitit institutus z sex olī cum
plus erat no exigatur q̄m antea sol
uebatur z t e Cum canonicis
Mortuo mandatore expirat mandatu
si mandatarius pcedere incepit n g
Relatum K h Gratum
Mulieres iudicare no pnt nisi adeo
sint nobiles q aliunde iurisdiciōz
valeant de consuetudine exercere=
Mulier no est ī C t l Dilecti filii
possessionē viri admittenda donec
cognita sit ab eo vn an testimonioz
sibi petens fieri no audiet z d g=
Cexpte

Mulieres no debent ministrare in
altari nec stare cu clicis ī cancello:
Mulieres q̄uacunque Z r Inhibendu
pstere claves ecclie no hnt vn eas
absolvisse no pnt confessiones au
dire nec benedicere nec eas ppdicare
Mulieres autem q p r Nouaq dat
sedis cora iudicibus no atemt ad
testimōm phibendiu sed mitta ta
bellio uel iudex veniat si causa
ncitia hoc exposcat quā si iudex
ffecerit excomunis sima e mo
datus d f e amulieres
Mutari pt res mobilis ī aliam
imobilem si hoc necessitas expo
scat z g o Cu pinceps
Mutatio rei ecclasiastice a rectore
facta nisi confirmata p succesorez
potest revocari z g p vt commutatiōes
Mutationes beneficioz no pnt
fieri pacto aliquo mediante sed
eis simpliciter resignatis pt epc
psonas transferre si vtilitas
suadebit z g s Quesitum
Mutare pnt monastia ad inuice
ita ecclias ad se ptinentes ita q
spalia earu seorsu a lio contracti
facta recompensatione debita p
mittent z g t Ad questiones
Mutatio spualium ad tpalia nuq̄
fieri pt z g ij Exhibita
Mutans beneficiu suu cu alio
si resignat supponit no vacare
eo illud impetrans no habebit d
k x licet in tua
Et aliud dz eē p aliam
iudice diffiniri z c e
Qua no tredima
Naufragoz bona occu
pantes nisi restituant ex
comunicantur simili sut ligati et qui
navigantes spoliant hec simili
sima pcellant j g r Excomunicacioni
Necessitas no ht lege j y k ay de
Negativa facti pbari no pt d k
Negativa iuris C Bone memorie
recte pt pbari z c v Ad los
Negativa pbatio vbi pt pbari
affirmativa contraria non est

aliquatenus admittenda 2 f eadem
Negativa pt probari tribus aut locis z
Negotia secularia appellant(ur) c. x de vita
ludorum spectacula et cetera turpe
lucri nimium dati sive recepti pro
negotiis secularibus causarum secularium
tractatio nisi pro admirione miserorum
ornatus indecens negotiatio illici-
ta ebrietas sectatio sive gule ab
omnibus talibus debet altaris ministri
et monachi abstinere 3 x v ca. clerici
Notoria iudiciarium ordinem non requi-
runt 2 l f. ad nostram sine
Notoria accusatione non indiget nec
teste ubi aut laborat fama publica
apud fidedignos nec iussio iusta
fiat 3 a b. Dua nos
Notoria peccata non sunt occulte sed publice
corrigenda 7 p q. manifesta
Novale appellatur terra redacta no-
viter ad culturam de qua non extat
memoria quod alias culta foret
et que alias non erant ecclesie censual
7 t q. dicimus per novale
Novi operis denunciatione facta quicquid
postea edificatum est iure vel iniuria
est tollendum 7 l f. intelleximus
eciam si se ius habet faciendi edificium
asserit 7 l t. Cum ex iniuncto
Novi operis denunciatione facta quicquid
edificaverit caveat velit quod si in causa
succubuerit quod semper edificabit
destruet non est in opere procedendum
et si secus factum fuerit destruatur
et si iudex interloquatur incontrarium
iuste poterit appellari 7 l v. significabit
Novi operis denunciatione facta expe-
ctat edificans per tres menses infra
quos probet denuncians opus non
sine preiudicio esse ceptum 7 l x. de novi
Novicii in fide debent instrui de
modo confitendi de oratione dominica
de symbolo et eucaristia eis congrue
in festivitatibus et in mortis
articulo ministretur 7 p p de c. ij. cum
Nupcie a lxx usque ad octavas pa-
sche et a rogacionibus usque ad
trinitatem et a adventu non
celebrentur 2 c a. Capellanus

Nupcie secunde debent benedictione
carere. Unde sacerdos qui eas benedixerit
ab officio et beneficio suspendatur l q b.
Capellanum l q h. Vir autem
nupcias secundas non debet contrahere
que de morte coniugis non est certa
quod si fecerit nichilominus reddere debitum cum
timore non exigat ulterius propter quod
aut disperata fuit si de morte reddat [illegible]
dat et exigat de vita neutrum
sed sepe separetur sine mora l q i separet
Dominus ac redemptor
Nupcias secundas vidua contrahens infa-
miam non incurrit quia omnem infamiam
per apostolum dicente cui vult nubat
in domino removetur l q c. Super illo
Obediencia nulla est transgressio
pro quocumque comodo temporali
q b. Illud deus
Obediencia debent sub episcopo
clerici quamvis a papa fuerint ordinati
licet per hoc honorabiliores fuerint
tractandi q d. Per tuas
Obedienciam debent religiosi suis superiori-
bus quam si noluerint exhibere excommuni-
cantur ab eis et si sic non obedierint
a monasterio expellantur q q. Cum tercius
Oblaciones quas secundum eius valorem
consuetudo ecclesia recipere ab antiquo di-
minuere non licebit si aut secundum diu-
sas valores qui numquam aufferet ad
manus illicitorum est cogi et ex
devocione talia sunt inventa 3 f f.
Oblaciones ad spectatorem. c. de pre-
cessit plebis ecclesie pertinere super deci-
Oblacionum nomine c. q t h. Causa
appellantur queque et quocumque et ipsis
quelibet offeruntur 7 v b. Cum nos
Obligati ad residenciam non debent
ad ordines promoveri q m. Magna ecclesie
Obligacio magis fit facto quam verbo
Occidens infantem puerum qui legebat
et faciens ut moreretur inductus
quod si noluit alia gravis pena sibi
iniungatur et imbeatur 7 e f. Venientes
Occidens infantem puerorum si alios pueros
habeat non est a coniuge separanda sed aliter
graviter puniendum 7 e t. Intelleximus
Occiso in lecto puero cum parentibus

qua ne in culpa fuit dubitat
grauius eis pena imponat ‖
c v De infirmitatibus
Delicta pro quibus ex ignorant z f § Lo
Officiali excommunicato processus ‖ Inter
sui vicarii irritat ‖ 6 c 3 Romana
Officiales que causas generaliter
motas sed non corrigere aut migrare
uel punire aut excedentes ab ad-
ministracionibus amouere ‖ 6 c x licet
Officialis beneficia ‖ In officialez
conferre non potest nisi hoc sibi specialiter
commissum ‖ 6 c ii Cum in generali
Officialis recusacio dicitur coram episcopo
ventilari ‖ 6 d c Si duo ex bonis
Officiales archiepiscopi non possunt cognoscere
de causis subditorum suffraganeis
nisi ad eum fuit appellatum ‖ nec
excommunicare uel mediare suffraganeos
archiepiscopo in prouincia consistente ‖ 6
d ii Romana ecclesia z ii
Officiales foranei ad ciuiles causas
appellacionum non possunt archiepiscopi et suffra-
ganeorum dyocesibus assignare ‖ ibidem ‖
Omnia omnibus qui pari iure censentur
communia debent ‖ z ii o Accedentes
Orans pro matre imminua sibi
facit quod in officio quolibet est tenens
ac tamen fit eos in suis ordinibus non
egere ‖ 3 t ii Cum marthe
Ordinatus a falsificatio ‖ non debet
si electus fuit confirmari ‖ c o Ea diligencia
Ordines in die consecracionis sue ex-
cepto papa non potest episcopus celebrare ‖
Ordinare sedditiaco ‖ d v Ad secus
nos potest die dominico solus papa ‖ g ar-
Ordines tamen in sabbato ‖ Subdiacones
bans quatuor temporum et sabbato Cinerum ‖
et vigilia pasche de sacris or-
dinibus celebrent ‖ qui alias ordi-
nes sacros contulerint deponantur ‖
nec quauis consuetudine excusantur ‖
ii in vmi post ‖ g n Bene sup eo
Ordines minores in dominicis et festis
preципuis episcopi possunt dare ‖ g o De eo
Ordinatus dicit crimen publicum
et impedit promouendum ‖ sit aut
occultum et repellatur si admonitus
noluit abstinere g p Ex tenore
h f Quesitum
Ordinacio episcoporum et summa debet fieri
a prouincialibus saltem tribus g r Ea
archiepiscopus g s Nec episcopi
Ordinari non debet religiosi sine
suorum licencia prelatorum g q Ad aures
Ordinatus extra statuta tempora et
ordines fuit suspensi nec potest ni
a papa cum tabus dispensari g t =
Ordinari non debent ‖ Cum quidam
latini a grecis nec ecconverso ne ritus
varii misceant g v Cum secundum
Ordinari potest regularis qui ad religionem
transit arcoin cum non debeat apo-
stata reputari g x Ex parte
Ordinem sacrum confessus puer suspendi
et ei prouide in necessarys teneatur
h e Vel non est
Ordinatus ab alio episcopo sine licencia
sui episcopi est suspensus quam licencia
vt agnito ordinem eadem mittere
debet g ii Cum translacionem
Ordinem tamen vnum sacrum potest quis
recipere vna die nec in crastino in
alio ordinem alias offensus et recapitans
sunt suspensi h b litteras
Ordines sacros plures dare vni
eodem die dare episcopus archiepiscopo li-
cenciam concedente sed si hoc fecerit
suspendatur h d Dilectus filius
Ordinari extra tempora constituta ca-
ractem recipiunt vnde possunt pacta
penam instituere h e Consultacionem
Ordinatus ab excommunicato ignoranter
de dispensacione potest episcopus ministrare =
Ordinem sacerdoti ‖ h k Cum clerici
lem debet habere abbates decani
prepositi archipresbiteri dyaconatus
aut archidiaconi quod si non possunt
hos ordines uel noluit recipere
deponatur h l Vt abbates
Ordinatus a papa in subdiaconum
ab alio sine eius licencia non
potest promoveri ad vlteriores ordines

ymoni li a Clem i distribuendis
Ordinari no debet medicus qui hr
cosciam q in egro sit mors ppt
eius negligenciam subsecuta li x=
Ordinet aliquem sine Cum aurea
titulo tenet ei i beneficio puide
et si sequeretur i dignitatem posset p
cedente oppone nmqm pt i a accepi
Ordinandi sunt diligenter examinandi
et ordinatori malos instituendo no ex
pedit li re i b Clem sit arg
Ordinari no debet illegitimi nec i
ordine sunt pfessi i li vt filij
Ordinari no debet causa pcedente
de crimine accusatus 2 li v No dz quis
Ordinari nullus dz nisi sibi i vite
necessarijs sit prouisum alias tene
sibi ordinans puide 3 bl No liz
prouiso aut sufficiens reputa
si de patrimonio satis hr 3 bn
Si aut no hr succssor Cum
ordinatoris obligatus e sibi de
sufficienti beneficio prouide si ab
eo examinatus sufficiens sit inuent
ad quam examinacom lectione e
attendus 3 e c Clem scdm
Ordinari pnt sine alio titulo q
de patrimonio tm hr vnde qd ho
neste valeat sustentari 3 e li Cum
Ordinari no dz vxoratus Cum omnibus
tus nisi ab vxore absolutus voto
continencie obligata 3 o li Coniugatus
Ordinatus si no erat fuerat baptisatus
debet baptisari z iterum ordinari 3
v p Si quis psbiter
Ordo sacer impedit matrimonium
contrahendi z dimit iam contractum
l b s De Dyacono
Ordinatus michil epo dare debet
neqz notario p carta a calamo
vel sigillo ꝰ a li In ordinato
Ordinari no debet qui ad tractanda
sacra misteria, antiqm adhuc de
bitos ordines susceperit temere
se ingessit ꝰ li q Si qs baptizauit
Ordinem sacerdotalem no hns z cele:

brat, no e in ppetuum ordinandus
ab inferiorz etiam ordinum execuone
pro tempore suspendat beneficio tn
habito no priuetur, ne ppter inopia
ad secularia negocia venire ꝰ li x=
Ordinatus p saltem igno Cum ex lris
tamen ordinem recipiat pmissum
ꝰ li s Dum lre
Ordines furtiue recipiens si fuit
excommunicatus interdicta nmqm nisi
in religione potest ymoni si at
nulla fuit sima pacta pmo po
tit cu eo epus dispensare ꝰ li t Venies
Ordines maiores minores z sub
dyaconatum eadem die recipiens
ministrare tm i minoribus pmittitur
si aut religionem intret z bene
fuit conuersatus potest cu eo abbas
i maioribus dispensare ꝰ li v Cum bo·lator
Ordines duos sacros furtiue reci:
piens sub pena excois phibitus
nmqm est tum eo nisi religionem
intrauit dispensandum z tunc solus
summus pontifex dispensabit ꝰ li x Innotuit
Ordinari no dz ytalicus i gallicis sine
testimonio lrarum sue, nec gallicus
i ytalia pai mot z qui confecit
sit suspensus nec posset cu eo ceterum
a penitenciarijs dispensari C c Cum
Ordinatores extraneos Sepe contingit
sine debita licencia p ainm acol
lacione ordinum sunt suspensi z interim
pnt cum eis a vicarijs epi ordi:
nari C c n Eos qui clericos
Ordinandos inter diocesis ordinent
pnt licenciare epus origis vel
eius vicarius gnalis a capitulum
qm ad eum est administracio deuoluta
C c o Clem inelius
Ordines minores pt epus confere
illegitimo z beneficium sine cura
maiores tn ordines z bnficium ad
curam tm pnt ex dispensacoe ppe
potest optime C c v Is qui de fitus
Ordinato aliquo sine titulo ab epo
extraneo cui epus loci commisit vices
suas vt ordines celebraret sine

expressione nominum personarum ille
contrahens ordinatus sic tenebitur
pro inde / si ad personas expressit / nun-
quas fuit aliqua sine titulo tunc
ipse committens est ad provisionem tamquam
obligatus / 6 k b Si epus
Ordinatus per alium visitanti procura-
tionem debet / sed illi tamen qui visitavit
licet ordinarius illi in aliis debeat
providere / 6 e e Si epus
Ordinarius in quocumque loco sue dioc-
esis potest sedere pro tribunali et maleficos
condempnare / 6 e f Cum epus
Originale peccatum sicut sine consensu
contrahitur / ita sine consensu remittitur
in baptismo / non autem actuale / quod
contrahitur cum consensu / unde si puer
amens sit vel dormiens / qui non
consentiat in baptismo / remissionem
non recipit actualis nec originalis /
per consequens in baptismo / quia sine
gratia non remittitur qui se non separat
a mortali / 3 v l Maiores
Rata firmiter sunt pacta et
transgressores per censuram
ecclesiasticam puniantur / q r Antigonus
Si autem sunt illicita non ser-
ventur / q v Cum pridem
Pactis initis in quibus debeat su-
perior consentire si assensum non
servatur fiat aliqua penitencia contra
ratum tamquam solida sunt et firma
Pacta non tenent / q s Simoniacha
per que ecclesiis preiudicium generatur
Pacta in spiritualibus / r a Plerique
aut spiritualibus vel in impossibilibus
nichil valet / r b Pactiones
Pactum de non recipiendo ad sepul-
turam ecclesiasticam est prohibitum / 6 e k
Pactum cum rectore
Pacta priorum predicatorum et gardianorum
prohibita sunt cum nimis per superiores suos
non fuerint confirmata / 6 e m Dudum quoque
Pax per episcopos reformetur / et treuga foveatur
qui si ad hec non intenderint vel minimo
se non prebuerint deponantur / q p Treugas
Pace et securitate debet gaudere
ecclesia / monachi et conversi peregrini /
ac mercatores / ac agricole / q q p Innovamus
Pallium accipiendum est de corpore sancti
Petri ut videtur eo se esse intelligat
membrum eius / et ideo debet in unitate romane
ecclesie veritate obediencia atque
fidem / c e n Significasti
Pallio non recepto archiepiscopus non potest
ordines celebrare nec episcopos vel
ecclesias consecrare / nec crisma conficere /
nec concilium convocare / d p e Quod sicut
potest tamen episcopos confirmare / et consecrationem
suffraganeis committere electorum / c v
Pallio potest uti episcopus / Suffraganeis
in qualibet ecclesia sua sive provincie
et hoc solum dum missam celebrat /
unde ipsum vel casulam non debet
contrahere quis / f g Cum super
Pallium personam sequitur ita quod non potest
alteri commodari sed debet poni in tumulo
cum defuncto / f f Ad venerabilem
Pallium designat plenitudinem pon-
tificalis officii unde ante eius receptionem
non debet quis archiepiscopus appellari / f i
Pallio non tenetur semper Ad hoc / Si palleo
uti archiepiscopus / sed potest sine eo in sua
vel aliena ecclesia celebrare / f n
Pallio utitur papa / Ad hoc nos quidem
in missa qualibet et ubique quia
assumptus est in plenitudine potestatis /
alii vero tamen in ecclesiis sibi subiectis
et certis diebus et solempnitatibus et
festivis / f k / Ad honorem / f m Ad hoc sed
Pallio nullus potest uti extra suam provin-
ciam / nisi de consensu diocesani / et
pape licencia speciali / f l Ex tenore
Papa non potest eligi nunquam quam
a duabus partibus electorum / et qui
aliter electus pro papa se gesserit /
vel qui ei consenserit excommuni-
catus sunt ligati / c p Licet de vitanda
Par in parem non est imperium / d q
Pars turpis est que non convenit
suo non congruit universo / k
6 k Duas dudum
Pastor non excusatur si eo nesciente

comedat lupus oues l iij q vlti(mis)
patriarche no(n) h(abe)nt cog(nitio)nem cau(sarum)
in subditis suffraga(n)eo(rum) / nisi quatt
arepi ibi h(abe)nt l p f d no(n) simile
patriarche p(ost) papa sup(er) o(mn)es platos
alios loc(um) h(abe)nt / Constantinopolis
p(ri)mu(m) / Alexandrina s(ecun)d(u)m / Anthio
chenus t(er)ciu(m) / Jerosolimitana q(ua)rtu(m)
isti pa(tri)arche palliu(m) recepu(n)t / p(ro)ssu(n)t
arepis sibi subditis illud dare / et
p(ro)pt(er) ad eos ab illo(rum) subditis appel
lari / et ne(c) p(er) illud sancte cruc(is) an(te) se
fe(r)r(e) fac(er)e poterunt / et vbiq(ue) / nisi in vr
be et vbi papa e(st) / et i(n) p(rese)ncia legati
de late(re) pape missi l a(n) n antiqua
patronus si se repute(n)t bona fide du(m)
possidet sua putaco(n) robur haber(e)
d l Nuclam
promo laicus si platus collegij
eligatur no(n) optinet ibi vocem
e p Sacrosancta
promo iuing(is) illus h(abe)t ecclesiam
putando qua(m) ep(iscop)us confer(en)do l o
p Dilectus filius
prom vel putaco de cetero nullus
alii auferri / si c(um) sua putaco(n)e fir
mit(er) p(er)seu(er)et l z o t d(e) Bartholdo
prom tu(n)c debet curat(os) de ecclia(rum)
prouentibus assignare / ex suffitient(er)
h(abe)ant vnde viuat l z b x de mo(na)chis
l c x Extirpande / ecc(lesi)a exempti /
l b h k Cu(m) sp(eci)ali
promi religiosi instituendos ad ea(s)
debet ep(iscop)o p(rese)ntare / notos ydoneos
bone fame pa(trem) m(odo) instituti fuerint
no(n) p(ossun)t sine consensu ep(iscop)i remoue(ri)
l c s In lateranensi concilio
promi no(n) p(ossun)t pmitte(re) beneficia a
vacatura l e k Cu(m) dilecta
promo si consentiat ep(iscop)o et p(er)son(is) h(abe)t
ecclam religiosis transferat in eos
et suis pronatus l i d pastoralis
promo no(n) p(otes)t ipsa auct(oritat)e dare ecclia(m)
filio vel filiis occupare l x g Consultum
pronatus no(n) p(otes)t diuidi i(n)t(er) heredes / vn
si i(n)p(osi)t eor(um) discordia no(n) putent /

tandu(m) i(n) ecc(lesi)a d(omi)na ep(iscop)us mediat(or) d(ominu)s
aliquis concordi(ter) putet l z p q De
laici l z q q Nulla ecc(lesi)a
prom p(er)tinentes ad plures si se dimis(er)int
putatos plurim(um) p(re)ualebit / si aut(em) ex
hoc scandalu(m) oriatur ep(iscop)us de ecc(lesi)a
ordinabit / id faciat si qua(n)do oriatur
ad que(m) p(er)tineat pronatus et quar(um)
menses no(n) fuit t(er)minata l z q x Cu(m) i(n)ter abbata
pronatus emi no(n) p(otes)t / vn si q(ui)s co(n)tra
faciat ius p(er)p(etu)u(m) eius in eccl(esi)a
vacante p(er)det / et ep(iscop)us arceat l z
pronatus annexus l q v Ex ea e(st)
ville que fi(n)alis adq(ui)sit(ur) (et) at(ur) sit
ad eu(m) putac(i)o deuoluet(ur) / nisi in t(ra)ctatu
aliud sit tractatu(m) l z q x De litteris
promo no(n) p(otes)t sine consensu ep(iscop)i co(n)f(er)re
monasterio ecclam no(n) vacante / p(otes)t
t(ame)n si vacau(er)it p(rese)ntare l z q n Illud p(re)t(er)ea
prono mutato rector ecc(lesi)e no(n) mutat(ur) /
vn nouus promo quousq(ue) vacet /
no(n) pot(er)it p(rese)ntare l z x a Dinnemoriam
promo si co(n)ces(er)it ecclam alio ep(iscop)o
ignorante / pot(er)it aliu(m) p(rese)ntare / quia
prima co(n)cessio nulla fuit l z x b
promo laicus si eo: Cu(m) laici
cedit ecclam monasterio ep(iscop)o i(n)co(n)sulto
no(n) tenet / nisi ep(iscop)us p(ro)p(ter)ea h(abe)at ante
p(ro)pt(er) a l(egi)time p(ro)stibat l z x c Cu(m) pastoralis
ep(iscop)us t(ame)n dat facile consentire l z x i
patronatu(m) dic(itur) in Cu(m) nullus laicus
discordia cedente ep(iscop)us ap(osto)l(icus) reponat
i(n) ecc(lesi)a p(er)sona(m) ydonea(m) que ei va
leat desi(ne)re et illam quem(cum)q(ue) emat(ur)
pot(er)it p(rese)ntare l z x d Si v(er)o ordinac(i)o
si aut(em) infra quatuor menses nullus fuit
putatus / illa vice ep(iscop)us ordinabit /
postea qui emerit putabit l z x t d(e) p(er)p(etu)o
pronatu de nouo a monasterio p(er) antiqua
p(ri)uilegia acquisito / iura ep(iscop)alia que
h(ab)ebant i(n) ecc(lesi)a acquisita no(n) p(re)iudic(ar)e de
minime(n)t l z x e Cu(m) s(e)c(un)d(u)m
promo p(otes)t ius suu(m) alii dare p(er)sona
consensu / nullus de eligio(n)e occupare /
et qui contra restituere compellat(ur) /
l z x f De insinuac(i)one
pronatu(m) p(otes)t ep(iscop)i acquire(re) i(n) d(io)c(esi) aliena

sed tunc debet illum epo presentare ẓ
Personatus annexus e x. h. Significasti
spirituali et ideo non vendatur q si fiat
sunt irritus e contractus ẓ x h. De iure
Personatum possidens si presentet valet
licz ab eo p'ca emineat qui autem
nec possidet nec ius habet licet as
serat se hre nichil valet ẓ x l. de
Presentationum consensus e neccessarius (Consultationibus)
fateris ad hoc q collacio ecclesie facta
monasterio confirmet ẓ x am. Suggestum
Presentatus si presentet primum et eo non dum
refutato aliu si laicus e presentatus
ecclesiam optinebit si autem sit clericus
aut collegium que epus acceptabit
ẓ x q. Cum autem
Presentationum faciunt dos edificatio fundacio
epo approbante patrono debet ho
nor onus utilitasque praebet ppsum
defendat alland egenus si autem
platus e collegiata ecclesia eligatur
patronus consensum debet prestare
sed non eligere nisi in fundacione aliud
fuit ordinatum ẓ x r. Nobis fuit
patronus non pt se quemcumque sit ydo
neus presentare ẓ x l. per nostras
patroni presentatio non dat ius presentato
dor p eum fuit acceptata ẓ x v.
Patrono laico ydo (Cum dilectus filius
neu presentante si epus non acceptet
aliu presentabit quia prima nullu
ius acquisiuit sed ei tenetur epus prouidere
ẓ x x. Pastoralis
Patronus non preiudicat si rector fecerit
aliquem monachum intitulari in ecclesia et
consenciat quin possit cum vacauit
presentare ẓ x n. Postulasti
Patronus clericus non pt variare quia
si presentet unum et p'ca eo non refutante
aliu voluerit aliu presentare secunda pre
sentatio nichil valet ẓ s a. Cum transmissa
Patroni laici pnt ius pronatus conferre
ecclesie consensu epi minime requisito
dum tamen iura spiritualia non ledantur C.
Patroni mortuo eo ol. l. t. Si laicus
debet capitulo presentare C. h. h. Consi:
capitulum

Patroni pnt ius cum existente in
sacris aliis ei ydoneum presentare
Parochianos (C. h. i. Si ad quem
alienos nullus presbiter debet recipere ad
diuina nec ad missam diebus dominicis
et festiuis ẓ l f. Ut dominicis
Parochianum alienum non debet epus
iudicare ẓ l g. Nullus epus
Parochianus esse desinit ecclesie qui
domicilium alibi transmutat unde
nichil ei tenetur nisi pdia habeat
in eadem ẓ l i. Significauit
Petitio non committitur diuturnitate
epis sed auget X c g. Cum teneret
Peta non sunt sub spe venie com
mittenda ẓ h h. Illud dominus
Peculium clericorum de bonis ecclesie ac
quisitum ad ecclesiam pertinebit ẓ i h.
Inuestigandum ẓ i i. Presbiteri
Peculium clericorum decedencium non
debent laici occupare sed in quatuor p
tes diuidatur sup clericorum ẓ h l.
Pedagia noua sine (Consilio
consensu principis exigentes si
moniti non desistant communione
careant sacra ẓ s l. Innouamus
Pedagia sunt omnia interdicta nisi
sint per imperatorem aut papam uel per
longissimam consuetudinem confirmata
ẓ t x. Cum quibusdam
Pedagia pro rebus uel a personis
ecclesiasticis exigentes sunt excommunicati
et uniuersitas interdicta C. m. e. Quamuis
Pena apposita in statuto non ad
gratias extendenda unde si electus
infra sex menses non fuit consecratus
per accepcionem potest tunc deponi sed
aliud non potest eius admittere
cessionem f. d. Iuris corporalia
Pena debet quemlibet respondere unde
in eo puniatur quis in quo deliquit
n x. Cum olim magister
Pena coherceat qualis quos a malo
non reuocat timor dei ẓ n. Ut clericorum
Pena ubi est aliqua ab ecclesia
iudice infligenda ẓ a f. Cum secundum

Pena nulli debet infligi pro eo
quo non delinquit et quod non rece
pit reddere non tenetur. l. c. dilectus filius
pena iteranda est pro quo penitentia
iteratur. l. o. r. certa que
pena pecuniaria que pro infecto
presbitero est inflicta debet epo qui heres eius
est assignari. l. o. s. presbiteri
pena pecuniaria non debet exigi pro clericis
corrigendis. l. o. t. licet iuxta
pena temere litigantibus est ut victus
in pecuniaria condempnetur adu
ersario in expensis. l. o. v. calumpnia
pena clericis exhortantibus ad pugnam
vel naue pugnatiua gubernatis
est ut etsi hoc fecissent in propria
persona deponantur. l. o. x. clericis in dubie
pena clerici in furto vel alio crimine
graui deprehensi est ut degradatus
in arto monasterio recludatur. l. o. y. due
pena debet temere actoris discretioni
suos et ex. dua. imp.
pena apposita in compositione sol
uenda propter penitentiam a non obseruanti
non debet si utraque pars recesserit
ab ea. l. p. a. Constitutus
pena ad qua debitor obligatur si sta
tuto termino non persoluat soluta ma
iori parte debiti non est a vi[illegible] sed
exigenda qui magis iure caritatis
debet attendi quam rigor unde
sufficiat eis quod residuum debiti persoluatur
l. p. c. Sua nobis
pena inflictionum epum in alias
sit addatur quod omni feodo ecclesiastico
sit priuati nulli ipsi vel heredes
feodum ecclesiasticum in perpetuum legitimum
pena ei qui iudicia l. p. d. ad audien
tiam conducit ne vilescat auctori
tas iudicantis ad superiorem arbi
trium infligatur. l. p. e. Dilectus filius
pena grauis dignitatis sue ecclesiarum ad
uocatorum feodatorum vicedominorum vel
prepositorum quod rectores ecclesiarum infestant
aut bona occupant quod vacantibus
super ecclesiarum. l. p. f. in quibusdam
pena filiis iniugenda pro delicto
patris intelligitur de descendentibus
per paternam lineam masculinam. l. o. t.
pena infligenda eis qui ubique alicui
crudelibus inferunt tormentum heres
l. o. v. felicis recordationis
pena publica est pro manifestis criminibus
imponenda. l. p. h. manifesta
pena est iuxta modum contricionis ad
discretionem presbiteri moderanda. l. p. p.
penitentia duodecim. Deus qui ecclesiam
annorum imponenda est ei qui presbiterum
interfecit et sine spe coniugii maneat
deposito milicie cingulo tota vita
l. p. i. Cum presbiterum
penitentia lenior imponatur ei qui deliquit
tuendo ecclesie libertatem ne grauitate
penitentie ab eius fauore retrahatur. l. p. k. Dignitati
penitentiam recipiens quod in pane et aqua
debeat ieiunare deficiente pane
aliis cibariis potest uti non ut delicias
sed ut necessitati releuet. l. p. ll. licita in verbo
penitentia grauior est presbiteris quam laicis
imponenda si negligentia eorum vel
actu pueri moriantur non tamen publica
nisi in publicum sit deductum tunc enim
sunt perpetuo ab altaris officio remouendi
si autem casu abierit ad tempus aliorum
sunt ad tempus ab officio suspendendi
penitentia non est mulieri. l. p. o. Ciuesitur
que adulterio concepit vel partum alienum
supposuit si doleat denegandum
licet hoc in re non audeat reuelare
si discretus sacerdos videat si propter
hoc ad alienos hereditas deuoluatur
et iuxta hoc satisfactionem imponat
secundum quod dixit iudicium. l. p. q.
penitentie sacramentum non potest. Officium
mulieres ministrare nec etiam abbatisse
super abbatisse. l. p. r. Noua quedam
penitentia primo est infirmantibus adhibenda
quam remedium corporale super medici
l. p. v. Cum infirmitas
pensio noua nulli super prochiale
ecclesiam concedatur. l. r. x. Extirpande
percussor clerici nisi se corrigat de
ponatur. l. i. y. Si quis in aliquo
pauseris pena epus puniatur qui non
attendens ad sui officii dignitatem
facit aliquem crudeliter verberari

vn' tenus iniuriis ab administracione
officii suspendatur ·l· ki a ·Pretea
Peregrini clerici nisi quilibet epo4 licenc'
testimoniales quibus fuerint ordinati no
debet pmitti publice celebrare et
cum dicto testimonio pmitti sunt
pdicandi l e ·Dua nos/ nec debent
alibi pmoueri l f ·Int quator
Peregrini clerici si ex deuocione secrete ce:
lebrare voluerint pmittantur l ·cl=
Pessime reputatur ·Que fraudem
clericus de alia dioc oriundus vn
no pt in ecclia instituti nisi volue
rit eius epus consentire lh ·Ex nobis
Periurus debet ab officio & benefic re:
moueri ·l· s ·Cum dilectus filius
Psonatus plures no pt quis in vna
ecclia vel in pluribus optinere z l ij lic
ad hoc z/ vel illud e et si ita fuerit
vnu quod maluerit retineat alios re:
signatis z c a ·Pretea
Petitoria in eod libello pt cu posses
sione intemptare d l ·Cum dilecta
Petitorium intemptans ex vna causa
si succumbebat pt iterum intemptare ex alia
z c p ·In causa
Petitus intemptato & pendente pt
a spoliato possessorio intemptari/
nisi renunciatum fuit vel inclusum/ pu
eum no pt nisi iudex hoc concedet
ex speciali causa que eius animum infor:
maret z c a ·Pastoralis
Pignori obligari no dz calix a liber
aut vestis ecclie mulieri vel laico/
n' grauis necessitas id exposcat z kl=
Pignori obligari no pt in ·Nullus psbr
homo liber etiam si alie no suppetunt
facultates z d h ·Lator presencium
Pignori obligamus sacra vasa si de
cedat aliquando redimat ea te' redimere/
heredes suos/ z h e ·Ex pnti latere
Pignoraticius contractus no e si vendicio
ex pma lic apponatur condicio qua
no extante vendicio e rescisa z hf=
Pignori obligate sunt ·Illo vos credi
tores viri pro dote vxoris que amitti

no pt ppt viri maleficiu imo ad
quacunque transeant pt sibi mulier
vendicare z k g ·Ex litteris
Pignori obligate possessiones debent
libere restitui pagiam fructus percepti
sorti fuerint adequati z lh ·Cum contingat
Pignori obligatas sub pena commissi
in certo tpe redimantur legibus phibetur/
vn si quis se astrinxit iuramento ad hec/
et infra epus p diu mutuu missi
pecuniam nec credebat si ille no
soluit infra tpus no noceabit ei in
fraudem adhibuit no soluendo z=
Plebani ex eo in ·Cum i ·Significante
finem pnt fce o n ·Cum ab ecclia
Porcionem canonicam in legatis factis
alijs ecclijs no habet si aliud sit le:
gatum ea condicione ex eo habeat
sit contentus nisi factum fuit fraudu:
lent z k c ·Officij
Porcio canonica quomodo ad canonicos
et epm deuoluatur/ vel deducatur, sup
legatum z k d ·Requisiti
Porcio canonica in fraude intepenit
no est delictis ad diuinum cultum spec:
tant dedicenda z k i ·De his
Porcionem canonicam debet habere pro:
chialis ecclia in legatis illius qui
elegit alibi sepeliri z k n ·Nos instituta
Porcionem canonicam habet prochial
ecclia in bonis illius qui infirmus
intrat monasterium si decedat/
sed si sanus intrauit no habet
z k q ·De his que
Porcio canonica/ nunc tercia nunc quarta
scdm locorum consuetudinem e taxanda
z k x ·Certificari
Porcionem canonicam dz habere prochial
ecclia de obuencionibus pro illis q
elegerunt alibi sepulturam/ si aut
alibi no elegerint totum habet z k y=
Porcio canonica no in mra pncia
exigenda delegatis pro fabrica
ccc° xx° septimo & ad cultum spec:
tum dei ·l v d ·Ex parte ij°
Possessionis & proprietatis causa sub
eod iudice dz agi z c k ·Susceptis/

et vna intemptata p̄t alia ītemptai
z g̃ y Significauit / et ꝓut inuēti
tractai ut pcat kaboi bus z ex pes=
possō et ꝓꝓetas ·[z c i Ad vltimu
venimꝰ in iudiciū / qn ptes ī examine
iudiciū posuit quia totū venit
nisi spalit sit exceptū [z c k Cū=
possessione spoliandꝰ nō est [Ecclia
electus nimꝰ rite confirmatꝰ doc
sua electō sit cassata / vn̄ si spoliatꝰ
ē p̄mo dz restitui / qm̄ de cassacōe
ꝗuis quid agat̄ [z c l Cum sup electōe
possessione et ꝓꝓetate simł ī iudiciū
deductus / vna s̄nia ꝓferat̄ in qua
ꝓꝰ de possessione / iudicet̄ ꝓ / sed
de ꝓꝓetate ꝑ nō ē exēcucō f̄tinenda
z c n Cum dilectus
possessione ptī ꝑ iudiciū assignata
actō ꝓꝓetatis alteri si agē voluerit
reſuat̄ [z c o Cum olim
possessiōm h̄t ille / cuiꝰ noīe res te̅
z d b Cū venisset / z n v Ex diligēti
possessiōm nō h̄t vir an̄ carnalē
copulā in vxoē et ideo restitucōm
nō p̄t pete spoliatus [z d g Ex pte
possessor verus est actor · qui mit
tendus erat in possessiōm pꝰ ānū
q̄nquā ꝑ dolū uel potenciā rei cā
nō potuit adipisci [z d x Contingit
possessor verus efficit̄ actor post
ānū missus in possessiōm si reus
intīn de stando iuri nō dedit cau
cōēm / nec sufficit sibi velle nisi ca
sale optulerit [et ꝑ cū nō stetit qn̄
sit data [z e a Constitutus [z e b Cū sic
possessor verus nō efficit̄ ille q̄
pꝰ appellacōm rei iusta ī possessiōz
mittit̄ / et si offerat de stando iuri
caucōm nō caueat de expensis [z
e c Cum accessissent
possessiōm debz actor h̄re si reus alium
ad loca se transferat remota ꝓcura
tore ydoneo nō d̄imisso de iusticiacōe
ad cuiꝰ domiciliū rite citatꝰ [z e d=
possessor alī rei suadet [Ex adiūcto
debet fructus ad vtilitatē eiꝰ
qui ꝓꝓetatē euicerit sequestrac̄
z e l Dilectus filius [Si aūt antiq̄
reus dedit caucōm expensas
fecit restitui sibi debent [z c k=
possessiōm eiusd̄ rei [Ad hec verum
ī spolium z eod̄ titulo plurimos
h̄re nō p̄nt / sed qui declarē ꝓbant
iustū titulū eam h̄eant alio
nō ꝓbante / nec iudicium vti
possidens h̄eat ibi locus [z f b=
possessiōe adiudi [licet causam
tota tradat ipā res / qz non
sufficit pignus dare [z o g̃ Quāliter
possessor beneficii dz in ipō tueri /
donec de ꝓꝓetate fuit t̄minatū /
que si ꝑsonalis ē finit̄ cū ꝑsona /
si realis ad sequentes deuoluit̄ /
successores [z d p Cū venisset
possessione adiudicata actori
ꝓpt contumaciā p̄t contumaciaz
recepi infra ānū / q̄ si actore
p̄nte s̄tm nō fuit / expire p̄na
eū possessor / actoē vero absente
tempꝰ nō debet currē cōm reū
[v a Dilecto filio
possessio beneficii ecclie nō est
tractanda ꝓpt rei contumaciaz
litigandi [6 f t Cum qui sup
possessiōm negatiuā p̄t iudex ad
mitte si iudicauit expedire
possessiōm adipis [6 f y Statutū
sit volens iudicē rudē taq̄m
ꝓfessus / sed nō taq̄m contumax
h̄eat / si tn̄ ꝓcesserat iuramentū
[6 g̃ a Ex ꝑ ꝑsitū
postulacō illiꝰ ē cassanda q̄
infectum aliis ipō facere ꝓna
tionis nō s̄nat / nec excusat / si
mādati sup hoc nō recep [c d=
postulantes in [Ad hoc ī bō petro
dignū facere / iure postulandi
et eligendi ꝓuari sup illa vice /
et resideat penes illos qui eis
minime consenserunt [bā c e Bruti
postulacō semꝑ p̄t cū iuntato

soli gre no admitti c h postulaco
postulaco cardinalis i epm no e
confirmanda nec aliqs si sit minor
qm a duabz ptibus celebrata
c f Bone memorie 1o
postulatione legittime celebrata et
prelue pntata postulantes ne-
queunt resilire et si omes postula-
tu assim pbeant eciam diuisi tpibz
admitta c ff Bone memorie
postulare pnt quibus data est
ptas ab electoribus eligendi d
r ps transit
postulari pt qui ex deuocoe ab
epatu ad statum transit regulacz
no aut si ex officio culpa officio sit
ammotus ff b ps translacom
postulaco facta a duabz ptibus
capituli pfert electoni dm licet
indignus fuit postulatus et po-
stulantes illa vice puati ea tn
no cassata sequens electo no valebit
potius equales c c Scriptu e in
clericis plebeni q si moniti no
se correxerint deponat z o d capula
pbendarum nus ullates resignat
nisi ea condicone donec reddita
fuerit augmentati l Lu cu s o Septe
pbendarum mo ecio constitutio iura-
mento firmato si hoc tacuat im-
petrans nichil egit d cu Constitutus
pbendarum collacones licet de iure
qm ptinet at contra e suanda-
pbenda dz quat c s d cu eccia
facultas affuit assignal ei qui
in canonicum e receptus z b s Relatu
pbende minores no debet minui
si maiores integro resuat z b v-
pbende studi non c Maioribus
debet l non si in vita duobz col-
lata fuit no tenebit z c ff Due
firmitati z c h Tuis cent z c Ad dilecto filio
pbenda una pt epus diuidere
ex ca racionabili si puentus suf-
ficiat pro duobus alias tenebit
integre z c ii Vacante

Prebendis notabiliter diminutis
pt epus capellas amouere de his
debito suico no fraudentur z c v-
pbenda a ppa impetrata c Ex postulati
punitus a vacacia no e apposito ir-
ritacionis decreto valet collaco p
vacantibus facta ab epo sed tn tenebit
impetranti de alia puide z c o Dilecti filij 1o
pbendarum collaco ptinet ad lauci
si ad psona ecclesiam deuoluatur modo
ecclesiarum seruet ut sic papa de illis
sic de illis valeat ordinare z c x
pbenda si de man c Dilecto filio no
dato pape fuit integranda no e
ppt hoc alia minuenda z d a Lu ca
pbenda collata p legatum no valz
excepto quo si no e nobilis nec conse-
tudinis q in eccia no ii nobiles
admittant z d b Venerabilis
pbenda vacat de iure sine dispe-
sacione alia iam recepta no tn de facto
vnde si impetrans hoc tacuat non
habebit quamuis prius ea resignauit
ad quod e p censura ecclesiastica compellendus
pbenda no vacat c z e c Litteras vras
p morte canonicii vbi no e distinctio
pbendarum et ideo tpe semestre no c t
si no fuit alius institutus sed si sup-
petat facultates et maior ps tali
consenciat debet ibi alij canonici
ordinari c z c d Septe
pbendarum collaco si ptinet ad canonicos
et plam tamqm canonicum si vacans
p ipos no fuit infra tpus debitum
ordinata ad ipm plam collaco
ptinebit secus si ad eu tamqm p-
land cu canonicis ordinaco ptinebit
pbendas no debet c z c i Postulasti
here in monasterio clerici seculares
et si hnt no debet sinis attribuere
spuale si honeste seruiat i eisdem
alias expellantur z q a Sta qe p religione
pbenda sup tali impetrata illa
qua het epus roe epatus si vacat
impetrans no habebit b i cu Lu i eccia

Prebendā expectans si due sim̄
vacent si papa nom̄ ip̄o eid̄
contulit habebit quā maluit acce-
ptare si ad eius instanciā concessus
sibi quā mallet assignar̄ 6 i l Si plib;
Pbendā impetrans sine mutacōe
habeat scdm̄ quod postea ē ī rescripto
puta si sacerdotalis uel alia tanti
valoris uel tanti dimidia uel integra
impetret 6 i o Cui nō de sacerdoti
Pbenda a plurib; impetrata quo or-
dine conferatur 6 h q Auctoritate
Pbende collacō ad epm̄ & capitulū
sim̄ spectans ip̄o mortuo p capitl̄
conferatur si aut alter istorum suspensus
fuit alius ordinabit si aut epi
consilia ī conferendis beneficiis p
capitula sit petenda eo mortuo
uel ī remotis agente nō oz eius
consiliū expectare 6 h f Si ad epm̄
Pbendā primā impetrans ad sacerdotu-
talē nō de apius sacerdotale diu
vacauit nō debit 6 i q Si cui puidi
Pbendā cui prochialis ecclā est
annexa ex psonatū cū cura pt qs
in eadē ecclā obtinē 6 h p Exp eo
Pbenda p̄mo vacans cui p̄mo a papa
collata ē canonica 6 h q Cū q̄ canonica
Pbendā auctē pp̄e obtinet non
legati qui p̄mo misit lr̄as iam
repulsas si papa scripsit lr̄as p eod
et id aliis pferendis 6 h f Si cū sp pnis
Pbendā expectans nō diu receptus
in canonicū nisi petat cū vacauit
nō debit scius si iam ī canonicum
ē receptus 6 h v Si clericus
Prebendā a papa impetrās dz aliis
auferri id si papa mandat legato uel
alii ut ei faciat iudicium 6 h x Cū
Pbendā a papa impetrata qui auctē
tam nullus alius confer̄e pt etiā si
ignoret 6 h y Si pquam
Prebende spāles p papa concessio
nō impediunt p gñalem factam le-
gato qd conferret vacaturas 6 i a
Cum uel dudum venerabili

Pbenda impetrata ab vno & pacta
ab alio pbenda et dignitate q̄ vnus
ambo sim̄ vacat nō vna alteri
sit annexa dz p̄mo pbendā ante
aliū obtinē 6 i b Cuma sepe
Pbendā hr̄e auctē pp̄e supponit
et ideo dz auferri pro quo scripsit
ut p̄us sibi facta p legata collacō
teneat 6 i i Si aplice
Precarie re concessa pt vsi recipiens
q̄mdiu placuit concedenti sumi
et morte recipiens sed nō con-
cedentis finit etiā qn res alienā
eccle etiā res propriis concedens
nō possit cū voluit revocare 3
precarie sunt de f y Precarium
quinquennio ī quinquennium revocande
precarie facte a 3 f v Precarie
rectore eccle minus consulte sed
pena aliqua nō obligat succes-
sorem 3 f x de precariis
Precario imperi mediante rem
emens tenet uel simplē prād uel
venditori restituē pro eod 3 g e
Cum dilecti 3 g h Cum causa
Pdicatores & confessores confessores
tenet plati ad sui auxiliū ad-
vocare & eis necessaria ministrare et
grauiē debet puniri puniri
qui circa hoc fuint negligentes
Pdicacōm electori p ad inē certa
tacōm correctōm & reformacōm
debet plati intendē visitantes
q si nō fecint expensas quas
visitandi fecerunt restituē teneat
Pdicare nullus 3 t b Quidcōs
audeat nisi missus uel ē credend
ei qui se invisibilit dicit missū
quia talis missio p scripturam
uel p miracula confirmarī dz etiā
fel pdicacō ī aplo nō ī compcm-
ulis sicut apud hereticos fr̄ consuet
Pdicare psumentes l ee Cū ex iniuncto
nō missi ab epo uel a papa excom-
mun & si sic nō desiterint statim
alia pena canonica pellant
e f Excommunicamus io

Predicatores & maiores a platis inferi-
oribus in multis articulis excommunicat
i. e. q. nos puia ¶ l. p. nimis nimia
Prudiciam sustinere non debet qui nec
citatus est nec contumax nec convictus
Platus sine consensu ¶ q. e. fratres quando
tali res ecclie alienare non potest
& e. p. irrita Si autem capitulum
hoc noverit nec reclamet supponitur
consentire & e. q. Continebatur
Si autem primo reclamet postea con-
senciat alienacio rata erit & e. r.
Platus confessiones ¶ Cum nos pridem
et confirmaciones debet facere de
consensu partis capituli seniorum
Platus terras ¶ & e. t. Cum et
unius ecclie non debet alteri assignare
quamvis sibi utraque sit subiecta
sed pro utilitate ecclie potest de con-
sensu prius eas invicem permutare
& p. h. Non licet. C. h. t. Dudum
Platus sine consensu capituli religiosis
personis non potest ecclesias conferre
perpetuo possidendas quia hec alie-
nacio reputatur & e. ii. Dua inm
Platus si adquisiverit ecclie sue eq-
ualens potest manum mitte fructi
eius & f. h. Consensus
Platus alienare non potest posses-
siones que pertinent ad mensam
eius nec ecclesias in quibus conswe-
verunt ministrare in oblaci secularibus
assignare & f. r. Possessiones
Platus tenetur solvere debita predeces-
soris sui que in utilitate ecclie
conversa sunt & h. q. ad hoc i. apostole
Platus non debet pro expensis eccliam
obligare quod si fecerit ab administra-
cione amoveatur nec ecclia rema-
neat obligata & h. i. Cum quondam
Plati vita facilius trahit in exemplum
et ideo semper debet attendere quod liceat
secundum caritatem quod expediat uti-
litati et quod deceat honestati
& p. l. magne devocionis

Plati non debent vacare comessacionibus
illicitis et confabulacionibus nec vigiliis
inhonestis sed debent de nocte surgere
ad divinum officium peragendum & v. c. Dolentes
Prepositi debent esse in sacerdocio constituti
super abbates & e. Ut abbates
Presbiterorum filii non debent instituti in
ecclesiis in quibus patres eorum immediate ser-
vierunt institutam & si factum est contrarium
debent citius amoveri super consequente
Si autem episcopus hoc sciens fecerit insti-
tutus non amoveatur sed graviter
puniatur i. ca. Veniens
Prescripcio a malis valet actori qui
in possessionem pro rei contumacia
est inductus nisi reus interrumpat
illam coram ordinario vel personis
publicis de stando iuri offerat
caucionem p. h. Pastoralis
Prescripcio non currit contra eccliam tempore
plato catholico est orbata & n. d.
placuit Deducto igitur vacacionis tempore
Prescripcio nulla est nisi anni invencionis
fuerit quadraginta & n. l. Illud autem
Prescripcio iure mala fide possessa
secundum canones numquam valet licet
secundum leges introducta in odium ne-
gligentie videatur & n. h. Vigilanti
Prescripcio quadraginta annorum omnem
intermittit actionem unde et sit melior
condicio possidentis debet sic possidens
esse tutus & n. i. Ad aures
Prescribere non potest laicus decimas quocumque
diuturno tempore & n. h. Causam & n. l.
Prescripcio interrupta non ¶ Illud autem
valet dum tamen prescripcio sit probata
Prescripcio honestatis numquam currit & n. r.
Prescripcio non currit contra ¶ De transmissa
obedientiam unde ecclie episcopo subiecte
quocumque tempore numquam ab eius obedientia
subtrahuntur & n. p. Cum non liceat
Prescripcio contra eccliam romanam minor
centenaria nichil valet & n. q. Ad
audienciam Et si scisma advenerit
interrumpitur ut tempus scismatis in com-

annis minime computet̃ 2 q. 5 cum nob
pscpcio contra visitacionem non currit ut ex eo
contra provisionem que e ipso iure
introducta 2 q. 6 Anime de offi
pscpcio in rebus ecclesie sub bona fide
et bono titulo michil valet 2 q. 5
pscpcio contra ius spirituale Cum diligenti
qui multa continet probata et aliquibus
articulis non e ad alios extendenda
2 q. 5 Audita probata autem in aliquibus
preiudicium privilegio non inducit 2 q. 5
prescripcio non valet si possessor Cum ollim
bene habeat et aliqua parte temporis mala
fide id est quod res sunt aliena 2 q. 6 Cum de
pscpcio non dat illud quod iam privilegium
obtinet quia una res non potest duobus
titulis obtineri 2 q. 4 Veniens
pscpcio non valet in procurationibus non
solvendis licet continuat negativa
pscribi non potest 2 q. 6 Accedentes
fines prochiarum nec eius adherentia
si sit per ordinacionem ecclesiasticam constituti
pscpcionem iure ecclesiastica 3 q. 1 Duo sunt
non sufficit bona fides ubi pscripcio
vel ius commune contrarium invenit
sed requiritur aliquis titulus hic de
quo memoria non constat 6 q. 3 Episcopi
pscpcio contra romanam ecclesiam exigitur
centenaria sed contra alias autem sufficit
quadragenaria 6 q. 1 Si qui quadragenariis
pntacio collacio preiudicit unde
qui una impetrat alia non debet
psumitur esse 6 q. 1 Cum illis quibus
malus habetur dicat ludens forte si non erit
fraudulentus 2 q. 4 Sic nomine
psumitur bonus esse filius qui in pueritia
bene facit 2 q. 5 Testimonia
psumitur mulier vera que puelli mortem
horret 2 q. 6 Afferte
psumitur reus qui fugit iudicium sed in mortem
quemque illud 2 q. 6 Nullus dubitat
psumitur alius esse verum quam duo alii oppi-
nantur si negaverit tamen verum 2 q. 4
Nomine benedictionis

Presumitur bonus in probacione
qui ante continue duxit bonam
vitam 2 q. 1 Mandata
Presumitur in maiore magis congnoscere
mores loci 4 q. 4 Duos quidam est
psumitur quod fama per iniquos non latet
que diffusa e ad remotos 2 q. 1
psumitur quod nova mandata in dubio esse
data transgredi debeat quod vetus
e transgressor 2 q. 3 In Lebanum eius
psumpcio vehemens probatio in contrarium
non admittit ut testes sunt omni
excepcione maiores et fama in
contrarium elaboravit 2 q. 1 Illa vis sic
psumpcio in nimium e quod probatum non
admittit contrariam si simul loco et
mensa diu cohabitaverit teste fama
2 q. 6 Illud quoque
psumitur uxor adultera si invenitur
cum alio sola cum solo nuda cum
nudo loco et tempore ad hoc apto et
potest ad separacionem agere qui hoc sentit
psumitur aliquis 2 q. 4 Literas tuas
esse ydoneus ubi contrarium non
probatur 2 q. 6 Dudum archi
psumpcio communis est in certis
unde si cum alio fama concordet quod
probatio habeatur 2 q. 6 Quo loco
psumitur suspectus assessor contrarium
et ideo expellendus unum tamen contrario
magis est pro quo e maior psumpcio
attendendum 2 q. 5 Literas vestras
psumitur de bonitate presumi ipse
vitae preterite bonitate unum contra eam
non est recipi diffamator et pro quo
personas valeat hoc probare 2 q. 1
psumpcione contra Cum in iuventute
aliquis laboraverit potest ei indici
ut excusacionem suam probationibus
verum probet 3 q. 1 Ut nostrum
Primicerius subest archidiacono
et dicitur de legendis lectionibus ordinac
et cura quoque ministrorum in a Ut primicerius
primicerius inter quadragesimam parte et
quinquagesimam secundum officium arbitrium

sue capande 3 l b. decima
parochiale si nō tenet successor eius
nō tenebitur eā si vallant fuerit
iuramento ¶ l t. de iur iurando
Porcionis duos nō pt lr̄e religiosi
in sua ecclia nec duas curas mi-
cem nō annexas nec ī alio mo-
nastio vnicā porcionē / ꝛ pena quoque
imponitur contrariū acceptanti
6 i t. Cum singula
Privilegiū postmo pim̄ nō revo-
cat / n de ipso fiat mencio 2 n h=
Privilegia vetustate ¶ vemens
exigente potuit revocari / sic si
tēporis senes pūt ad litem recipi
ne pro bono copula subtrahat
talis in innovacō novorū ius nō
adquirit 2 f r Cum dilecte
Privilegiū pq expositum impetrati
ei nō preiudicat nisi de ea expssa
fiat mencio 3 l a, de multiplici
Privilegiū nō dz extendi vlt illud
qd inuentū fuit continere 3 l t. de pbe 1°
Privilegiū libertatis datū religiosis
et omnibus parrochiis domos ad templi
civitatis p eo modū nō descendentes
Privilegiū nodū ¶ 3 l s. Cum pstu
existentibus nō confert 3 e f. ad audienciam 1°
Privilegiū surrepticiū reputat
et ideo irritando qd ē contra tenorē
consilij nō de hoc fiat aliqua
mencionem 3 q n de pbe tua
Privilegia laicoꝝ debēt clericis et eis
inviolabiliter custodire ¶ a, a de ī iudiciis
Privilegia nō pūt religiosi concedere /
qd ipsi ecclias vel decimas de ma-
nibus recipiant laicorum / sed debet
dimittere sic receptas tenet eos
excommunicare a quibusdā iudicibus
emittatur in ecclijs que ad eos pleno
iure nō ptinent / debet epī curā-
tos instituere sine qz nō potuit
licencia removeri / sed de iure epis-
copi debet ꝛ si possunt p privilegiū
ī interdicta causa celebrare nō tm̄
tre supple alias ecclia sic supposita

interdicto · qz foret contra fcō ī mandato
epoꝝ sine subiacebunt / quia quo in
hoc faciunt irritū habeat ¶ a, b de ī platis
Privilegia platorum decrevit si privilegia
religiosoꝝ contempnat inspice / ꝛ sicut
ea ipsis de iniuriantibus iusticiā exhibe=
Privilegio vti loqua ¶ a, c. dilecti filij
tpe negligens / sed ī contrariū veniens
nō potest illud p eo modo allegare / qz
renunciasse supponit iuri suo ¶ a, e
et de terra ¶ a, o Accedentibus
Privilegiū dotis de ecclia vtrū exempta
debeat reputari / si enim dicat qd romana
ecclia ī signū subiectionis censū solue
obligat exempta ē nō aut si ī signū
protectionis illū soluere teneatur ¶ a, g=
Privilegij fines nemo ¶ Recepimus
extendere pt ideo dz inspici diligent /
et secundū quod continet faciendū ¶=
Privilegiū concessū ¶ a, f. porro
aliam ex gra spali nō dz alr̄ ad se
trahere p pa ptate ¶ a, h Cum ꝛ
Privilegiū concessū aliquibus de capell
habendis nō concedit qd campanas
habeant ī preiudiciū alioꝝ ¶ a, i parochia
Privilegiū mereť amittere qui concessa
sibi abutit ptate ibid ¶ l v Cum ꝛ ante
illoꝝ ideo si religiosi mittat alios
sub habitu suo p elemosijs colligendis
predicacionis officio sibi usurpāt ꝛ miss
si sunt laici excommunicentur / si clerici, officio
ꝛ a beneficio suspendantur / si aut ecclia
polluta sanguine vel semine presumpserit
celebrare suspensi ab ordinario / si
aliquis recipiat ad dma sic recepti
ī eandē sentenciā descendant quocunque
privilegio nō obstante laici aut in
statu remanentes lic, sic privilegiati
annuatim aliquid tribuat maxillos
ordinarioꝝ sine sint subiecti ¶ a,
b Quam nos ¶ n i Cum dñā sic assolet
Privilegiū nulli sine apponi n ei qui
concedit / sed vsū significacō ē sequenda
privilegium si pbat ¶ 3 l x Ad nram
potuit pbari p testes ydoneos cum

tenor et ideo revocat. ¶ e. c. l. e. de off. d.
privilegium exemptionis non tuetur canoni-
cos si ecclesias in cura recipiant
qui epo sunt subditi ¶ e. c. p. dummo-
privilegium super ecclesiis ¶ capella
vendicandis non preiudicat epis-
copis de hoc faciat mentionem ¶ e.
privilegium concessum ¶ c. s. pastoralis
ab epo ut monasterium habeat exemptio-
nem decimarum ad presentes extendit
et futuras ¶ e. c. x. d. de. ex.
privilegio non gaudet clericus qui in
maleficiis deprehensus insignia cleri-
calia iam abiecta ¶ n. d. ex parte mo
privilegium quod religiosi confratres suos
sepelire valeant tempore interdicti de illis
intelligendum est qui dederunt eis
nutatis habitum se et sua ceteroque
tamen usufructu et si possunt ecclesias
in eorum ingressu adventum aperire intel-
ligitur semel tamen in anno et de una
in uno loco ¶ n. a. ut privilegia
privilegium papale nichil concedit
si in hiis esset licencia requirenda
prelatorum qui per eam possent in privilegio
hec conce[ssa] ut puta in altari portatili
celebrare ¶ n. g. in his que
privilegium de decimis novalium non
solvendis non se extendit ad illas in
quibus percipiendis in possessione aliqui
erant ante ¶ n. e. dudum
privilegium de decimis non solvendis
reddit terras illas liberas que ad
culturam per tempus quo non exstat me-
moria sunt redacte ¶ n. h. consultacioni
privilegium exemi nullus potest quin
excommunicari possit et teneatur sucat
et vitetur ab aliis si percussit clericum
violenter ¶ q. i. nullus se
privilegio non gaudent clerici qui eorum
reiecto habitu deferunt arma militaria
et ea tenus non deponunt ¶ r. d. in audiencia
privilegium verba accipienda sunt
secundum modum loquendi clarorem quo
alius conferat et vos de qua agitur

vale possit potius quam parietes
privilegium exce[ptionis] ¶ t. v. de abbate
pretor quod tuetur ab ordinarii
potestate sunt exempti ¶ oc. volentes
privilegio scolarium potest gaudere
qui in curia papae studet ¶ o. d. studiis
privilegia singularium personarum
per excommunicationem vel interdictum non per-
mittit se vigor vel derogat sive per ceteros
revocata ¶ q. g. ne aliqui
privilegia concessa in terminis ad
civitates in villis non extenduntur
privilegium quod ¶ q. f. privilegium
quod clerici magnatorum ad illos
solos clericos extenduntur qui ad
eorum expensas in eorum servitiis co-
tinue commorantur ¶ q. g. sic nobis
probacionem contra se inducit adversario
probata videtur ¶ demonstrac. z. c. ¶ spale
per literas vel per testes non est iuramentum
plurimus requirendum sed prima probacio
sufficiat contra consuetudinem non
obstante z. e. r. sicut consequendo
probatis intabit tamen possessor qui
possessio et qui melius probavit
obtinebit in causa fuit libertatis
quia semper pro ea et sit favora-
bilius standum est si cum possidere
bestpotum allegaverit libere probabit
probacio per aspectum ¶ z. e. s. de lite
corporis mulieris prevalet assercioni
viri intendentis se eam carnaliter
cognovisse z. e. t. proposuisti
probacio per testes prevalet contra
instrumentum z. e. v. dno loco
probacio de ea ita vero nichil probat
dubium obtinebit z. f. a. in presencia
probacionum duos se offerens non perficit   bonum
si probavit tamen unum z. f. b. licet causam
probacio si per unum modum liberum non valeat
evidentem pluribus sub alio adhibendum
ut probare vero per famam et alia instru-
menta ut que non perficit singula
multa vincet z. f. f. cum causam

probatio per essitum corporis mulieris
debet fieri per matronas honestas
aliter posset decipi ecclesia de cas[ibus] et f[ide]
q[uod] in causam matrimonii
probationem facientes coram quibuscumque
iudicibus coram uno iudice acta facta
et facta dominum bone memorie de
deceptis coram uno iudice testibus
est dicendum et f[ide] c[ausa] dansamus io
procurator sine mandato domini litteras
ad eum impetrare non potest nec valent
talis impetrate a r[egula] nonnulli de
procurator ad eligendum [Capitulum] si [quis] presbyter
mitti non potest nisi sit in loco unde
debeat euocari et nisi sit legittime
impeditus et [Capitulum] ultima [de] eccl[esia] diuisas
procurator vel aduocatus contra ecclesiam
in qua habet beneficium illo est spoli-
andus r q[uia] dominum sacerdotis
procurator admitti non debet
nisi doceat de mandato per litteras subscri-
ptione testium roboratas vel quod dictus procurator
cum factum fuit approbabit r c aliquando
x admisit quod
procuratorem nullus tenetur mittere sed
comparere non veniens legittime
impeditus r s[ecundum] Auellam
procuratoris reuocatio ad quod sufficiat
unius testis si alius non moriatur
sententia lata contra dominum non valebit
procuratorem [Capitulum] c[ausa] in ... mittere non potest accusator qui ad
talionem se debuit obligare quod
in accusatione matrimonii ad separationem
thori locum non habet in qua talis
obligatio non prestatur r p[ro] due finitum
procurator ad negotia debet habere ex-
pensas quas facit vel faciat ipse ha-
procuratorem potest de [Capitulum] r in cum preca-
uere contra universitas defendere
sa ultima in tempus
procuratorem reuocatus in preiudicium
partis debet ad expensas quas per
ipsum fecit condempnari s[ecundum] h-
procurator ad negotia potest [Capitulum] cum in
dilationem petere a iudicibus datis
in causa ad dominum consulendum quam si
negauerint processus factus in absentia
domini nichil valet .se. dilatione similiter
procurator fiet exceptio admittenda
est in qualibet parte litis alias processus
debet irritari indicari r v d in ma pra
procurator episcopi generalis vel vicarius
in eius absentia ex officio agere potest
et defendere licet in procuratorio actor
vel syndicus non vocetur s[ecundum] petrus
procurator debet institui libere non contra-
procurator non potest [Capitulum] s[ecundum] d accedens
defendere si tamen institutus est ad agendum
procurator si ignorante [Capitulum] s[ecundum] f constitutus
iudice et aduersario post litem contestatam
fuit reuocatus processus habiti irriti erunt
procurator potest esse [Capitulum] s[ecundum] q mandato
simul familie et si simul cum aliis fuit
institutus potest alios preuenire et agere
non sic si sunt diuisis temporibus constituti
quia potest tunc in inferior posterior reuocare
procurator contrarie [Capitulum] s[ecundum] et nominatim
non repellitur si voluit impetrare
quicumque rectores illius sunt ecclesie nomi-
nis in mandato contra nomina exprimi
mant aut quod aucte sunt con-
institutus si consulta
procuratoris contumacia domino est non ona-
procurator repellitur [Capitulum] r e d excepe quisquis
dicitur est si rite non fuit institutus et si
index eum recipiat pars potest appel-
lare et r i significauit
procurator non preiudicat domino si ad
presbiter attemptauit et s[ecundum] h significauit
procurator non est in causa criminis admittendus
in persona veniens nisi agatur ciuiliter
quia tunc causa non dicitur criminalis s[ecundum] q s[ecundum] supplicationis
procuratori in causa appellationis contra electionem
postulationem siue prouisione non aliter
admittatur nisi in procuratorio omnia pro
quibus appellandum est sint expressa h e x
procurator potest esse laicus [Capitulum] procurator
in re sua etiam si spiritualis causa sit vel
ad negotia et lite contestata potest
alium substituere alias non nisi habeat in
mandato s[ecundum] c n nominatim indiscrete
procurator qui lite fuit contestatam
non potest reuocari nisi [ex] contumacia aduersario

exigat / vel in littere feceris impedita
a decemo cessit potest tamen cum eo dispensari
De elec. o. Dilectus. procurator /
Procurator ad negotia potest esse decem
octo annorum. Sed ad causas viginti
quinque requiruntur. neque tamen invito pro
potest constitui procurator De ex. Clericus
Procurator semel substitutus ad eius
electionem mandato dominicali speciali non
potest revocari nisi super hoc dominus
dedit sibi potestatem. Etiam si ad plures
causas fuit institutus substitutus
in una tamen eius potest procurare De
e p. de qui a procuratore
Procurator generaliter institutus nullo
expresso articulo quod mandatum exigat
speciale ad nullum talem articulum potest
extendere posse suum si a vero talis
articulus in procuratorio sit expressus
Per generale mandatum ad omnes similes
se extendit nunquam tamen defert iura-
mentum nec potest transigere vel
pacisci / ut totius cause ut bonorum
omnium ministrator De eo. Cum ad agendum
Procuratoribus pluribus in solidum
institutis divisim agere poterunt
aliter non / et uno occupante alius
excluditur / ut primus fuit impeditus
in causis tamen spiritualibus aliter a iudice
eligitur De e l. Si duo procuratores
Procurator esse potest recusatus dum
durat institutis voluntas potest
acceptare De e t. licet is qui procurator
Procurator revocatur si tractet dominus
per se ipsum in eorum processus vel cum
exigat in quo dominus prima requirat
De e v. Si quis sub hac forma
Procurator ad negotia sine speciali man-
dato non potest vicedominum copulare
nec hic substituendi habet aliquam potestatem
Procurator per eam De ex. procurato-
rum sunt iure facultates ecclesie mo-
derande per ut sequentem
Procuratores recipientes debent esse contenti
liberalis moderationibus tamen et aves
non habeant in locis quibus archiepiscopi
quinquaginta equitaturas / episcopi triginta

Cardinales viginti quinque / decani
tres / archidiaconi septem tamen durant
in locis parochialibus procuratoribus
sunt contenti De se. Cum apostolus
Procurationes debet habere archiepiscopi in
diocesis sue provincie que alias
persolvunt De s. p. Romane
Procuratio debita collatio si persone
multiplicate fuerint non est augmen-
tanda propter hoc in expensis / sed
secundum formam pristinam persolvatur /
ut redditus per quibus debetur fuerint
augmentati De s. l. Cum ex officio creatum
Procurationem debet omnes ecclesie minores
specialibus legatis nec possunt se aliqua
prescriptione qualibet excusare /
ita tamen moderande sunt / quod ecclesie
non graventur / et si necesse est una ab
aliis adiuvetur De ss. Cum instantia
Procuratio cum visitatione debetur
quam non potest prelatus remittere ut
defectus corrigere teneatur / et si ali-
cui ecclesie iura ab eo specialia re-
mittantur ad hoc semper remanet
obligata De s. n. Cum venerabilis
Procurationem cum non visitationis
debeat nulla recipiat nisi prius
si tamen legati necesse habent in muta
ecclesiam moram contrahere singulis
diebus unam a pluribus possunt
recipere non gravando / tamen debent cum
visitant non querant que sua sunt /
sed que dei / vacent predicatoni et
exhortationi vitia corrigendo
De s b. procurationes
Procurationem debet episcopus monasteriis
civitatis nec tenent per hoc quod alias
non solverunt ut eandem alia libe-
tatem De s c. venerabili
Procurationem debitam non solventes
possunt arceri in tota provincia per
et cohercere De s d. Cum inter
Procurationem prelati non habet in grangiis
quia nec ibi visitatio per qua debetur
procuratio locum habet De s f. Auctoritate
Procuratio in non amplius potest peti pro
ecclesiam consecrandam De a e. Cum sit Romana

Procuratores negari pt pstato q nota-
bilr rinu euectionu et psonarum
in conalys constituta, et si ppt hoc
faciunt simas in ecclam uel psonas
irrite habeant) e f Su ad cfs.
Parrachiales in pecunia siue minuta
no pt recipe visitans nec aliquis
de familia eius h l v Romana
Qui contra fecerit infra mensem duplum
restituet alias sit suspensus h Ex
Hergit Cu tu visitans volunt eu
dare i pecunia recipe licet visi-
tanti dum tu psonaliter visitauit
no alia recipiat illa die h l ij
Professio abbatum ffelices recordacionis
Cisterciensium e epis facienda sic
Ego fr n talis loci abbas et talis
ordinis subiectionem et reuerenciam et
obedienciam a sanctis patribus constitutam
secundum regulam sancti Benedicti tibi
dno epo tu tuis successoribus
canonice instituendis et sancte sedi
aplice saluo iure meo ordine
exhibiturum promitto) e f Ne dei
Prohibitum edictum illos solos arceat
qui expresse aliquid facere prohibet
secundum edictum de matrimonio quod
contrahere licet omnibus qui prohibiti
no reperiuntur l a a Su apud sedem
Promissio beneficij vacaturi aut se-
cundum latamen collatio nil valet z
promissio non valet d s Nulla eccla
beneficiorum non vacabit sed quando facul-
tas se offert talis ti z e h dicendo
Promissa sunt inuiolabiliter obseruanda
i a t Similis in Sardinia
Promissiones pensionis pro eccla
optinenda sunt iniuste sed sic quis
debet eccly spoliari q y Su eccla
Protectio sedis aplice tuetur eos et
eorum bona qui iter arripiunt ad eam
et debent restitui si per iter arrepta
ab eis aliqua sint ablata z si
Pubes a pube i quo Conquerente
primo latinis pubitate ondit et
ille pubes dicitur qui etatem

habeat qua valeat generare l an
Pueri ad regendum eccias Puberes
no sunt apti nec illi qui no pnt ex
causa racionabili reside z e y Sup
Pueri an annos pub' inordinatam
tales pnt pecare furto pinrio et
similibus no tn puniendi eo acter
ut adulti) i s Pueris
Puer an annos discrecionis no dz puniri
pro homicidio casuali) y t Referte
Purgare tenetur se quamuis sint diffamata
qr si noluerit tanqm conuictus de crimine
puniatur z g t Jam dudo
Purgacio e infamato de crimine indicenda
) ti Su p matronella) t Sua porta
Purgacio ferri candentis no e aliquatenus
admittenda) l i De litteris
Purgacio ingenuo uel nobili e indicenda
ut iuret cu pluribus se crimen sibi impositum
no fecisse si aut pimo falsus testis a
fuit conuictus no sufficit iuramentum
sed mox ignobilium e purganda)
n l Nobilis homo
Purgacio clerici indicatur si fama dicat
qp adeneret sponsarum complicibus consen-
serunt aut intercenerunt p ipsos no
possit aliter hoc probari z si defecerint
deponantur) n o Cu quis de gradu
Purgare se dz epus si de symonia
fuit diffamatus p tres epos et per
abbates siue religiosos iurando
primo quod tale aliquid no commisit et
aliy pecca se credere ita se) n p eiusmodi
) o a detestabilis
Purgacionem pt epus indicere subdito
sup crimine diffamato causa si no appear
accusator qr si ad superiorem appella-
uit coram illo superiore tenebitur
se purgare) n q Nos inter alias
Purgacio pegma pinta p aqua fri-
gidam uel feruidi no absoluit un
ea reprobata alia indicitur) n s Ex tua
Purgatores debent purgandi vitam
cognoscere et tales esse qp in illatemporis
peiorarent et talibus nullum impedi-
mentum sed facultas est prestanda

quod odium aut precium interveniret si
aut purgandus in purgacione defecerit
omni dignitate beneficio spoliatur · In re-
purgacionibus z ulla ¶ Licet p. macanella
et excepcio opponenda si de nullo
crimine sint convicti sed ab ecclesia tol-
lerantur in suo ordine ministrantes si tamen
vicini sint qui vitam eius noverint
qui purgant · In e constituta · In re-
purgacio ubi fiat vi ¶ Licet dilectis · si
infamia sit orta et per tales qui purgandi
vitam noverint presertim et presertim
qui ab officio interim suspendatur beneficio
nisi sit clericus impetratur in qua si de-
ficit depositus in arto monasterio detrudatur
purgatus autem recepto beneficio suspensus
ab officio manebit donec infamia so-
piatur quod ut fiat in loco ubi diffa-
matus est dz fide constanter asserere et bonis
operibus confirmare · In c. inter
purgacio indicenda non est ei qui absentem
infamatur si tamen importunitas populi
hoc requirat non est tota solempnitas
observanda unde si episcopus et presbyteri qui
sunt inferioris ordinis poterit se pur-
gare maxime si vicini episcopi ad purgacionem
inde expellantur · In ii ¶ Licet in iuventute
purgacio non tamen pro crimine sed pro
fama defectus natalium indicatur
alias rite non potest ordinari · In ob-
purgacio non habet locum in ¶ Accedens
notoriis sed presumens condempnetur
diffamatus autem apud graves personas
dz coram suo iudice se purgare iudex
autem est ordinarius vel iudex dele-
gatus · In o c. Inter dilectos vero
purgandi iurare dz quod crimine pro tempore
quo sibi imponitur non commisit ut si
episcopo incontinencia imponatur non ad
primam sed ad tempus in quo promotus
extitit referatur nec sufficit iurare
quod a criminibus sit immunis nec confidat
quod pro primam sit purgatus · In od accepimus
purgacio vulgaris per duellum penitus
reprobatur · In o c. Cura suscepti · In of
signalibus et multo magis per ferrum

candens quod est temptare deum quia sic
ingratus rei non potest quod illud tenetur
minime coniuratur · In o c. Dilecti filii
purgacionis tempus tardans in lege
mulieres intra tempus non astringit quia
postea pretium quando voluerit possint
ad aliam prevenire vel convenire
z x c. Volens

Quadragesimo tempore carnes
comedentes propter necessitatem ...
aborum inopia minime pu-
niantur infirmantibus eciam
gravibus eciam et in aliis ieiuniis esu
carnium minime denegetur · z Ca-
Quadrimestre tempus ¶ Consulendum
datur ad solvenda pecuniam condempnatis
potest tamen ex causa per iudicem prorogari
tamen vel artari et si per eos hoc approbatur
tanquam remanentes intra suos non
poterint appellare · z o q ... ad consultacionem
Questores nullatenus admittantur nisi
veras litteras exhibeant prelatorum et
tunc nichil dicere audeant nisi quod in litteris
continetur tabernas et superfluos sumptus
devitare honeste se gerant et habitum
religionis fictum non assumant · In pre-
questores tamen debent ¶ Cum ex eo
humiliter ecclesias petere et indulgencias ex-
ponere si quas habent sed non debent
aliquatenus predicare · In h vt officium
questoris pro ecclesia metropolitana
si querant ex illius dyocesim archi-
episcopus impediente eos non potest
coercere · In o p. Romana
Quinquagesima redditum suorum
potest episcopus conferre monasterio a se
denovo fundato vel gravare dampnum
in ecclesia patietur · z i f. Apostolice

Raptores excommunicentur ab
episcopo in cuius dyocesi rapuerunt
et episcopi sentencia innodentur quod non
eum absolvat sed ad quem ... ad
... remittantur post
quam restituerint rapinam · In g p-
raptoribus ¶ De illis autem
reddiderint pena denegetur

uel de reddendo dederint cautionem / in morte tamen si petat humiliter / et cautionem dederint admittantur ad pniam et ecclesiasticam sepulturam / qui aut alter eis eos ad pniam recepe rint / uel sepulture intulerint aut oblationes eorum receperint uel pri: uicipes fuerint rapinarum ordinis et beneficiorum dampnum perpetuo pati: antur l. g q Sup eo ut
Raptores mulierum et iuuenum ad ab usum si infideles sunt et de mandato epi pena pecuniaria puniantur / et uerberibus affligantur / non tamen usque ad sanguinis penam / quam si meruerint secularis iudicis relinquatur l. g s In archiepiscopatu
Raptor non dicitur mulieris qui eam de eius abduxit uoluntate / prius si matrimonium confirmet / illa non potest in monasterio profiteri l. g v.
Raptor potest cum rapta C Cum causa matrimonium contrahere si illa in ipm pro modo uelit consentire l. g x
Realis confessio semper C Reddendo durat / sed personalis finitur accipit cum persona l. z d x Cum venisset
Recipiens distinguitur a donante / quia nemo potest aliquid sibi dare
Recto veniente C z d q Cum ad nram
actorem et reum locum habet l. z i x pretera
Reconuentio inter actorem et reum sub eodem sit iudice et par de ce eo: dicto utriusque l. z ba Ex literis l. z
Rector unius C Ex prudenciam debet preesse uni ecclesie / non pluribus / uni / nec unus pluribus l. z c ut quisque
Regule iniorum ex posito l. b q f Exsit
Regule iuris l. b q h Beneficium
Religiosis preesse non debet nisi in religio: sis ordine sit professus l. d o Cum causam l. c b Cum ad nram / Nec valet consuetudo contraria quin aliter institui debeat amoueri l. c o Cum in ingrem / Eis aut amotis si pocca

psistent potuit reassumi l. c o Officij
Religiosi unius monasterii vocem in electione non habent alterius monasterii / quamuis alius hoc concedat l. e in Constitutus
Religiosus quam professionem egrediens non habet ut ipm recipiat actionem l. f q:
Religiosi sunt per C Ex transmissa ordinarios compellendi resignare prioratus / et in ipsis reside / si abbates fuerint negligentes l. p d Quanta deuocionis
Religiosus ordinarius visitans / paucos canonicos de sua ecclesia non debet introducere secularibus l. p o Vt in nostre
Religiosi non possunt appellare si secundum statuta sui ordinis corrigantur / nec tali appellationi deferendum est / que non in quibus a religione procedit bitur est inuenta l. z p h Ad nram / Ubi aut prelatus excedit appellatio locum habet l. z q o De priore
Religiosi non possunt sine superioris licentia predicare l. z i Eam que
Religiosi non possunt repelli ab agendo eo quod eorum origo pluribus sit ignota dum tamen pro mundo suo monasterio illud agunt l. z q Cum deputati
Religiosi pro ecclesia sua possunt testimonium perhibere / dum tamen de dicenda ueritate prestiterint iuramentum l. z c x Ex tuo locio
Religiosi simul debent habere omnia communia / et simul dormire / et si aliquis alium percusserit a prelato proprio absol: uatur nisi fuerit lesio nimis atrox
Religiosi simul C z i Canonica ut ait commorantes in habitu et obseruancia sint conformes l. z l Deus qui ecclesiam
Religiosi facti epi sue religionis habitum debent ferre l. z p Clericorum officia
Religiosis prouisionem debent curare sufficienter assignare redditum pro eorum / sustentatione prouisionem l. z b x De monachis
Religiosi non possunt fideiubere uel mutuum contrahere sine licentia prelati / de consensu maioris partis capituli sibi data aliter monasterium non tenetur obligatum / nisi posset probari

q pecuniā in utilitate mōstii est
conūsa ʒ h o Cum de quibusdam
Religionē intrans & ibi diu como-
rans supponit sua dno dedicasse /
et ideo nō pt condē testamentū
ʒ i o Cum ingredientibg
Religionē sanū intrantes nichil te-
nent relinquē eccliē quā dimittunt /
sup portionē ʒ ti q de hijs que
Religiosus nō debet monachus fieri /
nec ñ legitime sit etatis ʒ n a
Religionē intrans Nullus tondeat
infra annos aut impubes dz pfēs / ut
p parentes reclamare / qd pcta non
audit ʒ n b Si quis aut
Religionis habitum sua defenentes co-
gendi sunt ut vim religionis af-
firmat habitum / uel clericos scolares
se exhibeat ʒ n c Ut clerici
Religiosa nulla reputat que velo
recepto dum ut ve velatos acti
tit licet intrac velit q̄ eo animo
veliū recepit ut ipm deponet
qn vellet ʒ n d Vidua
Religionis ingressus arta ñg debet
puci añ annū quartumdecimum introic
ʒ n f Statuimus in insule
Religiosis nō licet transire de mōsio
ad aliud nec peculiū possidē aliē
acrit pmiant ʒ n e Johannes
Religiosi sine licencia ō vagantes
p epos ut redeant compellant ʒ
Religiosi Religiosis In g Nō ē nobis
lica ad artiorem nō ad laxiorem re-
gulā convolare ʒ n li Sane de cmo
Religionē infra quartūdecimum
intrans aut infra tpus pbationis
exigens contrahē matrimonium pt
Religioni a parentibg ʒ n i Cum pco
oblatus impubes si statum pro-
fessionis a se ratū habuit nō pt
in sclo remanē ʒ n l Significatum
Religiosus ē qui uel pntū devocione
oblatus uel i etate legitima mona-
sterium intrans pfitet / nec post
pt in sclo remanē idem de muliē

velata pcta benedicta ʒ n m Cum virū
Religiosus ē qui ī abbatis ma-
nibus profitet tacā habitu non
mutato / quia habitus nō facit
monachū / sed professio regularis ʒ n n
Religioni nō ē astricta Porrectum
qui alienum induit ī professionē
pcta faciat compos mentis ʒ n p
Religioni obligatur Sicut tenor
impubes pt ad discretionem veniens
reclamare / et sic nō ē monastio ob-
ligatus ʒ n o Cum simus
Religionis pfessio añ annum quartumdecimum /
nunquam debet fieri / si tñ facta sit
ut ea recipientes quā pfitentes /
in quorum favorem ē / tale tpus
statutū ē renuncient / nisi hiis non
possunt reclamare ʒ n q Ad apostolicam
Religionis habitum infirmus ī domo
ppa recipiens / et pfitens / cōmunis bo-
nis suis sciente epō pratice in
sclo sanus factus nec ad monasterium
est cogendus ʒ n r Ex nobis
Religionem artiorem pt quilibet ingredi
petita licencia nō obtenta non
obstante privilegio qd intelligitur
de hijs qui sola transeunt lenitate
ʒ n s Licet in quibusdam
Religionē uxor ingrediens ñ vir
pfiteat ibi nō poterit remanē ʒ
Religionem intrans cum In t Veniens
eo proposito dno sermendi nō pt
intrac vel redīe ad sclm / sed intrac
poterit laxiorem / si aut solū ad pbac
pt redire dum tñ vine sclaritē
nō ppōnat ʒ n v Consulti
Religionē antiquam pfessionē fecerit
recennbis ī alijs quas dimiserunt
pnt licite intrac ʒ n x Postulasti
Religionis habitum p annū integrum
deferentes cogendi sunt p censuram
eccliasticam pfiteri ʒ n y Ex parte tua
Religionem dicē pt qui pfessus nō
est / nō portavit habitum pfessorum /
ñ intravit ut semp dno deserviret /
Religiosi apostate ʒ o a Statuimus
ut diligencius requiredi & pbari eorum

tenent eos recipe salua ordinis
disciplina q si reuti noluerint
tandiu excommunicent do ad p mam
reuertant 3 o b Ne religiosi
Religiosi no debent induere vbo
uel facto nominatos aut pbacionis
tm pfitet ut ad sacros ordines
pmoueri 3 o c Non solum
Religionem intrans maritus ca de
vxoris licencia si illa conti no
lucit nc voue continencia cohibi
dz ei 3 o d preterea
Religionem pt coniux ingredi no
dum matrimonio consumato z alt pt
contrahe cu no fuit cu alio vna
caro 3 o e Vm pa 3 o b Ex pu
Religionem maritus intrans inuita
coniuge dz reddi ca si monasterio
sit pfessus qua defuncta redire
ad monasteriu no coget q pfessio
nulla fuit nec pmittet contrahe
quia quamd i eo fuit se ad no exi
gendu debitu obligauit 3 o f
Religiosi no debet C vnda intrat
mulieres vellae nc sedem pmitte
habitare 3 o l vxoratus
Religionem intrae no pmitte maritus
ca de vxoris licencia n ipa conta
vel n sit adeo vetula q votu conti
nenciae possit i seculo conseruae 3 o
Religiosus vxor C q Ex quo pdiuz
restituta quia illa conti noluit
nec continencie votu face pq
eius morte si contrarie sepet
z reuti ad monasteriu conpellat 3 o a
Religionem intrans C Cople abbas
maritus p annu i ea psistens si
vxor nitim moratur exue no
potuit sed si de facto contrapit sepet
Religionem vxor C 3 o n Consuluit
ingrediens que viru mortuu
reputabat dz eam reuertenti q
mortuo redire ad monasteriu
mouenda est no cogenda 3 o p lia nob
Religionis pfessio soluit matrimon
si no fuit consumati sed votu sitim
in secla continentie ca solemne

Matrimoniu no dissoluit 3 o r Septemu
Religionem pt maritus intrae si vxor
de facto contrahat cu scdo ago tamen
adultera sepetur sed pmum no potest
reuocare ca si cognita sit ab eo 3
Religionem de vxoris C o s Constituta
licencia vir ingressus nisi formata
fuit potit ab ea reuocari 3 o t veniens
Religionem vir intrans de vxoris
licencia i monasterio cmorantibus sine
voto et habitu regulari ei resti
tuenda e si ad seclm reuertat 3 o v
Religionem vir ingre C Accedens
diente de vxoris licencia vouens
continenciam si inuenta est intrae
monasterium compellat si vetula
pt in seclo remane 3 o x Significat
Religionem pt vxor intrare si forni
cata a viro fuerit sepata nc vir
velit eam si peccat reuocare 3 o y
Religiosa facta vxor C Gaudemus
de viri licencia qui pmisit i
hospitali se continenciam fruatur
sibi amplius no reddat 3 p a Dudum
Religionem pt vxor intrae conuersa
ad fidem viro conuii nolente
si ppt eius infidelitatem fuit ab eo
p iudicium eccle sepata 3 p b Gaudemus
Religionis votum omnia alia vota
supplet quia obsequiu diuini ppetuum
complectitur quelibz impleat 3 p q Scripture
Religionem se intraturum vouens
si i epum eligatur pus dz intrae
qm electioni consenciat de se facte
Religiosus C 3 p o p tuas
si pmoueat i epm pt votum emitte
transmarinum 3 p p Ex posulasti
Religiosi elemosinas sibi datas
a fidelibus no debet sibi cpi vendi
care nec eos n ca discipline ali
quatenus molestare 3 p q Theodosius
Religiosi symoniace recepti no debet
ad ordines pmoui z qui sic recepit
sunt suspensi sedi inte scrilacos no
maneat z abbates si circa hoc negli
gentes fuerit deponat porro no

amoueantur facilius qui per electionem
canonicam preueniunt nisi de crimine
diffamati vel nisi alterius loci euidens
vtilitas hoc requirat 3 pr
Religiosi qui sine plati monachi
licentia peculium retinet in morte
caritate sepultura ibidem 3 pr [illegible]
Religiosi qui relicta prime institucionis
disciplina laxioris se conformant
pal mee ac talibus conscientur
et continue ac eis recipiat discipli
na 3 p s Recolentes
Religiosi per prouincias debent anno sin
gulis capitulum celebrare vbi ab
bates priores et superiores conueniant
premissis visitacionibus qui referant
corrigenda et multa alia ita ob
seruancia regulari 3 px In singul
Religionem nouam nullus de cetero adinueniat
sed qui monasterium fundare voluerit
unam de regulis eligat approbatis
Religiosi non debent 3 q In [illegible] nimia
singuli et singulis ecclesiis commorari
per quodcumque priuilegium quod de con
silio non fiat contrarium in eccommunicacione
Religiosi si soli in 3 q n septem ma
villis commorantes statuto generalis concilii
commorentur prelati superiores eorum per inter
compelle ut vel debent socios vel ad
claustrum euocentur et ecclesie eorum re
gantur per ydoneos seculares 3 q o ad audien
Religiosi leges vel phisicam audientes
nisi infra duos menses deserentur tam
excommunicati ab omnibus euitentur re
deuntes autem vltimum locum teneant
in mensa et in capitulo et in choro et nunquam
sine pape licentia ordinentur 3 r n
nisi magnus hoc teneat sub excommunicacione
ipso facto 3 n s Super specula
Religiosus qui instinctu vel villicus
est sub seculari persona grauissime pu
niatur 3 n a Quod nec pater docere
Religiosis sub pena anathematis
prohibet ne cum laicis negociaciones
exerceant nec teneant ab aliquo
nomine suo firmas 3 n c Secundum instituta

Religiosi seculares in monasterio
conuersantes et suo exemplo multos
alios corrumpentes per episcopos non
obstante appellacione qualibet
sunt cogendi ut regulam suam ser
uent aliqui de monasterio expellantur
et alii ibi loco eorum instituantur si
non potest aliter religio reformari 3
Religiosus professus in d Relatum
matrimonium contrahere nequit potest si sup
matrimonium l b r geminis l b x Consuluit
Religiosi a suis administracionibus
facilius amouentur et ad inquisicionem
ad eorum correctionem non est tanta in
solempnitates sicut in prelatis secularium
adhibenda l a b Qualiter et quando
l b i p maxime
Religiosi non sunt permittendi ad audien
remittendi super absolui l a c Modest
Religioso potest dare licentia superior
ad consenciendum electionem sine con
sensu conuentus si qua non potest
alias consentire b g Cum religiosus
Religiosi mendicantes electi ad episcopatum
in contradiccione non possunt causa de superiorum
licentia consentire b d Quia ordo
Religiosus ante professionem non potest fieri
prelatus b b Nullus religiosus
Religiosi nouicii et laici ad electionem
prelatorum admittantur b ar Decrevit
Religiosus sine superioris licentia non
potest fieri executor l a Religiosus
Religionem profiteri non potest qui ad annum
quintum decimum non peruenit sed et tunc
si per annum permanserit vel habitum
professorum receperit profitetur l i Non qui
Religionis habitus professorum benedictione
aut dissimilitudine est distinctus
Religionem mediam l z Non qui
ante annum nullus potest profiteri nisi probatione
elapso quod si fecerit professione illi re
manet obligatus si tacite non illi
sed alii si voluerit se transferre
l b Non solum et b ll Constitutionem
Religiosi nominant beneficium nemini
conferant sed pauperes fructus eius
l aj Beneficium

Religionem arctam vovens intra-
re non i laxiori potest profiteri
6 l n clũla pg votum
Religiosorum receptio si ad platum et
ad conventum ptinea eo mortuo
pt conventus recipe sed eo vivente
no potest n velit 6 l o tit ad plm
Religiones mendicantes pg late
consilij sunt ocepte pdicatoribus
et minoribus exceptis 6 l v Religiosi
Religionis habitum no portantes et
qui eos ad scolas recipiunt ana-
thematis sunt ligati similiter illi
qui vadunt ad studia sine plati li-
centia et consensu maioris ptis
tali sibi data 6 cs l vt periculosa
Religiosus pro lesione iniectione in
clericum secularem pepam absoluitur
Religiosi laicus ¶ 6 p n Religiosi
ad hoc noviter paciens occasionis
fima c ligatus ibidem 6 pn Religiosi
Reliquie occisi i notorio crimine in
veneracione nullatenus habeantur nec
sine auctoritate pape aliquorum aliqua
miracula facientes 3 p v audiuimus
Reliquie antique no debent ex-
trahi extra capsam nec venales
aliquatenus exponantur novas
autem sine auctoritate ipse nullus audeat
venerari nec pmittat prelati
plurium ad ecclesiam venientes falsis
figmentis decipi cum questus 3
Renunciare no debet ¶ v x dum ecclesia
platus eccle tribulacionis tempore
sed semper opponere defendendum
Renunciasse non ¶ fo licas tuas
presumitur beneficio sponte quis sibi
sed pbacio competit et pt negativa
pbari si aliqualis sit coactus f s
Renunciacioni sponte clerici ¶ 6mp hec
cum imponendum e silencium super ea
Renunciacioni pbende ¶ f t in pncia
p canonicorum dolosum compulsio c
restitucio facienda f v dilectus
Renuncians archiepatum qui ibi secure
no potest commorari pt alibi
de licencia ordinarij sine pallio
ministrare et de honorabili sustentari
Renunciandi cause sunt ¶ f n ad supplicacionem
conscia crimis debilitas corporis de-
fectus sciencie irregularitas grave scan-
dalum malicia subditorum granis autem ps
Renuncians loco no pontificali ordini
pt alibi postulari f o clanda eccle
Renuncians officio i manu laici qui no
possit illud no potest optime vel
lectione f x clnod in dubijs
Renunciare pt papa ut bonifacius indi-
cauit 6 clm aliqui
Renuncians termini beneficio ut oppe-
tionis impetrans defraudet careat
quod et ambitio 6 c q si te pbenda
Res inter alios acta aliis no preiudicat
2 q o dum olim 2 ip inter dilectos
2 e s sicut super controversia fallit in hoc
i multis casibus quos hec 2 p d
Res vincta duplici vinculo c equaliter
a iure no censetur 3 cs r dilc i ma
Rescriptum generale speciale derogat
generali q dicitur romana
Rescriptum no valet optentum tacita
veritate quia condicio semper subintel-
ligitur si preces veritate nitantur r supra
sed tamen p ignoranciam tacealur quod
expressa nichilominus obtineret simpliciter
no nocebit si autem p maliciam tacea
i casu aliquo no valebit a n super
literas e h ex litteris
Rescriptum possunt nisi de personis quo
ad omnes articulos fiat mencio
a p sicut dilecta valet autem si de
illis i quibus mencio habetur quod constat
no esse tacita veritate s dum si as
si autem primum malicia vel neglia
est suppressa vel misera anima istius
michi executio possunt vince hec
a b si autem quod aliquis a t supra
Rescriptum cum aliquis ¶ a q plerumque
subdisputacione impetrauit puta si
c pura pueris vel lectione non
intrauit pbato alteris robur h
t inter ceteras
Rescriptum recipiens super aliquo

faciendo excusacionem non habet si hic
non possit facere et offert parata se
facultas ut extra de re iud.
Rescriptum super beneficio impetrato
non valet si de alio iam habito non
faciat mencionem a a de aucto
Rescriptum quod aliquis possit in omnibus
causis sibi iudices eligere subrepticium
reputatur d c de hoc summa
Rescriptum non valet in quo falsa la:
tinitas continetur a d de audiam so
Rescripta prioris et posterioris iudices
nisi de revocacione alterius dubitatur
nisi sibi admonere desideret procedere
debent simul et si non conveniant ar:
bitri eliguntur a g pastoralis
Rescriptum super rebus et personis generali
per aliud certas res et personas exprimens
minus revocatur absque hoc quod de
illo mencio non habetur a g pastoralis
Rescriptum minores personas exprimens
per clausulam et quidam alii non exten
ditur ad minores maiores a h sedes apostolica
Rescripta duo impetrantes super eadem causa
ad diversos iudices careat impetrata
Rescriptum prebende a a i de tenore
impetrate in ecclesia ubi est certus
numerus iuramento firmatus non valet
si de hoc non faciat mencionem a u
Rescriptorum diversorum in Constitutus
dicto si mandant alium contraria
si constat illi ex forma primum non
revocat primo peccat alius secundo obe:
diat si dubitat copia sibi exhibeat
faciat rescriptorum si nec sic possit
plenius informari dubium peccat
est consulendum a r cum contingat
Rescripto actoris non potest reus trahi
ultra duas dietas a fine dioc:
Rescriptum non valet a a x Nonnulli
impedientes beneficiandum si in simili
habito remaneat et hoc tacuit in
secundo h h de audiencia
Rescriptum in quo est actor error dioc
vicatur h e Significante
Rescriptum contra aliquem impetrantem
ad eius non extenditur successorem si
re integra moriatur h g Significant
Rescripto absentis fit adversario in ex:
pensis et aut absolutus in(?) supra
impetrans h o summa nonnulli
Rescriptum non valet ad iudicem ecclesiasticum
impetratum si causa illius cognicio
pertineat ad iudicem secularem z a i:
Rescriptum posterioris licet ex suscepto
non revocat sentenciam a primo iudice
prius latam secus si per exceptionem
sit sentencia est danda z e t audita
Rescriptum generale non revocat speciale
unde si occasione eius voluit
aliquis iudicium declinare con:
dempnabitur in expensis z d o Scelus
Rescriptum non viciatur per mortem
delegantis qui suam non mutat
z i v Septe carissime
Rescriptum super absolutione non valet
nisi tenorem contineat qua sentencia
fuit lata z v Cum pro eo
Reservacio facta a papa super provisione
de pastore facienda illa tamen
impedit que sequitur eleccionem tamen
non revocat precedente h c t Si eo tempore
Reside(?) tenetur prelatus in sua ecclesia alias
deponatur z a p Non liceat z a q
ex gestis Si quis diu expectatus
et vocatus non redeat alius eligatur
nisi legittime sit detentus z b a:
Residenciam dz in Simalis arequia(?)
permittere instituti ad curam spaliter(?)
animarum et si non fecerint expellantur
et qui aliter contulerint conferendi
careant potestate z a r etiam nonnulli
Residenciam in cura facere non volentes
si puberes in illa teneant admittantur
et si iam admissi fuerint expellantur
nec prius appellacione aliqua se
tueri potest in episcopus propter studium vel
aliam causam legittimam ut ad tempus
non resideat indulgere z a f Relatum
Tales etiam a papa gratis impetrantes
cotidianas distribuciones pape
non valebunt z c t licet nobis

Resides reputat qui p[ro] iuribus eccle se absentat 3 b e Ex pte tua

Residenciam debet face[re] ex pape fructus d[e]z qui in cotanomicoz et eccle negocijs occupa[n]t 3 b f Sunt dilatj

Reside reputatur ep[iscop]us si iniecte 3 ax decretus 3 b g ad audienciam

Residenciam facientes debent ad suas eccl[es]ias abstinetur et debent interim ad expensas coz de m[in]istris ydoneis p[ro]uidere 3 b h Cu[m] ad be

Reside[re] volentes sed sine ep[iscop]i licentia ad aliam dioc[esim] transeu[n]tes nisi moniti redierint aut cam licentiam absencie sue dicat beneficio spoliem[ur] 3 b i Clericos

Restitue[re] coactus rem detentam, heres d[e]z expen[sas] quas bona fide fecit meliorando rem taliter resti[t]utam ff ss Requisiuit

Restitui no[n] d[e]z eiectus de posse[ssi]o[n]e quam p[ro]p[ter] negligentiam procuratoris aduersarij est adeptus si vigore talis q[uod] dum detrimentu[m] fit eu[m] venisse

Restitui d[e]z eccl[es]ia que gaudet inter minores cum cum alia eccl[es]ia si obmissa pro ea probatio allegetur ff v Auditis

Restitui d[e]z coniux ad audiam in ca[usa] matrimonij p[er] qua[m] e[st] ca[usa] sit fauorabilis semper standum sit Sc[ilicet] eius

Restitutio quib[us] conceditur eius qui iam in rem suis transeo[n]t iudicata si inueniatur aliquid sup[er]e p[ro]tinde ec[c]l[es]ie stat[us] sed Cum ex lite

Restitucionis beneficium gaudet minor si p[ost] in eius preiudicium aliqua vendidit ita tamen q[uod] emptor sui p[re]cium offerat t c Constitutus

Restitutio ad audiam datur p[ro] lata sententiam si p[ro]nunciatum ca[usa] qua debeat inuitari si aut[em] opertuit sua demandet debet de exceptione tantum si cum contingit reuocari t a Gustitata

Restitutio in integrum conceditur eccle[si]is sine cont[r]inat[ione] si dilacionem petat ut causa magis merito cognoscatur

Restitucionis causa t b Coram felici p[ro] ordinarius si administracionem habeat hac[tenus] si aut administracionem non habeat nec ipse nec vicarij quicquam agunt t d Causa

Restitucione p[er] sententiam denegata vid[etur] d[e]z dari iterum nisi dicatur q[uod] appellacio obmissa e[st] que potuit interponi et nimia defensio offectatur t e Ex tenore

Restitucionis peticio priuilegiata est ut an fiat quam respondeat spoliatus ut tamen eam spoliatus requiri vt restituciones p[ro]pterea audiat t c f Cum:

Restitui non d[e]z eccl[es]ie qui l[ite] spoliacione ipsam spontaneus abiurat 3 c f Accepta

Restitutio facienda e[st] p[ri]mo p[re]donis si p[re]di se asserat spoliatum 3 c v In litis

Restitutio si petatur et a iudicibus denegatur coz iuiti sint passiue 3 d c:

Restitui debet que Cum sequestrone munisse in p[ri]o sit ablata 3 a j d Sic[ut] r[...]

Restitutio facienda e[st] spoliato no[n] so[lu]m de ablatis sed eam de iniurijs et de dampnis 3 d d Graui et cum de quai possessoe 3 o y Suborta

Restitutio non e[st] facienda illi q[ui] scient[er] alium de possessione expulit si ab expulso qui fuerit p[ri]mus e[st] repulsus si tamen modum concedat faciat de expensis 3 d e Olim causam

Restitui no[n] d[e]z vxor viro que consanguineitatem p[ro]bat p[ro]xim[a] e[st] p[ro]bata alias debet quo ad omnia sibi reddi 3 d:

Restitutio facienda no[n] e[st] Cum f litem nisi de spoliacione constiterit euidenter aut p[er] testes aut p[er] confessionem aut p[er] instrumenta aut p[er] facti euidenciam manifestam et absque vsore aliquo no[n] h[abe]t iudicium vn[de] vi ibi locum 3 d h Cum ad sedem 3 d k Olim int[er] te

Restitutio tenetur qui a spoliato recepit rem ablatam cum p[ro] hoc in vitio sit successor 3 d l Sepe contingit

Restitutio plene e[st] facienda ita q[uod] spoliatus sit in possessione eque pacifica sicut ante 3 d m In pristinis

Restitui d3 illud qd receptu e pro
aliquo pmisso fieri si no fiat / cui
pmissu 3 b n Dilectus io
Restitucio no e in integru eclie con
suetam uel contractu pqam termiu
facienda n fraus inveniri qd impe
dimetu aliud ppt quod ea iudex duxit
concedendu C e y Auditis
Restitucom no tet facere uicarius de decis
occupatis cu de iure cui ad eu ptineat
nisi adusarius pbet uisum titulum
possidendi C f a Ad decimas
Restitucio si no e eclie facienda contra
confessionem i iudicio a se factam error
tn si in facto invenit corrigetur C:
Reus e si actor C f a Cu aduersus
michil pbauit absoluendus 3 f q:
Sacerdos non Cvt nuum
omittat ppt modicu triu
ticuum digiti celebrare
nisi scandalu oriet l n De
his uero / i e si amisit vngue
pollicis / dn tn frangendi heat
ptatem k t Thomas Gi aue mam
pdidit / nullateq celebrabit t f s Ec:
Sacerdotes debet ee Cposuisti
illi qui sunt abbates archipsbiti
ppositi t decani C l Vt abbates
Sacerdotes t i dignitatibus constituti
exterius heant vestes clausas non
curtas nec virides nec rubeas nec solaces
consutiras / nec frena heant deaurata
Sacerdotes no hnt C 3 p alia offica
i domibus suis mulieres / ne pmittat
qd eis ftinat in altari 3 x Inhibendu
Sacerdotis missa no audiat / qui est
ppt fornicacom publica condempnatus
alias tn vitandus no est / qm du ab
eccia tollerat 3 aa Vera dixit
Sacerdotes si de facto contraxerit p
longu pmanu / si laudabilit conseuerit
poterut de licencia epi ministrare
3 a h Came sacerdotes
Sacerdotu grecoru filii nati i matrio
quo vtunt / pnt eligi in platos cu
legittimi reputet 3 a k Cu olim
Sacerdos a pbombus digitis mu
tilatus exceptu missa / ppt alia
officia eccias ministrare 3 d e psbitm
Sacerdoti leproso dandus e coadiu
tor qui procurare debeat curam / et
leprosus de puentibus congrue
sustentet 3 de presbitro de rebus
Sacerdotis bona que de eccia sut
acquisita p eius morte ad ecciam
reuertunt / et hoc psumit / si an ordi
nacom pauper fuit / t post ea locuples
sit inventus 3 i k Investigand
3 i k Vt unusquisque
Sacerdos deponit si de bonis eclie
emit possessiones / nisi ponat in
strumento publico pura qd nomie
eclie teneant 3 n psbiter Si
em alieno noie hoc facit fur
et sacrilegus reputat 3 i l Ingnuens
Sacerdos a clericis si i terra eclie
edificat vineam sive domu i vita
sua tenere potest / sed p mortem
ad ecciam reuertit 3 i m Si quis
Sacerdos no d3 esse vicecomes
aut ppositus secularis / alias excom
etur si admonitus no desistat
Sacerdos debet C 3 n b Clericus
sci rector no collegiate eclie
infra annu / nisi epus dispenset
cu eo tn usq ad septenium ppt
scolas C a q licet C b b Statuitur
Sacramentu baptismi t confirma
cionis t ordinis no sut aliquatenus
iterada / sed si aliquid no omissu e
caute t debito tpe suppleat C g:
Sacrilegium e quando C psbiter
iniuste agit in epis t rebus quod
consecrat T v n Quod in lctionis
Sacrista d3 archidiacono subesse
et res eclie custodire C m b Vt sciat
Sanguinis cam sine irregularitate
ppt clericus comitte no tractet C:
Sanguinis pena Cm in Epus seu
si inferat illi de quo cleric conquestus
e / no e irregularis si hoc non
intendebat / sed pro securitate hoc
fecit / uel ne rex velleret C n v platis
Saracenorum alius qui ppt pdicacom
ad eos hitantur / eccia religiosi ad
hoc apti de platoru licencia

ubi stantes statutis temporibus peñt vti.
Saracenis suos. l. de f. dum sit lau-
no licenc̃ xanos. l. d a. judei no
Saracenis arma portantes exco-
municati sunt, que sma p cuiuslibet
maltam as sepius publicatur. bona
talium confiscentur et capientium sint fiat.
l. de b. ita quorumdam. Isti autem
absoluantur totum quod ex occasione
lucrati sunt, et unde de suo in terre
sancte subsidium mittere teneantur, quod si
non possint aliter puniantur. l. de n.
Saracenos pñt c. ad liberanda
adire causa ut redimat captiuos,
dum tamen nisi secum eis portet, excomunicati enim sunt mittentes eis
inimicis prohibitas vel portantes. l.
Saracenis dabo c. d s. significauit
consilium vel auxilium p emolumento
quod durante guerra contra xanos
agitur sit sma oppositio ipso facto.
l. de e. in nonnullis
Saraceni super xanos in officiis non
ponantur. l. de m. dum sit nimis, cum o-
nerosi autem sunt qui posuerint ut desi-
stant, ubi de l. de o. de spali
Satisfactio a absolucio qualis sit
facienda. super absolucionem l. de s. Sepe
Scandalum non c. d t. s. cum olim
impedit pessimum quod fiat, expedit
et quod desit. c. p l. magne deuocionis
Scandalum vilius nasci permittitur
quam veritas relinquatur. l. de r. de scandali.
Sacra corporis non eminens c. zaluit
sufficit in plato l. c q. au. c. committ.
Scismatica reiusus in a scismatico
fuit ordinatus si eligatur canonice
confirmet. l. c o. dilecti diligencia
Scismaticus non pt conferre beneficia,
nec ordines celebrare, recepto ab
eis beneficio spoliet alienatores
ecclie rerum sunt. vt cum vel p laicum
nichil valet, sed ad ecclesiam reuertatur
et qui contradixerit excomunicatus
inuitus aut in scismate tenentur
ab officio et beneficio sint suspensi. l.
e li. quod a predecessore
Scismaticus si ordinat aliquem

ille ab execucione ordinum est suspensus
vel repellatur nisi habeat scita ab eo
qui potuit esse dispensatum. l. e l.
Sartinio electionis. c. confirmati
prius non pnt electores amplius variare
sed p suspensionem prohibere repellatur. l. f a.
Scrutinium in ordine c. publicato
dicitur illa interrogacio qua facit
episcopus ab archidiacono, si sit esse
illum dignum et responsio archidia-
coni. Sco quam humana fragili-
tas nosce sinit, ne nescio, nisi de
indignitate sibi constabit prius in quo
casu debet de ipsa episcopum premunire.
Securitatem habet. l. k g. de pte
litigantes et iudex eis concedere
tenetur. l. z f. g. causam uiriorum.
Sentencia lata contra parte non citata nec
confessam nec conuicta nullius est
momenti. l. a. cum ecclesia sancte male.
Sententia lata a non suo iudice nichil
valet. l. b b. ad nostram audienciam
Sententia interlocutoria transit in rem
iudicatam si infra decem dies non fuit
appellatum. l. b ij. cum dilectus
Sententia lata a papa in melius reformari
si surreptiue quicquam fuit factum,
vel graue alicuius ecclesie preiudicium
generet. l. s ij. cum ex litteris
Sententia pt ferri contra absentem si at-
tatus fuit vel procurator eius, eo
absente, aut si procuratorem non ha-
bebat citatus ad eius domicilium
facta est coram testibus fidedignis
Sententia lata post. l. z d p. causamque
appellacionem irritanda est, eciam si fuerit
confirmata. l. z f p. sepe a
Sententia semper debet ferri contra petitorem,
quando non constat de alterius probatione nisi sententia
quod petitor probat debet possessori dare.
l. z i p. inter dilectos
Sententia rite lata pt post nouum arti-
culum renouari, licet sit iniuria iudi-
cibus qui tulerunt, quia quando alia
debet confirmari. l. z i f. cum iohannes
Sententiam post appellacionem suspensiuam
nulla debet excquti protectum anglez

intrancib[us] z. l. q. Venientes no
Sentia nulla e casa si appellaco sit inter-
posita que lata fuit contra iura z o b:
Sentias no debet iudex: Sentia contra
ob retardac z o c Iurgamentu
Sentia de pe[n]is plan[e] nisi ord[i]nes iudi-
ces dari concordet no s[er]uatur z o d:
Sentia rite lata e p[er] Non pt
papa facilis approbanda z o e Eaque
Sentie cognicio mericis sibi no vendi-
cat executor z o f Decretis
Sentia lata i[n] ca[usa] matrimoniali no
transit i[n] rem iudicata sed e semp[er]
si connicta uel sepa[ra]ti nimis iniuste
inventi fuint revocanda z o h:
Sentia lata contra ius sep[aratio] lator p[er]tinu
est revocanda lic[et] imitac consuetudine
que no valet z o i Cum causa
Sentia no valet que iniquitate contiet
manifesta z o k Inter ceteras
Sentia lata contra absente nisi sit co-
tumax nichil valet z o l Tenor
Sentia i[n] ca[usa] matrimoniali revocanda no
est q[uo]mi[n]us ps assedat n[on] p[ro]bet flu[m]i[n]a
p[ri]ncipio se dixisse z o l an Consagnici
Sentia pape si p[er] surrepcon[em] lata
fuit revocat[ur] z o n Cum olim
Sentia lata contra ius litigantes ai i
rem transeat iudicata n[on] appellatu
fuit firma eit quia semp[er] e p[ro] sentia
p[re]sumendu no aut si contra ius sepu
lata e p[ro] qua cu[m] nulla sit no o[portet]
appellac[ionem] z o o Cum inter vos
Sentia no valet lata ab excomunicato
puta q[ui] p[er] lr[as] ordinary ul alias
est p[ro]bati z p c ad p[ro]bandum
Sentia iudicis nisi iniquitat[em] contineat
p[re]sum[itur] esse bona sibi no obstante
Si p[ro]bac[ion]es seculares no fuit al
legatas, cu[m] no solu[m] ad vna[m] p[ro]bac[ionem]
spem sed ad tota[m] cause m[a]t[er]ia[m] de-
beat a[n]i[mu]m informac[ionem] z o p Cum qe:
Sentia a qua infra l[ex] z o r Sic nob
decem dies no opetuit appellati i re
transit iudicata et condempnat[us]
in p[er]ditac[ione] iuris suppo[n]itur p[er]misse, et

appellacon[em] renunciasse cu[m] p[er]modis
no valet z o q Quod ad consultacio[nem]
Sentie execucio e suspensa, si ab aliquo
appellet qui ex ea sentit, lic[et] directe
contra eu[m] lata no fuit se gravat z o s:
Sentia no valet si Cu[m] sup[er] contra iusta
contra absente ex ca[usa] legittima p[ro]ferat
et de iure p[re]sens iudex si p[ro]cedat in
aliquo eciam ventus, quamuis innq[uam]
sufficient ca[usa] absencie sit p[ro]bata,
et audire utrumq[ue] pt delegatus
alit esset instructus de cause merit[is]
minus plene z o t Cu[m] Bartholdus
Sentie papales ac execucio unius
ordine debet fieri, t[ame]n alij iudices
i[n] s[imi]libus teneantur s[e]q[ui] iudicac[ionem], nisi
dispensacon[em] aliqua[m] p[er]a[li]ter contineant:
Sentia p[er]alis sit si l[ex] z o v In causis
cont[ra] p[ri]vilegiu[m] profecture valet,
q[ua]n[do] ei p[ri]vilegiu[m] no fuit ei exhibitu[m]
et negligens pena portet, aut
fuit tu[n]c illud suppo[n]i[tur] revocasse:
Sentie contrarie late l[ex] z o ij Subborta
ab arbitris nichil valet, late a de-
legato ad delegante referant[ur]
ab ordinariis qui ceu absolut[e]
obsistunt n[on] i[n] causis favorabilibus
puta dote m[at]rio libertate z p e Duobus
Sentie excomis indicti suspensionis
nisi p[re]missa monicone canonica no
serva[n]t[ur] z q i Reprehensibilis
Sentia excomis ab ordinario lata igno-
rantes no ligat nec ex[tra] dyocesim
delinquentes 6 c Ut animarum
Sentia plurid[um] iudicum p[er] vnum ferenda
est i[n] plurali, sed c[on]tra i[n] vno singulari =
Sentiam soli epi[scopi] l[ex] 6 [de] t[em]p[oribus] Cu[m] ab vno
Palam p[ro]ut p[ro]ut confite sed alij p[ro]se
ipos 6 [de] t[em]p[oribus] q[ui] Et si sententia
Sentie seculares no valent, si i[n] eccl[es]ia
uel cimiterio p[ro]ferant[ur] 6 [de] f[oro] Decet domu[m]
Sentias excomis indicti suspensionis
sine scriptis ferentes p[er] mensem ab officio
sint suspensi, quas superior revocet
et condempnet, eu[m] qui sic tulit
i[n] expensis 6 p b Cum medicinalis

Sentencia lata i subditu vel inca:
mentu excortu no valet nec
ligat qn possit renuclae que corri
genda fuint visitandi b cc da:
Sepelri dz ut predecessor c plerisque
ribus q no elegit alibi sepultura
et aut alibi eligat vz si in eius
legalib habit eccla prochialis
canonica porcom z ex n nos instituta
Sepulture eccla alibi qm prius fu
causa rom vt i loco min religioso
efficacia no habit z ex o Relatu z:
Sepeliens alienu c ex p fraternitate
prochianu pq appellacoz legittima
restitue teneat z ex c Certe i°
Sepeliens eu q elegit alibi sepeli
fung re restitue et ora que roue
funeris obvenerunt z ex s ltu liber
Sepultura pt vxor elige sed no
impubes, imo dz vbi pr elegit
sepeliri si consuetudo prie no obsi:
stat z ex t De vxore
Sepultura ext prochia eligens
dz cuiquarta dimitte de legatis:
Sepultura eccla d z ex v lcu sup
tate no dz q vaginis rei licite
morte subito ppemit z la Certe
Sepeliri no debet i cimiterio qui
decedunt sina decesserint et si fam
fuit exhumerent si pnt discerni
abalijs alias dimittat z l b Sacris
Sepulture locu mllatenus i expedendo:
Sepultura eccla c z l c Abolende
vo tacebit excomicatu vel flagiciosi
si an morte p isilium e ingr for
ma eccle absoluitus heredes in eis
ad satisfactionem pro eo p censura
eccla compellant z l d prochiar
Sepulture eccla si iniuncto vel voto
seu pmisso quolibet fuit ad pcuratoz
cuilibet confirmata nichil ydete
tale pcurari 6° l b Quamvis prial
Sepultura pt eligi i loco vmis solem
Sepulturaz no 6 l c Cum qs
eligens obitumz decedat sepeliendo
e i prochia i qua ht domicilium
prale 6 l d Siquis sui
Sepultura no eligens ai vltio vio dz
inter sepeliri 6 l d Siquis sui
Sepultura no pt pr impuberi elige
n consuetudo fuit approbata 6 l c lic pr
Sepultura pt filius familias elige sed
no n de castrensi vel quasi peculio
quicqm dare 6 l e licet pr
Sepultura no pnt elige regulares
n mimis a sua eccla sit remoti 6 l:
Sequestrari debet c f Religiosi
fructus si missus e possessionem cause
rei suade eos distrahe videantur
te c l Dilectus filius, id de eo q pq
sniam re detinet alti iudicataz
et fructus eius sibi satagit applicare
ea si ab eo fuit appellatum e cz:
Servi no debent ad c ab eo qui
ordines pmoui ex d instrumenti
et si fraudulenter se ingerant depo
siti debent dnis suis reddi ex e de servis
Servi filius de matre libera ordinet:
Servi eccle manu c ex l dilectus filius
nisi potest ordinari Sed eccle cuius
bona ab eis antea adquisita, nec
plati eius potuit accusare nec
con eccliam testes esse ex f de famlis
Servus manumissus a dno ut ordinet
sibi sivit i dnis si ei suie in eis
noluerit deponatur ex g Nullus
Servi eccle qui de conniventia plati
traduntur officiis eccliali n apposita
condicione, servire sue eccle teneatur
potuit alti eccle desruie ex i Ego:
Servi eccle p quacunque c libertinus
comutacionem no pnt ad manum laicam
devenire nisi ai titulo libertatis
quia res deo dedicata no pt ad vsu
laicum applicari z g q Mancipia
Servitum no pt eccla subiri vone
decimarum vel oblationum siue rege
eccle e confinie z s b Sanctorum
Servi eccle fugitivi potuit p co
mutacionem ad manum laicam devenire
Servi pnt concede z g v Dimisisti e
sed tn tenent dnis ad servicia con:
sueta e c o Dignum est

Servilis condicio dirimit matrimonium contractum nisi pro eius notitia sit carnalis copula subsecuta et dos reddat uxori si post hoc sciatur. Extra de conditione proposuit

Servilem condicionem non potest opponere uxor viro si se gessit pro ingenuo tamquam liber nec est passus talem pena sui status nec est si petat divortium audiendus. Extra c q lia 23.

Servili condicione coniugio detecta nisi alter verbo vel facto de novo consenciat qui ante ignorabat potest divortium petere et ad alterum copulam se transferre. vel transit. Extra e t de coniugio servorum

Servi clericos vocantes in fraude ut mitti ad curiam, immunes sint a sermone duorum aut quem nimium sint emoti sint per episcopos absolvendi. Extra q declarari

Senectuti inveris est pro loco et tempore deferendum. Unde sine instrumento quis solutus est prestanda. Extra sh. Senes

Sigillum commune potest habere collegium sed non illi qui sunt per collegium vel subiecti. Extra l n Dilecta in Christo

Similia sibi iudicio sunt tractanda. ff. D:

Symonia contigit aut corporalia ita recedat a beneficio sic adepto quod si sit simplex per liberam est signacionem per dispensacionem episcopi potest rehabere sed non in maiori non potest dispensare:

Symoniacus deponi. ff b Si aliquis nat. 2 e o Si cum sup electione

Symonia est si pactum intervenit in permutatione spiritualium vel spiritualibus annexorum. 3 q f Questitum

Symoniacum potest quilibet catholicus accusare et ferre testimonium contra eum et ad hoc est pluribus inducendus. Extra a li:

Symoniacus accusatus. Extra Si inque et dum statu et amisso officio deponendus dox vitiis sit inventa. Extra a l accusatum:

Symoniacus convictus. Extra a q Duorum status de ecclesia expellatur. Extra a n Sicut symonia

Symoniacum potest servus suus accusare et quilibet criminosus ubi de simili crimine sit convictus et non licet sit accusando missa celebrare quem nulli accusato pro alio crimine prohibetur

Symoniaci sunt. Extra a o Tanta est qui religionem intrant pecunia mediante et qui prioratus vel capellanias vendunt pro censu vel ad quinquennium et qui parant aliquid dominum vel recipiunt vel pro crismate oleo sepultura nec potest consuetudine quamquam diuturnitas temporis culpas non minuat sed augmentat. 3 a p sto licat

Symoniaci sunt plus dezite quam aliud exigunt pro personis ecclesiasticis installandis quam impediendis quam pro sepultura seu benedictionibus nubencium vel aliis sacramentis non valet consuetudo contraria tamen tanto graviora sunt peccata quanto diucius infelicem animam detinent alligatam. Extra a q Ecclesia in ecclesia. Extra b f Ad nostram. Extra b d Cum nobis. Extra b x Intm. Extra c Fore:

Symoniacus est qui Roma. Extra di ecclesiam gratiam facit alioui pro ecclesia obtinenda. Extra b b Ex diligenti

Symoniaci sunt qui ut consentirent electioni aliquid acceperunt tales si confessi vel convicti fuerint ab altari ministerio sunt suspensi si autem fama laborare contra eos purgacio indicatur in qua si defecerint privantur. laici vero si aliquid pro talibus receperunt illud non potest sine salutis dispendio retinere sed debet utilitati ecclesie applicari. Extra a s De hoc autem

Symoniacus est qui promittit ecclesiam pro temporali negocio patrando et talis promissio nichil valet. Extra a t Sicut tenet

Symoniace adepti beneficia de quibus si probari fuit expellantur si fama laborat purgacio indicatur si rea defecerit similiter spolientur:

Symoniacus est ille. Extra a v Insinuasti qui relaxat crimine sibi nota et quem debet corrigere pro commodo temporali quam consanguineitatis intuitu vel favoris sed qui amore in penitentem reconciliat vel abiciat odio penitentem quia amor et odium pro precio hic sunt: Extra a x Nemo

Symonia est sacra redimentia que-
admodum si emat ℸ a n suclam
Symonia est si episcopus pro crismate
nummos recipiat quia si cathedra-
tica appellant / aut pastoralis procuratio
prestationis / vel episcopalis consuetudo / que
nomina non excusant / sed probant
qui exigunt statum suum ℸ Ba ℸ age
Symoniaci unius ℸ b p sumen
modi in his versibus continentur /
muneribus dandis attendas quatuor
ista / Si mus dans quis recipit / que
res / que causa petendi / Si em
dives dat munus non magis valoris
prelato alicui indigenti liberaliter /
non ut inclinet eius animum ad spiritua-
lia obtinenda non debet symoniacus
iudicari / Sicut est de nobili qui
cardinali venienti per mare equum
optulit per quem deberet frater electi
confirmari ℸ b e de si questiones
Symoniaci sunt religiosi qui dant
pecuniam in ingressu quamvis dicant
pro pitancia esse data recipien-
tes tenentur restitue ab officio
suspendendi / et sic recepti ad alia
monasteria transferantur ℸ b d venien
Symoniace ordinatus si occultus
est ad introitum monasterii indu-
catur ab obtento sic officio abstinendo /
quod si noluit non est publice compellendus
Symoniacus ℸ b e de tue fraternitas
non est qui ignorans symoniace
ordinatur ℸ b g de symoniace
Symoniacus est qui consentit ad
opponenti se sine premium aliquod
ut taceat conferat / talis tenetur a
sic obtento beneficio abstinere ℸ b h
Symoniace intrans ℸ Mathens
monasterium ignorantibus parentibus sibi mo-
tuit sponte cedat / et sic poterit
per modum recipi in eodem / si autem
sciens tenetur recedere / et ad arcium se
transferre ℸ b b de regularibus /
Postquam tamen receptus item non debet sibi
ratione prime receptionis aliquid
vendicare ℸ b l de insinuacione
Symoniace est electus et ideo
repellendus pro cuius electione ipso
non sciente pecunia electoribus est pro-
missa / non in fraudem factum sit / et sic propterea
repellatur / qui autem ipse symoniace
repulsus fuit / non potest cum eo episcopus
dispensare ℸ b m Nobis fuit
Symoniace recipientes in monasterio
et recepti convicti aut per inquisitionem
si per inquisitionem fuit hoc inventum
recepti in arcioribus retrudantur /
recipientes iniuncta penitentia donec
peracta fuit ab ordinibus sint suspensi /
hoc autem ad illos non extendit qui
sine taxatione aliqua receperunt
Symoniacus mutil ℸ b p dilectus vero
potest excipere contra testes / non quod contra eum
ex malicia non ex zelo iusticie pro-
cesserunt ℸ b q licet heli
Symoniace si religiosi in ingressu statuus
cuius fama clara non fuit imponant /
potest per ermosde convinci et repelli
quamvis agatur criminaliter nisi statim
de aliud oriatur / non sint conspiratores /
vel hostes et alia ad iniuria suf-
fragentur ℸ b r per tuas io
Symoniacus non est per cuius procuratione
data pecunia eo penitus prohibente
nisi consentiat ex post facto / secus
de pueris / qui per pecuniam sunt recepti /
quia non sufficit non consentire / sed
requiritur dissentire / unde inito repellitur
Symoniacus est ℸ b s sic tuus
qui se et sua dat monasterio eo pacto
quod diu vixerit dicta bona teneat
pro prebenda / si autem pactum non fac-
it non est quo ad ecclesiam reputandus
symoniacus apud deum / tamen est si intendit /
quod propter hoc sit receptus / nec secus
etiam cum alias receptum ℸ b t ana
Symoniacum credens episcopum ℸ mos
ex solo auditu a quo extitit ordi-
natus / potest in suscepto ordine mi-
nistrare / sed ad superiorem durante tali
conscientia non ascendat ℸ b v per tuas vero
Symoniace sunt qui vere pecuniam ad-
ministrationem spiritualium receperunt
ℸ c a consulere

Symoniacus est ordinatus ad titulum
alicuius eccle pacto inito q nichil
exiget ab ea. l. b. ij. p tuas mo
Symoniaci sunt qui p consecratio:
bus epor uel institucionibus abbatu
aliquid receperint nec excusantur
consuetudine que dicenda est potius
corruptela. l. c. b. Sicut pro
Symoniace sunt moniales et alie
regulares que sub pretextu paupertatis
pro pecunia aliquas receperint
et similiter sic recepte tales i p la:
cone pmote sine spe restitucionis
ab officio repellantur. l. c. c. Cum sponsa
Symoniaci sunt epi qui i ecclesiis
vacantibus nullum pmittunt institui
nisi eis certa summa pecunie conferatur
et qui intrantibus religionem uel
ibi nullo dato eligunt sepeliri
difficultatem ingerunt donec aliqd
sunt adepti tales duplum restitue
tenentur. l. c. d. Audiuimus
Symoniaci non sunt qui i oblacio:
nibus sepulturis et benediccionibus
nubencium seruat consuetudinem ap:
probatam dum tamen directe nichil pro
talibus exigatur. l. c. e. Ad apostolicam
Symoniaci sunt canonici qui pre:
textu alicuius consuetudinis pran:
dium exigunt a receptis. l. c. g. Jacobus
Symoniaci sunt ordinatus et ordi:
nator et cum presentator sit pactum
sic q a presentante nichil exiget
ordinatus. Non ordinator a collacione
ordinum. presentator ab eorum execucione
p ex tenninc ordinatus pretuo
sit suspendendus. l. c. h. Si quis ordinauit
Symoniacus mentalis nullo
pacto extinus explicato p sola
contricionem post satisfaccionem creatori
Symonie spe. l. c. i. Mandato
est a victalis denariis recipe
ut cantac in ecclia pmittantur
Sindicum debent. l. o. t. lic. mo
stre religiosi in causis forensi:
bus cui competere debet salla
rium assignari. si exequi nolunt
gratis. l. k. Sicut studii

Sodomite laici excommicantur clerici
repellantur a clero et in artis monastijs
retrudantur. l. l. c. Clericii
Solemnit penitens non debet ad or
dines pmoueri. l. v. Vt bigami
Soluere tenetur platus pdecessoris
debita que i vtilitatem eccle sunt
conuersa. z. h. q. Ad hoc i apostolice
Solue non tenetur ecclia debita que p
psonas extraneis sunt contracta
z. h. r. Si quorundam
Solue non valens debitor nec in toto
nec i parte excommicandus non est
sed caueat se soluturum si ad for:
tunam deuenerit pinguiorem. z. h. s.
Soluco si opponatur facta l. ordinarius
indebite. opponens debet pbare solu:
cionem et aliter q sibi solucio debebatur
z. h. t. Ab omni cinguntur
Sortilegio vtens psbr causa pro
recuperandis rebus. p annum ab officio
suspendatur. l. i. m. Ex tenore
Sortes non fiant i eleccionibus alias
irritentur. l. i. n. Eclia
Speciale derogat generali. q. l. In roma
a et pastoralis. Si quis ordinis facta
c grad specialis p literas non faciente
de ordine mencionem semper illa non
potest conuenire. l. x. Cum ordinem
Spiritualia cum pualent non sunt pro
temporalibus dimittenda. q. b. Illud dno
Spoliato i absencia pbus non e re:
stitucio facienda. nisi p maliciam se
absentet. l. m. v. Consultacionibus
Spoliato p violenciam ea pbata
fiat secundum estimacionem restitucio quam
iurabit. l. L. Cum ex eo
Spoliacione posita i iudicio p mod
excepcionis debet ante omnia ventilari
si autem p modum peticionis q pus
appellauit pus agat. et si tunc post
pbare non tenetur si restitutus fuit re:
sponde. l. z. c. d. Cum dilectus
Spoliator tenetur restituere sed non toto
tempore potest restituere. l. z. c. f. Cum spoliacione
Spoliatus intemptans peticorium post
sum possessionem inceptare si remi:
ciatum fuit uel conclusum. ut suma

sit feuda / qua huc no potit nisi
iudex qui cu lectima hoc concedat /
Spoliatus no de L c ex pastoralis
restitui pacq consentit testes sup
petitate recapi qui sufficient depo
nunt con eu L c q licet nullus
Spoliatus se dicens alium renuncia
uit iuri suo restituendus e qr re
nunciasse iuri suo no e pbabile spo
liatus L c e Solliciudine
Spoliatus eccle restituendus e etiamsi
pbaciones sint parate qr male fue
rat restitutus L c v In lris
Spoliatus agens ad restitucoz no
pt repelli p obiectom cimis / qr
ante restitucom con eu criminalr
no agetur L c x Item cu quis
Spoliare no de epus clericos sue
iurisdiccionis / sed ordinarie sine pro
cede con eos et restituendi sunt
si contrarium attemptauit L c y Sequente
Spoliatus pcessu spectie no potest
puapale sed pbet intentu suu
con actorem infra quindecim dies
si ciuiliter peedat uel con quelibz
si causa fuit criminalis L b f p Frequens
Spoliatus cputat in causa criminali
qui tota sub uel maior pte est
ab aliquo spoliatus ibid b f p
Spoliatus se dicens ab Frequens
aliquo p hoc volens repellere actu
satiua petat restitui infra tpus
a iudice assignatum ibid b f p frequens
Spoliatus re sua pnatus r cu celiata
locat no licat nec ego ibid b f p
Sponsalia soluuntur si sponsi mutuo
se absoluunt sicut societate pmitte
tes ea remitte sibi pnt L b pta
Sponsalia contracta causa pu
blice iusticie honestate / ita quod
nemo pt consanguineis altius ma
trimonio copulari L c Iuuenis
Sponsalibus solu L a q Continebatur
tis pt consanguineitate nenter
pt consanguineis altius copulari
L d ad audiam / L b Sponsa
Sponsalibus contractis si alter sine
spe pximus reuertendi ad ptes co
terat se longinquas alter pt

ad aliud coniugium conuolare L c de illis ad
Sponsalia si p vba dubia contrahantur
de iudex ea secundum mod mag con
munem exponere et sic de sponsalibus
iudicare L g De litteris Io
Sponsalibus iuramento firmatis con
trahentes ad implendum iuramentum
p censura ecliasticam compellantur L
Sponsalia contrahens L c Ex lris no
et iurans se ea infra ctm tim comple
turum / si p eu no stetit / et tpus tran
sierit no transgreditur iuramentum / etiam
si se alteri copulauit / si aut p se
no fuit ctm tpus / et cu contrahat de
sciningi pna p piniurio q mor /
sed no e secundum matrimonium separandum
Sponsalia no de L y Ex lris
dent contrahi pena apposita sol
uenda ei p que no stat ab altero p
quo stetit / et si apposita fuit no sol
uatur L a g Gemma mea
Sponsalia no impediunt matrimonium se
quens / quod p vba contrahitur de pnti /
etiam si inter primos attemptata e car
nalis copula n secuta L a li ad
Sponsalia pt contrahere Clestons
pr p filio qui vsum arbitrii no ht
dum ht / qui cu ad etate venerit
ter psequi statum suum pris / si autem
vsum voluntatis filius heat sine eius
consensu no pt pater sponsalia con
firmare L a l Tua fraternitas
Sponsalia no hnt an annos septim
firmitatem et ideo no causat impedi
mentum publice iusticie honestatis /
quo ac consanguineis matrimonium esse
posset / quod pos septennium no valet
L a p Accessit / L a o litteras
Sponsalia impuberes contrahentes
no potuit reclamare / sed si alter
ad pubertatem veniat si voluerit
reclamabit si aut pubes ea con
trahat cu impubere pubes no pt
qui ia consensit reclamare L a x
De illis autem L a s A nobis tua
Sponsalia solui no debet inter p eos
pubertatem sed ia pnuntur ex mattaa
consensisse n obiciatur violencia
que omi tpe locum ht L a t De illis ad
Sponsalia pnt impuberes contrahere

sed non in minorem consentie ū impe-
mat' nec eos carnalis copula que
quidem ex malicia annos supplevit pu-
bertatis. e. a. t. A nobis tua
Sponsalia nisi uterque sit maior septe-
nio non impediunt matrimonium cum consan-
guinea post contractum / secus si pubes
contrahat cum impube de presenti /
licet enim matrimonium non sit, tamen sponsalia
que in talibus matrimoniis includuntur debent
tale matrimonium impedire. b. ai. o. Ex infantes
Sponsalia a patribus contracta si pueri
non consentiunt impedimentum nullum
non causabunt. Ibidem b. ai. o. Ex infantes
Statutum parvus aliquem commodo
non ligat si satisfactum est patris n.
Statuta intelligenda sunt. C. Ex litteris
eo modo quo non possunt iuri com-
et privilegiis derogare alioquin statu-
tum epi non valet. b. ij. Cum dilecta
Substitutiones pupillares directe
vel indirecte / quo fine hec. b. k. ij.
Successio non datur sibi. C. Si per filium
locum in beneficiis ecclesiarum vendicare
i. f. de exstirpandas. Et pacta con-
traria nichil valet. q. x. decepimus
Successio vero consanguinitatis locum i
bonis ecclesiae non habet. z. b. k. Ut nullus
Subdelegatus non potest subdelegare
quia hoc solum competit a principe dele-
gatus. z. sa. Cum causam
Subdiaconus sic diaconus est in
sacris ex ideo quo ad hoc ut pia
iudicantur. k. k. Mirammur
Suffraganeus i causa metropoli-
tani non potest esse iudex alias potest
appellari. z. b. e. Accedens
Suspensus eligere vel eligi non va-
lebit. b. ij. Cum dilectus. d. c. Cum inter
Suspensus non debet beneficium recipe-
re nisi si per annum i tali sentencia perduravit
debet habitu spoliari. h. f. Cum hoc mediante
Suspensus est tamen quo ad se quia est
in peccato mortali / sed quo ad alios qui
superioris sententia est ligatus / et tunc debet
a divinis ab omnibus evitari. z. a. d.
Suspensus prelatus beneficium. C. beneficium est
sua conferre non potest nec tamen propter hoc
collacio ad superiorem devolvitur / quia
hec pena est contra negligentiam introducta /
non tempus suspensionis in vi mensium

non debet computari. z. d. x. Cum dignitate
Suspensus si celebrat ignoranter
nisi crassa vel supina sit ignorancia
excusatur alias dispensacione apostolica
indiget. ij. k. Apostolice
Rebelliones esse non possunt con-
stituti i sacris in curia secular
alias beneficiis spolientur
Sicut te referente
Taberne clericis sunt prohibite
nisi necessitate itineris excusentur
z. p. Clerici officia
Tallias non debent prelati a suis sub-
ditis extorquere. epi tamen superiores
licet non inferiores necessitate ur-
gente possunt caritativum subsidium
implorare — Cum apostolus
Tallias. Tallias precibus adqui-
sitis vel adquirendis ecclesie solvere
non tenentur nec debent compelli ut
eas ex manu sua ponere teneat
b. ai. e. Cum nonnulli
Tallias non debent persolvere ecclesie
laicis et tamen dantes quam recipi-
entes excommunicationis sententia sunt ligati
b. ai. g. Clericis laicos
Tempus iudici assignatum infra quod
causam debeat terminare / a prima
recepcione incipit ecclesie currere
Terminus assignatus. C. z. p. r. Cum percon-
tus ad solvendum impellatur per dominium
nulla citacione alia precedente. z. g. n. Potuit
Testamentum non potest facere prelatus de
rebus ecclesie / sed est penitus annullandum /
sed testari potest de aliis acquisitis.
Testamentum non. C. z. i. n. Quod dilecta
potest condere abbatissa que diu in
monasterio prefuit / causa est quia seculari /
quia habitu religiosum non facit / sed offi-
cium regulare. z. i. o. Cum in officiis
Testamenta debent epi exequi ex
quo infra annum non sunt execucioni
mandata. z. i. p. Nos quidem
Testator heredem non obligat ad
solvendum si re obligaverit alienam /
sed quamvis habuit restituere teneatur
Testamento heredes. C. z. i. q. Filius in-
solvens negligenter ab hereditate
sibi relicta et fructibus eius

arceant donec integre sit solutum.
Testamentum non tenet. 3 i x Cum heredes
si quis alieno reliquit quod ab eccl(es)ia
obtinebat 3 i l Eum i officiis possunt
tamen prelati si sint mentis compotes
aliqua in eccl(es)iam erogare 3 i t de
Testamentum supponitur Hoc pr(esen)tibus
condidisse qui in arbitrio posuit
alterius ordinationem sue ultime vo-
luntatis 3 k b Cum tibi
Testamentum potest cl(er)icus facere tamen de
patrimonio vel artificio adquisitis
et de eis que sibi data sunt / non
contemplatione eccl(es)ie sed persone 3:
Testamentum valet l i v Cum nos
secundum canones quod fit coram iudice
et duobus testibus solemniter legali
septem aut quinque testium non obstante
3 i x Cum esset 3 i n Relatum
Testamentorum ordinatio est servanda /
nec possunt executores relicta ad certos
usus aliis applicare quod si fecerint
per episcopum corrigantur quia ipse est
generalis executor / nec potest excludi
causa per ordinationem contrariam te-
statoris 3 k f Tua nobis
Testamenti exequi tenentur exe-
cutores postquam omnes semel susceperint
quod si negligant per episcopum compellantur
3 k k Iohannes
Testamentum potest persona eccl(es)iastica facere
de hiis que habuerit aliunde / sed
si de aliis que non ordinavit eccl(es)ia
erit heres 3 k k Ex hoc ibid
Testamentum non valet eius qui usum
perdit rationis 3 k m Cum dilecta
Testes non sunt contra scriptum publicum ad-
mittendi i v Cum est facis
Testes non sunt recipiendi ante litis
contestationem nisi timeatur de morte /
vel longa absentia / et tunc facta reo
denunciatione super hoc quia aliter rece-
pti non valent testes coram eo debent
recipi / et actor reum debet infra annum
oportunitate habita convenire aliter
illa receptio nichil prodest / sed si reus
contumax / vel se occultet quod impedit /
ne eum citatio apprehendat / poterunt
eo absente testes recipi / et si constet
de veritate sententia promulgari potest causa
recipi l e(?) celebrationibus et infirmitate / et in
correctionibus et ad perpetuandam probationem
veritatis omnium quorum interest intitulos
evocatis 2 b b Cum frequenter
Testibus publicatis / non sunt alii testes
super eodem articulo admittendi 2 e x
Testis repulsus propter falsum Quamvis
sitatem infamis non efficitur / cum de fal-
sitate directe contra eum / sed accessorie
non agatur 2 c d Cum dilectus filius
Testes possunt religiosi esse in causa sue
eccl(es)ie / sed non nisi iurantes / admittantur
2 e v Tuo loco 2 f o Insuper statuimus
Testis singularis aut levis opinionis
aut qui deponit contrarium nichil
probat 2 f b licet causam 2 g t
tam litteris 2 g i licet universis
Testes non debent audiri si sint ydo-
nei et eum debent deponere sint iennum(?)
Testes partis rei 2 f i placuit
piendi non sunt nisi parte altera evo-
cata que si impedimento cessante
venire noluit recepti et non aliter
robur habent 2 f k In nomine domini
Testes cuiuscumque conditionis in causa
denunciationis quoniam per inquisitionem procedit
admittuntur ut per hoc presumptio habeatur:
Testis unus in causa 2 f l Cum aliqua
denunciationis est ille qui denunciavit
2 f m In omni negotio
Testes ad probandum inter coniuges pa-
rentelam debent esse de maioribus
vel de antiquioribus qui iurabunt quod
a(?) vos nec favore nec odio declina-
bunt / et quod audierunt deposita ab
antiquis et credentes fuerunt ita esse
2 f n Cum a(?) aliqui
Testis et pars in eadem causa non potest quisquam
esse / unde si religiosi volunt in causa
sue eccl(es)ie testes debent unus aut plures
actores constitui / et alii poterunt testimonium
perhibere 2 f o Insuper statuimus
Testes infames non sunt contra clericum
admittendi qui sibi ad probandum
eorum infamia testes producit com-
pellendi sunt per iudicem dicere veritatem
Testes si necesse 2 f p Septe a(?)
sitate detenti venire non

pnt p viros ydoneos ad eos missos a iudice audiant z f q Sig q testium
Testes qui p falsitate sua fecerunt pm iurom sepai et ad alia vota se coniuges illicite transtulerunt sunt grani pena puniendi nec adulterij causa stat. nec dicentibus contrariu credi s3 n palios vitas sic pbata z f r Ciorte nobis
Testis cum se commisisse confessus no e sup illo crime admittendus vn accusatus s3 absolui n p aliud sufficere testom cniat z f l Venerabilis:
Testes capti C z g i litteris vniusque sunt vno iudice si alius iudex in eadem causa succedat fidem facimus sub eod z f h Cu bone memorie z f t Lamque io i alio aut iudicio no valet z g q Constitutus
Testis criminosus repellitur pq̃m in me i excepcoe crimine cpbatu
Testes laici i ca C z f x Cmp eo io criminali no sunt contra clericos admittendi licz eos valeant accusare z:
Testes iurgii pq C f y Decrevimus pducom tria pducunt nisi pducens nit qp amica lre copia non valebat z g A In causis celiac z h t Vltra tria quo iurato sibi pducto no neget aliter pot appellare z g y Significavit
Testes pcue si conditione videbantur s3 nuptiarum beniuola concordiane pueris sunt noti z g b Cu tu sli
Teste no pnt pduci sup novo articulo pq̃m pduccom renunciatu extitit exigente sed sup alio mi pnt z g c fraternitati
Testibus publicatis no sunt alij pducendi aut si renunciatu est testibus pducendis alias possunt eta illi qui se no phibuimus testom iurauit qr illicitu est iuramentu z g d intimat z i t:
Testis no debet ad C Cu iohannes mitti quibus eam similem cause i qua testom s3 fere z g f psonas
Testom iurgis no admittit assensus vir eius filia affidauit z h C Emp co no

Testis si e de familia repellatur:
Testes no pt pp C z g k In litteris pducere si iam sunt testes pte aliqs publicati vel si renunciat excitib eius z iude z g l Cu venissent
Testibus publicatis i causa iurom pnt alij pduci ad cor sicut testom corpelandum eam pq lata sniam ai i re transeat iudicata z g a:
Testom plura pvalet C Ceris assertom solius iudicis que fidem no facit n pbor testom confirmet excipitur tn papa z g o
Testes iurati sup C Cum a nobis excepcoe in causa debet iurare itm pncipali et ad peticom ptis debent ad hoc cogi p iudice si recusent z g p De testibus
Testis no pt repelli pq̃m sunt dicta testiu publicata n repellere iuret cum illius de novo ad eius noticiam noticia devenisse quo repulso repellens no pt illius testomio se iuuare z g r Pncm
Testis assensu coniunctu eius qp ia puce e no e amplius si iurant eta admittendus z f c p tuas
Testes plures pancitalis pferunt si eius se sunt honestate aliter no qua iudex no s3 ad sola multitudine aim informare z g s In pncia
Testes com clericom eui irregularitas obicit pnt esse laici et eta mulieres qui tales impedit anathematize feriat z g t Tam litteris
Testes i causa libertatis pnt admitti reo semp contumacia absentante et lite no contestata sua pt scit:
Testibus publicatis z g v Cu olim sup vno articulo sup alio alij admittit z h f Cum causam que
Testes examinandi de no sciendi de tpe et loco et alijs circumstanijs no tn debet recipi i multitudine effrenata sed ad plus sufficiunt quadraginta et qui eos impedit puniat z h a Cu causam q
Testibus publicatis si lis fuit inmutata

et p aliquē onus inicest vbi inchoa
ta potuerunt ab vtraqz pte noui
testes pduci et qui recepti fuerant
ē̄ sitati z q b vementes no
Testes no pt ee iudex/vt si eius
testimoni necessarium videat causa
alti iudici comitta z q d dilecto filio
Testes publici i causa matrimonij si
nomine appeat accusante iurare
debet ium et audiri z q h lz c pa
Testes dpetes a testimonio phibere
dz cotumacia et ipse i eius fauore
sit aliqz suppont mala causam/
si e opus suspendat uel tenet in
ramentu de testimonio no pendo
Testes recepti c (z q i constitutus ī
vno iudice pnt tum i alio audiri
si no fuerant publicati et noui
recipi si re integra testibz no
obsistat z q h lz constitutus vo
Testes de auditu no sut in causa
matrimonij audiendi n sunt maiores
oī excepcione q an lite mota
hoc audierint a pprimis et anti
quioribus bone fame z q l licet
Testes ia publicatis (ex quadam
pt audiri tum audiri si pducens
petiuit ut interrogaret sup aliquo
articulo quod p negligenciam uel ma
liciā ē ōmissam z q m p tuas
Testes admitti debet ad pbandum
cos qui in causa recepti fuerunt
publice et isti p alios potunt rep
bari/sed no ē vlterius pcedend z q n
Testes cora arbitris (licet dilatis
recepti si arbitrium no fecit/sed eā
audiencium cōfedit pnt audiri iterū
si ps in priorib attestacombz no velt
stare z q o presentata
Testes quicumqz pstitione audiri no
debet/nisi iurauit i pudicium ali
eius z q p ē tuis nobis
Testes sigillatim et i secreto exa
minandi sunt/aliter recepti no valet
Testes i causa (z q q venerabili
symonie pnt a iudice audiri tum
si i publicatione dicta eorū incta fuerit
incerta uel confusa z q r dū clamor
Testes i ca crimi cora si agat de crimi
repelli no debz/ppt crimē de quo cor
rectus ē nisi piuri fuit/uel infamis
i criminali aut iudicio repellet z q s
Testes accusaris de (testimoni
crime lite pendente no ē i criminali
iudicio admittendus/nisi i lese maie
statis crimē et incomo et similibz
z q v dis debet quis z i d dem
Testes q odio uel fauore volunt
testimonium phibere/p iudice copellant
z q x cam incomi et si obedire
noluerit ecocommunicent aut ca deponant
nant z q y dū sup causa z i c
Testes publici qui (pveit ad nos
siue alio noie synodales pg qui
cora vno iudice iurauerunt cora alio
iurare no tenent/nisi nouus articulus
oriatur et aut pg suā institucionē
crime cōmiserint potuit recusari
ipsis liz corrige sine intervallo aliquo
decim sunt z i e pteā si
Testes qui iurauerit de testimonium
incipiunt ferent pmo sup iuramento
p iudice absoluendi/p pena ad testimonium
compellendi z i i venerabilis
Testes debet ee comoniti sup sua
et forma sui electi/et ad hoc si nē
sunt compellendi z i f cū sup hys
Testes cogendi sunt p censura ecclesiastica
in crimibus dicit pitate z i h dilectus
Testes pferunt (et pphi pcului
insterminio et pnt interrogari a iudice
quotiencumqz de scito dubium oritur z
Testes pnt in (i t dū iohannes
pg ministerio capi anqz lis
fuit contestata z l sed uram mo
Testibus an sniam pnt de nouo
appom crimā/que si pbata fuerit
repellent/si eā in alio iudicio co
victi de eo fuerit/uel confessi re
pelli debet/nisi pbauerit se cor
rectos/no sut in ppt hoc ū accu
sacio pena alia puniendi z m m
Testes pnt capi (demiqz
sup sniā lata/sed fidem no fa
ciunt/nisi deponant de causa

que iudice inclinauit · z o c Cum nob
Testiom conspiratoy non de recipi
et si ad dictum eor sniā lata fuerit
reuocet l nisi tot eent alij qui sine
illis sufficiens testimom haberetur
z p d Cum J z a
Testes nimis remoti sunt p viros
ydoneos missos a iudice audiendi
citatis ibidem aduersario et attestaciones
iudici fideliter transmittant z h n:
Testimom de audiu · Constitutus
non sufficit ad mrimom separandu · la:
Testimom dz fieri in · d Tua nos
causa mrimonij vna voce non p scriptam
que non sufficeret ad snīam pferenda:
Testiom prius · l f h · nobis
non e i causa filij admittend nisi
sup mrimonio, i quo quis testes pri
quoque sunt tamen iudicandi sunt excepti:
Testes infames et · l f i videt
tamen si contra symoniacos admittunt
Sup symonia · J b q lia · qcly z
hoc nisi non sint · inia qui tales
ex malicia non ex zelo iusticie pse:
tunt J b v · p trias ·
Testis vacillans non pt ee infamis:
Cum testis i ca · J p b Cum cius
symonie potest ee qui exstitit me
diator, nisi agat criminalit, vel ii sentit
emolumenti · d tj b · mediatores
Testis i ca appellacionis non est q
in prima advocatus fuit vel etiam pcura
tor · d g d Romana
Tonsura clericalis non confertur ille
gitimis ex nco coniugato, alias conferens
a collacione tonsure p anu integrum
e suspensus · l c p Nullus episcopus
Torneamenta sunt phibita, vnde
ibi morientes licet ad pniam ad
mittantur carent eccliastica sepultura
J tj e felicis recordacionis
Torneamento assistens non ut ludat
sed ex glia tamen adveniens ibi occisus
non caret sepultura eccliastica · J gd ad:
Trabelligna quarta · l audienciā
pt deducere qui legatum sibi fcm alij
restitue obligatur · talis tenetur restitue
quartam, et si lis ex hoc oritur, et

sunt contenta sentencia non pcepit dz
tercia eius capitul z ex e Raynaldus
Transaccioe · z lig Raynaldus
rite facta omnia que possent pices
t contrarium opponere tenetur · r c Cum que
Transacio pt fieri sup decimis int
psonas ecclasticas consensu epi as
sistente · r d Statuimus
Transaccionem factam p sblaud non pt
reuocare se de rangabitatoe lrae
ia concessit · r c Contingit
Transacio non valet etiam iuramento
firmata si implicat symonia · r f:
Transacio facta sup · l Constitutus
ecclia non obligat successorem · r g:
Transacio sup re certa · l Ascertes
facta aliquo dato vel recepto con
tinet symonia amicabilis composicio
pt fieri sup ea · r i Sup eo
Transacio sup decimis epi iudicio
ecclie prochialis non valet, nisi p
sedem a · z pauacia confirmata sit:
Transacio sup iure · l Ex pdentis
pdictarum symoniaca e dato aliquo
vel recepto · r l · pica qm
Transacio non valet sup subiectioe
pro aliqua pensioe · l ca · pica huic
Transacio non e in ca mrimonij fa
cienda · r n Ex pte
Transferens se ad ecclam meliorem
sine pris licencia tenetur pdit · f e:
Transferri non pt · l Cum psona
ad parem dignitate qui a papa obti
nuit ut ad altiorem posset transferri:
Transferre pt · l f f Lz intm
ecclias solus papa, quia hoc e de ma
ioribus causis · f c Cum ex illo · J a
de cessionibz z de deposicionibus
Transferre non · l f d Sine corpalia
pt ecclias legatus etiam a latere pre
missus · f i Nisi specialis
Treuge gnales sunt agenda feria p
solis occasu, usque ad sedam feriam
ortu solis, et ab adventu dni usque ad
epiphaniam, et a septuagesima usque ad
octauas pasche z qui eas fregerit,
si monitus non desistat p epm deco
muncet, et p totam pvinciam suam,

divulget q p arengas
Turpitudine sua allegans no est
audiendus z i e iur delectos
Vacante ecclia au cuicar
defensore nichil de pena
minuitur / sed creato rectore
pt agere / qui sua credidit
interesse z e ca nomit ille
Vacante ecclia cathedrali no pt
hoc beneficiorum collacio pret consue
tudine semestris tpis e ad capitulo
devoluta que solum fuit pret plator
negligam introducta z e u illa devotor
Vacante sede no debet testes capi
in ca que con epm vertitur z co:
Vacante ecclia suam Constitutus
rector bona obvenientia recipiet /
et qui ea alius occupauit donec re
stituat a beneficio sit suspensus 6
Vacante ecclia ca b v summa sepe
kathedrali si capitulum se negligent
habeat causa discussa negligencie
visitator e arepiscopus pt mitte sup
eos ad quos bono beneficiorum no spe
ctabit Si aut diligent capitulum
visitatores pt mitte solum prima z ad
illum beneficiorum collacio ptinebit
Venacioni non 6 e l cathedrali alie
debet vacare epi pbr dyacom
qz si i hoc fuint septimus epus
epus tribus mensibus ordine ho
buet z duobus pbri sunt puati
dyacom aut ab officio z benefico
suspendat J i v Epm
Venaciones cu canibus et falcom
bus sunt pmus dei ombus interdicta:
Vende no debet C i v omnibus sunt
hospicia receptores carnis qm ven
dunt i inicio z q c placuit
Vende pt maritus de consensu uxoris
donacionem pret nupcias sibi factam
z q f puenit
Venditor no tenet de empcione si em
ptor pret sua contumaciam vel inimicam
re vendita spossessionem spoliatur / vel si
tractus ad iudicium sup ea defen
sionem neglexit petere venditoris z
q i Si venditor

Vende pt emphiteuta melioracionem
rei qua tenet ab ecclia / Sic tn prius
eccle pdixit / quantum pt hec precium
ut possit p eo / si voluit retinere / si
alius vende pmissu pt / vel si de se
nendo censu sibi p tpe no pvidet /
potit spoliari / qua pro dno interpellat
Verba dubia ve z q u Pobit emphiteutam
plata debet interpretari a iudice in
quem modum / quo convocit solet
dici k q De lris 1o
Verba debet fuire intencioni no intencio
verbis / z ideo sumpta in dolo no frustrant
si verbis vsus no fuit consuetus / dicendo
sic / statuto qh consuetudo sic dici licet
plenum f absoluo / aliaqz condempno /
Vestes z hiis C i t k In hiis que
clericorum cognite describuntur z p alia officia
Vicarius ppetuus pt esse no pt
qui alterius eccle curam h m e ad audiendum
Vicarius ppetuus tenet continue
reside / z ideo plures no pt ppetuas
vicarias retine ca f prouideat
Vicariam aui de consensu epi sufficien
tem redditum sue eccle assignat /
successor no potest remouere h q
Vicarium ppetuum Ad hec si persona
no pt curam i sua ecclia ordinare
Vicarius constitutus ca h Electos
a ppa nullam ht i eclesia dyoc
potestatem ca i Tua nobis
Vicarium ppetuum debet ordinari z
cura residere ca bi Septe
Victu longi tpis i vacationibus
no debet consumere breuius bona z sq:
Viduarum cause Cu apostolus
ecclie sunt in si reales sunt / z petitorie
temporales ca an secularis iudex vchu
cis sa sedem intrare cohibere / si no
vel si aga possessionem solus iudex ecclie
hoc cognoscet z a k De tenore
Violeterinitro z a o Septe h
ducta a mo illicito / no dicitur stare
prius J v l de latere
Virginem seducens z defloreus te
ea ducere vel dotare J q k Si seduxit
Virginem supprans aut etiam ducat

aut intrat monasterium a quo sine
licencia non recedat ff. i. pruenit
Vis et vis licet grauis / vbi si mili
asstat si in anime pniis illatis pro
sciat qualis vis fuit pro modo iudicet:
Vim vi se repellere ff. de iniur
li. expelle ff. q. d. Si vero aliquis
Visitare prouinciam quo ordine re
cipiendus est vi l. v. Romana
Visitans non recipiat munera nec
aliquis de familia alius maledictio
incurrat sinam donec omnia fuerint
restituta ibidem vi l. v. Romana
Visitare potest archiepiscopus modo predicto pro
uinciam quamquam suffraganei negligentes
fuerint negligentes contraria consue
tudine non obstante vi. ca. b. prelato
Visitans non recipiat procurationem in
pecunia nisi visitanti voluerint et
tunc vnam tantum recipiat vna die
quamquam visitauerint plura loca que
quilibet sufficiunt ad soluendum vi l. ij.
Vnctione sancta crismatis consecratio
sit episcopi in capite et in manibus vn
gendi i. d. cum venisset
Vnctio extrema potest ab vno tantum presbitero
et vno oleo ministrari ff. t. i. quesiuit
Voluntate et proposito maleficia distin
Vota debere fideliter compleri ff. i. cum voluntate
in te vouentes ut impleant compellendi
sunt qui si litteras super eorum dispensatione
pretendant sub sigillo ignotis vel
notis que tamen dispensationem non
contineat surreptiae reputentur z. i. q.
Vota peregrinationis cum aliquid super hiis
in aliquid commutare potest z. p. e. de.
Votum transmarinum in peregrinationis
incertitude fieri magis leuitate
quam discretione potest in elemosinas
commutari z. p. f. venientis
Votum religionis non facit si quis
intrandi dicit proposuerit dicens non
hic diucius morabor z. p. g. litteraturas
Votum omne potest in votum religionis
commutari quia perpetuum diuino obsequio
spiritualiter temporali z. p. h. scripture
Voti transgressor non est qui ex auctoritate
superioris illud distulerit adimplere:
Voti execucionem z. p. i. nomine voti
potest pro fidei commissi filio debere:

meae qui excedit inesse si illud
contempsit adimplere z. p. k. lator presentium
Voti commutator debet frequenter cognoscere
sue cause / vbi si peregrinationis est
expense et labores per comuniencia
compensentur z. p. l. magne deuotionis
Votum transmarinum in mulieribus
et pueribus et pauperibus / qui se:
cum non possunt ducere bellatores sumptibus
commutetur / ita quod expense quas
fecerint in terre subsidium transmittantur
et labor in aliud commutetur z. p. m.:
Votum transmarinum, quod non sine causa
vim mutatur ad illos solos pertinet
quibus papa specialiter commisit z.:
Vouens se ire ad sanctum quod p. n. de. multa
mirantur electionem de se factam con:
sentire non debet quousque compleuerit votum
suum z. p. o. pro tuas
Votum transmarinum potest emittere
prelati qui de religionibus sunt assumpti
et debet ibidem complere personaliter nisi
vergat in ecclesiae graue dampnum / et si
eorum ecclesiae tunc forte in aliquo debito
fuerint obligate illud pro expensis
poterunt secum ferre z. p. p. postulasti
Votum solempne continencie iudicatum
dirimit matrimonium iam contractum l. b. v.
matrimonium l. b. v. consuluit
Votum simplex tucius est transgredi
et contrahere quam fornicatio polluere
se offerre / vbi si iuuencula mulier
hoc emisit det sibi licenciam con:
trahendi l. b. y. veniens
Voto simplici continencie iam emisso
in excamenium detrahendo sequestro:
illicitum non dirimendum l. c. a. Rursus quod
Votum simplex per religionis habitum fit
solempne si prefata sumatur / vbi est sequestro
matrimonium dirimendum l. c. b. insinuare
Votum solemnizabatur per sacrum ordinem
et per professionem et tale solum dirimit
matrimonium iam contractum vi. l. p. c. d. votum
Vsufructuariam et dotem tamen exceptionem
dat salua substantia rerum immobilibus
ad arbitrium boni viri z. h. k. cum contra
Vsurarius reputatur qui in fraudem con
trahit vsurarum ex quo emit possessiones
possessiones exunt pro precio minori valore
notabiliter restituenda tempore hoc pro eo

3 q 7 c. As nostram
Usurarius contractus presumitur si sit du-
bius et ab eo scitur an usuras solitus
est exercere 3 q f Illos vos arceri
Usurarius est qui pignus retinet de
quo usu recepit valorem sortis
quem pro pignore mutuavit expensis
lectione computatis, nisi sint decime
sive res alie ecclesie aplicate alias
de decimas si clerici est deponatur:
Si alius ad eorum 7 q c plures
vocem per censuram ecclesiasticam compellatur
7 q f Cum non sollicite Si tamen dominus
accipiet feodum pro pignore non tenetur
fructus computare in sorte, dummodo tamen
feodatarium ad serviendum quod debebat
pro feodo non compellat 7 q n Conquestus
Usurarii publici a communione omnium sunt
separati, nec eorum oblatio est admittenda
nec tradantur ecclesiastice sepulture, clerici
vero qui contra hoc fecerint, donec
ad arbitrium episcopi satisfaciant ab of-
ficio et beneficio sunt suspensi 7 q:
Usurarum cum pro C q Cum dubius
esse licitum si captivi de illis eam
redimantur 7 q q Super eo
Usuras restituere pro pena consilii sunt
cogendi qui eas sive post sive ante
concilium receperunt, si autem non potuerint re-
stituere, eis pena non negetur 7 q i Cum:
Usurarius contra C i manifestos
cuius de sua forma non est et quomodo
cetrinus vendit ad tempus peccat tamen
venditor, nisi sit dubium, aut res
plus vel minus sit solutionis tempore
valitura, alias quod plus vendidit
restituere competit ad salutem 7 q i:
Usurarium appellatio non C in civitate
tuetur quin restituere compellatur 7 q p Cum
Usurarii ad remittendas C primo sunt
usuras per episcopos sunt cogendi, laici per
excommunicationem, clerici per suspensionem, donec
restituerint premissa 7 q e Prima
Usurarii heredes eadem censura co-
gendi sunt ut usuras restituant
quas receperunt 7 q n Tua nos
Usurarii iudicandi sunt in foro conscientie,
qui plus vendunt pro tempore expectando,
et qui sine pacto tradunt pecuniam
sub certa spe quod lucrum recipiunt pro aliis
proximis consulendum est talibus ut restituant
sic accepta 7 q o Consuluit
Usuras debent iudei christianis remissis 7 q:
Usurarii exigentes C q Post miserabile
a debitoribus iuramentum quod usuras
non repetant nec monebunt, sunt hii
quoque superiori officio ut restituant sunt
cogendi 7 q r Tuas dudum
Usurarius impetrans litteras contra eos
quibus usuras solvit ut recipiet de
ipsis non potest se iuvare donec restituerit
quas recepit 7 q s Cum frustra
7 q x quia frustra
Usurarii sunt pena consilii percellendi
qui ipse eorum potestatem, vel suorum defen-
sorum impediunt, quominus audeant
agere contra eos, per quem eos constiterit
esse tales 7 q t Cum in diocesi
Usuras immoderatas iudei a christianis
non exigant, alias eis communio fidelium
subtrahatur 7 q y Quanto amplius
Usurarius est, quia navigante vel eunti-
te tradit pecuniam ut plus recipiat
pro eo ut periculum recepit. Excipitur
non autem si dat eam pro vino vel blado
recipiendo certo tempore, quamvis plus va-
leat tempore emptionis, si tamen de valore
emptionis tempore est mensura, item de illo
qui merces vendit, usque ad certum tempus
licet tunc minus valeant, si incertum est
utrum plus vel minus sint in termino va-
liture 7 i a Naviganti
Usurarius est qui iudeo tradit vi-
decim pro duodecim, unde si clericus est
repellitur a beneficio obtinendo, suspen-
ditur 7 l bi Post dilectus
Usurariis extraneis publice domos
locantes ipso facto si persone singulares
sunt excommunicationem incurrunt, prelati sus-
pensi sunt, universitas interdicta sunt
de illis qui de iuris licitis non expel-
lunt C n ij Usurarum voragine
Usurarii publici carere debent ecclesiastica
sepultura, nisi ipsi aut eorum heredes
de restituendo dederint cautionem
quod si non fecerint eorum sunt invalida
testamenta et qui talem sepelivit
suspensus est, donec ad arbitrium

epi satisfeciat & ad restitucionem omnium
que sic hunt obligatur ff o a dum:
Uxor a viro paciens (qui usurarius
tero separata non potest p[ro] quantacumque consue-
tudinem in bonis viri aliquid ven-
dicare, nec vir p[er] quantumcumque consuetudine
alienare potest dotem tacite uxoris
si noluerit consentire l i Septe
Uxor fornicaria vel infidelis potest
dimitti non obstante contrario iura-
mento quod condicionatum est intelligi
scilicet nisi fecit contra iuriorum honestate
ex qua provinus est amor qui celat
crime uxoris, sed vir impugnat quia eam insce
accusaret te denunciare & hyreticare nos
Uxoris consensus non valet super alie-
nacione dotis, si tamen iurat quod contra eam
non veniat & hoc sponte fraudibus
non inducta obligatur ad observanciam
iuramenti l n t Cum contingat
Uxor potest eligere sepulturam sine licencia
viri sui l ii t De uxore
Uxore vivente superinductus aliam
ad primam redire compellitur, nisi illa &
ipse in monasterium sint ingressi l n t Veniens
Uxor credens virum mortuum intrans
monasterium et professa est viro postmodum rev-
erteni quo invito monasterium credidi
ad monasterium non cogenda l o p plaz nob
Uxor est viro restituenda quamvis de
eius licencia continenciam vouit, si
vir votum simile non emisit l o o:
Uxor a viro cognita (Carissimus
separanda est si contraxit cum secundo nec
primum habebit si in monasterio sit professa:
Uxor consenciens l o s Constitutus
quod vir intret religionem potest eum revo-
care nisi fuit fornicaria l o t Veniens
Uxor virum licencians ut ad reli-
gionem transeat si post ingressum
ad seculum revertatur sibi est restituenda quamvis
sine professione cum monialibus commo-
raretur quia religiosa non propter hoc est
effecta si habitum non mutavit l o v:
Uxor si virum licenciat (Accedens
ad religionem licet votum continencie emisit
si est iuvencula in monasterium ingredi compellitur
l o x Significavit

Uxor a viro propter adulterium separata
vel cum reconciliet, vel cum religiosis
mulieribus statuatur l o y Gaudemus
Uxor non est viro restituenda si invicem
se quitaverunt ad religionem ingredi
promiserunt si illa sit in monasterio iam professa
a S Uxor a viro l z p a Dudum de
propter infidelitatem iudicio ecclesie separata
post potest eo volente religionem ingredi:
quamvis ad fidem katholicam sit conversus:
Uxore pariente l z p b Mulier
pro infidelitate respicit virum suum ipsum gre-
non potest, si ad fidem catholicam conver-
sus sit sine eius persuasione ipsum ex
causa alia occidisset l p c laudabilem
Uxorem non debet ab aliquo obtineri
quo minus cum viri ipsius valeant
redire alias detinentes excommunicentur
et loca ubi tenentur possunt subici interdicto:
Uxorem alicuius l l Non est nobis
accipiens te eam dimitte, & septe
annis peniteniam age l b g accepisti
Uxoris consanguineam cognoscens non potest
petere debitum, & ea mortua est sine
spe coniugii remanere l d f Si quis cum filiastra
Si autem contrahat debitum sine peccato
petere non valebit l d i Transmissa
Uxor a viro separanda non est si frater eius
dicat se ante cognovisse nec probatum
fuit evidenter l d h De illo Item si
dicat vir se uxoris consanguineam
cognovisse, & ipsa uxor eam hoc
contendat, quia sic illudebatur matrimonio
sepe valde l d k Tempore
Uxor ad persuasionem viri a cognato
eius invite cognita non perdat omnem
quia sine culpa talis affinitas est
contracta l d l Discrecionem
Uxoris consanguineam si vir cum cognovit
licet probari non posset tamen ipse tenetur a
copula abstinere l d o Veniens ut
Uxore propter adulterium dimissa si
vir cum alia de facto contrahat primam
recipere compellatur l f r Ex litteris
Uxor a viro propter sevitiam iudicio ecclesie
separata non cogitur ad eum redire licet
ab heresi revertatur l f s De illa
Uxorem in infidelitate repudiens

si conv̄tat ad fidē ad illud necessario
tenetur / secus si vxor maneat infidel'
vxoris fuerit defuncta C f v Gaudem
si fr̄ duxit iuxta legem moysi
et p̄modū conv̄tat ab ea nō
potest separari C f x deus q̄ eccl̄iam
vxorem adulteram in vicio ꝑsistentē
tenet vir repellē ne cōmis sit
promiss / si aūt peniteat ipm̄ reci
piat / sed nō sepe ꝗ g k vir aūt
vxor suspecta de adulterio accusari
potest a marito ꝗ g l maritū
vxorem adulteram tenet vir recipe si
eam de adulterio nō conv̄cat / vel
si ipse fuit fornicatus / et hec con eū
valeat comprobari ꝗ g n intelligi
x pō istū in C ꝗ g o Due fēmī
nisi nominatio debet omēs
capita m̄eliorari C a y f Dect
Cognīm̄ debt C Dominum
dat ep̄us ecclie dum vacauit
qui fructus fitbid rectori
reseruet ꝯ vtilitate convertat
eccl̄ie p a Cum nos plerumq̄

Explicit tabula sup libros
Decretaliū et librum sextum

Secunt̄ tituli sup librum
Clement' pape A lib' p̄a

De summa trinitate
et fide katholica
A a Fidei
De rescriptis
A b Abbates
A c Et si p̄ncipalis
A d Auditor
A e Gratie
A f Litas
De Electione
A g Cū romani
A h Ne romani
A i Causam
A k Constitucionem
A l In plerisq̄
A m Duos etiā
A m Statuim'
A n Cū cōtessa
De renunciacione
A o Cū illusio
De supplenda
negligencia p̄latorum
A p Ad regulares
De etate et qua
litate ordinis
A q Cum ecclie
A r Vt hij
A s Gradualem
De officio vicarij
A t Dne de cetero
De officio iudicis delegati
A v Judices
De officio ordinarij
A x Vt clericorum
A y Et si a sede apl'ica
De procuratoribus
A z Infra tempus
A a b Nō pt
A a c Religiosus
A a d Procuratorem
De in integrum restitucione
A a e Abbas ecclia
De iudiciis
A a f Dudum
A a g Dispendiosam
De foro competenti
A a h Summo sacerdote
De dolo et contumacia
A a k Si aūt
De causa proprietatis et possessionis
A a i Causa
Vt lite pendente
nichil innouetur
A a l Ex duobus
A a m Cū lite pendente
De sequestracione bonorum
A a n Ad compescendas
De probacionibus
A a o Litis
De testibus et atte
stacionibus
A a p Cum iudei
A a q Testibus
De iure iurando
A a r Rōm p̄ncipes
De excepcionibus
A a s Excommunicacionis
De sententia et re iudicata
A a t Vt calumpniis
A a v Pastoralis
De appellacionibus
A a x Et iudicibus

^ a y Cuiquis
^ a z Sic appellationi
^ b a Quidam
^ b b
^ b c Appellanti
^ b d Si appellationi
^ b e Cum a repulsione
De vita et honestate clericorum
^ b f Inhonestissimus
^ b g Simonia
De prebendis et dignitatibus
^ b h Si dignitate
^ b i per literas
^ b k Si plures
^ b l Si romanus
^ b m Si de beneficio
^ b n Si nupta
De concessione prebende non vacantis
^ b o Cum ei que
De rebus ecclesie non alienandis
^ b p Monasterium
^ b q Si una ecclesia
De rerum permutatione
^ b r Ne concessione
De testamentis
^ b s Religiosis
De sepulturis
^ b t Eos qui
^ b v Dudum
De decimis
^ b x Religiosi
^ b y Si beneficiorum
De regularibus et transeuntibus ad religionem
^ b z Ut professores
^ c a Eos qui de mappis
De statu monachorum
^ c b Ne in agro
^ c d Attendentes
De religiosis domibus
^ c e Cum de quibusdam
^ c f Animarum contingit
De iure patronatus

^ c g Ut constitutio
^ c h plures
De censibus et procurationibus
^ c i Cum sit nec
^ c k Ad nostram
^ c l presenti
De celebratione missarum
^ c m Gravi
^ c n Dignum
De baptismo et eius effectu
^ c o presenti
De reliquiis sanctorum et eorum veneratione
^ c p Si dominum
De immunitate ecclesiarum
^ c q Quia ex constitutione
De consanguinitate
^ c r Eos qui dio
De magistris etc.
^ c s Inter sollicitudines
^ c t Cum sit nimis
De iudeis et saracenis
^ c v Ecclesie quod
De hereticis etc.
^ c x Multorum
^ c y Nolentes
^ c z Ad nostram
De homicidio
^ d a Si furiosus
De usuris
^ d b Ex gravi
De excessibus prelatorum
^ d c Frequens
De privilegiis et excessibus eorum
^ d e Religiosi
^ d f Archiepiscopo
De penis etc.
^ d g Si quis suadente
^ d h Multorum
^ d i Cupientes
De penitentiis et remissionibus

^ d k Cum secundum
^ d l Ab apostolicis
De sententia excommunicationis
^ d m Ex frequentibus
^ d n Gravis
^ d o Cum quedam
^ d p Si sententia
De verborum significatione
^ d q Exiit
^ d r Sepe contingit
Vbatisse si debeat bene dici et negligunt infra annum a confirmacione ipse benedictionem
atque deponunt ^ c d Attendentes
Anima est forma corporis ^ a Fidei
Appellacio non defertur cum ad romanam curiam, donec appellacio vel eius provocacio fuit intimata, qui si agenti et remotos aut per potentiam non possit ad eos intimacio pervenire in loco publico promulgetur ita quod verisimile sit ad eorum notitiam devenisse ^ i Cum
Appellacione et electionibus secundum constitucionem gregorii que incipit ut circa quales sunt tractande ^ k Constitutionis
Appellacionem iudex non defens si post sententiam fuit ab ea potuit appellari, nisi prima appellacio fuit frivola, iuxta posito ^ a k Si ante
Appellandum si fuit coram pluribus iudicibus, si simul ... non potuit vel sententia coram uno dicitur cum appellato denunciacio et si eidem defertur et tempus assignatum ^ a x Si a iudicibus

Appellans pt sine intervallo tpis
vnis contextu aplos plures pete si
aut iudex assignet tmi ad dand
vel dicat infra iuris tmi se dam
si appellans tūc nō petat appella
tōni renunciat ipso iure si aut iudex
dac neglexit appellacio nō locat
Appellacio sive in Cl a ij Cum vis
iudicio sive extra iudicialr dz infra
ann deduci et si ab inferendo grava
mine appellet a tpe illati grava
minis computabr ille ann et si
licet appellans neglexit appellacio
nichil valet l a z Cu appelom
Appellacionis psecucio si rone compmisse
vel de consensu pari differat tpe
nō currit con appellante nisi iudex
ex causa rōnabli ca poper plura
ctal l b a Cumdin
Appellanti ab interlocutoria vel grava
naie nō lic prosequi nisi que i
appellacionis lra sūt expressa nc
ex emergentibus denovo pt pcessu
primi iudicis iustificari vel etiam
reprobari l b c Appellanti
Appellacione omissa transit sntia
in rem iudicatam quamquam ptes ve
lint eam psequi vel sup appellet
l b d Si appellacom
Appellans ppe repulsa exceptois
ex peremptorie si vis succubuit nō
est sup ea amplius audiendus nisi
forte repellatur qr inepte pponit
et apte pq modu pponet l b
e Cum a repulsione
apticius ex eccliam nō n necessi
tatis sit ministrat excepto liberis
magnatorum l c d Pum
Beginarum status ē p concilium reprobatus
l c e Cum de quibusdam sunt ge
ia assumptū sectant a de novo
assumunt sub excomunicatione et religiosi
qui eas i pdictis admittunt pre
bendo auxilium consilium vel favo
rem sūt etia excomunicati l c e Cu
Begardorum alemanie de quibusda
errores et status eorum p concilium
condempnatur l c z Ad nram
Beneficium impetrato nō se extendit
ad leprosarias vel hospitalaria n in
lris exprimatur l b i P lras
Beneficio impetrato resignato quod an
cius adepcom alius recepit quod
cu illo teneri nō possit eccia si recepto
patus sit resignac l e Grave
Beneficium de novo creatum nō hebit
qui an primum impetravcat vacaturum
Beneficii causa ad cu l f lras
ria p appellacom devoluta pt
agi petitorio et possessorio hoc si di
cat quis se spoliatum potest psequi
possessorium petitorio intermisso l a i
Causa beneficiali
Beneficium sup quo a duobus in curia
litigatur utroque ibidem decedente co
fert illud papa si decedat extra
ordinarius si unus hic alius ibi
dabit a iudice possidente si neuter
possidebat ad papam collacio ptinebit
Si altero decedente supstes ille ps
quat p quo sntiabit si decessit ab
illius iudice confert l a l Si duobus
Beneficiorum collacio sca a papa motu pprio
vz lic de prius lris etia aut nō
nulla fiat l b l Si romanus
Beneficium sup epm impetrans nō
habebit quod ia ē ad capitulo de
volutum sed habebit ad capitulo pti
nens si ad epm devolvatur l b a
Beneficium impetrans si de beneficio
vacat ad certū valorem vel minorem
si dixit acceptandum an acceptacom
collatum ab epo ratum erit sed aut
si sit appositum quod possit eligere
infra mense l b o Si impetratu curqu
Beneficium impetrans nō habebit id
quod ē p pmutatione ex alio assignatum
l b r De concessione
Beneficiorum collacio ab aplice sedis
legato nō valet si de prius lris
mencio nō sit sca valet h ab
inferiore quolibet collacione l in
Ex aplica

Canonisse cum exempte sint per
ordinarium visitande, et excom-
municati qui ausus fuit impedire
a c d Clericis decedentes
Cause commisse ut de plano et sine
forma iudicii pertractentur libellum
aut contestationem litis a dilatoria
non requirunt, tractari possunt tempore
feriarum et debet quantum poterunt tractari
et statim sint appellationes dila-
tiones et exceptiones frivole re-
pellende cum contentionibus partium
et advocatorum et procuratorum, cum
testium multitudine effrenata, cita-
tiones sibi et iuramentum de calumpnia
et de veritate dicenda et probationes
et defensiones iure necessarie non
omittantur l. d x Sepe contingit
Cause de plano et sine figura
vel forma iudicii pertractande super
electionum postulationum provisionum
dignitatum officiorum personatuum
prebendarum et omnium beneficiorum eccle-
siasticorum et etiam decimarum, matrimoniorum
et omnium usurarum l. a g Dispendiosa
Citatio impedita ne ad citatum va-
leat pervenire valet si fiat publice
in curia romana in audiencia et si porte
ecclesie affigatur l. a f Dudum
Citatio edictalis per quam citato sint
intimata iam incipit lis pendere
l. a m Cum lite pendente
Citatos ad curiam romanam ne
venire possint impedientes impedies
aut venientes capientes excommunicati
est, si episcopus hoc perpetravit a perceptione
fructuum ternio est suspensus, si inferior
beneficiis est privatus optinentis
l. d h Multorum Eandem penam
meruit qui citatum perimunt, ut ca-
piant
Clerici insolentes per ordinarios corri-
gantur, et si enormia sunt ab eis
pena debita puniat l. x ut clericorum
Clerici vilibus artificiis insistentes
moneri debent ab ordinariis ut
infra certum tempus hoc dimittant

Quod si non fecerint vel resipuerint
iam dimissa coniugati et qui habitum
non deferunt clericalem, clericali privilegio
sunt privati, ceteri vibus tamen illud perdunt
l. b f Diocesanus
Clerici virgata veste aut partita utentes
si beneficiati sunt, per septem menses
perceptione sunt privati, ceteri in sacris
ultra sacerdotium per idem tempus non possunt
beneficium adipisci, idem de non ordi-
natis quia tonsuram deferunt su-
perducti, omnes aut sacerdotes et cura
animarum habentes qui talem vestem vel
cultellum portantes, et in dignitate
constituti per annum fructibus privati, sim-
plices sacerdotes et alii regulares
per idem tempus non possunt beneficium optinere
et tabardum breve foratum tenentes
infra mensem dare pauperibus vel
superiori l. b h Simonia qui
Decimas novalium et alias fraude
subtractas ecclesiis et indebite
acquisitas, si sint religiosi, si post
mensem a receptione retinuerint,
aut infra duos menses non fecerint
canonicas restitutiones administrationem, ab omni
officio et beneficio sunt suspensi, non
ante excommunicati, donec satisfecerint
ecclesiis sic gravatis l. b x Religiosi
Decime ecclesie concesse alicui debent
levari secundum taxationem factam de red-
ditibus ab antiquo et in perpetuum
tunc currente, nec per eas solvende
capere licet calices et ecclesiastica or-
namenta l. b y Si beneficiorum
Delegati non possunt esse officiales fora-
nei sed tantum prioribus principibus
vel prioribus claustralibus, sed solum
illis qui conventibus preponuntur l.
c Et si principalis
Delegati a papa in causa civili
super receptione testium et excommunicatione
similiter possunt committere vices suas
l. v Iudices
Dignitatem unam et aliam impetrans
si cura alteri alii sit annexa non
valet impetratio nisi de utroque exprimat

aut si impetrata per electionem debeat
ordinari / b h Si dignitatem
Dignitatem acceptans aut beneficium cum
cura pacifice possidebit
vacant omnia similia nisi aliud in
gratia exprimatur / b k Si plures
Dignitatem expectans in sua ecclesia
prebendatus archidiaconatum et pre-
benda ei annexa potest obtinere
sed prebendam deserit iam obtentam
ut secundum fuit pacifice assecutus /
e ecclesiarum vnio / b n Si inter
sita per episcopum de consensu capituli
valet licet rector vel defensor
earum non fuit requisitus / b q Si
Electionis processus formam vna ecclesia
a grecis ex edita non potest cardina-
les in aliquo mutare nec sede va-
cante, licet eis de hiis que ad po-
testatem pape pertinent ordinare
nisi tamen de camerario et penitenciario si
de hiis necesse fuerit prouideri / h Ne romani
Electio regularium facta a duabus
partibus non tenebit iuris sed voluntate
facti valet / m Quod circa
Episcopus de sede sua eiectus potest ex
territorium iudicare / a g Diuinis sacro
Eucaristie solempnitatis celebrari /
c p Si dum
Excommunicatus exceptus potest in quacumque
parte litis proponi / a f Excommunicato
Excommunicatus cui quo ipsa participat
non intelligitur absolutus nisi specia-
liter exprimatur / d p Si summus
Excommunicati sunt religiosi qui suscipi-
piunt beginas in statu pristino rema-
nentes / c e Cum de quibusdam
Excommunicati sunt begardi / c f Ad nostram
Excommunicati sunt qui nuper ad nostrum
audientiam nec canonisse et exempte per
ordinarios visitentur / c d attendentes
Excommunicati sunt qui altaros ad
aulam prohibent non venire / d h
Excommunicati sunt religiosi / ac ulterius
administracionem non habentes qui decimas
ecclesiarum male adquisitas retinent
nisi infra mensem restituant requi-
siti / b x Religiosi

Excommunicatus est predicator qui in sermone
absoluere decimarum retractus audientes
/ d i Cupientes
Excommunicati sunt qui non seruant interdi-
ctum generale vel cessationem a diuinis
que ecclesia matrix / d n Ex fre-
Excommunicatus est qui tempore in quo omnibus
interdicti facit ab aliquo celebrari
et per solum papam absoluendus quicunque
a diuinis facit alios euocari et qui
prohibet ne excommunicati et interdicti
ab ecclesia expellantur et ille qui monitus
exire noluerit obedire / d n Grauis
Excommunicatus est inquisitor si ma-
liciose cuiquam imponat heretica pra-
uitate / c x Multorum
Excommunicati sunt regulares in cuius
remanentes postquam fuerint a superiori-
bus reuocati et arma sumentes sine
licencia eorum / c b Ne in agro
Excommunicati sunt in gradu prohibito
aut solempni voto matrimonia contra-
hentes / c v Eos qui diu
Excommunicati per ordinarios moneantur
qui pedagia exigunt pro rebus
clericorum qui non causa negotiationum
deferunt / c l Presenti
Excommunicatus est et a sede apostolica absol-
uendus prelatus percipiens capiens
vel detinens et ad hoc dans con-
silium auxilium vel fauorem / d g
Si quis suadente
Excommunicatus est predicator si postquam
suspensus est ab officio predicandi
eo quod requisitus solucionem decimarum
noluit nunciare ausus fuit predicare
/ d i Cupientes
Excommunicati sunt religiosi qui sine licencia
curati ministrant eucaristie vel ma-
trimonii sacramentum / d e Religiosi
Excommunicati sunt etiam exempti qui corpora
sepeliunt tempore interdicti aut excommunica-
tos vel interdictos aut vsurarios
manifestos / b t Eos qui
Excommunicatus est per sedem apostolicam absol-
uendus qui ad eligendum sepulturam
vel electam non mutandam inducit

aliquem iuramento voto aliquolibet
vel premisso l. d. i. Cupientes
Excommunicatus est qui impedit ne fructus
beneficii sequestrati rectori integre
restituantur l. a. in d. compescendas
Excommunicati sunt qui faciunt statuta
quod usure solvantur et quod solute non re-
petantur et ea scribentes et dictantes
et eorum executores qui talia statuta
de libris suis non deleverint abole[ant]
l. d. b. Ex gravi
f Ideo tenet quod anima rationalis
est forma corporis et quod sanguis
exivit de corpore Christi mortuo:
Fructus obvenientes l. a. officii
tuo prelato intelligimus tam prin-
cipales quam casuales ut est valor
sigillorum et emendarum l. in Statuti[s]
omicida sive mutilator furiosus
aut infans vel dormiens/ vel qui
alterius mortem vitare non potest irre-
gularitatem aliquam non incurrit l. d. a. Si:
indulgentiae pro festo furiosus
corporis Christi faciendo l. c. p. Si dominum
Interdictum a matrice ecclesia servand[um]
est ab omnibus ecclesiis exemptis/ servari
sine fraude cogantur fracture hostii/
sed de cessationibus a divinis pro ecclesia
provinciali/ vel ecclesia/ que est contra
de consuetudine promulgatis et sunt
excommunicati contrarium facientes l. d.
in Ex frequentibus
Interdicti tempore facientes celebrari/ sive
interdictos et excommunicatos ad divina
vocari et impedientes ne tales ab ecclesia
expellantur/ et qui moniti exire re-
manserint/ excommunicati sunt et in solo
papa absolvendi l. d. n. Gravis
Interdicti tempore fratres mores illorum
qui sunt in ordinis tempore prohibere/
et sunt excommunicati si hoc fecerint/
solum per ipsum absolvendi/ vel post
satisfactionem per episcopum loci l. d. o. Cum ex eo
Inquisitores et episcopi possunt separatim
diffamatos de heresi attare/ capere/
detinere sed non tradere dure carceri/
vel tormentis/ vel ferre finalem
sententiam nisi mutuo requisiti et hoc

si post infra dies octo non valeat sine
esse alius potest eam facere et possunt mutuo
sibi committere vices suas vel insinuare
suum consilium in simul sit fendis utrique
aut duo viri custodem ponere in carceribus
constituendis quorum quilibet habeat unam
clavem et possunt mittere et isti iurabunt
se fideliter custodire et que mittantur
sic captis integre ministrare nec unquam
sine alio loqui audeat cum captivis
si autem episcopus aliquem maliciose impo-
suit heresim per triennium est suspensus/
Inquisitor autem hoc faciens et alii
excommunicationis sententiam incurrat ipso facto l.:
Inquisitor esse non l. c. x. Nullorum
post nisi annos habeat quadraginta/
si autem ipse ratione sui officii a civibus/
vel episcopi commissarii/ vel ministri et no-
tarii excommunicati sunt si pecuniam ex-
torqueant modis illicitis extorquent/ illi
autem qui hoc scienter receperint nisi resti-
tuant in secreto/ si non se corrigant et
probare potuit demittere superioribus
teneantur l. c. y. Volentes
Inquisitores procedant contra eos qui
dicunt non esse peccatum tradere ad usuram
tamquam de heresi diffamatos l.
d. b. Ex gravi
Iudei et saraceni possunt committi per alios
testimonio nullo eis privilegio aut
avis diu suffragantibus quibus dominus
imponit ne talia concedat privi-
legia nec concessa servari permittat
l. a. p. Cum iudei
Imperator semper est per iuramentum romane
ecclesie obligatus l. a. x. Romani principes
Imperatorem acquirit illi quem papa
vocat in literis nomine dignitatis l.
d. p. Si fratrum
e Leprosarie et hospitalia nulli pro
beneficio assignentur l. c. f. Contingit
Sed tradantur aliquibus
bonis viris qui non querunt que sua
sunt sed recipit dissipata ibidem
m Magistri in hebreo et caldeo semper
sint in curia romana qui pro cand...
aliam sustentent Bononie pro prelatos
ytalie Parisius pro prelatos regni Fran-
cie et Saxonie pro prelatos Anglie/
et Salamanti pro Hyspanie prelata

quilibet confitendo / l c s pñe sollia
dygri et doctores vlt 〈 tediques
ta milia argentor i sue pricipijo
nō expendant / tripcent aut medio
cribus quantas expensas nō excede
dant / pstito iuramento lettie col
latore qui si hoc neglexit suspēsus
sit a collaconibq legittie p sex
menses meses l c + Cū sit nimis
Matrimonia in gradu phibito a
i voto solenni contrahentes sunt
excomunicati et denunciandi publice
p plani l c x Eos qui domino
Monachi nigris vtantur vestibus
aut griseis siue albis / larga sit
vestis exterior ac clausa veste nō
liceat eis querere paiosa Sed quale
duxit superior ordinanda longas
et largas habeant manicas nō con
suticias / Nec fedam p fraternitatis
regula i talo volgali exponatur /
nō teneat canes aut aues p se
vel p alios in claustro ut exime
comorantes teneantur mensibus psitei
singulis et omnie dimitta pena mess
venacombus z auapijs nō nisi
transgressores pemo i constitutione
positos puniantur z sint excomunicati
qui arma sine licencia abbatum
infra septa monasterij ausi fuerint
tene z qui pq reuocacom superiois
i curijs remanebunt / soli p loca
singula nō morantur / si reddita nō
sufficiunt p duobus aut augeantur /
aut locis alijs copulentur / Nulli
conventualis prioratus alicui cōferatur
qui nō compleuit vicesimum quin
tum / z alius cōmenda infra vigiti
annos nemini concedatur / z isti i
anni gmato sunt oportunum in
sacerdotes se faciant ordinari / opor
tet eciam eos esse pfessos et nisi cā
studij fuerit residenciam psonale /
et qui conferunt beneficiis sunt
priuati puentibq aut administra
cionem inueneris i suis puincto
semper inster inge ydoneus ha
beatur l c b Ne in agro
chomales p superiores suos s hunt

ecciā exempte p ordinarios annis
singulis visitentur qui abornatu
illicito et correcis secularibq z dis
cursibus inhonestis cas cohercerant
remedijs oportunis l c d attēdētes
Rdinandi debet diligenter p or
dinarios sit discer ni ne comin
gat indignos i ecclia pmouere
l q Cum eccliā
Ordine subdiatonatus oporteat
qs habeat qui i cathedralibq et col
legiatis ecclasijs voce i capitulo
habere volt / hunc aut dignitates
uel beneficia ordines regularibus
nisi infra annū fuerit ordinati
voce nō habeant i capitulo et eis
distribucionum medietas subtrahatur
Ordinari pt 〈 l x vt hys
in subdiaconum hūg dece z octo
annos i dyaconum de xx / i sacerdoc
xxv anno l s Generalem
Apa excomunicatum cui cōmittat p
hoc exprimat nō soluit / nec illi
nouum ius tribuit / quē hō nō at
noie dignitatis l 9 p Dissimg
Patrom ptatus nō antea admittat
dos sufficientes redditus assignet /
infra pfixum tēm ptatus alios p
ordinarios assignent z benficium
ordinet l c g vt constitutio
Patronus si plures habeat successores
in ptatibus vnā tm habet vocem /
si aut patroni plures fuerint poterunt
alternatim si volunt ptare / et si
plures ptauerint / ordinarius ut
vnu eligat de eisd l c h plures
Pedagia exigentes p rebq eccliarum
psonarum que nō causa mercimoniorum
deferunt p ordinarios excomunicati
publice nuncientur l c l pnn
Pmis sacramentū nō dz dampnatur
vlno supplicio denegari l d h:
Prelatus nō pt eē 〈 Dn secundum
in religione nisi pfessus fuerit i
ead l g Cum romani
Prelatus nō dz poni in eccliā
cathedrali que caret clero z pplo
xamo l l In plerisqz

Prelati caritative in abbacijs
cisterciensium hospitati cibis in cie
vesti licitis sint contenti nec p co
gnimis pecuniam exigant aut ali
menta feratis sed desistant ab
omnibus grauaminibus que in constitu
cone sup hoc edita sunt expssa
l c li ad nrm
Plati in ecclijs coreas no pmittant
fieri nec inhoneste tractari orna
menta ecclie sed puniant grauit
delinquentes l c cu decorem nimis
Platorum officio fungentes eis esse sit
contenti nec ad aliud tendant l c:
Platis pcipit vt ag: Cu digni
tatibus religiosorum abstineant
que in constitucione sup hoc edita
continentur l d c frequens
Prelatus p loca sue dyocesis excepta
transeuntibus liter benedicere pplo
audire dona & causas solemnit cele
brare exempcionum p hoc nullum
preiudicium fiat l d f Cu ep
Plato manus violentas iniciens
vel ipm capiens aut baniens
et mandans hoc fieri vel ratum
hns aut defendens facientes
et dans ad hoc consilium auxilium
vel fauorem excommunicationem incurrit
nisi a sede romana nequeat absolui
nullo eis priuilegio suffragante
et tenentur aliquid ab ecclia deuol
uit ad eandem filij aut eorum vsque
ad secundam generacionem no pnt bene
ficium optinere tra capientes et
ciuitas in hoc reus & locus in quo
captius detinetur sint supposita
interdicto l d g Si quis suadente
Placonem sufficientis facis narrari
plas expssa in suis lris sc
et beneficio seu resignacione vel
excommunicacione aut suspensione & si
qua similia exprimant l d o Epis
Procurator tenetur defendere dnm
in omnibus causis que in procuracione
sunt contente l z Instrumento
Pcurator no pt opponere in psona

electi vel bursarii nisi in procuratorio exp
matur l a b Non potest
Procurator religiosus licz in suo procura
torio sit expressum q aliquem possit
instituere loco eius tamen no pt
nisi superioris licencia interdat l a c:
Procurator institutus a Religiosus
rectore p ecclia vel beneficio eo
mortuo vires pdit l ad procurator
Procuratores debent exempti pro
eccliis sue ad hoc obligantes si de
nouo eorum vsibus applicentur l c i:
Questores non Cum sit nobis
pdicent tamen contenta in suis
lris simpliciter exponant que si pro
sint diligenter ab ordinariis vide
ant cauent p suas dyoceses cur
re pmittantur Si aut ordinarius eas
mittat ab ecclias rationibus vide
ant omnia aut questorum priuilegia
sue penitus reuocata si contincat
quos indulgencias p libito suo
dare aut vota aliqua pmutare
aut de absoluendo a criminibus hen
pbatem aut de incertis restitucionibus
remittendis aut de iniunctis pnis
dimittendis aut de animabus a pur
gatorio extrahendis aut de plena
indulgencia facienda l d l Abusio:
Simile fere moriente Cu nimis
exposito l d g Cum de padisso
Religiosus persone no pt in congregacione
alicius possessionis cpnt excepte:
Religioso data l d g Cu romani
a superiori licencia ut possit consentire
electioni si qua de eo contingat sit
intelligus penitus commonet l n:
Religiosi plati si Cum concessa
poratus ad collacionem eorum pinentes
no dederint infra tempus statutum
a iure aut eos applicuerint mensis
suis vel nouas subuenciones imposue
rit sup eos ad ordinarios deuoluatur
qui ordinarius decisi l p sta re:
Religionum psidentes si Cum Regulares
aliquam administracionem extraneo con
ferat simpliciter vel ad tempus nisi
evidens religionis necessitas

vel utilitas hoc requirat et nisi
consensus superioris vel saltem capituli
intercedat suspensionem incurrit vel collacio
nullius est penitus et valoris hoc tamen
non extenditur ad locaciones vel eciam
redituum vel fructuum vendiciones
ad tempus modicum faciendas. a.
Religiosi mendicantes c. b. per concilium
ad aliud ordinem transeuntes nullam
administracionem possunt habere vel vicariam
in eorum nec vocem in capitulo. a. b. z. ut.
Religiosus reputatur c. professionis
professus si per annum portavit habitum
noviciorum si tamen in etate sit discrecionis
etiamsi non habitus noviciorum sit distin-
ctus ab habitu professorum. a. c. a. Boni.
Religiosi sine curati licencia sacra-
mentum eucaristie ministrare sine ex-
communicati. a. d. e. Religiosi.
Renunciacio facta per procuratorem valet
licet sit si ante revocaverat antea re-
vocatus. a. o. Cum illusio.
Rescripto impetrato ab inferiore non
potest vim superior faciendo per illud
aliquem convenire. a. b. abbates
Resignacio beneficiorum extorta per
violenciam nichil valet. a. d. c. ante.
Sanguinis effusione de cimiterii
corpore et iam defuncti. a. a. fidei
Sarracenos tenentur principes sub
quorum sunt dominio cohercere ne
alta voce invocent machometum
et ne vadant peregre ad sepulturam
cuiuslibet sarraceni. a. c. v. Cedit quod
litigantes Si partes tres hinc litigantes con-
se repellunt ac ut excepcio appel-
lacionis prius emisse non amplius
admittatur. a. a. t. ut. ca. quamvis
Sentencia imperatorum contra vasallum
ecclesie non tenet. a. a. v. pastoralis
Sepelientes excommunicatos a iure
dictos vel usurarios manifestos
vel alios tempore interdicti excommunicati
sunt si eciam sunt excepti. a. b. c. Eos qui
Sepulturam ordinavit per constitu-
cionem super cathedram. a. b. v.
Dudum a Bonifacio papa viii

Sepeliendum inducens ad iurandum
vovendum vel aliter promittendum ut ali-
cubi eligat sepulturam vel electam
alias non mutet excommunicatus est ipso
facto circa absolvendum. a. d. i. Animarum
Sequestracio beneficiorum est pagam contra
possessorem data est sentencia facienda
... si petitor fuerit condempnatus et fru-
ctus debet ei qui vincit restituere
ac moderacione expensarum qui ante
hoc percipiebat a sentencie occupavit
excommunicatus est et non sunt predicti si super
beneficio litigabat. a. a. n. de hoc quoniam
Tallias non debent c. prestendas
principes a persona ecclesiastica ex-
torquere possunt tamen ab eis amicabiliter
petere subsidium et illi concedere
constitucione Bonifacii Clericis
laicos incipit non obstante. a. c. q.
Testium in causa c. Cum ex constitucione
appellacionis attestacionibus pu-
blicatis non licet amplius producere
novos testes. a. a. q. Testibus
Testamentorum executores exceptione
qualibet non obstante tenentur or-
dinariis racionem reddere per eorum si si
execucionem delinquerint. a. b. s. Religiosi
tertiarii patrum sine curati tenentur
ad ordines et ad alia que de
ancianis statuta sunt observanda sicut
est de beneficiis optinendis. a. c. Cum
Usuras solvere vel solutas c. Ecclesie
non repetere statuentes statuta hoc
servantes a dictantes vel eciam
sequentes et qui de libris suis
ea negligunt abolere excommunicati sunt
et usurariorum appellandi ut eciam
contractus suorum exhibeat in iudicio
ut a iudice cognoscatur quamquam autem
asserere usuras non esse peccatum tamquam
suspectus de heresi puniatur. a. d.
b. ex gravi Explicit thabula

decretorum Incipit proemium
super thabulam decretorum fratris
Nicolai ordinis predicatorum

Alphabetica gra(tia) inter-
dit ammirante pagina
supra decretales fuit
per me fratrem Nicolaum
predicatorum ordinis
tabula consummata.
multorum instancia sti-
mulatus manum misi ad tabulam
decretorum nolens torpere ocio. sed
pro multorum utilitate et maxime pau-
perum laborare qui librorum copiam non
habentes saltem sub compendio possint
necessaria invenire utinam curiare.
Procedit autem hec tabula sic primo.
Si enim vis scire que continentur de qualibet
materia in decretis vide principaliora
illius materie vocabula et quere
illa infra tabulam secundum ordinem
alphabeti et ibidem invenies si de
illa ibidem aliquid sit notatum. Et si sub
uno vocabulo nichil reperies
forte sub alio vel alio poteris inve-
nire. Pro labore autem meo expecto
solo ut devotas pro me ad dominum
preces fundas.

Abbates per quos be-
nedictionem ab episcopo
receperunt in ecclesiis
suis possunt primam
conferre tonsuram
et minoribus
ordinare. lxix.
d. c. i. et ii.

Abbates debent
esse sacerdotes constituti. xvi q. i. Sunt
est superiori

Abbates a suis collegiis eliguntur
non ab episcopis. qui nec debent de ipsis
monasteriis aliquid ordinare. xviii
q. ii. Preterea. nec possunt esse subiecti
pro libito canonice. c. Nullam potestatem.
Si autem inepti sunt ad regimen possunt
per episcopum et abbates vicinos f(?) insi-
stens sit ammoveri minores sobrius
et discretus. c. Si abbates. et de-
bent subesse episcopis. c. Abbates pro
humilitate. alias nulla de eis ecclesia
ministrare. c. Abbatibus.

Accusare non possunt persone note se-
minores pupilli et alii qui continentur
in q. ii c. prohibentur. Notoria autem crimina
non indigent accusatione nec ordina-
rium iudicium requirunt c. manifesta. et
quia nec potest quis esse iudex delicto
sibi soli indicare non potest c. Si scienti
et quia qui vero sunt aliis nota et
non iudici requirunt ordinem iudicia-
rium. c. Non crimen. Accusatus in pro-
batione deficiens infamis est ii q.
iii c. i et sequentibus. Est autem calumpnia-
tor qui accusat de falso que probare
non potest. talis de talionis pena
multatur c. calumpniator et q. v. vi.
Preterea. hoc autem non est intelligendum
si in talem aliquid crimen obiciat si
statim peniteat. c. Si quis iratus
puniendus autem est si in iudicio accusat
de vero crimine et desistit prosequi
per inadvertentiam. c. Si quem penituit. c.
Sed aliud. et qui falsa crimina impo-
nit calumpniator est. qui autem vera non
proponit sed tacet prevaricator. qui
vera proponit sed prosequi desinit per
inadvertentiam tergiversator. c. Notandum quod
accusare non debent inferiores superiores
suos nisi fuerint sine crimine ii q.
vii Preterea. Item vi q. i. Preterea. Item nec
fideles ab infideli ii q. vii. Superiores
autem caritative moneri possunt. vel si
a fide exorbitaverint accusari. ibidem.
Ponit autem qui proponit non probanda
accusat qui proponit probanda. c.
plerumque. Et de hiis et aliis de expres-
me crimine. locum habent. possunt accusatores
ibidem accusare et testes esse non possunt
infames cuiusmodi sunt apostate
a fide inobedientes pro contrahentes
in incestu sive clandestine conspira-
tores et persecutores episcoporum iii q. iiii et
vi q. i. Preterea. Accusatus absens
iudicari non debet iii q. ix. Preterea. Item
accusans in pluribus si deficit in proba-
tione unius in aliis non auditur. quia
accusatus accusante accusare non

pt nisi de grauioribus nisi ab omni:
bus sibi impositis ppurgatus q xj
accusatus condempnatus accusare
non pt aliu nisi in ppa causa non
tn criminalia vel ciuilia iij q vij
accusatus absencie septa vel palam
missa non dz recipi v q ij c Relatum
Reuelatu et c Si primates accu:
satus legittime impeditus p procura
torem pt defendere crimen impositum
alias non in causa criminali v q iij
Si egrotauerit et c In criminalibus
accusatus non probans non ligat ac:
cusatum ad se purgandum ut fama
laboraret contra eum vj q v In fine
accusatus non pnt clerici de crimine coram
iudice seculari xj q j p totum
accusatus non dz torqueri ad crimen
impositum confitendum talis enim
confessio non nocet xv q vj p totum
accusatus pbri vel dyoc dz tm
in synodali iudicio ventilari xv
q vij p totum Accusati vel de cri:
mine impetrati ante eorum ordinacionem
si conuicti vel confessi sunt non
ministrent xv q viij c j Si alii
compina non pnt sine consensu relin:
quatur c hijs qui altaris pt ami
gio ab eis recipi dotes ab ecclesia
tollendum c ultio Adulterii forni:
catores in sacris ordinibus constituti
deponantur et inter laicos habeantur l:
xxxj Si non tm excommunicentur nisi
in agendo priam penitenciam sint
rebelles c si quis clericus Aduocati
debent a iudice distribui partibus
petentibus qui sine causa legittima
procurati noluerint punientur foro
non amplius admittendi iij q vij
Si quis cleric p cap Affines infra
quinti gradum contrahentes separentur
si autem ignorantes in quarto gradu con:
traxerint tollerentur xxxv q iij c
De propinquis Secundum vero genus
affinitatis inter virum et uxorem
cognatorum uxoris abrogatum est
c Extra de hijs quorum

Affinitatis gradus qualiter computentur
habes xxxv q v c Porro de affini:
gentes et consencientes pal pena
constringuntur lxxxvj dt c Culpam
v q j c Notum sit in fine Alleluia
et gloria in excelsis dimittitur a lxx
usque ad pascha et circa hec de con
secratione di j c hijs duo Altare si
motum fuerit dz iterum consecrari alias
si parietes tm mutentur non consecrabitur
iterum sed aqua et sale tm aspergetur
De consecratione di j Si motum
Altare nouum sine consensu episcopi
nunquam infra ecclesiam erigatur c Nullus
pbr Altaria p agros constructa
sine reliquiis euellantur a plebe
ab eorum frequentacionibus arceantur
c placuit et semper lapidea dz esse
c Altaria si non sunt Appellare
pt licite sine pena qui grauatus
sentencia videtur et pt ad romanam curiam
venire fieri a quocumque ij q vj c
Liceat p sequentibus Appellari
pt ante sentenciam et post c Si quis putauerit
et post stat infra decem dies a data
sentencia c Anteriorum et post fieri a procura:
tore grauati autem a negociorum gestore
cum a iure teneretur de rato c Non
solet Appellans condempnandus et
in expensis si male inueniatur fuit
appellasse c Omnis puniendus
Appellans contra sentenciam latam pro
leuioribus in grauioribus non tenetur
eciam autem c c Si quis ex pluribus
fforma vero appellacionis ante sentenciam
et post c fforma vero appellacionis
Appellacionem non e defendum que fit
a iure confessio ne condempnetur vel
ut iusta causa suspendatur c Cum
autem vero ex nec ad arbitros fieri
nisi eum qui fuit ordinarius c a
iudicibus nec fieri post duas ap:
pellaciones c post scdam
Appellacio autem a quo possit fieri
et quo tempore et quo tractatur ij q
vj c ffinalibus

a ppellare non debet fidelis ad iudicem infidelem c. catholicus. a postoli dandi sunt a iudice appellanti ii q. vi c. post appellationem. a postolorum forma que debet dari appellanti a iudice a quo fuit appellatum c. fforma a postoli duodecim fuerunt pares, sed unus prefuit omnibus lxxx di. in illis civitatibus

a rbitri possunt esse qui iudices fieri prohibentur iii q. vii c. si cum prem. Cognitores. a rchidiaconus debet diaconus ordinari

a rchipresbiter et decanus debet esse sacerdos lxx di. a rchidiaconi moneri mittit cum prochiales presbiteros, qui decetur attemptare, sed sunt contenti sibi tradita potestate xc iiii di. ulterius c. a rchiepiscopi plures non debent in eadem provincia presidere c. i distinctione a rchiepiscopi non possunt suffraganeorum subditos iudicare, nisi post appellationem ad eos factam, vel nisi fuerint episcopi negligentes ix q. iii a rchiflamines olim tenebant loca ubi nunc sunt patriarche et primates lxxx di. a qua benedicta cum sale fideles spergimur, de consecratione di. iii c. aqua sale a qua baptismi a tactu corporis dimittendi peccata habuerunt potestatem de consecratione di. iiii. Aquam aqua a rmis uti ad defensionem preter quam illicitum est et quando licitum reputatur xxiii q. iii per totum a rmis uti non licet personis ecclesiasticis, nec auctoritate papa nec romana, sed bene possunt dic. pape lanceas sine culpa q.

B aptismus — Cons. iiii per totum
omnia crimina lavat, non autem ea que peccata non sunt, ut est bigamia xxvi q. Baptismus fit in aqua visibili per quem peccatum originale tollitur quos a parentibus transfundit de cons. di. iiii. et licet de iure baptisma possit conferri, tamen principaliter vigilia pasche et penthecostes

c. non rom., potest ab omni persona conferri in necessitate, aliter a solis sacerdotibus c. constat et post, nec debet iterari, si datus est in nomine trinitatis c. Si quis apud nos potest autem ordinari, qui baptisma bis recepit causa ignorantie, nisi magna necessitas ecclesie hoc requirat c. Sine bis b ellum quod est iustum xxiii q. ii per totum b ello sunt iniqui ecclesie coercendi xxiii q. iii c. Si cum excellentia b aptiria non debent in monasteriis collocari xviii q. ii c. presbiteri b enefitium irregularitatis religiosi nisi profiteatur sibi reddatur xviii q. ii b enefitia duo in duabus diocesibus nullus debet habere, nisi forte unum intitulatum et aliud commendatum, et si aliter factum est, hoc est de privilegio speciali:

b Berengarii con. — xxi q. i
fessio de sacramento altaris de cons. di. ii b igami non sunt ordinandi cuiusmodi sunt, qui duas uxores habuerunt, aut cum corrupta contraxerunt, vel uxorem postquam convicta est de adulterio cognoverunt xxxiiii di. b igamus est, qui ante baptismum unam uxorem habuit et aliam baptisatus xxviii q. iii c. deinceps

c alix debet esse de auro vel argento stanno, de ere autem alia nulla fiat de cons. di. i c. Ut calix c anonica distinctio di. iii per totum c anones qui dicuntur apostolorum apocrifi sunt exceptis per viam synodum approbatis xvi di. in principio c anones illi sunt approbati contra manicheos, heretici xxx di. per totum et qualiter sunt intelligendi c anones tenentur scire sacerdotes xxxviii di. c. Nulli c anonibus non subest romana ecclesia, et ideo potest dare privilegia contra illa xxv q. i per totum c anonici regulares sine superiorum suorum licentia ad monasteria transire non possunt, nisi ex causa levitatis xix q. iii c.

Tribus primis. Caritate scilicet christiana
dicitur quidam non posse amitti propter
multas auctoritates quas alii intelli-
gunt de perfecta non de incipiente vel
proficiente, que timorem totaliter non
expellit, de pe. di. ii. c. Quomodo
septribus x. per ecclesiam auctorizatur ac-
de est non alius, causa si sunt sci. xv.
di. c. Sancta solus. Cathedraticum de
illud quod episcopus visitans accepit
propter honorem cathedre scilicet duos sol.
x. q. iii. c. po. et illatae et in cetera
causae maiores romane ecclesie tanquam
matri diu reservantur iii. q. vi. c. Dudum.
Circumcisio olim tollebat originale
peccatum de conse. di. iiii. c. Firmissime
et pg. c. Illud cui dicitur fieri circumcisio
rerum unde in iudicio teneatur v. q. iii.
in prin. Clandestina matrimonia prohi-
bentur, quia si aliud prius contrahatur
prius erit et tamen ab ecclesia defenditur
ac clandestinum non probetur xxx. q. v.
per totum, sed bene prius latius coram
seculari iudice convenire c. Placuit
et c. Experientie, et pg. non in ec-
criminali. c. Clericus. Si autem clerici conspi-
raverint aut coniuraverint, contra suos
episcopos degradentur postquam fuerint
convicti et seculari iudicio deponantur
c. Si quis sacerdotum et pg. in causa
certa prelatis debent seculari iudici
unde. c. Si clericus et pg. clericus debet
suspendi qui pro causis pertinentibus ad
episcopum facit trahi clericum coram iudice
seculari xi. q. i. c. po. Clerici religiosi
non debent habere proprium, seculares tamen
bona ecclesie tanquam propria administrent
ut inde habeant necessaria, pauperibus
residuum erogando xii. q. i. per totum.
c. Clericorum bona pertinent ad ecclesiam
qui alibi nichil habuerunt q. iii. per totum.
Clerici qui ante ordinationem habebant
propria si de illis et rebus ecclesie alia
conquirunt tacite sub nomine ecclesie
conscribant, quod si propter occupationem propriorum
bona ecclesie negligunt debet ei

dampnum de bonis propriis resarcire
et id faciendum est cogi xii. q. iiii. per totum.
c. Clerici bona quietatis possunt in iudicio
petere non sicut sua nec amplius
quam debet xii. q. i. per totum. Clerici
non debent se negotiis secularibus
immiscere xxi. q. iii. c. Clericum verbo
excommunicatus est a solo papa absol-
vendus nisi sit levis iniuria xvii.
q. iiii. Si quis suadente. c. Clericus
ecclesiam propriam deserens nisi cum literis
dimissoriis in alia admittatur et hoc
facto nichil habebit in ecclesia quam
relinquit xxi. q. ii. c. i. et pg. Clerici
curiosis vestibus non utantur q. iiii. per totum.
c. Clericus ab episcopo depositus si ad iudicem
secularem confugit et ille patrocinium
ei prebuit utrique de ecclesia expellantur
xxi. q. v. per totum. c. Cognatio spiritualis
contrahitur in baptismo confirmatione
et prius sacramento xxx. q. i. de
primo c. de sco. cum sequitur de in
c. Dictum quod impetrat. Qui autem
post matrimonium contractum huiusmodi maliciose
procurant non separabuntur sed puniantur
puniet si ante matrimonium q. i. separet
et noscere. Cognatio legalis contrahi-
tur filium adoptivum et filiam naturalem
non contrahere non prius adoptionem
q. iii. Ita diligere. Soluta autem ad-
optione impedimentum prius c. q. de libro
et per adoptionem. c. Cognationem spiritua-
lem contrahit vir cum muliere uxore
et ego sunt una caro q. iii. Hoc autem
intelligitur matrimonio consummato non
separato quo ad thorum. S. Nondum
coniugium non debemus mortuo cum
non conveniat vivo nec ego xxxiii.
q. iii. De quinque. Computum tenetur
sive sacerdotes xxxviii. di. que ipsa
concilia maior generalia sunt Nice-
num Constantinopolitanum Ephe-
sinum Calcedonense xv. di.
Concilium congregari non debet nisi
auctoritate sedis apostolice xvii. di. per totum
c. Conciliis provincialibus debent

sub pena excoīs suffraganei ūt
esse nisi causam habeant euidentem
et ea que ibi statuta fuerint i suis
prochiis pmulgare extra de accusationibus
onfessio sacramentalis facta in se
creto psbito ei qui peccauit mor
taliter est necessaria ad salutem nō
autem ea que debet fieri coram multis
et sic intelligende sunt auctoritates
que videntur se mutuo repugnare
de pe di i ꝑ tota onfessorem sa
cerdote soluere et ligare debet peccator eli
gere nec adeo sit et negligens ea
fuit negligere de pe di vi c. j.
onfessio unde nō valuit q̄ dimisso
aplis adiit phariseos ibidem onfes
sor nō dz ee diuisus ab ecclie vni
tate et ideo caue dz ne sit vicio
irretitus que hic in aliis iudicare
ibidem onfessor si sibi confessa quo
cumque modo reuelauit deponat et igno
miosus pegrinando vadat toto tpe
vite sue c sacerdos ante oia
onfessio nō dz fieri nisi ppo sacerdoti
cui penitus sit subiectus c placuit
onfirmationis sacramentum debet
recipi post baptismum q pnt soli
epi ministrare tamquam digniores quia
in baptismo regnauit ad vitam sed
hic roboratur ad pugnam de co. di
v c. omnes fideles nō est tacendum
sicut nec baptismus c dictum est xxx
et xxxv di onfirmatum nō pt con
trahere i sacris ordinibus constitutus
ꝑ totum
onsanguinitatis gradus sic acci
piendi sunt vt pater sit truncus
filius et filia in pmo gradu nepos
et neptis in scdo et sic deinceps
xxxv q i c j et c parentele
onsecrari nō debet ecclie ū i sacri
loca et ab epo tm de mandato ppe
de consec di i ꝑ totum nec pmittantur
ab aliquo construi intentione lucri
ꝑcipiendi de oblationibus c si
quis basilicam si aut pbari nō pt
esse aliam consecrata denuo con

secretur quia nō dr iteratum qd nō
constat esse factum c Solemnitates
Si aut ignibus cremetur aut sanguine
vel semine polluatur denuo consecret
c Ecclesiis sel onsuetudo iuri con
traria naturali est potius corruptela
viii di mala consuetudo et post
onsuetudo firmanda nisi iuri naturali
vel canonico opponatur xi distinctione
onsuetudines locorum pticularium
consuetudini gñali ecclie contrarie
nisi auctē aliqua fulciantur sunt
penitus resecande xi di decta illa
ontumax q obedire noluit priuatur
ii q vi c quisquis pbatus orepi
olim i villis ruralibus constituti q minores
ordines conferebant sunt hoc reprobati
lxviii di corepi orreccio malorum
quo et de quibus facienda est extra
q iii ꝑ totum rimmosi impenitentes
deiecti ad statum pristinum nō resurgunt
pacta vero pma vocacione reparari pnt
et iam pmoueri l. di ꝑ totum
orporale i quo eucaristia consecratur
dz esse lineum nō intinctum de con
di i c consulto risma singulis
annis i cena dni consecrare et vetus
ignibus comburere de cons di iii
c litteris vris rismate pnt sacerdotes
vngere baptizantes sed nō i fronte
q tm dz fieri confirmationis et ab epo
tm dari de cons di iiii c psbiteris
risma de nouo confectum vel antiquo
vti nō liceat a ppo epo ꝑ pro
chias emittendum c Si quis de ca
rucis cristi inuencio v nonas
maij debet celebrari quia inuenta
est in illa die ibidem c Ecrucis
uriales nō sunt ordinandi lx di
ecani et archipsbiteri debent esse
in sacerdocio constituti lx di
ecime quibus ecclie debentur aut illi
in quarum termino sunt pdia aut i qua
domicilia collocata xvi q i ꝑ totum
ecime antiquiori ecclie psoluantur
nō illi que noviter est fundata xvi
q i c de decimis et quur ubi illi
dantes decimas suo debent nostra

recipiunt sacramenta c. Cunessisti/
ecimas no debent monasteria de predys
a se cultis nisi an certe alicui bapti-
smali eccie obligata xvi q i c. decias
ecime fideliter sunt soluende de grano
vino et fructibus arborum/ de ortis de
pecoribus et etiam ncatumis xvi q vii
c. Quicunque recognoscunt/ nec ad sol-
uendum debentes sunt inmunibus in-
ducendi c. Decimas quas populus
ecretales summorum pontificum sunt
tenende/ quamvis inter alios no sint
scripte xix di per totum Decretales sunt
maioris auctoritatis quam verba ex-
positorum sacre scripture/ vel libri/ ceterorum
istarum est auctoritas preponenda xx
di i et ii c. ecretorum et canonum
auctores sunt summi pontifices et alii
sancti epi et doctores xx di c. i
emonum natura et si sciunt pnt futura/
xxvi q iiii c. Sciendum et c. Anodrato
Diuinacionum genera et vnde dicuntur dem
xxvi q iii et iiii Diuini et sortilegi
excommunicentur si noluerint abstinere q v.
per totum Omnia die ieiunans reputandus
tandus est infidelis q vii et de conse-
di iii c. Ieiunium Diaconi no debent
presbiteris pares esse nec sacramenta
sine licencia eorum ministrare xciii di.
c. Ebrietas ministris eccie prohibetur xxxv
di per totum et c. vltimo Ebrietas
puniendo est no tamen ebriorum xv
q i c. Sane dicimus Ecclie ingressus
no prohibetur mulieribus in menstruis et
in partu v di c. Ad eius Ecclastica
statuta aut sunt scripta a patribus/
aut a summis pontificibus ordinata/
et antiqua consuetudine approbata/ que
ab antiquis patribus supponitur ema-
nasse et omnium est auctoritas equalis
xi di Ecclesiarum Eccie secundum superio-
ritate et inferioritate sunt admodum
ordinata/ inter quas tenet romana
eccia primum gradum xxii di Eccia
no debet esse locus conuiuii nec lectorum/
sed tamen dispositum ad orandum xlii
di Nos et pq Ecclie consecrate

no debent iterum consecrari nisi destructe
sint vel combuste [struck] reconciliande vero
si semine vel sanguine polluantur lxom
di c. Ecclesiam Eccia debet tueri confugien-
tes ad ipsam et manumissos eccie
commendatos xxxvii di Eos qui et pq
Ecclie bona no sunt diuitibus sed pau-
peribus largienda et eis qui sunt
eius sumptibus deputati i q ii per totum
Ecclarum dotes et oblaciones sub or-
dinacione epi debent esse nec vnquam
a laicis quacumque ea dederint dispen-
sari x q i per totum Ecclesie non sunt plures
vni regimini committende quartam
tiam per recuperacionem earum eis indi-
guerint assignetur x q iii vnio
Ecclarum bona mobilia sicut vasa et
vestes et immobilia sicut agri et domus
alienari no debent et qualiter puni-
antur contrarium facientes xii q ii per totum
Ecclie bona ab aliis detenta no
per rectores auctoritate propria occupare sed sunt
in iudicio repetenda xvi q vi per totum
Ecclie et earum decime no possunt a laico
possideri q vii c. i et c. Quicunque dein-
ceps et sequens Ecclarum fundatores
et eorum filii si venerint ad inopiam
sustentanda sustententur xvi q vii sim-
ilis fidelium Ecclie maiores quadra-
ginta passus de immunitate minores
triginta habeant/ vnde nec persone nec
bona inde extrahi possunt et excommunicati
sunt contrarium facientes/ hoc eccia sic
fuit restaurata xvii q iiii c. Sic anti-
quitus et sequentibus et c. diffinimus/
nec seruus nec famulus/ ibidem fugiens debet
aut extrahatur etiam c. nullus eccliarum et pq
eccliastica immunitate refugiens extra-
hendo de ea aliquem violenter tangit
reus lese maiestatis puniatur c. Si
quis suadente diabolo vina de eccia/ seruus
aut ad eam fugiens securitate adeo
prestita debet reddi c. Inuenientes
Eccia in plures rectores nullatenus
diuidatur xxi q i c. Sicut se in vna
Ecclie arrianorum sunt denuo consecrande
nisi rite catholice sunt consecrate/ de conse-
di i Ecclias arrianorum/ non consecrari

eccliā vbi paganus sepeliē dōe
inde fuit reconciliata c ecclia vbi pagani
Electo prelatorum dz fieri a cler et a
plebe et ab arepis et suffraganeis
consecrari lxiij di p totum Electi ca-
nonice consecrēt alias consecrati et
consecrantes deponant ibidem c illi quem
Electum nō debet laici inicere lxiij
di p totum olim ut putabant electi
principibus ut sic esset electores con-
tentiose et scismaticos robatare lxiij
di c vota cunctorum & principibus
Elemosina nō ē facienda de vsuris
aut inventis vel male alias acq-
sitis ex causa sicut de meretricio vel
ex aio tamen vel mercantes cum cupidi-
tate animus detinet de alijs nō ibidem
c Si heres et pq c potestas ordinatores
et presbiterorum et dyaconorum et aliorum
xcix di c erit epus et pq c pr
nō dz ordinari nisi sit immunis
ab omni crimine ex quo suscepit fide
cristi xxv di c primum itaque c prius
dz eē monogamus etiā an bapti-
sum qui peccata tollit nō aut que
peccata nō sunt sic ē bigamia xxvj
di c ij di iij prius debet habere sciam
sacrarum scripturarum litterarum et secula-
rium et in negocijs secularibus sit
expertus a xxxvj di vsque ad xxxix
c prius dz esse hospitalis xl di si
xxxv di c j c prius nō ordinet
nisi sit gradatim c inferioribus ordi-
nibus et ecclias disciplinis l di
prius nō dz elegi nisi sit c sacris
ordinibus constitutus lx di c nullus
c epatum prius p sedem vel ex tor
sionem nō dz fieri quicumque c omnibus
sit potestas quia vix bono peragitur
exitu que malo sunt principio inchoa-
ta lxj di c miramur prius non
eligitur nisi probate vite aut me-
tropolitanus et suffraganeis c
Epm nō oz prius de sua ecclia
eligatur c qua si dignus nequeat
inveniri extraneus a suo epo po-
stulet lxj di c obeuntibus et sequentibus
prius autē metropolitani saltem
a tribus epis de suffraganeis con-
secretur et debet alij consentire si aut
in provincia nō sit nisi vnus suffra-
ganeus aliqui cardinales obtine-
at sentā plurimorum lxv di si aut c
provincia nō sit nisi vnus suffraga-
neus duo de vicina provincia advo-
centur c Si quis forte c pr nō debet
dare lras dimissorias nō petenti
lxxj di q j pr infra infra tres
menses a sua confirmatione consecretur
lxxv di c quoniam quidem post consecratio
quā et a quibus et quo fieri debeat
et qua hora ibidem c j pr nō in ca-
stellis aut villis sed in civitatibus
collocentur curati vero in locis alijs
sunt ponendi lxxx di c j et ij nec
sunt tam longo spacio separati qui qui
consecrandi fuerit possint secure
suffraganei convenire c spiritaliter
pr debet pauperibus p inde non
valentibus laborare lxxxij c Epus
prius qui nō punit fornicatores
constitutos c sacris ordinibus deponatur
quia error cui nō obsistitur approbatur
lxxxiij di c Si quis epus et c ecclar
pr contra defensionem monasteriorum et
oppressorum et pauperum negligentes
sint acriter puniendi vel ad curias
transmittendi lxxxiiij di c j et secunda c
pr sacras lras doceant grama-
ticā nō exponat et sint pauperibus
nō hystrionibus liberales succur-
rendo pauperibus prius si egeant
nō dicendo lxxxvj di in pluo
et c sunt prandia pr tenetur pupillis
et viduis subvenire et alijs quos
suscipiunt defendendos lxxxvij
di et hoc per archipresbiterum exequantur
lxxxviij di pr nō sunt executores
testamentorum ibidem c Epus tuitionem
pr domui sue bene propositi debet
esse ut singulis singula committat
officia nō propinquis lxxxix di c j
et ij° pr nō licet litigare sed li-
tigantes ad concordiam revocare xc
di c j et ij° post quos tyranni
nō permittunt in propriis ecclijs reside-
re et noluerit deponatur xc ij di c
Si quis ordinatum et c Si quis epus
prius accusatus nō ab vno ē sed a
se electis xij iudicetur iij q viij p totum
et v q iiij c xij prius nō condem-
pnetur nisi p synodum vel p papam

qui solus pt condempnacionis snam
confirmare ibid xv pc vinente
licet egrotet non debet sibi alium
surrogare sed sibi dari potest coadiu-
tor nec pt ecclesiam dimitte p se ipm
sed ex causa eius cessio admittatur
vii quod c § toto c dum puculosa
et c. Bic ius. pus non pt sibi con-
stitue successorem pt tn cu canonicis
suis habe colloquium qui post eum possit
aptior inveniri vii q i pc non lz
nec factum bti petri ad consequentiam
est trahendum qui lectionem et elect
sibi coadiutores assumit et ptatem
ligandi et solvendi dedit clementi
vero admistracionem commisit ut ipse
contemplationi et pdicationi intende
magis posset c apltica S. huius ordinis
auctoritatibus patius indecenter
appetit sed decent ex obediencia
recipit ip dante ut pficiat non
ut presit viii q i c dum epatum
pus non optentu muneris eligat
nec favore aut adiutorio amicorum
q v § totum pus an electionem nulla
pactionem nullum dz facere iuramentum
pq quam vero electus e de morde
pluralitate eccie dare pt ibid q iii.
pc debet clici obedire vel penitus
deponatur ibid q iii. pus accusatus
vocatus ad sedem apticam non e in
epatu absqz licencijs papalibus ad-
mittendus q v pus i excomunicacione
consecratus non pt de epatus officio
aliquid administrare si aut post mortem
snam clici ignorantes ab eo ordinati
pmittuntur c suis ordinibus ministrare
scientes aut a suis ordinibus sint
suspensi tn si necessitas eccie hoc
requirat et multa suffragantur pt
cu talibus dispensari et pt eciam
provehi ad maiora ix q i § toto
pus non sit exactor nec gravet
angarijs a exactionibus sibi subdi-
tos ordinatos x q iii c cciam agnus
pc visitantes quinquaginta cuctis
ninus sint contenti/ una die tm in
visitata eccia moratur. ij tm solvet
a qualibz pro cathedratico receptu/
a quo cathedratico modestia sit excepta
ibid c nullus certa pc ordinem

ubi multitudo ppli hoc requirit xvi
q i c precipimus pus aut duo epatus
aucte aptica subiugi c ex temporis
qualitas nec a subditis exigantur
quod excedit ordinatum dcim eporum
quod tn de iure quod institui omnium
ecclarum c sua dyoc fundatarum licz
alius epus ibi ius heat pronatus
q v et vii c dnicos basilice et post
epatum necesse e ad monasterium construendum
xvm q ii c auida monarchi nec
aliquis religiose femine pponatur/
nisi prius examinatus fuit ab eorum c
dum religiose pc vacat cuitas
que suum epm inficit xxv q ii c
sta nos pc celebrante et coram altari
illa die nullus audeat celebrare de
cose di ii c in altari c ucaristia
de pane et vino et aqua e tm
consecranda nec aqua sine vino nec
vinum sine aqua de cose di ii ptm
et c Sic c scificans ubi ibid vero
nullateq apponetur c diuicima
evangelia in missa sue a stantibus
audienda de cose di i c apostolica
excomunicacio et anathema qualiter di-
stinguntur iii q iii c engeltrudam
excomunicari dz vocatus ad iudiciu si
non venire sed contumacie se absentet
actore aut absentante se contumacie
reus absolvet et ipse excomunicabitur
nisi necessitate probavit absentem
qua pbata ad agendum iterum admitte
iii q v excomunicatus non pt aliquem
accusare iii q i ptm excomunicatus
a suo superiore nullus dz excomunicare
donec eum novit absolutum xi q iii
Si quis a pro excomunicato communicans
i orone aut potu osculo excom-
municat eciam salutando ibid c sic aptli
Hic aut intelligit de excomunicato pub-
licatis non aut occultis a solo deo
c cudi excomunicari nec dz nisi pro
culpa ipm manifesta ibid.
Nemo eporum et post excomunicare non
dz epus psone sue iniuriam inferen-
tem xxiii q iii c Inter querelas
dcia non sua sed dei iniuria debz
vindicare c dequerelbz ubi aut in
culpa fuit multitudo clri ne leda
eccia tollerada c non pt esse

xcommcatos persequens zelo ecclesie si
occidat non reputatur homicida xxiii
q v c excommunicatorum Excommunicato etiam
post mortem aliquis pro fratre xxiiii
q ii Sane Excommunicare nemo potest pro
crimine alieno et si cuiusque corporalis putatur
xxiiii q iii per totum Excommunicatum ab episcopo
eo inconsulto presbiter non absoluat xxvi
q vi nisi in casu mortis c Si aliquis
Si aut evaserit puniendus est subdendus c
Aurelius et c Si quis de corpore Si
aut loquelam amiserit et penitencie signa
prebeat a presbitero absoluetur c de qui
infirmitate Excommunicandi sunt post votum
sollempne contrahentes xxvii q i per totum
Exorciste sunt ab episcopo ordinandi lxix
distinctione dicto oportet
F Filii in heresi que sunt fidei et patrum
in aliis nichil obest xxxii q ii c In
quibus et post F amiliaritas suspecta
debet fugere ordinatus xxxiii di c l
Cama salua et consciencia firmiter est ser-
uanda quia consciencia nobis fama proximis
prodest xi q iii c Non sunt audiendi
Femina non debet circa altaria ministrare
xxiii di c Sacratas Festinis die-
bus non debent cause seculi ventilari
xv q iiii per totum Festiuitates ab
omnibus sunt celebrande de consecratione di iii
c pronunciandum Non autem ille que in
singulis diocesibus sunt statute
F Fornicarius non est concubinus quia gaudet
coniugis cum libidine tamen facit xxxii
q ii Quicquid inest Fornicantes vxo-
rem non potest dimittere fornicantem ibidem
q vii per totum Fornicante vxorem
dimittens ipsa viuente non potest alii
copulari ibidem Fornicandum non est
vt ad fidem veniat infidelis ibidem
q viii Fornicatio adulterium stuprum
incestus raptus qualiter differant
habetur xxxvi q i Fures si occidantur
puniendi non sunt velut homicide
xv q i c Aliquos et sequentibus
F Ulositas incidit quinque modis de consecratione
di i Quinque modis
G Heretici non polluunt sacramenta si ca-
stitutam formam ecclesie administrant i
q i c Si catholicus
Heretici in quocunque statu maiori ex-
sunt ab infidelibus licite accusantur

ii q vii c Illum Heretici a quocunque
christiano possunt quantumcunque flagiciosissime
accusari de heresi non de aliis qui ac-
cusatorem in illis non est superior vel equalis ii
q vii Sed quia si falsa Heretici etiam
inuiti ad ecclesiam sunt trahendi di
xxiii q iii Displicet Et etiam perse-
quendi c Non peccat Regnum
auxilio inuocato c Nos imperium
et etiam quandoque puniri c Si ecclesia et
post hec tamen fiat ex dilectione non ex
crudelitate c Illud crudele et q v
v c De ligiibus et post c Et soluat
qui sit mortis persequente c Omni inim
Hereticorum bona auctoritate ecclesie deti-
nens aliena non dicitur detinere q vii per totum
Hereticus excommunicatur non potest nec debet
prorsus in dampnatam incidit heresim
aut nouam inuenerit siue docet xxiiii
q i per totum Hereticorum quod secte
sunt dampnate ibidem q iii c Quidam
autem heretici Heresi prorsus quis primo
fuit maculatus si reddeat officium pri-
stinum non resumet ordinatus in ab-
heresi vel de heresi rediens prorsus
eam abiurauit et in scripto et si non de
viatus est inuisis dispensatione considerata
persona et vtilitate ecclesie potest in
episcopum promoueri i q vii Hereditate
priuandus est qui prius transgreditur
instituta xi q i Siluester Homicidium
perpetrans non punitur si causa hoc fecit
discipline xv q i Si quis non iratus
Homicidiorum tria sunt genera gladii
detractionis consiliique puniri ut est
de homicidio vel crimine committendo
de pe di i c homicidiorum
I Ignorancia excusat filium si pre
eo ignorante pro ipso commiserit symo-
niam i q iii Differt tamen ignorancia
iuris et facti c Notandum quoque est
Imperatores renunciauerunt iuri quod ha-
buerunt in constituendo papam et episcopos
lxiii di i
Illegittimi filii reputantur qui ince-
stuoso matrimonio generantur nec habent ius
aliquod succedendi xxxv q viii c Vlus
Induci debet dari reo vocato
ad iudicium et etiam accusato et quare
debeant declaratur iii q ii et iii per totum
Infames sunt symoniaci i q iii Si

quis p̄bendas et alie p̄sone notate
vi q i Infames infamis ē qui accu
sat de crimē & p̄bat nō pt̄ si aūt
a p̄bacōne desistat pt̄ dispensacōne
a papa illa infamia abolei ij q
iij c j et vij infamia multis incid
merit p̄ sniam aliquā de crimē
condempnate p̄ penā illatā in
subiectū opi publico aut p̄ vtrūq
vt fustibus cesus voce p̄conis p̄
clamata aut queure ftū ut vsu
rarius et mēr tpe luctū p̄mi
viri contrahens ad cad iij q vij
c Si cum p̄sonā ẞ. porro immu
tate gaudet epi p̄sbri clici regu
lares xvj q j c Generalit̄ crimi
num nō ē die dicta xxx di In
fronte et de cons di iij c Jeiunant
crimant eni die dicta p̄ catholicos
nō h̄etur xxvj q v c Sacerdotes
crimia vero et orones nō p̄sunt
sine mentis puritate de cons di v c
Nichil p̄dest mic aut ieiunium ma
gnū quādo a vicijs abstinet c Jeiun
p̄ quod infirmitates vale emittitur
c Lacrime insp̄ecōm qn debz et quādo
nō debz face accusator nō debet
officiales cur. qui iudici iniciant sone
sita nā maliti vxorem accusans
ad diuorciū p̄curandū nō ille qui
conuenit reum corā iudice p̄ iniu
ria quā ab eo recepit sibi factam i
omnibz alijs causis fiat iij q iij c
Nullus intendū ẞ. aliqn intencōni
vba debet nō vbis intencō desinē
xxij q v c Humane iudei ad fidē
p̄ coactacōm nullatenq inducantur
di xlv c de iudeis iudei non
debet h̄re mancipia xp̄ana sini at
cor si fieri voluīt xp̄ani gaudeant
libertate ibid c Mancipia nec
officia puta c̄ece ibid c Nulla officia
iudex suspectus potest recusari iij
q v c Crimia suspecti iudex esse nō pt̄
infamis nec impubes nec femina
nec mutus nec surdus nec p̄petuo
furiosus nec seruus si tū hoc sit ignotū
et iudicauit eius snīa tenebitur
iij q vij c j omnes etiā isti nō sunt

p̄curatores nec eciā aduocati iudex et
accusator aut testis insimul nullq fiat
iiij q iiij c j iudex pt̄ aūt suid infor
mare ex qualitate testium et alijs cam
tingencibus argumentis iiij q iiij c
placuit iudex secularis nō pt̄ cogno
scē de causis clicorum sed clicus actor p̄
crimi laicus iudicet quia forum rei sequi
dz actor xj q j c j et p̄ q et c Experienc
iudex tm̄ de p̄bans lettime nō de
alijs singlā facere dz c Nullum vero
et sequens iudicis nō pt̄ reus extra
suā p̄uinciā nisi ad papā fuit appel
latum iij q vj c j et p̄ q et c Accusatq
ẞ vj q iij c j vbi qui de alia p̄uincia
p̄dam tulit c placuit iudicari pt̄
epus ab arcepo alieno qn̄ p̄ p̄uin
ciales t ems iudico sunt discordes
vj q iiij c j iudicare nō licz hoīm
de occultis ij q v c Consuluisti nō
est nullum gnāle sed eius sp̄es hoc
vocat di j c Jus gnāle nō nāle
di cōgit nacōm vt maris et femine
coniunccō p̄lis educacō & eadem succes
sio omnis omnium possessio repulsio
violencie deposita restitucō et eciā
comodati di j c Jus nāle ius ciuile
est q̄d quelibz gens quelibz ex causa
diuina instituit vel humana di j c
Jus ciuile ius gencium ē sedium occu
pacō edificacō munitcō bella capti
uitas seruitus p̄ liminij federa pac
ibid Jus gencium iure nāli erāt oīa
coīa sed quod hoc sit meū hoc i
tuū ē statutis regum vel consuetudine
introductum di viij c Quo iure
iure nāli contra consuetudines vel
statuta rita sunt tenenda c Quo
iure ẞ dignitate iuramentum quod
p̄ē ab impatoribz est p̄standum di
lxiij c Tibi dno iuramentum nō li
gat quod p̄ violenciā est extortum
xv q vj c Auctē et p̄ q iuramentum
fidelitatis p̄t iniquitatē dni ē sol
uendum ibid c Alius idem
iuramentum p̄q potest ab infideli reci
pi sicut p̄ ydola ut teneat viitus
xxij q j c Mouete iuramenti tres co
mites debet h̄re iudicium iusticiam
vitatem ibid q ij c Animaduertend
iuramentum illicitum est frangendum
vn Isid In malis p̄missis rescinde

fidem In turpi voto muta decretu
xxij q iiij c In malis iuramenti
sunt tres species soluende cu iura
maliu aut incaute no attendens
pctm ee quod iurat aut ad c domo
pris iurant pueri vel puelle si pr
eu audierit contradicat ibid c tria ac
modis iuramentu si plura implic
p pte liate e seruandu p illiate sol
uendu et ibid c Inter cetera
iuramentu et simplex pmissio ligat
equaliter apud deum ibid q v c Iuramenti
iuramentu ad intencionem e eius qui
fraude no adhibet refendu ibid
c humane G obiciet iurare no debet
sacerdos p levi causa in iudicio eu
con laicu manu sibi sufficit pone
sup pectus p fide aut tuenda a
p infamia euitanda si accusati fue
rint de crimine e iurandum ij q v c
Sacramenta Et c Si quis psbiter
iurare ex bona causa licitum est
sed ex modica phibet xxij q j ptom
iurans falsum quod credebat adebi
ta diligencia esse verum reus periurij
no habetur sed iurans esse verum qd
estimat esse falsum ibid
Kalende no sunt more gentilium se
ruande xxvj q vij c No licet et
c Si quis kalendas nec dies egi
pciaci obseruandi c No obseruetis
dica quincumque boni no sunt tepore
eligendi di lxj c Nullus c epa
sed bene poterint postulari c Osius
aici platorum electionibus no inserant
qui si se ingesserint excomunicentur et
electione facta ut consenciant requirunt
di lxiij In pricio et c Electi et pq
aicorum statuta no valent de ordinibus
aut rebus ecclesiarum de quibus intro
mittere se no habent sicut nec papa
se de secularibus intromittit et si
imperatores synodis interfuerunt hec fuit
ad fidem obseruandam no ad potencia
ostendenda di xc vj ptom aici a
papa rogari no ex ptate ipa pnt
con scismaticos electiones ecclesiarum
et ordines defendere xc vij di ptom
aici no pnt de institucione psonarum
vel de rebus ecclie ordinare xvj

q vij c No placuit Si scots fecerint
sacrilegi reputantur c Si quis princeps
aici dum missa celebratur in cancello
cu psbiteris no consistant de qse di ij
c Sacerdotum egittu sedis aplice
nullus audeat impedire xc iij di c
Si quis aut eges nrae due sunt
a na sed humane a maioribus sunt
acorte di j omnes ex e species
iuris scripti sed consuetudo e lex ma
ioribus approbata ibid ex plebiscita
senatus consultus et leges vari
distinguuntur di ij
eges et statuta no sunt firma doc
quo vsu ipsi approbentur di iiij c le
ges ex sequentibus egu tractatores
et compilatores diuersis tpibus descdunt
di vij c j egibus iurisdiccio conuin
no obediens conat di ix c In pastores
eges imperatorum no preiudicant ecclias
institutis di x ptom ex dux est
quis que psbiter religiosum iurare
monasterium alienum et priuata scripture
qua pt ut vita psinat meliorem
xix q ij due sunt ibellus famosus
e scriptura clam picta continens
infamiam alicuius et si actor valeat
inueniri et scripturam pbare no potest
e infamis et aliud grauius punietur
v q j ptom Exad pena dignus e
qui illa scriptura inuenit et no cor
rupit igendi ac soluendi ptas
soli petro et eius successoribus e col
lata et per eu i alios dirivatur xxiiij
q j c Manet Et qua fides petri
et romana ecclia nunquam heresi cessit
sed omnem heresim expugnat c memor
itigantes qui nolunt ad concordiam
deuenire de ecclia expellantur lxxxix
agister angelicu j di c Placuit
fuit discipulus nullus fiat di lxj
c Miseru aiorem minor no pt
absolue et ligare di xxj c Inferior
et pq maiores cause maioribus
audiendae et seruandum ecclie papali
patro seculares ij q vj Dis offensus
aliu maius si vitari no pt aliud
minus e eligendum di xiij c duo mala
et xxij q iiij c Non solum aliu
nullus dz comittere vt alius vitet
maius di xiiij ptom alo inchoata

pua° vir bono opitu pagine di
kej c miram alos punientes auctē
leges no peccant ecia si occidat xxiii
q iiii c adiuestu, et pq alos auctē
ppa nullo dz occidē uel ecia mutilaē
q v ptom ali ut se corrigat sut
cogendi xxiii q vi ptom aliuoli
non e qui ad correctionē crime denū
ciat alterius v q v c No vos, si tn
ex caritate no ad diffamadū faciē
hoc intendat c Ille qui atrigm
no pnt cotrahē cotmercia vouētes
qui si contraxint sepent, si obedie no
luerit excoīe sntia pcellant xx
vii q i ptom atriom no pt sposa
cotrahē viuente illo cui consensit
pbuit nupciales xxvii q ii ptom
eo aut mortuo contrahē no potē
cu ppinquis c Si quis desponsauit
Manifesta iudiciarium ordine no
requirut ii q i Manifesta atriom
e int infideles qd tn soluit vno ba
ptizato, si alt noluit baptizai xx
viii q i ptom et cotrahē in hoc casu
potē baptizatus q ii ptom atriom
e viri et mulieris coniuctio individua
vite cosuetudinē retinens xxvii q
ii c i et xxix q i c i atrimom no
e ubi error condicionis intervenit
aut psone, no aut si circa qualitatē
errauit fortune aut fortuna ibid
ptom Si aut liber pq matriom
se subiciat suituti no potē sepai
q ii c plaui atriom ne pt con
trahē compater cu comatre, nec
spualis filia cu filio nali xxx q
iii piacu atriom no pt int
virū et adulteram cui viuente viro
de cotrahendo pq eius mortē fidē
dedit xxxi q i Relatum Si aut fi
dem no dedit aut cu ea pq uel
antea sit mechatus, atriom rati erit,
no in mortē viri illa uel ille fuit
machinata c Si qua mulier
atriom contrahē no pt aliquis
cogi, qmuis pt de atriomio filij feat
intermenti, ibid ptom q ii
atriom cotrahē cu meretrice ulli
dz aim ppt hoc crimē uxorem
dimittē teneat alit peccat vir debitu
sibi reddens xxxii q i ptom Si aut
uxor aio a crime sit correcta vir ipam
licite potē reuocaē c 84 aut ubi
durū et pq atrimonij sut tria
bona fides ut alti nemo misceatur,
ples ut pacandorum liberorum intencō
Reatur, Sacramentu ut viuentes
nullatenus sepent, si alt istorum exclu
sit fuit adulteriu reputat, ibidem
No em sola Scrnai ipi cu meretrice
no e que fidem no credit finanna.
ibid S Cu go in meretrice, Si aut
cotrahatur ut ad cotmenciā cohitat,
hoc laudabile reputat c No e culpada
atrimonio vti no licet i festiuita
tibus stapmis et qn debet comedi
carnes agni, si tn alt coniugu no
concedat sibi debitu e reddendu
xxxiii q iiii c i et pq c apli
atriom no phibet contrahē qui
cu duobus sororibus concubuit igno
rant, xxxiiii q ii Si qs cu duabus
atriom no dz contrahi infra viim
gradu int cosangwineos et affines,
xxxv q i et ii talia em incestuosa
matrimonia reputat q iii c Con
iunctiones et pq atriom no pt e
cu illa que a cosanguineo e polluta
ibid c Nec ea Si aut illa pollucō
sit extra ordinaria affinitas no consistit
c Extra ordinaria atrimonia in
gradu ppinquo contracta soli ppinqui
pnt et no extranei accusare xxxv
q vi c i atriom accusantes inde
debet qd hoc sciunt uel ab antiquioribus
audierit, alit no debet coniugia sepai
ibid c Consitanus atriom con
tractu i gradu phibito ignoranter
si ad noticiā veniat sepet q viii Si
aut p smam eccie fuit sepati, et pq
hoc eciā inveniat se decepta, debz
reformaē, qua aliud est iniustre
qd no licet smam vite lata aliud
susceptiuā reformaē ibid q ix c
Lucos quis commisit atriom ee
no pt int ppinquos pmi viri et in
priam filios secundarum q v ibid,
atrimonia pt raptor contrahē

cū puella p̄mā debita cōsūmata/
si pr̄ placuit aliť nō xxxv q̄ i q̄ ii p̄toꝫ
Mendacioꝝ sp̄es descͥbunť xxii q̄ ii
c i   endaciū nō ē causa humilitat̄
c Cū humilitat̄/ ⁊ pq̄ qu̾ia nullꝰ d̾ꝫ
decipi quoquō/ itē artificiose
  endaciū nō ē p̄ vita corporis cōmittē
da/ qđ intelligit̄ de pfectis c Ne qs
arbitretur   endaciū eē nō dicit̄/
qn̄ si iocose dicat̄ sꝫ p̄cm̄ ē veniā
le sic fuit mendaciū obstetricum
c Si quelibꝫ culpa itē abraham
Jacob ⁊ iesu excusant̄ c Sequenti
  etropolitani officiū eccli͞e ab oībꝫ
cōprouincialibus est sequendū di xii
c Decreta ⁊ c placuit de quo i c
Instituto   etropolitani cōsensus
necessario requirit̄ in suffragaucis con,
secrandis qui debet alios cōuocare
et qui venire nō potiī p̄ l̄ras se cō
sensit ⁊ si aliqui dissentiat retineat
sn̄ia plurimoꝝ di lxiii ⁊ lxv/
  etropolitanus si fuit sub p̄mate
sine eius consensu nō pt̄ epm̄ cō
secrare lxv di de psona
  etropolitanus ē ab omnibus suf
fraganeis consecrandus di lxvi
  inistroꝝ eccli͞e distinctio di xxi p̄toꝫ
  inistroꝝ eccli͞e ordinaco ⁊ qualiť
consecrant̄ di xxiii
  inistroꝝ officia singuloꝝ di xxv p̄toꝫ
  inistri eccli͞e sobrii esse debēt di
xxxv et prudentes xxxiii non
secularibus scientiis/ sꝫ diuinis xxxv:
vn studiū viꝝ ē ad curiositatē/ sꝫ
ad vtilitatē pn̄t studē i secularibus/
vt melius i diuinis pficiat̄ c Turba
bat ⁊ pq̄   inistri eccli͞e lapsi in
crimibus qualit̄ sic ⁊ qualit̄ nō pn̄t
in suis officiis remanē di l p̄toꝫ
  ilicia pt̄ cū dei gr̄a ⁊ exerce
ri p̄ iusticia militetur xxiii q̄ i
c Quid culpatur   ilicia quā male aut
bene valeat exerceri ibiđ c Clui
culpatur   isericordia aliquociens
ē iniusta xxiii q̄ iiii est iniusta
et pq̄   isse nō debent nisi i locis
sacratis/ nisi sit necessitas celebrari
de cōse di i In principio et c missarꝫ
  isse in patria in qua eccli͞e sunt
destructe sunt aut alias necessitate
itineris pn̄t sup altare portabile ce
lebrari c Concedimus/ qđ altare la
pideū debet esse c altaria
  isse plures nō debent ab aliquo
in vna die celebrari nisi forte pro
defuncto vna et de tpe tn̄ vna
aliā celebret c Sufficit   issam
integrā audire omnes die dn̄ica
obligant̄ c Missas die dn̄ica   ona
chi mortui reputant̄ ⁊ pn̄t tn̄ epm̄
accusare cū eius nouint malā vitā
ii q̄ vii Nullus monachꝰ   onachi
sine epoꝝ licentia nō p̄dicent
nec sacramenta aliqua administrent
xvi q̄ i p̄toꝫ   onachi eligentes
apud eos pn̄t sepelire mortuos c
Quapropter ⁊ missas si ordinati
fuerint celebrare et pfesse ipsos eli
gentes c Si quis monachus
  onachi nō pn̄t curatos i ecclis
ad se ptinentibꝫ instituē sꝫ licentia
epi/ qui correctorē habeat separa
tos a monachis institutos licet
abbati de puentibus debeat reddē
racōm i q̄ ii p̄toꝫ   onachus de
abbatia licentia nō pt̄ redire ad
seclm̄ iam professus xvii q̄ iii et
xx q̄ i c Propositum   onachus ad
seclm̄ rediens ea que dedit monastio dedit
nō potit̄ retrahē xxvii q̄ iii
  onachus factus epūs dimittē tenet
monastio que antea acquisiuit/ sꝫ
nō ea que i epatu acquiret ex
eccli͞e cathedralis xvii q̄ i   onachi
nō sunt cōpaces mulieꝝ/ nec debent
cū talibꝫ cōuersari q̄ ii c Puenī
ccā religiosus c diffinimus pn̄t
tn̄ amicorum curā gerē cā elemosine
c In decima   onachus nō consecrat
donec biennio sit pbatus xix
q̄ iii c Monastio   onachus pro
fessus nō pt̄ condē testamentū
quia omnia bona sua sunt monastio
acquisita/ itē de muliere nō habente
liberos dante monastio se ⁊ sua c
Vidua ingredientibꝫ ⁊ c Si qua mulier
  onachus nullus fieri compellit̄
qr̄ si factus fuit et deserit/ sibi

debet restitui bona sua xx q iii c
pius clericus et c Constituit Monachi
et moniales ad arctius possunt transire
monasterium de licentia presidentis xx
q iiii per totum Monachi debent a car-
nibus abstinere de conse di v c Car-
nem cuiquam Monasterium non debet recipe-
re debitis et cualibus negociis obli-
gatos di liii c i Monasterium nulli
licet suo usui applicare sed si melio-
racione indiget episcopus potest super hoc
ordinare xvi q vii c Nemini liceat et pe
Monasterium sine licentia episcopi non
fundetur xviii q ii c Similiter indiscretorum
Monasterium licet clericis ingredi ubi
vitam ducere possint meliorem nec
debent ab episcopo prohiberi ubi lex du-
plex distinguitur publica et privata
xix q ii Monasterium non fiat ha-
bitaculum clericorum secularium nec
eis vero illius liceat occupare ibidem
q iii c Cuncte sed sup et sequenti
Monasterio impuberes obligati a pa-
rentibus non possunt ad seculum regredi
cum ad annos pervenerint pubertatis
secus si sponte intraverint xx
q i c Primo quod contrarium tamen dici
videtur c Puelle et sequentibus
Monasterium intrantes impuberes infra
pubertatem ab eis licite extrahantur
ibidem q ii per totum Monomachia
i duellum q v c Consuluisti eum prohi-
betur ii q v c Monomachiam
Monialium corruptores sollicitatores
et fautores capitali pena puniantur
bonis eorum monasterio applicatis xxxvi
q i c Si quis rapuerit Monialibus
nullus preficiatur nisi per episcopum approbatum
quibus habitacula privata habere non
licet per quod videntur canonisse re-
probari xviii q ii per totum Morte
eorum cum quibus viuimus oportet nos in
aliis et aliis conformare xli di
c Quisquis Mortuis et pro ma-
iorum opera bona prosunt sed non
mortuis in peccato xiii q ii c Pro obeuntibus
Mortuum plangendi modus sit ibidem c Cum
Non est et sequentibus Mortui et
gratia impedit quando relevantur
altaris sacrificio precibus elemosinis

et ieiuniis pro eis factis ibidem c Anime
defunctorum Mortuis vita dierum assignatorum
si quid prodest c Quia alii Mortui
sed vivorum nesciunt que fecerunt ibidem
c Faciendum est Mortuis et parvulis
si qualiter dum adhuc viverent sunt
confessi nec communio nec sepultura ecclesiastica
est neganda ibidem c Si vero sine confessione
si iniuste occiduntur c Furtum vel alter
nec accusare potest nec iudicare nec
contra sacerdotes aut dyaconos testis
esse xv q iii per totum In quibusdam tamen
causis specialibus admittuntur puta
pro sua aut suorum iniuria aut cri-
mine lese maiestatis aut symonia
et si qua similia reperiantur c de
crimine et pe
Neophiti non sunt in episcopos promovendi
xlviii di per totum et lxi Neophitum
Nigromantici magi arioli ydromantici
qui sunt xxvi q v c Nec mirum
Nupciarum convivijs non debent interesse
clericorum interesse di xxxiiii Presbiteri
Nupcie non sunt a lxx usque ad octavas
pasche nec tempore quo non licet vi-
congio celebrande xxxiii q iiii
c Non oportet et post
Obediencia est semper superiori licite
sic precipientibus omnibus exhibenda
donec synodaliter condempnentur xxiii
q iiii c Unico Oblaciones et le-
gata ecclesiis subtrahentes excommunicatione
pena innodentur xiii q ii c Obla-
tiones et pe Oblaciones non sunt de
usuris et male acquisitis nec ele-
mosine faciende xiiii q v per totum
Occidere seipsum nemini unquam licet
xxiii q v c Si non licet et pe unde
qui se occiderint omnis prohibetur c Placuit
eadem auctoritate legis si hoc faciat
voluntate homicida reputabitur
ibidem c Cum miles Officia ministrorum
ecclesie describuntur di xxv per totum
Officia ecclesiastica et qualiter debent
ministrari de conse di v c In die resur-
rectionis Oratoria possunt habere fideles in domibus
dum tamen misse ibi sine episcopi licentia
non dicantur de conse di i c Unicuique

In magnis aut festiuitatibus diuina
no ibi Sed in prochia audiant
c Si quis contra prochias Ordines
quo debeant celebrari di lxxv c
psbri et pq ordines sacros no debet
recipere qui no consenserint coniuge
di xxviij et xxviij Ordines sacri
no sunt contrahendi coniugendi nec a
lic sine titulo de quo possit qui
ordinatus fuit sustentari alioqui
sibi puidere tenebitur ordinator di
lxx c Neminem Ordines sacri i
sabbatis quatuor tpm et sabbato pq letare
celebrantur di lxxvj Ordinandi
no sunt bigami nec qui se mutilant
lant ne energumeno nec furiosus nec
vexatus a demone nec vsurarius
nec symoniacus nec publice pe
nitens di xxxiij c maritum et
xxxiiij di p totum et l di Si
quis absciderit Ordinandi no sunt
vsuris aut lucris intenti x lvj
et xlvij nec turpis insistentes
nec militantes nec publice penitentes
lj di p totum Ordinandi no sunt
corpore viciati di lv
Ordinandi no sunt religiosi sine suorum
licencia superiorum prelatorum lxxiij di
Ordinandi no sunt filij sacerdotum
prima incontinencia imitantes lvi
di Si aut in monasterio genti et aliam
bone vite poterunt ordinari Or
dinandi no sunt in egritudine bapti
zati di lvij Ordinandorum etas lxxvij
lviij di Ordinatis licet no ad curiosi
tatem sed ad vtilitatem artes seculares
noticiam habere di xxxvij et sequenti
Ordinati ignorancia debent carere
xxxviij et quid sit querunt c querimus
Ordinati no debent bibere in tabernis
nis di xliiij c Nos oz nec habe
cas c Nulli clerico et pq Ordinati
scientes psaltum no ministrent di lx
c Nulli in aliquo Si aut per negli
genciam aliquis ministrent sunt sup
plendum di lx Ordinati debent
a propriis vxoribus abstinere lxxxij
di c Proposuisti di fornicati sicut
agentes penitentiam decem annis c

Presbiter

Ordinati negociacionibus et lucra
no inquirant sed agriculturam
potius exerceant dum tamen horas canonicas
nicas no omittant di xcj
Ordinati ab excommunicato penitus
repellantur si aut pq consecracionem
legitti ignorantes sunt ordinati tol
lerantur no aut scientes ix q i p totum
Ordinati no debent vsuris obli
gari nec fieri regulares di liij
Ordinati no debent clerici duos alie
ne nisi de licencia proprij epi di lxxj
Ordinati nullus debet inuitus nec
a gradu sui ordinis absque demeritis
remoueri debet tamen obtemperare suo
epo si mutacionem sua necessitas
hoc requirat quod si noluerit deponatur
lxxiiij di Ordinati debent ministri
ecclesie gradatim no per saltum di lxxvij
Ordinati no debet inuitus qui si
scienter fuerit conuictus deponetur
et in monasterium retrudetur et sciens
talem ordinans suspendatur c lxxxj
Ordo iudiciarius no est in notoriis
requirendus ij q i c de manifesta
Ordinari no debet eps clericum
alienum ut sibi litteras dimissorias
deferentem ix q ij p totum
Papa sanctus est aut per merita
aut beati petri per quam est ad po
steros donata lx di c Nos vos
Papa quamuis peccator no debet ab
aliquo reprehendi aut etiam iudicari
nisi a fide catholica et apostatauit
qui sine consensu cardinalium est
intrusus aut si in discordia sit ele
ctus aut inordinate pecunia vel fauore
lxxix di c Si duo et c Si quis
Pape tenentur omnes epi obedire
et se ei statutis temporibus presentare xciij
c Diui cathedra et c Inter sanctorum
Agricola qui celebrari debeant debet
a presbitero populo nunciari de conse di iij
c Nosse et sequentibus et specialiter
c placuit ut dies et cetera
Patrocinium impensum ecclesie no debet
vendi a clerico regulari xvj q ij
Parrochiani alieni no debent ad
missas recipi nisi sint in itinere con
stituti ix q ij c j et pq Peccatorum

distinctos maiorum et minorum et que sunt
in gradu suo decidunt ordinatos
di xxv c Hinc autem per singulos
eccata non imputantur furiosis ebriis
dormientibus et hiis qui non con:
senciunt xv q j c j eccata dimissa
Repetentur si unquam redeunt ut iterum reputentur
de pe di iiij per totum Quievit
ubi de cogitacionis pena nemo
patitur ena pro sola cogitacione
non est aliquibus imponenda de pe
di j c j ene sunt pocius restringende
quam laxande per quo sciencie sunt non conce-
dit ibidem pene sicut in furto
enitencia non valet eius qui male
ablata non restituit tunc si potest
xiiij q v Si res aliena enitencia
non est imponenda morientibus sed solum
ostendenda, vera enim confessio sufficit
ad salutem xxvj q vij c j eni-
tencia imponenda est secundum criminis qua-
litatem ad arbitrium confessoris ibidem
c penitentibus et per totum enitencia
non est sine caritate, unde si caritas semel
habita semper durat Sic est de vera
penitencia iudicandum de pe di ij per totum
enitenciam veram non fuisse per quam mor-
tale peccatum minus ondit argumentum,
sed hoc intelligendum est de perfecta non
autem de incipiente vel proficiente
sicut de caritate que incipiens et
proficiens perdi potest, et iterum reparari de pe
di ij caa Sic penitencia simulata quando
dolorem non de peccatis omnibus sed de
uno aut quando de indulgencia non
sperat, sic penitencia fuit Jude de pe di
iij. enitenciam veram agens a quibus
debeat abstinere habes de pe di v per totum
ubi dicitur quod penitenciam veram non agit qui
etiam illis se implicat que sibi peccandi
materiam ministrant enitencie tempus
currit usque scilicet ad ultimum punctum vite
utrum tunc valeat penitencia tam lata a
pluribus dubitatur, tene ergo certum et di-
mitte incertum de pe di vij enitencie
qualitatem quantitatem quam confessor
debet imponere penitenti mensurare
debet ex modo confitendi et laboris
peccatoris de pe q di iij c de penitentibus

enitentes licet eligere ydoneum confessorem
non divisum ab ecclesia more Jude qui
adiit phariseos apostolis permissis,
et qui sit immunis ab illis viciis
que habet in aliis iudicare, de pe di
vj per totum eregrini non sunt ordinandi
nisi sub testimonio quinque episcoporum ipsius
regionis di xcviij eriurus dicitur
etiam qui per periurio penitenciam facere
non acceptat xxij q j c Predicandum
eriurus reputatur qui iurat illicitum
non servando et est gravius puniendus
ibidem q iiij c Tui sacro eriurus est
qui sciens iurat falsum, et qui eum provocat
ad iurandum, quia agentes et consenci-
entes par pena constringit, ibidem
q v per totum eriuriorum pene ibidem c
Qui periurat et per totum eriurium dete-
gens ei qui potest prodesse et non obesse
ibidem c Hic videtur eccat tamen qui
iurat cum caliditate verborum ut aliquis
sit deceptus c Quacumque eriurus
est qui super non consecratum lapidem
falsum iurat ibidem c Ecce dico etrus
apostolus dignior omnibus apostolis fuit
maior, Paulus tamen autem et apostolus
sibi et martirio sunt equales ij q vij c
Puto ostliminii iure dicitur planus
in ecclesia restitui a qua fuit expulsus
hostium feritate xvj q iij c Prima
actionis reditator qui pungit
consecraciones sanctas reprehendens
que de se non sunt illicita, est percussor
di xlv c Ultio relatus necessaria
est sciencia tam sacrarum quam secularium
literarum di xxxvij c Si quis grammaticam
et per totum xxxviij relatus necessaria
est solercia secularium agendorum lxxxix
di per totum, per quam hospitalitas tenenda
di xl relatus peccando graviter
cadit et potest peccati multitudine seu ma-
gnitudine, et potest ordinis dignitatem
di xl Homo Christianus et per totum relatus
non est bonus per cathedram sed cathe-
dra per eum di xl c Multi sacerdotes
relatus non debet vestibus sordidis
nec etiam preciosis di xlj In principio

cp in abis, cam obsruet relati tioe uel fauoe no debent pdicacom di mitte uel omitte vitate

relati nuq̄ comesacoibus et ebrie tatibus se exponat xl di

relati semp i mensa audiant lectom, ibid, c p reuerencia relati no sit pausidrs sed sint subditorum obis no vbcibus correctores di xlv ptom relati et pdicatores no lugent nec etiā adulteri di xlvi relati no debent fieri neophiti di xlvm ptom re latus no fiat nisi, minimus sit a vicijs que hic arguit in subiectos di xlix ptom relati mali pnt ab omnibus subditis accusari ij q vij c paulus dt, et pq relati mali tot mortibus digni sūt quot pdi cacōne exempli ad subditos transmi serunt xj q iij c precipue q j c pastus,

recepta parte sunt ad informacōez animi facienda xxiij q j c pastus

rescepto xxginta annorum efficax firma xvi q j ffacultates rescepto xxginta annorum valet pro eccle siā alia c confinijs vbi de nouo aliquid ē fundatum, sed no ad diuisionem diocesis se extendit, vnde si hospi tate cessauit aliqua dyoc sibi pscrpo nichil nocet xvi q iij c j°

rescepto quadragenaria vz eccle regulari cum secularem, no ac secular, cum secularem, nec psone etiā singular xvi q iij ptom, et iiij q Si sacerdotes

rescepto quac introducta ē habes ibidem iiij q c placuit

refacones none tm in ecclia sunt dicende de cose di j c Inueniuus

rimapes a pp sūt deponendi si fuerit criminosi, sic de rege francie inuenitur xv q vj c alius rimates et priar che i ciuitatibus solempnioribus sunt ponendi di lxxx ptotum

rimatibus et priarchis debent arcepi obedire, et pr ad eos ab arcepōrum sentēs appellari xxiv di c j rimates priarche arepi no debent an rece ptom pallijs in suis officijs ministrare

di c ptom riuilegiū iubet amittere qui concessa sibi abutitur potestate di lxxiiij, vbi ista et xj q iij priuilegiū

restacones no fiant die dnica n in pascha xxx di riuilegiū psonale no facit legem commune xvj q j c hic ē rouincie sue timens reus egredi no cogatur nisi cum ad papam fuerit appellatum iij q vj ptom, et vj q iij In prīs rouincia que hic arcepm et suffraganeos ap pellatur vj q iij Scitote olluco noctua ex infirmitate uel superflui tate nec, proueniens no impedit, celebrare, ex libidinosa proueniens cogitacone, et si peccatom no impe diat sacramenti no est licitum celebrare, nisi desint qui suppleat vices eius di iij ptom urgatorij ignis ē grauior omni pena que possit in hoc seclo tollerari di xxv c Ite dns urgaco ferro candente uel aqua bulliente no fiat ij q v c Consuluisti urgaco canonica qualis fieri debeat ibid c Si legitimi urgaco vnius facta pro duobus de adulterio accusatis si sit insuffi ciens et ymo et socium condempnabit ibide c Statuit urgaco indicenda ē diffamato et qualis fieri xv q v c j riuilegia romana ecclia pt dare, que n sunt irraconabilia firmiter teneant xxv q j In fine

q nadragesimale ieiunium ab oibus Papis obseruari de cose di v Quadragesimale

v adanijs obligati no sūt ad or dines promonendi, nec i mōstijs admittendi di liij p totum

v aptus diffinico, et quo differt a fornicacoe stupro adulterio incestu xxxvj q j c j et ij aptus committitur quia aut violencia infert paren tibus uel puelle, aut puelle no parentibus aut vtrisque ibid c De raptoribus Si quis habeat aptor si puella vi opp mat et de domo parentibus inuitis educat capite puniatur, ibid c lex illa, nec tn ea pt monialibus copulari c de puellis Si aut ea

rapta ad ecclesiam fugit sibi a morte
morte rapitur Sed rapta parentibus
reddita, ipse cum in precium servo
erit aut se redimet ut ibidem c. de
raptoribus raptor pacta prima si
placet parentibus cum rapto potest ma-
trimonialiter copulari ibidem cum c.
Si autem necdum Quicumque dum et pa
nec potest voto continencie similiter
obligari c. Si tu abstines nec etiam
cum voluntate alterius nisi ipse con-
tinenciam voveat pari modo c. Despon-
sas intelligendum est matrimonio
consummato, quia ante carnalem copu-
lam potest se transire ad monasterium obligare
c. desponsata et pa restitucio fa-
cienda est antequam trahatur ad iudicium
spoliatus in q. j per totum restitucione
facta deinde sit inducie spoliato
antequam ad iudicium evocetur tanto
tempore quanto extitit spoliatus in q.
ij per totum Romane ecclesie consue-
tudo circa instituciones ecclesiasticas ab
omnibus est servanda, di. xj c. Nolite
nescire et di. xij Romanus pontifex
qualiter eligatur di. xxiij Romana
ecclesia habet alias in parte sollicitudinis
non in plenitudine potestatis ij q. vij
De cetero et pa Romana ecclesia caput
est omnium aliarum, sicut petrus omnium
apostolorum in q. vj Quodcumque a sede Roma-
na ecclesia habet de omnibus aliis iudicare,
sed ipsa non potest a quacumque alia iudi-
cari ix q. iij c. Patet Aliorum et post
S acerdotes et diaconi puniri tamen ab
episcopo ordinari di. lxxj Actores
sunt iterum ordinandi si constat ordina-
tores eorum episcopos non fuisse, si autem du-
bium est conditionaliter
S acrilegium fiat xvij q. iiij di. Sacrilegium est
auferre sacrum de sacro, aut sacrum de
non sacro aut non sacrum de sacro xvij
q. iiij Quisquis inventus Sacrilegii
genus est de sententia principis dubitare ibidem
c. Nemini Sacrilegium est iudeis officia
publica assignare et excommunicandus est
qui hoc ausus fuerit attemptare ibidem
c. Constituit Secularibus negociis
non debet se clericus intromittere di. lxxxviij
S entencia lata sine scripto, nullius
est momenti ij q. j In primis et pa
S entencia pastoris semper timenda est
sive iusta fuerit sive iniusta xj q. iij
c. j et pa et c. Sententiis episcopi, et pa
si autem iniusta fuerit non nocet c. Nemo
sacerdos Sentencia potest esse iniusta ex
malo animo iudicis, quod amore vel odio
inclinatur aut iuris ordine non servato,
aut causa nulla vel insufficiens alle-
gatur primo modo et secundo tenenda est
servanda sed alias non nocet xj q. iij c.
Cunctos et de hoc in pluribus c. pa
S entencia romane ecclesie potest esse in
melius immutari xxxv q. ix Omnia
S epulture ubi sunt non debent eligende
xiij q. ij per totum Sepulture precium non
est recipiendum nec etiam exigendum
ibidem c. Questa est et pa Sepultura
infra vel prope ecclesiam quantum potest esse
ibidem c. Nullus petat et pa Seque-
strandi sunt fructus si possessor ap-
pellat ab aliqua sentencia contra ipsum,
sed non si contra peticionem fuerit pro-
mulgata ij q. vj c. Cum autem
S ervi non sunt sine dominorum licencia or-
dinandi di. liiij Servi iudeorum et pa-
ganorum invitis dominis sunt si petierint
baptizandi et liberi sunt ibidem c.
Fraternitatem Servus liber efficitur
si sciente domino et non contradicente
ordinatur, ibidem Si servus sciente ex-
pres Christianus domini infidelis debet statim
restitui in libertate, ibidem c. Mancipia
S ymoniace ordinatus a symoniaco
vel non a symoniaco quid differunt
ibidem c. Statuimus Symonia est si pro
ingressu religionis aliquid exigatur
non autem si quid spontanee offeratur
j q. ij per totum Symonia est eme-
re aut vendere quod spiritualibus est annexum
ut sunt prebende, et qui hoc facit est
infamis ibidem q. iij c. Si quis prebendam
S ymonia a patre commissa pro filio
non ligat filium ignorantem q. iiij ibidem
S ymoniace acquisita etiam igno-
rans nequeunt optineri ibidem q. v
S ymoniaci sunt qui pro sua electione
vel decreto aut a potentibus defendantur
munera largiuntur ibidem q. vj Symo-
nia lese maiestatis crimini equipollet
unde potest ab infamibus accusari vj q. j
Quo Porro Synodus convocari
debet cum episcopus accusatur nisi in ipsa
audiencia iudicetur v q. iiij c.

Nullus epus in loco ymodus cum nō
desia est tractanda ibid Poliatus
nō tenetur cora quocumque iudice litigare
nisi integre restitutus ii q ii per totum
Sponsus nō dz prima nocte post be
nedictionem sibi tradita coire di xxx
Sponsus Sponsalia an septennium
nō sunt rata xxx q ii per totum
Sponsalia inrata a parentibus nō sol
uantur xxx q iii c i Sortilegus vti
nō licet etiam divulgato ibid q ii
per totum Sortilegia observare anime
confert mortem ibid c Nun sit saluator
et ydolatrie comparatur c Sed et illud
Sortilegiorum species et vn principium ha
buerunt ibid q iii Sortilegi et di
uinatores excommunicentur si moniti nō
desistant ibid q v per totum Subdyaco
num ut supra nō possunt contrahere
nec uti matrimonio iam contracto
xxxii di per totum
Testamentum nō potest clericus facere de
bonis ecclesie acquisitis xii q v per totum
Testamento nullo facto debent bona
omnia clericorum ecclesie applicari ibid
c vltimo Testamentum potest facere
clerici de bonis aliunde acquisitis ibid
Testamentum nequit condere filius ibid
c illud et si iniquitatem Testamentum
dz integre adimpleri xiii q ii c vltimo
Testes duo nō sufficiunt ad epum
uel clericum condempnandum nisi sint
vite tam laudabilis quod sint omnibus
in exemplum ii q iiii per totum
Testes debent esse sine crimine non
infames ibid q vii c Testes et post
Testes nō sunt admittendi si sunt
consanguinei domestici uel familia
res aut etiam criminosi iii q v per totum
Testes etiam nō debent apostate inobe
dientes propter incestuosi quia infamia
sunt respersi ibid q iii c i et post
Testes debent esse presentes ut recipiendi
et eorum testimonium in scriptura iiii q iii Testes
Testis nō potest esse minor xiiii annis uel
accusare potest qui a testimonio prohibetur
iiii q iii c Testes Testes nō sunt pre
uel precio inducendi uel iudex attendat
ad eorum multitudinem sed ad felicitatem
et qui vacillauerit nō admittatur
et multa alia sunt a iudice atte
denda que habentur iiii q iii c Placuit
Si in criminali testes possunt esse religiosi
et etiam sui inferiores dum tamen criminales
nō fuerint sed humiles xiiii q ii per totum
Vasa et vestes et vtensilia diuino
consecrata nulli alii vsui appli
centur Sed si vetustata fuerint combu
rantur de conse di i Venatorem nō de
bent se exponere ordinati di xxxiiii
c i Venatoribus nō est dandum co
munio eorum officium sit reprobandum
di lxxxvi c Qui venatoribus
et post Verba debent sumi intencio
nō ecōtra xxii q v Humane iura
quibus sibi facient se constitutos di xl c Sepe viria
Vidua nō dicitur que contraxit si
nō dum cognita est a viro di xxxiiii
c Vidua Viduam accipiens in vxorem
etiam ante baptismum nō potest ordi
nari ibid Si quis viduam Vindicta
si nō perfidus inferatur ad offensam
dei prouocatur ibid c Si ea de qua
vindicta nō est malis pro iniuriis
inferenda xxiii q iii per totum Vindicta
que pro correctione fit nemini prohibetur
ibid c Si ea vindicta et post Violenter
oppressa nō amittit dummodo mens
nō consentiat castitatem q v per totum
Voluntas pro facto reputatur de pe di i c ii
Votum continencie nō potest emittere coniu
gatus nisi de conjugis voluntate xxxiii
q v nec etiam continue nisi alter
ad hoc similiter se astringat xxvii
q ii Si tu Votum continencie sollempne
dirimit matrimonium iam contractum di
xxvii q i per totum Usurarius est qui
plus accipit quam mutuo datum
fuit xiiii q iii per totum Usuras tractare
nō dz per se uel alium ordinandus
di xlvii per totum Usuras accipere emere
vilius ut carius vendat et quibus
turpis questus clericis prohibetur
xiiii q iii per totum Usure etiam laicis
prohibentur ibid c Nec hoc quoque
recipi tamen ab his quos arcius lege
imposite et grauare liceat permittitur
c Ab illo exigere Usus rerum tempora
lium vestium et ciborum nō ex quali
tate uel quantitate sed ex affectu
animi est pensandus di xli per totum
Uxoribus quas ante promocionem suam
habuerant ordinati sine coitu retinere
tenentur necessaria ministrare di xxxi

c. Omnes et c. lex greci cum eius statuant
et utimur. c. In cena Uxorem non licz
dimittere ei qui cum contractum propo
suerat continere xxvii q. ii Nos nomi
xoris stillitas licenciam non dat uid
cum alia filios parare xxxii q. iiii c.
Nemo sibi. Uxor post virum dimittere
propter impotenciam di
et post contrahere si ei non placeat co
tinere si desideat esse mater uir autem non
potest contrahere quod si fecit et secundam
cognovit ecclesia decepta primum ma
trimonium reformabit xxxiii q. i. hec
autem de maleficiatis non intelligitur
sed de frigidis a natura in primo autem
non est secundum matrimonium separandum. c.
Si per sortiarias. v. uiro autem non uxori
credendum de impotencia coeundi. c.
Si quis uxorem. v. Uxor a viro separata
propter impotenciam coeundi cum alio co
trahere potest etiam si prius cum eo fuit
fornicata xxxiii q. ii c. i. Hec autem
separacio sine ecclesie iudicio numquam fiat
c. Seculares etiam si pro fornicacione
separentur c. Sine decongis Uxorem
incontinentis sine spe coniugii remaneat
c. Admonere Innnembus tamen de quorum
continencia est timendum peracta pe
nitencia matrimonium est permissum c. Inestitucione
Uxor clerici si adulterata fuit per
petuo carcerari mancipari ibidem
c. placuit Uxor. debet subesse viro
sicut capiti suo quia vir caput
est mulieris ibidem q. v. c. Est ordo et per
Uxorem potest uir retinere cuius soror
se sibi supposuit ignoranti xxxiii
q. ii c. In lectum Uxor credens mor
tuum suum virum si contrahit cum alio
et prius redeat redire ad eum ab ecclesia
compellatur xxxiii q. i. per totum
Yconomos debent habere episcopi non laicos
sed ordinis clericalis xvi q. vii c. Cum
in quibusdam Imagines sanctorum non sunt
a catholicis vitande quia sunt libri
laicorum quia eas non colunt ut deos sed
christiani non adorant Sed per eas doceri
quid debeant adorare De conse. di. iii c.
Placuit et q. sequentibus Concionibus
non est danda quia ducunt quandoque turpem
vitam lxxxvi di. c. Donare 1267

Incipiunt summarii casus primi libri
Istud prohemium Decretalium
dividitur in quatuor partes in sa
lutacionem exordium narracionem
et conclusionem Sed tamen prius
adhuc dividitur In prima co
mendat opus propter dispen
dium antiquarum compilacionum
quod consistebat in quatuor s
diuersitatum voluminum simi
litudinem contrarietatem et incertitudinem
prolixitatem et certitudinem In secunda parte os
tendit propter utilitatem novorum De summa
venimus hec constitu trinitate et fide catholica
cio dividitur in duas partes in prima tractat
de summa trinitate et eius operibus de fide
katholica et eius articulis Secunda tractat
de sacramentis ecclesie prima ibi una subdi
uidit in quatuor secundum quod tractat de
quatuor sacramentis scilicet eucaristia baptismo
prima et matrimonio secunda ibi sacramentum
tercia ibi et si post ea quarta ibi non solum
ampnannum Hec decretalis primo dividitur
in duo in prima dampnat doctrinam
almarici secunda ibi certa firmiter reprobamus
prima post adhuc dividitur in quatuor in prima
recitat doctrinam abbatis Joachim
contra petrum lumbardum auctorem libri
sentenciarum exprimens normas et
sentencias contra abbatis in secunda ap
probat et probat dictum magistri petri tro
rudet racioni et auctoritati qua
principaliter movebatur ille abbas Joa
chim quarto dampnat tenentes illa
opinionem reprobata Quarto protestatur
pro monasterio abbatis Joachim prima ibi
Nos autem Secunda ibi cum gloria Quarta
ibi Si quis igitur quinta ibi in nullo
De constitucionibus Canonum constitu
ciones canonum ab omnibus sunt servande
ubi non tamen sed inviis debent servari statuta
cognoscentes Constitucio respicit futura
non preterita nisi hec caveat ibidem ubi
norma futurorum lege non preteritorum
translato episcopi de uno concessorum statum
ad alium conmocorum extendit verbo
unum significat utroque forte resultat
communem compariam constitucio certum quid
prohibens omnia que sequntur ex illo per
hibita ubi lex hoc quod prohibens unum tollit
mala circa n c. imitabis Constituciones

decretorum sue singularium opiniones
prendere vbi desipis insipiens si tu sper-
nis sapientes
vm ordinis constitucio capituli que non
e. ginis ordinis et per quam tollitur consue-
tudo antiqua non valet vbi legem
quam tuleris consorte tu patiaris
ne in ecclesiarum Constitucio facta a laicis
super rebus ecclesiarum non valet vbi eccle-
per iacturam nemo relevetur
vm accessisset dignitas sublata
de ecclesia per statutum tale postea confirmatum
per papam vltra non censetur vacare
non statutum illud per contrarium actum fuit
innutatum vbi constitutum sina que firmat
vm cum sit ex cale Cum Papa statuta
con constitucionem suam decreto nullus ali-
quid capiat vltra num descriptum et
crescentibus fructibus ei providere teneatur
vbi iure non observans immune se iure tuetur
ecclesia sancte male cause ecclesiarum per
constitucionem laicorum diffiniri non
debet vbi Non tamen ecclesia laicorum iura statuta
ex literis pena privacionis a coronе
que ipse commicatur per constitucionem
infertur intelligi temporalis vbi Non
facit spiritua per ipse facta statuta
ex parte episcopi non valet statutum per quod
aliquis diminuit diminuitur sine causa
causa si in forma communi per papam fuerit
confirmatum vbi dum aliud statuto non sint
in Constitucio exspirat Cum anagnina
futura et non preterita nisi de pertinens
revocatur ibidem vbi Sunc sunt observata
dant pape clara statuta de rescriptis
iur romana privilegio generali sunt
ius commune obtento obstat rescriptum
speciale de eo non faciens mencionem
vbi derogatur speciali generi ipsa statuente
ex parte conventus In rescripto intelligi
clausula si ita est et si cause cogni-
cionem vetat esse suspectum vbi Condicio-
nem iure sit littera falsa
cum In rescripto adversarius ejus
ecclesie non fiat mencio valet primum
alias valet secundum et si primum fuit cum
consensu impetratum non valet secundum
licet tacito impetratum vbi expen-
sas solvas quesitis quam dolosus
vel certa hec dissimile narrans in

rescripto sufficit impetrari aliam plac-
vbi Cum duo mandata vno solvisse probato
aliquam aliqua ille ad quem rescriptum
ipse dirigitur debet ei parere vel iusta cum
unde quare non paret vbi Venientis
pape nichil inde boni eveniebat
vm ordine Cistercienses per rescriptum
in quo non fit mencio de ordine suo
non potest conveniri vbi Cistercienses
privilegio decorantur magno
am licet In vacante sede papa
scribit capitulo ut prebendam conferat
episcopus ibi creatus mandatum adimple-
re tenetur vbi Cum nobis ecclesie consulere nolu
d aucto Non valet rescriptum impetratum
ad beneficium in quo tacetur dignitas
impetrantis vbi littera falsatur cum
platura tacetur
I autem aliquis excipit reus contra
rescriptum quod de suo primo non facit
mencionem nisi dolo vel negligencia
non fuit vsus illo vbi Ex te qui ne-
gat iudex non inde tuetur
d hoc sumus Non valet rescriptum
per quod datur mihi iudicio vel
per quod futura negocia committuntur
vbi prelatis ius non confert commissio ipse
d audiam in primo ffla latimitas vitiat
rescriptum ipse vbi littera falsa cum sit confecta fa
ex parte d Non potest opponi contra secundum
rescriptum tacitum nitas primi quod impetrauit
appellans de appellacione non faciens
mencionem vbi Sic quod sit exprimitur per ipsa
multa retenta
ac ismaticus Rescriptum quod scribitur plu-
ribus cum clausula quod si non omnes etc.
de impotencia iuris et facti intelligi-
tur Iudices quod posse vel non posse exsecuta
aspostolis In questione revocacionis
rescriptorum eveniunt ad arbitros si in-
dices sibi non defeceant nec iniuste
concordet hoc primo per generale clau-
sula posita in rescripto cum expressionem
rerum vel personarum delegatus in eos
iurisdiccionem non exceret valet causa
rescriptum speciale quod cum expressionem
conveniendum per generale clausula
eo tacito impetrauit vbi Dicto et prosequi
exprimere littera debet
edas apostolica Clausule quidam aliquis

et res alie posite in rescripto non
inducunt multitudinem nec personas
vel res maiores/ paucas vel minores/
Sic nisi maliciose fiat expressio
quod illos conveniens tantum quos littera monstrat
per tenorem/ qui tamen unum super eodem
ad diversos diversa rescripta impetrat
et eis utitur pro suo comodo contra
quod littera pluralitatis beneficiorum quod nichil est donat
unum adeo. Non valet rescriptum ad
beneficium optinendum non faciens
mencionem de beneficio impetrantis
quod papa pater curat indignis si rescribat
cuius que ordo rescripti impetrantis
recipit a iure quoniam quod dudum
demum capitis postea contra statuta
constitutum. Non valet rescriptum exe-
cutorium super canonicatu et prebenda
ultra unum impetratum non faciens
mencionem de unico prius iurato quod
sicut tacet unum quoniam omissio nec rescribat
in litteris contraria fiat/ pro
casu super quo certant doctores ponunt
contrarie opiniones quas recitat Hostiensis
per bimembre distinguit/ in secundo me-
bro subdistinguendo concordat/
Dicens dat regulam doctrina-
lia ibi. Nos igitur contraria ibi in fine
quemadmodum cum dolo vel mali-
cia tacet unum vel exprimit falsum
omnino caret impetratis. Tacens
unum vel exprimens falsum simplicitate
vel ignorancia si tale sit quo
tacito vel expresso litteras non concessisset
caret impetratis. Tacens unum vel expri-
mens falsum simplicitate vel igno-
rancia si tale quo expresso vel su-
presso litteras concessisset nichilominus
iudex procedet secundum formam iuris
quod eius rescribat ipsa dicit iudex rescribat
dominus. Item contra monasterium conveniri
abbas per rescriptum in quo nulla fit
mencio de conventu nec ipse loc
licet appellat/ nisi bona conventus
et abbatis esset animo discreta
quod abbatis debet conventus intra vel
unum dilata/ processus factus per litteras
surrepticias irritatur/ sed factus contra
formam mandati irritus iudicatur/

quod mandati fines iudex servare tene-
tur. Scolasticus conveniri valet secundum rescriptum
licet non faciat mencionem de quo
uti noluit impetrans in ista causa/
quod littera impetrata per unum annum vel ex post
unum contingat/ instruit ordinarium
quid facere debeat cum ad diversos iudici-
bus diversa mandata et contraria porri-
guntur. Non dubitat iudex nec [illegible] sic non [illegible]
libum sive plura in rescripto narrat
operancia diversos effectus non sufficit
alterum probari ad utrumque effectum con-
sequendum. Quod dudum [illegible] certa cum radio:
Dilectus filius decanus iudices acta
prius impetratum super restitucione
beneficiorum non valet si de causa admonicionis
vel excomunicacionis impetrantis
non faciat mencionem quod iudices
acta tacens vel fallacem suprascriptum
postulasset. Non valet rescriptum ad
beneficium in quo tacetur impetrans
de pittancia quam habebat vel alie
aliter per formam cum secundum apostolicum non
cogitur episcopus providere habenti perpetuam
vicariam vel sufficiens patrimonium
unde vivere possit quod hic non est
pauper qui prius rebus habundat
omnibus gracia. Per litteras apostolicas huius
constitucionis mencionem non facientes
ultra duas dietas extra suam diocesim
trahi non potest invitus. Per non continentes
personas littere impetrate sine speciali
mandato domini ad litteras non valent
quod littera venalis obtenta nichil est ex post
Dilectus filius [illegible] agit regali co-
puta dicte a finibus diocesis/ ubi
sita res est et de meritis appellacionis
non iudex a quo sed iudex ad quem
appellatum est cognoscere debet quod super-
[illegible] capiens appellat et ipse [illegible]
Capitulum sedes vacans/ Si plures in
eadem ecclesia impetrant in [illegible]
date si equales sint in gradu/ [illegible]
prius impetrans preferatur/ et solus
recipiatur non [illegible] per [illegible] gracia [illegible]
audiam meam. Si quis litteras [illegible]
ad beneficia renunciat eius [illegible] annuam
pensionem non valent littere beneficiales

p9 modu taxate impetrate vb lra pro rebus extorquendis reprobatur
n nra pposuisti/ Receptus p lras aplicas/ licet pbenda spectet p alias lras alio supplmento i alia recipi no pt vb Etiam sola & confert gra ppe
Ex pte/ No valet rescriptu/ q p ciator revocatus & de hoc cetificatus extra iudiciu impetravit/ valet rescriptu si adusarius & iudex revocacoem ignorabant vb lra no p decese ctum mandatum revocatur
Significante/ p rescriptu impetratu cont clericu cte dyoc/ vbo cua eiusd nois et dyoc alterius conveniri no dz vb extrme qo tendas als fit lra fla
Radulphus/ p rescriptu impetratu cont dyocesanos civitatensis co: veniri no pt vb Respondit vetat gnalis clausula quedam
Significavit/ ex conveniendo p clausula quedam aly reintegrad mediator successor eius p lras illas conveniri no pt vb A vivo no re: petit pit ag morte
Ex insinuacione/ No valet rescriptu executoriu vel lre executorie i qo vel i quibus expectas assir flm monitorias pcessisse vb pcedit iuste iudex ac pmonere pe
Mandatum/ decretalis se firmat executor nu inscribitur ut faciet i cta eccla alique recipi cu clausula si p alio est no dz mandatum exequi/ si quis sit ibi receptus ad mandatum sedentis vb mandato plures ppe no assumunt
Si rescriptu aplicu ad optinendu beneficiu impetratum de bufeto i: petrantis gnius modico no fanes necem no valet
Litteris aplicas extra in qua prius ppa dedit monitorias scdas executorias no p scdas intelligitur sed per pmas vb alterius facto/ q noie vel n ppost bbate dyocesanus cui mandat ut alicui pvideat/ si pro alio no sit pspiu provide no pt i eccla spectante ad collacoem abbatis
qui alio auct ppe pvidit vb dat n a modicu gnalis lras pape
Ab excommunicato/ p rescriptu directum excommunicatori ut excommunicatum absolvat/ si cont gnale concilio excommunicatum eius/ no dat ibi cognicio sup hoc vb Exclusi pp au volt absolue mandat
Inponente se firmat vb Cu licet cclia tenens no subtrahat ma nonulli/ ponit vii spes fraudis ct decretal lras i impetrando et i mor i abutendo lris aplicis/ pt ved e q in his omnibus amisso lray et condempnacio expensarum vb vendita no psunt aly data gra pape
Consuetudines De consuetudine
No valent consuetudines que induca gravamine eclis vb Consuetudo no: tens dominu dud reprobatur
Ex lris/ valet consuetudo p qua dna rey et iuray possessio sine solemnitate legali transferant ad ecclam vb Cum plex cu bonu noli putat scdm
Ad nram audiam/ No valz consuetudo scdm qua in causis eccliasticis dicitur ppli pro suma licatur vb Cu intur uunne no consuetudo vetusta
Cum dilectus de benignitate/ plexu consuetudinis psuevi no pnt extimare i fronte vbo sed fit devo multo pferr vm vt No valet Et inviste consuetudo p qua mediati suma viola vb observet medtm gnale modo
Cum olim/ in attribuendis officys nove dignitati sna consuetudo vi: cinarum ecclearum et dignitatum similium/ que si dinsi fuerint/ snabi mag racionabilis et aly no psudicant vb Cantor nove colenti sue racione
Cum venilis/ No valet consuetudo p qua platus sine supioris sui licencia pt dimitte platura vb Cu roma ecct p ius dissolvitur illud
Cum dilectus de consuetudine potest induci ut vna eccla de collegio alterius teneat sibi elige platu vb Consuetudo bo fuerit consona iura

vm consuetudis salui sine suo epo
consuetudines vel constitucoes ecclie
immutare no pt
Xpte no valet consuetudo p qua
quis inducit ad peccandum vel ad
dissipand sua bona vb dilectus
vxor rec no petat mariti
vm tamp consuetudo no dero
gat iuri nali quod cuius transgres
sio inducit peccm nec iuri positivo
nisi sint racionabile et legittime
sit pscripta vb sunt infelices qui
peccant tpe longo **De postulacione**
dhoc impostulabilis e q violat
mediate vb cu manifesta negans imme
rata dum possu et creditur illud
lacom cassata innonat e eligedi
et postulandi ptate puatus vb
et electus inmore ptis valet vb
in fraude facta viciat suppssio tam
bone memorie idest postulacio p
quam puata vel minor vtilitas
comi vel maiori pfertur vel que
sit a minori qm a maiori parte tali
admitti no dz vb hic comme bom
pstimeius est speciali
bone memorie vn arepus i arepm
postulatur et ex quo postulacio e pntata
ppe sine ipius licencia resilire no
licz vb dpo duxe no obsue spote tupe
postulacom postulacio dependet a
gra vb vtrasz pbs pno quod postulat
De eleccione platorum cc inbet
et si vnanimiter epus postulatus
est no eligendus vb sede no po
test psul pape sn iussu
vlli i ecclia congregacio dz sibi
elige platu alioqn electus repellitur
vb pellitur ut vilis intrat q p symoniaz
sius epus ipsius no dz sibi elige
epm vel aliu platu vb et pli
clamor i talibz hic reprobatur
ostiam diene vel sic cessante
impedimento dz elcus confirmari
vb dno vsat quis illic iure pbat
significasti electo i arepm sedes
aplica no tradit palliu nisi po
pstet fidelitatis et obediencie

iuramentu vb dum sua iura petit p
solvat debita iura
ma diligencia di scismaticus qui ad
vnitatem ecclie redit i epm eligatur
de iure cassabitur sed dispensative pot
confirmari vb licet liquet plene
sua iura psumat
vel devitanda in ppam no e aginus
assumendus ii due ptes cardinalium
voce eligitur i electum consenciat vb ro
mana psul p se dat ius speciale
vm i cunctis potest consiliu qualis
debeat esse qui i epm eligitur pa
rit sacpe aliud eligentes dt qn
vacat pora beneficiu potest qual
ee debeat qui pmovet ad dignitate
vel psonatu vel beneficiu curatu
potest cm facientes pot quo debeat
pmovei et cui facientibus pena ipo
a qua no excusat a pplo et ex tedu
ca ad pnta vb hic i ffor da qua
cumsque copm ¶ quis rite datur
mittentes tenet recape electum a
commissarius dumo sit ydoneus
vb dum de nuncio pnisse solue debes
osti quod electus an confirmacom
pbendas vel bursaa vel alia admi
stracone no pt vb electi statim ii fuerit
considerantes prima electione no cassata
no dz fieri sca vb considerans fama
ppam prudens reputatur
uffraganeis metropolitanus confir
mati licite madat sui suffraga
neu confirmari vb despice illud co
firmari metropolitam
inpro cassata elecoe ppe viciu for
me cassatus itm eligi pt sed
si ppe viciu psone vb redditur
infame intrusus p simoniam
vm monasterium monachus vnius mo
sterij i abbate alterius monasterij
licite eligi pt vb vellent subu
tentes hic religionem
vm tra no valet consuetudo p
qua collegiu ad alterius volu
tate sibi debeat elige platum
vb cum vna potest elco in viciatur

ransmissa Electus confirmatus
no consecratus pt que sue iurisdicois
no que sue ordinis ex vo Elcts
effectus laicus recte reprobatur
vm int P Dini remaat elcom
de se fcte appellac no pt ne alius
eligatur hoc pmo elco fcta a su
spensis no tenet vo Cassa p su
spensos elco fcta
natis Si electus sufficiente no lit
ram vel admistrat ante confirmacoz
eius e cassanda elco vo Electus
psul mim eductus reprobatur
vm int vniuso cune vont cano
mad no vocauda ad elcom ipm
spectac te n ab expectacoe p ipam
fuit absolutus vel puncio sit mora
vo Et ptracta nimis pa k elco dispm
vm a nobis olim Non inspicimus
aut pq appellacom sed an con ipam
fuit elco celebrata penes vocan
tes ius vocati ad elcom venire
contempnut ad officiu confirmatoris
spectat inquire de psona electi
nemie opponete vo Ptit electus
si no sit z ipe magister
nnotuit Illegittime natus postulal
pt et no eligi in epm z sic liga
ipo iure nulla e eius elco vo q
Defectu natus ex natali reprobatur
vm int canonicos Electus a maio
pte cali si sit ydoneus z consenciat
vel consentire velit recausal no pt
vo De nolete patz valet k elco fcta
udum Electus a maioi pte capitli
si sit et erat tpe elcois ydoneus
confirma si vo tunc erat indignus et
fuit sciente electus confirmat Si e
dignus electus a pte mioi vo Ecu
zelus bonus est elco iusta pbatur
one medie Siue p inpssiom
laicoz aliquis postulat iure eligedi
ptatem amittit vo Jus se fugit in
hys que sut a iudice facta
ullam Sufficit elco pbac q eli
gens tpe elcois sue possidebat
ius eligendi vel erat i possessione

eligedi vo La suppesa reddi sbtracta iubet
vm vniton Eligentes sciente indign
sue puati ptate eligendi i illa q
pmo vo Lu vult ipa pt aliquis bene
ex inquisicom eligere Ilegittimae
sciente epm indignu z obl abof
ficys illius ecce suspensus ptenn
iterum ad dignitate ipius eccle as
sumi no pt vo pelli q papat symonie
vm cam Si no pfessus eligatur
ad regime vel prelatura eccle re
gularis eius elco cassabi vo Ecle
siam linquat qui no vult ee pfessus
uod sic ex lris Simplex nominacio
aug no iure elcom facienda im
pedie no pt quis si fuit contepto
vno qui vocari dz cassabr elco Hoc
pmo Epus i missa consecracois
vel arcepus an receptus pally or
dines confere no debz vo Contepta
fcta no est elco firma
udius Elco fcta a maioi pte cali
no tz nec ratificari pt p sequente
consensu vo appellacs iuste q pgaa fit tenca
n causis ptas data de eligedo
compmissarys re no integra i pq
qui habuerit de elcone tractatu
reuocari no pt vo Integra dum
res est potest fcm reuocari
vm Ecclia de consuetudine canonicoz
elco pt ad solu talia ptine vo
Jus suus fuas qn te iure iuuio
vm dilecti filij Compmittentes elcom
a compmissarys si sit ydoneus recu
sare no pt u con formad compmissi
appacat elcom vo Pontificalis apex
p fraude no capiatur
vm i iure Si de vij compmissarys
tres eligunt quartu si ipe consentit
et sit ydoneus eius elco confirmabi
vo Intestina magni valz k elco fcta
enerabile Electus i imparem a
maioi pte coz ad quos spectat elco
si sit ydoneus confirmabit p ipam
vo Vngit opqj iuito q disulit illu
ora Dilco absentes ad elcom
de pxima sut vocandi vo Maiole
pte fcm de iure tenebit

one incedit q cassabit elco a
maiori pte cali sctã sit cotepta
indri, p hoc tn no devolvit ius
eligendi ad inmore vt plus cotem
plus obest qm contradco multa
vim ad metam clericus secularis i
ecclia regulari no pt eligi in plaru
vt hic plus eleto qui sit monachi ypba
frater tm in abbate eligi no pt, qui
no est instructus i regula monachali
vt sicut male sit primo pgatu tolleat
ella cotidiana decret canonice co
firmabit lic quida eligentu ecie
inori excomunicatioe ligati vt sicut
nimq est scptum bene maior et hc
bene supplet
cripta est capos q postulacio ac
electione conauvitat et ius postu
lantiu sit duplo maior, et postu
latus ydoneus cassata elcoe
postulacio admittit, si vero e indi
gnus, et maior ps hoc ignorat,
postulacio et elco repellunt, si vo
hc sciuit repbata postulacoe cofir
mabit elco, si electus sit ydoneus
vt postulat dignu qd no admitti pt
e p destitu q illi ad quos negli
gunt elige plato cathedralis vel
regularis ecclie infra tres mses devol
uit ptas eligendi ad supiorem, et
si supior infra alios tres mses
no eligit, canonice punit vt ma
ioi cedit, elco cum reprobatur
nia pt concilio statuit formas
electionis, sm quas dz pvide eclie
viduate, cassans electoes alit fctas
et inbens consentientes tunc ptate
eligendi pvari, hc pto pxibet in
electionis negocio pcurator constitui,
nisi ecca conuenat, hoc pto precipit
electoes fctas statim publicari et rep
bat clandestinas electoes, hc ind
sta ibi statuq, iuxta ibi electores
vt hic tr no strat elco quo stat no
nisquis electionem eligentes p secu
laris ptatis abusum p tennium ab
officio et bnficio suspendunt, et eligendi
tunc ptate pvari, hc pto electus tali
electioni consentientes ineligibilis

sit nec valet elco vt electus p u
nuc et semp reprobatur
ecclie est q platus p sua negligentiam
confirmat indignum ad regimen aliquis
electum pdit ptatem confirmandi pma
successore, et a pceptione bnficioru suorum
suspendit, et electus amovet, et si p
malicia fecerit, gravius punietur
electi imedate subiecti ppe pete de
bet confirmacom a ppa p se vel p
pcuratorem ydoneum, vt indignum
qui confirmat punit et ipe
t plite expense quas fat calo
p sequenda electione plati de bonis
platur reddunt vt hn q contendit
hic expense moderantur
vim pq petra electo pq collacom
et intervallo celebrata no valet,
vt electo de se tractans plus q expedat
onstitutus in dictus vnus monasty
fctus abbas alteius mostry i electioe
abbatis prioris monasterii voce no
ht, ecca si hc ins ab abbate et conventu
prioris monastry sibi fuit consignatu
vt deca cu et sit no e de iure tened
ecclia vrg electo dz fieri deo, et de
illo i que maior ps cali consentit,
no respectu alioru sed respectu cali
vt no invenit elco si sit no sede locus
vim i ingenui no pfessus i abbate
assumi no pt, et si fuit confirmatus
inchoatus removetur vt abbates
debet no diu reputat professos
vmana electo fcta a no maiori
pte capituli, et obmissa collacone
no vale vt electi cont forma iuris repbant
acco sctã, pcuiq laici no pt ecclia
p compositionem elige platum i ecclia col
legiata vt electo q p laicos fuit e monet
vim i veri hy qui cu consilio aliquoru
tenet elige i tractatu electionis te
net illoru consiliu requirere et congruo
tpe exspectare responsum vt dii nimis
artabit elco nec vitiatur
ongregacio, electus a maiori pte
capituli si e ydoneus confirmabit,
alias confirmat elco fcta a minori
pte de digno vt cui nimq est doctu

no debet pontificari
Vdum eccliam / Qui plures dignitates
uel beneficia curata sine dispensatione
pape ineligibilis est ut Cum re-
tinet quod non debet fuit dicta esse
In genesi irrita est electio / quia non pre-
cessit collatio / uel que facta est a minori
parte capituli / uel que non est communis ut Cum
semel admittere nunc nolit per compellere
essima / Non valet electio episcopi per laicos
ac cenomenis facta / etiam si hoc habebat
consuetudo ut Admissis laicis perit-
cula vita / Electo con Licet electo con-
firmanda electorum non sufficit quod fiat
a maiori parte capituli nisi per illa sit
senior ut Cum non possit tracta supra
Publicato Nota quod electio quod semel
consensit variare non potest ut Publica-
tum fuit electo non varietur
Aliquando cassata electione cum cuius
per symoniam eo ignorante commissa
non potest episcopus illa vice ut ipsam ha-
beat dispensare ut Nec te commissa
ignorata notatur symonia
In quibus Apostolicus statuit a canone
currit eis a tempore quo fuerit po-
stulandi ut Ape quoniam si intra tres
mora currit De translatione
Vdum ex illo / Patriarcha qui confirma-
rit archiepiscopum transfert ad sedem episcopalem
ab episcoporum confirmatione suspenditur / ut
Transfert nimie quia maius sine potestate
nec corporalia / Electos in episcopos con-
firmatos transfert solus papa ut
Sanctorum primum debes sunt statuta
nanto persona / Episcopus qui de sua
ecclesia propria auctoritate transiit ad
aliam privatur utraque ut Intendens se
maiori ipsam quoque perdet
Iter nunc Solus papa transfert
episcopos et verba indulgentie ad tran-
situ sunt guarda ut Cum transire cupit hic
semper crescere debet De ancte et
Vdum super aliqua usu pallii
Intra qualibet ecclesiam sue ecclesie
archiepiscopus pallio uti potest / sed extra ecclesiam
sua uti non potest ut Pallia ac datur de-
Cebitur usus eorum

de hoc quod quesitum archiepiscopus alii archiepiscopo
pallium suum commodare non potest ut
Non debent ut res alie mutuari
Ist spalio / per pallia confert digni-
tas episcopus officii et nomen archiepiscopatus
ut Eligit hic per se confidi legatum papa
Ad honorem Romanus pontifex semper
et ubique utitur pallio / archiepiscopus vero in
ecclesia sua tantum et certis diebus tantum
ut Licet hic anus per agit quod papa licent
Per tuam archiepiscopus extra suam provinciam
pallio uti non potest etiam si consuetudo
hoc habeat ut Cum consuetudo negatur
sed datur gratia pape
Vdum sed est In qualibet ecclesia provin-
cie sue premissis diebus archiepiscopus
missas celebrans uti pallio suo potest
ut Pallia que feras data sit et ipsa cum
Ima nos est Sine pallio et cum sandal
potest archiepiscopus celebrare ut Ecclesie provincie
Quod sunabis in illo De renunciatione
Litteras tuas non dat licentia cedendi
episcopo / qui propter senectutem vult cedere /
si alias sit necessarius ecclesie sue
ut Nunc maiora sapit vencunda senectus
Vdum nunc per Cum abiuravit bene-
ficium licite potest illud si de novo
eligatur ut Cum inras vi quod cedas in supra
Per transmissa Cum renunciat bene-
ficio illud repetere non potest ut Nil miste
repetis tu sponte quam recedis
Admonet beneficiatus sine licentia
sui prelati beneficio renunciare non potest
ut Presulis assensu potis tu cedere in vis
Impetrat hoc Con petente beneficium ad-
mittitur spontanee abiuracionis excep.
pro certa causa non abiecta / cum qua
decepit / replicare potest actor quod non
sponte renunciavit / et quia melius probat
obtinebit ut Vix linquis sponte mutto grata
In presentia Cum renunciavit Labore
electorum de se facte super ipsa electione ulterius
non audietur ut Spontanee cedens non
auditur repetendo
Tame dilectus Cum renunciat Iuris be-
neficialibus non propter hoc renunciat insti-
tucioni facte per ipsas renunciare videtur
ut Expectans iuribus non iactura paciatur
Quod in dubiis Cum beneficium in-

mag laici renunciat repete nequit
illud vt hy mag laica ad cedes minus:
d supplicacionem pp̃a dat Spoliatis
licenciam cedendi epo qui sine pīculo
mortis in eccliam suam morari non pt
vt cedenti pp̃a designat quo recedat
Isi ex pcedent ponit et deponit pi
causis hec dec pp̃t quas vel caus
alterum epus petere pt et eccliam vel
pp̃a concede licenciam cedendi que sunt
S. conscia cui defectus sciencie debilitas
corporis malicia plebis grave scan
dalum irregularitas psone non pce
dens ex crimine psone ut differat
a pmo casu vt c. ede pp̃t que psul
posse miam Summa Summa p hos
vsus. hic et pp̃a scit cur psul cede
quit crimine inepsum psos qz debilitata
eadem qz debilitas doctrine plebs et ira
Ex irregularitas sit crimine scandala dira
ost translacionem epus qui renunciat
epatum pp̃t crimen descendere ad religo;
nec ad epm, cessionem non pt scandi
si pp̃t psecucionem infirmitate defectum
sciencie vel symonia eo ignorante
commissa vel aliud similes, tunc vt scitur
redire nequit hic qui p crimine cedit
nisi cedendi cui petit licenciam
cedendi et obtinet, cede compellitur
vt scitur qui datur et copia cedendi
emes non renunciat iuri suo qui gere
adversarij se summittit vt sicut tuo
iuri cedis iminens tibi dampnum
vite tora Si platus suos ab obe
diencia absolvit pp̃t hoc non videtur
renunciare plature vt hic tamen
cedens renunciare iubetur
Electi filij Abbas exempti sine licencia
pp̃e renunciare non pt vt quimsite ce
dens redit hic qui pyta cedit

De supplenda negligencia platorum

tarinus Si dyocesanus requisitus
benedice noluit abbates exstentes
pp̃t suos monachos benedicere possunt
vt si cum negat psul abbas se benedicat
ieiut nobis Regulares non possunt
in vsus suos convertere ecclias in
quibus ius obtinent patronatus

et si ad eas sic vacant infra tempus
lateranensis concilij non puidet rectores
res superiores ordinabunt casus vt
ecclias claustra p se retinere vetantur
Icet inferior Supplere superior inferioris
negligenciam in beneficijs conferendis si tpe
lateranensis concilij sit elapsu et col
lacio pnca sit p suum inferiorem non tenet
vt puidens hic papa sibi debita iura
teas Si is ad quem spectat tenetur
collacio beneficij post tempus lateranensis
concilij conferat illud non tenet col
lacio nisi p viam tollerantie vt ecclie
dantur cum p fraudem renovantur
Electo filio de qui ad quem spectat pro
loco collacio beneficij elapso tempore
lateranensis concilij illud conferre
non potest vt sicut sup dormiens iuri
pro male dormis De temporibus

ordinacionum et qualitate ordinandorum

ubdiaconos diebus dominicis et sabbato
pentecostes sacri ordines ab alio
quam a papa conferri non pnt vt Bols
pp̃a die dominica sacros dat honores
same non valet consuetudo quod sacri
ordines conferantur contra statuta tra
ditos ab ppl̃m iuxta tunc piciasse invenim
e eo omnes minores ordines pnt conferri
diebus dominicis et festivis, sacri vero
sabbatis iiii or temporum vel sabbato me
diane quadragesime vel sabbato
paschali conferri debent vt hic
declaratur quod possunt psul et abbas
p tenore criminosus occultus moneri
dz ne pmoveat ad ordines sed
non dz prohiberi vt Dauid nimis te
pcium remonebis
d autem Religiosus cum p licencia
sui plati ordinari non dz vt non
te maiorem sed te queras fore minore
J accepimus metropolitanus a suf
fraganeis omnibus consecrari suffra
ganeus vero a tribus epis me
tropolitano iubente hec dicit et sequens
dicit vel aliter Metropolitanus ab
omnibus suffraganeis consecratur
Suffraganeus vero a tribus ex iussu
arcepi si vivit alias suas augere
poteris herem di quia p ambicionem

ut no° ſo a d m quid melius ē ex
capitulo dec metropolitane ecclie
licencia uel ppa idem dt decretal
sequens vs Judicisſa manet que p̄
n ec epi Sine me Cplures statuit
tropolitani pmissione nec metro
politanus sine tribus uel duobus epis
comprouincialibus pſumat epm̄ or
dinare ita ut alij epi comprouinciales
admoneant̄ eplis ut se suo rescripto
significent consentiſſe ✓ s̄i inter
illos aliqua dubitacio fuit maior
nūs metropolitanus consenciat vs
maioris suasu dubium ms ē ſenatur
c vm quidā ordinans t ordinatus
tpe no debito pmunt̄ vs Hic dās
pmit pit̄ eum suscipiente
vm sedm grecū a latinis et latini
a grecis sedm eorū ritū ordinari
no debent vs Vsq diuis pmissio pſbiter
c Exte Si monachus vnus in h° ordine
ad quē transijt pmotus ad sacerdociū
reuertr̄ ad pium ordinē i sacerdocio
remanebit vs hic sollicitus est sua
nos translacioni Si Cum tenebit
grecus epo latino subiectus aut sij
ipius licencia ordinat a greco/
et tunc ei interdicit execucio ordinis
aut de sui licencia/ t tunc tolleat̄/
qm̄ diu iste mos ab eccliā tolleat̄/
vel alit̄ si epo latino grecus sub
iectus sine licencia ipius ordines
ab ipo greco susceperit interdicat̄
ei ordinis execucio vs Culpanur
pſul no confirmans sua iura
c vm i distribuendis/ Ordinatus
a ppā sine licencia pape ad superiores
ordines no pmouet̄ vs Quos sub
leuitici pſul facit reseratur
e vas/ Duo sacri ordines vno die
eid̄ confer̄ no pnt/ uel duobus conti
nuatis ieiunijs/ in quo delinquit
aliquis pmit̄ i illo
v el no est ordinans puerum i dyaconum
uel ad sacros suspendit a collacione
ordinum/ et ordinatus ab execucione
ordinis/ vsq ad legittimam etatē
vs Retro se vadit q̄ nescit stare iuste

g Accitus filius epus consensu eid̄
vna die plures ordines sacros/
si etiā de metropolitani mandato
hoc fecit a ptate ordinandi su
spendit̄ vs No fac̄ minor h̄ a quo
maior prohibetur
c onsultacioni ordinatus ad sacros
ex tpa statuta ordines recepit
et ps pacta pniam cū eo dispē
sat epus vs Jnuiste scandens tolle
ratur et hoc ministrando
c nescit̄ Occultus homicida ps ho
micida ps pacta pniam in suscē
ptis ordinibus ministrabit/ t ad su
periores ascendet an̄ pniam pmo
uebitur/ ut i susceptis no ministret/
vel alit̄ Occultus homicida presbi
homicida ps pacta pniam i su
sceptis ministrare pt/ t ad superiores
pmoueri an̄ pniam vs Pulcre
sustineas que no sunt sr̄ manifesta

De scrutinio in ordine

e Exte Epus interogatus i scrutinio
epi ordinandi/ vide pt illum eē dignum/
si nesciat illum indignum vs Suf
ficiat ut dicas aliquē te credē iustū

De ordinatis ab epō qui resignat:

r equesiuit Epus ēmiat epatui
loco tm̄ imputatis pt ordines co
ferre hoc pmo/ si vero renunciauit
ordini eū ordinato p eū ad minores
uel ad sacros ignorant̄ dispēsat
epus/ eū ordinatis sciens ad sacros
no dispensat epus vs presulis
hoc posse reseratur qui resignat
c vm clericus/ Qui ab epo excōicato
ignorant̄ ordines susceperunt/
p suos potit epos dispensari vs
Cū male susceptis dispēsat i ordine pſul

De etate et qualitate i ordine pficiendorum

a t abbates/ pposit i regimine ecclarum
pmouendi debet ad ordines/ quos
requirunt eorū officia vs Qui pro
natus conscendunt pmoueantur
e t Non licet dispensatione concessa
minori no p laycos sed p clericos regi
dz donec ille perueniat ad etatē
pfectam vs Ecclyās pueris presul
nullas dare debet

f yn decretum Regimine ecclie modi xxm
annis committi no dz vo De male qui
regis alios male forte gubnac
am te ad regimine eccle admitti
no dz indignus scia morbo uel
etate hic primo habens duas ecclias ad
alteram dimittere compellitur a subse-
quenti cum vo ecclias plures potest tenere
h reperta licet idem qui no e in *L*ectu
sacris alias ydoneus per dispensa-
tione ad regimine prochialis ecclie
assumi vo ecclias pui dispensado retinebit
g nec a nobis, pro necessitate et
vtilitate ipsius eclie compellun-
tur ita suscipere ordines suis benefi-
cijs annexos vo aut loca dimittas
uel certe prouincialis
a d autem Dicentibus mortalitatis infir-
mi no impedit ipsius medicam prin-
cipem moueri sollicitum, et artis sue tra-
dicionem pronante vo phisicorum adiutas
ipso committitur ipsis
c vm bone memorie Dum sitter in
suspensione per annum prouat bursaris
que prius habebat, et quam itim acquisiuit
vo ecclias facili proprer contemptum spoliat
a multis Subdiaconus i eprum
eligi pt vo quod sub leuita psul
fiat reseratur
t na i duo irregularis eaa i mo
ribus ordinibus constituta potest
dispensatiue institui i abbatem
vo dum minor e abbas posse sibi prohibe
c vm contingat abbas monachis
et conuersis suis laycis, prima tonsura
confere pt vo abbates prius monachis confere
intelleximus Quia canonicus *L*minoris
regularis sitius monachia nuper
de transitu ad canonicam prius parta
presciat idem plaurita litere possit
optime vo de situm indignis debes deserere
a cceperimus Ordinatis *L*auculam
ad sacros sine titulo ab ordinatore
habere petit buslan, et pro ordinacionem
se reddidit indignum vo ordine
quem dignum reputas pro no probabis
c vm sit ars, cuiusmodi ydonei ad
sacerdotes promoti uel ad regimine

curarum assumi no debeet vo presbiteros
plures hoc preranus pancos meliores
nanus inlita, destinus sic deciat
iam promoti vo pollinus hic psul
quia studium e ydiota *de sacra vnctione*
c vm venisset ecclia grecorum i conse-
cracionibus suae tene vnctionis
quas suat eccla romana Epus ac
consecrat vnugit in capite et in
manibus, qd vero obmisse fuerint,
suppleri per illos epos dz in prima pte
fiat papa supplere per illos epos,
illud quod ysi epo deerat in prima
pte generaliter tractat de vnctione
dictis illa duplice scilicet exteriorem et
interiorem, de prima probat auctore Ja-
cobi, de secunda auctore Johannis dicto
dicat qd vtraque designat, Item dicit
de quo debeat inungi epus et dt
qd crismate ostendens de quo co-
ficitur crisma, quarta pars docet quid
manus et caput significet, et
plures raciones reddit qualiter
in his locis vngat, quinta pars
probat reges in scapulis, septa
pars docet de vnctione omnium crista-
norum vo *L* vncio quas habeat vires istic
reseratur *de sacramentis iterandis uel no*
p astoralis ordinatus i subdiaconum
absque manuum impositione, et confir-
matus no crismatus, scilicet olei vnctione
no fiat reiteracio sed supplecio, que
incaute fuerat pretermissa, vo obmis-
sum ac suppletur, hic no iteratur
a nobis, prohibet sepultos a scisma-
ticis excommunicari vestes in quibus
presbiteri degradati celebrauerunt,
benedici et altaria super quibus cele-
brauerunt itum consecrari vo et licet
a reprobo dz de ordine sepultis
p resbiteri Si i ordinacione presbiteri uel
diaconi pretermissa fuit manuum im-
positio statuimus tpibus suppleri de-
bebit vo imponendo manum psul
no sequitur oret *de filiis presbiterorum*
no ordinandis Rubrica

v t filii illegittimi non ordinantur nisi
fiat religiosus, nec tunc prelatus vbi
presbiter natus sit et sunt reprobati
a d preuiam Illegittimus filius sacerdotis
qui hoc tantum per rescriptum apostolicum
primam ecclesiam impetrauit remouetur
ab illa vbi ecclesiam nullam habet et tunc primam
p retenturus filius sacerdotis ecclesie preesse
preesse non potest et sequentes .s. tales ecclesias
personatus non possideant consequenter
vbi presbiter ut pro succedat et c. extra
v emens episcopus qui sciens contulit
filio sacerdotis primam ecclesiam eum ab
ea remoueri non potest vbi presbiter natus
successerunt hic ministrando
p roposuit exequio filius sacerdotis
ordinatus est ad sacros ei debet de
beneficio prouidere vbi presbiter in missa
solus non audeat esse
e x transmissa filius sacerdotis potest
preesse ecclesie cui pater prefuit mediate
vbi persona media bene purgat vicia
c onstitutus filius sacerdotis potest
preesse ecclesie in qua eius pater sine
titulo ministrauit vbi presbiter hic natus
quod fuit non reprobatur
Ex parte tua nobis est parte Gerardus cui
concessum est a papa ut dispensare pos
sit cum filiis sacerdotum certas primas
ecclesias immediate tenendas et dis
pensauit cum illo ille per litteras inspec
tionis ipsius impetratas remoueri
non potest vbi No. hic ponitur quod sit
m est sacris Gerardus Cum in laicorum
manifestum est filium sacerdotis succes
sisse in ecclesiam in qua pater immediate
ministrauit sine aliqua contradictione
remoueri potest ab illa vbi quod te
stes dictas non deperdit manifestum
a d exstirpandas filius eciam legittime
sacerdotis remouetur ab ecclesia in qua
immediate successit patri vicarie perpetue
vel rectorie vbi inuenitur hic agitur eciam
a d hoc ex parte tua Cum magister presbiterorum
filius episcopi legittime natus in ecclesia
prima potest beneficiari et ad ordines

promoueri vbi Bonifacii nati de legittimo
m Ismael filius non potest Tollerari
esse vicarius in ecclesia in qua
pater eius fuit proximus rector vbi
hic subeundo vices patris celebrauit
e rat filius illegitime Cum Urbanus
natus et ex vxore sine dispensatione
ad sacros ordines et beneficia pro
moueri non potest vbi legittimus de presbitero
c vm decore Il. Cum in te remouetur
legittimus in ecclesia prima prebendari
non debet vbi nullus canonicus cum canonico
a d abolendam hic filius Cum ex parte
illegittimus magister spurius insti
tuitur in ecclesia in qua pater est institutus
non valet institucio et instituens
a suis beneficiis suspenditur vbi
arguitur presul tales qui canonisat
e lectus filius aliquis quem papa
non dispensat ut filius in ecclesia
prima immediate succedat vbi papa
potest solus vnde sequitur legittimare
n imis in tua illegittimus si dispen
satus sit per papam ad dignitates personatus
vel beneficia curata promoueri
non potest vbi remouetur hic papa prouidet
De seruis non ordinandis et quorumlibet modo
) instruendi Seruus ante plenam
manumissionem ordinari non potest
vbi ad clericum nullus seruus conscendere
debet e xemplo Seruos sine licencia
domini ordinatus deponitur et domino
restituitur vbi seruus fugitiuus hic con
c e familie Concedentes ex parte
seruos ecclesie post manumissionem
ordinari potest secus quod accidit post obitum
suum est ecclesie manumittentis quia
si accusat vel contra ecclesiam testificat
libertate priuabitur et ordine vbi
seruitus tradit libertatis ecclesie
n vllus est Si aliquis donauit
seruum suum libertati et eum fecit
in presbiterum ordinari et ille postea
in superbia elatus domino suo noluit
canonicas horas celebrare accu
satur apud episcopum suum et degradetur
vel de seruo quem dominus manumisit
ordinauit in presbiterum oraciones spiritua
les expetere potest vbi libere domino missas
quoque psallere debet

onsuluit Spuri vel fm ordi
nati no debent vb Serm cu relige
vicosis hic reprobantur
o libentius cu manumissus ab ecclia
eo tenore ut fiat z ipe eclie de
seruiat t dmis ad aliud ecliam tran
sire no pt secus si pure simplicit
fuerit manumissus vb Cum pure
fuerit liber liber abit
Iram ius quod e de servo facto
dyacono eaa de subdyacono intel
ligitz vb hic sollempniter q sit ordo pba
Ilectus filius Natus ex pre servo
et libera mre liber est z licite
ordinat vb Ex mris pte lib by pmoueat

agnus Epus obligatus ratioci
nijs deposito one ordinal pt z
reddita ron alias non vb Nec sacdt
cleri quisqm roe ligatus
e psbro Presbit qui
in duello ptem digiti amisit
ex dispensatoe epi potit i suo officio
ministrare vb Corpe cu modice vicia
vm de tua hijs t ris no reprbat
macula in oculo que no inducit
magna deformitate pt eciam in
epm ordinal vb Gracia quibus
sit habeat oculum maculosum
x pte b Sertus i cunabulis li
cite pmouet si aliud no obsistat
vb Iste puer scdm constitucoe no phibet
Ignificat Sacdos qui sine causa
fecit virilia amputat credens ex
inde meliori vita pt pt ministeria
altaris ex dispensacone epi in suo
ordine ministrare vb Simplex fc re
scriptus constendit i ordine quoniam
x pte cu Sacdos qui ex insta ca
fecit sibi virilia amputat pt sic
pmus sacerdotale officium exerce vb morbi
terrore excitatus et hic tolleatur
xposuisti cunulatus mam si i abbate
pmouet ab abbacia remouet vb
hic abbas macy qm tacuit repro
batur thomas Sacius vngula
pollicis dido sit fortis in pollice
ad sacdocu licite pmouet vb Ad
missus thomas est fortuito viciatus
t bigami penitentes vel repu
diatarum mariti ad sacdocium no asce
dant vb Pelli hic bigama cu sponsus
mp co Cu bigamo i viceo sic
ordinato ad sacros no dispensat
et ordinator nisi dispesat cu eo
puniet ptate ordinandi vb Grad
pontifici sit qui bigamo dat honores
e bigamie bigama vinente vel
mortua vxore no ordinat vb Ipsi
pellimus bigama viduaque maritus
mp Cui mortua vxore pmotus e
ad sacros cu ha de facto contraxit
et ca cognouit pena bigami i
cuerit licet i vitate bigamus no
gessit exsistit vb Quos no e actu
fingere pmissio factum
ebitum Cui contraxit cu vgine
licet pmus aly fuit desponsata bi
gamus no censetur vb pmipto
duas sponsa nec inde bigatus
ma ccia Cuia plures coniubinas
hunt bigama no censetr vb hic no
est bigamus plures q pasat amicas
a nobis Subdiaconus q contraxit
cu vidua vel corrupta z cu ea
coiuit bigamie pena incurrit
licet in vitate bigamus no sit vb
Consciis pena bigamus cu no tm
hic sit
na vltra montani et aly valde
remoti ordinacoem sua pbe de
bent p quos epoz sigilla vb No
admitta nisi celebratus pegrinus
ne quaor pegrinus qui iurat se
ordinatid nisi aliud pbauit i illo
ordine no suscipitur nec ad supiores
ordines pmouetur vb Cu celebratu
est bene suscipiatur pegrinus
ne formitan pegrinus de cuius
ordinacone non constat no pmitta
celebrare i publico sed pmittitur
i occulto vb Secreto pegrinus qt
posse celebrare

Pncr

t e nobis / plati infiores sine dio:
cesani licencia, ecclesias per nos
in ecclesiis insitute non pnt / vel plati
non pficiant aliquos nisi notos
v t archidiaconus
Ad officium archidiaconatus ptinet
tam cura clericorum in urbe positorum quam
corum qui prochias (?) tenent in capitu-
lis triennio in triennium sed epus non
pt visitare etc vel archidiaconus hic
quis debeat esse doctus
s fficium archidiaconi debet circa
legere et alias pape et sacramenta in
mani eccliasticas ordinare vel quis
legat aut cantet, quod dispositum sit ibi
e d que custodia sacrorum vasorum
eccle spectat ad archidiaconum vel
eccle ne fraudentur tueatur ab ipso
t vim sit satis archidiaconus sine
licencia epi curam committe non pt
alicui vel ecclias minime sine pstule:
a rchidiaconus constat ipse
archidiaconus excomunicare non licet
vel psulis assessor valet et excludere gsp
m andamus archidiaconus ecclias
sibi subiectas semel in anno tantum
visitare etc nisi ex ca placeat vi-
sitare vel et sic ecclias quociens pro-
curat in anno
q d hec nos dicit quid sit officium
archidiaconi et in quo velenter epe
per eum, sed dicit decanos rurales
per archidiaconum destituendos / et
instituendos vel ipsius officium ple-
ne describitur istic
r Ad insinuasti archidiaconus non dat
licias commendatias ad ordines vel
psulis assensu voluit hos qui scandere
v t nunc archidiaconi pre- debet
sentare et examinare ordinandos,
et ponere platos in sede vel in
cancellario sito succumbat in isto
d ilecto filio archidiaconi in monaste-
rio non habet iurisdictionem, nisi quod generalis
consuetudo vel specialis attribuit
vel etc ius concedit abbas non denegat illi

v t archipresbyter / archipresbyter civitatis
subest archidiacono, et post omnes
presbyteris et officiis presbyteralibus
hoc dicit et duo sic; vel instruit
et faciat quid maior presbyterorum
m inisterium vel psulis ipse vices in-
stando choro retinebit
o fficium vel crismatis et baptismi curam
sibi dono v t singule vel psul et
hos statuet per se per quaslibet urbes
v t sciat primicerius
vel pandit hic plene quid sit primiceriatus
v t sciat / limina construct
cum vestibus ipse sacrista
c ustos eccle
Officium quid sit custodis nunc reci-
tabo custos sit sollicitus vel ut
bene pulset sibi cure monstrat inde
q d audiam / vicarius si beneficium
curatum sit adeptus postea vicaria
privabitur vel aliquo psona vicem
h conducat / vir ut gerat aliquis plebis
curias plures quas habere non pt / vel
sed nec quisquis vice sibi psummat
nisi solam q d hec si psona / vic-
carius perpetuus per epum instituitur
pro rectorem amoveri vel portione sua
defraudari non pt vel perpetuas
vices retines non destituatur
c lericos rector eccle non pt sibi
substituere vicarium / vel alius vica-
rius vicarium substituere non vel suum
vices gerit aliquis nullum ubi subdas
t na nobis / vicarius ipse hic iuris-
dictionem in urbe et urbem non, vel
ipsa vices suas cui volt committit in urbe
e pte, per subtractionem proventuum et
victualium compelluntur perpetui vicarii
ordinarii et ecclias deserere vel per-
petuas retinendo vices reside tenetis
q ua questio
Delegatus pape iurisdictionem recepit
et ptatem non solum in ptes sed etiam
in illos qui iurisdictionem suam impediunt
vel impediens ius punit inde per ptia
vel consentiens operans defendens
non reprehendens / vel consensus

negligit suadet inniat ali. tnetur
vel hic minus dicit quam minus licuit hic equa-
liter hic plus

[C]onne si sub diuerse litere ad quosdam
iudices sub eadem data et forte contraria
impetrantur et putantur simul scripte
vtrisque donec papa consulatur vel
Causa retardatur commissio cum viciatur

[Q]uod pro debilitate. Delegatus pape
iusta de causa impeditus potest subdelegare
causam que sine ipso potest commode ter-
minare vel inspicitur tota potest committere causam

[D]e causis. Si causa committitur infra
certum tempus terminanda, elapso die ex-
pirat iurisdictio, nisi dies per partes
fuit prorogata, licet pro. Ego dico ubi
certa pena per ius statuta non est dele-
gatus imponet ad arbitrium suum vel
In non expressis iudex penam moderatur.
Extra per simpliciter commissionem cause
potest delegatus pape citare partes et
contumaces punire et alia facere que
ad causam spectant vel quia dat quoniam
simplex commissio facta

[C]ausis similiter. Causa simpliciter commis-
sa duobus vnus eorum sine suo
collega committere potest vices suas
vel hic iudex cui volt potest committere causam

[D]e consuetudine. Delegatus pape exe-
quatur sententiam suam, quam exequi non
potest aut non volt is cui est commissa
exequenda vel exequitur iudex [illegible]
quod indicat ipse

[Q]uod clerici. Si ordinarius scit eum
non esse canonice institutum, quem
delegatus pape mandat in possessionem
induci non resistet violenter dele-
gato, sed sibi [illegible], ut differat
donec summus pontifex consulatur vel cum
rogatur datur non expedit impedimentum

[I]n literis. Cum ad executionem mandatum
cessat iurisdictio delegata vel cum
semel expleuit iudex non distinctur plus

[C]onsultationibus. Reo absente non per
contumaciam delegatus pape certi-
datus ad diem non constituet actorem
volente possessionem et deiectionem
probare vel cum stolide est in spectatis:
(vel petitorium)

[Q]ue quia. Delegatus pape iuris-
dictionem habet in causa sibi commissa super
ordinarios et quoslibet maiores vel iudex
non punit peccat distinctionem penam

[E]x parte tua. Si primus impetrauit dig-
nitatem primam in ecclesia vacaturam, alius
impetrat certam dignitatem vacaturam
de ecclesia cum vacauerit, qui vacabit
dignitas illa primo et non secundo debe-
tur vel hic primus per quod petitur a papa robora-

[E]x parte tua. Ubi contraria voluntas
pape non apparet delegatus debet
formam iuris seruare et rationabiles
exceptiones admittere vel exceptiones et
iuste iudex admittere debet

[C]um abbas. Causa commissa dignitati
non expresso proprio nomine transit ad
successores vel iudicium proprium continuatur

[I]nprimis. Si questionem super [P]astoralis.
iure putandi papa delegauerit ap-
pellatione remota, delegatus presentare
potest, sed non instituere, quod si facere vellet
ille ad quem spectat institutio licite
potest appellare vel appellans pro
iure suo minime reprobatur

[C]ausam minorum. Si causa simpliciter est
commissa duobus, sententia vnius non tenet
vel hic male dicitur cogitur iure vetere

[C]ausam que. Delegatus qui est datus im-
petrantis potest legitime recusari vel
iudex suspectus habetur per partem vacat

[R]om. te consulente. Si delegatus pape
committit causam non in totum de suo
delegato appellabitur ad ipsum delega-
tum non ad papam vel causam non committit
totam sunt tenoris

[R]elatum. Si ante litem contestatam dece-
dat legatus non potest procedere vel cum
contestata lis postea [illegible] morte
delegantis reuocatur causa remissa.
Ultima et cause decisa more est iudex.
Causa non mota fuerit pene excepta

[G]ratum. Si delegatus attamen post
ante mortem delegantis perpetuata
est iurisdictio ipsius. Ego dicit quod ap-
pellationi renunciat qui coram iudice
a quo appellatur litem prosequitur
vel cum ceteris iudex dicatur commissio facta

tudencia Si causa committitur tribus
delegatis cum clausula quod si non omnes
hiis persequendis interesse potuerint apparent de potentia
vel voluntate trium duo non possunt procedere
et si procedunt nichil agunt. Idem quando
delegatur duobus cum clausula quod
si ambo etc. Utrumque ad eundem spectat
si reus coram delegato citatus excipi-
at excommunicationem actori, quam non probat
infra debitum tempus procedet delegatus
si probat autem excommunicatur per causam delegato
commissam et hunc ipse delegatus ab-
solvit eum si propter aliam necesse est de ca-
sibus exceptuatis papa remittet ad ex-
communicatorem si quem maliciose absolvere
delegatus potest eum absolvere et super
eo pro quo fuit excommunicatus stabit
coram excommunicatore, qui si negligens
fuerit delegatus cognoscet vel mandati
fines iudex firmare tenetur
Item causa Si causa simpliciter dele-
gatur tribus, duo absque subdelegatione
tercii procedere non possunt, quod si facere
velint, licite appellatur. Sed non appel-
lat quando iniuste te papa tuetur
Item super Si duo dati sunt delegati
cum clausula quod si ambo etc., uno recu-
sato, alter solus procedere non potest et si
cum recusato, alter solus procedere potest
et si cum recusato procedat non tenet
processus vel admisso episcopo vicario tamen iudice
Consuluit Si iurisdictio delegati
exspirat in termino peremptorio quem
partibus assignavit post cognitam horam
peremptoriam non exspectabit contumaciam
tamen si non exspirat exspectare, et
tamen potest si vult vel non valet
in tenebris quando sententia fertur
insinuante etiam post lucem celebrata
tamen et post horam nonam causam delegatus
removet, et alium subrogat, vel
Suspectum tolleas hunc porta non exprobat
nemini delegatus pape exsequitur
sententiam suam usque ad integrum etc.
vel iudex qui mandat tamen committatur
In quaestionum Si delegatus pape
subdelegat tamen non in toto post a

subdelegato non potest appellare
propter hoc solum, quia datus est sine suo
consensu hoc primo et si eo casu sub-
delegatus legitime recusetur, dele-
gatus potest causam diffinire hoc sic
et si delegatus ista causam recusa-
tionis nollet admittere ab eo licite
appellatur vel parte vel tota causa tota potius:
Astoralis delegatus committens causam
tunc ipse nisi se maliciose exoneret
per subdelegatum ad causam expediendam
et citationem faciendam compellatur
in penis infendis, tamen dignitati
differatur et persone hoc usque ad etc.
Preterea si papa sciens committit ap-
pellationem interpositam a sua iudica-
tione cum clausula appellatione, iuris-
dictio prior iudicium quo ad executionem
interim est suspensa, hoc non usque ad etc.
Quia ordinarius ad mandatum
delegati exsequitur sententiam quamvis ea
sit iniusta, hoc modo usque ad etc.
Licet autem delegatus qui impeditus
die statuta procedere, poterit preter
hoc procurante, et quoniam ad illam
diem causam committere potest vel cum
differt fraude causam multo exprobatur
Per litteras Subdelegatus a delegato
ipse citatus potest primo iurisdictionem
quod delegatus vel licet caput ex-
tinguis minime tibi cauda nocebit
vel aliter per primum rescriptum facta co-
missio bene tenet si secundum de primo
expressam non fecerit mentionem
Licet undique iurisdictio subdele-
gati exspirat re integra morte
delegantis vel iudicio quando tardat:
Item in iure iudex removetur
non credit delegatis pape, nisi
probet delegationem vel subsistat iudex
nisi sit commissio certa
Item olim abbas per procuratorem non
citatum ad hoc mandatum non pro-
gat de re ad rem iurisdictio dele-
gati hoc quo ad titulum, quoniam autem
ad principale tamen excommunicatio facta
post appellationem legitimam non tenet
vel etiam commissio datur dicetur iudex supplicis

vm olim inter/ Cum acta clausula
relacionis delegatorum aperit corum
violando sigilla contra illa non audit
vel hic non audit quia falsat iudicis acta
ex ea dilecto/ Delegatus subdele
gatum collegae impedit admitte
non tenetur si in litteris est clausula quod am
bo eam aliter exequatur vel alter de
legatus subdelegatum collegae impe
dit admittere non tenetur/ si in rescripto
erat clausula quod si ambo hoc sint
una lectura/ vel alter delegatus non
tenetur admittere collegam per litteras
surrepticias sibi adiunctum vel ipsius
subdelegatum secundum aliam lecturam/
vel cum plures tangit non distinctum abso
vm R canonici/ locus ad quem
non potest secure accedere reus et cano
nici in causa contra canonicum delegati
licite poterit recusari vel iudex
actoris socius merito reprobatur
vm contingat/ Delegatus cui man
datur ut illum absoluat/ qui dicit
se excommunicatum iniuste cum quis pari
probationes accipiat illum absoluat/
hoc secus si vel mandatur ei ut deum
niet sententiam esse nullam prius pro
bationes accipiat vel Solum quod
petit exclusus non remouetur
enerabili Si subdelegatus dele
gati pape simpliciter datus incipit
iurisdictionem delegantis ipsum reuo
care non potest/ hoc primo/ si subde
legatus delegati pape procedit
contra formam rescripti apostolici
expressus est nullus vel dicit quod processum
ne quis hic mandare secundo
Significantibus/ Delegatus qui pro
nunciauit se iurisdictionem non habere
causa de consensu partium tamen non reas
sumit vel ducere partes procedere quia expira
usceptionis/ Arbitri electi ad cau
recusacionis assignant tamen terminum
ad probandum/ Delegatus in quem recu
satur cogit arbitros diffinire causam
vel arbitrorum subeat quia suspectum expectat
etrus et B. Delegata iurisdictio
ad personas non expressas in rescripto
extendi de consensu partium prorogari non
dz vel hinc in quo nil iuris habeo minime quem:
(Legatus
vm vicesimum annum peregisti da
potuisti in etate cuius delegatus sedis
constitutus infra etatem cum in partis
presente consentientes in cuius anno prius
transcendisset/ sicut delegatus ab alio
quam a papa proprie non tenetur vel Cum
minor est quinus iudex intromoueri
non delegatorum/ partis plurium dele
gatorum vel arbitrorum simpliciter da
torum expirat per mortem vnius vel maior
tunc arbiter est commisso commoratur
m aplica Subdelegare potest dele
gatus pape licet datus ex officio
vel consensu partium vel cum clausula/
quod non omnes/ tu cum aliis/ hoc dicit
prima et secunda pars et tertia potest prius consen
tientibus/ sed cui committitur negocium
personaliter exequendum fallit in duobus
casibus/ scilicet cum committitur eius indu
strie/ hoc modo vel committit cui
vult iudex a papa missus
vm non ignoretis
legatus pape per simplicem querelam
adiri potest vel cum communiter negat iuris
dat concessio pape
tudiusti/ legatus pape de causa
alteri specialiter delegata intromittere
se non potest vel a papa missus consimiliter
Isti specialis legatus (iusta statuta
eam de latere generali legacione non potest
conferre episcopos/ vel vnam ecclesiam cathe
dralem alteri subicere/ aut vnam in pri
mariam erigere aut duos episcopatus
vnire/ vel vnum diuidere/ excommunica
tos in presbyteros manuum iniectione in clericos
absoluere potest hoc dicit et sequens vel
papa suo missus excommunicatus maledicta
relapsat vel destituit ipsa solus de
ponit et ipse aemulos soluit vel
Synodum facit generalem transfert et
mutat/ Appellat nullus ab ipso diuidit
ac vnit eximit atque probat
nos translacionem vel Pontificem
nullus transfert solus nisi papa
ecet Romanum Sequo legatus est vlus
cum ad papam illius cause desinit
esse iudex vel causa reseruata pape non dis
lectus filius/ legatus (creatur
de latere pape potest beneficium vacans
spectans ad presentacionem ecclesie conferre

vel aliqs cofre pt a pncipe missus
ouit ille dicta legatus i quacuq
pte sue legacionis exstat iurisdicoz
sua exequit vel aliter pt fact missi
olentes pure legato ipe gualo
de late maior execucom sui officij
omitter vel derogar ep spec gm ga:
x eo nitans legatus cura sic volt,
missus tm absoluit i provincia d
comissa pro inieccione manuu vio
lentarum subditis provincie, sed non
aliunde venientes, legatus vel natus
no absoluit vel commisso ptc quedam
emi, legacoe finita finiu pt habent
durat legati statutum finitur, hi
ipius delegati iurisdico si attacio
no pcessit vel Jnmetu tibi madam
tardae notetur
ermicosa Epi in suis
dyocesibus, pnt crima corrige
inquire et punire et cu opus fuit
invocare brachiu seculare vel invo
car auxiliu pssit cu volt laycorum
Sacerdos ordinarius qui scit
no ut iudex sed ut deus vel homo
subditu esse reu criminis indecimatu
pt sed no nominatim eu argue
vel punire vel criminis plura sciat
non iudicat ipse sacerdos
vm ab ecclesia si ordinarius
subiectus epo i subditu suo fert
iniustam sniam, ep non eu faret abs
nai, et absqz congrua satisfacoe
et const contra no relaxabit vel,
auxiliu initum debet fieri sibi fce
vm nos pleruqz si ordinarius
eclie vacantis differat ex iusta
causa p conpnu i ea pp em est
ponendus vel fructus suet di scordar:
Epte ma si ordinarius pn promi
rius sit ep absolutus a papa suffisit
vedm tam exeoius remitter eu
ad papam si vero suspicio tm con
cu est coget eu ex inde se gerac
vel no absoluens a porta fca reportad
ignificavit ipt piculu anime
supplet ordinarius malicia seu
desidia i delegati ipe vel solute
ex falso no gaudebit eligatus
nanta devote ordinarius sup
plet negligencia abbatis no re
vocantis ad claustru monachu

vagabundu vel discurrens et cumqz
monachus reprobatur
d reprimendam ab vno epo exco
municatus ab alijs e evitandus et ar
chiepus p simplice querela addiu
no soluet nisi pmo eu remittet vel
Suos tibi sinai vis cosorti est fina
no semel pviarcha no cognoscat
de causis subditorum eporum vel archiepor
suorum nisi privilegio speciali vel
consuetudine pscripta vel appella
tionis remedio vel Jus cmme te
ne nisi plus donet tibi papa
nos sedem ap archiepus impedimus
consecracom suffraganei sui committe
pt vel infirmus comitte vices pao:
astorali archiepis Bene dant
ad se cam p appellacom delata
subdito suffraganei committe pt
sed eu ad suscipiendu compelle
nequit inprimis hoc vsqz ad e p
morbio delegatis pape qui exco
municavit reu vel actorem i posses
sione induxit si successor eius in
delegacione succedit reum ab exco
municacone absolue et possessionem
restitue potest hoc pmo alias papa
solus restituet et absoluet pterqz
in mortis articulo hoc no, ne tamen
curat annalis pscipio reus exa
ordinarius vel publicus pnis idoneis
gestando iuri officiat causam vel Rupi
annalis pscpco iure cavendo
ret in corrigendis papa p rescptu
quo amonet ordinariu ut officiu
bene exequatur no facit eu dele
gatu et ideo ab eo ad pxim sinodum
potest appellai vel maioi cedis no inde:
yrrefragabili plag remit maiora
corrigit et iniquit subditor exces
sus consuetudine vel appellacone
no obstante si tn excessus canonicorum
solent corrigi p capitulu si calit
infra tm competente assignatu
ab epo no correxit, epus hoc faciet
si canonia absqz manifesta et roblu
ta cessent a divinis et manie i eo
tempore eps post cessacom huius
no sinabit et metropolitanus vice

ipse de hoc cognoscet vt pro que
stu inquit dent mandata salutis
Quia in pleris(que) ciuitates sunt populi
diuerse lingwe, non propter hoc debebit
plures epos, sed epus prouidebit
de personis ydoneis que secundum diu
ersitate lingwarum eis predicet, et
celebrata, sacramenta poterit sibi
constituere suffraganeum qui erit
sibi vicarius in predictis vt, Quia
populis diuerse que iungunt, vel alibi
ciuitas vbi est populus diuerse lin
gwe non propter hoc debebit duos epos,
sed epus loci deputabit ibi viros
ydoneos qui possunt illis secundum mo
rem ritum et lingwam suam, et si ne
cessitas exigat, assumet sibi suf
fraganeum epum qui sibi subsit,
et nacionibus illis sit conformis
Verum tamen in eccls cathedralibus
et collegiatis viri ydonei sunt
instituendi, quibus cum expediens
epi committere poterint visitationes,
et confessionum audiciones, vel alibi
epi qui per se predicare non pnt, de
bent ad hoc viros ydoneos depu
tare, quibus si necesse sit expen
sas ministrabit vt Doctus queat
quod cristus iniciet ipse
Conquerente epus in eccls debet
esse contentus iuribus epalibus,
et declarat que sunt epalia, vel alibi
dicit Omnium que competit epo in
eccls seu capellis monasteriorum suorum
vt expensas persoluat sumat tamen moderatas
Item iuxta epus visitans monasteria
non introducet secularesA, sed cum
aliquibus canonicis suis duobus vel
tribus et religiosis visitabit vt
excludit laycos persoluet cum visitat ipse
prelatus filius leges dyocesana et
lex iurisdictionis sue diuerse vbi rei
veritate in una non obstat super
alia agentis excepcio vt ecclis de
cet hec quod fuerint sua iura
Vacante generalius per rescriptum quo
papa mandat ordinario ut
corrigat clericos sibi subiectos ex
emptos corrigere non permittit vt cor
rigere te ne te teneat correctio maior
Item quibus Cum pt ex officio suo
absolue, pt alii delegare vt Jus t
concessio potius concedere cum vis
vel leuis offitium
Ad officium iudicis circa delegati
spectat prouidere partibus de advocatis quando
aliter non pt, et petenti circa dare do
mesticum vt sicut t dat iudex pro te
Iudicis officium sunt advocatum ille
Dubitans pro accione proponit, velut
cum restitucio in integrum postulatur prin
cipaliter litis contestacionem expositit,
alias ante et post ingressum cause pt
ad hoc siue litis contestatione aliter
regressio vt ante contestacionem litem si
restitui vis maioribus
Cum clericus Suppositus prelatus or
dinis, qui prior e ordine post e
nunc vt Ape q prior e multo perfecit et ipse
Quis venit Cum facit contra
decretum sui epi, e excommunicandus
vt Primus qui dum inpium obediens
exemplata, Non debet sepius qui sponte
exhibet obedientia obligatur vt
dicit obedire te nolle liberam missa
mea principes terre et ceteros hoies
epo obedire Beatus petrus precepit
vt Petrum obedire maioribus imperat istud
illud sunt Non debet aliquis inobedie
ntia incurre per comodo temporali vt audi
per rebus non debes esse rebellis
Solite epus non debet subesse secularibus
principi, sed omnes sacerdotum non subesse
imperio sed preesse vt Pontifici multis
et huius, Dicit q rex nimis subiec
natus per papam, debet reuerencia in
subest epo vt sicut sacrat papa
non sit nimis ille superbus
Nec quando Cum de obediencia, vel
subiectione agitur nichil attemptari
debet in preiudicium rei vel possessorio
non citati vt Jus t sucurrit nimeq
Nos super hoc Obiecti in citatis
epi ad eius synodum, nec et sibi
obedire tenentur vt, prepulis ad

synodū convenerant religiosi
vm in eccl̄ia Canonici regulares
inobedientes, prelatis suis ab ipsis
pnt excommunicari et si incorrigibiles
fuerint licite pnt a consortio fratrum
expelli vel pelleris a fratrum conventu
nec que per eccliam/ Agit superbis
mortuo prelato ipsius subditi talis
in omnibus obedientie tenent nisi pro
bono pacis aliquid excipiatur vel
papa ubi ponat quedam pro pace tuenda
Dilecta filia in xpo/ licet abbatissa
ipsius subditos excommunicare non possit
ipsi tamen sibi obedientie cogunt vel alit
alis non excommunicat licite possit/ vel
subditi sui per censura ecclesiasticam
compellendi suis prelatis obedientie/
licet abbatissa excommunicare non possit
ipsi tamen obedientie tenentur vel dimit
tere canonice quedam moniales
Dilectus filius Cui metropolitanus
a suffraganeis exigit iuramentum
per forma quam ponat romana ecclesia
ad id quod est ultra forma non tenetur
obedire vel ius non infringes pro
vm olim causa consuetudine quis
mortuo epo capitulum confirmat
confirmandos ab ipso vel alie mor
tuo epo capitulum confirmandos
ab epo potest confirmare vel persul
hic quidem vices supplent cathedrales
Dilectiuna Cuius maior est ordine licet
in eccl̄ia posterius sit institutus in loco
et porcione potior esse debet vel ordine
quis maior est respice tempora sive
vm inferior Cui eccl̄ia sita in aliquo
archidiaconatu erigitur in cathedra
lem iurisdictione archidiaconi est
exempta vel debet ei aliquid ius compensare:
nullis doctrina depositaz Generis
super iure patronatie unius solus cuius
interest potest impedire vel victor
victus expensas solvere debet
veniatis bic &c
Sdium antiquum ius factum quod non docuit
impunam Gaudebat pace quodam
et fistia nunc plenit
nigrorius/ pacta legittima sunt ser
vanda vel dimittere pacta fractores corripiatur

convenit/ pactum quod ab initio non
valet confirmatio pape facit validum/
vel non compellimus per poenam que statuunt
nalie in sardinia/ promissa debet
summope adimpleri vel promissum
solve mentis tu nisi solvas
vm pridem/ Non valet pactum quo
quis beneficium suum pro pecunia desi
gnaret vel alit/ Non valet pactum
per quod ecclesiam beneficium debet
pro pecuniam consignari/ vel non admittitur
hic speciem qui est symonie
cceptimus Non valet pactum de suc
cedendo prelati post obitum in ipsius
ecclesiam vel dicere roc tamen nullo pro nulla;
vm eccl̄ia de quo pro pactum restitutas
pensionis augende consecutus
est eciam debet illa ponat et alis
canonice puniri vel clericos frem
consu merito reprobaris
lericus ecclesiam rem suam locando
vel in feodum concedendo non potest
pactum apponere per quod iuri parochiali
alterius ecclesie deroget vel huiusmodi
pacta reprobantur et condiciones
Actiones Non valet pactum in spiritua
libus vel que de iure vel de facto
sunt impossibilia vel non tenetur pacti
factum pro spirituali
rave grave Instrumenta et alia
munera per eum contraria transactione
tolluntur vel dicitur bene sit facta trans
actio firma tenebitur
Statuimus Super decimis inter clericos
potest intervenire transactio/ vel alit
in laycum et clericum super fructibus
decimarum potest intervenire transactio
vel dicite super decimis constat transactio facta
ontingit Cui ecclesiam consenserit
transactioni quam fecit prelatus
de rebus ecclesie ultimus dissentire
non potest vel in quo concordat convencio non revocabitur
onstitutus Super ecclesias beneficiis trans
figi non potest vel non valet est symonia:
e cetero, pcr ¶ Videlicet transactio facta
translatione facta sine auctoritate epi
per prelatus, sed non ecclesiam constitui
censualis vel canonicis census sub condicione:
¶ statum

x lite Si beneficium quod per tran
sactionem habetur impetrat et va
cans ab eo qui fuit transactionis
mediator non valet impetratio ro
non confirmata fuit transactio facta
Imp eo Sup gratia beneficio non
pt transigi licet possit amica
bilis compositio ro Lu sine pacto fit
transactio tunc roboratur
emiens transactio facta per prelatum
super rebus ecclesie sine superioris consensu
non obligat successorem ro Ecclesie
statim nequit ecclesie fore dampnum
retta qui Transactio facta super iure
patronandi non valet per quam novus
census ecclesie imponitur uel antiquus
augetur ro in fraude facta transactio:
retta loco arto C non valet ipa
Sup spirituali subiectione transigere
non lic ro Sic est cassa manet in fine:
x pte Sup mitzomio C pro re spirituali
non pt interveniente trasactio ro Expressi
quia non est ius dirige caute
Lecta aliquis esparo
uel in minoribus ordinibus beneficiatus
in foro seculari postulare non debet
nisi pro se uel ecclesia sua uel pro
miserabili persona ro non sit decer
tans cum sit in clerice dives
x pte monachi et alii canonici re
gulares postulare non debent nisi
pro utilitate monasterii sui et tunc de ma
dato prelati ro par mitelio e termo
nitus que regula stringit
vm sacerdos Sacerdos advocare
non dz nisi in certis casibus hic ex
pressis advocatus cum etiam a
qua beneficium et illo spoliatus
ro monstrat per quo possit certare
sacerdos
lia quodam procurans in iudicio cum
collegiate ecclesie hre dz sufficiens
mandatum a prelato et capitulo ro Lecta
procurator tibi demonstrat documenta
uela Renocata sententia qua eodem
procurans fuit in expensis absens
ex iusta ca lettime excusatus est
in ardua ca constitue voluit procura
tores ro par mitelio ne ipse dignetur villum

per insinuatione Sententia lata cum pro
curatore revocato et de hoc certificato
non valet ro Pervenit mandatum repetitione
in mea prima Rescriptum C revocatum
impetratum a procuratore revocato
et de hoc certificato non valet uel processus
uel sententia per illud ro irrita facta
manet post mandatum revocatum
ne fenitati Si agatur de crimine
adulteri coram iudice seculari ad pe
nam legalem imponendam non inve
nit procurator secus si agatur coram
iudice ecclesiastico ad separationem thori
ro Consultations pte anuis fugies me...
vm per cum alium mandato dud cum
procurans ab eo repetit expensas
post hoc lettime facta ro dne per
te statuis illum passe debeo — scolaris
ma in causis communi facta scolarium
ad agendum et defendendum procuratores
constituere pt ro Sera cum iure occurrit:
udiens Si post C in pertis ius
conclusionem cause appareat procura
revocatum merito ipsos presertim sententia re
inducto teste mandato non revoca
tio, procurator eps cum eps
agit et defendit licet unus non
fuit sub nomine studii uel actore
ro Lu per se quecumque statuit qui det documenta
creden[s] providere dz iudex in causa
matrimonii qui constituens procuratores
plena gaudeat libertate ro Das
per te cuius causa matrimonialem
electus filius Si generali procurator
denegetur inducias ad consulendum
dominum absente ex iusta et probabili
causa potest appellare ro Alii ne
gat inducias iustas modo reprobari
constitutus Si reus recedat a
iudicio dimisso procuratore solum
ad agendum confirmare et in expensis
condempnat ro punitur pro te
statuens insufficientem
andato procuratore per litem conte
statam a dno revocato si hoc ignorante
iudice uel adversario factum fuit iudicium
quod ipse quasi procurator per modum est

compromissum ratum esse debebit vbi iudex
ipse sciat fore mandatum reuocatum
cum minime ista dicat talis sic consi-
lio vel dicta et non sciat vel alias
filius familias dari vel constitui potest
procurator et etiam ad causas futuras
et procurator sine datis cum alio in so-
lidum seu in parte potest procuratoris officium
gerens si procuratores sint dati diuersis
temporibus omnia per posteriorem reuocantur
priora nisi in primo procuratorio sint expressa
et potest vel debet procurator a sententia appel-
lare in primis tamen appellationem prosequi
non tenetur vbi appellare mortuus est et
non ad plura tenetur
Consilii procurator vel ministri eius
maior et integer sit constitutum ad
impetrandum admittitur nisi in instrumento
procuratorio illi sint expressi vel contra
auctoritate sit factum vel ad hoc specialiter
fuerit admissus vbi eius vices gerit
expulsus non esse dubitans
Sicut studii dedicat religiosos
a litigiis abstinere et ideo syndicum
debent habere qui causas monasterii
agat et defendat vbi expedit vel
liter declinet religiosi
Et latum
Si quis timore mortis religionem
professus per eam ratum non habens quod
et matrimonium contrahere poterit
secus si a parentibus vel aliis per se fecto con-
sentit vbi dicit metu excusat ne sit
a Abbas dum per vim religionem
metum amissionis patrimonii sui
beneficio suo renunciauit illud re-
petere potest vbi de iure restituit in integrum
qui coactus a quod audes dum ad hoc
longo electum de se facto renunciat
si renunciaverit iuramento vel fide
firmata non sit ad regimen illius
ecclesie ad quod electus fuit petit per
vbi electus qui vi pressus cessit vel per
a quod audiam qui iurat propter metum
cadentem in constantem virum renunciare
beneficio et renunciet non obstante

iuramento illud repetere potest vbi vis
illata viro constanti dat reparari
agris cum omnibus dum non est exco-
municatus qui absolute coactus excom-
municatus contrahit secus si conditionaliter
propter metum qui non cadit in constantem
vbi actus mortis debet excludere mortem
c Dum dilectus non subvenit metum
passus si metus fuit talis qui non
debuit cadere in constantem vbi genere
iuramenti de religione
Tempus probata violencia per testes
vel prius probant per iuramenta
vbi restitui possit actor in ea tenet
restitutio

requisiuit ecclesia restituitur contra
contractum alias lecturus celebrandum
si enormiter ex illo fuit lesa vbi cum
perficere possit non dissipet ecclesie res
c Cum venisset restituitur ecclesia lesa
propter negligentiam procuratoris quod in ea
ecclesie non prouidit vbi iure suo propria
spoliatum restituit se
a Audiuimus etiam contra aliam restituitur
ecclesia que grauiter fuit lesa propter
barones omissas vbi vt sua iura
petant per eos hec restituuntur
ex libris contra sententiam latam in causa
matrimoniali beneficio supplicationis
ex iusta causa restituitur etiam maior
vbi accelerare facit hic iure distantia terre
c Cum ex literis etiam contra sententiam propter
restitui potest ecclesia et etiam restitutionem
in integrum cum pluribus primo tractanda
vbi accelerare facit hic iure distantia terre
Constituta ei restituitur in integrum
contra sententiam vel quasi sententiam et quod est
presumptio mandat suam executionem
recepta cautione de restituenda re
si prius condempnatus in hoc iudicio pre-
ualeat vbi actor qui reddat victus
in eo tenetur c Ceterum / pe-
remptorium de iure cum non audit
ecclesia audiri tamen per beneficium resti-
tutionis in integrum vbi ecclesie semper
reparantur iure minoris vel alias lapsum
peremptorio iure qui non audit ecclesia
sed per beneficium restitutionis in integrum
sibi potest subueniri etc.

onstituta Restituit minor in eo quod
contraxit vel commisit si probat
se ipsum enormiter lesum, et si sit infra
tempus restitucionis vel alibi Restituitur
minor in eo quod contraxit vel commisit
si probat exinde se lesum et lite
infra tempus restitucionis pendente
vt consic per ipsam restituatur minor quamquam
ausa restitucionis Gregoriana est
et satis se firmat doctoris coram quo
iudice petatur restitucio vel alibi De
stitucio in integrum contrahatur coram
ordinariis administracionem habentibus
vel delegatis ab eis non autem coram
non habentibus vel ab ipsis delegatis
vt maiorum causas magni discretionis deberet
onestio Breue vel mutando verba
restitucio denegata alibi vlterius
non auditur nisi ex noua causa re
stitutus tamen appellacionem a sententia de
negacionis vel alibi Semel restitu
cione denegata est iterum denegada
nisi nouis defensionibus pro ceda
vt admittis quod non appellans restitucionis

rquod pro Judicio in que facta
est alienacio rei causa mutandi iudicium
compenitur per rescriptum impetratum
contra alienacionem vt duum ius sublatum
xpte Clericus Clericus gratia non committa
causa mutandi iudicium non debet
recipere a layco successionem vel
alibi Clericus causa mutandi iudicium
non debet a layco accionis recipere ces
sionem vt dum litem vendit vel com
parat clericus reprobatur

de arbitr.

Cum tamen Breue in duo tale consilium
vt pocius compromitta in imparem
numerum in parem vel alibi In pari numero
sunt arbitri eligendi vt pluralitas arbitri
on sit multa Cum quod plures pro me sunt
non valet arbitrium symoniacum et
dolosum vt Requiritur arbitrium prelatum non
excipit Arbiter Cum valet illud
sua auctoritate non potest spiritualia layco ad
iudicare vt dum noce potest tunc arbitrium
Jlati filii Clerici de ipsa Cum probabi
libus compromitte potest in mulierem
alias de consuetudine iudicamus

vt Arbitrium quod fert forma non expedit
vm in tempore duum in preiudicium ipsius de li
bertate compromitte non potest vt Non
valet arbitrium ex laedunt alibi ius
vm dilecti filii Recompenso non potest
coram arbitris vt Arbiter arbitri fieri
vm olim duum per Cum finaliter tenet
arbitrium ex aliquorum consilio tenere
eliget Cum tractu ipsorum requiritur consilium
sequi tamen non tenetur vt Arbitrium pape
contingit mihi Cum valet observancie restat
De rebus spiritualibus non potest in layicum
compromitti vt Non capit arbitrium
ex tunc De Clerici rebus spiritualis
causa spirituali potest superioris auctoritate
in clericum et laycum compromitti hoc primo
et si arbitrium a partibus est receptum
execucionem mandatur licet per generalem
procuratorem factum fuit compromissum hoc no
et si non fuit receptum si pena fuit
apposita agatur ad penam alias
agatur ad interesse vt Arbitrium
valet hic quod pena parte commictatur
xpte morte alicuius compromittencium
finitum est compromissum vt Arbitrium
iustum non sufficiat alterius mens
exposita Arbiter pro rem iudicata
sunt discordiis nouis assumptis etiam
si de componendo inter partes a papa
mandatum recepit per suum arbitrium
sentenciam mutare non potest vt Arbiter
excedens vel suspectus remouetur
innotuit Compromissum de incerta
persona in arbitrium assumenda non va
let quo ad hoc quo ad casum de exe
communicacione lata post legittimam
appellacionem non tenet vt Arbiter
incertus quod dictat non valet illud
vm a nobis Arbitratores possunt
eligi a iudice vt Arbiter hoc potest
mediatores dare cum volet
ompromissum Compromissum morte auili
vnius compromittencium finitur vt Ar
bitrium prius mei me sibi vendicet hoc

e quo volt deo duum promisit iudice
non declinare penitus non potest vt Non
condempnatis licet excludi in carius

cerimus laici ecclesiastica negocia tra-
ctare non possunt nec prelati predicta eis
committant nec timore iusticiam ecclesiastica
(?) dimittant vel clerici causas laycali
nanto te diva / Tractare vetitum
Causam iuris patronatus laicus tra-
ctare non potest vel vnica proinata necatur
c si clericus Clericum convicit spirituali
tur vel confessum puniatur pena
condigna nisi cum eo dispenset qui potest
in adulteriis et aliis minoribus crimi-
nibus depositum vero non tradit secula-
ris seculari vel Clericus a laico dam-
pnatur fide in illo vel aliis Clericum
convictum vel confessum coram iudice
seculari ex eo punit episcopus sed coram
se convictum vel confessum puniet
pena ordinaria debita nisi secum
dispenset quod facere potest in adulterio
et minoribus depositum vero non secula-
rem quia dimna vel tradet curie seculari
vassallus pactus coram domino suo
iudice de feodo non cogitur nec debet
coram aliis conveniri vel pertinet ad
dominum de feodo nisi negligens sit
Prelati filii Sufficit actori factum
proponere nec cogitur nomen exprimere
actionis vel Simplex fit iudex quod
intelleximus nimis ingeniosus
Secularius conveniri potest seculariter
non potest conveniri vel Cogitur cle-
rus nolens quod iudicio stet
(c)lericus vel clericus de omni crimine
coram iudice ecclesiastico conveniri debet
non obstante aliqua consuetudine
vel ut clericum laicus decipiat non facile possit
causam quam habitum Iudex providere
debet ne casum vel collegium coram
se litiget sine consensu prelati vel
Regulariter abbas seculari tenetur ut abbas
vim non ab homine Clericus deponitur
et incorrigibilis committitur iudice
seculari conveniri vel Clericus
a laico spoliatus penam patietur
ma vel (?) per rescriptum impetra-
tum cum violentum convenit ita
sicut succedit i vim vel hic im-
pugnatur qui succedit violento
vim venisse et Cum super privilegiis
se a causa subtrahi volunt per alios
de ipsis iudicari vel Aliud papam
tangit solus discrepet et inde
omnis ille tanctus esse petit et ma-
xime privari et pacis fracte
coram iudice ecclesiastico conveniuntur
vel pertinet ad ipsum ex divina puniat re
pastoralis principales personae debent
proponere per se factum in iudicio vel per-
ne per se debent exponere factum
examinata Si actor proponit inepta
actionem succumbet tamen si apta propter ea
proponit reus compelletur respondere vel
aliter Si actor proponit inepta actionem
reus absolvitur si tamen propter ea apta
proponit reus compelletur respondere vel actio
non admittitur hic quietus iniqua apta
vim deputati / preceptores templi
pro domibus suis agere et defendere
possunt nec obstat eis religio vel
quod eorum origo non sit nota vel
Sit licet ignotus non spernas religiosi
naliter et qui iudices ecclesiastici laicis
de eius conquerentibus iusticiam facere
debent vel Clericus ut laicus inter non
causam que inter Contingit hic et ita
Iudex hic similiter cum cause sibi
tibi commisse audiendi renovetur
vel Cum sicut cum iudex ad hoc renovetur
prohibita iudicis qui super principali
et super exceptione preiudicialibus simul
cognoscunt si lite non contestata
probationes recipiat licite appellatur
vel aliter Si iudex de principali
et exceptionibus preiudicialibus simul
cognoscat vel super principali teste
vel probationes recipiat ante litem contestatam
ab eis licite appellatur vel fforma
scripta iudex hic urbanus reprobat
evocabilis instantia iudicii per lapsum
triennii spacium non perit vel Quia non
audiris per fraudem qui simulat
significatur Omnia executionem mandat
non obstante tempore feriato propter vin-
demias vel aliter Cum actor vel reus
sunt diversi fori causa possessionis
et proprietatis coram diversis iudicibus

Foro

pt agi vt vindemie tpus nequid tn
suspende causae
Clericus clericus cora suo epo conveniri
debet vt clericy hic tm ipso sub q̄ puileciet
nullus indicum iudex secularis si p se
distingit clericu vel condempnet. ex
comunicari dz vt decrevimus laycus qui
ame si Roe ecclesiae dampnat nique
rei de qua agitur sortiri quis forum
vt iure subiectos primas discerne debz
Quis autem cora suo epo conveniendus
est clericus qui si reconsetur ut suspe
ctus dabit delegatum ptibus no
suspectum vt arbitrum subeat suspecto
clericus laycus Iudice quis
a quo clericus vel ecclia res vendicat
dz conveniri coram suo iudice vt clericy
hic adeat laycum civilia tractans
Ex transmissa Questio feudi dz p
dnm feudi sive tractari vt p dnm
feudi tractetur et actio feudi vel
alia questio feudi dz p dnm sive
tractari qui si negligens fuit iudex
eccliasticus qm dns ecclesiasticus hoc fiunt
feudi ecclesiastici sive secularis causa
feudi cognoscere dz vel alia questio
feudi dz p dnm tractari sive sit
clericus sive laycus vt Si feudi dns
est presul tractet et iude
vm sit gñale malefactores ecclie
in utroque foro conveniri pnt vt
ecclie rector sub quo volt Licet et ipe
uod clerici cause pecuniarie clericorum
parisius commorancium cum laycos
vel laycorum cum clericos cora ecclias
iudice degdnt si iudex ecclias
iurisdicionem obtineat secularem vel
alie cause clericorum iuxta statuta
canonum no secundum consuetudinem
laycorum debent tractari vt Ecclie
scolares hic decrevimus parisienses
Licet ex suscepto laycus laycum cora
iudice eccliastico de ca civili convenire
no pt nisi in defectum iustitiae secular
vel nisi hoc habeat consuetudo vel q
impune dormit p quo fit ppa iustitiae
Ex tenore vidua laycus cora iudice
eccliastico conveniri no pt nisi sit sup
causa ecclastica vel ppter defectum iustitie
iudicis secularis vt Sic preterea
vidius tui ne frangas sua iura
Dilecti clericus no pt sibi laicum
iudicem constituere cora si pptn iurame
tum interveniat et adulsarius consentiat
dat vt In postis nime qui crede in
vim constringat clericum pro suis excessi
bus conveniendi sive cora suo epo
no cora eps quibus fuimus nisi
consuetudo vel privilegium hoc indicat
vt Judicatum hic iuste qui iust lit ipe ligandi
Consulasti Epus deponit clericum alibi
beneficiatum in sua dioc delinquentem
sed epus in cuius dioc est illud benefi
cium suam sua exequet vel aliter
Epus deponit clericum alibi beneficia
clericum qui in dioc sua delinquit
et epus beneficium suam illa exeqt
vt clerico resider pettus illic ex laudi ipe
Ex pte b. arnoscabilis psona pt laycos
maledicto vi vi conveniri coram
iudice ecclastico vt chamsio te pdir
onquestus est qua bn conveniri pt
laycos usurpantes iura eccliarum ve
lut sacrilegii p iudicem ecclastic co
pensatur pessime vt Cum pia
dant vota iuvamus q fugiat laicalis
Ex locati filii privilegiatus no tenetur
nisi ex loco rude si tn in alio loco
rude vel solue pmisit vel aliter
privilegiatus qui ipe solue vel rude
pmisit ibi rude tenet vt Cum
quis promittis supra n no exceptio in
Significasti clericus sine licencia
sui dyocesani iurisdicioni aliq sui
iudicae submittere se no pt vt Elice
iudicis te no subdas alieno
Proposuisti Si attamus ad causam
pagea mutat forum in illa causa cora
primo iudice rude tenetur vt Causam
prestat iudex qui cepit eandem
Licet romana clerico conveniens in curia
romana no competit declinatoria
fori ex causa tn possz sibi competere
ius revocandi domum vt a papa
de iure domum nullus revocabit
gnaty
Actor tenetur in scriptis libellum por
rige petendi et si agat actione reali

dz in eo rem quam petit exprimere et si
agat actione psonali tunc exprimere causam
hoc intendit tota rubrica et summa. vel
aliter actor in scriptis libellum porrige
tenetur hoc primo et rem quam petit si
agit reali exprimere hoc idem si agit
psonali causam exprimere dz hoc dicunt
q ita causa vt in scriptis redigat et
monstret que petit actor vt quod
petit dz direccio nomine rei vt debita
quam petit qualiter teneat michi dictus
x libras

Reus pt reconvenire actorem coram eodem
iudice delegato qui simul audiat et
finiat vtramque causam vt quod tibi
vis a me fieri tercius ad illud
rudencia actor qui impetrat exceptum
cum clausula appellacione remota, rude
tenetur reconveniri cum clausula
appellacione remota vt Convenies
non declines reconvenientes
ut in exceptis

Non per posiciones et responsiones ad eas
sed per peticiones et responsiones secutas
fit litis contestacio causa omissa non valet
processus vt dum petita nego sit contesta
cio litis
 d hec denique et
Si agatur de adulterio ad separacionem
thori et cum lite contestata reus
est contumax contumacia pt sed testes recipi
non pnt nec causa finiri vt Non eo
dis testes lis est sentencia calumpnia
 tcedens et causa restitucionis causa cum
contumacie lite non contestata sentencia dif
finitiva ferri non pt nec testes reca
pi vt Quoniam sit per vasta sua eciam restituere
 ne fruitans Si lite non contestata
reus est contumax si fieri pt actor dz
mitti in possessionem rei petite causa
custodie, alias reus dz excommunicari
vt Exclusi debes iuri parere rebellans
 tcedens ad aplicam Recepcio testi
fica cum contumacie lite non contestata
in causa matrimoniali nulla est vt Quoniam
mea vi tenetur licet neque est neque apta
 in frequenter ponit regulam

recipiendis super causa principali
et sic causas causa excep cis ad regulas
idem instituit qualiter sit procedendum
cum contumace lite non contestata
sive agatur reali sive psonali sed ibi in
aliis vt dum cicius culpa primitur no:
 q in causa
 nhemini cliciis in causa civile sive
iuramentum calumpnie sive aliis dele
gare pt nec pt iurare compellitur
vt fforma datur cito quam uel quo iurat
 otabile illud iuret quod lis sibi
iusta videtur et si queritur vm no
insticet Nil pmittet ne falsa
probacio detur vt lis tardet dilacio
nulla petetur p Iterum In causis
spiritualibus de calumpnia non iuratur
vt No lex sed cum sunt cause spirituales
 in pertractandis iurat pt de ca
lumpnia per principalem psonam vt
per yconomum eciam nomine suo vt
Dum iurat xpo sese desigit in isto
 imparatoris in causis collegii non
singuli de collegio sed ipsius yco
nomus iuramentum subit calumpnie
vt Edite ut pre non iurat religiosi
 clerici quia In causis sponsus iurant
clerici de calumpnia nec obstat
contraria consuetudo vt Certe nomine
morbis iuriis medicina paratur
 vm causa pcuratoris pministrat
et civilis in causis civile sive iura
mentum de calumpnia subeunt vt
vtraque pmittet quod colligitur sine fraude
 vm in causa Epus per aliud agens
in ipsa causa per illud prestabit ca
lumpnie iuramentum sed si agit per se
ipsum sed non tactis ewangelys
iurabit idem imponit pena non iura
menti, vel aliter hec dicit
quod episcopus in ipsa psona si vult pre
tractare causa sua et tunc iurat
de calumpnia, sed non tangit ewangelia
propter reverenciam episcopalem hec qui non
vult iurare amittit causam suam
vt presul non iurat sed dz tangere
sancta
dic excomunicatus

[D]ilecti filii Ei dei' tamen nimis
breuis peremptorius nisi iusta ca
uel necessitas non subesset licite ap
pellatur vt dicitur circa nimium tamen breue
[p]erea adiecisti dilatatorie de re
genere vero qui per litteras citatorias
plene potuit instrui vt dicitur Cum dile
ctus bene prospiciens non prosit vel
[e]lite tue post oblacionem libelli
per quam natura negocii non muta
tur nonas indicias non habebit vt
Exceptio in fraudem te fraus non adiuuat
[E]xposuit Ei per citacionem in illa
ad tempus reus pro parte vtilitate
vocetur dicitur peremptorius et
nonas indicias obtinebit vt predicta
dicitur generaliter hic summo spirituale dicitur
[O]mnes dies dicitur
Omnia laborum nitatur linguarum manum
condempnant non licet vt dicitur
dicitur quod remouet similia quedam
[C]onsuli in parte ista dicitur et festorum
principium et finem fieri debere secundum
eorum magnitudinem et consuetudinem
regionum Ideo dicit quod in paruis
festis et mediis pasche et penthecoste
non debet fieri solempnis generaliter processio
si tamen aliquis sancte velit pro eo
ordinaco fiat ordinatus et ordina
tor tamen generaliter fleccatur vt ordo
ordinacionis exposuit dicitur dicit
quod ecclesia romana non facit festum de
sancta trinitate vt dicitur circa continuare
generaliter quod flexio fiat ecclesiam
[C]onceditur tamen velle per necessitatem
piscandi licet intendere in piscinis
diebus dominicis post quam de petre
vt dicitur fit quod non alleca tunc capiantur
[C]apellanus dicitur septimane quod
tamen preficit imposicio fieri ante
festum sancti Iohannis baptiste non ex
timat ipso festo sed intelligitur
de septimanis rogacionum et dua
bus sequentibus vt dicitur matrimo
nium cessat tempus inciatur
[C]onquestus fratres introductus
in honore et sanctorum nisi necessitas
ex precatis inferunt indicandi exceptio
non pro eius de consensu parcium prout
et tamen pro renunciare forte in fraudem
ecclesiam introductus vt dicitur causam sine
primus feriatis tempore cessit
[I]ntelleximus iudex
cum sinam de peremptoria excepto
cognoscit sufficit tamen quod de principali
pronunciet vt hic iuste pronunciet exce
pcio magna minorem
[P]ostremo dilectus filius Ei reus con
actorem spoliacionem opponit aut
excipiendo et tunc prius auditur et
ea probata iudex ius exigitur sed per
hoc non restituet a agendo et tunc
simul vtraque questio terminatur
et ea probata restituet vt dicitur cum
falso dicitur velut instanter exceptio
[N]am non credimus petentem dictare
obstat exceptio nativitatis que
primitus debet terminari vt natalis cum
dicitur fore spiritualem
[I]n spoliacione spoliator non in
super alia actorem reconuenire
potest vt non reddebit spoliatori spoliatus
[C]onquestus
[P]onit quatuor modos plus peten
di as species ponens vt plus pe
titur causa tempore re et loco Ei re
uel causa prosequens ille tenetur
dicitur loco dampna per tempore
tempus dicitur
[C]onceptis causa possessoris
et spectare debet sub eorum iudice
terminari vt plus inauditur tenetur ap
[A]d vltimum Ei spoliacio inter
petitorio et possessorio simul est
agitur per iudex primitus possessorium
terminare vt pluribus vt petere pagare
simul vtraque iudex
[P]ostremo ecclesia Ei spoliata simul peti
torio et possessorio agit et si pos
sessionem et spoliacionem probat sed
non dominium optinebit in possessione

et fructibus in petitorio ut dicte vi
ces que presuppone quod ius tibi dictat
Item super electione .ij. decretum quod ad
intellectum talis summatur cum precedente
ut eciam mox destitutus spoliatur prius reuestitur
Pastoralis Cum agitur de proprietate
ante conclusionem possessorio adipi
scende vel recuperande rei agere potest
post conclusionem vel ante seruam non po
test nisi ista causa subsit ut iure dictorum
duorum ibi numerantur
Item dilectus cum super petitorio et posses
sorio simul est actum in pronunciando est
possessorium premittendum sed in exe
cutione debet petitorium prevale ut
primo restituet iudex postea ita dicitur
Item olim Cum causam in possessorio
de proprietate agere potest et auditus suffi
cit ei cui dignitas est collata si pro
bet quod conferentes tempore collacionis
erat in quasi possessione iuris con
ferendi ut ibi tangens alios intelli
gi causas petenti non preiudicatur illa
rem iure dominii non sufficit pos
sessionem probare ut hic excepte datur
alia de tempore negatur
Accedens Cum consentit is qui petit
restitucionem potest sibi questio de proprietate
referri ut venditus autem probatus presente summa
sollicitate petenti restitucionem Si ferrum
non obstat exceptio abiuracionis facte
post spoliacionem ut non cedat sponte
quod quis cedat spoliatus
Accepta petenti restitucionem ecclesie
obstat exceptio spontanee abiura
cionis ut ibi et spolie cedens non
Audita In interdicto de restituetur
retinenda possessione fructibus
tempore abiuracione probata hoc
quo ad titulum quo ad causam prin
cipalem per secundas litteras facientes
mencionem expressam de primis non
renouatur summa lata ita per primas
ut lata semel iuste manicat summa
in litteris petenti restitucionem benefici
questio institucionis non simoniace re
ferri non potest ut infertur Item spoliatus
spoliatum restitucio

tem ac quia dicto obstat exceptio cri
minis agendi in dicto Item vi illa quod
vi aut clam ut criminis obiectu spo
consequente spoli Si clericus non expec
tatus ecclesia a suo iudice iuris ordine
pretermisso ante omnia restitui debet
ut primo restitucio et quod ius predicta dicas
Ex transmissa Petens restitucionem
coniugis qui probare coniugium legit
timum vel sic restituitur coniuge viro
probanti desponsacionem et copula
de ipsius in principale tenetur nisi sit
magna seuicia viri ut confirmatur
viri mulier non restituetur
Item veniens Is qui pro alio pos
sidet illo mortuo possessionem ingressus
expellitur per interdictum unde vi re
petere potest ut illud possideo per me quod
Ex conquestione Si possidet alter
alterius coniugum accusante matrimonium
alterius petit restitui ante omnia est restitucio
facienda ut Item tam expeciter faciens
Item violentus Si quod restituatis
rem cum fructibus eciam qui percipi potuis
set restituere dampna resarcire et
de iniuriis satisfacere compellitur ut
sunt ablata partium et restitui sunt dampnis
illum tamen Si qui non possidet resti
tucio denegatur ut non faciens minis
Litteras Si tamen violentum qui expellis
petentem restitucionem coniugis opponatur
consanguinitas in gradu prohibito et
offeratur probaciones parte recepto
ab opponente iuramento de malicia
fiet restitucio quo ad reliqua sed
denegatur restitucio quo ad thorum si vero
probaciones non promptissime sit restitucio
hoc Item nisi magna sit viri seuicia
ut Item in multis quod restituatis
Ex parte petens restitucionem coniugis
qui probat coniugium legittimum ex
consensu ut non fuat (?) inicium traditio
Item ad sedem apostolicam Quidam Simplex
non vi non competit contra eum non
spoliauit vel spoliare mandauit vel
ratam habuit spoliacionem ut Quando
iubes et firma tenens spoliatum tenens

lim nobis / violentus qui no est
spoliando soluendo ad restitucom
fructuu no vrgetur vo debitor e
partr quod iud tibi pbeat ipe
olim inete / p contumaciam aliqbz
diebus obstinata i obstinantes
no acquiritur iuris proctialis pos
sessio vo impanu repetis / quod iniqui:
epe contingit Epo Cu tenuisti
ericatus ab eo restitucom repetit /
qui sciens rem sua recepit vo
Sunt edis spolijs res redde iure tenet
Zstimis Si mandat restitucom
fieri sub cto no tenet e vo sola sito
sed cca no paret vo in causis
modis et fcm sue recipienda
d ke cu colligat /
Reus qui mittendo i possessio
ad mandatu iudicis no admisit / no
mutabit / de canonica equitate /
p infra anu causam offeat de stado
imi vo dissimulet iudex iuris
quiz rigorem
e leris Reus condempnatus i expens
quas ipe eius contumacia / uel do
losas exceptiones actorem fecisse co
stabit Restituit iudex in iure sta ipe:
ausamqz Si actor est i sequestz
contumax reo instante fri pt dif
finitiua sniaa vo absentis te sndo
domi de iure citaris
ont nobis Si reus e contumax p
litem contestata diffinitiua sentencia
pt fri si liquet de causa / si aut no
liquet vbi lique pt actor in veam
possessionem inducitur vo absens co
temptu velut pnis reputatur
mez libus dni intencoe actoris
fundata obiicit excepcom peremptoria
et desinit i pbatoe condempna i
expensis quia psumit do losus ee /
vo expesas soluas ius tantdae ceperindo
vm dilciti contumax condepnat
in expensis fuctis a ipe citacoms
emisse vo dne soluenda iubet iudex:
vm olim dic ps i soluant q ipa
se transse dnr it ideo no sumat vo

Hic expecta quimus fallaat absens
citatus si agat de crime in modo
denunciacionis et inquisicoms contra
reu contumace recipiuntur testes et fert
diffinitiua snia lite no contestata vo
Irrita sita manet tua pelli qui mele
ontingit inde / actor inquit decreto
iudicis no admissus uel expulsus
a reo p anu / et verus possessor
efficitur vo factor p anu verus:
encabilis Si possessor habens
verus no inveniatur sufficit citat
publice apud eclam sua ppom
vo fficit i alia qz tu quibz citeris

onstitutis /
actor missus in possessionem causa
rei suande p anu effiat verus
possessor / lizz reus infra anu cau
cionem pstare voluit et no prestitit
vo quod tenet hic opus sibi vertit
vbi voluntas
vm stat Si p reu no stetit quo
minus infra anu caueret actor post
anu no efficit verus possessor vo q
Sancto pstat sit ius qz reo reparat
vm accessisset Si reus cum que
sita est missio i possessione se do
ceat no fuisse contumace ca p
anu no condempnabit i expensis
vo appellas inste lizz consuetudie iusta
duosprius Si reus p citacoem ad
remota loca se transferat i pos
sessionem actor mitti pt vo defense
carens qz no vult hic paciatur
incoria
Reus lite pendente cmoe possesioe
audabilez / lite sue pnal no dz
pendente sup coniugio no e cingibus
inchoando carnale comercio
elud stre male io dni rem litigiosa
alienavit ita qz hoc no pt debet
equivalente loco illius substitue /
qua alienae no pt / hoc dicit et sa
decretalis
Pleatus filius / privilegium impetratu
pendente lite / no sita mencone
de lite pedente no ob

d het vincit
Ipe committat rei rex ab eo petita se
questrari no dz vo Dolii no prem ommittit
Electus sllmd Ei clausula potestas
missus in possessionem causa custodie
fructus dissipat dissipati rentilocat
revocatur et alii sequestrantur vo lite
pendente fructus ipsi debent reuigari
b eo qui Ei appellans a sinad dissi
pat fructus rei petite appella ab
eo licite vo Ren ne regestiur iudex
facit inde sequestra
vm inquastiu Ei qui cum en ipum
confitet no credit con alios quos
dicit suggestoris crimis vo de se confessus
vm sup clave alios secdac uequibit
Sui i iure est confessus se et dicit
symoniacus ab officio z beneficio de
ponitur vo Effiatur reprobus inveniatur
x pte abbatis confessio symonie
facta p errorem no nocet si an similiter
negocium de errore docet vo Sii tem
pestive revocatur no nocet error
exemplac Rens actori sua ppria
instrumenta tradere no te vo dimi
sit contra te no instrabis documenta
icut consuetudo actor qui plene
pbavit iurare compelli no debet
vo Siq pbas alias nimie iurac tenus
p lite in tom iudicio pbant actor
et reus z si equaliter pbant absol
vitur reus nisi actor foveat foveat
causam pbabilem vo presertio eius
qui tenet possessa quiete
roposuisti in virginitate probanda
testiom matronarum pfertur asserto
viri vo dudum iurans p virginitate
eius loco pbato testiu p puella
fert instrumento vo Sinod iurans
dicit convicti creditur illa
iuravit Dom dicta plurium testium
no admittam fides vnica vo dudum
iurans ne conveniat male iuri
ost testiom p litas ordinariis pba
quis excomunicatus nisi ostendatur
contrarium vo litteris clius exclusa pbli
n puniq dubia probac facti
non relevat pbantes vo Zhic
dubium vbid instos no ipedit acta
Icet etiam in interdicto vti possi
detis optinet qui instroem tenuit
pbavit vo Infamie testes hic z plus pbar
et tuas Ei qui nominatur aliquid
sum sllud et ita quintum Reat alti
illorum inyante contrarium ne credi
vo allegas p se contra pellit ythic
m con Iudex dz hre notarium
publicum vel duos viros ydoneos
loco notarii qui scribant acta iudi
cialia si quis difficultas emerget
primitus p sua supiorem nec credi
ei nisi inquantum p acta constabit
vo In scriptura no credes iudic act
d nram Ei pbac pdictiu de li
quisse eius pbacio q no deliquit
no est admittenda vo p teste
tu convictus iurare vetaris
vm cum ffines diocesio pbar
p libros antiquos testes famam
et alia adminicula vo antiquos
lib hic z autentica scta revoluit
causam inioris pter reprobac
matrone p quas virginitas puel
le pbar vo Corpis aspectus fallit
vm bone oculos z oculos
memorie dicta contra primus iudi
tibus habita fidem faciunt contra
secundos vo Iudicii dubia decla
rant iudicis acta
latur testes
conducti et venales no admittunt
vel alit testes pc conducti ad
mitti no debent vo Testis condu
ctus in iudicio reprobatur
n noie dni Nulla e recepcio
testium facta con no citatum vo
Siti quis abest ex contemptu testes parat
m aliqua mulier testificatur con
clericum de crimine et similiter agatur
vo Receptum tunc recipit testes mulieris
n or negocio vo q denunciat p
dictum sui et alius pbat se pre
monuisse vo hic dns lris p se bu
nocens aliqui dr testificatur
quales esse z qualiter iurac de
beant q sup consanguinitate depo
nit vo hic consanguinei testes nimie pbant
insup statim platus et clerici

qui cum ecclie sue non preerant
in ea testificari possunt vñ In causis
propriis monachos testes producere
Excepte a probacione excepcionis propositae
contra testes differri debet donec atte-
staciones fuerint publicate vñ Ra-
ptores et latrones testes reprobantur
Et qui testium Iudex debet mittere ad
testes qui comode venire non possunt
vñ ad quod mittendus sit testes examinantur
Iam nobis Corrupti et periuri ad
testimonium admitti non debent vñ
Testis periurus velut infamis reprobatur
Gemens Boeius criminis et sim-
oneis non testificabitur contra eum in crimine
symonie vñ De se confessus teste
Causa que dicitur C minus reprobabilis
Staciones coram primo iudice ubi re-
pertae fidem faciunt coram secundo iudice
vñ Instauratur cum testibus dicendo secundo
Cum magis Clerici possunt facere testimonium
in negocio ecclie sue nisi causa
racionabili repellantur vñ Clerici
ecclesiam defendere testificando
Super eo Crimine nisi probatum repel-
lit testem a testimonio licet alias
super eo non fuerit condempnatus
vñ pellitur hic testis si crimine quod probatur
E ecclesia Dampnatus in criminali causa
non testificatur contra clericum nisi si sua
vel suorum iniuria prosequitur
admitti potest ad accusandum vñ
Clericus hic laycum pellit de crimine teste
In causis ecclesiasticis In causis ecclesiasticis
non datur quarta dilacio nisi cum so-
lemnitate legali vñ Iudicans te-
stem quartum fac legibus illud
Cum in sibi Concordandi sunt
testes si sibi possunt qui videntur
esse contrarii vñ Infamans testes suma
Fraternitatis In C non valet illa
causa appellacionis super nominibus
capitulis tamen testes novi et ve-
teres producuntur vñ ideo nisi iurantes
testis quis suscipiatur
Iuramentum Qui iuravit testimonium
non debet testificari compellitur si
attestaciones publicate non sunt

vñ Testis iuratus non dicere dicere debet
Causam quod publicacio vel renunciacio
testium in uno casu non preiudicat vo-
lenti producere in alio vñ Arguendo
falsi privilegium reprobatur
Personas a testimonio repellit corpori
morbo laborans vñ Consimilem
causam retinens testis removetur
Iudei Christianum contra iudeum in te-
stem admittit vñ Christicola teste
super eo Testimonium C iudeus non removetur
mater est suspecta ubi filia petit
aliquem virum se maiorem hic primo
ad dicta filius matris impedimentum
matrimonium contrahendum sed non dirim-
mit iam contractum vñ Hic contra
natam mater bene testificatur
Licet vinculis Iudeus nichil probare
potest nisi per duos testes fideles
et honestos vñ Non cum cola vox perfida
In licet non sunt C sola tamen
ydonei testes quos actor de sua
familia producit vñ Inducti fa-
milia testes merito repellantur
Cum venisset donec attestaciones
publice fient fiunt fuerint vel ex
renunciatum partis producere testes prorogata
vero non super eodem casu super alio
vero sic vñ Testes ducendo lis
Cicero publici C contestata probatur
tamen attestacionibus probacio potest fal-
sitas per testium vñ Pro primicio
Preterea cum quod C stantes enim debet
Carnalis copula probatur per conve-
niens testimonium de visu vel de
testimonio auditus cum fama et
aliis adminiculis eo adiuvantibus
vñ Dibus auditus iudex statuet merito
Cum a nobis Unius iudicis verbo
non creditur cuius scriptura reprobari
potest per testes vñ Hic dissolvitur per te-
e testibus Testibus C testes iudicis acta
qui super excep. dilatoria tamen iurarent
super principali non creditur Actore
vñ Instante lite contestata iurare
et deponere compellitur super principali
vel alias Testes super dilatoria

exceptione pbanda inducti sunt sr
pncipali depone no pt secus si sr
pemptoria tunc eni ad petitiom ptis
pnt deponere sup pncipali vt Ex
novorum dicit testis iurare tenentur
c onstitutus publicacio attestacionu
no dz fieri ad petitiom tm et ille
apud que attestaciones sunt deposite
pducere no potest nullus capitulis
testes vt Inducat testes qd dicat inc przbt
reservand publicatis attestacionibus
no opponitur in psonas testiu tres
tn casus excipit vt nil p te dicere
quod tu quoqz repellis
In pncia illi testes adversis ptibus
pducti deponentes contraria sunt
equalis honestatis stat maiori nuo
alioqn pvalet potior auctoritas pau
corum vt ex nuo nuo psons c teste
tam lris ad pbandum fauorem
impedimentu clerici et femine ad
mittuntur vt pmit cum q psunt sibi fco
vm olim In cca liberali com con
marit cena lite no gtest testes r opi
pnt vt In lris vbi sunt testes ibi su
xtenor publicatis att sup iam
testacionibus pt falsitas potest
testiu indirecte pbari vt Inducere
testes dictis testis resbtans
c Ignificauit Si sine causa de
negetur quarta pducto testium
petita cu solennitate legali licite
pt appellari vt Ex legu forma
vm cum ei fiet pducio quarta
diligenter examinandi sunt testes hic
pmo et pmiendi sunt qui eos
impediunt hoc fo et multitudo potest
testiu est p iudice resecanda vt
pluresqz quadrdemo testes no suscipiant
piant venientes vo vbi variat
modus agendi publicatis atte
stacionibus sup eodm articulo te
stes pduce lis vt Cc alime exclusi
vus questionibus ut possit testis
testes iurare tenentur nisi apte
iuramentu remittat vt Non

iurat necessarius si ps adusa remittat
c Itato filio delegatus necessarius
in testem remouetur a iudicando
et alius surrogatur vt Sra dat
pape qd fit de iudice teste
c ig nisicat ne pbacionis copia pcat
citato aduersario recipiunt et publi
cantur testes quos reus inducat vt
hic absente reo testes bn suscipiuntur
c vm cum que ps publicatas atte
staciones novo capitulo pbari pt
cca p testes antiquos vt Ex fr
sup varys testis pducatur vnius
liberius Recipiuntur et publicantur
testes qui iurasunt sine vbi per
scriptura de spia no apparet vt In
duces testes quando sentencia fr
c vm i tua Jth dt dec veniens
publicatis attestacionibus i causa
matrimoniali sup eodm tales lis pduce
testes vt pduciat testis constamo beg
c onstitutus j o hecrosica ce pbacion
vi pnt qui ptem impediunt i te
stibus pducendis hic po et denunciantur
testes no tenent iuramento de vite
dicenda hoc fo et si consanguinei
rei impediunt testes actoris pmi
pt reus de cuius voluntate fieri
psunt vt Impedientes testes psunt suspendi istic
c onstitutus no dum testificata no
didicit nec renunciat testibus produ
cendis cca sup antiquis tales
testes pduce potest vt Inducat testes
c Jam qo quas nisi qui renunciat ipse
ponit hic concluditur in casus sn
quibus ad pbanda consanguinitate
i cca matrimoniali de auditu testiu
no valet vt antiquo teste specto iunior
c ex tuas nobis testes ps reprobatur
publicacom attestacionu ad petitiom
pducentis interrogari no debet nisi
qui no sup omnibus deposuerunt
vt Dpus ex est no fiat questio testi
c Jtet dilectus testes sup pncipali
pductos reprobare lis et reprobatos
iterum reprobare et vltimus no est
locus reprobacom testiu vt In

reprobac potes testes bis p[ro]baz-
p[ro]ntata attestacones p[er] a[r]c[hidia]c[onum] Iacta
burru recepte facie fidem cora[m]
iudice si testes mortui sut si v[ero]
vivunt et in opone eius contra
que sut p[ro]ducti vtr[um] velit atte-
staciones recipe an ite[r]u[m] testes
p[ro]duce[re] v[er]o decedit sed reproba[r]e
inp nobis d[i]c[t]o credi[tur] arbiter vnus
ead religioso testi qui deponit sn
iuramento v[er]o dz iurare q[uo]n[iam]q[ue] religiosi
venerabili diligent[er] et singillati
examinandi sut testes p[er] se[n]t[enti]a[m] co[n]o[n]sadie
vm clamor Item examinandi e
testis qui obscure deponit v[er]o
exceptione dicit testes con[tra] sinigma
testimoni[um] p[er]suncans in cri[mi]ne cr[im]i[n]a
auili repellit a testimonio emendati
vero no[n] infamie admittit[ur] ciuilit[er] et
in cri[min]ali ciuilit[er] mota fallit in
p[er]iurio in cri[m]i[n]ali v[er]o repellit[ur] v[er]o
qu[i] multo reprobas teste de cri[m]i[n]e vidit
vltra triam ponit formam sm qua
dabit quarta p[ro]ductio testium alit[er]
dat no[n] dz vel alit[er] vltra triam
dilacione[m] testes p[ro]duci no[n] debet
nisi pus fuata p[ro]p[ri]is solemnitate
v[er]o certe p[ro]duces facit hoc q[uod] sn fraude
om debet quis ponit regula et
casu[m] exceptu[m] q[u]a[m] regula[m] p[ro]bat
p[er] duo similia vel in causa ma-
trimoniali a testimonio repellitur
ille con[tra] que[m] accusacio pendet v[er]o
infamis nisi purget no[n] testificet
causam
matrimonii in causa m[at]rimoniali co-
gendi sut testes v[er]o cogit[ur] hic testes
vm sup[er] causa ut p[ri]mi testificet
p[ro] suspensionis excomis et deposi-
conis sentam cogendi sut testes v[er]o
deponi potest qui no[n] vult testificari
inpeo testis qui timore adu[er]se p[ar]tis
se a testimonio subtrahit testificari
compellit[ur] v[er]o no[n] cano[n] sed lex com-
expenit ad compellit dicit testes
auct[oritate] compellit[ur] testis fraude illius
detege[re] qui adu[er]sario copia p[ro]ba-
cionis subtrahit v[er]o instrumentor[um]

conclud[end]as nomine testes
exvenit ad nos sup[er] iniuria illata
clericis cogendi sut testes v[er]o dicit co-
get[ur] testis pro spirituali
cum quod sup[er] consanguinitate p[ro]bata
cogendi sut testes v[er]o p[ro] p[ri]mo cogit
retca si testis vm dicit testis
synodalis qui sup[er] m[at]rimonio coram
ordinario deposuit cora[m] iudice dele-
gato sup[er] eod[em] iurare no[n] compellit[ur] hec
p[ri]mo p[ro]pt[er] supervenie[n]te[m] infamia[m] a
testimonio repellit[ur] hoc s[ecun]do p[ro]pter t[ran]s-
activit i[n] continenti no[n] ex interuallo
corrigere dictum suu[m] v[er]o emergunt
nova intelligit testes synodales
sup[er] q[ui]b[us] d[i]c[tu]m de infamia uel vicio
falsitatis inquirit cogendi sut testes
v[er]o electi fama p[ro] testes hic p[ro]sequat[ur]
vm con[tra] ingeni[um] sup[er] cri[mi]ne falsi-
tatis cogendi sut testes v[er]o electi
electo[rum] cri[mi]ne cogit[ur] dicit testes
vltramo[n]t[a]n[i] cali ex p[ar]te vna et epi
vltramo[n]t[ani] ex altera p[ro]curatoribus in
mea p[rese]ncia constitutis et testes q[ui]
fuit nominati p[ro]ptum sup[er] cri[mi]n[i]b[us]
si se gra[tia] odio uel timore subtra-
xerit p[er] censura[m] eccl[esi]a[sti]cam cogantur
veritati testimoniu[m] p[er]hibe[re] v[er]o c[ri]mi[n]is
in causa no[n] cogit[ur] dicit testem
venerabilis ad detegendas coniura-
cionem cogu[n]tur sed coniurati v[er]o con-
spiratores cogent dicit vm
conspiratam
nisi sit autentica no[n] credit[ur] exe[m]pla-
v[er]o instrumenta bona no[n] exemplata dicit
scripta v[er]o exceptive no[n] credit nisi p[er]
manum publica[m] uel sigillu[m] autenticu[m]
fuit sigillata v[er]o instrumenta valent
p[er] litis rest cu[m] testibus atq[ue] sigillis
p[ro]p[ri]i ap[osto]licorum p[ro]pt[er] rasura[m] in loco
no[n] suspecto no[n] censet[ur] viciosu[m] v[er]o
carta no[n] falsat tm narracio vicia
accepimus redarguenti p[ri]uilegiu[m]
de falso iudex faciet exhiberi cora[m]
paucis p[er]sonis et in loco ydoneo
et congruo et intimi sma lata va-
lebit v[er]o d[i]c[tu]m p[ro]bas p[ri]uilegiu[m] subesse
contingit instrum[entum] quodem
mentu[m] q[u]o quis vtit[ur] integralit[er]

aduersario coram iudice dz legi / sed
solum illud capitulum de quo agitur
dz edi vo articulum de quo tibi iure fit.
Iur dilatorum Reus absolui ab veritatis
ad iuri actoris obscura sit, ut quia
sunt eius instrumenta obfuscata
vel lre vel sigillorum sculptura de:
lete vo obscurum quiuis e possessio vincat
non suppletur. Non valet lre quas
sup absolutione voti cruce signatis
optinuit per veritate tacita vel fal:
sitate expressa vo a voto no excu:
sat. Astoralis. Oe. Sat te lrad falsa
dubitare de dec et magnas vtru
dec si est iuri qui consona iudica
sedm eam, si vero est dissona, no
sedm eam, sed consulere superior vo alle
iudicare, sed consulere superior vo alle
gare dubium iuris, ius commune tenebo
Vm dilatus est, pus publicatas
attestationes vsque ad conclusionem
put instrumenta in causa produci
hec primo consuetudo loci facit instru
mentum autenticum hoc scilicet vo vocat
regis hec instrumenta valebunt
Vm iohannes falsitatis instrumenti
vel id quod deest instrumento per
testes probari pt vo instrumenta va
lent que testibus astipulantur
Ex parte carissime defectus vnius lre
in rescripto no viciat rescriptum apostoli
vo sillaba sola deest no e sunt lra sta
imputari preponens contra i rescripto
repelli vo preferens dubia suctibus sit
Iu causo cum instrumento tibi dampno
debitum exprimit causa condempnari
debitum exprimit pbet indebitum si vo
debitor, nisi pbet indebitum si vo
no exprimit iure e ut creditor pbat
id debitum vo sunt i eam tua te con:
ut peremus licite ap. Confessio probat
pellat a iudice qui pri hec petere
no fat edi omnia instrumenta vo
est quod qui pti quoque cedat vlus
Vm per tabellio, auctoritate ordinarii
pt notarius tabellionis mortui
notas i publicam formam redigere vo
cum tibi mors aufferat vices eius:
Cum instrumenta instrumentum per Supplere
notarium exemplatum cum auctoritate iudicis
ordinarii eandem vim habet cum originali

vo ea veta e privilegium inito exprobari
Cum nos mis /
violenta presumptio sufficit ad diffi
nitiuam sententiam ferenda vo luditur in
fraude no e ludus sine culpa
Afferte in hec violenta presumptione
ferre diffinitiua sententia vo affectus
inuris nir dat nostre naturam
Ex studiis per ex tiora presumuntur interiora
vo ex studiis presumptis poteris cognoscere quemius
Vellus dubitat. Cum eum presumitur
qui dilationibus iudicium subterfugit
vo hec reus abscondit iustus gaudet
quoque luce. Omne bn dicimus nos
Qui tacet consentire presumitur vo vim
conferma facere tacere dissimulando /
Mandata hec prime presumitur terra sita
vo sterat homines terram cum portat in lenigabo
nostra est. No presumitur vicinum late
qui i longinquum prouenit, vel alit.
hec vicinitate presumitur sententia vo sed
latet extremum vicinum no latet illud
Nanto est late te no potuit in
vicino quod ad nos prouenit i longin
quo vo etiam te no lateat vicinum quod
Sicham cis est de. No longe est
quod dicit mandata vo sunt no credi
Iura verisimile. Iam pridem cui no curro
Significator probaro ab eo exquiratur qui
probare velit id quod no e verisimile vo
sed dns suos fiat vix credere possid
Illud quod per nominatiam cohabitacionem
et famam probatur coniugium, et maxime
si apparent instrumenta dotalia vo
presumitur vim quod vicium tibi dicimur
Litteris per violentam presumptionem probatur
carnalis copula, hoc est dicatur
sequitur vo presumo nudam cum nudo
certo loco vt clamat. Lude nuda
plures noruit cultum quid dicas
Litteras vras, iustus presumptionem
eam vehementer no dz aliquis
maxime de grauis crime condem
pnari vo sunt plus accusabit per
Vm in iuuentute purgare vetat
sum i iuuentute fuit continens /
no presumitur i senectute incontinens
vo sed puer exhortet no impetrat
Vdinus archidiaconus impetrate
Sus pro quo beneficiando scribit

cu clausula, si ydoneus fuit no te-
se pbat ydoneu cu ydoneus psum-
itur Creditor ex bo[n]is dot[is] mala ec pbet
administracionis
et (?) mandas quod creditores ad iura-
menta sup usuris sibi solvendis
psita relaxanda eccliastica districcione
cogatis vo Decetur quecunq mala
evenerint ad nos Sacramenta relaxari
No valet iuramentu psitu a plato
de no recipiendis rebus eccie vo Co-
geris ut iures quod no inde teneris
evenerint yo Offrangentem fidem fides
frangatur eidem vers No servanti fid
fides no servatur vo Cu meliora facis
ergo epus/ hec (tur pmissa no servandis
Dece ponit forma iuramenti vn
tala tolimes/ scdm qm epi iurat
pape qui sunt exempti vo Subiectam
pape iurat sup iura tuenda
illius Epus clericos suos nisi aliq
forte ecclesiastica vel comissa sunt
dispensacio sibi iurat compellat
vo Efficacis psul quod pstat q sibi iur
creditores suum iurat usuras solvere
iuramentum servat videt vo Solutio
iurata sed reddet creditor ipa
ad iuram yo Si debitor iurat cre-
ditori rem pignoratam no repetere
nisi prius debitum solvat iuramen-
tu servare compellit vo Dum ex-
cluderis usuras cu recipiebis
(?) vero aliquis Si iuramentu per
metum extortum servat pt sine periculo
ae servandum est/ roma eccia a tali
sacramento absolvit compellent vo
Debitores q vi pmis t reddam illud
ex rescripto/ Monachi qui pro debito
monasterii i obstagio servare iura-
verunt/ et fideiussores qui iura-
verunt creditoribus servare/ Depue
iuramenta servare cogunt vo De-
bitores sponte nudam complere tenetur
inclam/ piurus est/ ab eccia re-
movendus/ qui no necessitate/ sed
voluntate venit contra licitum iura-
mentu vo Querelam spote piurans no-
tua nos Si pintatus (retinebit
iurat putari q sibi antiquitu cessit
augebit ppterea insistenti iurat
contrariu removendus e ab eccia/

et scdm iuramentu/ no piurus tenetur
vo Iuramenta contra q consistunt vo
vin quod epi pro piurio gravius
puniendi sunt qm alii et iuramentu
illicitu de no pcedendo subsidium p
sonis contractis no tenet vo Illicitu
iuramentu merito revocatur
Iure ex lris no valet iuramentu
monachi claustrum obiurantis/ et
sibi de hoc gravis pena e infligenda
vo Abiurans claustrum ipm i incurrit ab
excitatis/ vasallus qui iuravit plato/
successoribus iurare no compellitur
vo Eius iuramentu no est iterandum
Iesu in ea/ quod iuramento ppter metum extorto
solet roma eccia absolvere/ et eius
transgressores no tanqm mortaliter
peccantes/ mortaliter punire vo No
peccas si no servas iurare coacta
eniens yo Si ius mandata iura-
ni aliquid venditi pcepit contra
iuramentu prius p me licite factum
illud servare no teneor vo Solutus
a papa iurans p simplicitatem
remi susitatus Si eccias iuratus
defendere requisitus sunt iusta ca
hoc recusat piurus e/ nec eum de-
fendit appellatio vo Appellas tu ne
teneas iurata vetaris
Iuxta psona/ princeps qui iuravit
iustam monetam servare/ si sciebat lectio
pondere defraudatam/ peccavit debet
de iuramento/ quod fuit illicitum/ et
ideo no servandum Si vero ignorabat
illud iuramentu servabit dum fac
restaurari monetam hec de i summa
vo No decepti male iurasti iuste i notab
eniens yo Iudices qui iurant exequi
mandata infra certum tempus hec no obstante
appellationibus ab eis interpositis ad
papam deferre tenentur vo Iuramento
ad iuram yo (maioris iuris teneatur
per officium iudicis subvenit ei q
post iuramentu usuras repetere no potest
vo Sed pro extorsit quod eos reddere debet
ad iuram yo Iudex qui iuravit in
omni causa observare ordinem iudicia-
riu subtilitatis ordinis iudiciarii
i notoriis no servabit vo Iuramenta

teneo eciam nō iuranda refutas
a te credimus Cum iuravit cui nō
debuit cui debet iurare compellitur
vt sic lis consolvas quod nō est iure re-
nancia vallis ius cuius Consilias
mandato quis stare vel parere iurat
nō potest illi parere ut uxorem abiciat
vel filios exheredet vt illicitum
cum mandamus iurata resolvas
na nos longes se ab invicem ob-
iurare nō possunt vt Quod iuras teneris
quemadmodum Crimine firmare teneris
Si vir iuravit cum muliere contrahere
mulierem propter deformitatem superve-
nientem dimittere eam potest propter paupertatem
tem vero nō est si vir iuravit nō
accusare uxorem temerarium est iura-
mentum si specialiter de adulterio quod
iuravit denunciare potest eam sed
accusare nō debet vt Cum bene iurasti
et si expressum monachi firmum firmare teneris
et cuique iurare possunt pro testimonio
ferendo in causa monasterii sui vt
Gratia sit magna quod iurent religiosi
Iam nostris iuramentum quod con-
vulsitate ecclesiarum prestitum est nō tenet
vt Cum in nō firmas iurari nec super pro-
vincia contingat Nō audit mulier
contra alienacionem rei dotalis cui sponte
consensit et nō contravenire iuravit
vt Cum iuratur inter ipsum firmare tenetur
Iam cui fides enim iurata nō est
servanda ei qui fidem frangit vt
Cum tibi promissum firmare tum quoque firma
firmis de iure Clerici temporalia nō de-
tinentes a laicis fidelitatem eis
iurare nō debent vt Nimis pro illo
Petitio vestra Clamor quem sibi iures
de qui iuravit contra aliquem nō
esse contra eum in causa propria vel ecclesie
sue esse potest vt nō valet hic precepto
per literas Si iudex cum te iurare coartat
in principio cause iuramentum de veritate
dicendi a partibus nō exegit postea
si cause ipsum exigere potest vt Nec
latenter vim testes iurare iubentis
intellectum Si is qui prestitit iurat
nō alienare nō valet alienacio
quam postea fecit eciam si iuravit
nō contravenire vt pro rebus regum
servandis rex bene iurat
Veniens Si miles iuravit aliquem sum
esse maritum et sinceritatem quia aliter
nō probavit nec dabitur nec denegatur
cum alio licencia contrahendi vt
Consulens iuras dampnum iuste pacieris
Etsi Cum quis simpliciter iuravit
firmare statuta ecclesie vel universitatis
tenetur ad futura statuta si edita ut
sic similiter nō officialibus liminalibus
obligando bona intelligere et de
futuris vel aliter iuramenta sunt strictius
iuris nec extenduntur ad ea de quibus
nō est iuratum vt Quod iuras licet
obsecres non inde teneris
Iuramentum contra te petitum delatum nisi iusta
de causa nō potuit recusari quoniam
quod in iudicio parte petitum defertur
recusari posse licite ac referri
nec liceat conventus famosi actore
referre huius iusiurandum Sane
Sane si actor in probacione omnino
defecerit reus debet et si nichil probari
fecerit obtinere presumpcione vt faci-
ente pro illo reo deferri potest ad
ostendendam suam innocenciam iuramentum
nisi iudex inspectis personarum qualita-
tibus et cause illud actori videat
defendendum vt Nec actor quam reus
iurare tenetur
Cenciis Si testis de crimine contra cum
excepto criminatus vel alias contra
eius appellatur a testimonio repellitur
sed de crimine nō punitur si nō tangit
negocium principale vt repellitur
hic testis infamia que committatur
nobis Reo excipienti contra actorem
de excommunicacione nō obstat exceptio
communione vt Cum uniquis admittitur
faciente magna repellit
Cum ecclesie quis plura beneficia
contra aliud nō excepit de pluralitate
vt Cum differens tamen fraudes purgare teneris
Pastoralis Iudex debet statuere terminum
ad omnes dilatorias proponendas
postquam que excipiens nō auditur
nisi in certis casibus vt Nō facias
pro quo socium quoque repellis

vm ms porem decontumatus excā-
pe appellare et omem defensiom
suā fac̄e pt sed recompense nō pt
ut decapit exclusus nec suspectū paciā-
vm venerabilis Si reus a quo
reus petitur excapit de permutacoē
rei ac actoē nō ppt hoc fatet actorē
fuisse dnm hc primo excepcō falsi
pt opponi etiā pg sniam hc q ad
ti vt obtentu sit ms nō pt celiar
lim et alii ppt excepcōm nō ad-
missā appellat coram iudicibus,
aplis excepcōm pbac dz esse vcam
ut dcapis et iuste nō audis ingratis
dlati filii p excepcōm excoīs
vel piuri a defensione sua vel
eclie sue nō debz quis repelli ut
exclusus continuat locus excipiendi
plice Si p excepcōm suspensiois
con quā replicā de inhabilitate
ordinacō eclie retardat sit ab-
solucō ad cautelā ut vt sup causa
dlecta in xpo simnat snia dormit
p excepcōm excoīs a psecucōne
appellacōis quis repelli nō dz ut
dumus exclusus sit te defende debes
dg insinuauit p excepcōm excois
a psecucōne appellacōis etiā ori-
ginalis actor repelli nō dz ut Sic
lz exclusus appellans excipiens
xcepcōm licens in qualz pte litis
excoiacōem obiciens con actoem
audit hc pō et si maliciose distu-
lerit condempnā i expensis hc so
et dato q reus nō excapiat pure
excoicatū iudex repellit hc tto
ut exclusū iudex imonet qz tacz actor
dū sais nō competit excepcō rei
iudicate reo absoluto quia nō pos-
sidebat ut dz te ac recipis quas imissa
encābilez valet ē stipic te nis
impetratū ab excoicato sup pro-
secucōne appellacōis lz de ex-
coicacoē nō faīt mencōm ut
Appellans lz exclusus sua iura te-
lacuit Sicut

con epm locū pse ad fide conuse
pscribit termio sed cū ecclia vacat
vel fuit i scismate tūc nō pscrib
ut dici hec ad sic pscrpco sua tems
ecclesia pdest a actuitas plan nō
nocet eclie donec sit pscrptū vel sit
in rebus occupatis et vacasse nō
currit pscrpcō ut eiusdem tacēs pacietur
auctor prim successor nō tacz illius
p quietā xxx annor possessiom
pscribit eclia ut de eo temalis pre
e quia decime scrpco ius i donat
pscribit con epm quarta si xl
annor spacio nō soluat i intum
cathedralis eclia nō vacauit ut
quadragita tenes res amis vadequiesce
igilanti possessor male fidei
nullo tpe nō pscribit ut eiusdem
male possideo nuqm pscribē posse
d aures si una eclia in prouincia
alterius xl annor spacio decimas
pscribit ut Sp maior est possessor contra
ausam qe laycus decimas nō psc-
bit ut nō potit laycus decias pscribē iuste
llud aut Si con pscrpcōm xl anor
que sola currit con ecclesiam oppona-
interrupco illis pbabit ut Iuttu-
pis rem qm prescrpco dormit
ma mediante finibus pdior inn
eclia cor xl annor spacio pscribit
ut et xl pscribitur anno pre
x transmissa Ape hospitalaris
nō currit pscrpcō ut a pus ho-
stile dat quod pscrpcō dormit
ccedentes paracōnes que debet
legatus et maius ap se pscribi nō
pnt ut au fugias stulte misse
vm nō liceat tu paste pape
Subditus con plati obedienciā
nō pscribit ut Nulla pscribit iuste
d audienciam ius pontificale
infeudis una eclia con ecclesiam
et eius vasallū sola centenaria
pscrpcō currit ut annor centū
vm nobis de currit pscrpcō ppe
centenaria pscrpcōne q sola currit

tom romana ecclesiam ipsa scismatis
deducitur vel est bu scismatica de-
ndicio de psc duci tpa debem
pcione subducat tpus quod vacat
eccl'a tom que pscribitur vel Lim
tacet eccl'a duo psp dormit
vm ex officio pcurac que debet
ordinaris visitanti pscibi no pe
vel visito de mre psp no negat
dilligenti Qui alieno noie pos
sidet no pscribit nec ca is q ipo
no licat bona fide et iustu titulu
vel est tom papa raro psps fita
vm olim abbas pd pscibe uniz
epalia t capellis obtinebit In
in hys solu que scribit vel Contra
omne ius no pscribit unquam
Venies Qui pscpcione completa
contrium privilegium impetrat et
illo vult pscpcom renunciat et si
pscpco completa mala fide est
et ideo no pscribit vel Res posses
sa male nunquam pscribitur ipa
in omne pscima Quig tali fat
regula possessor male fidei no
pscribit vel nunquam saluats male du
possessa tenebis
Sententia tom leges canones re
plata licet no sit appellacione su
spensatione no pot subsiste in ipo
iure vel tom ius fert sma no ma
nifestum iniquum nec ipa
Controversias celebri sma vinaire et
equitati convenit et rigori vel Ex
pedit in causis cito qd lites moriant
Non pot quequam a sacerdotali gradu
nisi ex iustis causis, contoris sac
dotum sma submone vel Judicio
magno debet presul spoliari
Causa que iusta ... more iuste
et rationabiliter fuuit diffinita
ira quoque sma roboret vel Cum
bene sit fita sima pscul robobit
De cetero Veris executor sme tora
quo excepit de fraude no cognoscit
sed emittit vel ad ipm dz referri
Materia quoque

vm aliquibus est adiudicata pos
sessio no sufficit ei dui pignora
nisi corpalis possessioe teneat vel
Pe me at fert sma vel michi detur
actor prium Oma lata tom ma
trimonium no transit in rem iudicatam
quo minus retractetur quotiens de errore
constabit vel Lic inviolab male
vm causa consuetum repatur
Retracta sma lata tom cetiam
preceptum iniuque consuetudinis vel Tra
ttenc p ius no consuetudine causa
ut ceteras et si Ite ca aliqua ca
ap re committit et sma fertur iniqua
eam curatai oportet nec ei dz
stat si iniquitatem contineat ma
nifesta vel lata p errorem sma nox
onor kraru Oma lata t renocet
tom absente no contumacem etia
in causa matrimoniali no tz vel sma
sup iudicis linguas dm ca monet
Con sanguinei Jq dicit q detre h
lator vel Cohus detur tam nume viabr
vm olim Si papa tom pnunciaor
sua beneficium confedat hoc tacito
surreptitia de collatio et no tenet
vel decepio etiam licet absqz sio emolus
vm int vos valet sma lata tom
ius litigatoris si ab ea s ex dies no
fuit appellatum vel de gesta papa credit
Causam que Sup no gravula pa
fiat ad confirmaconem sme nichil
continenti iniquum q tom ipam
nichil pbet vel Confirmat pp
Quod ad vel sma cu by fertur
sultacom Oma p lapsum decedij
transit t rem iudicatam si ab ea
pus no fuit appellatum dc po ho
dex et quadrimestre tpus qd da
condempnato ad solvendum t acone
psonali pt p iudice ex ca actai
vel cum dcte constat sma sma durat
Sicut nobis Venit sma que sine
expressione cause lata est vel
lata semel iuste maneat sma sma
vm sup conversia confirmas
sma quo ad reum appellantes si
nichil dotat tom eam differt
in eius executo si tertius de suo

interesse doceat vt dices tangere alios
mihi non preiudicat illa
Item bartholdus probata iusta causa
absencie reuocatur sententia lata contra
absentem maxime ubi apparet iudicem
conueniendi vt contra statut firmus tenad stat-
in causis ipsa conformis cum patronus
in similibus quas prestat ordine iuris
spectat vt cum statuit ipsa non iniuste inficere
nec monasterium tenetur secunda sententia
diffinitiua lata contra primam si de prima
non fuit exceptum nec a prima appellatum
dolose et sciens vt conponere subie
tum iudicium dimittere noli
Inuocata venit sententia lata contra
priuilegium concessum si ab ea non fuit
appellatum vel supplicatum vt instru-
menta noua causam minime viciabunt
Item quod et cetera sententia a qua fuit appel-
latum retractatur si constat testes
ad quorum dicta tamen lata fuit conspi-
ratores fuisse et per contradicente
receptos vt conspiratores de dampnis
Item tea condempnat contra debent
ius actione iniuriarum infamis est
et per ipsam fame restitui pt vt
Infamibus papa potest fame reparare
Comprobandum denegata sententia ipso
defectum iurisdictionis ut puta quod
vnus ex iudicibus excommunicatus
publice est vel ipse iurisdictionem
non spectatur iterum de principale quere
vt cum fuit conclusum quod quod non fiat
Naturis regularis ubi habet contrarium
ius prohibendi et non prohibeo sententia
contra aliud lata in sacerdoti preiudicat
vt cum non appellas et possessor decet culpam
nobis iudicibus ponit regulas
et casus exceptos a regula vt ea
rei gaudet sortem cum vt ait
Dilecti filij
Collacio beneficij facta post et contra
appellacionem legitimam non tenet vt
appellas iuste quod post ea sit renouatur
Dilecta non valet appellacio qualis
vt appellas quam grauamen hic exprobat
Contra iram et correctione non appellat
nisi modus excedat vt requiritur ut
fias hic appellas reprobaris
personas Si appellans infra tempus
a se vel a iudice constitutum a quo
appellauit vel a superiore prestatum appel-
lacionem non prosequitur et sine ipsius vel
iudicio ipsius stare compellitur vt ap-
pellas statuimus diem post ipsum noli
Item sit terminus appellans ad prosequendum
appellacionem quod annum et ex iusta causa
biennium nisi iudex tempus moderetur quod post
et si infra id tempus non prosequitur
appellacionem rata manet sententia et
redit ad primum iudicem et si ante sententiam
appellauit impedito de crimine ap-
pellare licet nisi fuit notorius vt
appellas nimie cum crimine sit manifestum
Contra licet si vna coram iudice a quo
in vna causa appellat possit in
aliam causam reconuenire nisi eum
recusauit et suspectum vt An licet ap-
pellas pena pro crimine similis
Cum duobus Conquestor aduersarius tuus
appellauit si ignorauit te in casu
causa ad ipsum appellasse te coram
eo parere nolente excommunicare pt hic
primo et secundo dicit quod de ciuili iudice
qui non sit de temporali iurisdictione
ecclesie ad ipsum non appellatur vt cum
papam contra appellans qui superabit
ex ratione dicta post biennium an
dicit appellans quod primus prosequi non
potuit vt causa biennali sine dampno
criminis Si reus post tempus pendet
citacionem vel non tercia leuatur accu-
piat ad ipsum iudex delegatus in ca
procedet aliquis non in dicto decreto et sug-
gestum est et vt cum citas aliquem post
inpeco supra Cum super appellans commouet
decetur excepcionem super qua fuit appel-
latum et cetera negocio principali si
sine ea diffiniri non potest vt Exceptis
super hoc appellas causa tacebunt
Ex appellacionibus in maioribus et
minoribus causis appellare potest vt
appellas vales in magnis et minimis
Inpeco non dicte et post primam secundum
ciuiones appellantur secundo in iure
ciuili vt iudicio officium inostrat madata
Peruenit supra Conueniunt recepta
super iniuria celitur vel super adulterio

appellare p[otes]t nisi sit notorius ex-
cessus hoc dicit et sequens vs Publi-
cus excessus pena capiat manifesta
Consuluit l° vs Sancit sic ne p[er] dubio
ingressu sum[m]at[ur] Teneas manifestu[m]
cu[m] r b e mem[oria] vs Appellans fraud-
ulenter impetrat om[n]ia pardit
De p[ro]ca[tione] Pendente cog[nitio]ne ap-
pellac[i]o[n]is cog[ni]tio[n]e excommunicat[us]
absolvitur ad cautelam et si p[ro]ca
consistit cu[m] littere appellasse
no[n] p[re]mit[ti]t exco q[uod] interim cele-
bravit d[omi]n[u]s vs Solvit ex f[a]c[t]o qui
vim teneat non est iure ligatus
Si appellans i[n] sua possessione tur-
bet eam iudex a quo appellaverit
sibi potest reformare vs Appellas
medio gaudebis tp[er]e pace
Consuluit vs Generalis appellatio si
fiat in om[n]ibus casibus no[n] valet
si i[n] una tm bene valet vs Dormiat
hic iudex a quo totum revocat[ur]
vim pati sub p[re]textu appella-
tio[n]is no[n] d[ebet] quis contempne citta-
tio[n]is legati vs Regis ob imp[er]iu[m] no[n]
De hec d[iu] e ex[tra] debes sp[er]ne p[er]am
intimans stare mandato eccle[sie] con-
tumacem no[n] audit[ur] appellans
si tn graves potest appellare hic
dicit et sequens vs Cum venias
roma[m] aut inuito teneare
Conveni vs Juras no[n] solum excludet[ur]
recta appellans ab or[dinario] Ego scio
ordinari p[er] delicto q[uod] p[ro]ca co[m]misit
ab eo p[re]mit vs Appellas frustra
remanes in c[ri]mine sedis
Constitutus Cui no[n] detulit appel-
latio[n]em p[er] adversarium p[ro]us s[ente]ntie no[n]
p[otes]t de sua possessione possit con-
tellum ex[c]ipe vs cum negat iustitia
repositio Tip[er] t debita in a negat[ur]
pellans ab ordinario in una causa
et alius cora[m] ipso cogi[tur] rude p[otes]t
tn cu[m] recusare ut suspectu[m] n[on] in
de gravi c[ri]mi[n]e et manifesto con-
venit vs Appellas a suspecto p[ro]p[ter] dev-
ina fronte absolutio[n]e iniat ipe
excommunicatus cautione recepta lic[et]
adversarius vel excommunicator
ne absolviat appellat vs Secluz
sue petit absolui solvar et ipe
ep[iscop]us hec sibilis Plati subdiaconos
suspende vel excommunicare no[n] debet
nisi monitione p[re]missa hic, p[otes]t nec
subditi p[re]sumpte regulares contra
disciplina[m] eccl[es]iasticam appellare hic
sto Appellanti statue t[er]minus infra
que si appellatio[n]em no[n] p[ro]sequitur
i causa p[ro]ca p[ro]cedit[ur] ei per
iudice hic tito Cum atto d[icit] appellare
no[n] p[ro]sequens appellatio[n]em sua[m]
adversario p[ro]sequenti condempnat[ur]
in expensis vs Plani minime de-
De hec d[iu] no[n] Clamet religiosis
iudex compellere debz appellantes
ut appellatio[n]em sua[m] p[ro]sequa[n]t[ur] infra
t[er]m[in]u[m] sibi p[re]fixu[m] vel stet iuri cora[m]
ipo ins[tan]te d[icit] si aliqua p[ar]s iudice[m]
hz suspectu[m] iudices eligant
qui tam diuiniant vs Judice
suspecto queratur arbiter ip[s]e
cruenit ipe Cum clim in ecclesie re-
sidentia fac[er]e tenent[ur] ad mandatu[m]
sui plati q[uod] si no[n] fecerint p[ro]ut eis
[imperatur?] vs Judeus inito si in eiside
Consuluit Appellatio[n]i d recusatio
imposite p[er] iudeis ut mancipia
teneant c[h]ristiana no[n] e[st] aliqua[m] [ce]rta
defendendum vs Sic r[e]gi subs[it]e ut
De hec stat[im] No[n] cure recedas
Cui cu[m] citatio[n]em vel notitia[m]
[li]t[er]a[rum] i[n]iciar[um] misit ad papam
appellare p[otes]t ne delegatus p[ro]cedat
secus si p[otes]t vs Judex qui citat
e hoc Cui appellante exp[re]ssat
no[n] defert appellatio[n]i impone
ad p[ro]p[ri]am cu[m] lite ordinarius sui re-
mittat[ur] vs Subditu[m] acc[usatum] cariset
ina nos d[iu] p[re]latu[m] de manifesto
ab appellationib[us] iuste depositus
no[n] licet appellare vs Infames
debent ablatas reddere cogi
De aucto Appellanti ad p[ro]secutio[n]em
ap[pellationis] t[er]mi[n]us congruus p[re]figat[ur] infra
que si ap[pellatio] no[n] fuit p[ro]secuta extunc
co[m]pellat[ur] stare iudicio delegati

v° appellans stet iudicio vel citato vadat
d audiam · Sum sedis aplice se et sua
correctione summittit, licet appellacionis
vba no exprimat intelligi appellasse
v° De redimere papa h° p simplici vbo
excepta ad iudice a quo fuit ap
pellatum causa no remittit nisi ptes
consenciat v° Ex ptibus intellig index su:
o extremo delegatus ¶ Suspectus ab eis
impetrans ap. re · causa no pt si
sit consanguineus impetrantis, vel in
illa causa fuit advocatus v° Defen
sor iudex cedat consanguineus
d licet qm sentencia interdicti no suspendit
p appellacionem subsequentem v° Ap
pellans antequam sic pro reperatur
vim in eccliam iudex appellacionis
remittit causam ad priorem iudicem
si no constat sibi de gravamine l
iniusta sentencia appellatum v° Appel
las frustra plorans sub iudice po
terit ¶ Si appellans causa no fuit
prosecutus in tempore redit ad priorem
iudicem si ab eo iterum gravetur poterit
appellare v° Iudex hinc pendat ap
pellans sententia appellas qui scandalo
excomunicacionis suspensionis vel interdicti
lata sub condicione suspenditur si
ab ea ante condicionem fuerit appella
tum v° Appellans remittit sentencia condicionis
secundo requiris ¶ Si p rescriptum co
mittuntur plures articuli connexi
et in vno tantum causa prohibet appellacio
in aliis intelligitur prohibita ¶ primo
suspicionis causa proponenda est coram
iudice qui recusatur probanda est in
coram arbitris v° p quodcumque virtus
n sit defensus ¶ Appellans no tenetur
Sum no defert appellacioni adversarii
nec sue dz appellacioni deferri
v° Du spolias p appellans intelligit tenetur
omnis ille ¶ metu excusatur no
appellatur nec ipse recusatur in modo
procedat v° Nemo ex apostolice fit no
ex te contingit ¶ polit metu ecclesie
Si appellacio recipiatur a iudice vel ap
probatur apte terminus statutus ad hoc

prosequendam, hic victus peremptorie nec
pt prevenire v° Appellans tu priorius
nichil hoc tibi prodest
constitutus 1° licet appellare causam
electionis appellacionem infra tempus
no fuit prosecutus nichilominus iudex,
de impedimento electi cognoscet v°
Su caput absidio mortuum cetera
constitutus no Appellacio membra
frustratoria possessionem confirmari
no impedit v° Iudicis sapiens
nullus se monstrat inermis
ex parte ¶ Appellans pt si prius locus
no assignetur tutus, causa si dicatur
in lege appellacione emota v° No
nisi scarius venias in qua attalis
significamus ¶ Licite appellat reus
si no audit excepciones procuratores
actoris no habere sufficiens manda
tum, vel se pius convenitur p alias
litteras de quibus in sedis no fit
mencio v° Tuc appellabis exceptis
significantibus ¶ Qui movetur
licite appellat reus qui no audit
petens declarari rem in libello pe
titam v° Sic petit actor ea bis desistit re
ex nostre suspicione iudex a quo ap
pellatum est no pt statuere terminum
ad finienda causam appellacionis q
si statuat tum ad se pertinere intelligi
statuisse v° Iudicium ipse inulle de
one mestre Sum ¶ iure collaret
et iudicia ex vicissimilibus causis
appellavit ad papam, ne in sua pos
sessione turbetur, si postea spoliet
restituetur in eo statu in quo erat
tempore quo appellavit v° Reddit
idemptitas hic appellans spoliatus
Ilcati filii 1° ¶ Si cum sint superiores
ulnus quos ad papam habetur pro
appellante, ita q no excomunicacio
postea in eum lata no tenet v° Ex
supras vba sito roma veniendo
pastoralis ¶ p clausula ap · re · omnis
appellacio prohibetur que que a iure
expresse permissa no est · ut pº ¶ Si
excomunicatus appellat, nichilominus
pronunciatur excomunicatus et beneficium

provenientibus spoliect vo Quod no
acredit ius hoc textu removetur
sollicitudine Si excomunicatus ab epo
pequm appellavit ad papam hanc
causam simpliciter accepius deserat
appellacionem renunciat et accepius
de causa cognoscet qd si fecit epe
potuit appellare vo sic adiusta pe.
Dilecto filio tenus no audit quam
io p appellacionem legittimam suulms
principale negocium cum suis artis
sperus ad iudicem appellacionis de;
ferri et sentia excomunis vel sentia
interdicti post ea lata no tenet vo
assistens ipe iure se iure licet
ut mm pequm papa causam ad se
revocat no valet processus post ea
habitus p inferiorem sic no valet
si pius legittime fuit appellatum
vo indiscussa manet que observat
o plate p litas Si sibi pape
tim appellacionem subsequente statim;
tur ab homine altera pars p veniri
eo tacito litas impetrando lite
no valent si tim utriusque appellatus
prevenire pt duo numis no puet
vo differto appellas et utrumque abrenunciat
ex tuas litas Altera pte contumaciter;
at absente iudex ap. causam diffi;
nit eam negocium principale
si pquam litem contes fuit appellatum
vo absens eo p contemptu penam patiatur
et debitus extra cum sentiam appel;
lat, causam pbabile exprimat coram
iudice a quo appellat nec eprobabilis;
bilis excepco de iniqua missione
vel litas impetrans que no sit
iudici puttare et si causa appel;
lacionis sit falsa remitte appel;
lans ad iudicem a quo appellat
et i expensis legittimis condem;
pnet si aut sit vera iudex ap;
de principali cognoscet vo expen;
sas soluet appellans cum sine iure
vm cessante iudex i principali
procedit si incepit gravamine post
qd ab eo fuit appellatum vo

Iudex pdumet malefcum cum revocabit
vm spali pinidet tonalud cons
frustratorias causaciones et ap;
pellaciones subditorum quas a plato
monita interponit ut correctionem
euitent vo psert clerus illius qd
vm cam Si in Regula stringit
dex confessionem advocati cau
dic revocata p lite contestata
velit here vel presse sentiam a
subdelegato subdelegari ab eo
pt licite appellare vo Committet
causas iudex a principe missus
Dilecto filio No sufficit appellan
doce qd legittimam excepcionem et qd
appellavit nisi pbet illam no ad;
missam doceat se appellasse vo
pmisse petiuit excepcio iusta repulsa
Accolao Appellans q tim appel;
lacionem pferer si mittit procuratorem
solum ad impetrandum adversario
legittime psequente condempnabitur
i expensis vo Cum no pagis ex;
na nobis Expensas solvere debeo
ab eadem sentia sup eo articulo ter
appellare no licet vo Iudex de;
sistet appellans cum reprobatur
Dilecti filii vo de subdito vel dele;
gato epi ad accepium appellac
no licet vo appellas minime qz
et pte cum Si is qui sentiam lata
desinit esse tutor noie pupilli
convenire morte potuit appel;
lare vo diste noro qui potuit fore
intimasti No va Femina intel;
let relacione eius excepcio litiga;
toribus no fuit edita vo Studio
relatus e iudex hic reus assi;
significante Ubi aut lite contes;
tata vo de quo agitur principaliter
innovat delegatus vel diem
pveniri assignatam ab eo potest
licite appellari vo No contestata
lite implorato nulla
imposita Casus pse pz et lit
quaor dicta vo No contestata potest;
procede lite

requisicionem Ro qd quo ns clausula
per quam tollitur appellacio remedium
in in literis ponitur Vtrum si sint plura
negocia se minime contingencia
commissa in completum nisi forte in sine
literis predicta clausula ttenur Ro
clausula premissa nunc respicit tm
na sententia pluribus con . mo finem
determinacionis si vnius solus ad appel
beneficium conuolauit illius victoria
mine qui ceteris suffragatur si qui
nunc innuaret idem negocium et
eadem causa defensionis consistat
Ro 64 par nis tangit defensio par nis
r mstus metus p . muat illos
appellacione habetur protestacio eius
qui iusto metu non appellat Ro
contrarie metu valet appellacio facta
congruente
pregnantes ad curiam cum rebus
suis sub apostolica proteccione consistunt
Ro gaudebunt pace tempore quo ipsi peregri

r quis rei de re confirmata fuerit
per papam inferior iudex non cognosceret
nisi res esset littigiosa vel confir
macio surrepticia tempore confirmacionis
hoc dicit et sequens Ro iudex co
gnoscet rem factam litigiosam
e confirmacionibus Ro dicit firmat
papa conuencionis reprobatur
one medie Si appellatus im
petrauit confirmacionem sue, et
appellans eo tamen iudices super ea
ap impetrat procedant iudices super ea
ap. suspendit in affectum confirma
cionis donec bene vel male appa
ruit ap et hoc secundum vltimam lecturam
vel aliter appellatus sit super sua
impetrat literas confirmacionis non
facta de appellacione mencione confir
macio tamen surrepticia non valet
Ro appellacio pape non dicitur nisi ex
vim dilecta simonacio . predict
priuilegiorum confirmacionum non facit
Ro sed renouacio priuilegium illius
nouat illud

d meum quod non valet confirmacio
quam religiosus impetrauit a papa
super administracionibus vel prelati
bus si in ea se tacuit regularem
si vero hoc expressit rescripta tenetur
esse filium quia papa hoc facere non
consueuit Ro Elias papa non
firmat religiosis
orrecta hoc intendit quod precedens
Ro litera sic petita per papam facta vocatur
examinata communiter forma
iuris et commissi lata per arbitrium
est irrita eciam si per papam in
forma communi fuit confirmata Ro
arbitrium facto confirmatum ex
enerabiles in confirmacione facta
quod littera facta per papam verbum stare
ponitur causatiue nec ob si verbum
confirmacionis tenorem confirmati
precedit Ro dudum confirmat firmi
na nobis volt papa teneri
per confirmacionem in forma commu
nis dyocesanum non ledit vel si
collacio alicui facta per legatum et in
forma communi confirmata per papam
non ledit ius dyocesanum Ro hic
male contenditur de lege dyocesa
na

t layci layca non debet videre
consecracionem corporis Ro clerici
in ecclesia laycis se miscere non debent
leria arma portantes et vsuram
exercentes Ro clerici firmat femine
nec portet clericus arma
vt quisquis presbiter sacerdos habeat presbiterum
secum scilicet clericum Ro presbiter in missa
doctor aliquis sibi inueniat
i quis clericus comam relaxauit
anathema sit Ro clerici ipse comam
non nutriet ut mulieres
laicus neque clericus qui non est in
sacris vel monachus contrahat
matrimonium debet adherere vxori si vero
non est professus vel in sacris redibit
ad monasterium Ro Clerici pulare
rasus neque barbam nutriat ipse

licus si tonsurā nec comā nutriat
nec barbā vō Clericus uxorem ducēs
licus ēt Clericus qui nō officiabit
comā nutriunt clericū moniti a
suis archidiaconis tondeant' ab
archidiacono h' tondebit invite
Monasteria frequentans monasteria
monialium monitus si nō desisterit
si ē clericus deponit' si laicus excom
ē vō Clericus assidue nō consedeat
cum ut ait cyprianus Canonicali
facultates ecclīe in eas statuat
clericū in clericos et contradicere appellat
et si i excommunicationem pro violenta
manuum iniectionem incurrunt nisi
nimis enormiter inciderit absolvi
potest vō dr q̄ tenetur se religiosi
Vim ab omni spē Clericati iudices
contra indicte debent nec exige
debet decimā vel alia p̄ter lit-
terā si hoc habeat consuetudo vō Vende
iudicium prohibetur clericus [illegible]
cus q ecclīam Religiosi dum [illegible]
missi ad predicandum de novo commiss
potest i vim [illegible] superiorem con-
formare vō decās abstineat se clerici
Vim decorem/ [illegible] comitantur
textu consuetudinis ludibria l ludi
theatrales in ecclīa fieri nō debet
vō volt nisi mercator [illegible] clericus ut [illegible]
t clericorum dividit' in quas partes
in prima pte inducit castitatem in
2a penā imponit i tria aggravat
in quarta punit prelatos negli-
gentes et contemptibiles i quinta punit
[illegible] incipientes
Crapula Clerici crapulosi vel
ebriosus si moniti nō desistant
ab officio et beneficio suspendit
clerici officia vel negocia [illegible]
et vestimenta inhonesta precipiunt
consilium clericos abstinere
[illegible] clericus ab epō [illegible] mo-
nitus a negocijs nō desistens perdit
privilegium circa bona sua *De Co-
habitatione clericorum et mulierum* Inhibendum ē
Sacerdos nō dz secum tenere [illegible]

ceterā quas antiqui canones concedunt
si sit suspecte vō [illegible] spectā fugiat et
[illegible] quisquam sacerdotum (ompertum) hic mulierem
excommunicatus clericus in sacris q̄ tū
monitus a suspectis mulieribus con-
sortio nō desistit, [illegible] mlt vel
clericos in (C)huiat aut nū detegetur
sacris nō dz planus agere cetera ut
concubinā abiiceret, sed si eā nō
dimittat excommunicabitur eū vō [illegible]
[illegible] lapsus nō abiuras mulierem
[illegible] ad [illegible] Si clerici mo-
niti nō dimittunt concubinas su-
spenduntur et si adhuc se nō corrigunt
deponuntur vō [illegible] nō cessat
[illegible] nō valet ab (S)ca mulie-
solutis si clericus [illegible] concubina su-
spensus eo tamen absolvā vō [illegible]
nō contineas nimine te ipā [illegible]
[illegible] aut clerici [illegible] moniti si nō di-
mittunt a se concubinā a [illegible]
deponuntur vō [illegible] [illegible]
extra dupla [illegible] (C)ficiunt
fornicatio nō notorio licite audiat
divina et percipiat sacramenta, sed si
est notorius abstine [illegible] nō tū
eo animo [illegible] officia [illegible]
vel sacramenta sunt polluta vō [illegible]
occultum petm̄ quod tollat
[illegible] nobis [illegible] dicta testium nō [illegible]
[illegible] fornicatio nō probat, punit
tamen infamatus [illegible] si i [illegible]
[illegible] vō [illegible] nō fama debet
nobis tua (C)anonice [illegible]
[illegible] requisivit [illegible] clerici
quos nō permittas mulierculas
[illegible], nisi forte de illis personis [illegible]
stant, i quibus naturale fedus nichil
permittit [illegible] suspicari vō
[illegible] concedit nō [illegible] clericus
[illegible] est Clericus concubinarius
in officio [illegible] nō dz nisi sit
notorius vō [illegible] occulte [illegible]
nō ē fugiendus *De clericis coniugatis*
[illegible] clerici / Si clerici in sacris
[illegible] contraxerunt nō tenet / si

in minoribus tenet, sed beneficia di
mitte compellunt. vo. Clericus ex mi
nor. vxorem iuste retinebis
ane tu. Coniugatus ad ordines vel
beneficium non admittitur, nisi continentiam
promiserit et bigamus non fuit. vo. Cle
ricus vxorem ducens non promoueatur
nos a te tu. Si clericus in minoribus
contrahit matrimonium priuatur beneficio,
sed quod dedit ecclesie sibi restituitur
vo. vxorem ducens cedis tua ma responsio
ane sacerdotes, pacta prima dispe
sant episcopi cum sacerdotibus qui de facto
matrimonium contraxerint vo. Clericus cum viro
iusto fallacis ¶ surgens sub constitue
Clerici in minoribus beneficiati qui
matrimonium contraxerint beneficiis sunt
priuandi appellatione remota. vo. Si est
cum psalterio cythare concordia raciona
vm olim filius sacerdotis genitus legitime
genitus liberare promouetur, si scanda
lum non obsistat. vo. presbiteri filii natus
ohannes Clericus ¶ nunc reprobatus
coniugatus non beneficiatus non
cogitur deferre tonsuram clericalem
vo. Nec consecratur minor vxorem sub ducens
xpte tua Clerici coniugati in rebus
suis non gaudent priuilegio clericali
vo. Iniuriis veluti laicos laycalia solue
e consultacionibus. Si clericus in mino
ribus militet non est cogendus ferre
habitum clericalem. vo. Nec arctat militem
laycos supprius minor ordo

on liceat episcopo de ciuitate sua
transire ad aliam manifesta cum
causa pro qua faciet hoc attemptare,
cum nullus sit inuentus episcopus, qui
de maiori ciuitate ad minorem tran
sieret. vo. Transire qui constans mito cupidus
xpteste deponitur cum ¶ reputantur
criminalis qui in titulo suo non residet
vo. Absens per lustrum presul deponitur istis
ma nonnulli, cum plures dignitates
ecclesiasticae consistere non debent et de benefi
cium tibi commissi qui deserunt possi
et velit in eo per seipsum facere reside
ciam, alias illo priuabitur et con

sens conferendi potestate priuabitur. vo.
Ecclesiam debes concedere tu residenti
elani, putatus ab ecclesia non confir
mabitur si apparcat, quod in ea non debeat
reside, confirmatus vero si non residet
iusta causa cessante quamuis possit
reside appellacione remota priuabitur,
vo. Pater absenti studio tu qui moratur
fraternitati. Clericus non debet recipi in
ecclesia commendatarius sui diocesani
vo. Clericus ecclesiam nouus minus expoliatur
onquerente domini non residet in bene
ficio cum modice estimacionis debet eo
priuari vo. Dividendo non deseruit cum presbitero
e cetero dum cum sumus ¶ pens illud
prelati fungitur reside vo. Canonicis
prelato sunt debita perpendenda
xpte vo. Priuandus est prelatus vel
clericus non residens qui citatus non
reuertitur infra tempus congruum sibi as
signatum nisi habeat iustum impedimentum
vo. Cum minus et absens decius piciatur
et grauis ex duo sequentia capitula
ualis aresque et nunc eidem spoliatur
ut quatenus ecclesiam teneret dimittis ca
x tue dilectionis Clericus ¶ spoliaris
absens si nescitur vbi sit tribus edictis
citatur apud ecclesiam suam et si infra
sex menses non redierit priuatur. vo.
Non depona absens quod ius remonebit
ne fruitatis, priuilegiatus absens
si in studio generali studeat, fructus
ecclesie percipit in prebendali vero non
vo. In villis tu non debes remanere studendo
vm decorem domus dei tu. Eos qui
sunt publice vxorati non admittatis
ad ecclesiasticas dignitates et admissos
remoueatis ab eisdem, quas vero non
possunt sine prauo exemplo et graui
scandalo retinere. vo. Ecclesiam bini
quas quando tibi placet vxor
xpte tua dum iurauit in ecclesia
reside propter negocia ecclesie sue licite
se absentat. vo. Consistere residens
quando iura teneris
vm dilectus filius familiaris pre

no obstante constitutione contraria
fructus eccle pcipit vo Lensis esse
dens is qui pter famulatum
a d audiam diu canonici absentes
cu epo fructus suos pcipiant con
stitutione contraria no obstante vo
pontifici fros pprio residens phibis
vm ad hoc q ecclia pant ministror
defectu pvilegiam sup absencia p
subtractionem proventum reddere co
gens vo eclie fructu absentiu pstean
clericos pvatur beneficio clericis
no residentes si monitis no redierint
nisi racionabile cam ondet vo eccla
merito p contemptu spoliaris

t nullg de clericis siue de pplo eccle
siastica bona iure consanguineitat
sibi requirat pbenda vo sanguinis
q iure loca sita tene vetaris
on licet epo ordinare clericos
et nullas eis alimonias pstare
sed duor alterum eligat ut no fac
at clericos vel si fecerit det eis vnde
viuere possint vo det dequo viuere
ad nulla p q psul cui pstat ullum
mittit ut q p qm utilitate dam
esse noscit ppria cuiquam usibus
applicas vo est quia que nullg
pus si ordinat sibi vendicet i
ad sacros sine titulo no heme
de suo vnde viuat ei pvideat
de suis usque titulu heat vo du
prus tibi res subsistunt census habundas

Sext

nia minime epi no pmittat here
plures ecclias aliquem vo ecclias
plures peccas cupide retinendo
vm teneam ad madatum pape
no te quis pvide ei qui habet
beneficium in licis no expressum
spol tm no pt sine scandalo pvide
vo ho cudat ppa si no implcat habundas
efeme hnus plures ecclias alteram
elige et alteram dimittere copellitur vo
sufficit vna et reliqua dimitte debes
aiolbus phibet dimisso pbedarum
et pmutacio dignitatum vo eclie

rer dimisso mutare vendicetur
eclatu receptus i canonicum qui se
facultas offert pbenda here de
vo pcipias fructus et qui canonicatu
n alicie religiosi reddituus clicor
capellarum suarum diminuere no debet
nec procuras dividere sine consensu
plator vo ecclias p se motibus non
dignitatu pnt q dividat ullus
prelatu et capitulu pbende vacanti
honestum omis impone ad quod
teneatur pstbr electus vo consnat
papa que sit bene sita statuta
e monachis q pntacom religio
sor i ipor eclys nullg instituet
nisi ipi de pventibus congrua
porco assignet vo cum vices mortis
a d hoc licz zr q geris aspice q t de
plures dignitates vel psonatus
in vna vel i diversis ecclys qd here
no pt vo et psonatus plures no
reterea hnus q vendicet ullg
plures dignitates alteram elige
et alteram dimitte compellitur vo
regla quos stringit canon huac tenet
vm no ignores q electus ad
secdam ecclam pma dimitte no
huit eligentes poterunt resilire
vo vnius eclie quis valet ee sacdos
vm scdm ordinato p epm ad
sacros sine certo titulo et nemine
pntante successor tenetur ei p
vide donec titulu heat vo q
altal suis illud te pasce debz
ut certe is qui hoc ignorans
sciens contulit beneficium vel
pbenda qua de iure confere
no potuit illa enicta alia confere
compellitur qua confere potuit vel
alit is qui ignorans sciens contulit
pbenda qua no potuit confere
te qua potuit vo contra ius ei
vm ita dudum das pins dissolve des
opponenti plura contra electum
sufficit alterum pbare quod ad cassa
com sufficit vo sive no pulsant
parentes dissimulantur
electus filius receptus i canonicum

quantas se facultas optulit prebendam
habebit, et interim distribuciones cottidia:
nas recipiet. ut ibi supplet papa
ne servitus fuerat quod sequitur actu
Non tenet electio cum ad unam prebendam
duo simpliciter eliguntur. ut Concilio
que sunt contraria removeantur.
Distinctio cetera. Si duo electi ad aliquam
dignitatem compromittant in iudicem per
alium confirmare et alium pro bono pacis
ad vitam confirmari, de iusticia facere
provenientibus preiudici. ut Arbitrium
claudit solvendo non loca sed res
ut illorum Canonici privilegiati a
papa super hoc nisi aliquis ex propria
sponte ultra iiii cum impetraret
a papa exceptione nisi uti non potest.
ut de privilegio specto nunc incauto
nisi questionibus. Non beneficiatus
huius sufficiens primo ad sacros
ordines promovetur. ut Cum est
sufficiens bona patris promovearis
credens de beneficio loco absens
alius potest investiri. ut Traditur
ecclesia sponsa sub nomine tuo
Dilecto filio, si ad unum canonicatum
et prebendam vacantem in ecclesia duo
eliguntur non tenet electio, etiam si
auctoritas episcopi vel legati se ap:
interveniat. ut Cum te in non obstat
accidente quadam de summa lata
una vacante prebenda possunt fieri
due si facultates eius sufficiant
aliquas illas dividens redintegrare
te. ut Cum super excrevit potest confere
Dilectus filius G. lo. G. in duobus
mandat ei ad quem spectat bene:
ficium ut alium conferat, collacio
per illum facta alteri tenet ipse tamen
de transgressione punitur. ut Ille
dis pape stultum te decipis ipsum
et multa. huius personatum vel be:
neficium curatum se secundum tale rete:
pit ipso iure vacat primum quod si
retinere contendit etiam, sed privatur
eo ad quem suspectat potest collacio
si infra sex menses non conferat
pena dupplici puniatur et sublimi:
bus personis et literatis etiam plura:

litate papa dispensat. ut Nobilis
et doctus privilegiis decorantur
raue nimis Concilium provinciale
a beneficiorum collacione suspendit
eos qui post statam correctionem indignis
beneficia contulerunt et providet de
hiis interim qui illa conferant de
ydonea persona que conferant illa
quam suspensionem nullus relaxat nisi
papa aut eius patriarcha. ut Archiepis
copus est hic quoniam patriarcha vel
alius Concilium provinciale suspendit
a beneficiorum collacione illum qui post
secundam monitionem beneficium confert
indignis et providet quis interim il:
la conferat, quam suspensionem solus
papa relaxat vel proprius patriarcha
extirpande. Rector ecclesie non obstante
consuetudine episcopi vel priorum de red:
ditibus ecclesie debet habere congruam
porcionem. rector parochialis ecclesie
obligatus est in ea personaliter non resi:
dens nisi sit annexa dignitati
vel prebende, eo casu in ea deservire
per vicarium in fine prohibet decimas
ipsius ecclesie in beneficium dari. ut Pau:
pertas facit ut studium quod tempestas
in laicum si in Religiosum sine consensu
episcopi ecclesias vel decimas de manu
laicorum non debet recipere, excommunicatos
vel interdictos non debet ad divina admittere
in ecclesiis que ad ipsos pleno iure
non spectat, episcopo presentare ydoneas
personas, et instituti sine consensu
episcopi non debet removeri. ut Cognito
et doctus per claustrales statuitur
Ex nobis absens studens in theo:
logia prebende fructus percipiat, coti:
dianas tamen distribuciones non recipiet
ut absens non tollat quod debetur residenti
exposuisti, propter paupertatem prebendarum
possunt eis annecti capelle, reservata
presbiteris congrua porcione. ut Pastoralis
sic donat quod consulat ipse capellis
Dilectus filius G. nostro G. ipsa man:
dat alicui ordinario, ut conferat
beneficium alicui, et ipse conferat alii
nichilominus valet collacio licet ecclesia
ex donacione laici conferat beneficium

tu primo beneficio impetrato de eo
no facta mentione vt sic valet ipa
s impe ordinata ¶ mig occasione hic remoue
puti et alii beneficiati no sunt ydo:
nei ad beneficia consequenda vt
Simi bene no sunt hic indignus reputa
vm causa pro vna pbende intc:
gratione no dz diuidi alicui vt
alterius cu iactura directe noli
encabilis Sluti ignobiles et no
eminentis scie ppt hoc a pbendis
repelli no debent etia in ecclesiis
que no consueuerunt tales admitte vt
nobilitas morum valz hic plus qz genitorum
vm olim Rescriptu quo mandatur
aliam de bursis puideri extra
nel dignitate no includit vt no
nimii puigiorum fiat donacio pape
vm pauso
Aliquis infirma integre percipit fruc
pbende sue vt Aliquis infirmus reb
resistum psbiter ¶ percipit ecclia
cui medietas palme cu duobus
digitis est abscisa missa no cele
brat sed ceteris sacerdotalibus officiis
fungi ppt vt Dominus ac legit
c reatoribus ¶ A missa qui prohibet
Si rector ecclie e leprosus danda
est ei coadiutor vt psbiter infectus
na nos Si ¶ aliud sibi inges dz
rector ecclie est leprosus ab admi
strationis officio remouet sed dz
de bonis ecclie sustentari vt victa
donec tali quando remouendus
septe Epo qui ppt morbum incura
bile pastorale officium exere no pt
dandus est ei coadiutor vt Infirmus
presul socius quem volt sibi iungat
consultationibus direc diacrnis
aut que morbo palitico laborantes
officium lingue aspitis amisisse co:
adiutor e mito adhibendus vt
Officiarius lingue pdis scieius e dec
n om amplius
Quscriptant in mostio monachorum
aut clericorum seu etiam puellarum qui
qdi de bonis ecclie se regere absque
pecunia pnt vt Assumat monachi

tot quot bene pasce possunt
In ecclia laica no debet intrare n mo
canonicorum nec e eis stabiri ius ca
nonie vt fiue canonici licet no
p frequentibus insti tuta ¶ instituere
canonicorum spectat ad epos et corr
victualos vt pellis eccla no intras
n et dicitate sedis ¶ cu quia iuste
ap z statuimus insup ut multis
in ecclis vnius vltramqm facultas
tes carum sufficiat nobis instituat
inpitus vt illos no sciacs quos no
d decore Scimi e ¶ bn pasce posse
ecclis oportet instituti no debet insti
tui clia tre nationis vel regionis
sed vn aeque sunt dummo ydonei
vt Est quod que pdu ne dupis illud
vm venisset Si possidet ius insti
tuendi vel etia ad que de iure qui
no spectat pendente iudicio ppt
in possessione defenditur vt Siim
michi excludis totu donac vidis
vm ad inriam qd ad que spectat
collacio dignitatis scripm e illa
institue no pt vt ptre no tenetur
¶ aliud quod tu dare debet

qui e primorum Substituta e vincti
sient ab ecclastica comone expellit
vt simi loca venerbilis rapiat hic
n ulla eccla de: ¶ ruito rep batur
neficia no vacancia no debet
conferri uel pmitti sed cu vacauerint
conferri debet infra sex menses
alias collacio deuoluitur ad supiores
vt Sic z e ecclis successio simonica
prelati beneficia vacancia co:
ferunt no obstante appellacione
illorum quibus fuerant commissa
antequam vacarent vt Sciliam de
pmissis prohiberis habere
roposuit Si sebatur ei ad que
spectat collacio dato creatore
ad puidendu p puriacom breui
fitaz collator affata e pbenda
ita qd collacio facta alii no tenet
vt papa vacatura no vult dare
ma dealstitate ¶ datus vacante
Sepius semestre datu ad eligendu
no currit lottime impedito
vt ecclia fiat ipa cum eius renovata

vm nris no valent lre ad bene
ficia impetrate que de altius col
lodata possione sibi no facient men
tionem vo Simod no e licitu ligitud dat
post electionem vbi constat gratia pape
beneficiu esse collatu p eu qui
ptatem habet conferendi p certe pcam
abiuracionis vel renunciationis no
retardatur possessio vel alia di
gnitas no vacans confertur no pt
vo prima robur retinet inito gressio facta
vm supe quecumque Recepto in ca
nonicatu tenet capitulu sibi pro
uidere quamcito se facultas optulerit
vo fructus percipiet eos qui canonici
ras mias vna pbenda vel digni
tate in aliqua eccliam si recipiat
alia i eadem ecclia vacat prima vo
Sim tenet iniuste re dz linquere iuste
Expte latam conalium no hz loca
vbi no e certus nus canonicorum
nec pbende distincte vo Instituitur
papa quem volt cum sufficiat vo
constitutus Is qui hz de iure co
ferre no pt alii dare conferendi
ptatem prima pbendam vel bene
ficiu quod vacare contingit vo
No licet hoc alijs qui dictat ipsa licet
Electus filius latam conalium
vltra sex menses pbendis vacanti
bus ad epatus no extendatur vo
Contemptus proris sic tam maiora negotia
p tenoe no tenet pmissio be
neficij vacaturi vo Simod male
attedens Donar hc p ipsum enorta
Obligatur platus q pmittit alii
no potit pvidere vo hc vbu potes
ostulasti pmissio solue dictat
Si ad talem et platu collatio p
bendarum ptinet p lapsu temporis
ptas ad alium no devolvitur
conferendi scitus si platus ibi vaca
heat ut canonicus et fraude
no comisit vo dzr qp militu no hc
vm dilecta sibi vendicet vng
directa & indirecta facta pmissio
a prono de beneficio no vacante
no tz vo dicta inito successio facta
futuri

onit ille qo vacante sede ipsius
status no mutatur hoc quo ad prima
talem vacante sede talem no confert
beneficia spectantia ad collacionem
epi quo ad ipm nec valet nec indicari
con ecclam habuid hc dr totus
titulus vo No firmat quicquam q
ledat sede vacante Canonici no
surripiad ius canonicale Decreto
qm vacat sedes no suscipiant

rrita elc epor
donacio et vendicio vel comutacio
rei ecclie absque collaudacione
et subscripcione clericorum vo psulte
acta vacent cum clerici no pbari a
ontinebatur In tpali alienacione
quam facit platus taciturnitas cali
hetur p consensu vo Sz sii canonicus
vm nos pde a psule fit enorta
No tenet concessio plati facta cali
reclamante nisi ea rata pq mod
habuisset vo Simod semel admittit
consensus no renocabit
onit discrecionis t platus sine
consensu cali sui destituere instituere
vel alia negocia facere no dz id
dicit & sequens vo Consilium psul
nato vo lrad Requirat canonicorum
conscripta false merito reprobantur
a nostitur Si ecclia collegiata
heat putacem in alia eccliad puta
bit platus de consensu capituli
vel maioris ptis nisi de consuetudine
vel pvilegio solus hoc platus pos
sit vel hoc competat sibi soli vo
Credimus hoc facere conveniens qp fsa abbas
pm aplica Decret donacio qua
facit laicus ecclie de solius dyo
cesani consensu de decimis quas
ab ecclia tenet ab antiquo i feudu
sibi concessit vo Cum quedam que
no exquirunt velle impmerni
na impi no pt epus absque co
sensu capituli sui eccliam confere
alijs ecclijs eciam si ius pronaius
obtineat in eisdem vo Nil psul sine

canonicas ꝑrijs alienet
astorales ꝯpus prochiales eccliās
cām de consensu priom sine con-
sensu capituli uel cāꝝ obuenc̄es
monastio donac̄ nō pt vō assen-
su pape quedā psul bene donat
et si membra / nō collia p̄ma-
lia vocāt debent et admitti cāꝝ
ecclīaꝝ cathedraliū vō inferiū
magni ꝯcessis quoq̄ conalioꝝ

Vm in ecclīis ordinacō maioris
et senioris ptis capituli p contra-
dictōm uel appellacōm minoris
ptis nil rationabile opponentis
impedi nō dz vō vbi consuetudo
racōne caret reprobatur
Ne sūt canonici etiam in dīe
nō pt nec calūd sed ēpus cū co-
sensu cali sui vō ducto pcta suos
p ore comis ordi ꝯmito conseruan
nacō eccliē p contradictōm uel
appellacōm cuius ius nō meest
impediri nō dz vō maioris ptis sa-
pptē plāus ꝯtū inre robat
cū consensu maioris ptis capituli
contradicente minoꝛ ꝯstrīc pt ut
ad necessaria repacōm fabrice
quilibz canonicū de suis pventibz
ꝯtribuat vō quod plures faciūt
minne pauci renocabunt

Et nūm
Et si platus aliquis comittit sy-
monia vō ipā vice git ꝑ ac ꝯ nuc
ꝯphēta
Non licet abbati quo ad
capellas subiectas monastio data
ē ptās ad regendū nō ad spoli-
andū vō commitat psul cū con-
qui res ecclīe lai ꝯsensu melior
ti nō pūt res ecclīe donac̄ ꝛ qui
ab eis illas recipiūt excomunicent
vō reges nō donēt res qꝫ sit ecclīaꝝ
consensus rector ecclīe si dat ecclīe
rem duple estimatōnis ꝓ eccliē
pt manumittē / ꝯtinebit in ipē cū
posteritate sub patrocinio ecclīe

vō et bene de medio teste ꝛ ipē sacerdos
pt qui nichil ꝯ platus nichil
de suo dat ecclīe ꝛ seruum ecclīe
manumittit nō tenet manumissio
vō ecclīe ppetuas res successor reuocabit
nlli liceat res ecclīe alienare nō
debet vō ecclīe minimis res in pena
ꝯ quis ꝑsbroꝝ alienacō ꝯ patim
rei ecclīace nō tenet / ꝛ qui aliena-
tōm consensit nisi restituat ex-
comicat / ꝛ quilibz clericus contra-
dicere pt ne alienacō fiat / ꝛ rem
alienatā repete cū fructibus vō
augmenti pena res ecclīe ꝯpetentr
Quod aucts Steriles īra dai pt ī am-
phiteosim illis cuius studio ēdueri
ad culturā vō ecclīe possēs res ad
meliora locare · Et supra si
platus iurauit nō alienare rem
de qua dubitat an sit de mesa
alienar nō potest possō minus
vtilis ecclīe alienar potest p vti-
liori de consensu cali ꝛ superioris
licencia vō possessor mesa nō pt
Quod audienciā ꝯ dat diminucōm
canonicus de pdiis ecclīe ppetuā
locacōm facē nō pt vō inuiste
ꝑam sumpsit in iure ꝯfundes
possessiones ad mesā tuā uel
capituli tui ptinentes alienac̄
nō debes aut ecclīas in quibꝫ
monachi ministrac̄ consueuerint
clericis uel laycis assignac̄ vō
nūquā donabis laici in res monachoꝝ
Quod iuram Restituit ecclīa contra
contractū solemniter celebrand
de quo enormiter est lesa vō emi-
stā precium reddet res ecclīaꝝ
Vm laicus alienacō facta de
rebus uel feudis ecclīaꝝ non
tenet / ꝛ si fuit p laycoꝝ con-
stituciones roborata vō ecclīe
res laycus amplificac̄ tenetur
rectarie
De quinquennio ī quinquennium sm
antiquā consuetudinē ꝛ aucto-
ritatē renouent vō ꝑtate lustro
quomis querit, venerari
Et Scarys precaria per predeces-
sores facta irrationabiliter

p successorem sine metu pene premisse
renocatur vo dampno pcaia cu sit
debet renocari vel alis successor
renocat pcarium p decessoris mis
p rectum in ad vecedum (t)onabiles firm
concedimur quamdiu pane qui con
cessit volunt quoque obitum eius cui
concessum e no etiam concedentis
aut cui ipm alienat cotingit aliam
hoc renocare volenti, qr p co ven
coem quia no licet rem alienam
invito dno possidere, porro precarie
que quis de ecclesiar possessionibus
fieri solent no sunt p voluntate con
cedentis renocande vo precarium
cui volt renocare valet sunt auctor
vm gratia / dicit glose
et qui ex dequo comodarius teneat
et qd comodatum decepissime reno
cari no pt vo intacta reddas in
rem qui tu tibi posito
varius ille de deposito fcto p psone
apud clicum ecclie qr idem e etiam
no tenet nisi i utilitate ecclie
sint comissum vo dco depositi mo
nachum tangit sufficienter
ona fides / dicit ad quod teneat
depositarius qui possit renocari
depositum vo culpam tua gsinas
tm mea p deus
lacuit vt psbri plebes suas ad
moneat, ut ipi hospitales sint
et no carius vendant transeuntibus
quam mercato vende possunt alioquin
ad psbrm transeuntes hic querant
ut illius nisi, cui humanitate
sibi vendant vo psbr insistat
vt mensure (qr iniquum bene fiat
et pondera iusta fiat etiam si qs
iustas mensuras et iusta pondera
fuerit cu iniurare presumpserit xxx
diebus in pane et aqua peni
teat vo pondera iniustus hic ieiunius
vm dicti sunt vedum) maxime
res minus dimidia iusti pcij in
opcone est emptoris cui volt sup
ple iustum pciu an rem restitue
recuperato pco vo deceptor pcium
cu suppleat res maneat empta
p exuerunt qui vir vxor consenacte
rem sibi donata ppt nuptias alie
nat eo mortuo illa alienacionem
huiusmodi renocare no potest vo ducas
vendicio p tpa longo manebit
d minimum factus emptor qui rem
est credidit rem fore venditam et
in veritate tradita, hec restitue si
satisfactum e sibi de sorte fructibus
perceptis computatis i ea vo e4 pe
de fraude tenuit reddat mo nata
vm causa / simulata est p dec supra
sic dicti vo emptor vel suppleat
(c) venditori (vel studet vendicionem
ponit tres casus in quibus venditor
tenetur emptori de empcione vt vendutor
emptori rem defensare te
x rescripto de comicum
sunt mgri et scolares bononie
qui hospicia aliorum mgrorum vel
scolarium absque ipsorum consensu
an lapsum tpis locacionis con
ducunt vo hospicio sociis fiant
estra nobis dicta fraudare vcta
fructus decimarum suarum ad fictum
affictus concede possunt dummodo no
videantur infeudare vel alienare
eis cu quibus condicionem facere possunt
meliorem vo ad firmam poterunt mathi
p ropter stabilitatem / res quasi locare
dima pe loquitur de eo qui conduxit
predium rusticum / ha pe de eo qui
conduxit predium vrbanum vo non
debet aliquem tu defraudare locado
otuit emphiteoticaria ecclia firmiter
requisita eius qz nunciato quantum sibi
ab alijs offeretur se nolle emere
dixit vel a denunciacionis tpe duorum
mensium spacium sit elapsum melius
racionis et ius sibi competens aliis
vendere qui ab empcione huius minime
phibent emphiteota qz secus
presumendo vel cessando i solucione
canonis p biennium, nisi celeri
satisfactione pro modum sibi consule
studuisset iuste potuisset expelli

no obstante q ei ut canonice solueret
no extitit iudicatu cu in hoc casu
dies statuta p domino interpellet
vo Censu no solues bn pelli empi
teota
P rinceps eccliam cu principe pt rem
immobilem pmutare dummo no dam
pni fiectur eccliam vo Ecclias reges
et comitatus ¶ Successores rege debet
nec rex ecclia4 que ab antecess
sore inconsulte facte sunt ab eo qui
successor est emendent vo aliquod
male commitas hoc successor reuocabit
antipia Spui eccliam no pmutat
nisi ad libertatem hoc et et sequitur e.
insistu vo libri sacri sun no efficacie
qui bene vendunt qn fuerint sigillum
inestitum Eccla pbendas maxime
pactione pmissa comutare no
pnt sed plati ex causa bn pnt
pmutare psonas vo vtile cu sunt
questiones ¶ tunc pmutacio fiat
eccliae iure spectantis pnt ad inuice
pmutari et ipa4 cta editus ad
inuice pnt pmutari et p nimis
soluentibus paia supplere vo Si me
lior sunt ucca res addeo iuramentu
vm olim Beneficia sua pdunt
qui ipa auctoritate illa comutat vo
Qui male pmutat li p ppam spoliatur
vm vniuersorum Clicus qui renunciat
beneficio ut alii conferatur pt de
iure puari nisi de patencia tol
leret vo Ius p decreto stat no p de
exhibita Spuale cu ¶ recipiente
tpali pmutari no pt vo Mobile
no caret eque cu spuali
insinuacione Si ecclia recepit
feudu a vassallo in pignus absti
nendo ab eius fructibus no tenetur
fructus in sortem computare vo
Qui tenet feudum dns iure sibi
expte pont tres casus ¶ Stros
in quibus no obstante iuramento
de no infeudando de nouo infeudare
pt platus vo Qui vacans feudu
concedere no alienas
nullus psbr calicem uel patenam

pcinnat uel vestimentu sacerdotale
aut libru4 eccliasticorum tabernario uel
negociatori aut cuilibet laico uel
femine ivadiu dare nisi vrgentissima
necessitate vrgente vo Pignora vic
Pator pnuntiando ¶ fiet ornatus eccliastici
et lex qi ut homo liber no teneatur
pro debito ea id si rex desueritur
possit pro debito addici vo pign
res fiant aliquis no homo liber
ex pnuntiando lacte Si rector ecclie pro
pprijs negocijs rem eccliae pigno
rauit hoc eius compellitur eam
eccliae restituere vo Alibi pt exponi
illo vos re: ¶ hoc p nam redimet
dumque Si vsurarius emit rem
eo pacto ut post tempus ea restituat
debitori recepto aliquo vltra sortem
fructibus computatis i ea talis
contractus videtur pignoraticius
vo Qui fenus sunt mito suspecta hec
ex lucro agit pro dote con
quelibet possessionem bono4 mariti
vo Vir malus e quius solua dos mulieri
vm con O Si creditor uel is q
ab eo cam tenet perceperunt iam
de fructibus q satisfactum sit sorti
debet pignus restitui debitori
vo Precepti fructus i sorte computentur
Agnificante Si is qui obligat
rem suam sub pacto legis com
missorie et iurauit no q ingrac
iuste impeditus rem i tempore no
redimit illa post diem redimere
potest vo Sepatur lex ius in cap ius
vm constet vsufru: ¶ qui tenet
cuaring prestat cautionem q vtetur
et fruct salua re4 suba ad ar
bitriu boni viri et q restituet
immobilia et ea que vsu consumuntur
finito vsu fructu vo Anima dedu;
¶ res titulo quo aliqui fruatur
clericus fideiussionibus insumens
abstinere vo Qui se dedegit a clero
pervenit dom ¶ submoueatur
pellitur debitor fideiussorem finare
indemprare p assignacionem pveni
tum beneficio4 suo4 vo Debita
non solum et pureq spoliari

onstitutus per consuetudinem ecclesiam com-
pellitur creditus debitor fideiussorem
a fideiussione liberare qui a credi-
toribus molestatur ut pro te debito
q nos quibus debet succurrere solvens
Si sine licentia prelati et maioris
partis capituli religiosus fideiussit vel
mutuum accepit monasterium non
tenebitur et religiosus punietur ut non
intercedat monachus qui secundum regulam missus
vim pro quo te ponit tres casus
in quibus fideiussor potest agere contra
debitorem ut ipsum a fideiussione
liberet ut convenis qui te debitum solvere
tradat
d hoc in apostolo Sicut filius de-
bita patris solvere tenetur ita prelatus
sui predecessoris pro ecclesie necessitate
contracta ut solvet iure prelatus
q quod Si prelatus debita iusta
ecclesiam alienis debitis aggravat
suspensus est ab administratione
temporalium et spiritualium et alia non tenet
ut debita non subeat aliorum si sol-
dardus debitor pignus est
qui non est solvendo excommunicatus
quia non solvit absolvitur ab excom-
municatione prestita cautione quod solvet
cum ad pinguiorem fortunam pervenerit
ut pauper dormientibus sed dimittere debita
s qui conqueritur indebite solvens
ta petitam se solvisse probatur
quod indebite sit soluta et eius adv-
ersarius solutionem inficiens quod inde
convincatur tunc eius deficienti
contra creditori probandi quod debitum
recepisset ut creditor inficiens
hic per testes superatur
rudentes quod habet sibi nobili-
tas quodam legem imponit
ut debet se quod sponte tenuit opti-
mere et missi in beneficiorum suis
crevit nichil se prestitisse putet
et apud nobilium meliores semi-
plenum bonum videtur quod sine
dilectione relinquitur ut nobile
cor crescit ut dormit distribuendo
raternitate non valet donatio
qua facit prelatus consulto capitulo
in dampnum ut dicitur male distracta
hat successor revocabit
ctum prelatus modicatem ecclesie do-
nare potest si hoc habeat consuetudo tenet
ut est consuetudo sicut in domibus sanctis
onsultationibus ecclesia non vacans
in beneficium concedi non potest sed in
spectare beneficium alterius ecclesie auctoritate
episcopi et sine preiudicio prelati ut ecclesia
presul det nec tamen inde commodis
ex tuas non obstante iuramento
de non infeudando de novo prelatus
potest integrare feudum si appareat
vasallum in mensura deceptum
ut debita cum solvit non conceditur nova
vim dilata in donationibus feuda
larga debet fieri in prelatis ut
amplificare presumme contra dona consilii
pastoralis Si episcopus in ecclesia qua
de consensu capituli sui pro loco do-
navit percipiebat decimas redditus
illos donasse videtur omnes proventus
ecclesie potest cathedraticum illi conceditur
ut presulis in domo dicitur quietus adesse
inter dilectos religiosi in preiudicium
suum solum prius domum suam et se alii
alii religioso loco subire ut hic
non audiris conducere impia preco se
plicet donatio quinquagesime vel
centesime qua facit prelatus cum gravi
ecclesie sue detrimento potest licite re-
vocari ut similiter gravat ecclesiam do-
rope eius post in initio revocatur
quatuor casus propter quas potest donatio
revocari ut ingratus dominium merito
privatur et ipse
investigandum est cuius prelatus
acquirit per promotionem suam teneretur
esse ecclesie ut dicitur apud ecclesiam quam
respexit qui cum collegio ecclesie sue
dyocesim tenet de hiis que simpli-
citer ad ipsius ecclesie nomen scri-
ptura faciat aut ab eius ordi-
natione discedat ut ecclesie spoliato
et unquam res designare tenetur
quod presbiter res quas post dies consecratos

acquisiuit ipse eccle relinquat vt
presbiter eccle que sua collecta relinquat
nquirendum est Si aliquis presbiterorum
de redditibus eccle uel oblacionibus
uel votis fidelium alieno nomine res
comparauit quia sicut nec suo ita nec
alieno nomine presbiter fraudem facere
de facultatibus eccle debet quam hoc
sacrilegium est et par eius iude fuis
qui sacras oblaciones apportauit
et furabatur vt furtum quoque tenetur
qui dissipat eccle res
ui quis sine cleri agellas uel
vineolas sibi fecisse in terra eccle
probabitur sustentande vite vsque ad
diem obitus sui possideat vt post
suum decessum eccle restituat nec te-
stamentario aut successorio iure cui-
quam heredem pro heredum ne relin-
quat nisi forsan cui est pro sumptus
ac prestacione eccle largiri voluit
vt eccle res das illi bene qui tibi
sunt
uo eorundem relacione episcopus testari
potest de rebus propriis sed non de rebus
eccle vt de propriis presul cui volt
vm ingredientibus testatur et ipse
Abbatissa non potest testari vt abbatis-
sa nequit quia testari moriendo
os quid ipse negligencia heredis
episcopus pias defunctorum exequitur
voluntates vt cogi quis potest ut sol-
uat morte relicta
ndicante debet legatum nudis verbis
attestare relictum vt destat mulier
exsoluat et ipse maritus
Illius uel non debetur legatum cum
testator rem non suam sed eccle alicui
eccle legauit vt claustrales non
contendant alienare tenere
ui heredes iussa testatoris non adim-
plentur ab episcopo loci illius omnes
res que hiis relicta sunt canonice
interdicantur ac fructibus et ceteris
emolumentis ut vota defuncti im-
pleantur vt cogitur hic heres ut soluat
vm in officiis de bo nota penu-
nis eccle acquisitis clerici testari

non potest vt clericus ecclesiam propria negare
de hoc pluribus modeata vetatur
elemosinam de bonis per ecclesiam acqui-
sitis clerici facere potest sed de hiis te-
stari non potest vt hic ut testes mo-
nia nos de bonis de re non prohibe-
propriis uel acquisitis intuitu persone
clerici testari potest de acquisitis intuitu
eccle non vt clericus de propriis testari
vm eccle valet testamentum non prohibet
mentum quod facit parochianus
in presencia presbiteri sui et duorum testium
nec valet consuetudo contraria
vt clericus qui per tres testamentum roborat
relatum ipso confirmata est per precedente
vt in testamentis decreta valet ubi
relatum non de bonis propriis non ex
clericus testari potest in acquisitis per
ecclesiam cum si sint mobilia succe-
dat ecclesia in quibus congregacio ue
successor potest tamen de illis funeribus
sibi erogare et si plures habeat
ecclesias fiat diuisio inter illas vt
sine per doctrina quis tu bene donas
vm tibi in ista questione dicas
quod qui extrema voluntate in alius
disposicione committit non videtur
decedere intestatus vt hic bene
testatur licet cum committis amico
ffless de relicta per eccla petit epc
portem suam licet ei aliquid a te-
statore fuit relictum nisi ea condicione
quod non in fraude fuit relictum ut
esset pro te contentus et relictum
agnouit vt cuius sit tenear
requisisti fuit per morte relictum
Quando legatur aliquid eccle
tantum aut episcopo tantum aut simul episcopo
et eccle qualiter sit diuisio testamen-
ta facienda inter eos determinat
hec decretalis vt testamenta va-
rimantis leuis quod fuit fraude
In bonis patris et matris et in nota
cuius hoc quis terciam partem iure nature
in qua grauari non potest filius ro-
gatus restituere hereditatem detrahit
duas partes quartam trebellianicam
et terciam iure nature in qua computabit

fructus a tempore litis contestate
perceptos de bonis que restitucioni
subiacent, si super illis bonis fuerit
conventus et litem in hac causa
contestatus. Vel: In bonis patris
et matris quis tertiam partem eius que
sibi ab intestato debetur iure nature
debet habere et in bonis avi et avie
et in hac parte testator non potest con-
dicionaliter apponere in aliis autem bonis
condicionaliter apponere potest, nisi sine
liberis decesserit, qui heres insti-
tuitur talis succedat qua condicione
adveniente heres heredis non mortui
dicta bona illi substituto restituere
debet in qua computabit non in te-
stamentis trex deducto iusta
[V]na nobis [?] compellere fidei
commissarios exequi ultimas volun-
tates testatorum vel heres testatoris
[R]eynaldus. Ut iussit distribuatur
Si filius heres instituatur cum hac
condicione si sine liberis decedat
hereditatem patris restituat, de istis
bonis tertiam in iure nature hanc in
qua gravari non potuit, necnon
quartam trebellianicam, quam quilibet
extraneus gravatus deducere potest
si de illis bonis fuerit relicta, et
heredem instituit, valebunt usque
ad tertiam et quartam prefatas licet
ipsas non expresserit in legando,
heres tamen a tali institutus quartam
prout falcidia de singulis legatis
deducet vel debita non potest nulli
[illegible] fidei com[missi]. Diminuatur
missarius qui effectum suscepit
exequi compellitur per dyocesanum
vel [?] ut spolias que sunt tibi
[D]e his summe credita morte
rat quedam legata, de quibus episcopo
vel ecclesie parochiali portio cano-
nica non debebitur vel dicendo volt
moriens sic et vos distribuantur
et hoc ibidem
Clericus propria bona donare potest cui-
cumque volt, sed si decedat inte-
status succedit ecclesia vel vendicat

ecclesia que recepit a moriente
[S]ancto consilio. Si presbiter intestatus
decedat peculium eius debet dividi in quatuor
partes et non capiat laycus res presbiteri
[P]rimum dilectus rector ecclesie. Moriens
parochialis dicitur decedere intestatus si
nullum fecit testamentum, vel fecit sed
frivolum et hic succedit ecclesia secundum
si appareat ipsum fuisse monachum, vel
sana mente testantur non potest in
testamentum scribere frivolum
[N]os instituta. Decedens intestatus
sepelitur in sepulcro maiorum suorum,
alias ubi elegit sepelietur, ita quod
ecclesia in qua sepeliri debet sua
habeat porcionem, videlicet tertiam partem non trans-
ferri potest quoniam solvendum tertia intra
[R]elatum. Si quis in egritudine de qua
decedat offerat se et sua monasterio
in quo elegit sepulturam parochialis
ecclesia habebit inde canonicam portio-
nem si in sanitate hoc fecit hic est
sequens c. de his vel Relig. de parochi-
[F]rabnitatem. Cum sint intra
[?]una recedimus non ignorare mortuorum
sepultura et cimiteria apud illas
ecclesias nostra ex antiquo esse depo-
sita in quibus religiosorum fratrum con-
ventus sunt constituti, circa orationes
atque missarum solemnia tam pro vivis
quam pro defunctis frequencius cele-
brant, unde ipsorum donationi et ex-
treme voluntati qui apud easdem
ecclesias sepeliri desiderant minime
contradicendum est, qui vero relictis
antiquis ecclesiis et patrum suorum sepul-
cris contra consuetudinem patrum
veteris testamenti qui cum patribus
suis sepulti esse leguntur, ad nova
et minus religiosa loca se transfe-
runt irracionabiliter et hanc antiquam
consuetudinem facere videntur. Unde
si p. de castello circa antiquam et
racionabilem consuetudinem aliquid
de corpore suo mandavit de sepe-
liendo hoc non preiudicat racioni,
sed viribus carere debet, quod ita
mandamus quatenus corpus ipsius

monachi sancti stephani reddi
faciat et pu sint pribus sepeliri
vo reddit hoc corpus defuncti religiosi
e hys que ipse ad claustrum transi
sa(n)nus inde teneri(s)
Extra de sepulturis Cum sepelunt prochianum
alienum quem sepelire no(n) debent com
pellitur restituere corpus et omnia que
p(er)venerunt ad illos hoc dicit et sequent
c. vo Canonica con(tra) monachos hoc
idem habet vo Resti(tu)ti restituitur
hinc corpus quod fuit data reddere debes
de vxore Mulier maritata libere sibi
poterit eligere sepulturam hic primo
pater filios impubes sepelire pot ubi
volt si consuetudo hoc habeat vo vxor
se transfert quo volt ved ipse mariti
vim sup quodam ca(pitul)o ex p(ar)te aucte
statuimus ut si aliquem prochianorum
morum contingat eligere sepulturam
de testamento primo vobis porci
assignet vo Presbiter hic quarta capiat
certificat Ju(ra) De morte relictis
quantitate canonice que debetur
eclesie attenditur consuetudo locorum
vel aliter In quantitate canonica que
debetur eclesie prochialibus fuerit
consuetudo instituta vo Consuetudo
tenetur tre de morte relictis
In mea patria Si religiosi privilegiati
sup iure feudandi funerandi se
peliant eos qui apud eos elegerint
sepulturam de relicto eius prochialis
eclesia habebit canonicam sepulturam
porcionem si vero sepeliant morien
tes ab intestato vel qui apud eos
non elegerint sepeliri tunc prochialis
eclesia habebit quicquid eis obvenit
vel aliter privilegiati sup iure fu
nerandi sepelire pnt eos qui apud
eos elegerint sepeliri relicta cano
nica eclesie prochiali alias resti
tuent quicquid ad eos rone illorum
pervenit vo Jur(e) male detenta sine
Extra de Si de corpore restituitur
ponte cadens casu subiugatur
non privatur eclesiastica sepultura vo
dum fugiendo nephas se iugit
non reprobatur

sacris est Si ossa excomunicatorum sic
sepultorum discerni pnt ab alys exhu
mari alis non vo Non possunt reprobis quam
volende Extra Si quis prochialis sepulcra
cimiteriata pro sepultura effodienda
vendi non debet vo vendere non debes tra
parochiano Cum pro moriente Ex
Excomunicatus qui in morte signum pre
sentem fuit absolutus in cimiterio
ecclesiastico sepeliri debet si ipsius heredes
ad satisfactionem compelli debent vo
Cum excommunicatus revocatur semel anno non
reprobatur
Episcopus hic ponit
qui vindicat locus ut episcopum quam
substituit et episcopum habitum ad fidem
conversum vo Conspiciendi cer donati
ut dimas vel festinus Extra de recusis
diebus presbiteri aliquam missa cele
brent plebem interroget si aliquis
prochianus in ecclesia sit qui proprio
contemplo presbitero ibi missa velit
audire quem si invenit statim ab ecclesia
abiciatur vo pellit et ecclesia quia
nullus episcopus Clauditur plebs aliena
alius prochiam indicare presumat
etc. Nam cum quis ordinare non po
tuit nec indicare pot vo Ordine
qui presbiter te dignat indicat et te
supco fines prochianorum de quibus
constat vel qui finibus coherent
presbiter non pnt vo Non perturbentur simul
Cognitionis Extra fines ecclesiarum
Si prochianus vnius ecclesie transfert
se ad aliam hic ecclesie debet solvere de
cimas personales alias per episcopum
in illo iura spalia vendicare non
potest vo Pax in quo redit redeunt
pot mea iura
Decima decernitur
quatuor genera decimarum que que veteri
lege dantur et de nouo primiciarum que
que veteri lege dabantur vo Decimis
primicia vix venit impst decimarum
vel decernunt quatuor genera decimarum
que in veteri lege dabantur et dicit
quod decime sunt de omnibus fructibus

psoluende sed nomine primiciarum licet
cuilibet mittere secundum modum ecclesie quam vult offere
orum generis Clim de bonis que
sunt a dote ecclesie decimas non debent
sed que sunt extra dotem ecclesie decimas
debent vt Clima ut soluat decimas
ex multiplici Com ¶ Hic iure vetatur
positio facta super decimis non tollitur
per subsequens privilegium de ea non fa-
ciens mencionem vt A capitulo misso non
omissum ¶ Soluat extra falsa
Monachi tenentur soluere decimas pre-
diales de terris non mittis aliis de qui-
bus prius decime soluebant vt pa-
storalis frugibus frugiferis cum sint nos
ex venit ad nos et ¶ decimas demus
Mandamus quatenus parochianos vestros
monere curetis et si opus fuerit sub
ecclesiastica districtione compellere ut
de preventibus molendinorum pisca-
riorum feno et lana decimas ecclesiis
quibus debentur cum integritate
persoluant vt Dumtaxat sorte Idoi pro ber-
uicios tuos et ¶ Iuste decimabit
mus quod parochianos tuos de api-
bus et de omni fructu decimas
persoluere ecclesiastica districtione com-
pellas vt possibe mella tu cum fetu
vim homines decime ¶ Decimabis
fructum statim solui debent cum
recollecte sunt sumptibus deductis
vt Collecti fructus sine subducti de-
clarati privilegiati se ¶ Timentur
decimis non soluendis decimas
soluunt de prediis que conducunt
ab aliis vt Dras conducit nostra
suggestum ¶ Decimabit quod illas
privilegium concessum super decimis
non soluendis reuocatur si incipit
esse nocivum vt de terris proprie gristi
extra 1o Sext ¶ Monachi decimabunt
ten templarii et hospitalarii
decimas suorum laborum non soluunt
etc religiosi non soluunt decimas
nonalium ortorum et de nutrimentis
animalium que propriis manibus exco-
lunt vt Ex licet quod teneas aliis
sibi debita soluas

Decer de benignitate Religiosi pri-
uilegiati super decimis laborum non
soluendis tenentur soluere decimas
de prediis que traduntur aliis exco-
lenda vt Cysterciensis quedam retulit
ad audientiam ¶ Que non decimabunt
nostram privilegium de decimis laborum
etiam non nonalia comprehendit vt ex
statuit prepositus nullus pertinet debet
ut a nobis / Decime nonalium de-
bentur ecclesie in cuius parochia insur-
gunt si vero non sunt in aliqua parochia
debentur episcopo vt Cum sua sint tollat
parochianos ¶ Presul cuius sua suas
Dic decime non ab homine sed ab
ipso deo sunt institute quod debitum
exigi possunt vt Non quod sit deo instituitur
a Clerico deuotioni ¶ Aliud decimarum
decima layco concedi non potest quod
hereditario iure tenenda vt Non potest
laycus decimas possidere iure
ex tres Iudei compelluntur decimas
prediales soluere a predia dimittere vt
Iudei decimas debent persoluere cogi
nam sic graue / Puniuntur prelati
qui laicis decimas vel oblationes
concedunt vt prelati decimas laycorum
vim sine ho ¶ Non confirmat illas
nices Statuit consuetudini an co-
lonus decima ecclesie in cuius pro-
chia situm est predium an ecclesie in
cuius parochia est domicilium sol-
uat vt Cum subest nimis in-
plicite sedis ¶ Consuetudo tenebit
Decime prediales debentur ecclesie
parochiali prediales ecclesie in cuius
parochia situm est predium vt In du-
bio inuiis terre consueta tenebit
extra non decime de omni fructu
prediorum soluende sunt vt Cum
cuique seruitur illud iuste decimabitur
Non est in potestate decime soluende
sine non deductis expensis vt
Venator miles et fructus se decimabunt
ex transmissa / De fructibus molen-
dini aduentum soluenda est decima
vt Aduentum tu quidem molis pulsare
a nobis tua in gue ¶ Decimabit
vel in specie imperator alium decimas

remittere no pt et p° et decime
novalium no acrescunt laycis qui
cas tenent in feudum ab aliquo vel qui
tenet ad firmam rem qualibet tam
t na q locator et conductor decimabi
ctor tenent ad decimas nisi se
immaniter obligant vel in decimis
singulis no layces ius decimarum
t na nobis sine deductione seminis
et sumptum dns et colonus decimas
solve debent et non cum eccle solue
rint vel pauperibus sed eccle cui de
bent nec ob hoc excusatur ppt
malicia cleric vel quod tibi vis
fieri aristo no subtrahes illud
xpte ius privilegium de decimis
labor ecia novalia comprehendit
vel sic tibi credo manus credo m?
a sc? alius negociator tenetur solue
decima de lucro deductis expens
quas fecit de pecunia decimata
de fructibus tamen no deducet expe
sas factas pro ipsis percipiendis vel
pro re restauranda vel res posses
sa bene iure debet decimari
vm contingat quod quis percepit decimas
in alia parochia si insurgunt ibi
novalia eorum decimas in alia
parochia no percipit vel sic conceditur
decima no cedit de iure novale
vm in tua decime omnium fructuum
debentur ei qui sibi percepit deci
male predium secus vero si ex alio
predio no percepto proveniant vel res
eadem iure diviso non censeatur
ndum adversus laycus no pt eccle
concedere decimas nisi ex concessione
earum etiam confirmata a papa in
forma qua paret alicui ius p
cipiendi vel ius commune nec dom
n aliquibus dominii pte regis
predior cogi pnt ut talibus sua
tradant predia excolenda a quibus
sine contradictione decime pro
veniant vel has decimas solvere quas
vm no sit pus dina nec
soluende sunt decime quam census
vel tributa si vero pus soluentur
debet decimari vel pus dnum decime
m ab sine contradictu tribuantur
eas Cistercien templarii et hospita
larii tenentur solue decimas de
possessionibus post generale concilium
acquisitis si de illis istud concilium
fuit celebratum anno dni Mille°
CCxv ut colligitur ex speculo his
toriali Io an decime antea solue
bant vel no est religio que decimas
ndicimus vniuersi pene solvat
personis ecclesiast ut decimas deti
nentes a laycis ad alienas eccle
sias ptinentes in pignus recipe
ab eisdem laicis no presumat vel nec
tibi sit pignus detinet ex violentia
De regularibus transeuntibus ad reli
vllus tondeatur nisi legitima gionem
etate et spontanea voluntate vel
maturi spote tonsura sumere debe
i quia ante impubes monasterium
ingressus post annum a parentibus no
pt revocari si pubes fuerit in
gressus post annum exire vel a paren
tibus revocari no pt vel durat
qui puer tondetur nec revocatur
t clerici qui se fingunt habitu et nomine
monachos et no sunt corrigantur
ut vel monachi sint et veri cleri
vel clericum no fingis monachum te fingis
idua novicia eadem sine vel sic
quia se sciens nigeris actibus
professorum per hoc censetur esse professa
vel dum monialis esse in degis cu
oblatos monachos monachabus
ex levitate ad aliud monasterium
transire vel petulancie licere no debet
vel Ille producens quo te pro monachasti
ma in insulis dura est cognitio
monachorum puerorum in eorum monasteriis
an xvm anni suscipi prohibemus vel
maturus dura tum suscipe religio
om est nobis monachus cisterciensis
professionem sine licentia abbatis
sui alibi professi voluit regredi
compellitur vel iquotus inducetur
d uram a nullo suscipiatur
minor xiiii annis ad religionem
no obligatur idem in maiori qui sine

pbacōne recipit habitū professorū
et infra tēmi penitūt v̄ Bolias
a monachis media duci debes
Ip eo dum recepit habitum pfessoꝝ
vbi habitus sunt distincti ibi uel alibi
alibi religiosus eē compellitur
Si habitum nouicioꝝ tm̄ recepit ad
sclm̄ redire potit v̄ assumes le
uē cum durus nō placet ordo
rane de canonico Si canonicus
regularis ad religioēm aliā stric
tiorem sese transfert ibi mane
bit si ad laxioem reducit ca
nonica v̄ laudaris durū finies
Significatum linquendo minore
annos xiiij annoꝝ pfitendo re
ligioēm nō obligatur nisi factus
maior ratū habuit v̄ durabis
cum maturus fueris professus
Vm viru Si filia minor xij
annoꝝ tradita a parentibus mo
nas illa post maior facta sponte
voleūt ad sclm̄ redire nō potit
v̄ Nō redeat monacha q̄ se pbet bndca
Correctu pfessio facit monachū
nō cappa tm̄ uel habitus v̄ duos
bene pmittis debes firmare pfessū
Vm sing Si pr̄ filiū minore
offert mōstio ille filius maior
exire potit v̄ Cū maior es vadas
et iure petas bona patris
Nat tenor furiosus profitendo
nō obligatur nisi factus same
mentis ratū habet v̄ Cum nō
es compos mentis minime monachis
Ad aplicam pfessio fieri pt̄ ꝛ capi
infra anū pbacōnis v̄ Regula
tenet facta tibi que iuste pfiteris
Dair nobis dum pfessiom fecit
et habitum recepit licet ī clau
stro nō mansisset sed in sclo
exp̄ns vsus fuit ad firmandā reli
gionē compellitur v̄ Re nō apparet
Itē ī eodē ca a pēto mota longa
professus religionis privilegiate
q̄ de illa eciā ad aliā arcciōem
transire non possit eciā petita
licencia supioris licet nō optenta
zelo sanctioris vite pt̄ arcciōem
religioēm pfiteri v̄ Nō cedat pfirl
bene dum subit ipē labores
Veniens dōmges religionē pfite
ns ab uxore dimitte pnt sed ala
auil se abiurat nō pnt v̄ iuste
facta monialis et ista redibit
Consulti dum ad monasteriū con... ...
habitu sumens nouicij infra tpus
pbacōnis ad sclm̄ libe redire pt̄
nisi appareat ipm̄ voluisse vitā
absolute mutare v̄ Sis cum
iuste prios retinebis honores
Postulasti dum infra annos pbacō
nis nō facta professione redyt ad
seculū libe potit ad ordines ꝛ
beneficia pmoui v̄ Sis qui
sis monachus sub condicione
Ex pte tua dum vltra anū fert
habitum ī monasterio vbi sunt habitus
indistincti professionem tacite p
sumit fecisse v̄ Vt monachus vmas
habitu quod fers p anū
Statuimus infra anū pbacōnis
libe quis redit ad sclm̄ si nūc iam
pfessionē fecit tacitā uel expssā
uel nisi appareat ipm̄ vitam
voluisse mutare sed dt̄ q̄ salte
p benedicconē vestiū distingui
dz habitus pfessoꝝ ab habitu no
uicioꝝ vel aliter infra annos pro
bacōnis libe quis redyt ad se
culū nisi nūciam fecit pfessionē
tacitā uel expssam uel appare
rit eū absolute vitā mutare
Deo fripis q̄ tempe pfessionis
benedicantur vestes ut distinguātur
ab habitu pfessoꝝ v̄ Iuri con
cesso potes tu redere sponte
Ne religiosi fugitiui religiosi
animatim sunt reuocandi ꝛ cogendi
ut ad monastiā reuertantur v̄ Dum
redeat monachus euitet fugiens
De conuisione coniugatorum
Relicta Si vir de licencia vxoris
religionē ingreditur ꝛ mulier
de incontinencia suspecta ē pnūc

ex officio suo virum mulieri restituet
vel alias. Si vir de licencia uxoris
religionem ingreditur et mulier de con-
tinencia suspecta non migrat, nec
continenciam vovit, episcopus ex officio
suo virum mulieri restituet. Vir vero
cum lance vivat monachus revocar-
etur post dm carnalem copulam
alter coniugum aliquo invito religionem
profiteri potest, et alter ad seculum vota transire.
Vero ingressus claustrum solvit sponsalia
quando intraverit. Cum invito conjuge
ta uxore professionem fecerit et ei re-
petenti restitutus fuerit, ea mortua
matrimonium contrahere non potest, licet ad
monasterium redire non cogatur. Vir vero
qui permittit solvere iure teneris
cum sis positus maritus religionem
ingredi debet nisi eciam mulier ingrediatur
nisi ipsa suspecta non est et contine-
ncia perpetua se permittet servaturam.
Vero est mulier vetula potest transire maritus
conjugatus. Non sufficiat promittere se
velle continere quamdiu vixerit, sed
requiratur continencia perpetua. Vero
ordine huc insignius si continet uxor
ante si coniugati vel coraiug in episcopum
promoveri non potest, nisi uxor eius
prius continencia religionis profiteatur.
Vero consul huc fidem uxor tua cum monacha
ex puero Sponsa de presenti non cogitur
que dicit se ingredi velle religionem
cogenda est ut infra certum tempus
aut ingrediatur et profiteatur aut
matrimonium consummet. Vero consummat ma-
trimonium commixtio carnis
uxoratus Consummatum est in capitulo
dum sis vero in modo vetula remaneret
extra abbas pueros bene pascet
professus religionem de consensu
uxoris in seculo remanentis, licet ei
fuerit restitutus, ea mortua ad mo-
nasterium redire cogitur. Vero uxorem
minime ducere iuste monachatus
consuluit Si coniuges consitentes re-
ligionem alteri mortuo, alter ad seculum
redire non potest, vel alter professus
religionem de consensu uxoris in
seculo remanentis ea mortua ad
seculum redire non potest. Vero uxorem du-
cis monachus statuis revocatis
carissima domus hec pro tempore
vovit continenciam tenere reddere
debitum, licet de consensu coniugis
vovit continere. Vero infirmatus est qui
laudat revocat bene sanus
placet nobis. Si alter coniugum altero
ignorante profitetur religionem, et
post hoc de monasterio reduxerit, illo
mortuo ad monasterium redire non cogitur.
Vero quod prius minime valuit fit post
valiturum. Quod applicatam sede Con-
firmatum est supra in capitulo. Vero
in modo remanet mulier vir non mona-
chatus extra mariti professionem religionis
non per propositum castitatis in seculo suade
plures sponsalia de presenti. Vero declarat
sponsum mulier ficte monachata
constitutus maritus statuis monachus
ab uxore adulterata repeti non potest. Vero
quod longius tenere minime expectet
emens Consummatum est cum monachatus
proximo. Vero ... laxat sponte mulier
accedens ... non revocabit
uxor mariti professum repetit non
obstantem licenciam de profitendo ab
ea extorta metu. Vero uxorem
revocat vir claustrum qui reliquit
conjugium iterauit. Non cogitur mulier
intrare religionem que senex et continens
est et marito profitendi tribuit licenciam.
Vero suspicione carens uxor non continebit
gaudeamus adultera quam sibi maritus
reconciliare non vult, ad monasterium
detrudatur ad perpetuam penitenciam pa-
genda. Vero uxor castima poterit
votum ab Sicco si vult monachali
ingressu se absolvere invicem conti-
nenciam vovendo, et religionem
profitendo alter alteri repetere nequibit.
Vero illectus laxatis uxorem non divortio
uliter que in fide remansit potest
nolente viro qui ab infidelitate
regreditur ipsa qua facere in iudicio
reciti.

ab eo celice separata ad religionem li-
bere convolare vel cum fidei sacramentum re-
linquit bene se monachatur

De conversione infidelium

Laudabilem Sarracenus qui machi-
natione carne mulieris maritum eius
occidit, propterea cum ea contrahere non po-
tuit, et si contraxit licet postea cum ea ad
fidem sit conversus ab ea separari debet
secus si sine eius machinatione interfe-
cit vel. Ex innovationem sunt ingitur hec quod dicitur
ex litteris Si uxore in iudaismo ma-
nente maritus ad fidem conversus
fuit filius communis assignabitur eidem
vel Iudeus nam conversus inure tenebitur

De voto et voti redemptione

De peregrinationis expresse potest commutare
votum in aliud quod deo sit magis
acceptum vel permissum sunt commutare
Venientis commutationem maior peregrino
papa votum ultramarinum quod
impubes pro firmo permisit vel nec mare
transfretare causa hic et parum alendi
litteratura, proponere simpliciter re-
ligionem ingredi si hoc non fecerit voti
reus dici non potest vel De beneficium sim-
Triplice Cplex non sic ligatur ut
non est transgressor Tenearis
voti commutans temporale in perpetuum
vel Dicitur tollitur ingressum religionis
Non est voti executio voti ultra-
marini aucte pape ex causa differ-
re vel sine laxat papa permissum
Licet uniusit se vero tenearis
sic compellitur laicum ad executionem
voti ultramarini per excommunicationem
et bonorum subtractione vel filius
explere patris permissum tenetur
Magne devotionis hec ea commu-
tat papa votum ultramarinum in
ieiunia vigilias orationes maxime
ac cessat causa que vovere ad
votum induxit, ita quod expense
eundo stando et redeundo trans-
mutantur in subsidium terre sancte vel
Ex tunc pastor moritur indo in manes
Quod super hiis duo sunt dicta hic
primum quod si aliquis vovit in sub-
sidium terre sancte si votum suum temporali
impedimento detentus adimplere
non potest ei est danda dilatio nec com-
pellitur votum adimplere nisi cessante
impedimento, sed si impedimento perpe-
tuo scilicet senectutis vel alio teneatur
suum votum redimere debebit et modus
redemptionis hic ponitur, secundo dicit quod
mulieres non vovere viros vove-
re sequi, possunt si voluerint, alie
vero que voverunt et viros non habent
votum suum redimere debent nisi sint
divites, quod suis expensis multos secum
possunt ducere bellatores vel sunt divites
domina mare sulcabit peregrina
Ex multa, Huius capituli iii sunt dicta,
primum quod in consultatione pape
ius dicit secundo quod nullus potest in casu tali
Supra dare aliam licentiam redi-
mendi nisi sit talis cui hoc fuit
a se ad specialiter delegandum, tertio
quod votum illorum qui in terre sancte subsi-
dium voverunt non est redimendum,
etiam si inhabiles sunt ad pugnan-
dum possunt dare consilium pugnanti-
bus, quarto quod concedit ultimum et de privi-
legium in prima de mulieribus que
non voverunt vero quod viri possunt assensu
uxorum in terre sancte subsidium vovere
possunt et etiam adimplere, quinto quod clerici
qui votum suum emiserunt in subsidia
terre sancte votum suum debent redi-
mere quia eorum officium reddidit eos
inhabiles ad pugnandum, et hoc
verum nisi sint inhabiles ad pugnandum
vel prius magnas plagas sanus temptatur
Per literas dum vovit religionem
ingredi, si autem completum votum expresse
affirmat renunciare compellitur et
votum implere vel permissum sicut possibile
Consulasti Ostium monachatur
Platus etiam exulans vovere potest vo-
tum ultramarinum, et hic vicesimam
suorum redditum consuluit in usus suos
vel Regula quos fugit primo secundum regim

De statu monachorum et canonicorum regularium

Theodosius monasteria
sunt exempta a lege diocesana
subsunt autem legi iurisdictionis vel possunt
non tollat claustris proprie relicta
Monachi Concilium usus tamen hec dicta

que principaliter prosequitur. s. ne monachi
precio recipiantur peculia non habeant
nec remaneant soli vel maiores instituti
monachus prelatum remanebit
recolentes monet clerici ut sancti
regulam secundum regulam formam sanctorum
institutionis vel clericis monachi
nimie de claustra tuentur
nisi quod canonicus regularis
prelato huius monitus per priorem in agone
ut professus remaneret si non remaneret
denegaretur ei ecclesiastica sepultura
eadem si ossa discipuli patris eius cum
vel cum ipso monacha moriens nimie
nec dei timore canonico similiter
monachus regularis prohibitus per ecclesie
parochiali eciam secularis sed tamen
decimus sui ordinis secundum hoc si per
vel ut regat eciam concedit prelato
cum ad monasterium hoc professio
capitulum dividitur in partes in
prima prohibetur monachis ne vita
communis viciosa in secunda vetantur
prelato possidere et habere et moniti
non resignantes puniuntur in tercia
in quibus locis debeant silencium
observare monachi instruuntur in quarta
prohibetur monachis ne in refectorio
vel extra nisi in infirmatorio ullo
unquam tempore carnes vescantur in
quinta monachis debilibus et infir-
mis minucione indigentibus ne
seorsum in cameris necessaria reci-
piant committentes et quales cum deli-
catis qui commune tibis vel non pud-
abbates age debeant instruuntur
in vi statuitur quod fidelibus et discretis
monasterii officia debeant deputari
et quod in aliqua obediencia non de-
beant relegari in vii qualis debeat
prior claustralis esse in viii quid
debeat abbas agere informatur in ix
abbatis negligencia et prelati accio
punitur in x quod abbas cum monachis
ut proprium habeat dispensare non possit
ostenditur vel ex rectus monachus proprium
in singulis in quo communiter retinebit
eos statuit ut de triennio in triennium
provinciale concilium abbatum et
prioratum abbates proprios vel priores
priores non habentium celebretur et de
nimis exactionibus et procurationibus et de omnibus
aliis que in hoc concilio tractanda
causis sunt et observanda hic tractatur
vel dicuntur causas prelatus perdant hic reddatur
ea que per religionis decretalibus ista
habet quasi partes. in prima ponitur correctio
monachorum in secunda ibi cum vero abstra-
hatur de correctione abbatum in tercia
ibi sequentes autem tractatur de correctione
visitatorum et presidencium capitulo
quarta ibi presumptione in qua tractatur
de clericis secularibus in monasteriis
beneficiatis quinta ibi hec autem in
qua attendantur constitutiones ad mo-
niales in eius articulis vel que stringunt
monachos astringunt et moniales

De religiosis domibus ut episcopo
sint subiecte Rubrica

nec autem
Si dubitatur in cuius diocesi sit ba-
silica que modo innitur consecranda
consecrabitur huius ibi autem episcopalia
exercebat vel consecrat ecclesias parochiales
Quia monasterium qui nimis tibi presul
nichil iuris deperit episcopo in cuius
diocesi sita est ecclesia qua uniuit
papa ecclesie alterius diocesis non subiect
hic parum locus ut cum dimitte crescat
xenodochie hospitalia et alia
loca similia sint in disposicione episcoporum
vel consuetudines presul pro pauperibus annullata
Ad hec si loca deputata auctoritate
episcopi ad usum hospitalitatis religiosi
constructa et ad humanos usus redacta non sunt
vel cristo dicata mundanis usibus absque
ut quamvis in loco regularium non
debent institui seculares clerici cum — seculares
inveniri poterunt regulares vel clericum
et nimie claustralis sit presidendum
Constitutionis episcopus remittendo in tua
epalia et ecclesie in ea tempore itinere
per vel alius episcopus de ecclesia in sua
diocesi constituta nisi probet accepta
in temporalibus succedebat nisi aliter
doceat de iure suo vel non petat
a claustrali presul quasi remissa

ym venerabilis Epus vendidit ecclias
pleno iure eorum pbat ea in dyoc
sita in spualibus si no appareat
exempta i tpalibus nisi ius suud
aliter doceat vs suspectu reprobas
per rasura documentu
ym dilectus filius monasteriu subie
ctu est epo in cuius dyoc e situm
nisi pbetur exemptu vs exempti
te qui pbas te papa tuetur
e nimia aliquis nova religio
no dz invenire nec i diversis locis
here monasteriis vs Du faciendo
nova confusio religionis De ca
y eclis in eclis pellis monachorum
monachorum plus p monachos no
regat vs dure statuit psul illu no
deinit abbas
) eclia no cathedralis vendicat
in alia eclia optinebit ad ea im
que pbabit sibi teneri ex psc poc
uel aliomo lettimo vs Ecclesie
claustru no se subdat tribulate
y pte tua no valet exeptu im
petratu p monachos ut soli ma
neat in capellis si de latern co
cilio no fecerit mencionem vs Con
cilio defert spalis lra pape
ad audiam abbas monachu si solg
manet in capellis debz p socium
assciare uel ad monasteriu revocare
vs Dosdam teneat claustralis clau
stra relinqueres De iure patronatus
exlatu i° ppe discordias pronorum
cessat eclia divins tollitur eli
quie et hostia ecliarum clauduntur
hoc dicit et sequens dec
ucaug eclia vs Primi prom nisi
conveniant sctr removet vs At nisi
concordent misse no celebrent
in in quibusdam Si i putando
discordat proni is psfat si sit
ydoneus qui a pluribus putatur
q si sine scandalo fieri no posset
uel pron i quatuor menses no
putant eclia epus ordinabit vs
In quo concordat maior ps psnae
retea Excomunicant layci proni
epm i eclia instituit uel destituit
uel de bonis disponunt carent eclia
aut a talibus instituti comminos
puant vs Ecclam tibi q psfat layci
uod aut Si patroni ex pbatur
laycis succ*essione putamit duos
et secundus p epm est instituti valet
institutio hic primus laycus pronus
ecliam cliro uel collegio suo sine
auctre epi confere no pt vs Non
habitu ad das mito demu ypba
ma eclia ius patronatus emi no
pt vs psbri natos no dicit p symoniaz
y libs ius pronatus si no fuit exce
ptu ad universitate transit i illu
i que transit universitas vble do:
miu vs elucd no excludis pacto
illud Si laycus cedit inclito iure
pronus cliro uel religioso loco
concedit ecliam no vacantem sine
auctre epi post ea ut vacabit non
obstante dicta concessione q nulla
e potest ad ea libe aliu putare vs
elucd sit quam ius no dz here vigorem
ueimonia institui in eclis p novos
pronos no pnt mutari nec p eos
fieri vicissitudines vs No ut indam
ym laici Cu comittunt spuales
mata est ad dec illud instituit
quequa laycus cu psule durat
ura Religiosi no pnt vendicare uel
retine ecclias sibi a laycis sine auctre
epi concessas nisi psrpserint uel
dyocesam postea accessit consensus
vs In me no transfere quod illo iure
) vero ordinacio Si pron tenebat
infra tpus debitu ad ecliam vaca
tem no putaverint de ea epus
ordinabit vs Pontifex fecim victori
ym sctm Si ius no notet illud
pronatus transeat ad exemptos p
hoc ius epi no leditur vs Ponti
fices iura claustrales no temerabut
x insinuacione Cum consensu
pron nulla dz ecliam occupare
vs In me quod iuste transferet tunc iure
consuluit pron no pnt sibi ecliam
retinere uel ipa auctre alys concede
vs Cu tibi presentas ipm te no valz
illud

q iure suo pronatus vendi non pt
vo Jercita vendico valet de spuali
vllus laicus pronus ecclias vel
decimas sine consensu epi vel pape
alicui loco religioso confre non pt
vo laicus donat sibi psule non valet id
gnificasti Si epus sit pronus in
aliqua eccla putatus ab eo si sit
ydoneus est instituendus vo ecclam
psul acquit debita soluat
onsultacionibus instituit ad putacoz
eius qui diu putanit possidebat
non remouebitur si pgca ius pronatus
ab eo euincatur secus si non possidebat
sed credebatur pronus vo est vez
uggestiua Sed non qd credit esse
concessio inualida porem non impe
dit nec ego vo Cum duo fundi quod
clatum ab offico et Psul psiat qd stat
beneficio remouet clicus q monitus
non dimittit ecclam sibi a laico con
cessam sine consensu epi ex laica spoli
antes ecclias excomicantur vo Non in
tras iuste quasi fur dicens esse
am tedeq zz Illas aut eccias de
quaz pronatu controusia fuit insi
l spe mesos pgam vacauit non fuit
tinuata licaud t sit de psona ydo
nea ordinat vo Confrat ecclam
psul tam iure vacabit
ecta Pronus ius pronatus ppria
voluntate alienare non pt nec ab
ecclis aliquid exige pt id quod i
fundacone eccle p dyocesanum sibi
fuit institutum vo Non queat laicus
vm aut Cultra qm quere dz
laicus pronus valae pt uno pn
tato aliu putando clicus non pt hc
face vo Ape q por illu ex iura tuem
obig fuit ex consuetude eccle sita
auctte epi acquit ius pronatus
eccla conventuali pronus non eligit
licet eligat in capella pnt prono
honor pcessionis debetur et si ad inopia
dgat clicus eccle sibi puidebit vo
Plating pasiet pronu sed moderate
ex iuras Pronus eccle vacantis
se ad ca putae non pt vo Cu nus
sis dignus non debes cresere per te
vm app Si pronu ad ecclam i quaor
menses non putauerint extunc epus or
dinabit vo Discordat qui victor sua iura
vm delictis legatum declare Tenebit
ecclam cum alia eccla cum patrona pt
sue collatoni resnae licet non vacet
vo Sed maior psbz si fit unio ypbal
astoralis Si laycus pronus succes
siue duos putat valet instituco sita
desido non obstante appellatoe inpo
sita p pnm epus tn qui pus ydoneu
maliciose repulit ei compellitur prouide
vo Cum ypbat dignum pmit z in te
osulasti Si ad putacom rectoris clicus
ad eccle titulu fuit ordinatus hc non
obstante pronus de eccla cu vaca
uit potit putae vo Non noret ministe
rausmisse pronus pronus qui qua
cat clicus ecclam confre non pt si
ad eam potit putae vo Jus h dant
pingue vbu quod de ex vi De censi
bus exaccionibus et procuracionibus
anciar de mesa i dote eccle assigto
census solui non dz idem in decimis obla
cionibus et i domibus et arcis z orta
iuxta ecclam positis ecclam in funeri
de pdictis dz eccle de alys autez
Semoibus census impedat vel aliqz
Sanctiud Si fundo p dote eccle si
niau aliquis recepe consueuit vel
de nouo imponit p remisso vel non
posito e habendum vo Cum da eccle
pro signo libera dos sit
ius aia Saluto tribuni subiectoni
pbat vo Cum hinc sequitur pstant
aentes zz Epus non Cum tributa
rym censu inostio ipone non pt
vo Sufficiat antiqua praicqz noua cesset
Jcet nubus clericus ad collectas pso
nales cogi non dz vo Cum ubi pre
stabit cum debet misereri
ernenit ad nos census non debet
cum causa ignorat vo Cum nobis
petitur cur das tu sac teneris
vm aplus decimas cum equoz
qui ducit pud visitantes phiba
tur venacionibus vti z sumptuosis
epulas quere prohibet ne plati
subditos collectis grauiter pmittit

platos necessitate urgente a subditis
modeata subsidia recipe ut Non
patri natus nato pat ipe tenet
rohibes Novos census eccle impom
no dz nec antiquus augeri ut Sed
sibi volt maior ius prebeat ipe mai
retea illi Platus no pt maxie sua
aucte p9 sint decessit eccias consti
tue censuales ut Cu eccias no opp
elps eclys Cmat ut nona soluat
cua extractis de manibg laycorum
no pt novos census imponi ut Eccle
sias psul no aggravet advenietes
imonuamg pmut qui absq assensu
regis nova pedagia impo ut Sed
no concedit rex tu psume noli
ver eccia Clui p collusiom sua
ecclam constituit censuale ca suabr
ut Nec nova soluat successio qo comitte
a que de avaricie collectos consiu
eccias gravat no debet aliogn pri
nabitur suo officio ut Cu tollis qd
no debes incidis tua pdis
Signi ficavit de qui recipit iuramentu
de novo censu imposito eccle sol
vendo cogit iuratez ab hmodi absol
ue iuramento ut Jurasti nova q
opite zt Csoluas no inde teneris
Archiepus primaca visitas eccia a
monasterys provincie paurai debet
ut Psulis ad pastu subiectz quisqz te
ramg Promi ecia eccias novom
censu eclys impone no put vel ve
tem auge Et si sup hoc iuramentu
uel cauoem receperint remitte
compellitur ut Juras q nova das
vanito cutri Cinito puniri Et inde
Cum pauratom aliorum dos fact
te hoc nuo illorum sint cremi
omes paurabit Et si multas ex hoc
ledent eis officio indigne fuitur
ritur ut Decrevaut fces ng debet
vm instancia d eo Cexcessit consuq
eccle tenebut paurac legatos &
mxos se apte unq sup hoc spali
privilegio sint immuni nec aliqua
tempis prescripcone muniat Denum de
nuo paurandi subiungit ut De mora
no soluat prescrpco qn monet
Expte opost Di admonic mensura
solui debet id quod vouet ad illa

solui dz si ad diversas solues ad modu
excusat ut Cu ecc ges dant devote subiciat
vm olim Cecclie tenet viude epo in
aug dyoc sint i paurationibg in
quarta decimarum et in alys iuribus
epalibus ut Dilud pmis impugnas
him causa C no inde lucrio Venebis
Soluendi sunt census ad moneta anti
qua i qua constituti fuerunt nisi sit
i aliqua loci moneta pscripta ut Scias
in iure dictis minime revocatus
vm Venlis Epus remittens eccle
Smoria sibi debita pro anna pensioe
pauratom racone visitatonis non
intelligitur remitte ut Visita eccias
Supeco etc Cpsul concedat modeate
Cecclie de novo comisse i paurationibg
et alys siuae tenet consuetudines
vicinarum eccia ut In pastu psul
vouraganeos Csibi coedices imiter
plati uc sit paurandi cu psonalis
visitant et forma latem conaly ser
nabut correctom et reformacom
intendent ingn et legati aplice sedis
paurai debet hys diebus in quibg
mora traxerint conu siane constitucoz
exactu eccle restituet duplicatu ut
Dia hic pastu qo no retinuat ab illo
encabili Ceclia cuu civitatem paurac
tenet epm visitante eccia si unqua
illu pauravit ut Allegas quod no
vm imp de qui Cdebes iuito ermonis
iure metropolitico vel legationis
visitat p primacales si pauracom
denegavit smam fre pt ut Arguens
pastus tu qui negas modeatos
vm canonicos Ad antiqua moneta
vel eius estimacom pensiones solui
debent ut Expedit antiqua q dec
necessitate pbi pua Cpensio ut plg
tu oratoiu paurato no debet ut
pastu no queras tu pue noie tolle

De consecracone eccle vel altaris Rca

Ad hoc si altare moto altari vel la
pide continente sigillu no eccia
sed altare iam consecrabitur ut Mensa
resarcit et no plus qm movetur
una summitas diebus ccia no festivis
prit eccle consecrari ut Quolibz itaqz
die psul sacrare valebit

non in dubijs est. Altare vero in quo
tabula cum consecracionis benedictione
pontificali iniuncta adhibetur si mota
fuit vel enormiter fracta dz non iniun-
ctionis consecrari nec negamus quin oleum non
consecratum consecrato possit oleo com-
misceri vo Baccato inferius sit sacrum.
Proposuisti Ecclesiam in qua sacrum
qua perpetrata fuit homicidia aut
adulteria irrogata iterum reconciliabitur
vo effunditur ecclesia sanguis quam reconciliabis
vim sed ex Romanis ig quod plura cum una
ecclesia altaria et plures epos potest
simul consecrare qui si possit sic acquies
ignem ardentem toto semel datarum
ecclesie parietibus illesis mensa tamen al-
taris modicum fracta nec altare
nec ecclesiam consecrare vo Integra mensa
manet potest pales reparari
Consuluisti de restaurandis sit cimiteria
in quibus sunt excommunicatorum corpora
sepulta vo etiam cimiterium ibi exclusit
vim sicut etiam fieri ecclesiam restaurere
consecrare ten cum dotare vo Exigis
ecclesiam mox quod dos sibi detur
qua per epm ecclesia polluta per sacer-
dotem reconciliari non potest eam cum ad
per epm subdita vo pontificali non
assumas sibi iura minores
Ecclesia Ecclesiam consecratam si polluatur
aqua benedicta reconciliabitur vino
et cinere sed in ecclesia non consecrata
sufficit sola aqua vo pollui ecclesiam
quis seminare mox reclauetur De cele-
bratione missarum
Rescripsit Hic habes
qualiter et quando possit de dicere horas
suas vo possibile ut post celebrationem mox oper-
tunda laicorum ipse misse specialiter
non est omittenda missa de die ipso
primo canitur a quouis missa dicatur
Consuluisti Rudes quod excepto die
natiuitatis domini nisi causa necessitatis
suadeat sufficit sacerdoti semel in
die unam missam solummodo celebrare
vo Est felix sola missa bis quam celebrabit
Consilium Fn missa commemoracionis
clerici dicunt ipsa prephacio non tamen dicatur
ympnus angelicus vel simbolum
vo Solliciat romana quod velit mea debita
solvam

xpo vera postulacionem v ex Ps quod si
sacerdos vino perfunde dz per quemque totum
accepit eucaristie sacramentum nisi cod
die aliam missam debent celebrare
ne si forte vinum perfusionis accipet
celebracionem aliam impediret vo Cum
plures missas vis dicere respice quod sit
vim marthe Xxa dicta principalia
continet similiter quod si quid inveniatur ad-
ditum in canone misse debemus credere
quod illud apli a cristo receperunt
et successores aplorum hoc eciam ab ipsis
aplis receperunt hec usque ad Sciunt
Scisti Ego de quod inter opiniones que
locum habent de consecracione corporis xpi
et sanguinis illa probabilior reputatur
que asserit aquam cum vino in sanguine
transmutari hec usque ad Sciunt Xxo
de quod illud quod in secreta continebatur
Vero Amice nobis domine et cum unitatem
fuit eo quod miraculum fiat martiri vel
aliter Si recipiunt aliqua verba que
ab ewangelistis dicta non fuerunt
credere debemus quod a xpo dicta sunt
et ab ipsis eorum successores vo more
testatoris quod concludit in manebit
a homine Grauius peccat qui simulat
se confiteri et non confitetur quam qui confitetur
in peccato mortali vo In multos peccatos
In quadam hic et pluribus in tempore
destruitur erronea opinio quorumdam
dicencium aquam appositam in sacrificio
in flegma converti et ondit quod ap-
posita in sacrificio non in flegma sed
in vinum sanguinem convertitur vo per que ho-
sistere vero ex hijs solvere debes
Solentes Aliam diversam officium peregre
et nocturnum quam cum deus dedit
celebrare Genere vo Ho et cum cristo fac
Sane cum olim Ecce contraria xpo
dicat qualiter debeat eucaristia conservari
sed dicit quod leuatur per plures dz se
inclinare tamen dicit qualiter debeat
ad infirmos deferri et iubet trans-
gressores grauiter puniri vo Tradi-
tur forma qua crismus conficietur
vim in creatura In conventualibus
colligis corporaliter celebrande sunt
misse de festo et feria et pro animarum salute

defunctorum vel vivorum per defunctis nunc pro
e referente In decretis Cum celebrent
episcopus In sua missa celia de missa
celebratae vel cum celebrat digne missa
ex modus In sacro Indignus reputat
mento altaris plus est de vino quam de
aqua ponendum vel semper vinum lim
Teras tuas ab officio Qui celebrant
fito et beneficio deponendus est presbyter
qui sine aqua et igne in calice ligno
et pane fermentato sacrificat vel Scri
ptum tractans indigne de removebis
De baptismo et eius affectu Textus
quis puer Hic quod forma
qua quis baptisatur Hic tibi forma
De quibus dubium Hic quo baptismus dona
tur forma sicut qua baptisat Ille
de quo est dubium an fuit baptisatus
vel non iterato sicut cum supplet quod dubitatur
Maiores sacramentum baptismi
lectur conferre prolis Licet non intelli
gunt vel credant et remittitur eis
peccatum originale amentibus vero adultis
et dormientibus si confertur baptismus
non remittitur originale ymo nec
actuale quibus nec caracter imprimitur
si proposito deant baptisandi et eorum
maneant amenciam vel dormicionem
si baptisari noluissent Vel alii ma
iores cause ad se ap deferunt bapti
smus ibi conferre prolis ad salutem
si vero adulti dormientes et amentes
baptisati fuerint caracterem non suscipiunt
sacramenti Si eorum dormicionem aut
amenciam incurrunt contradiccione
baptismi persteterunt tunc adhuc in
contradiccionis proposito durant perdu
rasse Si aut si prius catechumini ex
titerunt et habuerunt proposito baptis
sandi Si vero quis invitus et coactus
baptisatur aut coactione condicionali
aut absoluta Si condicionali cara
cterem suscipit sacramenti et cogendus
est ad observacionem fidei christiane ne fides
qua suscepit vilis aut contemptibilis
habeatur si vero coactione absoluta ba
ptisatus fuit nec rem nec caracterem
suscipit sacramenti quia plus est
expresse contradicere qui tacite con
sentire vel maiores cause per magnos
Disticiunt

debitur Nulla scriptum patet baptisare vir
Sic de baptisatis si vivis extraendis
Cum ut opponens Ubi deest verbum
et elementum aque non est sacramentum
vel sic sacratur aqua verbo baptisma datur
Licet grecos baptisati per latinos per
grecos rebaptisari non debent Ut greci
se cum capite subdunt errore relicto *De pre*
A quo presbyter ordinatur *sbitero non baptisato*
deprehenderit se esse non baptisatum Ba
ptisetur et iterum ordinetur vel si nescis
lotum baptismate de fonte fac me
plicitum Ora de pro eo qui credens
se baptisatum sine baptismo in fide est
decessit vel credens baptismum mortis
criminis est salutis quoque fiet
cum est Si quis presbyter vel hic ad ba
ptismo tibi confert sacer ordo *De cu*
stodia eucaristie et aliorum sacramentorum
Statuimus crisma et eucaristia debent
fideliter custodiri rem subiungit et pena
addit vel du cera et reuerent pone debet
relinqui volunt supellectilia in eclesie
poni non decent nisi necessitas urgeat
eclesie ipsarum vasa et ornamenta munde
teneri debent vel Et tibi cura sint ornata
eclesiarum *De reliquiis et veneracione sanctorum*
Audiuimus Nullus de orac sanctum nisi
prius fuit per ro. ec. approbatus vel per
missu pape sancti nisi venerantur
Cum ex eo sanctorum reliquie vendi est
passim ostendi non decent vel pro questu
turpi fiat decepto nulla *De observancia*
Ex parte vestra vigilia est *ieiuniorum*
veneris in dominica ieiunabis sabbato precedenti
De vigilia mathei ieiunari de vel sab
bata precenimus semper ieiunia magna
Consilium Omnium apostolorum vigilie sunt ieiu
nande preter vigiliam petri et ia. et io. et ibate
et ieiunium in adventu agitur apud ipsam
vel subducitur tibi sacri ieiunia plura
Explicavi Die veneris possimus carnes
edere si in ea natale contingit evenire
vel Natale domini tu ieiunare vetatis *De*
Volens aliter post *professione post pro*
statim per eclesiam intrare vel claudere
eclesiam intrare si vult parenti *De eclesiis*
Inicuis eclesiarum Rector eclesie *edificandis*
parochialis tenetur ad restitucionem de suo
eclesie emendare vel clericus
intendat structuris eclesiarum

vm dicit / permittit leprosis ecclesiam
construere si tot sint et sine preiudicio
parochialis ecclesie nec tenentur ad deci-
mas de ortis vt dictum leprosis ea
d audiuimus yo (que incurrit decimabit
ppt longa distantia parochie potest etiam
parochia construi ecclesia alia vt exigit
ecclesiam fuerit quando necesse tibi
c litteras qm / parochiales ecclesias quas du-
ximus videndum quod ad reparacionem et
instructionem ecclesiarum cogi debent / cum opus
fuit de bonis que sunt ipsius ecclesie
si eis supersunt conferre ut ceterorum
tectorum imitentur vt cum toto retinens
ad sarta tecta tenetur
d audiuimus yo ecclesia secularis sine
preiudicio clericorum potest effici regularis
vt [illegible] tenetur nec non est cur conversacio de-
na nos Non obstante incaunento
de rebus ecclesie non alienandis potest
episcopus permittere ut necessitate vrgente
nona ecclesia construatur vt solicitudo
statuendo nouas res non alienas
et in domibus **de immunitate ecclesiarum**
In domibus ecclesiarum non palacia non
hospicia sic vendicent iudices se-
culares vt Non cum ecclesia laico locum
exuerunt homines (Cum plantandum
romane ecclesie vel aliarum ad custo-
diendum ciuitatem non sunt immunes
vt Clericus in burgo vigiles cogit [illegible]
iudicatum est Rustica ecclesie ad iura
aliena transferre se non debent vt
Rustici ecclesie laico minime famulentur
om immunitas laica imponentes collectas
clericis vel iurisdictionem episcoporum vsurpan-
tes / si moniti non desistunt sunt excom-
municati cum suis fautoribus / potest tamen
episcopus cum clericis exigente necessitate sub-
sidia contribuere moderata vt Clericorum
libertatem volt papa tueri
vm ecclesia cause sanguinis in ecclesiis
vel cimiteriis agitari non debent vt
Sicut ab ecclesia de sanguine questio lege
ut alia malefactor fugiens ad ecclesiam
si liber est gaudet immunitate nisi
duobus casibus / seruus vero restituitur
domino de ipsius impunitate iurato
vt Expedit ecclesie ne latrones tueantur
diusus consules Summata e p c S

No nimis vel summa ita / sunt et statuta
per laycos talis excommunicatos pro ea facta
non valeant / et dimisso officio adhuc
durat excommunicacio [illegible] si episcopus cum clericis
necessitate instante laycorum subsidium precare
noluerit hoc facere debeat de consilio
ro po vt procurat omnis digne quod magnos
nos plerique prelati (quia honores
plus debito a subsidiis extorquentes
preceptum paracionis vel alterius similis
impensa legato vel alii illius resti-
tuere debebunt et pauperibus tenetur
de suo erogabitur vt Subiectis quis
ecclesia in qua (quis frangit fit in tiet te
ecclesia non consecrata in qua diuina of-
ficia celebrantur gaudet immunitate
vt Ecclesie nostre [illegible] non violentur
immunitatem solum ipse immunitatis
in ecclesiis vel cimiteriis delinquentes non
gaudent immunitate vt Inter alia de his
Ne clerici vel (non defendis ab illa
monachi inmisceant se secularibus negociis
ulta sunt Reiterat consilium xii ne-
gocia secularia a quibus precipit
clericos et monachos abstinere vt
Editum hic a quo caueat sibi religiosi
sacerdotibus (Si clerici sunt insitri ne
paratores laycorum non [illegible] ab
ecclesia subvenien vt Secularem merbat
om magno (quia te ponit ipsa
pone casu hic et [illegible] se
religiosi professi excommunicatos ad audi-
endum leges et phisicam si infra duorum
mensium spacium non redierint sunt ex-
communicati / et hec pena extenditur
ad archidiaconos et decanos ple-
banos / et alios clericos personatus ha-
bentes et curam ad presbiteros nisi infra
eundem terminum destiterint ab huius scienciis
audiendis vt phisica vel lege clau-
sed nunc porro (similiter hic prohibetur
tamen [illegible] paucator gualis
et iusticiarius principis deponendus
est et si est religiosus punitur grauius
vt Clerici ne [illegible] laici quod inistex
leciis Sicut in sacris ordinibus
constitutis excellet concilio iudicium
sanguinis agitare non licet non licet

Unde prohibemus ne aut per se trun-
cationes membrorum faciant aut
dicent inferendas quod si quis tale
fecerit honore ordine priuetur et loco
Iubemus etiam sub interminatione ana-
thematis ne quis sacerdos officium
gerat vicecomitis aut prepositi secu-
laris Si quis autem contra venire presump-
serit et monitus emendari noluerit
excommunicationi subiaceat vel effugiat
mortem si vis bonus esse sacerdos
Secundum instituta clerici vel monachi
causa lucri negociari non debent
vel clericus vel monachus. Inuicatores episcoporum
clami monachi incorrigibiles
expellendi sunt et reformabitur mo-
nasterium de monachis alterius ordinis
si de monachis suis non potest re-
formari vel iure preuisum monet et in-
fra. Clerici in sacris constitutis insti-
tuti non debent esse tabelliones
res coram iudice secularem vel clericus
et nunc quoque tabellio fiet
sententiam prohibet ne clericus sententiam
sanguinis dictet aut proferat
ne sanguinis vindictam exerceat aut
ubi exerceatur intersit Et tamquam execu-
tor prohibet etiam hic ne clericus
litteras scribat aut dictet pro vindicta
sanguinis destinandas prohibet etiam
ne clerici ruptuariis aut viris
sanguinum preponantur Item ne in sacris
constituti chirurgiam exerceant que
ad ustionem vel incisionem inducit
prohibet etiam purgationem vulgarem
que fit cum aqua feruenti vel
frigida vel candenti ferro vel duello
que mortis sunt vitet clericus illa
nisi specialis constitutio conciliis
[illegible] prouincias religiosos audi-
entes leges vel phisicam et cano-
nem sine et indentes in illa
debent per locorum ordinarios publi-
cari et extendit ad habentes dignitates
vel personatus et ad presbiteros vel le-
gibus abiectis studeat celeste sacerdos

Explicit liber tercius qui continet ipse
in se xxxiii capitula titulos vel plures
Incipiunt tituli libri quarti De sponsalibus
et matrimonio

De francia Non
per hoc potest quis uxorem dimittere
quod in sponsalibus vel in matrimonio con-
trahendo consuetudo eius patrie non
fuit obseruata sed consuetudo regionis
ipsius inuiolata vel aliud solo consensu
matrimonium contrahitur licet solennitas
vel consuetudo non seruatur vel Gallica
permaneat cum saxone lege tacente
vetera Soluuntur sponsalia de futuro
si sponsi ad inuicem se absoluunt vel
eorum unus discedens premittit quod sunt a-
mantes Si maior vii annorum con-
trahat sponsalia cum puero septennis in
qua malicia supplet etatem tenent
sponsalia oritur publica honestas ma-
xime si temptauerint se adinuicem
commisceri vel etiam ut non faciat quod
d audiam Hec sponsalia temptata in tempo-
ralibus contracta cum consanguinea oritur
publice honestatis iusticia vel cum
sponsa fratris caueat quis sibi frater
e illius Si sponsus de futuro se per longa
tempus absentat sponsa autem carnalem
copulam cum altero contrahit potest vel
Iudicium premissum non constringit remanere
e inuitum Cum declaratur non quam
tum habere non potest rursus vel aliter de
mentis non possumus viduam vel Nec
super iudicio datur hic responsio etiam
extra libro primo Si apti ad contrahendum
per verba obscura contrahant communem
intellectum illorum verborum tenere cogimur
vel Dari posse ad sensum verba reducta
sponsa alterius maritus si est in nubili
etate pro prima nullus consanguineorum
aliquis potest sibi per matrimonium copulare
vel cum consanguineis viri sponsa propinqua
ex parte Si vir et mulier adinuicem
promittunt quod deinceps ut coniuges
se habebunt ab eo tempore in antea inter
eos matrimonium est contractum vel est uxor
meretrix quam hoc processit permanet casta
extra libro non de quo iurauit contrahere
cum aliqua si non subest impedimentum
contrahere compellitur per censuram ecclesie
vel est sponte iurans illud compellere tenetur
non est nobis compellitur potest per censuram

celiatam restituere uxorem eius filio
qui detinet eam uxor capta manet
retenta dictum unius est restituenda marito
assensus impedimentum impedit matrimonium
contrahendum si non interuenit iuramen
tum vel aliter dicunt quis scit impedimentum
per quod contractus impediatur matrimonii
et non illo distinguntur aliqui per sponsalia verba
emiens 1° Si mulier inuita cum aliquo
contrahit nec in eum per quemodum consen
tiat et si aliter nubat tenet matrimonium
non est matrimonium nullum ius quod committat
vim locum Si timet inferri viole
ntia ei de cuius matrimonio agitur po
net in loco securo donec causa fini
tur matrimonia emens Si carnalis co
pula est secuta sponsalia de futuro
non soluuntur per verba sequentia de presenti
alias tenent sponsalia de presenti non
contracta fuerunt per metum qui possit
cadere in constantem vel aliter copula
carnalis secuta sponsalia firmi
tauit matrimonio de presenti
Commissum est Cum iurauit cum aliqua
contrahere si velit religionem intrare
contrahere ut iuramentum obseruet contrahet et
postea intret religionem non quod iuras
comple post intret religionem
equisiuit cum iurauit cum aliqua
contrahere ut cum ipso contrahat mo
nenda est potius quam cogenda ve
Si te inspirata iuras non inde teneris
vim apposita Si primum matrimonium ca
nullum valet firmum si alias fuit firmum
contractum licet non fuit iudicium ecclesie
spectatum non nescia cum peccatum mulier
per prouisa uxor bene peccat ipsi
non certificata de morte mariti con
trahere non potest licet de ipso veritatem
sciret non posset non dubias cum certa fuis
set opera leuium et de morte mariti
primum opinionis opus est cum meretrice co
trahere non uxorem ducens matricem
ad id quod matrimonium metia meretrix
per vim contractum sequenti cohabitatione
spontanea conualescit non peccatores
ad vadunt ad religionem
Iacet de licita prima sponsalia de
futuro et iurata soluuntur per secunda

sponsalia de presenti sed non per secunda
sponsalia de futuro non distinctas causas
vim apostolice sedis causas matrimoniales
apposita mutus et surdus et cecus qui
non prohibentur matrimonium contrahere presenti
non contrahere quia mutus et surdus si hoc sentit
Electus filius furiosus matrimonium contrahere
non potest vel aliter continuo laborans
furore non contrahit matrimonium non nullus
consensus est continue furiosi
nec firmitatis per sola verba non contrahitur
matrimonium sed per consensum coniugendorum
verbis expressum si loqui potest non her
quod consensus expressio exprime verbis
na nos non est matrimonium ubi alter con
trahentium non consentit non quod
numquam in consensu neque presente facto
cum in tua diocesi Ad denunciacionem
unius viri honesti qui defert con
sanguinitate et de fama et scandalo
docere impedimentum matrimonium non infama
facit nullum prohibentur cum grauitate
consultacionis tue mulieri que ne
gat se matrimonium contraxisse non cre
ditur viro probante contrarium sed
si probat se consensisse per metum qui
potuit cadere in constantem virum non
tenet matrimonium non audiuntur de se puella
emina mulier in ma qui coacta
trimonium et sponsalibus debet ce
lebrare vnde in legis pene promisso
non obligat non dissoluto matrimonio
et qui fidem dedit nec pena petatur
Sponsalia de futuro transeunt in
matrimonium per carnis copulam subse
cutam sed non per visum carnis copule
quia dicit et vltima dicitur non Iuramentum sol
uit viuo viuo diuite non licet vlterius
Sponsalia de presenti non soluuntur per
sequens matrimonium de presenti etiam car
nali copula subsecuta sed sponsa
lia de futuro etiam iurata bene
soluuntur per sponsalia de presenti
non verbum primus excedit verba futuri
dolescens Sponsalia cum coniugiu
que effectum non habent in matrimonio
de presenti non potest prudicare non presentis
cogitur hic tenaci superabit

De desponsacione impuberum

tua fraternitas / pr̄ pro filio impube
contrahit sponsalia, sed pro pube
nō nisi consentiat vñ ꝑmissu pris
natus sibi subditus supplet ipse
ubi nō est consensus Ambo impu
bes vel alť nisi pro bono pacis
coniungi nō pnt vñ pax facit ut licet
inpubes pubes sint ⁋ aliaq ꝙ nō tollerat
qui ex situ corporis gñāc ꝛ coṗe
pnt vñ cū puella pati sit dicta
reddas ⁋ Si desponsati ⁋ puer pa filie
nubem vij anis cū mře pcaci co
trahe potest, secus si tpr desponsacois
erat maior vel mior, ex eadē vo
luntate durante, facta ē maior
quia tūc si cū mře contraxit et
eā cognouit, sic nec filiā habe
potest nec uxorem, hic dicit ꝛ sepe
capitulo, vel alť ⁋ Sponsalia in
imabilis nō impediunt cū mře
contrahe, secus si septennis exce
sserit vñ Scandala que pnt ne
cessitas vñ ⁋ Putans remoueri
inquit tenuit pro nō facto ē puta
continebatur ⁋ Si impubes despo
sata et tradita postea facta pubes
licenciā petit cū alio contrahendi
denegatur iurante marito ꝙ eā
cognouit sic dicit ꝙ ex sponsali
bus contractis cū maiore vij
anis oritur publice honestatis iusticia
vel alť marito creditur si dicat se
cognouisse uxorem nisi mlr cog
probauit contrarium ꝑ corporis aspectu
vñ hoc ē utrius valide traducto spose
e illis q̄ s ⁋ Si duo impubes maiores
vij an sponsalia contrahant an pu
bertatem resilire nō pnt, ꝛ ille qui
primus puenit ad etatē aliū expe
ctare tenet͛ donec pueniat ad eta
tem, ꝛ si alť a principio pubes sit
aliū expectabit ⁋ vel alť ⁋ Sponsa
lia contrahentes nisi veniente
legittima etate nō audiunt recla
mantes ⁋ nec pubes qui semel con
sensit nō potest consentire vñ ⁋ de
istis maior expectans mře mōem
A nobis tua impubes sponsalia

contrahentes an pubertatē separi
nō debent vñ cū mior ē etas supplet
e illis qui in medio ⁋ Commixtio carnis
mior aptus ad contrahendum ex co
tractu obligatur nisi violencia inter
dat vñ consensus qui sequit͛ violencia
ꝯ testaciones contractis ⁋ Dormit
an pubelem etatē nō facit inicium
eciā cū visu carnis copule vñ di
scitens inuenis tempestiue tollerat͛
vel alť an xiiij anni contractus
celebratus ex visus carnalis copule
nō sufficit ad viru vendicandum
ex kris ⁋ Si maior in vita contraxit
cū minore nō tē illud expectare vsqꝫ
ad adultā etatem vñ expectat si
volt si nō bene imbiit adulta
nō puel ⁋ Sponsalia contracta int͛
minores vij an ꝑ cohitacionem insitam
pq vij an convalescunt ꝛ inducunt
publice honestatis iusticia solvunt
tū ꝑ sequens mřiom de pnti vel alť
Sponsalia invalida ꝑ cohitacionem
sequente ratificantur et ꝑ consequens
mřiom dissoluunt͛ vñ uxoris dicit
d dissoluend ⁋ Sponsas dicti mariti
accusari nō pt mřiom quod nō est
ut si cū miori vij annis ē contractu
denunciari tū pt impedimentū ut co
trahat ipsa et mřimonium, vel alť
contractus q nullus ē accusari nō
pt vñ cū nec mior ē anis pagit sposa
ne nobis ⁋ Si quis ꝑ va ⁋ lia mlra
de pnti contrahit cū impube in
qua malicia etatē nō supplebat
nō mřiom sed sponsalia intelligit͛
contraxisse vel alť ⁋ Cū quis ꝑ vā
de pnti contraxit cū miore spon
salia presumit͛ contraxisse nō mat
monium vñ ad rem nō facit hic ego
qui sub arro mōem

De clandestina desponsacione

⁋ quis clam despo
sauit aliqua et mlr vel vir ne
gat huius desponsacionem viro seniu
bit probato vñ cū negat mlr ꝙ clā
fiet nisi probat illud
⁋ nos nobis clandestina mřiomia
recipit ecclā si contrahentes ea vo
luerint publicare vñ cū manifestā
ꝙ ecclā fit iure valebit
Cum inhibicio / clandestina mřiomia

reprobat ecclia / et qui ea contrahunt /
et qui eis intersunt puniuntur vt Dissi
mulare quod stis ministri no[n] innat
illud De sponsa duorum R[ubrica]
nobus modis / Sponsus duarum
accedet prime si prima sit sponsa de
pnti / si de futuro accedet scde si scda
sit de pnti / vel alit / ps fidem confessi
contractus ad scdam no[n] tenet post
fide pactionis bene tenet vt / Eius
digito stigia cu[m] consensus committat
Attepisti / vxorem alterius ducens
ipam linquet & xl diebus in carina
penitebit vt / Du[m] pferis vba consensus
dupplex vxor Item plra / Sponsalia
de pnti no[n] solvunt p sequens matrimonium /
de pnti eciam carnali copula subse
cuta vt Consensus mutuus matrimonium roboabit
na fenitas / Si qui appellat i ca
matrimoniali mandari d3 vt interim cum
alia no[n] contrahat / & si contraxerit / hec
matrimonium potit irritari vt Quod cause
matrimonie et finita sit reprobatur
nam dudum Sim duas p vba de
pnti desponsavit / Prius desponsata
habebit vxorem eciam si scdam primo
cognovit carnaliter nec obstat aliq[ua]
consuetudo vt Ex lra scl' est fcm iuste
ps no[n] revocatur De condicionibus
inicus sub oppositis & contractibus
condicione Turpis condicio in ma
trimonio apposita p no[n] adiecta hre
vt Stat matrimonium cum turpis qz male
cum sit ipsum Si servus ma Spondeo
manumissus fuit cum hac condicione
ut fiat monachus / & i eo monastio
deserviat / alit i servitute redigatur
ipse manumissus acceptat statius
monachus compellitur manumittentis
exequi voluntate / vel alit Sub co
dicione manumissus ut fiat monachus
accepta libertate monachus psevet
vt Lris quibus datur sub condicione
e illis aut Sponsalia sub condicione
licite contrahi pnt et i matrimonium tra
seunt si consensus vel carnalis copula
subsequatur vt No[n] potes linquens
verum si aliqui / So Ducta sb condicione
nator donando rem sua[m] pr condicionem

apponis / qua no[n] servata potit revo
cari vt Etiam quod das sb condicione valebit
super eo Sm p vba de pnti contrahit
cum condicione / si ps consequatur ad
matrimonium no[n] tenet nisi ps consentiat
vt No[n] e consensus liber p condicionem
et tuas Sm sub honesta condicione
sponsalia contrahit et an condicionem
sic desponsata cognoscat a condicione
recedit vt p coitu carnis a condicione
& condiciones Si i contractu Recedit
matrimonium turpis condicio apponatur /
vel impossibilis habetur pro no[n] adiecta
secus vbi esset contra substanciam ma
trimonij / na[m] tunc viciat contractum
vt dissolvit matrimonium pmisso turpis
e dyacono Quod clici vovetes contrahere pnt
Clerus in rubro qui clici matrimonium co
traxerit pnt / Videt in nigro i primo
duobus capitulis qz clici in sacris con
trahere no[n] pnt / sed quis in rubro qui
voventes contrahere pnt / & videt
in nigro i v c qz nulli voventes
pnt sed si contrahat si sit simplicem
voventes tenet / si solempnit no[n] tenet /
hoc dicit rubrica vel alit de dya
cono / no[n] potest contrahere clicus in
sacris constitutus / sed si fecit ps
pactam pniam cum eo potest dispensari
vt Cum sacer ordo da[t] vxorem no[n] separabit
ex hoc fit. proximo vt Cum sacer ordo
datur si contrahitur hinc removetur
e minis 3trus sola suspicione pbabiliz
coniugium vt Contrahere & mine ia scdm
consulnit i3 Et vt Religiosus
qui vestem mutat si nubit no[n] revocatur
emes si e sumata vt no[n] revocatur
rursus Sim Votum simplex qui nubere poss
plex votum impedit matrimonium contra
hendum si contractum no[n] dimitt vt
Cum comi votum intrat pfessione noli
usurpare vt Regis erit melius
no[n] tollit religione De eo qui duxit
in vxorem qua[m] polluit p adulterium
roposituum Si quis vxorem prima
legittima contrahit cum secunda
hac ignorante prima mortua ad
sui petitionem no[n] separabitur a secunda /
vt Cum mlr nescit fraud mine nos illi
significamus Si vincte vxore legitima

quis contrahit cu scda hoc sciente
et ea cognoscit mortua pma no
pt hre scdam sequs si pma lettima
no fuit vxor vn Cu metus e modicg
s np eo. no pt qs C phibetur adultea
cu ea contrahe qm vivete Cduci
vxoe cognouit si illa machinata
fuit fuit in morte ipmo vxoris vn
Ciste pedem intras ducitur te metrice
x kal. Cui vivete pma z sepa
ta ab eo quo ad thorn scdam hui
rei nesciam ducit vxoem eam mor
tua pma separabitur a sa vn Diste
supducta qp tu mime retinebis
eom hret Cui vivete vxoe lettima
contrahit cu sa adultera eciam mor
tua pma separabitur a scda vn Cui
distingwont natos mtric tenent
significasti Si quis mortua vxoe
sua contrahit cu alia qua cognout
pma vivete sine fidei datione
tenet mrionm nisi alt ipoz i mor
te alterius fuit machinatus vn Cu
no visitasti bn tuc duces metrice
emens Si quis vivente sua sam
huius rei nescia ducit vxoem rena
net cu sa pma mortua vn Ite
nouum qp velle nouu tibi ius dat
Si quis vxoem machinatio alterius
tm no sufficit sed machinatio vtri
usqz bene sufficit vn Iurasti non
plus fecisti duce debes De conjugio
peruenit leprosi mriom leprosorum
contrahe pnt sz lepra supueniens
no dirimit ymo sanus tenet redde
debitu infirmo nisi ad continencia
possit induci dirimit tn lepra
supueniens sponsalia de futuro hc
dicit tom vn lepra mriom no soluit insps
Qm nemi leprosus licite pt contrahe
vn leprosus potit leprosa duce inte
reras ej vn Cu sit leprosa qua intras
inte recedis De conjugio seruorum
Agim Sive consenciente dno ma
trimoniu contrahe pt phc tn no
mig tn tc dno fuure vn Seruus
et ancilla de inte sint remanebit
Proposuit Separatur mrionm qn liber
cu ancilla contraxit hoc ignorans
nisi p'ca eam cognouit hc sicut
vn Nesciens ancilla liber ducit reuoca
ret ets Si consuetudo e loci qp ptus
sequatur condicionm pris natus de libero
et ancilla liber e et ut lib' mriom
contrahit vn libertas soluat cu tractu
d' nram Si liber contra Cpris istud
xit cu ancilla hoc ignorans et qs
quo sciens in ea no consensit separabitur
mriom et cu alia contrahe poterit
libe vn Corpus ancilla cfugis remo
neris De natis ex libera ventre
indecens Natus ex libera uel neutro
liber e uel liberta et ut liber co
trahe pt uel alit genui a libera
seu libero liberi indicantur vn liberta
natus no fiet p'ca finis De cognatione
teru aute filij duoz com spirituali
prem p quoz neutru devenit e ad
compatrnitate licite admoicem conbe
pnt nisi consuetudo repugnet separabitur
aut si p coz altm uel vtrumqz deve
tu e ad compatrnitate hc dt et c. c.
sup eo uel alit duoz compatru filij
pnt contrahe si p eos ad copatrnitate
devenit vn Consuetudo valet fuerit
Vir Copatrnitas Cu consorcia inter
supueniens sciens uel ignorans int
coniuges mriom no dissoluit uel alit
ppt copatrnitate supuenicte coniuges
no separantur vn Ignorans mime peccas
inp eo Dagnit. Cnec fraude intrans
.c. vtz vn Consuetudo spalia iura dissoluit
artinq dnt prem baptisati et
vxorem baptisantis uel levantis pus
ab eo cognita contrahitur copatrnitas
efficax ad mriom dirimendu uel alit
pq confirmacom mriom aliquis coniugu
no facit sibi aliquem coprem seu co
matre vn Compr iniuste comiri merta
connicato mriomo Com. Cabibit
patrnitas p cathecismu contracta
impedit mriom contrahendu sed no
dimit contractu uel alit dr hys qe
pcedunt mriom baptismi no contrahi
copatrnitas efficax ad dirimendu mriom
sed ad impediendu bene vn Dr ne
credat vxoi plus viri qm metria
emens Si pt baptisati p'ca co
trahit mriom cu levante separari
debeant vn Cue in conueniet p'ca
Cuo in iuber

na nos. Si filii duorum compatrum post
altum devenerint e ad compaternitatem
matrimonium contrahant separantur et tempore
contractus scientes impedimentum de-
mcaae eclie tenent vo. Compater hic
patrum non debet ducere natam
x levis. Separari debet matrimonium de facto
contractum inter baptisatum et filiam ba-
ptisantis vo. Filium te baptisat pater
est tibi spiritualis **De cognatione legali**
Si qua per adoptionem durante adoptione
cum sorore adoptiva nec contrahere potest
vo prius adoptata ipsa retinebo uxorem
De eo qui cognovit consanguineam uxoris sue
Si quis cum filiastra sui consanguinea
uxoris sue cognovit incestuosus est
non tamen per hoc dirimitur matrimonium sed
sponsalia de futuro vel aliter incestus
copula suspendit sed matrimonium
sequens non dissolvit vo uxoris nata tibi inge
emiens jo affinitas et hinc ex parte
superveniens non dissolvitur matrimonium
sed sponsalia de futuro et incestuosus
matrimonium contrahere non potest vo cum
sponse matrem cognoscit et hic ex parte
e illo. No. separatur matrimonium ad dictum
viri asserentis affinitatem inter coniuges
precessisse vo Solus Oculus non turbabit
ransmisse incestu. Cum intos
ostus matrimonium contrahere non potest sed si
contrahit tenet vo uxoris natam
np codicem. Maculas in se molat
separatur matrimonium ad confessionem coniugum
qui dicunt affinitatem precessisse
cum si minor virime consentiat
vo pro se dicenti iuste non credatur vlli
contractum affinitas superveniens non
dissolvit sponsalia de presenti vo cum
non consentit maculari non removetur
raternitati affinitas superveniens sol-
vit sponsalia de futuro hec dicunt et
si duo etc vo Cum quam fedas germana
x levis vo Sit sine 9. Non tibi ingeres
ingi ipse que legem temeravit
emiens non tui fere sororem sponse
de futuro cognoscit in penitentiali
consitens de consilio assumebit vo
nata cum matre fedans dimittat utraque
ne fraternitati affinitas superveniens
solvit sponsalia de futuro hec dicunt

et sequens c vo No. potest inter nunc
ordinare affinitas super. Committit ex ipsa
veniens subsequentem matrimonium non dissol-
vit vo Hic quoque iordana non punitur sine
culpa **De consanguinitate et affinitate**
x levis Separatur matrimonium contractum
inter affines primum gradum et quartum gradum
vo Discite quod tuis tractat matrimoniales
inter eos affinitas superveniens de qua
constat saltem per famam solvit sponsalia
de futuro vo incestum cum committis pro-
nos dilecto et Or. dismissa resolve
pensatur cum bonomesi quod contraheret
quarto gradu requiritur quod ambo sint in
quarto gradu maxime ubi consuetudo
hec approbat vo Scandala vitentur
que crescunt per novitates
e infidelibus infideles coniuncti in gradu
prohibito lege canonica tamen post bapti-
smum non separantur vo Sit infidelis ma-
nos super hiis. Matrimonium tollerandum
consanguinei matrimonium cum consanguineis
uxoris licite contrahunt hoc primo
in gradibus tamen prohibitis contrahi
non possunt et si consuetudo hoc approbat
vo Filia cum matre nubit patri quoque nato
ma. Tua non valet dispensatio obten-
ta a papa super matrimonio contracto
in gradu prohibito si falsa causa fuit
expressa nisi papa postea ipsam ap-
probaverit vo Falsum suggestum tollcas
na nos. Ne scandala fiant
Testes qui super consanguinitate depo-
nunt recipe debent computationem a
stipite vel germanis vo Prius maxime
a patre gradus numerando
on. dicunt prohibitio coniugii non extenditur
ultra quartum gradum consanguinitatis
vel affinitatis et in secundo et tertio genere
affinitatis contrahitur et soboles suscepta
ex secundis nuptiis licite copulatur
cum consanguineis uxoris viri vo Cum
prohibens cessat cesset quoque quod prohibetur
et qui a stipite gradu quarto et inter
que ex alio latere distat quinto secundum
regulam approbatam qua quoto gradu
quis distat a stipite et a quolibet
per aliam lineam descendentium ab eo
stipite prius matrimonialiter copulari
vo a remoto distans ad se trahit propinquiorem

De frigidis et maleficiatis Rubrica

Accepisti Cum viro proponente ad iudicium
ad asserente se impotentem / et mulier hoc
confitetur prestata solempnitate cano-
nica matrimonium separatur / sed si ecclesia de-
cipitur reparatur prius / sed si vir asse-
rit se potentem et cognovisse uxorem non
est credendum nisi per aspectum corporis /
vel aliud legittime probet non separatur /
si vero muliere agente vir confitetur
et legittime convincatur in iudicio de
coabitacione matrimonium separatur / et mulier
si vult nubat in deo vel aliter propter
frigiditatem separatur vir ab uxore
et non potest cum alia copulari / vel propter arti-
tudinem nimiam quam culpamus in moniale

Quod sedem impotentes non sunt apti
ad matrimonium contrahendum / unde Ille
coniuge nequis pueros huc assilari

Ex litteris Si mulier ad quam vir contra-
xit est ita arta quod non potest cognosci
nec opere medicorum matrimonium separatur /
vel aliter propter artitudinem membrorum mulier a
viro separetur nisi possit per medicos
relevari / unde debita non solvens non
queras ubi solvas

Consultacionem Mulieres clause non sunt
apte ad matrimonium contrahendum
unde Vir uxori non est et sit soror illa

Laudabilem Si constat coniuges
coabitasse / et appareat de impo-
tencia separatur matrimonium / alias ad
invicem per triennium permanebunt /
ipsi nec iurabunt una manu propinquorum
dedisse operam in carnali copula /
nec potuisse commisceri separabitur ma-
trimonium / et mulieri dabitur licencia cum
alio contrahendi / unde Sponsa arta
probat cum frigidus esse putatur

Fraternitatis / propter artacionem mulieris
separabitur matrimonium si postea divino mi-
raculo corporali potest reddi abilis
recuperatur coniugium si appareat
eciam esse decepta / unde Carnes
assiduo distenduntur anulus usu
...re ure Si vir maleficiatus
numquam potuit cognoscere uxorem
cum qua coabitante per triennium

eius hoc iurantibus cum septima
manu propinquorum separatur matrimonium
unde frigidus omnibus est cui vult uxor
tua debetur

De matrimonio contra interdictum ecclesie contracto

Litteras quas Matrimonium contractum
contra interdictum ecclesie vel iudicis propter
hoc solum non separatur / imponitur
pena contrahentibus / et separantur donec
iudex eos causa cognoscat / hoc interdi-
cto dicit rubrica unde Decemus infelix quo
meretrix manet ista / vel aliter matrimonium
non debet separari licet contra interdictum ecclesie
contrahant / et unum si cum probacio fit prestita

Ex litteris Quod prohibens si fiat pu-
ni non destruas actum

De mulieribus Si mulier male se regit lati-
tent dum cum sponsa

Qui filii sint legittimi

Conquestus Filius naturalis ex soluto
et soluta genitus legittimatur per se-
quens coniugium parentum vel aliter
per sequens matrimonium fit legittimus

Tanta Matrimonium ex fornicacione suscep-
ptus unde Cui matrimonium precedit legittimatur

Cum inter Separato matrimonio in facie
ecclesie contracto / filii geniti vel concepti
ante sentenciam legittimi erunt unde Iustorum
parentum nati iusti numerantur

Transmisse Statuitur dicto viro et mu-
lieris / qui negatur aliquem filium nisi
testibus et indiciis contrarium ondatur /
vel aliter Creditur parentibus quod eorum non
sit filius / et per certa indicia contrarium probari
unde Hic licet fiat quem dicunt esse parentes

Causa que Illegittima est proles
qua uxor ex adulterio concepto sive
cum ipso adulterio sive cum viro moretur
vel aliter Si viro vivente mulier mulier
prolem de alio suscipiat / illegittima
iudicatur unde Dicitens et non rediens

Lator presencium sive meretrix reputatur
suo nativitatis proposita petenti here-
ditatem coram iudice seculari est ad iu-
dicem ecclesiasticum remittenda / vel aliter
De legittimacione non iudex cogno-
scat secularis eciam incidentaliter unde
Ecclesie iudex iudicium opem ferat ubi
orta est / Naturales legittimantur

p sequens matrimonium spurii vel non
Vel aliter Qui vivente legittima
fornicatrice susceptus est non legittimatur
per matrimonium cum ea contractum vel
Abiecti quondam inter legittimos reputantur
causa que no de causa civili inter
laicos non cognoscit ecclesia cognoscit
tamen an quis legittimo matrimonio sit natus
vel Qui non pulsatur nunquam moriendo
excluditur Si mulier separata conquiescat
per iudicium ecclesie a viro illo vivente
contrahat cum secundo legittima erit pro-
les quam ex illo susceperit vel Ecclesie
quod iudicio fit non fiat
nos nobis Non de clandestino
matrimonio post approbato legittimum
iudicantur vel Quos probat ecclesia bene
esse Si scientes legittimi reputantur
inter se propter impedimentum matrimonium
contrahunt illegittima est proles eorum
vel probat ecclesia non legittime genitos
evenit ad docendum vel probandum
prolem illegittimam non sufficit probare
impedimentum matrimonium in facie ecclesie
contractum vel De quibus est tantum du-
ex tuas literas Convenit inter tantam
Constanti dicto testium qui probavit ali-
quem legittimum, licet fama vicina
assereret contrarium, vel aliter Nam ex
sponsa de futuro generaliter cognita
carnaliter legittimus est habendus
licet inter eos nunquam fuerit matrimonium ce-
lebratum vel Constat matrimonium per testes
ex venerabile Quando probatur
papa non legittimat in temporalibus
aliquem iurisdictioni subiectum vel papa
probat multa tamen negat ipse pe-
tita ex tenore Si coniugatus vivente
te prima in facie ecclesie contrahat
cum secunda, secunda hoc ignorante legittima
erit proles vel p matrimonio iudex p
Gaudemus filii infidelium Quamvis debeat
esse conversi qui in gradibus prohi-
bitis contraxerunt legittimi reputantur
vel Quos saraceni generant hic legittimantur
Qui matrimonium accusare possunt
clausum Si agitur de federe matrimonii
reo contumaciter absente super impe-
dimento matrimonii lite non contestata
recipientur testes, dummodo legittimi,
et ad dicta eorum sententia fertur, vel aliter
Si vir ex illegittima causa abest
potest in eius absentia matrimonium accu-
sari vel Si reus est absens testes bene
nobis In causa matrimonii suscipiuntur
sine persone preiudicio nullus potest
accusare vel ferre testimonium prescri-
ptura vel p dicto carte nunquam sententia
procedit In causa matrimoniali dentur
super consanguinitate contractum te-
stificari parentes et consanguinei
vel In matrimonio testes consanguinei sunt
insuper Invita desponsata et post
cognita contra matrimonium non auditur
vel audis tepestive tu qui reclamas
Ignarante Repellitur accusans ma-
trimonium propter questum vel aliter Qui
propter turpe questum accusat est ab
accusatione matrimonii repellendus
vel Audis nunc testes cum nunc bilis
vim in ira Repellitur ab accusa-
tione matrimonii qui denunciacionis
tempore tacuit, cessavit non denunciacione
probabiliter ignorans nisi iuret se
didicisse demum quod non maliciose
obiecit vel aliter Qui denunciacionis
tempore tacuit ultimus contra matrimonium
non auditur nisi denunciacionem legittime
ignorasset vel iuras quod nescis bannos
audis agendo De divorciis
In qua mulier Mulier que in morte
sui viri fuit machinata cum effectu
post eius mortem non contrahat vel
nescivit coniuges ob aliquod crimen
non separantur nisi spiritualiter fornicantur
et hic manet matrimonium nisi separati
fuerint propter nullum crimen nisi propter
infidelitatem sui coniugis separandi vel
de po sit reprobanda mulier que quem
mortificare vel No timeas mulier vir
furti comparando vocatur
Porro vir non potest dimittere uxorem
suam absque iudicio ecclesie etiam propter
impedimentum notorium ergo dt Si fa-
ma defert impedimentum coniugii
nemine accusante potest iudex inquirere
vel Iniuste quam tu longus iuste evocabis
Significasti Repellitur uxor petens
restitucionem mariti si notorie fuit
fornicata, et vir continuit vel

questio mulier committens pellitur istic
Ex causis matrimonium separatur propter
adulterium mulieris et reintegratur
si vir postea fuit fornicatus [illegible]
[illegible] fuit palam si eque tunc relevatur
et illa. Si uxor a viro lapso in
heresim propria auctoritate discedit ad eum
reversum ad fidem redire compellitur,
secus si per iudicium ecclesie fuit separata.
Non recedente licet per eius invitus [illegible]
nanto de vinculo coniugale non
dissolvitur altero fidelium coniugum in
heresim lapso, sed si alter infidelium
coniugum reversus ad fidem reliquum
ei cohabitare noluit sine contumelia
creatoris vel peccato mortali solvitur
vinculum coniugale, et conversus ad
fidem cum alia contrahere potest. Non
recedat vir nec hic mulier discedere debet
[illegible] paganum coniuncti in gradu
prohibito lege canonica tamen post
baptismum non separantur, sed si prius
paganus plures habebat uxores
post baptismum adhereb[i]t prime, nam
si illa repudiata contraxit cum secunda
matrimonium secus si alia formata
fuisset non baptismus iusta confirmat.
*D*eus qui etiam *c*rimina tollit
coniugati cum relictis fratrum de novo
ad fidem conversi non separantur ex dis-
pensatione pape non. Concedat fratria ma-
nent et ne fiant prohibetur. *De do*
*n*ationibus, divor*(*cio) *(nationibus propter nuptias*
contracto mulier recuperat dotem. Non
*I*uste distinguit fuerit dos et salva
*c*onstituitur. *S*oluto matrimonio
cogitur vir dotem restituere et bona
sumere que communia querere non. *P*er
eius defuncta sua debita mortua [illegible]
e prudentia. *D*elegatione ad causam
matrimonium si habitur [illegible] divortium
dotem mulieri restituere dotem non *p*ena
pro [illegible] non distitute sine electo
[illegible] *S*oluto matrimonio ex causa
mulieris *d*os non subiacet restitutioni
non hoc reddit uxor res non petat propria
et si uxore. *S*oluto matrimonio *(*mariti
mulier restituet marito donationem*)*
que est data propter donationem nupti-
as vel ab [illegible] causa quest data [illegible]

renovabit. Vel aliter ubi matrimonium
est nullum et dos que ideo data est nulla est
[illegible] a nobis usufructuarius rei do-
natam rem uxori sue sine consensu
domini propter nuptias non transfert
in ea plus iuris quam ipse habet [illegible] ea
que sub condicione admitti habet re
in hereditate vel in feudum non [illegible]
viduas defendant cum ratione
per utras literas marito urgente ad
inopiam petit pro satisfactione de dote.
Non corporis custodie mulieris res que
donatio, facta donatio viri [illegible] *c*serva
coniuges ex qua alter cludit nichil
valet non cum licet fiunt recepit con-
tractum morte soluto. *De secundis nu*
appellatum secunde nuptie *(nuptiis*
non sunt benedicende, hoc dicit et sequitur
et vir autem non contractus iteratis
benedictio non datur [illegible]
nisi et redemptor. Dubitans de morte
uxoris non debet contrahere, donec de
primus morte [illegible] certificetur, et si
contraxit reddat et non exigat, et
si postea modo certificetur de vita prioris
dimittat secundam et redeat ad primam
non mortuus ut credebatur et vir redit
[illegible] autem non et bi *c*habet communicare
[illegible] nulla iterum debet benedici
[illegible] illa mulier nubens infra annum
lugubrem infamiam non incurrit hodie et se
debet et non vir qui mortuus nubat [illegible]
[illegible] secundum [illegible] *c*sine pena
legis infamat absoluat apostolus illam
vel aliter habet dicit totus titulus de secundis
nuptiis an sunt benedicende secunde
nuptie, et dicit quod non. Hoc dicit an alter
coniugum incertus de morte coniugis
contrahere possit. Item an infra annum
lugubrem mulier cum alio contrahere possit.
Explicit liber quartus qui continet capitula
nisi clxv titulos vero xxi. Incipit
liber quintus de accusationibus
*C*um legitima primo dispicienda
est condicio accusatoris quia accu-
sati non accusare debet, [illegible] reus absce-
dat sine pena. *Q*uinque episcopus [illegible]
[illegible] prohibere debet denunciationem non
[illegible] mortis [illegible] necessarius [illegible]

illa proposita Si vero aliquis est de
monasterio dicti abbatis qui possit
dicere quod ad culpam reatum eius per-
tineat nos in eis quorum merita cau-
sam districte volumus perscrutari ut vel
condempnet vel absoluat vero Si
quis s. deserit soluat vel sciat
Impetitus de crimine infra
promotionem non potest ius institutionem non petito
non dantur honores
Nullus episcoporum episcopus propter crimine non
repellat subdiaconum suum ipsum accu-
santem vero hos non submoueat socios
quos iam tenuisti
e hijs criminibus absolutus de crimine
plus non debet impeti super illo vero qui
semel euadis crimen tibi non iteretur
repellantur ab accusatione cohabitantes
inimicis quia institutiones affectio scilicet
amicicie mittat vero Sed accusantis
socius non testificetur
accusasti kalumpniose accusator
puniri debet vero accusans aliquem iuste meruit
indulgencia impetrari sive reus est tu-
leis non indiget clamore accusatoris
vel fama sic illa que sunt mani-
festa et notoria crimina non indiget
clamore accusatoris vero dormiat accu-
sans cum peccatur manifeste
Cum p. matronella laica vel mu-
clicus accusare non potest vero petrus
presbiter hic sese de crimine purgat
propter monachus accusare potest ab-
batem in casu licito et non alios et
debet expensas necessarias a monasterio
vero expensas indicto abbas det quod nos pi
constituit sacerdos qui ebriosus
prouocans in thabina si sequenti die
missam celebrauit digestione
vel dormicione non premissa iuste
ab ecclesia remouetur vero nudatus
non respondere nisi restituatur
criminis inimicus repellitur non solum
ab accusatione sed a voluntaria ex-
ceptione vel aliter sicud ab exceptione
voluntaria repellitur inimicus vero hic non
accusat inimicus de manifestis
dicet in bis petro dum inscriptionem
accusator ab accusatione desistere potest
sine pena et si non veniat timo

statuto imponetur ei silencium vero
infamis populi stultissime distruat
emens dum iurauit aliquem non
accusare ab illius accusacione re-
pellitur et nullus etiam potest agere per
procuratorem in causa criminali vero in-
casti quod non accusatores solue debes
In hijs denunciator criminis non
inscribit accusator inscribit excipiens
vero inscribit ad penam ex ordinaria
si per exceptionem deuicit ab obtento
alias non admittitur excipiendo de
crimine procurator vel aliter denuncia-
tor criminis non inscribit quod ad correctionem
tendit accusator inscribit quod ad pe-
nam tendit vero et quo clamatur
opus implendum remouebit
qualiter et quando sindices inquisitores
si non fuerunt debitum inquisitionis
ordinis prudenter et caute corrige-
dum hoc primo ipso ponitur forma
iuramenti quam recipe deinde ex
aliquid testatur reus de crimine fama
Cum dilectus filius ipso Si is contra quem
inquiritur iurat tamen eidem ad interrogata
post confessionem per accusationem propone
que est exponere et non puniri sed
si iurauit plena et mera dicere
veritatem vel aliter ille contra quem
inquiritur iurauit tamen ad interrogata
eidem post confessionem auditum ipso
Cum oporteat vel accusatores
de veritate criminum non inquiritur
nisi prius constet de infamia et
tunc non inimici vel puniri infames
vel criminosi sed viri ydonei admit-
tuntur ad prosequenda inquisitionem
et ad testimonium perhibendum et crimine
non probato indicitur purgacio infamato
Cum dilectus filius ipso Si denuncia-
tione repellimus conspiratores
publici concubinarij excommunicati
et is qui non premonuit denunciari
tum vero Si conspirator fuit inito probatis
inquisitionis est certa testium depo-
nencium de sua credulitate vel
fama quod puniri non debet propter
paucorum dicta de sua consciencia
tamen deponencium infamia non probata
vero Si confessis iniciate fore dormi-
et petitionem Si aliorum a papa specialiter

inquisicio committit legatus de ca
se intromittere non potest / Vel alter
Si specialis inquisicio a papa com
missa est alicui delegato / ordina
rius vel delegatus non debet se
intromittere / et si intromittat se
non valet processus ut dicitur non de
stitutus more dicat restituendum
excedens exceptionem contra possess
sionem prelati vel beneficiati non
retardat / nisi de hiis fuit prius
infamatus ut expensas solvere in
validi et qui non ... qui fatigat
Superior contra subditum maxime
prelatum super hiis tunc de quibus
infamatus est inquirere debet
tunc eum vocabit eis / et copiam
articulorum tradet verba dicta et
nomina testium / et copiam defendendi
et excipiendi concedet et si repara
nocens et graviter deliquisse re
movebit eum ab administratione /
Iste ordo ad unguem in regula
ribus servari non debet ut de regula
quos stringit hic de facili re
moveri / vel aliter Superior contra
subditum maxime prelatum de hiis
tantum debet inquirere de quibus prius
fuit olim ... fuit infamatus
Metropolitani debent facere singulis
annis concilium provinciale / et deme
instituere personas / que simpliciter et
de plano inquirant per provinciam /
et referant corrigenda / episcopi si non
fecerint ab execucione officii suspe
dantur ut excessus quos sic synodo deferre
debent de ... cum ex liberis
communionem vel suspensionem late
per abbatem denunciatum / vel alios
pro ipsa / post denunciacionem primus
in monachos denunciantes vel
eis adherentes / relaxantur spoliati
restituuntur relaxantur etiam iuramenta
de veritate dicenda / dicta testium
denunciato traduntur / et monachis
prosequentibus de bonis monasterii
ministrantur expense et lite pen
dente / sine ipsius tamen impedimento
obedient abbati / vel aliter fiat
in Capitulo tua de eodem titulo
ut monstravi dent pulsato testificata
relatorum Si inquiritur contra prelatum
de dilapidacione quia infamatus
et suspectus mediante ei inhibetur omne
genus alienandi vel aliter infama
to de dilapidacione cum de veritate
inquiritur medio tempore interdicitur
potestas disponendi aliquid de rebus
ecclesie ut dicitur in te fame tuum prodiga
est reprobatur **De calumpniatoribus**
Cum fortius subdiaconus calu
mpniose accusans dyaconum / subdia
conatu privatur et verberibus casti
gatus in exilium mittitur ut inniste
quecumque defecerit hinc
Cum dilectus denunciator contra
in prelatos deficiens ab officio et be
neficio suspenditur donec innocentia
sua purget ut et nisi purgetur
talis suspenditur ipse